

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020

Ptuj, september 2014

NASLOV

**OBMOČNI RAZVOJNI PROGRAM
SPODNJE PODRAVJE**

NAROČNIKI

**OBČINA CIRKULANE
OBČINA DESTRNIK
OBČINA DORNAVA
OBČINA GORIŠNICA
OBČINA HAJDINA
OBČINA JURŠINCI
OBČINA KIDRIČEVO
OBČINA MAJŠPERK
OBČINA MARKOVCI
OBČINA PODLEHNIK
MESTNA OBČINA PTUJ
OBČINA SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH
OBČINA TRNOVSKA VAS
OBČINA VIDEM
OBČINA ZAVRČ
OBČINA ŽETALE**

IZVAJALEC

ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO SREDIŠČE BISTRA PTUJ

**OBMOČNI RAZVOJNI PROGRAM SPODNJE PODRAVJE ZA OBDOBJE 2014-2020 JE BIL POTRJEN
NA 2. SEJI OBMOČNEGA RAZVOJNEGA SVETA SPODNJE PODRAVJE Z DNE 23.09.2014**

Razvojni strategiji Spodnjega Podravja na pot

dr. Aleksandra Pivec, ZRS Bistra Ptuj

Vzporedno s pripravo razvojnih dokumentov na nacionalni ravni, je v preteklem obdobju tudi na regionalni ravni potekal proces priprave in usklajevanja Območnega razvojnega programa za Spodnje Podravje (ORP Spodnje Podravje), kot temeljni strateški in programski dokument, s katerim so se uskladili razvojni cilji v regiji ter določili instrumenti in viri za njihovo uresničevanje.

Vprašanje prihodnosti evropske kohezijske politike za obdobje 2014-2020 je tako za Slovenijo, kakor seveda tudi za našo regijo, ključnega pomena, saj predstavljajo sredstva Evropske unije znaten delež razvojnih spodbud, ki jih bo na osnovi opredeljenih smeri, ciljev in konkretno zastavljenih projektov, za doseganje le teh, mogoče črpati.

Danes smo si lahko enotni, da govorimo o dokumentu, ki bo v veliki meri narekoval prihodnji razvoj regije ter posledično vplival na razvoj države. Pri pripravi območnega razvojnega programa je bilo ravno zato zelo pomembno pokazati dobro mero pripravljenost na vključevanje in sodelovanje med vsemi družbenimi sektorji ter na željo po sprejemanju skupnih, pomembnih odločitev, ki bodo v dobro širše skupnosti ter bodo prispevale k izboljšanju stanja, ki ga kaže razvojni zaostanek, s katerim se sooča naša regija.

Pri pripravi dokumenta je bilo ključnega pomena tudi dejstvo, da je bilo tokrat še bolj kot preteklosti, potrebno presegati parcialne interese posameznih občin ter se povezati v razvojne projekte, ki so usmerjeni v skupno, celovito in dopolnjujoče se reševanje problematike širšega razvojnega območja. Zato pa je bila potrebna večja pripravljenost različnih ravni uprave za sodelovanje in usklajevanje aktivnosti, s čimer se bo zagotovilo doseganje sinergijskih učinkov na posameznih področjih razvoja, ki so jih lokalne skupnosti in regija opredelile kot prioriteta.

S sledenjem smernicam in usmeritvam EU politik in strateških dokumentov na EU ravni, smo si skupaj z vsemi pripravljavci ORP prizadevali, da so projekti znotraj ORP, usmerjeni k doseganju prednostnih nalog in ciljev, kot so povečanje podjetnosti in konkurenčnosti gospodarstva in družbe ter ravni znanja in inovativnosti za hitrejši razvoj, ohranjanju obstoječih in vzpostavitvi novih kvalitetnih delovnih mestih, izboljšanju kakovost življenja ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja na področjih trajnostne rabe virov ter čistejšega okolja, povečanju konkurenčnosti turizma, idr.

S svojimi razvojnimi premisleki smo stopili iz dosedanjih okvirjev in na nivoju regije ugotovili, katera so tista ključna razvojna področja, v katera je potrebno usmeriti pripravo in izvedbo projektov ter vlaganje evropskih razvojnih sredstev, da bodo zagotovljeni čim boljši sinergijski učinki, ki bodo lahko v prihodnjem programskem obdobju doprinesli pomembne rezultate za dvig razvojne stopnje regije ter posledično izboljšali kakovost življenja za vse njene deležnike.

DELOVNA SKUPINA S STRANI ZRS BISTRA PTUJ

ODGOVORNA OSEBA:

DR. ALEKSANDRA PIVEC
DIREKTORICA

VODJA PRIPRAVE ORP SPODNJE PODRAVJE:

MAG. MOJCA ŠIBILA DROBNIČ
SAMOSTOJNA STROKOVNA SODELAVKA

PODROČJE: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV IN SOCIALNO OKOLJE

KOORDINATOR PODROČJA:

- TINA ZAMUDA, UNIV.DIPL.EKON
STROKOVNA SODELAVKA

ČLANI DELOVNE SKUPINE:

- MAG. MOJCA ŠIBILA DROBNIČ
SAMOSTOJNA STROKOVNA SODELAVKA

PODROČJE: GOSPODARSTVO

KOORDINATOR PODROČJA:

- MAG. MOJCA ŠIBILA DROBNIČ
SAMOSTOJNA STROKOVNA SODELAVKA

ČLANI DELOVNE SKUPINE:

- TINA ZAMUDA, UNIV.DIPL.EKON
STROKOVNA SODELAVKA

PODROČJE: INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR

KOORDINATOR PODROČJA:

- MAG. MOJCA ŠIBILA DROBNIČ
SAMOSTOJNA STROKOVNA SODELAVKA

ČLANI DELOVNE SKUPINE:

- DR. KLAVDIJA RIŽNAR
STROKOVNA RAZISKOVALNA SODELAVKA

PODROČJE: TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA

KOORDINATOR PODROČJA:

- DR. ALEKSANDRA PIVEC, DIREKTORICA

ČLANI DELOVNE SKUPINE:

- MAG. MOJCA ŠIBILA DROBNIČ
SAMOSTOJNA STROKOVNA SODELAVKA

PODROČJE: KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA

KOORDINATOR PODROČJA:

- MAG. MOJCA ŠIBILA DROBNIČ
SAMOSTOJNA STROKOVNA SODELAVKA

SEZNAM KRATIC

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
AN URE	nacionalni akcijski načrt za energetske učinkovitost
ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
BDP	bruto domači proizvod
BDV	bruto dodana vrednost
BIRR	bruto domači izdatki za raziskave in razvoj
CLLD	lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost
CNVOS	mreža slovenskih nevladnih organizacij
CPP	<i>Commission Position Paper</i> (stališče služb Komisije)
CSR	<i>Country Specific Recommendations</i> (priporočila Evropskega sveta)
CTN	celostne teritorialne naložbe
ČN	Čistilna naprava
DDV	davek na dodano vrednost
DRPi	Programa državnih razvojnih prioritet in investicij
DRSC	Direkcija Republike Slovenije za ceste
DSP	Denarna socialna pomoč
EIB	Evropska investicijska banka
EK	Evropska komisija
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
ESFRI	<i>European Strategy Forum on Research Infrastructures</i> (Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture)
ESI	Evropski strukturni in investicijski skladi
ESPR	Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
ETS	evropsko teritorialno sodelovanje
EU	Evropska unija
EUSAIR	<i>European Union Strategy for the Adriatic and Ionian Region</i> (jadransko-jonska strategija)
EUSAR	<i>European Union Strategy for the Alpine Region</i> (alpska strategija)
EUSDR	<i>European Union Strategy for the Danube Region</i> (podonavska strategija)
EZTS	evropska združenja za teritorialno sodelovanje
FFS	fitofarmacevtska sredstva
ICZM	<i>Integrated Coastal Zone Management</i> (protokol o celovitem upravljanju obalnih območij Sredozemlja)
IKT	informacijsko-komunikacijska tehnologija
INUSO	Interdisciplinarni usmerjevalni odbor
IPE	instrument za povezovanje Evrope
IRO	indeks razvojne ogroženosti
KS	Kohezijski sklad
LAS	Lokalna akcijska skupina
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in infrastrukturo
MZIP	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor
NUTS	Nomenklatura teritorialnih enot za statistiko (EUSTAT)
OP	Operativni program
OP RČV	Operativni program za razvoj človeških virov
OP ROPI	Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture
OP RR	Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov
ORA	Območna razvojna agencija
ORP	Območno razvojno partnerstvo
OVE	Obnovljivi viri energije
PRP	Program razvoja podeželja
PS	Partnerski sporazum
RASG	Razvojna agencija Slovenskih goric
RRA	Regionalna razvojna agencija
RRD	Razvojno raziskovalna dejavnost
RRP	Regionalni razvojni program
RSPR	Razvojni svet Podravske regije regije
SPS	Strategija pametne specializacije
SRS	Strategija razvoja Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
URE	Učinkovita raba energije
ZSRR	Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

A. Vsebina

POVZETEK	9
1 OZADJE	13
1.1 Območni razvojni program Spodnje Podravje 2014-2020	13
1.2 Organi Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje	14
1.3 Zakonska podlaga za pripravo Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje	15
1.4 Vsebina območnega razvojnega programa Spodnje Podravje	16
2 OCENA STANJA IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI NA OBMOČJU SPODNJEGA PODRAVJA	17
2.1 Predstavitev območja Spodnje Podravje	17
2.2 Ocena stanja in razvojnih možnosti	20
2.2.1 Razvoj človeških virov	20
2.2.2 Gospodarstvo	30
2.2.3 Infrastruktura, okolje in prostor	46
2.2.4 Turizem in kulturna dediščina	71
2.2.5 Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja	82
2.3 Ključni problemi in razvojne priložnosti Spodnjega Podravja	103
2.3.1 Razvoj človeških virov	103
2.3.2 Gospodarstvo	105
2.3.3 Infrastruktura, okolje in prostor	108
2.3.4 Turizem in kulturna dediščina	111
2.3.5 Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja	114
3 SWOT ANALIZA	118
3.1 SWOT analiza Spodnje Podravje	118
3.2 SWOT analiza po razvojnih področjih	124
3.2.1 SWOT Razvoj človeških virov	124
3.2.2 SWOT Gospodarstvo	126
3.2.3 SWOT Infrastruktura, okolje in prostor	128
3.2.4 SWOT Turizem in kulturna dediščina	130
3.2.5 SWOT Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja	132
4. IZHODIŠČA IN CILJI PROSTORSKEGA RAZVOJA SPODNJEGA PODRAVJA	134
4.1 Razvojne potrebe v regiji ter razvojne potrebe države	135
4.2 Medsebojni vplivi in povezave z območji sosednjih regij	136
4.3 Cilji skladnega prostorskega razvoja regije	137
4.4 Zasnova prostorskega razvoja Spodnjega Podravja	138
4.4.1 Prednostna območja za razvoj poselitve in razvoj dejavnosti	138
4.4.2 Omrežje naselij, z vlogo in funkcijo posameznih naselij	140
4.4.3 Temeljne smeri prometnega povezovanja naselij v regiji	140
4.4.4 Območja prepoznavnih naravnih in ustvarjenih kvalitet prostora	141
4.5 Zasnova gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena in grajenega javnega dobra	141
4.5.1 Prometna infrastruktura	141
4.5.2 Elektronske komunikacije	142
4.5.3 Energetika	143
4.5.4 Komunalno in vodnega gospodarstvo ter varstvo okolja	143
4.6 Priporočila/smernice za pripravo regionalnih prostorskih	144
5. STRATEŠKE USMERITVE SPODNJEGA PODRAVJA	147
5.1 Vizija Spodnjega Podravja	147
5.2 Razvojni cilji Spodnjega Podravja	148
5.3 Razvojna specializacija Spodnjega Podravja	149

6.	RAZVOJNE PRIORITETE SPODNJEGA PODRAVJA	151
6.1	Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	151
6.1.1	Investicijsko področje I.1: Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja	154
6.1.2	Investicijsko področje I.2: Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo	154
6.1.3	Investicijsko področje I.3: Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva	155
6.1.4	Investicijsko področje I.4: Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij s potencialom rasti	155
6.1.5	Investicijsko področje I.5: Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev	156
6.2	Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo	157
A.	Varstvo okolja in učinkovita raba virov	159
6.2.1	Investicijsko področje II.1: Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)	159
6.2.2	Investicijsko področje II.2: Prostorski razvoj in prilagajanje podnebnim spremembam (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)	161
6.2.3	Investicijsko področje II.3: Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti	162
B.	Prehod na nizkoogljično gospodarstvo	163
6.2.4	Investicijsko področje II.4: Naložbe v učinkovito rabo energije (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)	164
6.2.5	Investicijsko področje II.5: Naložbe v energetske izrabo obnovljivih virov energije	165
C.	Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti	166
6.2.6	Investicijsko področje II.6: Razvoj prometne infrastrukture	166
6.2.7	Investicijsko področje II.7: Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti	167
6.3	Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja	168
A.	Razvoj turizma, kulture in umetnosti	172
6.3.1	Investicijsko področje III.1: Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management	172
6.3.2	Investicijsko področje III.2: Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja	173
6.3.3	Investicijsko področje III.3: Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine	173
6.3.4	Investicijsko področje III.4: Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo	174
B.	Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva	176
6.3.5	Investicijsko področje III.5: Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere	176
6.3.6	Investicijsko področje III.6: Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratkih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig	177
6.4	Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje	178
A.	Vključujoča družba	180
6.4.1	Investicijsko področje IV.1: Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela	180
6.4.2	Investicijsko področje IV.2: Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva	181
6.4.3	Investicijsko področje IV.3: Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev	181
6.4.4	Investicijsko področje IV.4: Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva	183
6.4.5	Investicijsko področje IV.5: Aktivno staranje in medgeneracijski centri	183
6.4.6	Investicijsko področje IV.6: Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč	184
B.	Znanje	184
6.4.7	Investicijsko področje IV.7: Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj	185
6.4.8	Investicijsko področje IV.8: Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja	186

7. SKLADNOST PRIORITET, CILJEV IN INVESTICIJSKIH PODROČIJ V OBMOČNEM RAZVOJNEM PROGRAMU SPODNJE PODRAVJE Z INVESTICIJSKIMI PRIORITETAMI DRŽAVNIH STRATEŠKIH DOKUMENTOV ZA OBDOBJE 2014-2020	187
8. SISTEM SPREMLJANJA, VREDNOTENJA IN ORGANIZIRANOSTI IZVAJANJA OBMOČNEGA RAZVOJNEGA POGRAMA.....	191
8.1 Sistem spremljanja Območnega razvojnega programa.....	191
8.2 Sistem vrednotenja Območnega razvojnega programa	191
8.3 Sistem organiziranosti Območnega razvojnega programa.....	191
8.4 Sistem izvajanja Območnega razvojnega programa	191
8.5 Uporaba horizontalnih načel	192
8.5.1 Načelo partnerstva	192
8.5.2 Spodbujanje enakosti moških in žensk, boja proti diskriminaciji ter dostopnosti.....	195
8.5.3 Trajnostni razvoj.....	195
9. SISTEM INFORMIRANJA IN OBVEŠČANJA JAVNOSTI O NAČRTOVANJU IN IZVAJANJU OBMOČNEGA RAZVOJNEGA POGRAMA.....	196
10. PREDSTAVITEV NAJPOMEMBNEJŠIH REGIJSKIH PROJEKTOV	198
11. UVRŠČANJE REGIJSKIH PROJEKTOV V DOGOVOR O RAZVOJU REGIJE.....	200
12 SKUPNA OKVIRNA FINANČNA OCENA VREDNOSTI OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SPODNJE PODRAVJE 2014-2020	202
12.1 Finančni okvir kohezijske politike 2014-2020	202
12.2 Ocena vrednosti Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020.....	204
12.3 Ostali potencialni viri financiranja	209
12.3.1 Program razvoja podeželja.....	209
12.3.2 Izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost.....	211
12.3.3 Čezmejno in transnacionalno sodelovanje	212
12.3.4 Centralizirani programi	214
12.3.5 Regionalne državne pomoči.....	215
13 PREDSTAVITEV PROJEKTOV OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PARTNERSTVA SPODNJE PODRAVJE	217
13.1 Vsebinska predstavitev projektov Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje.....	217
13.1.1 Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij.....	217
13.1.2 Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo ..	225
13.1.3 Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja	241
13.1.4 Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje	261
13.2 Finančna predstavitev projektov Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje.....	274
13.2.1 Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij.....	274
13.2.2 Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo ..	278
13.2.3 Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja	286
13.2.4 Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje	293
14. OCENA IZVAJANJA OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SPODNJE PODRAVJE 2007 – 2013	301
15 ZAKLJUČEK	308
16 VIRI.....	309

Kazalo tabel

Tabela 1: Osnovni podatki občin	17
Tabela 2: Demografija občin Spodnjega Podravja	20
Tabela 3: Tabela: Deleži prebivalcev po starostnih skupinah v Spodnjem Podravju in Sloveniji v letu 2012 (1-6).....	22
Tabela 4: Delovno aktivno prebivalstvo.....	23
Tabela 5: Struktura brezposelnih oseb po občinah Spodnjega Podravja po vrsti izobrazbe 2012	23
Tabela 6: Struktura brezposelnih oseb po starosti primerjava 2007-2011	24
Tabela 7: Značilne skupine registrirano brezposelnih oseb 2007-2011	24
Tabela 8: Struktura brezposelnih oseb po času trajanja brezposelnosti med letoma 2007-2011	24
Tabela 9: Prijavljena prosta dela po stopnji izobrazbe	25
Tabela 10: Vključitve brezposelnih oseb v ukrepe aktivne politike zaposlovanja na Uradu za delo Ptuj	25
Tabela 11: Vrtci, osnovne šole, diplomanti in študentje v šolskem letu 2012/2013	26
Tabela 12: Redni in izredni študenti v letih 2007 in 2011 (primerjava Slovenija, Podravje in Spodnje Podravje).....	27
Tabela 13: Umrli po najpogostejših vzrokih smrti v letih 2007 in 2010.....	28
Tabela 14: Denarne socialne pomoči in izredne pomoči za območje UE Ptuj	28
Tabela 15: Poslovni subjekti po skupinah	30
Tabela 16: Osnovni podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb	30
Tabela 17: Osnovni podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov v letu 2011.....	31
Tabela 18: Podjetnikov dohodek in negativni poslovni izid samostojnih podjetnikov v letu 2011	32
Tabela 19: Osnovni podatki o poslovanju gospodarskih družb v letu 2011.....	32
Tabela 20: Poslovni izid gospodarskih družb v letu 2011	33
Tabela 21: Poslovni izid gospodarskih družb 2008	33
Tabela 22: Poslovni izid gospodarskih družb po velikost 2011	34
Tabela 23: Pomembnejše postavke poslovnega izida gospodarskih družb po področjih dejavnosti 2011	35
Tabela 24: Kazalniki gospodarnosti in donosnosti gospodarskih družb po področjih dejavnosti 2011	36
Tabela 25: Bruto investicije v nova osnovna sredstva po namenu investiranja	37
Tabela 26: Bruto investicije v nova osnovna sredstva po skupinah osnovnih sredstev	37
Tabela 27: Zaposleni v raziskovalno razvojno dejavnost - RRD	38
Tabela 28: Neto razpoložljivi dohodek	40
Tabela 29: Regionalni bruto domači proizvod 2000-2010	41
Tabela 30: Povprečne mesečne plače	42
Tabela 31: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čistih prihodkih od prodaje v letu 2011	43
Tabela 32: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po številu zaposlenih v letu 2011	43
Tabela 33: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čistih prihodkih od prodaje na tujem trgu v letu 2011 ..	44
Tabela 34: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čisti izgubi v letu 2011	44
Tabela 35: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čistem dobičku v letu 2011	45
Tabela 36: Investicije za varstvo okolja v 1.000 EUR.	46
Tabela 37: Tekoči izdatki za varstvo okolja v 1.000 EUR.....	46
Tabela 38: Količine odpadkov po občinah Spodnjega Podravja, zbrane z javnim odvozom (tone).	47
Tabela 39: Skupna količina komunalnih odpadkov na prebivalca (2011).	49
Tabela 40: Letna količina ločeno zbranih odpadkov na območju Spodnjega Podravja (2007 in 2011)	50
Tabela 41: Količine odpadkov namenjenih v predelavo v letu 2011 (tone).	50
Tabela 42: Količine odpadkov oddane na odlagališče v Spodnjem Podravju (tone in kg/prebivalca).....	51
Tabela 43: Količine ločeno zbranih frakcij, bioloških odpadkov in mešanih komunalnih odpadkov (Jan-Mar 2012) (tone)	52
Tabela 44: Statistika neočiščenih odlagališč po občinah Spodnjega Podravja	54
Tabela 45: Pregled večjih površinskih vodotokov v povodju Drave	55
Tabela 46: Vodooskrbni sistem	57
Tabela 47: Načrpana voda po vodnih virih (1000 m ³), 2011	58
Tabela 48: Odvajanje in čiščenje odplak	59
Tabela 49: Dolžine cest po kategorijah	62
Tabela 50: Stanja porabe toplotne in električne energije po občinah.....	64
Tabela 51: Poraba toplotne in električne energije ter skupna poraba energije po občinah	64
Tabela 52: Šibke točke iz področja rabe in oskrbe z energijo	65
Tabela 53: Potenciali URE v stanovanjskih objektih.	66
Tabela 54: Potencialni prihranki toplotne in električne energije v javnih stavbah.....	66
Tabela 55: Potenciali učinkovite rabe energije v podjetniškem sektorju.	66
Tabela 56: Skupni potencial za nadaljnjo izrabo OVE (lesna biomasa, bioplin in sončna energija) za Sp. Podravje.	67
Tabela 57: Potencial za nadaljnjo izrabo OVE – lesna biomasa	68
Tabela 58: Potencial za nadaljnjo izrabo OVE – bioplin.....	68

Tabela 59: Potencial za nadaljnjo izrabo OVE – sončna energija.....	69
Tabela 60: Prenositevne zmogljivosti v Spodnjem Podravju.....	71
Tabela 61: Prenositevne zmogljivosti po vrstah v Spodnjem Podravju.....	72
Tabela 62: Prihodi in prenositev domačih in tujih turistov.....	72
Tabela 63: Pomembnejše postavke poslovnega izida gospodarskih družb po področjih dejavnosti za leto 2011.....	78
Tabela 64: Struktura kulturnega potenciala v Spodnjem Podravju.....	79
Tabela 65: Razdelitev kmetijskih zemljišč po namembnosti.....	84
Tabela 66: Število kmetijskih gospodarstev po občinah.....	84
Tabela 67: Velikost kmetije.....	85
Tabela 68: Namembnost zemljišč.....	87
Tabela 69: Posevki na njivskih površinah.....	87
Tabela 70: Kmetijska gospodarstva po tipu kmetovanja.....	88
Tabela 71: Obdelovalna in kmetijska zemljišča na prebivalca v Sloveniji in Spodnjem Podravju.....	89
Tabela 72: Kmetijska gospodarstva po namenu pridelave 2010.....	90
Tabela 73: Pridelovalci, površina, število vinogradov in število sadik glede na sedež kmetijskega gospodarstva.....	90
Tabela 74: Velikost gozdov.....	91
Tabela 75: Površine gozdov po velikosti.....	92
Tabela 76: Posek lesa na družinskih kmetijah, Podravje.....	92
Tabela 77: Povprečna starost in število gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih.....	93
Tabela 78: Razdelitev družinskih članov na družinskih kmetijah po starostnih skupinah.....	93
Tabela 79: Splošna izobrazba gospodarjev.....	94
Tabela 80: Kmetijska izobrazba gospodarjev.....	95
Tabela 81: Ekološko in integrirano kmetovanje 2012.....	98
Tabela 82: Samozaposlene osebe kmetje.....	99
Tabela 83: Družinska delovna sila: Zaposlitveni status osebe, delovne osebe na družinski kmetiji.....	99
Tabela 84: Kmetijska gospodarstva.....	100
Tabela 85: Regionalna bruto dodana vrednost po dejavnostih v osnovnih cenah.....	101
Tabela 86: Povprečne mesečne plače za dejavnost: A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo.....	102
Tabela 87: Poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti kmetijstva.....	102
Tabela 88: Število občin z OPN na statistično regijo.....	144
Tabela 89: Faze priprave OPN po občinah Spodnjega Podravja.....	145
Tabela 90: Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za ESRR, ESS in KS.....	203
Tabela 91: Ocena finančne vrednosti predloga Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020 (v €).....	205
Tabela 92: Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP).....	209
Tabela 93: Ukrepi programa razvoja podeželja 2014–2020.....	210
Tabela 94: Prednostne naložbe CBC 2014 – 2020 v Podravski razvojni regiji.....	212
Tabela 95: Prioritete območja Mediteran 2014 - 2020.....	213
Tabela 96: Centralizirani programi EU 2014-2020.....	215
Tabela 97: Deleži prebivalstva, upravičeni do regionalne državne pomoči za obdobje 2014-2020.....	215
Tabela 98: Intenzivnost regionalnih državnih pomoči.....	216
Tabela 99: Dodeljena sredstva lokalnim skupnostim po namenih vlaganj.....	305
Tabela 100: Primerjava med načrtovanim sofinanciranjem s strani državnega proračuna in EU sredstva v ORP Spodnje Podravje in realiziranim sofinanciranjem s strani državnega proračuna in EU sredstva v obdobju 2007-2013.....	306
Tabela 101: Primerjava sredstev iz naslova ESRR, ESS in KS 2007-2013 in 2014-2020 za Slovenijo.....	307

Kazalo slik

Slika 1: Zemljevid Spodnje Podravje	18
Slika 2: Piramida prebivalstva v letu 2012 za območje Spodnjega Podravja	20
Slika 3: Gostota prebivalstva	21
Slika 4: Število in dejavnostna struktura samostojnih podjetnikov v Spodnjem Podravju	31
Slika 5: Struktura prihodkov gospodarskih družb po dejavnosti 2011	34
Slika 6: Bruto domači izdatki za raziskovalno razvojno dejavnost – RRD	38
Slika 7: Regionalni BDP na prebivalca po regijah	39
Slika 8: BDP na prebivalca V Podravju 2000-2010	40
Slika 9: Delež vključenih gospodinjstev v odvoz komunalnih odpadkov na območju Spodnjega Podravja	48
Slika 10 (a, b): Primerjava deležev ločeno zbranih frakcij (LZF) z mešanimi komunalnimi odpadki (MKO) za primerjalni leti 2007 in 2011	50
Slika 11: Delež odpadkov namenjenih predelavi v Spodnjem Podravju in Podravju (%)	51
Slika 12: Količine odločenih odpadkov v kilogramih na prebivalca	52
Slika 13: CERO GAJKE	53
Slika 14: Interaktivna karta divjih odlagališč v Spodnjem Podravju	54
Slika 15: Podtalnica in vodovarstvena območja obsegajo pomemben del Spodnjega Podravja	56
Slika 16: Zavarovana območja in območja Natura 2000 v Spodnjem Podravju	61
Slika 17: Prometna obremenjenost Spodnjega Podravja	63
Slika 18: Turistične dopolnilne dejavnosti na kmetijah v Spodnjem Podravju	74
Slika 19: Kulturna dediščina na območju Spodnjega Podravja	80
Slika 20: Pokrajinske enote Spodnjega Podravja	83
Slika 21: Velikost in razporeditev kmetij Spodnjega Podravja	85
Slika 22: Interes kmetij po najemanju oz. oddajanju kmetijskih zemljišč v najem	86
Slika 23: Raba tal na območju Spodnjega Podravja	91
Slika 24: Turistične dopolnilne dejavnosti na kmetijah v Spodnjem Podravju	96
Slika 25: Zastopanost dopolnilnih dejavnosti na kmetiji po vrstah	97
Slika 26: Dohodek iz kmetijske dejavnosti na anketiranih kmetijah	100
Slika 27: Funkcionalno zaokrožena območja Spodnjega Podravja	134
Slika 28: Prednostna območja za razvoj poselitve in razvoj dejavnosti	139
Slika 29: Ciljne javnosti ZRS Bistra Ptuj	196
Slika 30: Prikaz razdelitve Slovenije na dve kohezijski regiji	202
Slika 31: Višina predvidenih projektov po razvojnih prioritetah (v EUR)	301
Slika 32: Planirani viri financiranja projektov za razvojno prioriteto »Povezana, uspešna in prepoznavna regija« (v EUR) ..	302
Slika 33: Planirani viri financiranja projektov za razvojno prioriteto »Podjetnost, konkurenčnost in znanje za hitrejši razvoj« (v EUR)	302
Slika 34: Planirani viri financiranja projektov za razvojno prioriteto »Enakomeren in trajnostni razvoj« (v EUR)	303
Slika 35: Prikaz dodeljenih sredstev po skladih	304
Slika 36: Dodeljena sredstva lokalnim skupnostim po namenih vlaganj	305
Slika 37: Planirano vs. Realizirano (državni proračun in EU sredstva iz treh skladov ESRR, ESS in KS)	306

POVZETEK

Območni razvojni program Spodnje Podravje 2014-2020 (v nadaljevanju ORP) je temeljni programski dokument območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje, ki opredeljuje razvojne cilje območnega razvojnega partnerstva v regiji ter določa instrumente in vire za njihovo uresničevanje.

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 je pripravljen na podlagi Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2) (Ur.l. RS, št. 20/2011, 57/2011) in je v skladu z 17. členom ZSRR-2 vključen v Regionalni razvojni program razvojne regije Podravje za obdobje 2014-2020.

Območje priprave razvojnega programa je 16 občin Spodnjega Podravja, ki so 30.05.2006 podpisale »Pogodbo o vzpostavitvi območnega razvojnega partnerstva za območje Spodnje Podravje«, kot obliko interesnega povezovanja ter sodelovanja pri pripravi in izvajanju skupnih in povezanih projektov na območju občin podpisnic. Območni razvojni program Spodnje Podravje opredeljuje glavne razvojne naloge naslednjih občin: Cirkulane, Destrikan, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo Majšperk, Markovci, Podlehnik, Mestna občina Ptuj, Sv. Andraž v Slov. goricah, Trnovska vas, Videm, Zavrč in Žetale.

Območni razvojni program Spodnje Podravje je v skladu s 13. členom Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), sestavljen iz strateškega in programskega dela. **Strateški del** vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti območja, razvojne cilje in prioritete v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije. **Programski del** pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja na območju Spodnjega Podravja s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja območnega razvojnega programa.

Vsebino regionalnega razvojnega programa določa 4. člen Uredbe o regionalnih razvojnih programih (v nadaljevanju uredba), ki se smiselno uporablja tudi za pripravo območnih razvojnih programov. V skladu z omenjeno uredbo mora razvojni program vsebovati:

1. analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti območja, vključno s položajem regije v mednarodnem prostoru,
2. opredelitev vizije razvoja območja za katerega se pripravlja,
3. opredelitev in utemeljitev razvojnih specializacij območja za katerega se pripravlja,
4. opredelitev in opis (strateških) razvojnih ciljev območja za katerega se pripravlja,
5. opredelitev in opis razvojnih prioritet območja za katerega se pripravlja s kvantificiranimi kazalniki in navedbo virov podatkov za spremljanje kazalnikov,
6. skupno okvirno finančno oceno vrednosti območnega razvojnega programa,
7. opredelitev in podroben opis ukrepov v okviru posamezne prioritete z:
  - opisom predvidenih aktivnosti, s katerimi se bo izvajal ukrep,
  - časovnim načrtom za izvedbo,
  - okvirnim finančnim ovrednotenjem in predvidenimi viri financiranja,
  - prikazom kvantificiranih kazalnikov in virov spremljanja kazalnikov,
8. opredelitev sistema spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja,
9. opredelitev sistema informiranja in obveščanja javnosti o načrtovanju in izvajanju ter
10. predstavitev najpomembnejših projektov območja za katerega se pripravlja

Območni razvojni program je usklajen s strategijo razvoja Slovenije in razvojnimi politikami, ter je skladen z državnim strateškim prostorskim aktom.

1 OZADJE

1.1 Območni razvojni program Spodnje Podravje 2014-2020

Spodnje Podravje predstavlja znotraj Slovenije območje s skupnimi razvojnimi problemi na eni ter razvojnimi možnostmi na drugi strani, ki se lahko najbolj učinkovito udeležijo v korist vseh prebivalcev območja, če se območje konstituira kot regija in če oblikuje lastno razvojno strategijo ter programe, s katerimi bo čim bolj samostojno usmerjalo svoj prihodnji gospodarski, socialni, kulturni, prostorski in okoljski razvoj.

Območni razvojni program Spodnje Podravje 2014-2020 (v nadaljevanju ORP) je temeljni programski dokument območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje, ki opredeljuje razvojne cilje območnega razvojnega partnerstva v regiji ter določa instrumente in vire za njihovo uresničevanje.

Območje priprave razvojnega programa je 16 občin Spodnjega Podravja. Opredelil bo glavne razvojne naloge naslednjih občin: Cirkulane, Destričnik, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo Majšperk, Markovci, Podlehnik, Ptuj, Sveti Andraž v Slov. goricah, Trnovska vas, Videm, Zavrč in Žetale.

Namen programa je spodbujati skladen regionalni razvoj ter pomagati občinam pri uresničevanju zastavljenih ciljev. Na ta način naj bi se dosegal uravnotežen gospodarski, socialni in prostorski razvoj, zmanjšale razlike v razvoju med regijami, preprečilo nastajanje novih območij z večjimi razvojnimi problemi, zajezilo beg možganov in izseljevanje prebivalstva, prispevalo k varovanju okolja, narave in kulturne dediščine ter drugega javnega dobrega.

Območni razvojni program Spodnje Podravje je sestavljen iz strateškega in programskega dela. **Strateški del** vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti območja, razvojne cilje in prioritete v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije. **Programski del** pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja na območju Spodnjega Podravja s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja območnega razvojnega programa.

Pri pripravi Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje bodo upoštevana naslednja načela:

- **»načelo celovitosti«**, ki pomeni opazovanje celote dogajanja na nivoju območja, za katerega se razvojni program pripravlja in spremljanja celotnega razvojnega procesa;
- **»načelo projektne dela«**, priprava razvojnega programa je več fazni proces, saj gre za oblikovanje strategije območja za katerega se razvojni program pripravlja ter pripravo zagona in izvajanja projektov v programskem delu dokumenta;
- **»načelo partnerstva«**, ki se uresničuje s konstruktivnim in usklajenim delom vseh projektnih partnerjev v procesu priprave Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje;
- **»načelo komuniciranja«**, ki pomeni večji pretok informacij med partnerji in do ciljnih skupin ter učinkovitejšo koordinacijo aktivnosti med partnerji;
- **»načelo doseganja konsenza«** je proces, ki se začne z začetnimi raznolikimi pogledi na določeno problematiko in se konča s skupnim soglasjem o tej problematiki;
- **»načelo trajnostnega razvoja«**, ki naj bi zagotovilo konsistentnost pospešene gospodarske rasti, z okoljsko prijaznim razvojem ter ekonomsko in socialno kohezijo;
- **»načelo preglednosti«**, s katerim bodo zagotovljene razmejitvene ravni v organizacijski strukturi, transparentnost partnerstev, finančnih virov in nefinančnih pomoči,
- **»načelo javnosti«**, ki zagotavlja najvišjo stopnjo vključenosti vseh zainteresiranih v kreiranje skupnega razvoja.

1.2 Organi Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje

Območje priprave razvojnega programa je 16 občin Spodnjega Podravja, ki so 30.05.2006 podpisale »Pogodbo o vzpostavitvi območnega razvojnega partnerstva za območje Spodnje Podravje«, kot obliko interesnega povezovanja ter sodelovanja pri pripravi in izvajanju skupnih in povezanih projektov na območju občin podpisnic. Območni razvojni program Spodnje Podravje opredeljuje glavne razvojne naloge naslednjih občin: Cirkulane, Destriek, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo Majšperk, Markovci, Podlehnik, Mestna občina Ptuj, Sv. Andraž v Slov. goricah, Trnovska vas, Videm, Zavrč in Žetale. Z vzpostavitvijo območnega razvojnega partnerstva želijo podpisnice doseči naslednje cilje:

- ohraniti in nadalje razvijati območje »Spodnje Podravje« kot funkcionalno zaključeno območje, ki temelji na ozemeljski, gospodarski, politični, kulturni in zgodovinski povezanosti prebivalcev,
- vzpostaviti primerno podporno okolje za hitrejše in usklajeno razreševanje razvojnih in drugih problemov, ki so skupni na območju »Spodnje Podravje«,
- v okviru javno-zasebnega partnerstva in interesnega partnerstva opredeliti razvojne prioritete območja, nosilce in način izvedbe skupnih projektov,
- pravočasno izdelati območni razvojni program za območje »Spodnje Podravje«,
- doseči hitrejšo in enakovredno obravnavo pri opredeljevanju razvojnih prioritet in vključevanju predlogov projektov v regionalni razvojni program regije,
- povečati pripravljenost lokalnih nosilcev na območju za skupno sodelovanje in organizacijsko povezovanje.

Občine Spodnjega Podravja so tako pristopile k pripravi in izdelavi Območnega razvojnega programa za območje Spodnje Podravje, v skladu s predpisano metodologijo za pripravo regionalnih razvojnih programov v cilju, da dosežejo:

- izdelan območni razvojni program, ki bo opredelil razvojne prednosti in zaostanke območja, razvojne cilje območnega razvojnega partnerstva v regiji ter določil instrumente in vire za njihovo uresničevanje,
- opredeljene vsebine (kadrovske in finančno ovrednotene programe in projekte) za spodbujanje regionalnega razvoja območja, ki naj se vključijo v Regionalni razvojni program Podravja,
- oblikovanje skupin (političnih voditeljev, gospodarstvenikov in predstavnikov za infrastrukturo na območju), ki odločilno vplivajo na razvoj območja,
- skladno razvojno in prostorsko načrtovanje na območju, tesnejše sodelovanje nosilcev razvoja in skupin, usposobljenih za izvajanje programov, ukrepov in projektov na območju razvojnega partnerstva.

Podpisnice Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje so na svoji 1. seji, 3. 7. 2006 ustanovile Območni razvojni svet kot usklajevalno telo za spremljanje, koordiniranje in odločanje o aktivnostih Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje. V skladu s spremembo ZSRR-2, so ustanoviteljice območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje, na svoji 15. seji Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje, ki je potekala 25.01.2012, sprejele in podpisale Aneks k Pogodbi o vzpostavitvi območnega razvojnega partnerstva za območje »Spodnje Podravje«, s katerim so določile drugačno ureditev območno razvojnega partnerstva predvsem v zvezi s sestavo organov območnega razvojnega partnerstva in njihovim delovanjem, v skladu z ZSRR-2.

Naloge Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje so:

- sprejemanje vseh odločitev povezanih z delovanjem območnega partnerstva za »Spodnje Podravje«,
- sprejemanje odločitev v postopku priprave, potrjevanja, usklajevanja in izvajanja območnega razvojnega programa in njegovega programskega dela,
- sodelovanje v postopkih priprave in sprejemanja ORP Spodnje Podravje,
- sprejem pravil svojega delovanja,
- obravnava drugih zadev razvojnega pomena.

Za strokovne naloge povezane s pripravo in izvajanjem Območnega razvojnega programa so podpisnice Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje, na svoji 17. seji 16.10.2012 pooblastile Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj.

1.3 Zakonska podlaga za pripravo Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 je pripravljen na podlagi Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2) (Ur.l. RS, št. 20/2011, 57/2011) in je v skladu z 17. členom ZSRR-2 vključen v Regionalni razvojni program razvojne regije Podravje za obdobje 2014-2020.

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 (v nadaljevanju ORP) je temeljni programski dokument območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje, ki opredeljuje razvojne cilje območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje ter določa instrumente in vire za njihovo uresničevanje.

Cilji spodbujanja skladnega regionalnega razvoja so:

- zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalstva med posameznimi območji v državi,
- preprečevanje nastajanja novih območij z večjimi razvojnimi problemi,
- spodbujanje policentričnega razvoja poselitve in policentričnega gospodarskega razvoja,
- razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva v vseh razvojnih regijah, ob upoštevanju njihovih posebnosti,
- zniževanje stopnje brezposelnosti v razvojnih regijah oziroma povečanje zaposlenosti in odprava strukturnih neskladij na trgu dela,
- povečanje blagostanja prebivalstva v razvojnih regijah, ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja in njihovih posebnosti,
- krepitev socialnega kapitala in inovacijske sposobnosti v razvojnih regijah,
- ohranjanje in razvijanje kulturne identitete z ustvarjanjem pogojev za kulturno ustvarjalnost in raznolikost, trajnostni razvoj kulturne dediščine in dostopnost do kulturnih dobrin v razvojnih regijah,
- spodbujanje vseživljenjskega učenja v podporo zviševanju izobrazbene ravni prebivalstva in povečanju dostopa do izobraževanja in usposabljanja za vse,
- uveljavljanje celostnega pristopa pri razvoju podeželja,
- zmanjševanje razlik v kakovosti življenja ter ekonomski in socialni blaginji ob upoštevanju varstva okolja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in zmanjševanje razlik v zdravju,
- uveljavljanje integriranih regionalnih strategij informacijske družbe.

Pri pripravi območnega razvojnega programa se smiselno uporabljajo določbe o pripravi regionalnega razvojnega programa. Območni razvojni program se pripravlja sočasno z regionalnim razvojnim programom.

Regionalni razvojni program, ki vključuje tudi območni razvojni program, se izvaja z dogovorom za razvoj regije, ki se pripravi za štiriletno obdobje. Uredba določa, da se prvi dogovor pripravi za obdobje 2014–2017. Dogovor za razvoj regije podpišeta predsednik sveta in minister.

V dogovoru je treba upoštevati usmeritve ter javnofinančne in časovne okvire za pripravo programskega proračuna države ter že sprejete proračune države in občin. Regijske in sektorske projekte iz dogovora pa pristojna ministrstva uvrščajo v načrt razvojnih programov državnega proračuna po postopku, določenem v predpisih, ki urejajo pripravo proračuna. Projekti iz dogovora se razvrščajo po prioriteti in izvajajo v skladu z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi. Regije se tudi povezujejo za pripravo in izvajanje medregijskih projektov in skupnih razvojnih programov, ki imajo razvojni učinek na več regij in zahtevajo kritično maso razvojnih potencialov.

Območni razvojni program Spodnje Podravje sprejme Območni razvojni svet Spodnje Podravje.

1.4 Vsebina območnega razvojnega programa Spodnje Podravje

Območni razvojni program Spodnje Podravje je v skladu s 13. členom Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), sestavljen iz strateškega in programskega dela. **Strateški del** vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti območja, razvojne cilje in prioritete v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije. **Programski del** pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja na območju Spodnjega Podravja s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja območnega razvojnega programa.

Vsebino regionalnega razvojnega programa določa 4. člen Uredbe o regionalnih razvojnih programih (v nadaljevanju uredba), ki se smiselno uporablja tudi za pripravo območnih razvojnih programov. V skladu z omenjeno uredbo mora razvojni program vsebovati:

2. analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti območja, vključno s položajem regije v mednarodnem prostoru,
3. opredelitev vizije razvoja območja za katerega se pripravlja,
4. opredelitev in utemeljitev razvojnih specializacij območja za katerega se pripravlja,
5. opredelitev in opis (strateških) razvojnih ciljev območja za katerega se pripravlja,
6. opredelitev in opis razvojnih prioritet območja za katerega se pripravlja s kvantificiranimi kazalniki in navedbo virov podatkov za spremljanje kazalnikov,
7. skupno okvirno finančno oceno vrednosti območnega razvojnega programa,
8. opredelitev in podroben opis ukrepov v okviru posamezne prioritete z:
  - opisom predvidenih aktivnosti, s katerimi se bo izvajal ukrep,
  - časovnim načrtom za izvedbo,
  - okvirnim finančnim ovrednotenjem in predvidenimi viri financiranja,
  - prikazom kvantificiranih kazalnikov in virov spremljanja kazalnikov,
9. opredelitev sistema spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja,
10. opredelitev sistema informiranja in obveščanja javnosti o načrtovanju in izvajanju ter
11. predstavitev najpomembnejših projektov območja za katerega se pripravlja

Območni razvojni program je usklajen s strategijo razvoja Slovenije in razvojnimi politikami, ter je skladen z državnim strateškim prostorskim aktom.

2 OCENA STANJA IN RAZVOJNIH MOŽNOSTI NA OBMOČJU SPODNJEGA PODRAVJA

2.1 Predstavitev območja Spodnje Podravje

Območje Spodnjega Podravja obsega 16 občin: Cirkulane, Destrnik, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo, Majšperk, Markovci, Podlehnik, Mestna občina Ptuj, Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Trnovska vas, Videm, Zavrč in Žetale.

Tabela 1: Osnovni podatki občin

občina	Površina km ²	Uvrstitev Slovenija	Uvrstitev Podravje	Število prebivalcev	Uvrstitev Slovenija	Uvrstitev Podravje	Razvitost*	Uvrstitev Slovenija	Uvrstitev Podravje
Cirkulane	32	170	29	2.294	174	30	0,73	197	41
Destrnik	34	161	25	2.647	165	26	1,01	106	6
Dornava	28	184	33	2.953	155	25	0,98	123	14
Gorišnica	29	182	32	4.032	124	20	0,97	130	18
Hajdina	22	196	38	3.735	135	23	0,99	116	9
Juršinci	36	158	24	2.358	171	28	0,90	160	28
Kidričevo	72	96	8	6.662	79	12	1,09	69	2
Majšperk	73	94	7	4.057	123	19	0,82	183	38
Markovci	30	179	31	3.979	126	31	0,97	130	18
Podlehnik	46	138	17	1.876	188	37	0,85	177	35
Ptuj	67	102	9	23.693	102	3	0,98	123	14
Sv. Andraž	18	201	40	1.195	204	41	0,98	123	14
Trnovska vas	23	194	37	1.341	200	39	0,94	146	22
Videm	80	84	5	5.605	91	14	0,89	162	30
Zavrč	19	199	39	1.638	190	38	0,93	150	23
Žetale	38	152	19	1.334	201	40	0,81	185	39

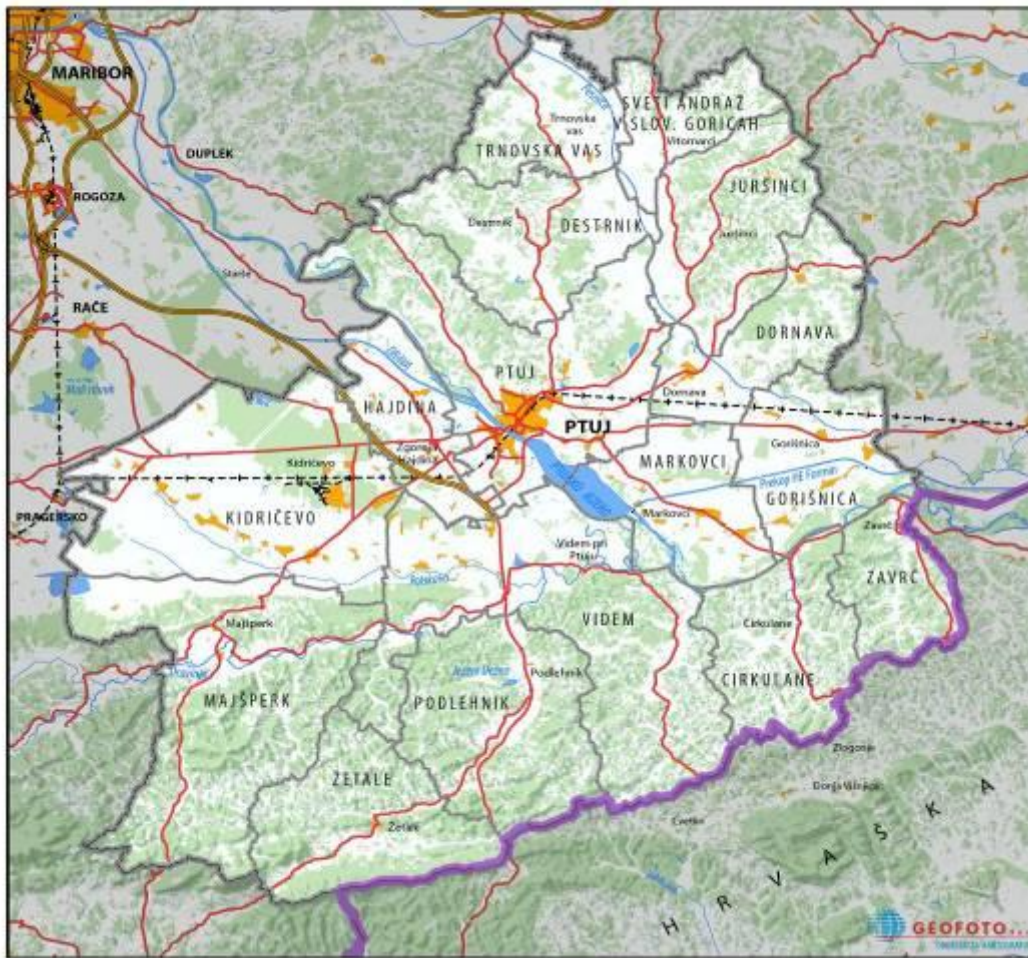
*Razvitost - Koeficient razvitosti za leto 2011. Vir: Ministrstvo za finance.

Območje Spodnjega Podravja, ki obsega 647 km², je sorazmerno gosto naseljeno in predvsem v kmetijstvu usmerjeno območje, ki vključuje Haloze in dele Slovenskih goric ter ravnine ob Dravi in njenih pritokih na Ptujskem polju.

Na severu zajema Spodnje Podravje tudi osrednji zahodni del Slovenskih goric in se razprostira od Krčevine pri Vurberku čez reko Pesnico do občine Svetega Andraža v Slovenskih goricah.

Haloze se razprostirajo od Jelovškega potoka pri Makolah na zahodu do Zavrča ob meji s Hrvaško na vzhodu. Delijo se na vzhodne ali vinorodne Haloze, kjer vinogradi pokrivajo skoraj desetino površin in na zahodne ali gozdnate, kjer gozdovi pokrivajo skoraj polovico površine. Meja poteka po dolini Peklača.

Najobsežnejši del Ptujkega polja je prodna nasipina prekrita s plastjo humusa, kar daje dobre pogoje za poljedelstvo. Na nekdanji gozd spominjajo le še imena vasi Bukovci, Borovci, Gajevci, Zagojiči. Gorice in ravnine gradijo zelo različne usedline: pesek, glina, prod, peščenjak, lapor in apnenec, ki so se v geomorfoloških procesih izoblikovale v različne reliefne skupine, kot so, gorice, slemena, grape, doline in terase.

Slika 1: Zemljevid Spodnje Podravje

Za Spodnje Podravje je značilno zmerno celinsko podnebje, kjer padavine in temperature pogojujejo letino, posebej še v sušnem prodnem delu. Povprečna letna temperatura je 9,7 °C in povprečje padavin je okoli 1000 mm na m² površine.

Starostna struktura prebivalstva Spodnjega Podravja se odraža v visokem deležu starejše populacije in negativnem naravnem prirastku. Konec leta 2011 je živel na območju Spodnjega Podravja 69.399 prebivalcev.

Gospodarska struktura Spodnjega Podravja sloni na kmetijstvu, živilsko predelovalni in metalurški industriji. Za kmetijstvo je značilno predvsem polikulturno kmetovanje kjer se v zadnjih letih daje prednost živinoreji. V živilski industriji je pomemben akter razvoja PP Ptuj, medtem ko je Talum iz Kidričevega v metalurški.

Zgodovina Spodnjega Podravja je zelo slikovita, saj sega po arheoloških najdiščih vse do 1000 let pr. n. š. Posebej je oživelo s prihodom Keltov v 3. stol. pr. n. š., ki so se naseljevali zlasti v ravninskih predelih ob Dravi (Spodnja Hajdina, Grajski grič). Keltska naselitev je pustila kasneje močne sledi v rimskem obdobju v teh krajih. Rimljani so od Keltov prevzeli med drugim tudi nekatere geografske pojme, kot ime reke Drave (Dravus) in takratnega kraja Ptuj (Poetovio), ki so ga priključili rimskemu cesarstvu v času Avgustovih vojn (15 pr. n. š.). Z rimsko osvojitvijo Podravja so tod vodile važne vojaške in trgovske ceste v Panonijo in Norik.

Iz Italije je skozi te kraje potekala cesta v Panonijo: Oglej – Ljubljana – Celje – Ptuj – Velika Nedelja – Ormož – Središče ob Dravi – Štrigova – Szombathely (Šobotišče). Z njo se je križala cesta iz Srema proti Ptuj: Sremska Mitrovica – Varaždin – Središče ob Dravi – Ptuj.

V času slabljenja rimskega cesarstva in z njegovim zatonom je to področje prešlo veliko vojsk od Gotov, Hunov do Langobardov. Leta 841 je večji del ozemlja prišel pod posest spodnje mejne grofije knezov Pribina in Koclja. V prvi polovici 9. stoletja so dobili salzburški nadškofje tu obsežna posestva okoli Ptuja, Ormoža, Središča in Velike nedelje. Leta 907 so Madžari skupaj z ostalo južno Štajersko začasno zavzeli tudi te kraje. V obrambo pred njimi je nastala v drugi polovici 10. stoletja ptujska ali podravska krajina imenovana tudi Krajina onstran gozda. Ker je bil Ptuj salzburški, je bil sedež krajine v Mariboru. Krajina je segala na zahodu do Pohorja in Kozjaka, na vzhodu do madžarske meje, na jugu do Donačke gore, Boča in Konjiške gore, na severu pa do Mure. Kot prvi ptujski grof se omenja leta 980 Rotwin. Grofje Spanheimi so potem dobili krajino v oblast in ji leta 1147 priključili Dravsko dolino do Dravograda. Spanheime so nasledili Traungavci, ki so združili ptujsko krajino s Štajersko. Ko so leta 1192 izumrli so dobili ptujsko krajino Babenberžani (do 1246), leta 1278 pa Habsburžani. Viden pečat zgodovini področja so dali, zraven salzburških nadškofov, tudi njihovi ministeriali Ptujski gospodje.

Spodnje Podravje je bilo važno prometno križišče tudi v srednjem in novem veku med Ogrsko, Trstom in Benetkami. Vinska trgovina salzburškega Ptuja in njegovega zaledja je bila dolgo časa prepovedana, ker so deželni knezi, štajerski vojvode, dajali na škodo Ptuja ugodnosti Mariboru, Radgoni in od leta 1311 tudi Slovenski Bistrici. Šele leta 1431 so dobili ptujski meščani dovoljenje za prevoz vina skozi Slovensko Bistrico in po Mislinjski dolini na Koroško in prepoved trgovanja po Dravski dolini mimo Maribora, ravno tako na Koroško. Cesta Maribor – Ptuj – Varaždin je bila zgrajena v času cesarja Jožefa I., cesta v Slovensko Bistrico za časa Marije Terezije. Cesta Dunaj – Maribor – Ljubljana – Trst, ki so jo zgradili (popravili) v začetku 18. stoletja, je Ptuj z zaledjem pustila ob strani pomembnih gospodarskih tokov.

Tudi z gradnjo železniške proge med Dunajem in Trstom in gradnjo južne železnice je Ptuj ostal izven prometnih poti, čeprav je ob južni progi dobil železniško postajo. Ohranila se je trgovina z vini iz področja Haloz in Slovenskih goric ter po Dravi trgovina s Posavino in Vojvodino, kamor so prevažali koroško železo in rogaško slatino, toda izgubili so posredniško vlogo med Podonavjem in Italijo.

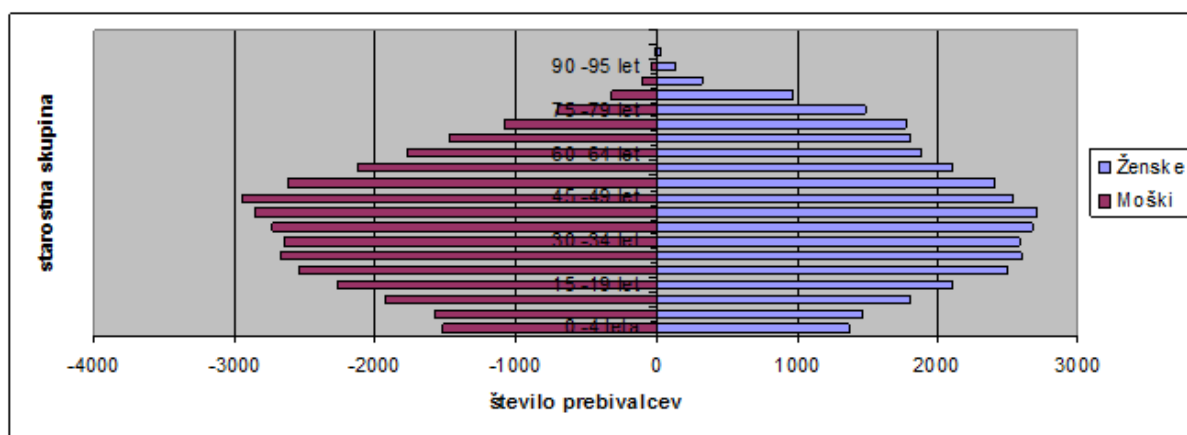
Spodnje Podravje se danes predstavlja kot območje z veliko priložnostmi v razvoju in smelimi načrti za prihodnost. Ptuj z izobraževalnimi, kulturnimi, zdravstvenimi, poslovnimi in drugimi institucijami, v sodelovanju z vsemi občinami območja je v svojem poslanstvu, kot edina mestna občina Spodnjega Podravja, središče in stičišče gospodarskih in prometnih tokov območja.

2.2 Ocena stanja in razvojnih možnosti

2.2.1 Razvoj človeških virov

Demografske značilnosti

Demografski trendi v razvitem delu sveta kažejo na vedno večji delež starejšega prebivalstva, ki je posledica manjše rodnosti in daljše življenjske dobe. Tipični znak staranja je naraščajoči delež neaktivnih, kar povzroča vse večji pritisk na javne izdatke (pokojninske, socialne, zdravstvene itd.). Demografski trendi v Sloveniji se ne razlikujejo bistveno od tistih v drugih razvitih evropskih državah. Glavne značilnosti so nizka rodnost in nizka stopnja natalitete. Nadaljevanje teh trendov vodi v izgrazito staranje populacije.

Slika 2: Piramida prebivalstva v letu 2012 za območje Spodnjega Podravja.

Vir: Statistični Urad Republike Slovenije 2012

Po podatkih za leto 2012 na območju Spodnjega Podravja živi 69.354 prebivalcev kar predstavlja 3,37% celotnega prebivalstva Slovenije, gostota poselitve znaša 101,39 prebivalcev/km², kar je približno enako kot je povprečje Slovenije, ki znaša 101,2 prebivalca/km², medtem ko v Podravski statistični regiji gostota poselitve znaša 148,8 prebivalcev/km².

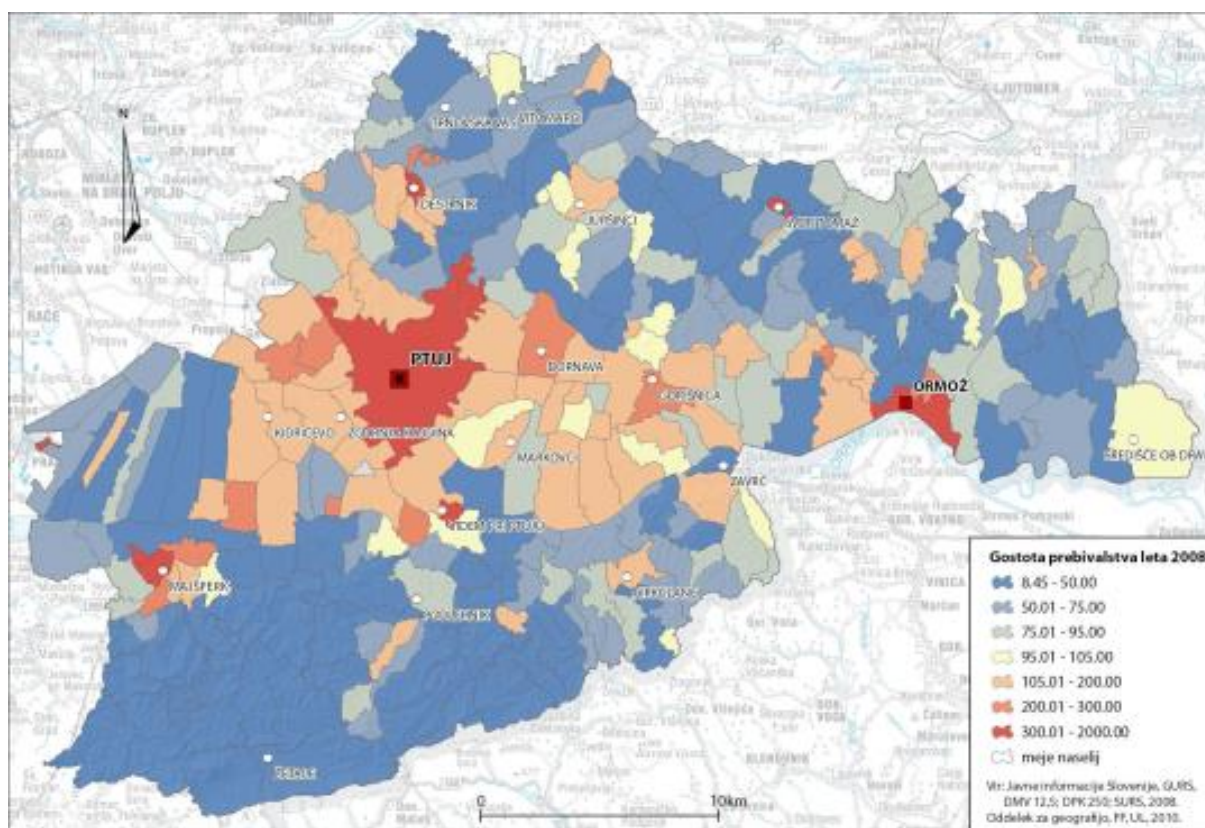
Tabela 2: Demografija občin Spodnjega Podravja

Območje	2007			2011			
	Naravni prirast	Selitveni prirast	Povprečna starost	Naravni prirast	Selitveni prirast	Povprečna starost	Gostota poselitve
SLOVENIJA	1.239	14.250	41,0	3248	2.059	41,8	101,2
Cirkulane	3	-22	41,3	-7	-13	42,5	71,5
Destriak	1	-5	39,0	-2	-41	40,5	76,9
Dornava	8	-1	39,6	1	-33	40,2	104
Gorišnica	14	2	38,5	-14	49	40,8	138,6
Hajdina	-4	6	41,7	11	-22	42,7	171,3
Juršinci	4	-7	39,0	1	-2	40	65
Kidričevo	-5	35	41,3	-6	-35	42,6	93,2
Majšperk	-8	6	41,0	7	-31	42,2	55,7
Markovci	13	-8	40,5	17	-14	41,5	133,5
Podlehnik	-13	2	40,7	-20	-1	42,3	40,8
Ptuj	-14	66	41,5	-49	-16	43,1	355,2
Sveti Andraž	-4	-1	38,2	2	6	39,6	67,9
Trnovska vas	6	5	38,4	0	13	39,5	58,6
Videm	-5	14	40,3	3	9	41,1	70,1
Zavrč	0	14	38,1	4	17	39	84,9
Žetale	-3	0	40,3	1	-17	41,8	35,1
Spodnje Podravje	-7	106	39,96	-51	-131	41,21	101,39

Vir: Statistični Urad Republike Slovenije

Na področju občin Spodnjega Podravje se srečujemo z negativnim naravnim prirastom tako v letih 2007 in 2011. Največji negativni naravni prirast v Spodnjem Podravju v letu 2011 beležijo občine Gorišnica, Podlehnik in Ptuj. Najvišji naravni prirast pa imata občini Hajdina in Markovci. Slovenija v letu v 2011 še beleži pozitiven naravni prirast, čeprav je ta nizek.

Na gibanje števila prebivalstva pa vpliva tudi selitveni prirast (meddržavne in notranje selitve). Če je v letu 2007 bil selitveni prirast dokaj visok v Sloveniji in pozitiven v Spodnjem Podravju, v letu 2011 tega več ne moremo trditi. Selitveni prirast je močno padel v Sloveniji, v Spodnjem Podravju pa je negativen.

Slika 3: Gostota prebivalstva

Gostota poselitve za celotno Spodnje Podravje znaša 101,3 preb/km², kar je skoraj enako kot slovensko povprečje. Gostota poselitve je pričakovano najvišja v Mestni občini Ptuj (355 preb/km²). Nadpovprečna gostota poselitve je značilna še za nekatere občine na Dravskem in Ptujskem polju (Markovci, Dornava, Gorišnica in Hajdina). V Halozah dosega gostota poselitve med 35,1 preb/km² v Žetalah do 84,9 preb/km² v Zavrču. Povprečna gostota poselitve v Halozah je 63,5 preb/km². V Slovenskih goricah je gostota poselitve v večini občin med 60 in 80 preb/km². V Spodnjem Podravju se je tako oblikoval pas zgostitve prebivalcev v osrednjem delu Ptujskega polja, zlasti ob glavni prometnici Ptuj-Ormož in na južnem obrobju Dravskega polja.

Po načinu poselitve lahko območje Spodnjega Podravja razdelimo na dva osnovna vzorca: strnjena poselitve v obliki večjih sklenjenih vasi na Dravskem in Ptujskem polju in v dolini Pesnice, ter tradicionalna razpršena poselitve naselij v gričevnatih Halozah in Slovenskih goricah. Ob tem je potrebno poudariti, da se ta tradicionalni vzorec poselitve v osnovnih potezah ohranja kljub pospešeni deagrarnizaciji in urbanizaciji podeželja.

Tabela 3: Tabela: Deleži prebivalcev po starostnih skupinah v Spodnjem Podravju in Sloveniji v letu 2012 (1-6)

Delež/starostna skupina	0-14 let	15-64 let	65 let ali več	80 let ali več
Slovenija	14,3	68,9	16,8	4,3
Cirkulane	13,2	70,5	16,3	4,4
Destričnik	14,6	74,1	13,5	3,1
Dornava	13,7	73	13,4	3,1
Gorišnica	15,8	68,4	15,9	4,0
Hajdina	13,4	69,9	16,7	3,6
Juršinci	14,4	72,5	13,1	3,3
Kidričevo	13,4	69,1	17,5	4,4
Majšperk	14,0	69,1	16,9	4,0
Markovci	13,4	69,5	17,0	3,6
Podlehnik	11,4	73,7	14,9	2,7
Ptuj	14,0	68,7	18,2	4,2
Sv. Andraž	14,4	72,4	13,2	4,2
Trnovska vas	14,9	71,8	13,3	3,0
Videm	12,9	73,0	14,2	3,4
Zavrč	13,7	75,1	11,3	2,2
Žetale	12,8	71,1	16,2	4,3

Vir: Statistični Urad Republike Slovenije 2012

V prvi skupini so prebivalci stari **od 0 do 14 let starosti**. Število le-teh iz leta v leto upada (leta 2005 je znašal ta delež 13,97%), v prvi polovici 2012 znaša ta delež 13,75% kar je malo nad slovenskim povprečjem.

Drugo skupino predstavlja delovni kontingent prebivalstva, to je **skupina od 15 do 64 let starosti** (delavci, kmetje, podjetniki posamezniki, vzdrževane osebe). Pri demografski analizi osredotočeni v razvoj je pomembna tako starostna kot tudi kvalifikacijska struktura, ker prav ta skupina odraža značilnost in razvojno zmožnost. Delež aktivnega prebivalstva je v Sp. Podravju nekoliko višji, kot znaša povprečje Slovenije (68,9) in sicer znaša 71,37%.

V starejšo populacijo štejemo prebivalce stare **nad 65 let starosti**. Ta skupina prebivalcev se iz leta v leto povečuje, v letu 2007 je ta znašala 14,77 % celotnega prebivalstva Spodnjega Podravja, v letu 2012 pa že 15,1 % celotnega prebivalstva Spodnjega Podravja.

Indeks staranja prebivalstva ima v Spodnjem Podravju vrednost 111,16; v letu 2007 je ta indeks znašal 105,56. Indeks kaže, da je v Spodnjem Podravju več starega prebivalstva kot mladega. Najnižji indeks imajo občine Zavrč, Juršinci in Trnovska vas. Najvišji indeks staranja v Spodnjem Podravju pa ima Mestna občina Ptuj in občina Podlehnik.

Stanje na področju zaposlovanja

Na področju Območne službe Ptuj (Urad za delo Ptuj) v letu 2012 živi 3,38% vsega prebivalstva Republike Slovenije, delež delovno aktivnega prebivalstva je 3,34%, 3,18% je registrirano brezposelnih oseb.

Tabela 4: Delovno aktivno prebivalstvo

OBMOČJE	2007			2012		
	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti
SLOVENIJA	854.585	68.539	7,4	808.420	106.071	11,5
Cirkulane	877	105	10,7	928	133	12,9
Destrnik	1.123	93	7,6	1.062	128	11,4
Dornava	1.135	92	7,5	1.033	113	10,4
Gorišnica	1.589	1.36	7,9	1.634	158	8,6
Hajdina	1.571	1.44	8,4	1.496	155	9,6
Juršinci	932	68	6,8	897	110	10,6
Kidričevo	2.790	246	8,1	2.642	299	10,7
Majšperk	1592	152	8,7	1.647	185	10,3
Markovci	1685	121	6,7	1.602	161	8,5
Podlehnik	815	83	9,2	809	127	13,8
Ptuj	9.758	952	8,9	8.829	1.251	12,6
Sveti Andraž	465	34	6,8	457	48	10,5
Trnovska vas	519	39	7	503	57	9,2
Videm	2402	229	8,7	2.377	306	11,8
Zavrč	602	64	9,6	535	92	13,8
Žetale	522	46	8,1	590	55	9,0
Spodnje Podravje	28.377	2.604	8,4	27.041	3.378	11,3
Podravje	129.734	14.368	10	12.248	18.693	13,6

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Na Uradu za delo Ptuj, ki zajema 16 občin Spodnjega Podravja je bila v mesecu juniju 2012 registrirana stopnja brezposelnosti 11,3 %, kar je malo pod slovenskim povprečjem. Najvišja stopnja brezposelnosti je v občinah Zavrč in Podlehnik. Visok delež brezposelnosti pa beleži tudi Mestna občina Ptuj. Vse tri občine presegajo slovensko povprečje. V primerjavi z letom 2007 je stopnja brezposelnosti močno narasla tako v Sloveniji, Podravju in Spodnjem Podravju.

Tabela 5: Struktura brezposelnih oseb po občinah Spodnjega Podravja po vrsti izobrazbe 2012

Območje	Stopnja izobrazbe								Skupaj
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.+VIII.	B.Š.	
Cirkulane	45	11		45	28		4		133
Destrnik	46	6	1	24	37	3	8	3	128
Dornava	32	7	2	25	38	1	8		113
Gorišnica	38	11	2	41	49	3	14		158
Hajdina	27	2	1	44	57	5	18	1	155
Juršinci	43	5	2	31	22	3	4		110
Kidričevo	72	16	3	79	91	5	31	2	299
Majšperk	50	7	2	51	53	6	16		185
Markovci	40	14	1	39	48	4	15		161
Podlehnik	55	3		40	22	2	5		127
Ptuj	272	46	5	324	406	42	151	5	1.251
Sveti Andraž v Slov. Goricah	16	7	1	11	6	1	6		48
Trnovska vas	15	8	1	13	13	1	6		57
Videm	100	19		85	70	5	26	1	306
Zavrč	38	10	3	19	17	1	4		92
Žetale	14	4		14	13	2	8		55
Spodnje Podravje	903	176	24	885	970	84	324	12	3378

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, avgust 2012

Po podatkih Zavoda za zaposlovanje so med brezposelnimi osebami prevladovali tisti s V. stopnjo izobrazbe 28,7% med njimi je največ gimnazijskih maturantov in ekonomskih tehnikov, v Sloveniji je delež brezposelnih s V. izobrazbo 25,5%. Delež brezposelnih s I. stopnjo izobrazbe je 26,7%, sledi IV. stopnja izobrazbe (26,2%), ter VII. in VIII. stopnja z deležem 9,6%.

Tabela 6: Struktura brezposelnih oseb po starosti primerjava 2007-2011

Urad za delo Ptuj	leta starosti														Skupaj
	do 18 let	%	nad 18-25 let	%	nad 25-30 let	%	nad 30-40 let	%	nad 40-50 let	%	nad 50-60 let	%	nad 60 let	%	
2007	1	0	468	17,3	493	18,2	472	17	597	22	643	23,7	38	1,4	2.712
2011	2	0,1	421	11,3	611	16,4	765	21	718	19,3	1.128	30,3	78	2,1	3.723

Vir: Poročilo za leto 2007, 2011, Območna služba Ptuj

Primerjalni podatki brezposelnih po starostnih skupinah kažejo na velik porast brezposelnih nad 50 let. V letu 2007 je bilo med vsemi brezposelnimi 25,1% starejših nad 50 let, v letu 2011 je ta odstotek narasel na 32,4%. Število brezposelnih nad 50 let se je tako v primerjavi z letom 2007 povečalo za 77%. V Sloveniji delež brezposelnih nad 50 let znaša 35,25%. Število mladih med 25 in 30 letom se je v letu 2011 prav tako povečalo za 24%, njihov delež v strukturi brezposelnih je znašal 16,4%. V Sloveniji je delež mladih med 25-30 letom v strukturi brezposelnih leta 2011 znašal 14,74%.

Tabela 7: Značilne skupine registrirano brezposelnih oseb 2007-2011

Urad za delo Ptuj	Od vseh delež posameznih kategorij (v%)							
	Vsi število	Ženske	Iščejo prvo zaposlitev	Stari do 26 let	Trajno presežni delavci in stečajniki	Dolgotrajno brezposelni	Stari od 40 do 50 let	Stari 50 let in več
2007	2712	59,7	23,2	21,3	17,7	46,1	22,0	24,1
2011	3723	49,5	16,5	14,0	24,1	45,7	19,3	32,4

Vir: Poročilo za leto 2007, 2011, Zavod za zaposlovanje, Območna služba Ptuj

V zadnjem desetletju je bil delež žensk v brezposelnosti vedno višji od 50 % (leto 2007 59,7%) in je iz leta v leto naraščal, kar je bila predvsem posledica pogostejšega zaposlovanja moških in zmanjševanja števila zaposlenih v določenih delovno intenzivnih panogah, npr. v tekstilni industriji. V letu 2008 se je začel delež brezposelnih žensk zniževati in v letu 2011 je bilo brezposelnih žensk 49,5 %. Delež moških je začel naraščati v času gospodarske krize (posledica propadanja gradbenih podjetij).

Tabela 8: Struktura brezposelnih oseb po času trajanja brezposelnosti med letoma 2007-2011

Urad za delo Ptuj	trajanje brezposelnosti														Skupaj
	do 6 mes.	%	nad 6-9 mes	%	nad 9-12 mes	%	nad 1-3 leta	%	nad 3-5 let	%	nad 5-8 let	%	nad 8 let	%	
2007	1.025	37,8	263	9,7	174	6,4	751	27,7	233	8,6	147	5,4	119	4,4	2.712
2011	1.425	38,3	299	8,0	294	7,9	750	20,1	704	18,9	150	4,0	101	2,7	3.723

Vir: Poročilo za leto 2007, 2011, Območna služba Ptuj

Delež dolgotrajno brezposelnih oseb (so tiste osebe, ki so prijavljene na Zavodu za zaposlovanje več kot eno leto) je bil ob koncu leta 2011 45,7%, leta 2007 je ta delež znašal 46,1%. V primerjavi z Slovenijo je delež dolgotrajno brezposelnih v Spodnjem Podravju nižji za 4,5%.

Prosta delovna mesta in zaposlitve

Delodajalci so na področju Spodnjega Podravja v letu 2011 Zavodu prijavili 9.294 prostih delovnih mest, kar je v primerjavi z letom 2007 za 252 % manj.

Po področjih dejavnosti so v letu 2011 prevladovala prosta delovna mesta s področja predelovalnih dejavnosti (32,8 %), sledilo je področje gradbeništva (28,3 %), trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (7,8 %), gostinstvo (5,7 %), zdravstva in socialnega varstva (5,5 %), ostala področja so bila zastopana z manjšimi deleži. Večina prijavljenih delovnih mest je bila za določen čas (85%).

Po stopnji izobrazbe so v letu 2011, tako kot že v letu 2007, prevladovala delovna mesta z zahtevano IV. stopnjo izobrazbe, teh je bilo kar 51,9% in 25,7% delovnih mest brez zahtevane izobrazbe. V letu 2011 je v Spodnjem Podravju, glede na prijavljena prosta delovna mesta za višji in visokošolski kader bilo na voljo le 9,4% delovnih mest, medtem ko je ta delež v letu 2007 znašal 6,15%.

Tabela 9: Prijavljena prosta dela po stopnji izobrazbe

Spodnje Podravje	Stopnja izobrazbe								Skupaj
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	bolonjski študij	
2011	2.388	191	126	4.823	1.704	217	646	9	9.294
2007	2.590	454	171	4.707	1.248	143	463	-	9.843

Aktivna politika zaposlovanja

Trg zahteva vedno krajša, a učinkovita ter s prakso podprta izobraževanja in usposabljanja. Prilagajanje tovrstnim zahtevam pa pomeni, da mora biti posameznik, ki želi uspešno nastopiti na trgu dela, široko izobražen in hkrati pripravljen na večkratno usposabljanje za ozko strokovno področje. S programi in ukrepi aktivne politike zaposlovanja se želi to stanje preseči in postopno povečevati fleksibilnost na strani ponudbe, ki bi vodila v povečano zaposljivost posameznika in posledično v višjo stopnjo zaposlenosti. Ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki jih izvaja Zavod, so pretežno usmerjeni v izboljševanje zaposlitvenih možnosti brezposelnih oseb. Pri tem je posebna pozornost namenjena težje zaposljivim osebam oz. osebam, ki imajo ovire za nastop na trgu dela oz. določene zaposlitvene primanjkljaje

Tabela 10: Vključitve brezposelnih oseb v ukrepe aktivne politike zaposlovanja na Uradu za delo Ptuj

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja	2007	2011
Drugače o poklicih	54	0
Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve - delavnice	155	297
UŽU	18	29
Klubi za iskanje zaposlitve	71	56
Vključitev BO v nove in razvojne projekte	0	88
Skupaj ukrep 1	298	470
Programi institucionalnega usposabljanja	81	71
Priprava in potrjevanje NPK	1	21
Potrjevanje in preverjanje NPK	0	22
Delovni preizkus	147	0
Usposabljanje na delovnem mestu	32	239
Formalno izobraževanje	166	48
PUM	2	0
Skupaj ukrep 2	429	401
Subvencija za samozaposlitev	10	100
Pomoč za samozaposlitev	0	260
Spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb - prejemnikov DSP	10	0
Spodbujanje novega zaposlovanja starejših v l. 2007	2	0
Zaposli.me	0	148
Skupaj ukrep 3	22	508
Javna dela	152	103
Priložnost zame	0	2
Asistentk/a bom	0	3
Skupaj ukrep 4	152	108
Skupaj ukrepi 1-4	901	1.487

Število vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja na Uradu za delo Ptuj je bilo leta 2011 1.502 osebi. V primerjavi z letom 2007, ko je bilo vključenih 901.

Glede na področje dejavnosti je bilo v decembru 2011 na Uradu za delo Ptuj največ zaposlenih v:

- predelovalnih dejavnosti: 28,1 %,
- trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil: 11,7%
- kmetijstvo, lov, gozdarstvo in ribištvo: 11,43%
- gradbeništvo: 8,7%
- izobraževanje: 7,5%.

Stanje na področju izobraževanja in usposabljanja

Sistem predšolske vzgoje in šolski sistem je na območju Spodnjega Podravja relativno dobro razvit, predvsem na področju osnovnih šol, prav tako pa so prisotne tudi srednje poklicne in tehnične šole. Od leta 2012 vse občine Spodnjega Podravja razpolagajo s primerno infrastrukturo za izvajanje predšolske vzgoje.

Tabela 11: Vrtci, osnovne šole, diplomanti in študentje v šolskem letu 2012/2013

	Vrtci		Osnovne šole		Diplomanti terciarnega izobraževanja	Študenti terciarnega izobraževanja
	vtci	otroci	šole	učenci		
2011						
SLOVENIJA	960	83.700	842	165.036	18.774	90.622
PODRAVJE	133	11.640	116	23.879	2.758	12.922
Spodnje Podravje	27	2.363	29	5.118	604	2.894
Cirkulane	1	61	2	165	15	65
Destnik	1	66	1	228	15	104
Domava	1	88	2	236	27	108
Gorišnica	1	146	1	375	31	177
Hajdina	1	112	1	228	26	138
Juršinci	1	108	1	201	18	91
Kidričevo	2	284	3	475	76	309
Majšperk	1	93	3	310	52	191
Markovci	1	143	1	314	39	181
Podlehnik	1	41	1	109	11	79
Ptuj	9	926	6	1.737	212	987
Sv. Andraž	1	33	1	56	6	54
Trnovska vas	1	55	1	79	12	63
Videm	3	179	3	388	41	232
Zavrč	1	28	1	119	7	54
Zetale	1	40	1	98	16	61

Vir: SI-STAT, podatkovni portal

Predšolska vzgoja

V Spodnjem Podravju imamo dobro razvit sistem predšolske vzgoje, zaskrbljujoča pa je nizka rodnost in s tem negativni naravni prirast. Število vključenih otrok v vzgojno varstvenih zavodih/vrtcih v Spodnjem Podravju se je v šolskem letu 2012/2013 v primerjavi s šolskim letom 2007/2008 povečalo za več kot 26,54 oz. za 627 otrok.

Osnovnošolsko izobraževanje

Tudi osnovnošolsko izobraževanje je dobro razvejano. Na območju Spodnjega Podravja je število osnovnošolskih institucij v opazovanem obdobju ostalo enako, upadlo je število učencev. Tako se je na območju Sp. Podravja število učencev v letu 2012/2013 v primerjavi z letom 2007/2008 znižalo za nekaj več kot 4,4% oz. 236 učencev.

Srednješolsko izobraževanje

Za srednješolsko izobraževanje dijakov v Sp. Podravju skrbita **Šolski center Ptuj in Gimnazija Ptuj**. Zavod ŠC Ptuj sestavljajo avtonomne pedagoške enote, in sicer:

- Ekonomska šola,
- Biotehniška šola,
- Elektro in računalniška šola,
- Strojna šola,
- Višja strokovna šola in
- Medpodjetniški izobraževalni center.

Na Višji strokovni šoli, ki deluje v okviru ŠC Ptuj so na razpolago naslednji študijski programi:

- Bionika
- Ekonomist
- Mehatronika
- Upravljanje podeželja in krajine.

Za opravljanje organizacijskih, strokovnih, razvojnih, raziskovalnih, svetovalnih, koordinacijskih nalog na področju višješolskega izobraževanja pa skrbi Regijsko višješolsko in visokošolsko središče (REVIVIS).

V institucijah srednješolskega izobraževanja v Sp. Podravju je v šolskem letu 2008/2009 709 dijakov zaključilo srednješolsko izobraževanje. Na območju celotnega Podravja je srednješolsko izobraževanje zaključilo 3269 dijakov. Dijaki, ki se šolajo na Ptuj in prihajajo iz bolj oddaljenih krajev lahko bivajo v Dijaškem domu Ptuj.

Za dijake, ki želijo po končani srednji šoli nadaljevati študij, sta najbližji univerzitetni središči v Mariboru in v Ljubljani.

Tabela 12: Redni in izredni študenti v letih 2007 in 2011 (primerjava Slovenija, Podravje in Spodnje Podravje)

Območje	2007			2011		
	Način študija - skupaj	Redni	Izredni	Način študija - skupaj	Redni	Izredni
SLOVENIJA	115.445	76.480	38.965	104.003	79.543	24.460
PODRAVJE	15.919	10.356	5.563	14.365	10.837	3.528
Spodnje Podravje	3.503	2.389	1.114	3.266	2.530	736

V študijskem letu 2011/2012 je študiralo 3.266 (3.14% glede na Slovenijo ter 22,73% glede na Podravje) rednih in izrednih študentov, ki so prihajali iz občin Spodnjega Podravja. Število študentov terciarnega izobraževanja se je v primerjavi z letom 2007 zmanjšalo tako na ravni države, Podravja in Spodnjega Podravja, in sicer v Spodnjem Podravju za 7,25%. Zmanjšalo se je predvsem število izrednih študentov.

V Spodnjem Podravju je poskrbljeno tudi za izobraževanje odraslih oziroma vseživljenjsko učenje. **Ljudska univerza Ptuj** ponuja naslednje programe izobraževanja in usposabljanja odraslih:

- izobraževanje za pridobitev izobrazbe
- poklicno usposabljanje
- splošno izobraževanje
- središče za samostojno učenje
- univerza za tretje življenjsko obdobje
- svetovalno središče Ptuj

Zdravstveno in socialno varstvo

Za zdravstveno varstvo prebivalcev Spodnjega Podravja skrbi Zdravstveni dom Ptuj. Ustanovljen je bil za izvajanje osnovnega zdravstvenega varstva, ki obsega preprečevanje bolezni in poškodb, odkrivanje, diagnostiko, zdravstveno vzgojno delo, zdravljenje in rehabilitacijo na ambulantni in dispanzerski način v poslovnih prostorih ZD Ptuj, na terenu in na domu pacienta za prebivalce na območju nekdanje občine Ptuj in za druge ljudi, ki potrebujejo zdravstveno pomoč. Za bolnišnično zdravljenje prebivalcev Spodnjega Podravja skrbi Splošna bolnišnica dr. Jožeta Potrča Ptuj.

ZD Ptuj ima organizirano primarno zdravstveno varstvo na naslednjih lokacijah in sicer: Ptuj, Hajdina, Kidričevo, Podlehnik, Leskovec, Žetale. V občini Zavrč pa imajo pod okriljem Zdravstvenega doma zagotovljeno zobozdravstveno dejavnost.

Tabela 13: Umrli po najpogostejših vzrokih smrti v letih 2007 in 2010

Spol / območje		2007						2010					
		Vzrok smrti SKUPAJ	Neoplazme	Bolezni obtočil	Bolezni dihal	Bolezni prebavil	Poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov	Vzrok smrti SKUPAJ	Neopla zme	Bolezni obtočil	Bolezni dihal	Bolezni prebavil	Poškodbe zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov
Spol - SKUPAJ	SLOVENIJA	18584	5624	7613	1062	1197	1597	18609	5902	7385	1122	1179	1363
	Podravska	3205	908	1342	163	235	290	3165	947	1273	139	243	257
Moški	SLOVENIJA	9473	3194	3229	567	698	1079	9292	3255	3090	564	666	903
	Podravska	1671	531	587	100	139	195	1573	520	522	73	145	158
Ženske	SLOVENIJA	9111	2430	4384	495	499	518	9317	2647	4295	558	513	460
	Podravska	1534	377	755	63	96	95	1592	427	751	66	98	99

Vir: Inštitut za varovanje zdravja RS, Statistični urad RS

Po podatkih Inštituta za varovanje zdravja je v Podravju največ ljudi umrlo zaradi bolezni obtočil (bolezni srca in ožilja). Te bolezni so tudi najpogostejši vzrok smrti v razvitih državah in eden glavnih vzrokov za obolevnost in zmanjšano kakovost življenja. V Sloveniji so najpogostejši vzrok smrti in bolnišničnih obravnav ter šesti najpogostejši vzrok obravnav v primarnem zdravstvenem varstvu. Bolezni srca in ožilja so pogojene z biološkimi zakonitostmi in dednostjo ter dejavniki tveganja, ki izhajajo iz načina življenja, kot so kajenje, nezdrava prehrana, debelost, stres, pomanjkanje gibanja. Na drugem mestu po najpogostejših vzrokih smrti so rakasta obolenja, ki so prav tako v porastu.

Za socialno varstvo starejših v Spodnjem Podravju skrbi Dom upokojencev Ptuj s svojimi štirimi enotami (Ptuj, Muretinci, Kidričevo in Juršinci). Prav tako v Spodnjem Podravju deluje 101 društvo za pomoč ljudem.

Revščina in socialna izključenost

Revščina in socialna izključenost sta družbena pojava, ki predstavljata velik družbeni problem, saj posameznikom onemogočata zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb.

Tabela 14: Denarne socialne pomoči in izredne pomoči za območje UE Ptuj

	2007		2011	
	Število izplačanih pomoči	Vrednost	Število izplačanih pomoči	Vrednost
DSP*	31.751	6.484.858,19	29.205	6.864.697,10
IP*	2.431	474.295,81	2.291	594.306,25

Vir: Center za socialno delo Ptuj

*DSP-denarna socialna pomoč

*IP-izredna pomoč

Po podatkih Centra za socialno delo Ptuj je na območju spodnjega Podravja v letu 2007 bilo izplačanih 31.751 denarnih socialnih pomoči ter 2431 izrednih pomoči v skupni vrednosti 6.959.154 EUR. V letu 2011 je število pomoči upadlo in sicer je bilo izplačanih za 8% manj denarnih socialnih pomoči ter za 6% manj izrednih pomoči skupna vrednost izplačanih pomoči pa je bila višja in sicer 7.459.003 EUR. Cilj do leta 2020 je zmanjšati število revnih v Sloveniji za 40.000, se pravi iz zdajšnjih 360.000 na 320.000 prebivalcev. V spodnjem Podravju po ocenah živi 14.000 revnih, od tega brezposelni predstavljajo 26,4%, velik delež predstavljajo upokojenci in mladi. Čeprav kazalniki kažejo, da je število denarnih socialnih pomoči padlo, pa je to le navidezno, saj se je zakonodaja v teh letih spremenila in so se s tem zaostriili pogoji za dodelitev denarne socialne pomoči.

Statistika števila upravičencev do transferjev za socialno ogrožene v zadnjih dveh letih manj spodbudna, saj se njihovo število zaradi posledic gospodarske krize občutno povečuje, med prejemniki pa je po zadnjih podatkih več kot tri četrtine takšnih, ki pomoč prejemajo dolgotrajno (v zadnjih 18 mesecih vsaj 12-krat). Tako v Sloveniji kot v Spodnjem Podravju v bližnji prihodnosti zaradi posledic gospodarske krize in časovnega zamika pri izračunu

statističnih podatkov pričakujemo povečanje števila revnih in socialno izključenih, kar bo pomenilo dodaten izziv pri zmanjšanju njihovega števila do leta 2020.

Stanje na področju kulture

Osrednji prostor izvajanja kulturnih dejavnosti v Spodnjem Podravju predstavlja Mestna občina Ptuj, kjer se nahaja izjemna koncentracija ljubiteljske kulture in lokalnih kulturnih ustvarjalcev, prav tako tudi kulturnih institucij in nevladnih organizacij. Področja kulture lahko v Spodnjem Podravju razdelimo na več področij:

- Kulturna dediščina in arhivska dejavnost
- Knjižnična dejavnost
- Umetniški programi
- Ljubiteljska dejavnost
- Mladinska kultura.

Osrednje institucije izvajana kulturne dejavnosti v Spodnjem Podravju

Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, Zavod za varstvo kulturne dediščine in zgodovinski arhiv Ptuj skrbijo za varovanje, ohranjanje in prezentacijo kulturne dediščine za območje Spodnjega Podravja.

Knjižnica Ivana Potrčaja osrednja knjižnica za območje Spodnjega Podravja in je vključena v združenje Splošnih knjižnic. Mestno gledališče Ptuj je osrednje mesto uprizoritvene, likovne in večpredstavnostne umetnosti. CID Ptuj- Center interesnih dejavnosti skrbi za razvoj mladinskega ustvarjanja.

Zveza kulturnih društev Ptuj, v katero je vključenih 30 kulturnih društev, ki delujejo na področju vokalne, instrumentalne glasbe, folklore, plesa, gledališča, likovne, filmske in foto ustvarjalnosti. V teh društvih je včlanjenih 1.145 članov.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ptuj, ki skrbi za strokovno in organizacijsko pomoč 16. občinam Spodnjega Podravja. Glasbena Šola karol Pahor, ki skrbo za glasbeno ustvarjalnost mladih v Spodnjem Podravju.

Posebno mesto moramo nameniti društvenemu in družabnemu življenju, ki je na območju občin Spodnjega Podravja močno razvito. Dejujočih je kar 138 kulturno umetniških društev.

Delež delovno aktivnega prebivalstva po standardni klasifikaciji SKD – kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti je na Območju Urada za delo Ptuj 0,86%.

Lahko rečemo, da je na območju Spodnjega Podravja ohranjena izjemna kulturna in arhitekturna dediščina, močna koncentracija kulturnih institucij in nevladnih organizacij, dobra infrastrukturna opremljenost za manjše kulturne dogodke. Slabosti se kažejo v nepovezanem in razdrobljenem delovanju kulturnih institucij, pomanjkanju celostnega obveščanja o kulturnih dogodkih in pomnajanju posluha oziroma nezainteresiranosti za kulturne dogodke med prebivalci.

Šport

Šport zadovoljuje potrebe po igri, razvedrilu, sprostitvi in gibanju s ciljem optimalnega razvoja telesnih in duševnih lastnosti, ohranjanja in izboljševanja zdravja, dviga delovne storilnosti ter pri vzgajanju delovnih navad, doseganja kvalitetnih in vrhunskih športnih rezultatov, tistih, ki to zmorejo, pa tudi koristne izrabe prostega časa. Na območju Spodnjega Podravja v letu 2012 po podatkih Registra športnih organizacij deluje 259 športnih društev. Športniki iz našega področja dosegajo zelo dobre rezultate pri številnih športnih panogah, kar je pokazatelj dobre športne razvitosti. V občinah Spodnjega Podravja absolutno prevladujejo športno-rekreativna društva, za njimi pa se po številu uvrščajo kulturno-umetniška društva in društva za pomoč ljudem (v veliki večini gre za PGD).

2.2.2 Gospodarstvo

Poslovni subjekti v Spodnjem Podravju

Na območju Spodnjega Podravja je v letu 2011 poslovalo 4.943 poslovnih subjektov, kar je za 11,73% več kot v letu 2008. Po skupinah poslovnih subjektov prevladujejo samostojni podjetniki posamezniki, ki predstavljajo kar 48,57% vseh poslovnih subjektov v Spodnjem Podravju. Sledijo jim gospodarske družbe in zadruge ter društva. V primerjavi z letom 2008 se je najbolj povečevalo število gospodarskih družb in zadrug in sicer za 20,95%, ter število samostojnih podjetnikov posameznikov, ki se je povečalo za 11,20%. Število pravnih oseb javnega prava je v letu 2011 v primerjavi z letom 2008 ostalo nespremenjeno.

Tabela 15: Poslovni subjekti po skupinah

območje leto	društva	druge fizične osebe, ki opravljajo dejavnost	gospodarske družbe in zadruge	pravne osebe javnega prava	samostojni podjetniki posamezniki	nepridobitne organizacije	skupna vsota
SLOVENIJA	22.374	11.654	63.514	2.828	77.415	7.800	185.585
PODRAVJE	3.223	1.573	7.606	322	11.791	855	25.370
SPODNJE PODRAVJE	790	399	1.114	76	2.401	163	4.943
leto 2008	727	389	921	76	2.159	152	4.424
leto 2009	746	394	990	76	2.251	149	4.606
leto 2010	771	375	1.059	76	2.305	156	4.742
leto 2011	790	399	1.114	76	2.401	163	4.943
leto 2012 ⁹	784	396	1.182	75	2.376	168	4.981

Vir: Ajeps, 2012

Tabela 16: Osnovni podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb v Spodnjem Podravju

Podatek	Spodnje Podravje		Podravje
	2009	2011	2011
Število samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb	3.114	3.339	18.176
Zaposleni	13.095	13.055	64.406
Prihodki (zneski v 1000 EUR)	1.243.971	1.531.667	8.894.677
Čisti prihodki od prodaje (zneski v 1000 EUR)	1.206.691	1.482.696	8.567.260
Vrednost aktive na dan 31.12. (zneski v 1000 EUR)	1.346.778	1.315.695	8.862.136
Čisti dobiček (zneski v 1000 EUR)	33.556	42.636	297.772
Čista izguba (zneski v 1000 EUR)	18.864	21.374	204.355
Neto čisti dobiček / čista izguba	14.692	14.962	93.417
Neto dodana vrednost (gospodarske družbe)	292.477.996	273.013.701	1.879.218.339
Neto dodana vrednost na zaposlenega (gospodarske družbe)	25.853,26	25.534,39	30.399,70

Struktura podjetij po velikosti se po statističnih regijah ne razlikuje veliko. V vseh regijah prevladuje delež mikro, malih in srednje velikih podjetij. Pri **samostojnih podjetnikih posameznikih** na območju Spodnjega Podravja znaša delež **mikro podjetij 95,3%** (0-9 zaposlenih), delež **majhnih podjetij 4,7%** (10-49 zaposlenih).

Pri **gospodarskih družbah** na območju Spodnjega Podravja je struktura po velikosti naslednja:

- **mikro družbe 90,9%** - mikro družba je družba, ki izpolnjuje dve od naslednjih meril:
  - povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 10,
  - čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu so manjši od 2.000.000 evrov,
  - vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 2.000.000 evrov.
- **majhne družbe 5,8%** - majhna družba je družba, ki ni mikro in izpolnjuje dve od naslednjih meril:
  - povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 50,
  - čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu so manjši od 8.800.000 evrov,
  - vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 4.400.000 evrov.
- **srednje družbe 2,2%** - srednja družba je družba, ki izpolnjuje dve od naslednjih meril:
  - povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 250,
  - čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu so manjši od 35.000.000 evrov,
  - vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 17.500.000 evrov

- **velike družbe 1,1%** - velika družba je družba, ki ni niti mikro niti majhna niti srednja.
  - povprečno število zaposlenih v poslovnem letu presega 250.

Samostojni podjetniki posamezniki in gospodarske družbe v Spodnjem Podravju: število podjetij, zaposlenost, prihodki, poslovni izid

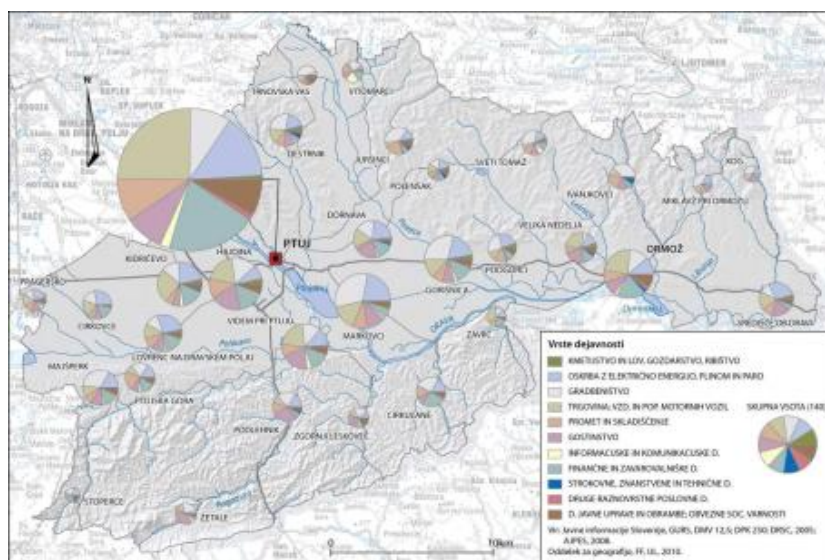
Število podjetij: V Spodnjem Podravju je leta 2011 poslovalo 3.339 podjetij, os tega 2.320 samostojnih podjetnikov posameznikov in 1.019 gospodarskih družb. Število samostojnih podjetnikov v Spodnjem Podravju je v letu 2011 predstavljalo 20,64% vseh samostojnih podjetnikov v Podravju, medtem ko število gospodarskih družb na območju Spodnjega Podravja dosega 14,69% vseh gospodarskih družb v Podravju.

Tabela 17: Osnovni podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov v letu 2011

Območje	podjetniki		zaposleni		prihodki zneski v 1000 EUR	čisti prihodki od prodaje zneski v 1000 EUR	Vrednost aktive na dan 31.12.2011 zneski v 1000 EUR
	število	delež v %	število	delež v %			
PODRAVJE	11.240	100,00	8.320	100,00	818.348	800.538	607.329
SPODNJE PODRAVJE	2.320	20,64	2.363	28,40	196.572	192.311	148.939
Cirkulane	49	0,4	51	0,6	3.929	3.870	1.925
Destrnik	56	0,5	75	0,9	5.005	4.909	10.076
Dornava	79	0,7	60	0,7	4.611	4.508	2.850
Gorišnica	120	1,1	104	1,2	9.056	8.956	6.019
Hajdina	146	1,3	130	1,6	12.503	12.267	15.981
Juršinci	51	0,5	51	0,6	3.718	3.660	2.569
Kidričevo	232	2,1	395	4,7	31.442	30.450	25.023
Majšperk	123	1,1	137	1,7	9.948	9.811	5.681
Markovci	157	1,4	160	1,9	14.526	14.322	8.617
Podlehnik	43	0,4	128	1,5	13.846	13.437	9.320
Ptuj	1.016	9,0	823	9,9	71.353	69.666	49.529
Sveti Andraž	27	0,2	10	0,1	848	824	1.064
Trnovska vas	33	0,0	33	0,4	1.906	1.877	1.702
Videm	136	1,2	154	1,8	9.991	9.883	6.476
Zavrč	31	0,3	24	0,3	1.706	1.700	746
Žetale	21	0,2	28	0,3	2.184	2.171	1.361

Vir: Ajeps, 2012

Samostojni podjetniki v Spodnjem Podravju so v letu 2011 skupaj zaposlovali 2.363 ljudi, kar predstavlja 28,4% zaposlenih pri samostojnih podjetnikih v Podravju. Po število samostojnih podjetnikov je na prvem mestu Mestna občina Ptuj, v kateri je leta 2011 poslovalo 1.016 samostojnih podjetnikov, ki so zaposlovali 34,82% vseh zaposlenih pri samostojnih podjetnikih v Spodnjem Podravju. Čeprav je večina samostojnih podjetnikov zelo prostorsko razpršena po posameznih naseljih Spodnjega Podravja, do večjih zgostitev prihaja prav na območju Mestne občine Ptuj

Slika 4: Število in dejavnostna struktura samostojnih podjetnikov v Spodnjem Podravju.

V letu 2011 je v Spodnjem Podravju 1.839 samostojnih podjetnikov ustvarilo **podjetnikov dohodek** v višini 11,62 mio EUR, kar predstavlja 20,72% podjetnikovega dohodka v celotni regiji Podravje. Negativni poslovni izid je v Spodnjem Podravju izkazalo 474 samostojnih podjetnikov v višini 2,57 mio EUR.

Tabela 18: Podjetnikov dohodek in negativni poslovni izid samostojnih podjetnikov v letu 2011

Območje	podjetnikov dohodek		negativni poslovni izid		neto podjetnikov dohodek/izguba zneski v 1000 EUR
	število podjetij	zneski v 1000 EUR	število podjetij	zneski v 1000 EUR	
PODRAVJE	8.957	56.086	2.226	11.959	44.127
SPODNJE PODRAVJE	1.839	11.625	474	2.570	9.057
Cirkulane	43	287	5	14	273
Destrnik	41	233	15	33	200
Dornava	66	252	13	49	203
Gorišnica	100	654	20	96	558
Hajdina	110	766	36	244	522
Juršinci	43	259	8	15	244
Kidričevo	191	1.464	41	329	1.135
Majšperk	93	511	29	67	444
Markovci	132	842	25	115	728
Podlehnik	33	375	10	20	356
Ptuj	798	4.977	214	1.314	3.663
Sveti Andraž	21	86	6	13	74
Trnovska vas	25	81	7	41	40
Videm	103	626	33	137	489
Zavrč	25	98	6	55	42
Žetale	15	114	6	28	86

Vir: Ajpes

Gospodarske družbe v Spodnjem Podravju so v letu 2011 skupaj zaposlovale 10.692 ljudi, kar je v primerjavi z letom 2008 za 621 delovnih mest manj, čeprav so gospodarske družbe na območju Spodnjega Podravja zaposlovale 17,29% vseh zaposlenih v gospodarskih družbah v Podravju, medtem ko je ta delež v letu 2008 znašal 16,21%. Po številu gospodarskih družb je na prvem mestu Mestna občina Ptuj, v kateri je leta 2011 poslovalo 594 gospodarskih družb, ki so zaposlovale 9,7% vse zaposlenih v gospodarskih družbah na območju celotne regije Podravje.

Tabela 19: Osnovni podatki o poslovanju gospodarskih družb v letu 2011

Območje	podjetniki		zaposleni		prihodki zneski v 1000 EUR	čisti prihodki od prodaje zneski v 1000 EUR	Vrednost aktive na dan 31.12.2011 zneski v 1000 EUR
	število	delež v %	število	delež v %			
PODRAVJE	6.936	100,00	61.817	100,00	8.076.329	7.766.722	8.254.807
SPODNJE PODRAVJE	1.019	14,69	10.692	17,29	1.335.095	1.290.385	1.166.756
Cirkulane	21	0,3	79	0,1	4.431	4.326	2.690
Destrnik	22	0,3	63	0,1	9.476	9.424	9.875
Dornava	27	0,4	94	0,2	10.766	10.365	7.035
Gorišnica	48	0,7	300	0,5	39.641	38.844	22.882
Hajdina	64	0,9	208	0,3	21.287	20.292	36.390
Juršinci	13	0,2	19	0,0	1.401	1.354	1.437
Kidričevo	86	1,2	3.217	5,2	581.789	564.338	373.809
Majšperk	26	0,4	185	0,3	10.020	9.651	8.908
Markovci	50	0,7	241	0,4	27.119	26.613	22.313
Podlehnik	16	0,2	26	0,0	1.307	1.268	3.441
Ptuj	594	8,6	6.013	9,7	604.329	580.491	661.678
Sveti Andraž	6	0,1	22	0,0	3.919	3.894	3.070
Trnovska vas	8	0,1	37	0,1	4.434	4.414	2.093
Videm	26	0,4	76	0,1	7.597	7.583	7.391
Zavrč	10	0,1	98	0,2	6.599	6.572	2.847
Žetale	2	0,0	14	0,0	980	956	897

Vir: Ajpes

Gospodarske družbe na območju Spodnjega Podravja ki so v letu 2011 ustvarile 1.335,09 mio EUR prihodkov oziroma 16,53% celotnih prihodkov, ki so jih ustvarile gospodarske družbe v Podravju v enakem obdobju. V primerjavi z letom 2008 se prihodek gospodarskih družb v Spodnjem Podravju znižal za 9,55%.

Tabela 20: Poslovni izid gospodarskih družb v letu 2011

občina	št. gosp. družb	št. zap.	prihodki	čisti prih. od prodaje	čisti prih. od prodaje na tujem trgu	odhodki	čisti dobiček	čista izguba	neto čisti izid	neto dodana vrednost
2011										
SLOVENIJA	57.798	449.235	78.630.658.553	74.994.881.932	24.971.579.658	77.716.605.984	2.621.743.810	2.164.576.060	457.167.750	16.851.816.904
PODRAVJE	6.936	61.817	8.076.329.402	7.766.721.606	2.778.360.328	7.985.020.649	241.685.887	192.396.102	49.289.785	1.879.218.339
SPODNJE PODRAVJE	1.019	10.692	1.335.096.076	1.290.385.978	649.246.418	1.325.014.084	31.011.222	25.105.643	5.905.579	273.013.701
GORIŠNICA	48	300	39.641.204	38.844.052	12.554.998	38.901.383	650.457	56.336	594.121	8.157.508
DESTRNIK	22	63	9.476.377	9.424.189	1.850.198	9.193.146	342.930	116.306	226.624	1.879.614
HAJDINA	64	208	21.286.522	20.292.230	4.426.642	21.250.552	701.624	833.136	-131.512	4.568.543
ZAVRČ	10	98	6.599.210	6.571.703	3.943.408	6.438.513	245.204	145.130	100.074	1.794.801
SVETI ANDRAŽ	6	22	3.919.378	3.893.745	1.987.962	3.590.102	312.012	-	312.012	821.955
ŽETALE	2	14	979.616	955.945	-	957.005	21.467	1.010	20.457	319.234
PODLEHNIK	16	26	1.306.564	1.268.499	482.617	1.357.500	42.848	95.538	-52.690	409.380
MAJŠPERK	26	185	10.019.776	9.650.758	5.009.924	9.896.746	214.871	102.107	112.764	4.037.208
TRNOVSKA VAS	8	37	4.434.276	4.414.021	764.382	4.320.252	99.023	1.738	97.285	808.994
MARKOVCI	50	241	27.119.318	26.613.292	8.513.523	26.890.329	873.899	836.917	36.982	6.967.866
JURŠINCI	13	19	1.401.325	1.353.826	186.320	1.371.728	52.080	28.104	23.976	345.976
DORNAVA	27	94	10.765.985	10.364.733	3.073.975	10.835.272	135.594	234.475	-98.881	2.362.292
PTUJ	594	6.013	604.329.234	580.491.499	202.524.411	591.552.937	16.306.728	6.422.824	9.883.904	157.284.675
VIDEM	26	76	7.597.216	7.583.421	2.066.348	7.397.215	250.424	107.794	142.630	1.740.721
KIDRIČEVO	86	3.217	581.789.080	564.337.684	399.368.220	587.055.309	10.379.735	16.083.431	-5.703.696	79.721.106
CIRKULANE	21	79	4.430.995	4.326.381	2.493.490	4.006.095	382.326	40.797	341.529	1.793.828

Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu, ki so jih izkazale gospodarske družbe v Spodnjem Podravju so se v letu 2011 glede na leto 2008 povečali za 6,84%, medtem ko so se čisti prihodki na domačem trgu zmanjšali za 25,30%. Ustvarjeni prihodki družb so zadoščali za pokrivanje odhodkov na segmentu poslovanja, pozitivna je tudi razlika med drugimi prihodki in odhodki. Negativen je izid na področju financiranja.

Tabela 21: Poslovni izid gospodarskih družb 2008

občina	št. gosp. družb	št. zap.	prihodki	čisti prih. od prodaje	čisti prih. od prodaje na tujem trgu	odhodki	čisti dobiček	čista izguba	neto čisti izid	neto dodana vrednost
2008										
SLOVENIJA	51.997	510.754	85.555.124.442	80.238.556.641	23.864.114.335	83.247.815.565	3.360.069.352	1.703.536.064	1.656.533.288	18.018.804.867
PODRAVJE	6.023	69.782	9.272.641.293	8.662.695.224	2.669.132.336	9.134.667.333	339.455.885	256.023.649	83.432.236	2.071.700.837
SPODNJE PODRAVJE	860	11.313	1.475.899.380	1.408.228.526	604.868.719	1.453.367.615	34.070.959	18.803.763	15.267.196	292.477.996
VIDEM	21	49	6.096.130	5.942.009	729.925	5.856.507	206.434	8.653	197.781	1.221.801
ZAVRČ	6	37	1.898.400	1.892.716	1.499.375	1.751.638	114.859	61	114.798	619.870
ŽETALE	3	16	1.543.116	1.517.271	-	1.447.492	80.872	-	80.872	401.476
CIRKULANE	16	64	2.718.944	2.660.315	1.658.684	2.592.951	149.032	48.439	100.593	1.012.383
PODLEHNIK	13	19	1.180.943	879.694	218.365	1.173.494	117.639	122.689	-5.050	419.804
KIDRIČEVO	73	2.898	516.320.159	492.081.203	372.926.404	517.896.755	3.165.022	5.409.723	-2.244.701	68.198.601
HAJDINA	65	307	96.253.082	94.890.096	9.126.326	92.506.266	4.380.844	1.815.878	2.564.966	13.950.420
TRNOVSKA VAS	6	26	2.888.569	2.738.587	279.601	2.870.442	33.855	15.894	17.961	562.632
DORNAVA	18	81	9.455.868	8.325.948	1.171.240	9.081.991	454.183	193.564	260.619	1.086.523
SVETI ANDRAŽ	3	6	3.347.184	3.282.386	1.773.879	3.120.718	224.613	-	224.613	465.275
PTUJ	524	6.740	745.699.874	707.031.001	184.673.927	729.111.441	22.772.167	10.860.841	11.911.326	181.358.976
DESTRNIK	9	23	5.545.552	5.538.472	198.294	5.341.844	183.699	25.846	157.853	851.111
JURŠINCI	11	19	1.654.042	1.597.985	12.176	1.614.765	58.198	24.449	33.749	292.336
MAJŠPERK	21	569	24.828.087	23.973.371	17.329.734	24.383.329	428.929	86.206	342.723	8.529.331
GORIŠNICA	35	240	28.282.423	27.551.674	6.793.799	27.863.161	458.590	142.190	316.400	6.216.183
MARKOVCI	36	220	28.187.007	28.325.798	6.476.990	26.754.821	1.242.023	49.330	1.192.693	7.291.274

Vir: Ajeps, 2012

Gospodarske družbe na območju Spodnjega Podravja so v letu 2011 izkazale 5.905.579 EUR neto čistega izida, ki pa je leta 2008 znašal 15.267.196 EUR. Negativno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo so v letu 2011 in v letu 2008 izkazale gospodarske družbe na območju občin Kidričevo in Podlehnik, v letu 2011 pa tudi gospodarske družbe na območju občine Hajdina.

Neto dodana vrednost gospodarskih družb v Spodnjem Podravju je v letu 2011 znašala 273.013.701, kar je v primerjavi z letom 2008 za 7,12% manj. Gospodarske družbe v Spodnjem Podravju so v letu 2011 ustvarile 14,52% celotne neto dodane vrednosti gospodarskih družb v Podravju in 1,62% celotne neto dodane vrednosti gospodarskih družb v Sloveniji. **Neto dodana vrednost na zaposlenega** je v Spodnjem Podravju bila v letu 2011 za 1,24% nižja kot v letu 2008 in je znašala 25.534,39 EUR. Še vedno pa ostaja za slabo tretjino pod slovenskim povprečjem in za 16% pod podravskim povprečjem.

Tabela 22: Poslovni izid gospodarskih družb po velikosti 2011

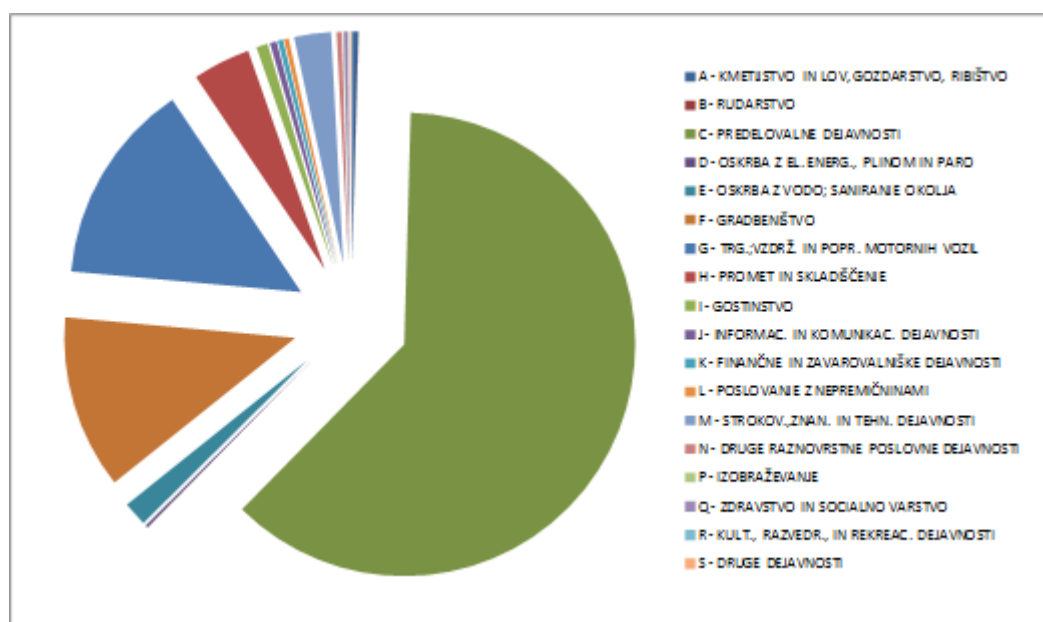
območje	skupni prihodki	skupni odhodki	poslovni prihodki	poslovni odhodki	zaposleni	delež prihodkov	gospodarnost poslovanja
SLOVENIJA	78.630.658.553	77.716.605.984	76.609.990.929	74.299.909.625	449.235	100,00	1,03
PODRAVJE	8.076.329.402	7.985.020.649	7.941.239.448	7.728.709.301	61.817	100,00	1,02
SPODNJE PODRAVJE	1.335.096.076	1.325.014.084	1.313.045.596	1.287.095.543	10.692	100,00	1,02
mikro	326.264.090	328.421.636	322.853.344	322.485.340	4.031	24,44	
malo	205.206.480	199.317.143	203.583.483	196.636.232	1.583	15,37	
srednje	149.913.324	145.896.325	148.628.142	142.174.561	1.764	11,23	
veliko	653.712.178	651.378.980	637.980.627	625.799.410	3.314	48,96	

Vir: Ajeps, 2012

Od skupnih prihodkov, ki so jih v letu 2011 ustvarile gospodarske družbe v Spodnjem Podravju, so 48,96% ustvarile velike gospodarske družbe, ki zaposlujejo 31% vseh zaposlenih v gospodarskih družbah, 24,44% prihodkov so ustvarile mikro družbe, ki zaposlujejo kar 37,7% zaposlenih in 26,6% celotnih prihodkov male in srednje velike gospodarske družbe. **Gospodarnost poslovanja**, ki najbolj nazorno odraža razkorak med doseženimi poslovnimi prihodki in prikazanimi odhodki je pri gospodarskih družbah v Spodnjem Podravju v letu 2011 znašala 1,02. Kazalnik gospodarnosti poslovanja za leto 2011 nam torej pokaže, da so bile gospodarske družbe v Spodnjem Podravju uspešne, vendar je njihova skupna gospodarnost poslovanja za slovenskim povprečjem zaostaja za 0,01 točko.

Pregled poslovanja gospodarskih družb po področjih standardne klasifikacije dejavnosti

V strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb je prišlo od začetka krize do precejšnjih sprememb, še naprej pa podobno kot v strukturi celotne ekonomije, tudi v Spodnjem Podravju prevladuje nekaj večjih dejavnosti.

Slika 5: Struktura prihodkov gospodarskih družb po dejavnosti 2011

Več kot polovico (61,94%) celotnih prihodkov gospodarskih družb, so v letu 2011 ustvarile gospodarske družbe v **predelovalnih dejavnostih (C)**, na področju katerih je v Spodnjem Podravju poslovalo 170 gospodarskih družb, ki so zaposlovale 5.810 zaposlenih in ustvarile 142.337,85 EUR neto dodane vrednosti na zaposlenega. V primerjavi z letom 2009 se je število gospodarskih družb povečalo za slabih 20%, višina prihodkov pa se je povečala za 53,92%.

Na drugem mestu po višini ustvarjenih prihodkov so gospodarske družbe v dejavnosti **gradbeništva (F)**, ki so v letu 2011 ustvarile 12,13% prihodkov in zaposlovale 2.081 zaposlenih. Z začetkom gospodarske krize je prišlo v dejavnost gradbeništva do precejšnjih sprememb tudi na območju Spodnjega Podravja. V primerjavi z letom 2009 so gospodarske družbe v tej dejavnosti zmanjšale število zaposlenih za slabih 15%, ter ustvarile za 20,22% manj prihodkov.

V obdobju od leta 2009-2011 so v strukturi prihodkov manjše povišanje (0,19-0,33%) zabeležile gospodarske družbe v dejavnosti **prometa in skladiščenja (H)** in dejavnosti **zdravstva in socialnega varstva (Q)**.

Leto 2011 so zaključile z čisto izgubo gospodarske družbe v dejavnosti: **kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo (A), predelovalne dejavnosti (C), oskrba z vodo; saniranje okolja (E), gostinstvo (I) in kult., razvedr., in rekreac. dejavnosti (R)**. te dejavnosti so skupaj ustvarile 6.117.499 EUR **čiste izgube**. Leta 2008 so čisto izgubo zabeležile gospodarske družbe v naslednjih dejavnostih: **predelovalne dejavnosti (C), gostinstvo (I), infomacijske in komunikacijske dejavnosti (J), druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N), izobraževanj (P) in kult., razvedr., in rekreac. dejavnosti (R)**, takrat je njihova izguba znašala 4.276.000 EUR.

Tabela 23: Pomembnejše postavke poslovnega izida gospodarskih družb po področjih dejavnosti 2011

2011	št. gosp. družb	skupni prihodki	skupni odhodki	poslovni prihodki	poslovni odhodki	čisti dobiček, čista izguba	zaposleni
SLOVENIJA	57.798	78.630.658.553	77.716.605.984	76.609.990.929	74.299.909.625	457.167.750	449.235
PODRAVJE	6.936	8.076.329.402	7.985.020.649	7.941.239.448	7.728.709.301	49.289.785	61.817
SPODNJE PODRAVJE	1.019	1.335.096.076	1.325.014.084	1.313.045.596	1.287.095.543	5.905.579	10.692
A - KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO	15	5.795.837	6.361.319	5.754.536	6.116.821	-573.911	110
B - RUDARSTVO	1	256.406	171.250	256.301	171.243	68.125	3
C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	170	826.982.956	829.296.712	811.546.234	800.217.825	-3.168.090	5.810
D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	14	2.380.773	2.292.192	2.312.656	1.831.896	32.659	2
E - OSKRBA Z VODO; SANIRANJE OKOLJA	7	22.849.867	23.905.986	22.605.220	23.746.453	-1.064.905	379
F - GRADBENIŠTVO	139	161.998.973	155.330.347	160.632.601	152.641.803	5.061.477	2.081
G - TRG.;VZDRŽ. IN POPR. MOTORNIH VOZIL	274	189.040.800	185.221.210	187.704.157	182.892.001	2.897.020	945
H - PROMET IN SKLADIŠČENJE	32	53.783.968	52.408.890	53.291.919	51.793.118	1.137.856	346
I - GOSTINSTVO	40	10.747.484	11.716.096	10.679.184	11.480.596	-983.151	172
J - INFORMAC. IN KOMUNIKAC. DEJAVNOSTI	40	6.254.209	6.046.787	6.022.177	5.887.201	170.652	79
K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	26	4.861.240	3.461.060	3.020.209	2.935.943	1.382.403	50
L - POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	22	4.503.455	4.231.205	4.357.673	3.629.384	193.299	24
M - STROKOV., ZNAN. IN TEHN. DEJAVNOSTI	156	34.526.324	33.688.373	34.049.436	33.032.738	600.661	430
N - DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	21	5.020.734	4.862.873	4.982.452	4.841.086	145.471	147
P - IZOBRAŽEVANJE	11	700.057	661.397	671.572	654.667	34.796	18
Q - ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO	28	3.924.104	3.653.423	3.719.372	3.599.055	217.471	69
R - KULT., RAZVEDR., IN REKREAC. DEJAVNOSTI	10	353.122	676.421	351.702	597.383	-327.442	7
S - DRUGE DEJAVNOSTI	12	1.115.767	1.028.543	1.088.195	1.026.330	81.188	21

Vir: Ajeps, 2012

Gospodarske družbe na območju Spodnjega Podravja so v letu 2011 ustvarile v povprečju 124.868,69 prihodkov na zaposlenega, kar je za 4,42% pod povprečjem celotne Podravske regije in za 28,66% pod slovenskim povprečjem. Po prihodkih na zaposlenega so v letu 2011 najbolj izstopale gospodarske družbe v dejavnostih: **trg.;vzdrž. in popr. motornih vozil (G), poslovanje z nepremičninami (L), prometa in skladiščenja (H) in predelovalnih dejavnostih (C)**, katerih produktivnost je tudi nad povprečjem gospodarskih družb v Spodnjem Podravju.

Tabela 24: Kazalniki gospodarnosti in donosnosti gospodarskih družb po področjih dejavnosti 2011

2011	neto dodana vrednost	neto dodana vrednost na zaposlenega	celotna gospodarnost	gospodarnost poslovanja	prihodki na zaposlenca
SLOVENIJA	16.851.816.904	37.512,25	1,01	1,03	175.032,00
PODRAVJE	1.879.218.339	30.399,70	1,01	1,03	130.649,00
SPODNJE PODRAVJE	273.0131.701	25.534,39	1,00	1,02	124.868,69
A - KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO	2.233.718	20.306,53	0,91	0,94	52.689,42
B - RUDARSTVO	134.357	44.785,66	1,49	1,49	85.468,66
C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	145.295.403	25.007,81	0,99	1,01	142.337,85
D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	881.797	440.898,50	1,03	1,26	1.190.386,50
E - OSKRBA Z VODO; SANIRANJE OKOLJA	8.583.863	22.648,70	0,95	0,95	60.289,88
F - GRADBENIŠTVO	52.008.983	24.992,30	1,04	1,05	77.846,69
G - TRG.;VZDRŽ. IN POPR. MOTORNIH VOZIL	26.447.534	27.986,81	1,02	1,02	200.043,17
H - PROMET IN SKLADIŠČENJE	10.737.295	31.032,64	1,02	1,02	155.444,99
I - GOSTINSTVO	2.727.379	15.856,85	0,91	0,93	62.485,37
J - INFORMAC. IN KOMUNIKAC. DEJAVNOSTI	2.278.296	28.839,19	1,03	1,02	79.167,20
K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	1.027.169	20.543,38	1,40	1,02	97.224,80
L - POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	2.064.895	86.037,29	1,06	1,20	187.643,95
M - STROKOV., ZNAN. IN TEHN. DEJAVNOSTI	12.648.526	29.415,18	1,02	1,03	80.293,77
N - DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	2.861.351	19.464,97	1,03	1,03	34.154,65
P - IZOBRAŽEVANJE	347.382	19.299,00	1,05	1,02	38.892,05
Q - ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO	791.107	11.465,32	1,07	1,03	56.871,07
R - KULT., RAZVEDR., IN REKREAC. DEJAVNOSTI	109.256	15.608,00	0,52	0,58	50.446,00
S - DRUGE DEJAVNOSTI	505.187	24.056,52	1,08	1,06	53.131,76

Vir: Ajeps, 2012

Gospodarske družbe na območju Spodnjega Podravja so v letu 2011 ustvarile v povprečju 25.409,97 EUR **neto dodana vrednost na zaposlenega**, kar je za **16%** pod povprečjem celotne Podravske regije in za 32% pod slovenskim povprečjem. Po neto dodani vrednosti na zaposlenega so v letu 2011 najbolj izstopale gospodarske družbe v dejavnostih: **oskrba z el. energijo, plinom in paro (D), poslovanje z nepremičninami (L), rudarstvo (B)**, ki presegajo tako povprečje celotne regije Podravje, kakor tudi slovensko povprečje.

Bruto investicije v osnovna sredstva po vrstah investicij

Gibanje bruto investicij: Negativna gibanja se kažejo v bruto investicijah v nova osnovna sredstva **po namenu investiranja** podjetij v Spodnjem Podravju. Bruto investicije so se v letu 2010 (zadnji razpoložljiv podatek) v primerjavi z letom 2008 znižale za kar 47%, medtem, ko se je ta delež na ravni države zmanjšal za enak delež kot v celotni regiji Podravje, in sicer za 30%. V obdobju 2008-2010 so se najbolj znižale bruto investicije v vzdrževanje obstoječih zmogljivosti, in sicer za kar 83%, medtem ko je ta delež na regijski in državni ravni znašal 26%.

Raven investicij predstavlja podlago za razvoj gospodarskih subjektov. Očitno je torej, da podjetja na območju Spodnjega Podravja, kakor vsa podravska podjetja ne vlagajo dovolj v izboljšanje ekonomske podlage za nadaljnji razvoj, s tem pa seveda postaja vprašljivo tudi odpiranje novih delovnih mest v prihodnosti.

Tabela 25: Bruto investicije v nova osnovna sredstva po namenu investiranja

Območje / leto	bruto investicije skupaj (v 1.000 EUR)			investicije v nove zmogljivosti (v 1.000 EUR)			investicije v rekonstrukcijo, posodobitev, dograditev in razširitev (v 1.000 EUR)			investicije v vzdrževanje obstoječih zmogljivosti (v 1.000 EUR)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Spodnje Podravje	158.303	116.837	83.868	101.460	78.268	47.878	37.846	31.970	17.099	10.227	5.519	1.735
Podravje	899.678	685.308	630.632	595.943	343.519	402.727	263.404	315.741	198.118	40.331	26.048	29.786
SLOVENIJA	6.401.437	5.236.959	4.458.798	3.257.209	2.586.523	2.260.616	2.599.726	2.243.878	1.800.428	544.502	406.558	397.754
Območje	indeks rasti 2010/2008			indeks rasti 2010/2008			indeks rasti 2010/2008			indeks rasti 2010/2008		
Spodnje Podravje	0,53			0,47			0,45			0,17		
Podravje	0,70			0,68			0,75			0,74		
SLOVENIJA	0,70			0,69			0,69			0,73		

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tudi struktura investicij je tako v Spodnjem Podravju, kakor tudi na območju celotne regije Podravje precej drugačna kot na ravni Slovenije. Tako v Podravju, kakor tudi v Spodnjem Podravju izstopajo investicije v gradbene objekte in prostore, ki zajemajo 65% v skupnem znesku investicij, medtem ko je delež naložb v stroje in opremo precej nižji od državnega povprečja (Slovenija 43,60%, Spodnje Podravje 30,45%). Zaskrbljujoč nizek pa je zlasti delež naložb v neopredmetena osnovna sredstva (raziskave, programska oprema, itd.).

Tabela 26: Bruto investicije v nova osnovna sredstva po skupinah osnovnih sredstev

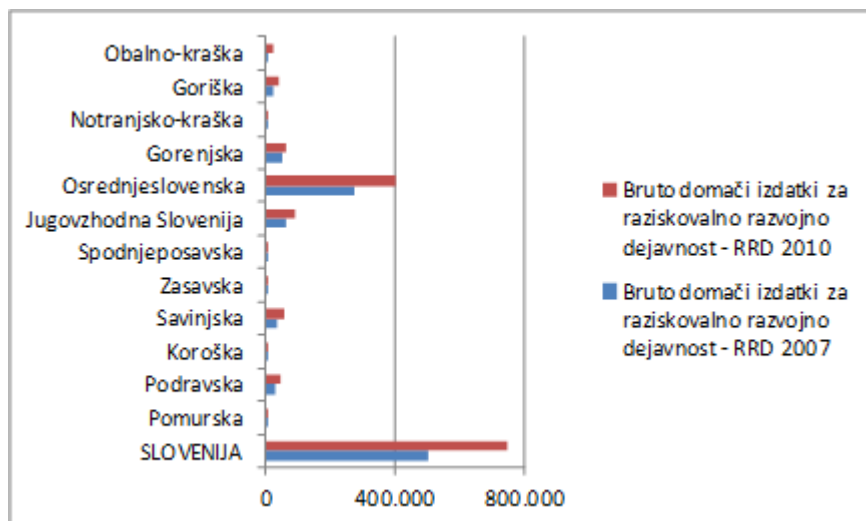
Območje / leto	Bruto investicije – skupaj (v 1.000 EUR)			Gradbeni objekti in izboljšava zemljišč (v 1.000 EUR)			Stroji, oprema, prometna sredstva ter gojena naravna sredstva (v 1.000 EUR)			Neopredmetena osnovna sredstva (v 1.000 EUR)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Spodnje Podravje	158.303	116.837	83.868	104.721	85.674	55.182	41.757	28.202	25.542	1.246	2.038	719
Podravje	899.678	685.308	630.632	587.956	469.459	396.622	286.494	186.864	200.802	25.228	28.985	33.207
SLOVENIJA	6.401.437	5.236.959	4.458.798	3.402.726	2.781.740	2.248.295	2.747.387	2.186.903	1.944.138	251.323	268.317	266.364
Območje	indeks rasti 2010/2008			indeks rasti 2010/2009			indeks rasti 2010/2012			indeks rasti 2010/2013		
Spodnje Podravje	0,53			0,53			0,61			0,58		
Podravje	0,70			0,67			0,70			1,32		
SLOVENIJA	0,70			0,66			0,71			1,06		

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Nizka investicijska aktivnost kaže na dejstvo, da podjetja malo vlagajo v nove proizvodne procese, ki bi naredili proizvodno verigo stroškovno učinkovitejšo. Na ta način je tudi težko pričakovati, da bodo podjetja sposobna ustvariti inovativne proizvode, ki bodo podjetjem omogočali razvojni preboj na njihovih trgih.

Vlaganje v raziskave in razvoj je eno ključnih gibal gospodarskega in družbenega napredka. Je naložba in ne strošek, saj ima poleg drugih pozitivnih učinkov neposreden vpliv na zvišanje BDP.

Podatki kažejo, da struktura bruto domačih izdatkov po virih financiranja v letu 2011 v Sloveniji ostaja približno enaka kot prejšnje leto. K vsem bruto domačim izdatkom za raziskave in razvoj so največ finančnih sredstev za izvajanje RRD prispevale gospodarske družbe, in sicer 547,5 milijona EUR ali 61,2 % vseh sredstev za RRD. Naslednji pomemben vir financiranja RRD so bili državni viri, in sicer so ti obsegali 281,8 milijona EUR finančnih sredstev ali 31,5 % vseh virov v bruto domačih izdatkih za raziskave in razvoj. Zadnja leta pa pomemben vir financiranja RRD v Sloveniji predstavljajo tudi sredstva iz tujine; ta so v opazovanem letu znašala 62,8 milijona EUR ali 7 % vseh virov v bruto domačih izdatkih za raziskave in razvoj. Bruto domači izdatki za raziskovalno razvojno dejavnost so se v Podravski regiji v obdobju 2008-2010 zvišali za slabih 63% in so v letu 2010 znašali 47,21 mio EUR.

Slika 6: Bruto domači izdatki za raziskovalno razvojno dejavnost – RRD

Prav tako se je v Podravski regiji povečal delež raziskovalcev, kar je z vidika prenosa (novega) znanja in absorpcijske sposobnosti sektorja zelo pomembno. Skupno število raziskovalcev se je v obdobju 2007-2010 povečalo za 12,3%. Število raziskovalcev, zaposlenih v poslovnem sektorju, ki je zaposloval največ raziskovalcev, se je v obdobju 2007–2010 povečevalo v povprečju po 10% letni stopnji. Podravska regija je leta 2010 zaposlovala 7,28% vseh zaposlenih raziskovalcev. Največ raziskovalcev je zaposlenih v Osrednjeslovenski regiji.

Tabela 27: Zaposleni v raziskovalno razvojno dejavnost - RRD

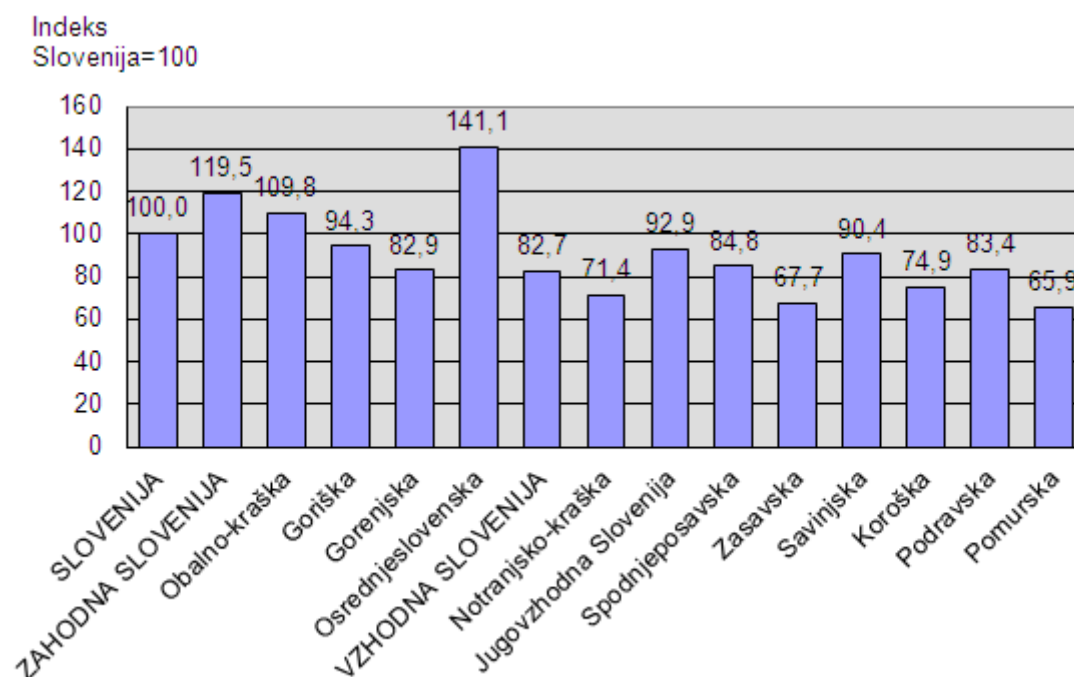
območje / leto	2007				2010			
	število oseb		ekvivalent polnega delovnega časa		število oseb		ekvivalent polnega delovnega časa	
	poklic - skupaj	raziskovalci	poklic - skupaj	raziskovalci	poklic - skupaj	raziskovalci	poklic - skupaj	raziskovalci
SLOVENIJA	14.311	8.742	10.369	6.250	17.972	11.056	12.940	7.703
Pomurska	113	59	84	41	156	75	99	50
Podravska	1.383	989	728	510	1.633	1.128	1.014	715
Koroška	119	58	53	34	212	91	131	60
Savinjska	961	447	621	330	1351	579	1012	452
Zasavska	157	85	129	78	135	75	100	64
Spodnjeposavska	58	25	55	26	72	30	66	23
Jugovzhodna Slovenija	694	257	651	230	856	340	753	311
Osrednjeslovenska	8.522	5.719	6.092	4.078	10.600	7.184	7.367	4.773
Gorenjska	1.365	545	1182	478	1.534	668	1.209	540
Notranjsko-kraška	164	56	151	51	130	24	101	18
Goriška	553	331	465	274	700	474	642	445
Obalno-kraška	222	171	158	120	593	388	446	250

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Bruto domači proizvod

Bruto domači proizvod na prebivalca je najpogosteje uporabljen kazalnik, s katerim ugotavljamo razlike v ekonomski moči in razvitosti med državami in regijami. Kaže rezultate ekonomske dejavnosti, dosežene v posameznih teritorialnih enotah v določenem obdobju. V primerjavi z letom 2008 se je *gospodarska aktivnost znižala v vseh regijah, najmanj v osrednjeslovenski, zaradi česar se je zaostanek ekonomsko šibkejših regij do osrednjeslovenske in slovenskega povprečja povečal.*

Statistične regije so dokaj uspešno zmanjševale zaostanek do evropskega povprečja, še posebej po letu 2006, leta 2009 pa se je ta proces prekinil. Edini regiji, ki še vedno presegata evropsko povprečje, sta osrednjeslovenska (za skoraj četrtino) in obalno-kraška regija (za 5 %), vendar sta obe zmanjšali prednost pred njim. Obenem se je povečal zaostanek tudi pri vseh ostalih regijah, najbolj pri gorenjski, jugovzhodni Sloveniji in koroški regiji. Tudi v daljšem časovnem obdobju – med letoma 2000 in 2009 – je osrednjeslovenska regija najbolj izboljšala položaj do evropskega povprečja (za 14 o. t.), zasavska pa ga je najbolj poslabšala (za -5 o. t.).

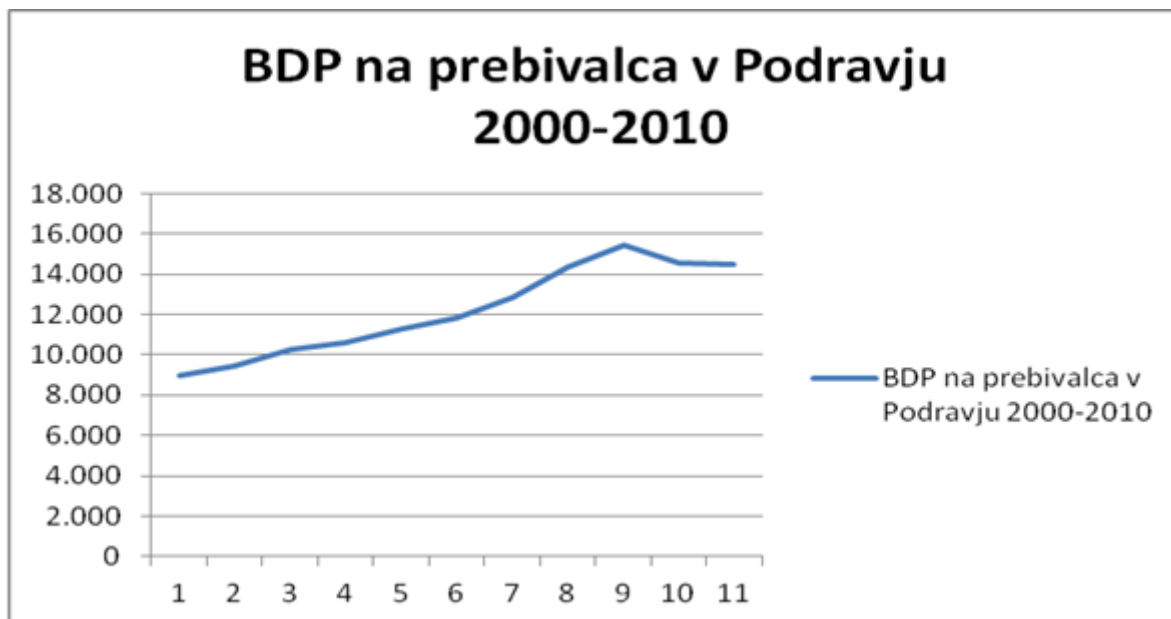

Slika 7: Regionalni BDP na prebivalca po regijah

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Regionalni bruto domači proizvod v Podravski regiji je leta 2010 znašal 4.678 mio EUR in predstavlja 13,1% v strukturi slovenskega BDP. BDP na prebivalca je leta 2010 znašal 14.489 EUR (tekoče cene), kar je v primerjavi z letom 2008 za 6,36% manj. Podravska regija je leta 2010 po višini BDP na prebivalca zasedla 6. mesto med slovenskimi regijami in za osrednjeslovensko regijo zaostaja za 40,91 odstotne točke.

Potem ko so padec bruto domačega proizvoda (BDP) leta 2009 realno zabeležile vse statistične regije, se je leta 2010 BDP znižal samo še v spodnjeposavski regiji, in sicer za 0,2 %. Najvišjo rast je leta 2010 zabeležila savinjska regija - njen BDP se je zvišal za 3,1%. BDP na prebivalca se je v regijah leta 2010 gibal od 65,9 odstotka slovenskega poprečja v pomurski do 141,1 odstotka v osrednjeslovenski regiji. Razlika znaša 75,2 odstotne točke, kar je manj kot leta 2009, ko je bila pri 76,5 odstotne točke.

Slika 8: BDP na prebivalca V Podravju 2000-2010

V obdobju 2000-2010 je svoj položaj, merjen z indeksom BDP na prebivalca, najbolj poslabšala zasavska regija, najbolj izboljšala pa osrednjeslovenska regija. Razmerje BDP na prebivalca med regijama z dvema skrajnima vrednostma se že od leta 2006 ne spreminja in je relativno nizko. Osrednjeslovenska regija je imela leta 2010 2,14-krat višji BDP na prebivalca kot ekonomsko najšibkejša pomurska regija. To je toliko kot leto prej in nekoliko več kot leta 2000, ko je imela osrednjeslovenska regija 1,9-krat višji BDP na prebivalca. Glede na različno kupno moč v regijah pa je dejansko razmerje verjetno še manjše. Na to kaže tudi nižje razmerje med skrajnima vrednostma v neto razpoložljivem dohodku (1:1,3) in se že od leta 2000 skoraj ne spreminja.

BDP, in torej tudi BDP na prebivalca, meri skupno gospodarsko aktivnost regije. Lahko ga uporabimo za primerjavo stopnje ekonomskega razvoja regij. BDP ne meri dohodka, ki ga na koncu prejmejo gospodinjstva oz. prebivalci v regiji. Do razlike prihaja zaradi dnevni delovnih migracij, ko zaposleni prispevajo k BDP ene regije in dohodku gospodinjstev druge regije, in zaradi davkov, prispevkov ter socialnih in drugih transferjev. Razlike v dohodkih, ki jih prejmejo gospodinjstva (neto razpoložljivi dohodek), so veliko manjše kot razlike v BDP med regijami.

Neto razpoložljivi dohodek gospodinjstev je bil leta 2010 v Podravski regiji z 9.658,3 EUR za dobrih 7,56% nižji od slovenskega povprečja, medtem ko je Osrednjeslovenska regija presegala slovensko povprečje za 8,58%.

Tabela 28: Neto razpoložljivi dohodek

2010		mio EUR (fiksni tečaj)	Struktura po regijah (Slovenija=100)	Na prebivalca v EUR (fiksni tečaj)
Neto razpoložljivi dohodek	SLOVENIJA	21.404,3	100,0	10.447,1
	Podravje	3.118,5	14,6	9.658,3

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tabela 29: Regionalni bruto domači proizvod 2000-2010

leto	SLOVENIJA	ZAHODNA SLOVENIJA	Obalno-kraška	Goriška	Gorenjska	Osrednje slovenska	VZHODNA SLOVENIJA	Notranjsko-kraška	Jugovzhodna Slovenija	Spodnje posavska	Zasavska	Savinjska	Koroška	Podravska	Pomurska
mio EUR (fiksni tečaj 2007)															
2000	18.566	10.040	1.043	1.096	1.631	6.271	8.525	380	1.197	572	339	2.152	579	2.459	846
2001	20.765	11.295	1.156	1.232	1.845	7.062	9.470	411	1.369	636	360	2.366	653	2.750	925
2002	23.195	12.608	1.301	1.365	2.058	7.884	10.587	455	1.524	719	389	2.686	706	3.109	999
2003	25.195	13.916	1.417	1.451	2.230	8.819	11.279	482	1.652	738	412	2.875	748	3.306	1.066
2004	27.165	15.023	1.524	1.538	2.418	9.543	12.142	514	1.791	792	436	3.095	793	3.583	1.137
2005	28.722	15.915	1.596	1.620	2.503	10.196	12.807	533	1.867	852	456	3.291	847	3.784	1.177
2006	31.045	17.316	1.749	1.727	2.666	11.175	13.729	570	2.055	897	471	3.500	887	4.114	1.235
2007	34.594	19.295	1.956	1.962	2.960	12.417	15.298	640	2.292	1.006	513	3.895	983	4.607	1.362
2008	37.244	20.775	2.136	2.091	3.161	13.388	16.469	687	2.453	1.088	551	4.253	1.040	4.963	1.433
2009	35.556	19.988	2.083	1.961	2.898	13.046	15.568	659	2.283	1.047	519	4.028	953	4.707	1.372
2010	35.607	20.028	2.112	1.952	2.927	13.037	15.579	649	2.299	1.035	523	4.084	946	4.678	1.366
struktura (%)															
2000	100,0	54,1	5,6	5,9	8,8	33,8	45,9	2,0	6,4	3,1	1,8	11,6	3,1	13,2	4,6
2001	100,0	54,4	5,6	5,9	8,9	34,0	45,6	2,0	6,6	3,1	1,7	11,4	3,1	13,2	4,5
2002	100,0	54,4	5,6	5,9	8,9	34,0	45,6	2,0	6,6	3,1	1,7	11,6	3,0	13,4	4,3
2003	100,0	55,2	5,6	5,8	8,8	35,0	44,8	1,9	6,6	2,9	1,6	11,4	3,0	13,1	4,2
2004	100,0	55,3	5,6	5,7	8,9	35,1	44,7	1,9	6,6	2,9	1,6	11,4	2,9	13,2	4,2
2005	100,0	55,4	5,6	5,6	8,7	35,5	44,6	1,9	6,5	3,0	1,6	11,5	2,9	13,2	4,1
2006	100,0	55,8	5,6	5,6	8,6	36,0	44,2	1,8	6,6	2,9	1,5	11,3	2,9	13,3	4,0
2007	100,0	55,8	5,7	5,7	8,6	35,9	44,2	1,8	6,6	2,9	1,5	11,3	2,8	13,3	3,9
2008	100,0	55,8	5,7	5,6	8,5	35,9	44,2	1,8	6,6	2,9	1,5	11,4	2,8	13,3	3,8
2009	100,0	56,2	5,9	5,5	8,1	36,7	43,8	1,9	6,4	2,9	1,5	11,3	2,7	13,2	3,9
2010	100,0	56,2	5,9	5,5	8,2	36,6	43,8	1,8	6,5	2,9	1,5	11,5	2,7	13,1	3,8
na prebivalca, EUR (tekoči tečaj)															
2000	10.908	12.898	11.760	10.664	9.693	14.975	9.230	8.797	10.147	9.580	8.560	9.798	9.141	8.996	7.928
2001	11.502	13.663	12.281	11.309	10.328	15.872	9.677	8.936	10.936	10.047	8.596	10.159	9.733	9.485	8.230
2002	12.316	14.602	13.200	12.046	11.043	16.948	10.380	9.484	11.671	10.876	8.931	11.047	10.111	10.297	8.551
2003	12.942	15.567	13.831	12.427	11.555	18.305	10.712	9.716	12.203	10.776	9.208	11.456	10.383	10.615	8.867
2004	13.645	16.408	14.559	12.910	12.234	19.313	11.293	10.130	12.942	11.325	9.588	12.077	10.776	11.261	9.278
2005	14.355	17.265	15.160	13.552	12.596	20.462	11.870	10.421	13.390	12.188	10.037	12.783	11.458	11.854	9.613
2006	15.464	18.679	16.486	14.442	13.359	22.267	12.706	11.095	14.672	12.818	10.396	13.538	12.038	12.881	10.109
2007	17.135	20.655	18.278	16.362	14.760	24.506	14.104	12.350	16.248	14.328	11.336	14.977	13.355	14.363	11.171
2008	18.420	22.027	19.842	17.633	15.733	25.942	15.266	13.277	17.478	15.579	12.291	16.479	14.288	15.473	11.909
2009	17.415	20.870	18.964	16.480	14.317	24.780	14.362	12.635	16.091	14.940	11.614	15.513	13.085	14.574	11.463
2010	17.379	20.761	19.078	16.388	14.408	24.519	14.370	12.416	16.145	14.742	11.769	15.708	13.013	14.489	11.445

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Povprečne mesečne

V Podravski regiji povprečna mesečna bruto plača znaša 1.376,96 EUR in je za 9% pod slovenskim povprečjem, kjer povprečna mesečna bruto plača znaša 1.512,95 EUR.

Območje Spodnje Podravje zaostaja za slovenskim povprečjem po višini bruto in neto plač na zaposlenega. Občine na območju Spodnjega Podravja, tako v povprečju dosegajo le 82,01% povprečne bruto plače v Sloveniji in 90,11% povprečne bruto plače Podravske regije.

Slovenskemu povprečju se je najbolj približala občina Podlehnik, ki je po višini bruto plače zaostaja nad slovenskim povprečjem za slabih 6,5% in s tem presega tudi povprečno mesečno bruto plačo v Podravski regiji za 2,78%.

Tabela 30: Povprečne mesečne plače

Območje	2012		2008	
	Bruto plača	Neto plača	Bruto plača	Neto plača
SLOVENIJA	1.512,95	985,55	1.326,19	864,43
PODRAVJE	1.376,96	909,60	1.220,15	808,39
SPODNJE PODRAVJE	1.240,81	835,34	1.167,33	787,07
Cirkulane	1.228,03	827,38	1.242,30	834,29
Destrnik	1.167,32	798,18	1.322,27	878,08
Dornava	1.294,54	881,22	1.132,31	775,20
Gorišnica	1.150,66	779,26	1.052,84	717,39
Hajdina	993,73	687,48	1.218,70	806,84
Juršinci	1.196,21	810,62	1.246,48	841,16
Kidričevo	1.147,73	783,16	1.081,92	730,85
Majšperk	1.115,65	769,40	879,78	612,01
Markovci	1.330,79	884,09	1.172,82	774,09
Podlehnik	1.415,32	949,83	1.188,53	805,73
Ptuj	1.259,71	840,49	1.174,84	782,56
Sveti Andraž v Slov. goricah	1.328,13	884,96	1.216,97	812,06
Trnovska vas	1.449,27	933,75	1.190,76	797,89
Videm	1.163,47	795,05	1.173,03	788,62
Zavrč	1.219,99	839,82	1.072,32	740,88
Žetale	1.321,17	900,85	1.311,48	895,62
Pomurska	1.328,55	888,83	1.096,02	741,35
Koroška	1.381,31	914,31	1.161,30	769,89
Savinjska	1.384,63	915,92	1.189,69	789,44
Zasavska	1.405,32	923,46	1.232,87	815,94
Spodnjeposavska	1.415,89	933,69	1.214,93	811,57
Jugovzhodna Slovenija	1.568,63	1021,67	1.359,05	886,65
Osrednjeslovenska	1.673,60	1069,36	1.491,11	949,63
Gorenjska	1.470,25	968,14	1.297,72	855,09
Notranjsko-kraška	1.319,09	883,74	1.164,63	780,29
Goriška	1.455,21	963,70	1.312,59	860,80
Obalno-kraška	1.501,60	979,36	1.308,76	857,69

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

V primerjavi z letom 2008 se je povprečna bruto plača v Sloveniji leta 2012 zvišala za 12,35%, medtem ko je Spodnje Podravje v enakem obdobju zabeležilo le 5,93% rast, Podravje pa 11,39% rast bruto plač.

Slovensko povprečje v višini bruto plače najbolj presega Osrednjeslovenska regija, kateri sledi Jugovzhodna Slovenija, medtem ko je med slovenskimi statističnimi regijami najbolj na repu Notranjsko-kraška in Pomurska regija.

Največje gospodarske družbe v Podravju

Poslovni izidi gospodarskih družb so glavni viri informacij o ekonomski dejavnosti gospodarskih subjektov v regijah. Zaradi majhnosti naših regij se pogosto zgodi, da je v eni regiji zgoščena le določena vrsta dejavnosti in je regija odvisna od enega ali dveh velikih podjetij, delujočih v njej. Če je podjetje v težavah, pomeni, da je v težavah celotna regija.

V nadaljevanju podajamo sezname 10 največjih gospodarskih družb v Podravju po nekaterih postavkah poslovnega izida v letu 2011.

Na seznamu 10 največjih gospodarskih družb v Podravju po postavki **čistih prihodkih od prodaje v letu 2011** najdemo kar tri gospodarske družbe, ki poslujejo na območju Spodnjega Podravja. Vse tri po SKD klasifikaciji delujejo v predelovalni dejavnosti in so v letu 2011 izkazale 559.628.053 EUR čistih prihodkov od prodaje oziroma 25,5% celotnih čistih prihodkov od prodaje, ki jih je v enakem letu ustvarilo 10 največjih gospodarskih družb v Podravju v tej postavki.

Tabela 31: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čistih prihodkih od prodaje v letu 2011

naziv podjetja	dejavnost	čisti prihodki od prodaje
IMPOL, INDUSTRIJA METALNIH POLIZDELKOV, D.O.O.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	558.287.023
SODO SISTEMSKI OPERATER DISTRIBUCIJSKEGA OMREŽJA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO, D.O.O.	D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	340.654.969
TALUM TOVARNA ALUMINIJA D.D. KIDRIČEVO	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	283.448.752
POŠTA SLOVENIJE D.O.O.	G - TRG.;VZDRŽ. IN POPR. MOTORNIH VOZIL	237.689.417
HENKEL SLOVENIJA PODJETJE ZA PROIZVODNJO PRALNIH SREDSTEV, KOZMETIKE IN DRUGIH KEMIČNIH PROIZVODOV IN ZA IZVAJANJE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI D.O.O.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	202.162.272
PERUTNINA PTUJ REJA PERUTNINE, PROIZVODNJA KRMIL, PERUTNINSKEGA MESA IN IZDELKOV, TRGOVINA IN STORITVE D.D.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	143.744.856
BOXMARK LEATHER PROIZVODNJA IN TRGOVINA D.O.O.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	132.434.445
ELEKTRO MARIBOR ENERGIJA PLUS, PODJETJE ZA TRŽENJE ENERGIJE IN STORITVE D.O.O.	D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	111.401.206
FARMADENT TRGOVINA, PROIZVODNJA IN STORITVE D.O.O.	G - TRG.;VZDRŽ. IN POPR. MOTORNIH VOZIL	95.112.673
PALOMA-SLADKOGORSKA TOVARNA PAPIRJA D.D. SLADKI VRH	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	85.781.059

Vir: Ajpes, 2012

Na seznamu 10 največjih gospodarskih družb v Podravju po **število zaposlenih v letu 2011** najdemo dve gospodarski družbi, ki poslujeta na območju Spodnjega Podravja. Obe po SKD klasifikaciji delujeta v predelovalni dejavnosti in sta v letu 2011 zaposlovali skupaj 2.848 ljudi oziroma sta zaposlovali 26,63% vseh zaposlenih v gospodarskih družbah na območju Spodnjega Podravja.

Tabela 32: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po številu zaposlenih v letu 2011

naziv podjetja	šifra dejavnost	zaposleni	čisti prihodki od prodaje	čisti dobiček, čista izguba
POŠTA SLOVENIJE D.O.O.	H - PROMET IN SKLADIŠČENJE	6.224	237.689.417	8.860.198
BOXMARK LEATHER PROIZVODNJA IN TRGOVINA D.O.O.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	1.707	132.434.445	7.491.639
PERUTNINA PTUJ REJA PERUTNINE, PROIZVODNJA KRMIL, PERUTNINSKEGA MESA IN IZDELKOV, TRGOVINA IN STORITVE D.D.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	1.141	143.744.856	626.514
CARRERA OPTYL PROIZVODNJA OČAL D.O.O. ORMOŽ	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	1.022	45.821.672	4.578.831
ISS FACILITY SERVICES STORITVE IN TRGOVINA D.O.O.	N - DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	1.015	23.460.067	278.324
VARNOST MARIBOR VAROVANJE PREMOŽENJA, TRGOVINA, STORITVE IN PROIZVODNJA D.D.	N - DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	951	25.923.733	359.846
SWATYCOMET, UMETNI BRUSI IN NEKOVINE, D.O.O.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	912	77.293.180	1.775.071
ELEKTRO MARIBOR, PODJETJE ZA DISTRIBUCIJO ELEKTRIČNE ENERGIJE, D.D.	D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	766	62.443.092	6.313.075
PALOMA-SLADKOGORSKA TOVARNA PAPIRJA D.D. SLADKI VRH	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	743	85.781.059	-371.796
MARIBORSKA LIVARNA MARIBOR D.D.	C - PREDLOVALNE DEJAVNOSTI	731	79.963.270	-730.323

Vir: Ajpes, 2012

Na seznamu 10 največjih gospodarskih družb v Podravju po postavki **čistih prihodkih od prodaje na tujem trgu v letu 2011** najdemo dve gospodarski družbi, ki poslujeta na območju Spodnjega Podravja. Obe gospodarski družbi po SKD klasifikaciji delujeta prav tako v predelovalni dejavnosti in so v letu 2011 izkazali 334.796.703 EUR čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu oziroma 24,26% celotnih čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu, ki jih je v enakem letu ustvarilo 10 največjih gospodarskih družb v Podravju v tej postavki.

Tabela 33: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čistih prihodkih od prodaje na tujem trgu v letu 2011

naziv podjetja	šifra dejavnost	zaposleni	čisti prihodki od prodaje	čisti dobiček, čista izguba	čisti prihodki od prodaje na tujem trgu
IMPOL, INDUSTRIJA METALNIH POLIZDELKOV, D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	21	558.287.023	5.117.157	438.506.700
TALUM TOVARNA ALUMINIJA D.D. KIDRIČEVO	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	84	283.448.752	-7.470.799	208.018.806
HENKEL SLOVENIJA PODJETJE ZA PROIZVODNJO PRALNIH SREDSTEV, KOZMETIKE IN DRUGIH KEMIČNIH PROIZVODOV IN ZA IZVAJANJE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	652	202.162.272	25.594.879	170.628.576
BOXMARK LEATHER PROIZVODNJA IN TRGOVINA D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	1.707	132.434.445	7.491.639	126.777.897
ADK PODJETJE ZA PROIZVODNJO, TRGOVINO, PROJEKTANTSKE, INŽENIRING STORITVE, TURIZEM, GOSTINSTVO IN NAJEME D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	595	85.168.948	3.289.137	84.097.241
PREVENT-HALOG AVTOKONFEKCIJA D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	660	84.276.090	752.703	83.983.688
PALOMA-SLADKOGORSKA TOVARNA PAPIRJA D.D. SLADKI VRH	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	743	85.781.059	-371.796	71.152.305
SWATYCOMET, UMETNI BRUSI IN NEKOVINE, D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	912	77.293.180	1.775.071	69.891.388
PALFINGER PROIZVODNJA D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	429	68.866.595	2.086.439	65.605.706
MARIBORSKA LIVARNA MARIBOR D.D.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	731	79.963.270	-730.323	60.855.809

Vir: Ajeps, 2012

Na seznamu 10 največjih gospodarskih družb v Podravju po postavki **čista izguba v letu 2011** najdemo dve gospodarski družbi, ki poslujeta na območju Spodnjega Podravja. Obe gospodarski družbi po SKD klasifikaciji delujeta prav tako v predelovalni dejavnosti in so v letu 2011 izkazali 12.873.861 EUR čiste izgube oziroma 19,66% celotne čiste izgube, ki jo je v enakem letu ustvarilo 10 največjih gospodarskih družb v Podravju v tej postavki.

Tabela 34: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čisti izgubi v letu 2011

naziv podjetja	šifra dejavnost	zaposleni	čisti prihodki od prodaje	čista izguba
T - 2 DRUŽBA ZA USTVARJANJE, RAZVOJ IN TRŽENJE ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJ IN OPREME D.O.O.	J - INFORMAC. IN KOMUNIKAC. DEJAVNOSTI	204	48.481.152	11.655.368
PINUS TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV D.D.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	121	11.294.760	7.898.691
TALUM TOVARNA ALUMINIJA D.D. KIDRIČEVO	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	84	283.448.752	7.470.799
POM-INVEST, DRUŽBA ZA INVESTIRANJE, D.D.	K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	3	156.810	6.712.800
KBM-LEASING D.O.O. - SKUPINA NOVE KBM	K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	11	696.869	6.690.742
TALUM ALUMINIJ, PROIZVODNJA OGLIKOVH ELEKTROD IN PRIMARNEGA ALUMINIJA, D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	142	7.194.098	5.403.062
BETNAVA, TURIZEM, TISKARSTVO, TRGOVINA, GOSTINSTVO, NAJEM, RAZISKOVANJE, FINANČNE IN DRUGE STORITVE D.O.O.	I - GOSTINSTVO	0	81.816	5.119.075
MEDALJON UPRAVLJANJE DRUGIH DRUŽB D.D.	K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	1	24.500	5.101.065
MARIFARM, PROIZVODNJA IN STORITVE D.O.O.	C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	85	3.451.143	4.908.092
TURIZEM NALOŽBE, DRUŽBA ZA NALAGANJE V TURIZMU, D.O.O.	L - POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	0	727.787	4.499.416

Vir: Ajeps, 2012

Na seznamu 10 največjih gospodarskih družb v Podravju po postavki **čisti dobiček v letu 2011** najdemo eno gospodarsko družbo, ki posluje na območju Spodnjega Podravja. Gospodarska družba po SKD klasifikaciji deluje v predelovalni dejavnosti in je v letu 2011 izkazali 7.491.639 EUR čistega dobička oziroma 8,79% celotnega čistega dobička, ki ga je v enakem letu ustvarilo 10 največjih gospodarskih družb v Podravju v tej postavki.

Tabela 35: Seznam 10 največjih gospodarskih družb v Podravju - po čistem dobičku v letu 2011

naziv podjetja	šifra dejavnost	zaposleni	čisti prihodki od prodaje	čisti dobiček
HENKEL SLOVENIJA PODJETJE ZA PROIZVODNJO PRALNIH SREDSTEV, KOZMETIKE IN DRUGIH KEMIČNIH PROIZVODOV IN ZA IZVAJANJE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI D.O.O.	C - PREDALOVALNE DEJAVNOSTI	652	202.162.272	25.594.879
DRAVSKE ELEKTRARNE MARIBOR D.O.O.	D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	275	67.675.469	10.495.516
POŠTA SLOVENIJE D.O.O.	H - PROMET IN SKLADIŠČENJE	6.224	237.689.417	8.860.198
JANUS, DRUŽBA ZA FINANČNO IN POSLOVNO SVETOVANJE D.D.	M - STROKOV., ZNAN. IN TEHN. DEJAVNOSTI	3	5.465	8.006.443
BOXMARK LEATHER PROIZVODNJA IN TRGOVINA D.O.O.	C - PREDALOVALNE DEJAVNOSTI	1.707	132.434.445	7.491.639
ELEKTRO MARIBOR, PODJETJE ZA DISTRIBUCIJO ELEKTRIČNE ENERGIJE, D.D.	D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	766	62.443.092	6.313.075
IMPOL 2000 DRUŽBA ZA UPRAVLJANJE D.D.	M - STROKOV., ZNAN. IN TEHN. DEJAVNOSTI	31	17.947.029	5.317.892
IMPOL, INDUSTRIJA METALNIH POLIZDELKOV, D.O.O.	C - PREDALOVALNE DEJAVNOSTI	21	558.287.023	5.117.157
CARRERA OPTYL PROIZVODNJA OČAL D.O.O. ORMOŽ	C - PREDALOVALNE DEJAVNOSTI	1.022	45.821.672	4.578.831
TREIBACHER SCHLEIFMITTEL PODJETJE ZA PROIZVODNJO NEKOVIN D.O.O.	C - PREDALOVALNE DEJAVNOSTI	80	22.347.442	3.402.975

Vir: Ajpes, 2012

2.2.3 Infrastruktura, okolje in prostor

Sonaravnost je »proces sprememb, kjer je raba naravnih virov, usmerjanje investicij, tehnološkega napredka in institucionalnih sprememb skladno tako s sedanjimi kot prihodnjimi potrebami«. Pri tem je pomembno spoznanje, da doseganje sonaravnosti ni končni cilj, ampak je uravnotežen in prilagodljiv proces iskanja ravnovesja med materialnim blagostanjem, socialno varnostjo in zdravim okoljem. Poudariti je potrebno, da sonaravni razvoj dopušča razvoj na vseh področjih človekovega življenja, le da je ta skladen z naravnim potencialom regije, da posledično ne sproža negativnih okoljskih, socialnih ali gospodarskih posledic oziroma da se en segment ne razvija na račun izčrpanja drugega.

Spodnje Podravje spada med naravno in geografsko pestre pokrajinske enote severovzhodne Slovenije, ki ga sestavljajo gričevja Slovenske gorice in Haloze ter ravninski del ob Dravi ter obsega 208 naselij in 646,7 km² površine, kar predstavlja 3,2% celotnega območja Slovenije. Podnebje je zmerno do prehodno panonsko celinsko. Povprečna količina padavin se giblje med 900 in 1100 mm, kar pomeni, da se Spodnje Podravje uvršča med srednje bogata padavinska območja v Sloveniji.

V spodnji tabeli so prikazane investicije za varstvo okolja po posameznih področjih. Iz tabele je razvidno, da je regija Podravje, v primerjavi z letom 2007 investicije v letu 2010 potrojila. Največji porast je bilo deležno področje varstva pred hrupom in vibracijami ter področje ravnanja z odpadki.

Tabela 36: Investicije za varstvo okolja v 1.000 EUR.

	2007		2010	
	SLOVENIJA	PODRAVJE	SLOVENIJA	PODRAVJE
Investicije - SKUPAJ	270.829	11.187	408.319	35.959
Varstvo zraka in klime	68.502	3.002	77.032	2.695
Upravljanje odpadnih voda	77.691	2.603	105.472	3.936
Ravnanje z odpadki	84.023	4.543	171.139	6.330
Varstvo in izboljšava tal, podtalnice in površinskih voda	12.356	640	12.131	98
Varstvo pred hrupom in vibracijami	17.657	248	35.401	22.354
Varstvo biološke raznovrstnosti in pokrajine	4.486	-	3.373	-
Drugo	6.113	151	3.771	546

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tekoči izdatki za varstvo okolja so se v Podravski regiji v primerjavi z letom 2007 znižali za 30,87%, in sicer največ na področju ravnanja z odpadki, kar pa lahko razumemo kot posledico zvišanja investicij na tem področju.

Tabela 37: Tekoči izdatki za varstvo okolja v 1.000 EUR.

	2007		2010	
	SLOVENIJA	PODRAVJE	SLOVENIJA	PODRAVJE
Investicije - SKUPAJ	346.597	90.222	422.851	62.375
Varstvo zraka in klime	24.663	1.309	34.887	2.831
Upravljanje odpadnih voda	66.612	9.374	90.330	11.465
Ravnanje z odpadki	228.350	73.764	272.150	43.039
Varstvo in izboljšava tal, podtalnice in površinskih voda	4.974	699	6.986	2.266
Varstvo pred hrupom in vibracijami	1.172	178	2.378	1.258
Varstvo biološke raznovrstnosti in pokrajine	1.641	16	4.069	255
Raziskave in razvoj	8.676	1.869	4.130	164
Drugo	10.509	3.013	7.920	1.097

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

2.2.3.1 Odpadki

Ravnanje z odpadki je obvezna lokalna javna služba. Na območju Spodnjega Podravja je za varstvo okolja in s tem tudi za ravnanje z odpadki pristojna Skupna občinska uprava Mestne občine Ptuj, ki povezuje vseh 16 občin spodnjega Podravja. Občine so pristojne za: organizacijo gospodarske javne službe prevoza, zbiranja in ravnanja z odpadki, potrditev cene ravnanja z odpadki, investicije v CERO, sodelovanje z javnostjo in ravnanje z odpadki v regiji.

Sistem ravnanja z odpadki v Spodnjem Podravju temelji na ločenem zbiranju, ki se prične na izvoru, nadaljuje v zbiralnicah ločenih frakcij, odkoder se odpadki odpeljejo v CERO GAJKE v nadaljnjo predelavo ali odstranjevanje komunalnih odpadkov.

Pomembna nosilca aktivnosti s področja zbiranja in ravnanja z odpadki:

- Izvajalca gospodarske javne službe zbiranja in prevoza komunalnih odpadkov:
  - o Javne službe Ptuj d.o.o. za območje Mestne občine Ptuj,
  - o Čisto mesto Ptuj d.o.o. za območje 15-ih občin Spodnjega Podravja.
- Upravljevec Centra za ravnanje z odpadki (CERO) Gajke:
  - o Javne službe Ptuj d.o.o. za celotno območje Spodnjega Podravja.

Ostali nosilci aktivnosti s področja ravnanja z odpadki na območju Sp. Podravja: predelovalci odpadkov (pet pravnih subjektov), posredniki odpadkov (šest pravnih subjektov), zbiralci odpadkov (trije pravni subjekti) in trgovci odpadkov (en pravni subjekt) (vir: Agencija Republike Slovenije za okolje).

Odpadkovni tokovi na območju Spodnjega Podravja

a) vpliv poseljenosti in reliefa Spodnjega Podravja na količine odpadkov

Količine nastalih odpadkov so povezane s številom prebivalcev, življenjskim standardom in ozaveščenostjo prebivalcev. Linearna projekcija naraščanja števila prebivalstva in življenjskega standarda kaže naraščanje količine odpadkov, vendar je z ozaveščanjem mogoče količine nastalih odpadkov znižati.

Število prebivalcev je na območju Spodnjega Podravja v obdobju 2007-2011 narastlo le za 0,5%. Tudi v naprej, glede na demografske kazalce, ni predvidevati večjega povečanja števila prebivalcev. Rast števila prebivalstva torej na območju Spodnjega Podravja ne bi smela bistveno vplivati na povečanje skupnih količin odpadkov. Na podlagi gostote poselitve po naseljih je moč ugotoviti, iz katerih območij se pričakujejo večje količine odpadkov. Predvsem so to občine na Ptujskem in Dravskem polju (Ptuj, Kidričevo, Hajdina, Gorišnica, Markovci, Majšperk, Videm), medtem ko je poselitev v Slovenskih goricah, še posebej v Halozah, precej redkejša. V nadaljevanju prikazujemo podatke o skupnih količinah odpadkov po občinah v Spodnjem Podravju, zbranih z javnim odvozom.

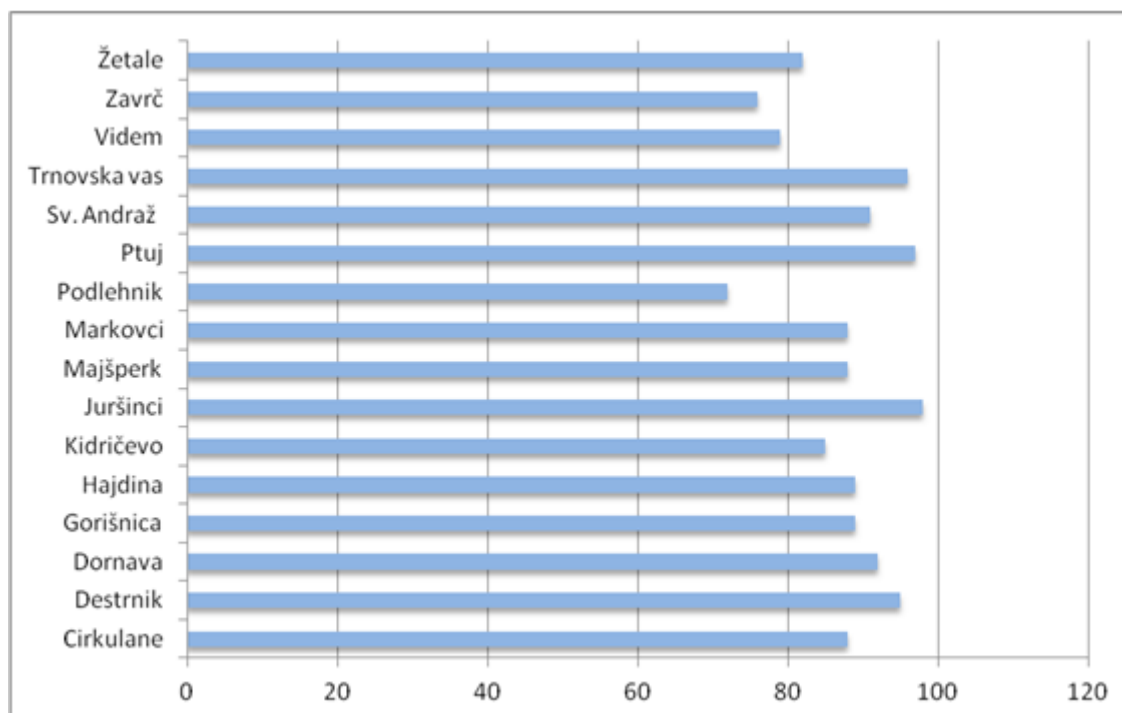
Tabela 38: Količine odpadkov po občinah Spodnjega Podravja, zbrane z javnim odvozom (tone).

Območje	2007	2011	Indeks 2011/2007
Cirkulane	369	257	70
Destnik	566	419	74
Dornava	775	483	62
Gorišnica	863	638	74
Hajdina	981	685	70
Kidričevo	1.992	2.131	107
Juršinci	482	279	58
Majšperk	965	708	73
Markovci	960	653	68

Območje	2007	2011	Indeks 2011/2007
Podlehnik	398	175	44
Ptuj	9.066	11.124	123
Sveti Andraž v Slovenskih goricah	233	213	91
Trnovska vas	291	265	91
Videm	898	619	69
Zavrč	294	234	80
Žetale	236	494	209
Spodnje Podravje¹	19.369	19.377	100
Podravje	138.074	100.395	73
Slovenija	846.892	721.720	85

¹Seštevek se zaradi zaokroževanja ne ujema. Vir: JS Ptuj, SURS

Skupne količine odpadkov zbranih z javnim odvozom na območju Spodnjega Podravja so v zadnjem pet-letnem obdobju ostale nespremenjene, kar dokazuje indeks 2011/2007. V slovenskem merilu so se količine odpadkov od leta 2007 do leta 2011 zmanjšale za 15 %, medtem ko v statistični regiji Podravje za 27 %. Med posameznimi občinami v Spodnjem Podravju so prisotne velike razlike. Pri nekaterih občinah je opazen relativno velik upad oziroma porast količin odpadkov. Predvsem pri občini Žetale, kjer poteka intenzivnejše vključevanje v odvoz, je porast količin zbranih odpadkov za 100 %. Največje količine – približno polovico – prispeva Mestna občina Ptuj, več kot 2.000 ton letno prispeva občina Kidričevo, sledijo občine Gorišnica, Hajdina, Majšperk, Markovci in Videm z več kot 600 ton letno. Za 40 % in več so zmanjšale količino komunalnih odpadkov občine Juršinci, Podlehnik in Dornava. Največje količine odpadkov imajo občine z največjim številom prebivalstva in povečano oziroma visoko vključenostjo v odvoz odpadkov. Ta dva dejavnika sta med seboj povezana, saj je v redkeje poseljenih občinah stopnja vključenosti gospodinjstev nižja (demografski kazalci so predstavljeni v poglavju razvoj človeških virov).

Slika 9: Delež vključenih gospodinjstev v odvoz komunalnih odpadkov na območju Spodnjega Podravja

Vir: JS Ptuj, 2011

Kot je razvidno iz zgornje slike, je vključenost gospodinjstev v sistem javnega odvoza komunalnih odpadkov do leta 2011 na območju Spodnjega Podravja dosegla že zelo visoko stopnjo (povprečje 88 %).

Največje količine nastalih odpadkov na prebivalca je v letu 2011 imela Mestna občina Ptuj (469 kg/prebivalca). Nad 300 kg odpadkov/prebivalca sta imeli občini Žetale in Kidričevo. Občine Podlehnik, Videm in Cirkulane spadajo med občine z manjšimi specifičnimi količinami. Celotno območje Spodnje Podravje ima 279 kg odpadkov na prebivalca, kar je za 21% manj od vrednosti za celotno Slovenijo. V Sloveniji nastane nekaj manj komunalnih odpadkov kot je evropsko povprečje (352 kg/preb.).

Tabela 39: Skupna količina komunalnih odpadkov na prebivalca (2011).

Območje	Število prebivalcev	Količine odpadkov (tone)	Količina odpadkov na prebivalca (kg)
Spodnje Podravje	69.399	19.377	279
Podravje	323.119	100.395	311
Slovenija	2.052.496	721.720	352

b) Ločeno zbiranje odpadkov

Na območju Spodnjega Podravja je obvezno ločeno zbiranje odpadkov. Odpadki se zbirajo ločeno v:

- zbiralnicah ločenih frakcij (ekološki otoki), kjer poteka zbiranje:
  - o papirja in drobne lepenke, vključno z drobno odpadno embalažo iz papirja ali lepenke,
  - o drobne odpadne embalaže iz stekla,
  - o drobne odpadne embalaže iz plastike in sestavljenih delov,
  - o drobne embalaže iz kovine;
- zbirnih centrih, kjer se zbirajo vse frakcije,
- premičnih zbiralnicah nevarnih odpadkov,
- na prevzemnih mestih odvoza preostanka mešanih odpadkov in v ločeni posodi bioloških odpadkov,
- na prevzemnih mestih odvoza papirja in plastike po sistemu »od vrat do vrat«.

Na območju Mestne občine Ptuj se v centru mesta iz stanovanjskih blokov in od gospodarskih odjemalcev odvažajo mešani komunalni odpadki tedensko, od ostalih imetnikov (naselij individualnih hiš) pa se odvažajo 14-dnevno. Zbiranje komunalnih odpadkov se opravlja na prevzemnih mestih, kjer odjemalci odlagajo odpadke in sicer: fizične osebe v posodah volumna 80 L in 120 L, pravne osebe v posodah volumna 240 L, 550 L, 770 L in 1100 L.

Na področju ločenega zbiranja bioloških odpadkov se odjemalce spodbuja k hišnemu kompostiranju. V kolikor pa pri posameznem gospodinjstvu te možnosti ni, se jim brezplačno zagotovi možnost prepuščanja kuhinjskih odpadkov in zelenega vrtnega odpada v vodotesni BIO posodi. V letu 2011 je bilo tovrstnih posod 966 pri fizičnih osebah in 92 pravnih osebah. Odvoz bio odpadkov se vrši glede na letni čas: jesen/zima (14-dnevni odvoz) in pomlad/poletje (tedenski odvoz). Enkrat letno poteka akcija zbiranja kosovnih odpadkov. Vsako gospodinjstvo ima med letom možnost brezplačno dostave kosovnih odpadkov na CERO Gajke.

Podatki o količinah zbranih odpadkov po frakcijah na območju Spodnjega Podravja za primerjalni leti 2007 in 2011 so povzeti v spodnji tabeli. Kot je razvidno, se je v petletnem obdobju (2007-2011) delež ločeno zbranih frakcij povečal za 32%, medtem ko se je delež mešanih komunalnih odpadkov zmanjšal za 20,5%.

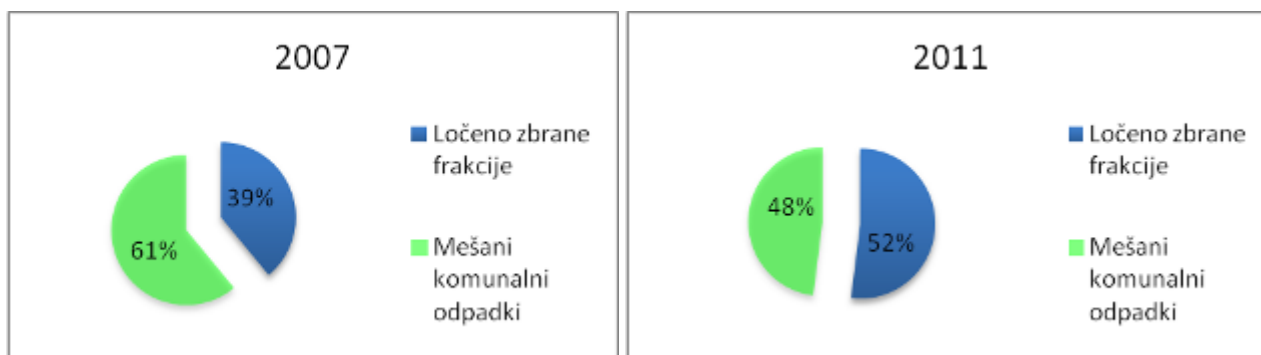
Tabela 40: Letna količina ločeno zbranih odpadkov na območju Spodnjega Podravja (2007 in 2011)

Odpadek	2007 ¹	2011 ²	Indeks 2011/2007
Ločeno zbrane frakcije	7.554	9.984	132
Mešani komunalni odpadki	11.815	9.393	79,5
Zbrani odpadki skupaj	19.369	19.377	100

Vir: ¹Čisto mesto Ptuj d.o.o. in ²JS Ptuj

Iz spodnjih slik je razvidno, da se je v petletnem obdobju (2007-2011) delež ločeno zbranih frakcij povečal iz 39% na 52%, medtem ko se je delež mešanih komunalnih odpadkov zmanjšal za 13%. Da količine ločeno zbranih frakcij naraščajo, se lahko delno pripiše večji pokritosti območja z zbiralnicami ločenih frakcij, delno pa postopnemu višanju ozaveščenosti prebivalstva.

Slika 10 (a, b): Primerjava deležev ločeno zbranih frakcij (LZF) z mešanimi komunalnimi odpadki (MKO) za primerjalni leti 2007 in 2011.

Graf a: Delež LZF in MKO za 2007 (%).

Graf b: Delež LZF in MKO za 2011 (%).

c) Predelava odpadkov

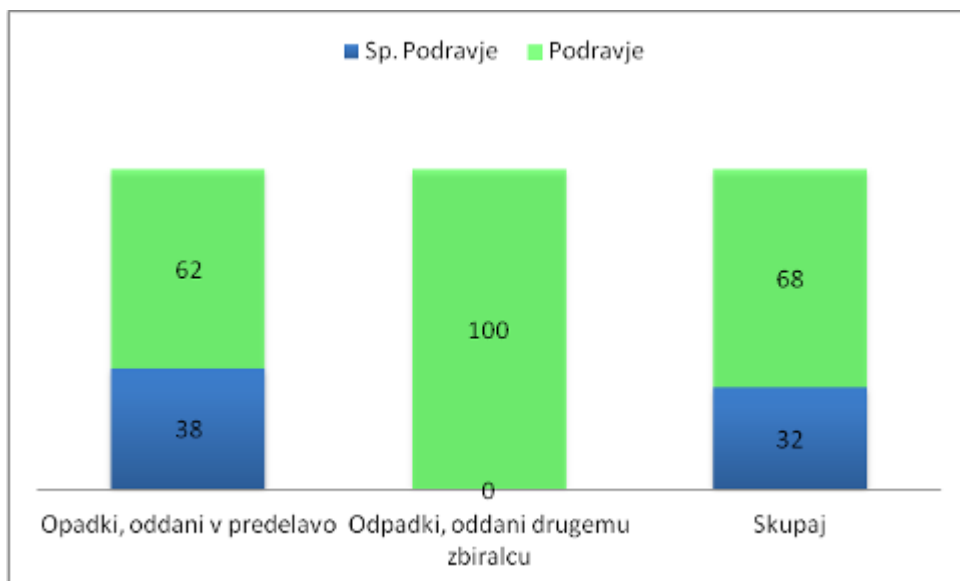
Skupne količine odpadkov namenjenih predelavi prikazujemo v spodnji tabeli

Tabela 41: Količine odpadkov namenjenih v predelavo v letu 2011 (tone).

Odpadki	Spodnje Podravje	Podravje	Slovenija
Odpadki, oddani v predelavo	9.984	26.227	163.038
Odpadki, oddani drugemu zbiralcu	0	4.966	29.566
Skupaj	9.984	31.193	192.604

Vir: Javne službe Ptuj (Spodnje Podravje) in Statistični urad Republike Slovenije (Podravje, Slovenija)

V nadaljevanju je predstavljen delež oddanih odpadkov v predelavo na območju Spodnjega Podravja v okviru statistične regije Podravje. Delež Spodnjega Podravja v celotni statistični regiji predstavlja 38 % odpadkov, namenjenih predelavi.

Slika 11: Delež odpadkov namenjenih predelavi v Spodnjem Podravju in Podravju (%)

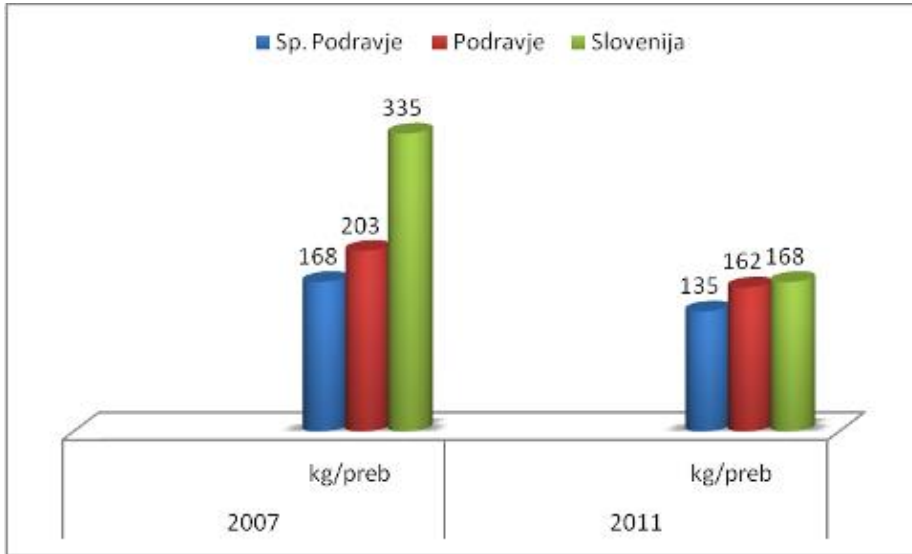
d) Odstranjevanje odpadkov

Odstranjevanje je namenjeno odpadkom, ki jih ni mogoče uporabiti v druge namene. Kot glavni način odstranjevanja odpadkov na območju Spodnjega Podravja se uporablja odlaganje. Največji delež v količini odstranjenih odpadkov predstavljajo mešani komunalni odpadki, ostalo so še neuporabni ostanki ločeno zbranih frakcij, manjši del odpadkov pa je usmerjen v druge načine odstranjevanja kot je skladiščenje, sežig in drugi postopki. Po podatkih Javnih služb Ptuj d.o.o. in Statističnega urada RS, so količine odstranjenih odpadkov naslednje:

Tabela 42: Količine odpadkov oddane na odlagališče v Spodnjem Podravju (tone in kg/prebivalca)

Območje	2007		2011	
	ton	kg/preb	ton	kg/preb
Spodnje Podravje	11.621	168	9.393	135
Podravje	65.388	203	52.355	162
Slovenija	678.326	335	345.549	168
EU-27	-	212	-	163

Na podlagi pet-letnega (2007-2011) načrtnega ravnanja z odpadki, je iz zgornje tabele razvidno, da se je količina odloženih odpadkov v Spodnjem Podravju zmanjšala za 19 % oziroma za 33 kg na prebivalca. V nadaljevanju so predstavljene količine zmanjšanja odloženih odpadkov na prebivalca na ravni Spodnjega Podravja, statistične regije Podravje in Slovenije.

Slika 12: Količine odločenih odpadkov v kilogramih na prebivalca.

e) Sestava komunalnih odpadkov

Sestava odpadkov je pomembna z vidika potenciala izločanja posameznih frakcij in informacije, kateri mešani preostali odpadki se odložijo na odlagališče. Na območju Spodnjega Podravja je Center za ravnanje z odpadki Gajke v prvem kvartalu 2012 zbral spodaj prikazane količine ločeno zbranih frakcij, bioloških odpadkov in mešanih komunalnih odpadkov.

Tabela 43: Količine ločeno zbranih frakcij, bioloških odpadkov in mešanih komunalnih odpadkov (Jan-Mar 2012) (tone)

odpadek / mesec	Januar '12	Februar '12	Marec '12	Povprečje
Papir in karton ^{FRAKCIJA}	125	101	116	114
Embalaža ^{FRAKCIJA}	90	79	104	91
Steklo ^{FRAKCIJA}	85	83	88	85
Biološki odpadki	118	106	189	137
Mešani komunalni odpadki	830	809	1.006	881
Zbrani odpadki SKUPAJ	1.248	1.178	1.503	1.309

Trend 1. kvartala kaže v smeri naraščanj količin zbrane embalaže in bioloških odpadkov zaradi začetka sezonskega dela na vrtovih in parkih.

Objekt za ravnanje z odpadki (CERO GAJKE)

Za Spodnje Podravje je zgrajen center za ravnanje z odpadki na območju Mestne občine Ptuj. CERO Gajke predstavlja za občine Spodnjega Podravja kompleksno rešitev problema ravnanja s komunalnimi odpadki, ki v celoti ustreza veljavnim slovenskim predpisom in predpisom EU s področja varovanja okolja in zdravja ljudi.

Območje CERO Gajke je opremljeno z objekti za izločanje in razvrščanje sekundarnih surovin in drugimi objekti za obdelavo in nevtralizacijo odpadkov. Center sestavljajo štiri funkcionalne celote: 1) sprejem odpadkov, 2) obdelava (sortiranje), 3) predelava odpadkov (kompostiranje) in 4) odstranjevanje ostankov odpadkov (odlaganje). Na sliki je viden del kompleksa regionalnega centra CERO GAJKE.

Slika 13: CERO GAJKE

Pomembni podatki o CERO GAJKE:

Št vključenih občin	17
Kapaciteta centra	100.000 prebivalcev
Življenjska doba odlagališča	2017
Območje centra	18 ha
Od tega za odlagališče	12 ha

d) Divja odlagališča – nedovoljeno odlaganje odpadkov

Nedovoljenih odlagališč odpadkov slovenska zakonodaja neposredno ne obravnava., zato tudi uradni podatki o številu nedovoljenih odlagališč odpadkov v Sloveniji ne obstajajo. Na območju Spodnjega Podravja pristojni organi, kot so občinske uprave Spodnjega Podravja, inšpekcijske službe in predstavniki izvajalcev javne gospodarske službe, »zmorejo« preprečiti nedovoljena odlaganja odpadkov s svojo aktivno vlogo in sodelovanjem pri načrtovanju in urejanju nedovoljenih odlagališč odpadkov ter njihovi sanaciji s poudarkom na aktivnostih ozaveščanja prebivalstva.

Učinkovitost občin pri urejanju nedovoljenih odlagališč odpadkov je odvisna od stopnje ozaveščanja in vzpostavljanja učinkovitega sistema preprečevanja nastajanja t.i. divjih odlagališč ter izvajanja preventivnih ukrepov.

Aktivnosti in dokumentacije občin, ki urejajo nedovoljena odlagališča odpadkov, sta od občine do občine različna, vendar v splošnem je za učinkovito urejanje nedovoljenih odlagališč potrebno izvajati sledeče aktivnosti: občinski program varstva okolja, sanacijski program za urejanje odlagališč z izvedbenim načrtom, ustrezno določen časovni in finančni obseg sanacij, izdajanje odločb občinske inšpekcijske službe za sanacije, program ozaveščanja prebivalstva, organizacija prostovoljnih akcij, vzpostavitev nadzornih služb.

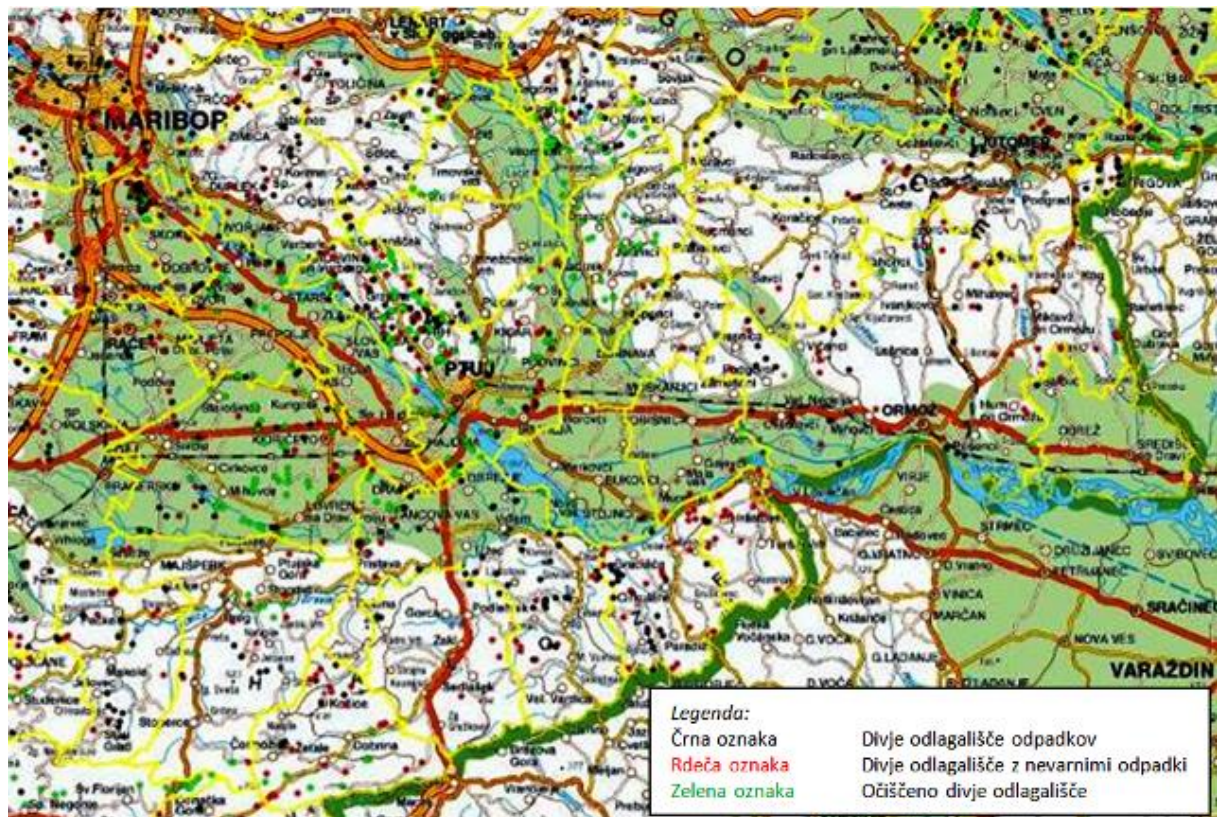
Občinska uprava in inšpekcijske službe imajo vzpostavljen sistem odzivanja na prijave in odgovornosti, da bi se neustrezno odloženi komunalni odpadki lahko takoj odstranili. V nadaljevanju je naveden seznam nedovoljenih odlagališč z interaktivno karto, ki smo jo povzeli iz spletnega »Registra divjih odlagališč« (z dne 9.11.2012).

Tabela 44: Statistika neočiščenih odlagališč po občinah Spodnjega Podravja

Občina	Število divjih odlagališč
SPODNJE PODRAVJE	341
Cirkulane	43
Destrnik	7
Dornava	8
Gorišnica	4
Hajdina	0
Juršinci	3
Kidričevo	51
Majšperk	15
Markovci	1
Podlehnik	6
Ptuj	98
Sv. Andraž	10
Trnovska vas	1
Videm	55
Zavrč	15
Žetale	24

Divja odlagališča se nahajajo tako na ravnini kot tufi v gramoznih jamah, ne ježah teras, bregovih rek, v izkopanih jarkih ipd. Njihovo število se sicer zaradi boljše vključenosti v javni odvoz in občasni sanaciji z leti zmanjšujejo, a območja z visoko podtalnico zahtevajo nenehen nadzor in sprotno odstranjevanje vseh potencialno nevarnih odpadkov.

Posebej problematična so tudi nelegalna odlagališča v opuščenih gramoznih jamah, saj so le-te pogosto izkopane do nivoja podtalnice. Geografska razpršenost divjih odlagališč odpadkov, divjih odlagališč odpadkov z nevarnimi odpadki in očiščena divja odlagališča na območju Spodnjega Podravja je prikazana na spodnji sliki.

Slika 14: Interaktivna karta divjih odlagališč v Spodnjem Podravju

Vir: Register divjih odlagališč, Društvo ekologi brez meja, 9.11.2012

2.2.3.2 Površinske in podzemne vode

Površinske vode v Podravju v glavnem odtekajo proti vzhodu in pripadajo čnomorskemu povodju oziroma povodju reke Donave. Povodje reke Drave predstavlja značilno podobo slovenske pokrajine. V dolinah rek in potokov ter na ravninskem svetu se nahajajo vsa večja urbanizirana območja, prometna infrastruktura, industrijski in obrtni tehnološki objekti ter vse večje kmetijsko obdelovalne površine in objekti. Na istem geografskem prostoru se torej nahajajo občutljivi sistemi okolja med katere se uvrščajo tudi površinske in podzemne vode in viri onesnaževanja oziroma viri obremenitev okolja s škodljivimi ali nevarnimi snovmi.

Povodje reke Drave predstavljajo reka Drava s pritoki, ki merijo od izvira do izliva v reko Dravo od 26 do 73 km. Številni manjši pritoki dopolnjujejo sorazmerno gosto mrežo vodotokov snežnega (nivalnega) vodnega režima.

Tabela 45: Pregled večjih površinskih vodotokov v povodju Drave

REKA	PRITOK	PRITOK	PRITOK	Dolžina v Sloveniji (km)	Manjši pritoki
DRAVA				142	Reka, Crkvenica, Bistrica, Vuhreški potok, Velka, Breznoviški potok, Črmenica, Radoljna, Bistrica (pri Selnici), Bistrica in Lobnica (pri Rušah), Žiteški potok, Grajena, Lešnica, Pavlovski potok, Libanja, Trnava
	Meža			42	Barbarski potok, Jamnica, Reka, Kotulka
		Mislinja		36	Suhadolnica, Barbarski potok, Dovžanka, Selšnica
			Rogoznica	22	
	Dravinja			73	Žičnica, Ličenca, Breznica, Bela, Skrabska, Jesenica, Peklača, Bistrica
		Oplotnica		28	
		Ložnica		26	
		Polskava		40	Devina, Framski potok, Polanski potok
			Framski potok	26	
		Pesnica		65	Svečinski potok, Kresnica, Cirknica, Jakobski potok, Globovnica, Velka, Drvanja, Trnovski potok, Zg. Brnica, Krka, Sp. Brnica, Brežnica, Sejanca
Skupaj				478	

Stanje struge Drave

Struga reke Drave je prekomerno zaraščena in muljasta, saj zaradi HE nad Mariborom in preusmeritve vode v energetske kanal, voda ne odnaša in čisti struge kot nekoč. Zato je zmanjšana njena samočistilna sposobnost. Nastajajo velike zaraščene površine, ki povečujejo ogroženost ob poplavih. K temu pripomore tudi izsuševanje poplavnih območij, s čimer se manjšajo razpoložljive razlívne površine. Zaradi omejenih sredstev za redno vzdrževanje, se posegi čiščenja struge izvajajo občasno in so zato toliko bolj drastični. Tudi zaraščanje prodišč je poseben problem, saj so ta poseben habitat, ki omogoča življenje drugim živalskim vrstam. Ponekod so posegi čiščenja zaraslih območij onemogočeni tudi zaradi opredelitve zemljišč, saj so nekatera območja v procesu zaraščanja že prešla v kategorijo gozda in izsekavanje ni več dovoljeno.

Monitoring kakovosti

Osnovni program spremljanja kakovosti voda in obremenitev površinskih vodotokov je monitoring kakovosti voda površinskih vodotokov Slovenije, ki se izvaja od leta 1986. Program monitoringa vključuje fizikalno-kemijske in mikrobiološke analize vode, fizikalno-kemijske analize sedimenta in biološke analize.

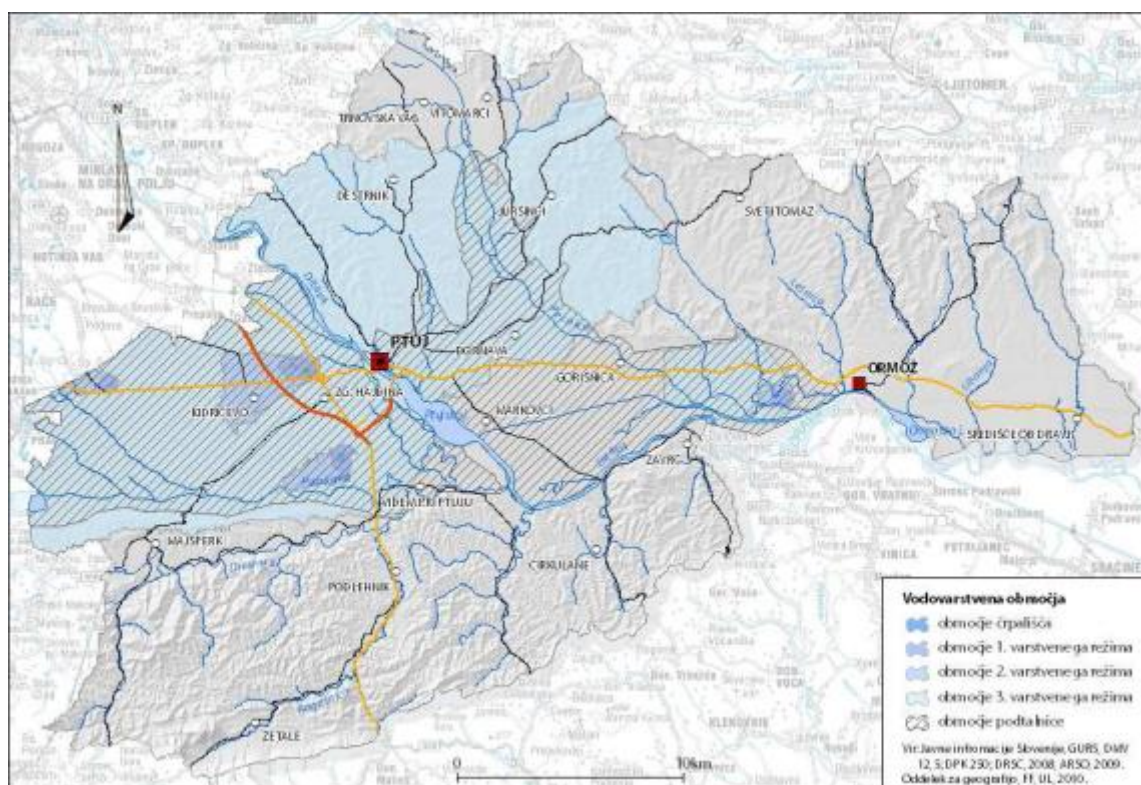
Minimalni zahtevani pretok v strugi Drave (Maribor-Ptuj) je v tem trenutku 10m³/s pozimi in 20 m³/s poleti, kar je po ocenah strokovnjakov VGP Drava ustrezno.

Onesnaženost voda

Za zagotavljanje sonaravnega razvoja je potrebno izhajati iz naravnega potenciala (nosilnosti, samočistilne sposobnosti) vsake regije. Njihova sposobnost, da nevtralizirajo človekove posege je različna in se lahko spreminja že na kratke razdalje. Posebna študija Ranljivosti okolja, ki je bila za Spodnje Podravje narejena že leta 1996 (Brečko et al, 1996) je opozorila, da so na tem območju najbolj občutljivi vodni viri, zlasti območja podtalnice in manjši vodotoki, ki jih vodnoekološko označujejo izjemno nizki poletni pretoki.

Pri onesnaževanju vodotokov se najpogosteje srečujemo z nitrati in ostanki pesticidov. Meritve kakovosti površinskih voda, opravljene v zadnjih letih, kažejo na Dravi izboljšanje njene kakovosti, po drugi strani pa se je po letu 2006 povečala koncentracija metaklora in pesticidov v Pesnici, Dravinja prav tako izkazuje povečano koncentracijo metaklora. Realna je domneva, da so bolj onesnaženi tudi manjši vodotoki (npr. Studenčnica - Hajdinska in Turniška, Grajena, Rogoznica) predvsem zaradi kmetijske dejavnosti (velike porabe mineralnih gnojil fitofarmaceutskih sredstev) in neurejenih izpustov komunalnih odplak iz naselij.

Kmetijsko obremenjevanje se najhitreje odraža v podtalnici, ki je posledično obremenjena z nitrati. Le ti so pravzaprav tudi prvi pokazatelj, da v okolju prihaja do agrarnega onesnaževanja. Poleg nitratov velja podobno tudi za ostanke pesticidov, vendar imamo v Sloveniji zaradi dragih in zahtevnih analiz na tem področju zelo omejene podatke. Kmetijstvo lahko na vode vpliva tudi s povišanimi koncentracijami fosfatov, sulfatov in specifične elektroprevodnosti, vendar pa imajo tovrstna onesnaženja manjši pomen, ko govorimo o kmetijskem obremenjevanju, saj imajo lahko tudi številne druge izvore. Kmetijsko obremenjevanje je manjše pri površinskih, tekočih vodah, saj se te vode hitreje obnavljajo in imajo večje samočistilne sposobnosti.

Slika 15: Podtalnica in vodovarstvena območja obsegajo pomemben del Spodnjega Podravja

Pokrajinsko občutljivost območja podtalnice Ravnine ob Dravi je »zmerno občutljiva«. Pri obnavljanju podtalnice je poleg padavin zelo pomembna infiltracija vode iz rek, saj le ta na račun onesnaženosti površinskih voda povečuje občutljivost podtalnice. Med kritično občutljiva območja podtalnice z majhno dinamično izdatnostjo in plitvo gladino podtalnice pa spada Ptujsko polje. Za obnavljanje podtalnice na tem območju je najbolj odločilno prenikanje padavin, ki pomembno vpliva na kakovost vode, kljub temu da so skupne količine majhne (800 do 1000 mm) in z viški v topli polovici leta. Prenikajoče padavine izpirajo presežke hranil in ostanke pesticidov.

Oskrba s pitno vodo

Glavni viri pitne vode Spodnjega Podravja se nahajajo v podzemnih rezervoarjih Dravskega in Ptujkega polja. Za njih je značilno, da ležijo sredi intenzivno obdelanih kmetijskih površin.

Vodooskrbni sistem Spodnje Podravje se oskrbuje s pitno vodo iz črpališča v Skorbi iz sedmih plitvih in petih globinskih vodnjakov. Dodatno k temu pomagajo k izboljšanju hidravličnih razmer in kvalitete pitne vode globinski vodnjaki v Novi vasi pri Ptuj, Lancovi vasi, Desencih, Podvincih, Gerečji vasi in Župečji vasi. Pitno vodo v omrežju sestavljata podtalnica dravskega polja in globinska podtalnica v razmerju 2:1. Količina odvzetih virov pitne vode je v Spodnjem Podravju leta 2011 znašala 2,420 milijona m³.

Vodooskrbni sistem območja Spodnjega Podravja, s katerim upravlja Komunalno podjetje Ptuj, je dolg 1.196,56 km, kar je za 329,45 km v več v primerjavo z letom 2007. Število priključkov na vodooskrbnem sistemu Spodnje Podravje je v letu 2011 znašalo 21.872, od tega je znašal delež individualnih priključkov 92,38%.

Tabela 46: Vodooskrbni sistem

Občina	Dolžina vodooskrbnega sistema (m)		Število priključkov skupaj		Število priključkov podjetij		Število individualnih priključkov		Letna količina odvzetih virov pitne vode (m ³)	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Cirkulane	64.950	82.013	1.230	1291	27	30	1.203	1.261	88.991	61.644
Destričnik	35.110	50.853	856	921	26	39	830	882	113.093	88.316
Dornava	37.351	45.066	821	887	41	38	780	849	122.049	90.832
Gorišnica	38.954	44.953	1.132	1205	70	80	1.055	1.125	158.954	118.762
Juršinci	56.290	60.477	804	836	32	36	772	827	82.961	74.533
Kidričevo	39.856	51.358	1.158	1.182	100	99	1.058	1.083	258.853	187.935
Majšperk	66.046	106.862	1.063	1.278	50	60	1.013	1.218	124.779	117.704
Ptuj	177.434	212.886	6.405	6.715	803	906	5.602	5.809	1.444.224	1.027.446
Videm	84.372	154.927	1.936	2.212	77	65	1.859	2.147	203.976	171.758
Zavrč	47.178	59.897	629	664	23	24	606	640	47.907	36.860
Hajdina	33.723	42.399	1.260	1.317	83	97	1.177	1.220	167.094	125.013
Markovci	40.706	48.452	1.227	1.271	80	86	1.147	1.185	214.176	155.969
Podlehnik	84.564	107.021	919	968	60	56	859	912	91.208	71.761
Sveti Andraž	24.736	31.896	322	323	15	16	307	307	45.346	30.135
Trnovska vas	11.900	29.805	292	342	21	22	271	320	46.304	36.068
Žetale	23.943	67.699	298	460	9	9	289	421	11.989	25.897
SPODNJE PODRAVJE	867.113	1.196.564	20.352	21.872	1.517	1.663	18.828	20.206	3.221.904	2.420.633

Vir: Komunalno podjetje Ptuj d.d., 2012

Omrežje vodooskrbnega sistema na območju Spodnjega Podravja je zelo razvejano, zaradi česar prihaja v poletnih mesecih ob bistveno višji porabi vode do motenj v oskrbi z vodo, ki pa so predvsem transportnega značaja.

Kvaliteta pitne vode

Upravljevac vodooskrbnega sistema kvaliteto pitne vode na celotnem vodooskrbnem sistemu nadzoruje z rednim jemanjem vzorcev vode in analizami le-teh v črpališču, v vodohranih in pri končnih porabnikih na omrežju. Razen odvzema vzorcev vode je v črpališču nameščen biološki indikator z mladnicami postrvi za neprekinjen nadzor nad kvaliteto pitne vode.

S strani Zavoda za zdravstveno varstvo Maribor je letno odvzetih preko 1200 rednih vzorcev vode, od tega preko 850 za mikrobiološke analize ter preko 350 za kemijske analize. Mikrobiološki izvidi kažejo, da je na celotnem omrežju ustreznih več kot 97 % vzorcev. Neustrezni izvidi so v glavnem posledica defektov na omrežju in posledica obnovitvenih in vzdrževalnih del na cevovodih in vodohranih. Takšne primere upravljevac sanira z izpiranjem in ponovnim preverjanjem. Mikrobiološki izvidi vzorcev vode iz plitvih in globinskih vodnjakov izkazujejo 100 % ustreznost. Kemijsko ustreznih je prav tako več kot 97% vzorcev. Dodatno k tem analizam v okviru notranjega nadzora izvedejo še preko 200 analiz vode na nitrate. S tem sem spremlja uspešnost mešanja vode iz plitvih in globinskih vodnjakov. Vsebnosti nitratov nikjer na omrežju ne presegajo dovoljene vrednosti 50 mg/l, na področjih dislociranih globinskih vodnjakov pa so manjše od 20 mg/l. Zaradi visokega deleža mikrobiološko ustreznih izvidov vzorcev vode, le-te nikjer na omrežju ni potrebno klorirati. Vsebnosti pesticidov atrazina in desetil atrazina se gibljeta med 0,03 in 0,15 mikrogrami na liter vode in ne odstopata od slovenskega povprečja. Pitna voda iz vodooskrbnega sistema na območju Spodnjega Podravja je zdravstveno ustrežna in primerna za uporabo.

Zmanjšanje izgub

Avtomatizacija vodovodnega sistema zajema vse vodovodne objekte v omrežju. S tem se kontrolira delovanje črpalk, pridobiva podatke o okvarah, nivojih vode v vodohranih in nadzoruje vstop v objekte. Glavni problem je pomanjkanje nadzora nad hidravličnimi razmerami v omrežju, na odsekih in vozliščih. Tako bi bilo nujno urediti 12 glavnih vozlišč, ki so razporejena po celem omrežju in sicer gradbeno, strojno in z vidika avtomatizacije. Vsako vozlišče naj bi bilo opremljeno z merilniki pretoka in tlaka in z elektro-motornimi zasuni, ki bi omogočali daljinsko krmiljenje. S tem bi dosegli večjo kontrolo, natančnost in ekonomičnost pri obratovanju vodovodnega sistema ter podaljšali življenjsko dobo vodovodnega omrežja. S hitrim odkrivanjem defektov bi precej zmanjšali izgube.

Tabela 47: Načrpana voda po vodnih virih (1000 m³), 2011

	Meritve - SKUPAJ	Podzemna voda	Izviri podzemne vode	Izviri podzemne vode s površinskim dotokom	Tekoče vode	Naravna jezera	Umetni zbiralniki vode	Meteorne vode	Umetne bogatitve	Drugo
SLOVENIJA	169.084	94.992	53.671	16.148	2.980	-	-	-	z	z
Podravska	24.218	22.281	560	z	-	-	-	-	z	-

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2012

Odpadne vode

Komunalne dejavnosti zagotavljajo in zadovoljujejo temeljne materialne pogoje življenja in dela v naseljih. To z drugimi besedami pomeni, da imajo komunalne dejavnosti svojstvene značilnosti, ki deloma izhajajo iz dejstva, da so vezane na naselja. Prostorske in siceršnje raznolikosti naselij in njihove frekvenčne distribucije ter ostale značilnosti poselitve v Sloveniji močno vplivajo na obseg in strukturo komunalne potrošnje in tudi na organizacijo dejavnosti. Tako so komunalne dejavnosti razmeroma heterogene v več pogledih: po številu dejavnosti, ki se izvajajo na posameznih območjih, po obsegu proizvodov in storitev, koncentraciji in razpršenosti omrežij, objektov in naprav, po oblikah organiziranosti dejavnosti in nenazadnje po virih in obsegu financiranja. Vodooskrba, odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih in padavinskih voda niso nikakršna izjema. Za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih in padavinskih voda pa je še bolj kot pri ostalih oskrbovalnih sistemih značilna neizgrajenost sistemov ter njihova velika razdrobljenost, ki je še dodatno pogojena s topografskimi danostmi.

Dejavnost odvajanja in čiščenja odpadnih vod na območju Spodnjega Podravja izvaja Komunalno podjetje Ptuj d.d.. V večini od občin Spodnjega Podravja se javno kanalizacijsko omrežje s čistilnimi napravami šele dograjuje, v upravljanje, obratovanje in vzdrževanje pa so Komunalnemu podjetju Ptuj d.d. že predani objekti v Mestni občini Ptuj in občinah Kidričevo, Hajdina, Trnovska vas, Videm, Cirkulane, Gorišnica, Markovci in Majšperk.

Na območju občin Spodnjega Podravja je 281,64 km kanalizacijskega omrežja za odvodnjo komunalnih in padavinskih odpadnih voda, kar je za 147,25 km več v primerjavi z letom 2007.

V letu 2010 se je zaključila I. faza projekta »Celovito varovanje vodnih virov podtalnice Ptujkega polja – I. faza«, v okviru katerega se je objektom predalo v obratovanje še 52 km javnih kanalizacijskih cevovodov, 27 črpališč odpadnih vod in čistilni napravi v Gorišnici (2.100 PE) in Kidričevem (8.500 PE). Tako od leta 2011 na območju javnega kanalizacijskega sistema Spodnje Podravje obratuje 66 črpališč odpadnih vod, 19 čistilnih naprav ter 10 malih komunalnih čistilnih naprav.

Na javno kanalizacijo je priključenih 3.953 individualnih stanovanjskih objektov, 566 večstanovanjskih objektov in 819 podjetij. Iz spodnje tabele je razvidno, da se je od leta 2007 število na javno kanalizacijo priključenih individualnih stanovanjskih objektov do leta 2011 povečalo za 48,27%, število na javno kanalizacijo priključenih večstanovanjskih objektov za cca 0,7% ter število na javno kanalizacijo priključenih podjetij za 9,63%.

Tabela 48: Odvajanje in čiščenje odplak

Občina	Število na javno kanalizacijo priključenih individualnih stanovanjskih objektov		Število na javno kanalizacijo priključenih večstanovanjskih objektov		Število na javno kanalizacijo priključenih podjetij		m kanalizacije za odvodnjo komunalnih in padavinskih odpadnih voda		število črpališč odpadnih vod		število čistilnih naprav		število malih komunalnih čistilnih naprav.	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Cirkulane	50	60	6	6	10	13	3.895	6.980	1	2	1	1	0	0
Destričnik	35	38	1	1	5	7	7.420	8.942	1	2	1	1	0	1
Dornava	222	321	1	1	15	21	4.502	27.252	1	1	1	1	0	0
Gorišnica	5	288	2	2	10	13	1.064	8.961	0	7	1	1	0	0
Juršinci	0	0	0	1	0	5	570	2.323	0	0	0	1	0	3
Kidričevo	133	434	82	82	29	35	14.226	43.072	0	15	0	1	0	0
Majšperk	46	112	10	10	7	14	5.420	13.525	2	6	2	2	0	0
Ptuj	2.141	2.238	457	457	640	642	89.336	108.745	8	11	1	2	1	5
Videm	7	31	1	2	4	6	1.411	3.632	0	1	2	2	1	1
Zavrč	0	5	0	0	2	3	150	1.814	0	0	1	2	0	0
Hajdina	20	137	0	1	4	21		28.283	1	9	1	0	0	0
Markovci	0	240	0	1	6	23	3.560	24.211	1	9	1	1	0	0
Podlehnik	0	12	0	0	1	1	745	1.069	1	1	1	1	0	0
Sveti Andraž	0	4	0	0	1	1	310	460	0	0	1	1	0	0
Trnovska vas	7	30	2	2	11	12	1.296	1.885	1	2	1	1	0	0
Žetale	0	3	0	0	2	2	486	487	0	0	1	1	0	0
SPODNJE PODRAVJE	2.666	3.953	562	566	747	819	134.391	281.641	17	66	16	19	2	10

Vir: Komunalno podjetje Ptuj .d.d., 2012

Najobsežnejši je javni kanalizacijski sistem v Mestni občini Ptuj s dvema ključnima objektoma. Prvi je črpališče v Budini, kjer se vse v javni kanalizaciji zbrane odpadne vode z levega brega reke Drave v Mestni občini Ptuj, mehansko prečistijo in nato prečrpajo na desni breg, kjer je lokacija drugega najpomembnejšega objekta, to je Centralne čistilne naprave odpadnih vod (CČN). Naprava neprekinjeno obratuje od novembra 1989. Pomladi leta 2010 je bil pričetek poskusnega obratovanja povsem prenovljene naprave, kapacitete 68.000 PE.

Zasnovana je kot mehansko biološka čistilna naprava za terciarnim čiščenjem odpadnih voda (z odstranjevanjem dušikovih in fosforjevih spojin iz odpadnih vod) in z aerobno stabilizacijo odvečnega blata, njegovo dehidracijo in sušenjem.

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod ugotavljamo pozitiven trend – prisotno je stalno izboljšanje v primerjavi s predhodnim obdobjem. Spremembe so posledica: investicij v kanalizacijske sisteme, investicij v čistilne naprave in sanacij starejših kanalizacijskih sistemov.

2.2.3.3 Zrak

Podatki o meritvah onesnaženosti zraka v Spodnjem Podravju (uradna merilna mesta so na Ptuj in občasno Kidričevo) kažejo, da je kakovost zraka znotraj predpisanih okvirov, glede onesnaženosti z žveplovim dioksidom oz. dimom. Koncentracije SO₂ in dima ne presegajo mejne vrednosti 150 µg/m³. Povprečna koncentracija dima v kurilni sezoni je na Ptuj 25 µg/m³ (max: 81 µg/m³), v Kidričevem 12 µg/m³ (max: 48 µg/m³). Koncentracije SO₂ v kurilni sezoni 16 µg/m³, v nekurilni sezoni 10 µg/m³. V zadnjem času povezujemo onesnaženost zraka v urbanem okolju predvsem z emisijami prometa.

2.2.3.4 Gozd in tla

Pokrajinsko raznolikost na območju Spodnjega Podravja poudarjajo velike razlike v rabi tal med večinoma obdelanimi prisojnimi, južnimi, jugovzhodnimi in jugozahodnimi pobočji ter osojnimi pobočji, pretežno poraslimi z gozdom. Da govorimo o najbolj kmetijski regiji, kaže že struktura rabe tal, kjer je v Sloveniji sicer prevladujoča kategorija gozd zastopana s slabimi 35 %. Gozda je v Spodnjem Podravju v primerjavi s slovenskimi razmerami malo, vendar je pomembna njegova razporeditev. V Halozah je gozdov kar 57%, poraščajo pa predvsem višja območja. V Slovenskih goricah gozdovi obsegajo 35,8%, na najbolj poseljeni in intenzivno kmetijski ravnini ob Dravi pa komaj 18%.

V Spodnjem Podravju so tla, kot pokrajnotvorna sestavina, močno izpostavljena neugodnim naravnim razmeram-destruktivnim geomorfnim procesom (rečne poplave v dolinah, zemeljski plazovi v gričevju) in človekovim dejavnostim (predvsem kmetijstvu). Prst na tem območju ima v povprečju slabo regeneracijsko in nevtralizacijsko sposobnost. Kamninska sestava je prav tako zelo pestra. Na eni strani so značilna peščeno-prodnata tla ob reki Dravi ter ilovno-laporna tla v Halozah in Slovenskih goricah.

2.2.3.5 Prostor in infrastruktura

Načrtovanje **trajnostnega regionalnega razvoja** ne pomeni le varovanja okolja, naravnih virov in ohranjanja značilnosti pokrajine, temveč okolju (in prostoru) prilagojeno umeščanje in razvoj naselij, dejavnosti in infrastrukture, rabe zemljišč in drugih okoljskih virov. Želeni trajnostni razvoj v prostoru opredeljujemo kot postopno približevanje tisti pokrajini, ki v danih razmerah izkazuje kar najbolj uravnoteženo stajanje z vidika funkcionalnih, ekoloških in kulturnih vrednot. Temeljni cilj je kakovostna in vitalna pokrajina, ki bo funkcionalno, ekološko in oblikovno uravnotežena. Trajnost namreč ne pomeni zgolj »preživetje«, ampak nadaljevati kakovostno in z naravo skladno življenje v spremenjenih razmerah. Prostor se zaradi dinamičnih naravnih, gospodarskih in socialnih procesov nenehno spreminja. Za Spodnje Podravje velja podobna tendenca kot za večji del Slovenije, ki se kaže v tem, da so še vedno prisotne težnje po koncentraciji prebivalstva na manjšem delu in hkratne tendence po razseljevanju in redčenju prebivalstva na večjih območjih poselitvenega prostora.

Spodnje Podravje zaznamuje osrednja vloga Ptuja, ki je edino pomembnejše zaposlitveno središče in generator razvoja s primarno-terciarno usmerjenostjo in s poudarjeno koncentracijo, urbanizacijo in priseljevanjem prebivalstva.

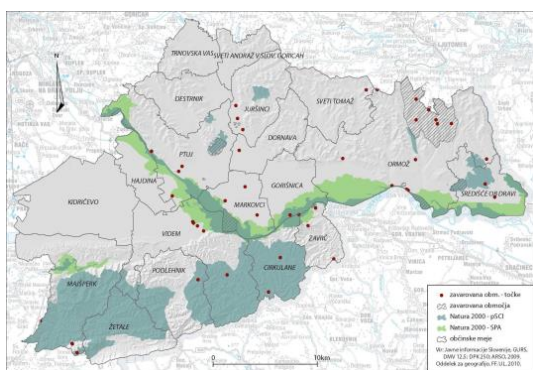
Pri novogradnjah in adaptacijah starejših zgradb je potrebno težiti k zagotavljanju optimalne **energetske varčnosti**, kjer je pomembno tudi, da graditelji uporabljajo lokalne in naravnim značilnostim prilagojene gradbene materiale, oblike, stile in tehnike gradnje. Ohranjanje lokalnih oblik in načinov gradnje ali obnove ima poleg vsega zelo pozitiven učinek na krajinsko podobo, ki bi povečala še turistično atraktivnost regije.

Vzdrževanje oz. posnemanje regionalne krajinsko – arhitekturne tradicije je, bolj kot zaradi vizualnih učinkov, pomembno za zmanjševanje porabe energije in za postopen prehod k obnovljivim virom energije oziroma za bistveno zmanjšanje uporabe okoljsko najbolj spornih fosilnih goriv. Kljub temu pa ne smemo zanemariti vloge regionalne krajinsko – arhitekturne tradicije pri razvoju turizma, kjer so ključnega pomena med drugim tudi vizualni učinki pokrajine. Prav Spodnje Podravje odlikuje kulturna pokrajina hkrati pa tudi tipična arhitektura, ki bi jo veljalo čim bolj varovati.

2.2.3.6 Naravna dediščina

Z naravovarstvenega vidika je s posebnimi ukrepi države v preteklosti v Spodnjem Podravju že bil zavarovan Krajinski park Šturmovci, ki se razprostira na 125 ha. Gre za prvenstveno varovanje in ohranjanje kulturne pokrajine, torej naravnega okolja, ki ga je skozi stoletja oblikoval človek. Druga oblika prepoznane izjemnosti naravnega okolja, predvsem rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov so območja Natura 2000. Gre za varstvena območja, kjer želimo ohraniti živalske in rastlinske vrste ter habitate, ki so z vidika Evrope redki ali pa že ogroženi. Srž varovanja je v tem, da se ohranjajo pogoji za rast in preživetje teh izjemnih živalskih in rastlinskih vrst, na varstvenih območjih pa človekova dejavnost ni izključena, dokler le ta ne ogroža narave (Natura 2000, 2009). Območja Natura 2000 v Spodnjem Podravju obsegajo 26,9 %, od tega največ na območju Haloz, med občinami pa so na prvem mestu Cirkulane s 88,6 %.

V Spodnjem Podravju so štiri posebna varstvena območja Natura 2000. Dve območji sta neposredno ob Dravi, in sicer sta določeni po Direktivi o pticah in Habitatni direktivi, poleg njiju pa sta varovani tudi območji Velovlek in Podvinci (Natura 2000, 2009). Poleg zavarovanih območij in območij Natura 2000, pa so v Spodnjem Podravju določena tudi ekološko pomembna območja. Gre za območja, ki po Zakonu o ohranjanju narave pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Tovrstna območja so eno od izhodišč za izdelavo naravovarstvenih smernic, hkrati pa so obvezno izhodišče pri urejanju prostora in rabi naravnih virov (MOP, 2009). V Spodnjem Podravju ekološko pomembna območja večinoma sovpadajo z območji Natura 2000, čeprav so po skupni površini za nekaj odstotkov obsežnejša. Z vidika ohranjanja narave je izjemnega pomena tudi reka Drava in zemljišča neposredno ob njej, ki so prepoznana ne le znotraj območij Natura 2000, ampak tudi kot posebne naravne vrednote. Ne glede na to, da so zlasti na lokalni ravni zavarovana območja in v zadnjih letih predvsem območja Natura 2000 v Sloveniji prepoznana kot pomembne razvojne ovire, bo v prihodnosti potrebno to miselnost preseči in začeti sprejemati tovrstna območja kot edinstven regijski kapital in razvojni potencial predvsem na področju turizma.

Slika 16: Zavarovana območja in območja Natura 2000 v Spodnjem Podravju

2.2.3.7 Prometna infrastruktura

Konec leta 2011 je bilo v Sloveniji skupaj 39.044 kilometrov javnih cest, od tega je bila dolžina mednarodnih E-cest 728 kilometrov. To so državne ceste, ki so v skladu z Evropskim sporazumom o glavnih mednarodnih prometnih žilah uvrščene v omrežje evropskih cest. Med državnimi cestami se je povečala samo dolžina regionalnih cest. Dolžine drugih kategoriziranih državnih cest se v primerjavi z letom 2010 niso spremenile.

Spodnje Podravje ima zelo ugodno geostrateško lego. Čez ozemlje teče kar nekaj pomembnih evropskih poti. Za Spodnje Podravje je značilna zelo različna dostopnost do javne infrastrukture in storitev. Razlike so najbolj očitne zlasti med mestom, primestjem in podeželskim območjem.

Neuravnotežen razvoj prometnega sistema z neenakomerno razvitimi (prevlada motoriziranega cestnega prometa) in nepovezanimi prometnimi podsistemi močno vpliva na izbiro prevoznega sredstva, s čimer je za regijo značilna nesonaravna oblika mobilnosti.

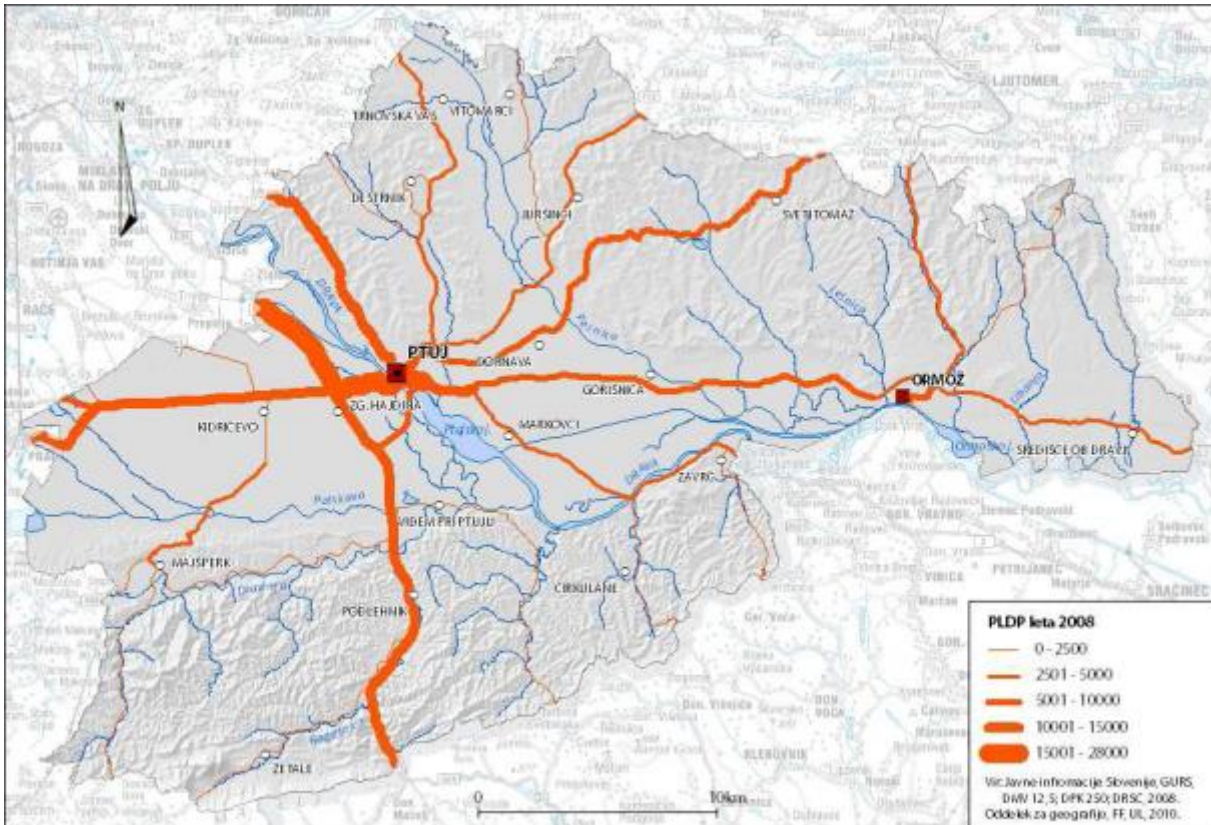
Iztekaajoče programsko obdobje 2007-2013 je prineslo velik napredek pri izgraditvi novih lokalnih prometnih površin in njihovi rekonstrukciji. Urejanje cest in javnih poti je bila ena od glavnih programskih točk razvojnih programov občin.

Tabela 49: Dolžine cest po kategorijah

Območje / občina	Občinske ceste – skupaj (km)		Lokalne ceste – LC (km)		Javne poti - JP (km)		Javne poti za kolesarje – KJ (km)	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Cirkulane	117,4	120,5	33,5	43,2	83,8	77,3	0,0	0,0
Destričnik	79,3	80,7	22,7	26,5	56,5	54,3	0,0	0,0
Dornava	69,6	68,5	27,8	28,1	41,8	40,4	0,0	0,0
Gorišnica	67,7	73,6	27,3	27,9	41,4	45,6	0,0	0,0
Hajdina	60,1	51,96	16,3	18,6	43,5	33,3	0,0	6,9
Juršinci	72,9	72,7	20,4	20,3	52,5	52,4	0,0	0,0
Kidričevo	178,2	116,4	53,4	50,4	124,8	64,1	0,0	1,9
Majšperk	182,4	171,4	55,6	56,3	126,8	115,1	0,0	0,0
Markovci	55,0	56,3	15,3	15,3	39,6	41,0	0,0	5,0
Podlehnik	113,3	103,81	29,6	42,8	83,8	60,9	0,0	0,0
Ptuj	220,8	217,0	54,7	55,7	125,4	126,9	0,0	0,6
Sveti Andraž	35,3	44,89	20,8	20,4	14,5	24,5	0,0	0,0
Trnovska vas	47,7	45,2	18,9	16,9	28,9	28,3	0,0	2,7
Videm	221,4	228,9	64,9	73,4	156,5	155,7	0,0	0,3
Zavrč	89,8	80,4	22,7	31,4	67,2	48,9	0,0	0,0
Žetale	78,4	81,7	20,8	32,3	57,6	49,4	0,0	0,0
SPODNJE PODRAVJE	1.689,3	1.613,96	504,7	559,5	1.144,6	1.018,1	0,0	17,4

V primerjavi z letom 2007 se je dolžina lokalnih cest v Spodnjem Podravju povečala za 54,8 km, medtem ko se je v enakem obdobju dolžina javnih poti skrajšala za 126,5 km. Na področju javnih poti za kolesarje pa je zaznati največji napredek, saj jih je v obravnavanem obdobju nastalo kar 17,4 km. Spremembe so posledica: investicij v novo cestno infrastrukturo, rekonstrukcijo obstoječih cest in novih kategorizacij cest, novih natančnejših izmeritev obstoječih cest, prekategorizacij cest ali ukinitve kategorizacij za posamezne ceste.

Z dograjevanjem avtoceste, mestnih obvoznic in izboljševanje kakovosti državnih in regionalnih cest, se okoljevarstvene razmere na področju pretočnosti prometa sicer izboljšujejo, še vedno pa promet ostaja pomemben onesnaževalec zraka, prometna infrastruktura pa velik porabnik prostora. Hitro rastoč promet in z njim povezano okoljsko obremenjevanje predstavlja eno večjih preprek sonaravnemu razvoju, v veliki meri pa je pogojen s širšimi nadregionalnimi prometnimi tokovi in od kakovosti ter pretočnosti prometnih poti.

Slika 17: Prometna obremenjenost Spodnjega Podravja

Podatki o prometu kažejo na pomembno povečanje števila vozil (PLDP) na celotnem območju Spodnjega Podravja.

V prihodnje bi bilo potrebno izboljšati dostopnost bolj odročnih območij (Haloze) kot tudi v celoti izboljšati kakovost javnih oblik prometa. K razbremenitvi bi lahko veliko prispevala dodatna gradnja kolesarskih stez in pločnikov, predvsem ob najbolj obremenjenih mestnih cestnih odsekih (Ptuj), povečanje kolesarske dostopnosti šol, delovnih mest in raznih storitev ter s tem zmanjšanje uporabe osebnih avtomobilov. Zasedenost prostora, ki jo v mestnih središčih (predvsem na Ptuj) povzročajo mirujoči promet, bi se lahko odpravilo z večjim številom parkirišč, tudi parkirnih hiš. Med prometnimi emisijami so najbolj problematični dušikovi oksidi, ogljikov monoksid in pa delci PM_{10} .

2.2.3.8 Energetika

Energija je temeljnega pomena v našem vsakdanjem življenju. Ogrožena varnost oskrbe z energijo, vse višje cene ter podnebne spremembe pa tudi vplivajo na naš odnos do energije. S povečanjem rabe obnovljivih virov energije, lahko pomagamo pri prizadevanjih za zmanjševanje negativnih posledic dolgotrajne uporabe fosilnih goriv in s tem povečamo varnost oskrbe z energijo ter hranimo čistejšo okolje.

Analiza rabe energije v Spodnjem Podravju

Vse občine Spodnjega Podravja so izdelale in sprejele Lokalni energetski koncept, s katerim so določile energetsko politiko za naslednjih deset let in določile ukrepe, s katerimi bodo to politiko tudi izvajale. Ukrepi temeljijo na analizi dejanskega stanja, finančnih zmožnosti občine in so skladni z zavezami 20-20-20.

Pregled obstoječega stanja

V nadaljevanju prikazujemo podatke analize dejanskega stanja porabe toplotne in električne energije za posamezno občino v Spodnjem Podravju.

Tabela 50: Stanja porabe toplotne in električne energije po občinah

občina	EM	TOPLOTNA ENERGIJA			ELEKTRIČNA ENERGIJA		
		gospodinjstva	podjetja	javne stavbe	gospodinjstva	poslovni odjem	javna razsvetljava
Cirkulane	kWh/a	9.661.120	2.065.216	360.673	3.513.125	3.121.664	79.305
	%	79,93	17,09	2,98	52,32	46,49	1,19
Destrnik	kWh/a	11.067.878	2.365.933	413.191	4.024.672	3.576.210	90.853
	%	79,93	17,09	2,98	52,32	46,49	1,19
Dornava	kWh/a	10.154.560	1.586.700	4.335.173	4.506.641	2.082.180	143.639
	%	63,2	9,9	26,9	66,9	30,9	2,2
Gorišnica	kWh/a	20.563.011	811.600	906.120	5.747.177	3.895.981	270.393
	%	93,2	3,6	3,2	58	39	3
Hajdina	kWh/a	15.376.641	7.909.290	338.496	5.844.531	6.990.429	473.848
	%	65,09	33,48	1,43	43,91	52,52	3,57
Juršinci	kWh/a	8.870.260	187.455	592.016	3.485.967	610.620	99.656
	%	91,92	1,94	6,14	83,07	14,55	2,38
Kidričevo	kWh/a	26.207.557	288.526.267	1.547.931	11.402.496	1.215.035.395	614.488
	%	8,3	91,2	0,5	0,93	99,02	0,05
Majšperk	kWh/a	15.422.680	657.200	626.567	5.808.604	2.111.455	139.804
	%	92,32	3,93	3,75	72,07	26,2	1,73
Markovci	kWh/a	15.584.940	6.975.215	842.595	5.909.783	6.721.639	208.219
	%	66,6	29,8	3,6	46,1	52,3	1,6
Podlehnik	kWh/a	8.080.960	641.100	801.172	2.529.752	2.283.682	156.646
	%	84,86	6,73	8,41	50,9	45,95	3,15
Ptuj	kWh/a	91.530	97.644	7.270	37.697	84.986	2.061
	%	46,6	49,7	3,7	30,2	68,1	1,7
Sveti Andraž	kWh/a	3.958.501	173.270	191.918	2.150.708	225.447	13.248
	%	91,6	4,0	4,4	90,00	9,4	0,6
Trnovska vas	kWh/a	4.504.080	333.850	262.213	2.056.109	716.904	71.560
	%	88,31	6,55	5,14	72,28	25,2	2,52
Videm	kWh/a	23.041.875	4.925.562	860.209	8.378.841	7.445.202	189.143
	%	79,93	17,09	2,98	52,32	46,49	1,19
Zavrč	kWh/a	6.577.066	128.325	297.904	1.928.355	680.822	113.314
	%	93,91	1,83	4,26	70,83	25,01	4,16
Žetale	kWh/a	4.387.560	108.614	267.502	1.563.031	167.435	2.626
	%	92,1	2,28	5,62	90,19	9,66	0,15

Vir: LEA Spodnje Podravje

Tabela 51: Poraba toplotne in električne energije ter skupna poraba energije po občinah

OBČINE	Povprečno energetska število stalno ogrevanih javnih objektov [kWh/(m ² a)]	Povprečno energetska število občasno ogrevanih javnih objektov [kWh/(m ² a)]	Poraba toplotne energije [MWh/a]	Poraba električne energije [MWh/a]	Skupna poraba energije [MWh/a]
Cirkulane	126	57	12.087	6.714	18.801
Destrnik	121,1	29,6	13.847	7.692	21.539
Dornava	134,4	42,2	16.076	6.732	22.808
Gorišnica	142,2	/	22.281	9.914	32.195
Hajdina	72,4	34	23.624	13.309	36.933
Juršinci	122,8	38	9.650	4.196	13.846
Kidričevo	110,9	46	316.282	1.227.052	1.543.334
Majšperk	129,3	/	16.706	8.060	24.766
Markovci	78,2	39,9	23.403	12.840	36.243
Podlehnik	119,25	/	9.523	4.970	14.493
Ptuj	139,9	40,6	196.444	124.744	321.188
Sveti Andraž	83,7	7	4.324	2.389	6.713
Trnovska vas	146,5	25,5	5.100	2.845	7.945
Videm	112,5	36,7	28.828	16.013	44.841
Zavrč	83,6	7	7.003	2.722	9.725
Žetale	131,7	10	4.764	1.733	6.497
Spodnje Podravje	115,90	31,81	709.942	1.451.925	2.161.867

Vir: LEA Spodnje Podravje

Na območju občin Spodnjega Podravja znaša povprečno energetska število stalno ogrevanih javnih objektov 115,90 kWh/(m² a), medtem ko povprečno energetska število občasno ogrevanih javnih objektov znaša 31,18 kWh/(m² a). Poraba toplotne energije v Spodnjem Podravju znaša 709.942 MWh/a, poraba električne energije pa 1.451.925 MWh/a. Največji porabnik električne energije je občina Kidričevo zaradi industrije na njenem območju (Talum d.d.). Skupna poraba energije na območju občin Spodnjega Podravja tako znaša 2.161.867 MWh/a.

V nadaljevanju so opisno povzete t.i. šibke točke iz področja rabe in oskrbe z energijo:

Tabela 52: Šibke točke iz področja rabe in oskrbe z energijo

Objekt/področje	Šibka točka
Stanovanja	<p>Poraba kurilnega olja (30 %) povzroča večje emisije plinov kot poraba lesne biomase (40 %). Pri tem gre za individualno rabo tega energenta, kar pomeni individualna kurišča, ki so večkrat slabo vzdrževana, s tehnološko zastarelimi kotli, kar povzroča prenizke izkoristke in previsoko porabo kurilnega olja. Del gospodinjstev je prešel na ogrevanje z zemeljskim plinom (14 %), predvsem v mestnih jedrih, kjer ni mogoče uporabiti drugih energijskih virov.</p> <p>V urbanih naseljih je zgrajeno omrežje zemeljskega plina, na katerega so priključena gospodinjstva (5 %). V manjših deležih se gospodinjstva ogrevajo z električno energijo (1 %) in na daljinsko ogrevanje (10 %).</p>
Javne stavbe	<p>Javne stavbe se ogrevajo s kurilnim oljem, zemeljskim plinom, daljinsko toploto, iz skupnih kotlovnice in utekočinjenim naftnim plinom.</p> <p>Večina stavb nima vgrajenih sprejemnikov sončne energije ali toplotnih črpalk, vso sanitarno vodo ogrevajo s centralnim ogrevanjem na neobnovljive energijske vire ali z električno energijo.</p> <p>Dodatna toplotna izolacija fasad je samo na 35 % stavbah. Ostali objekti so brez izolacijske fasade.</p> <p>68 % stavbnega pohištva na javnih stavbah je energetsko neučinkovitega.</p> <p>66 % javnih stavb, ki se v kurilni sezoni stalno ogrevajo, nima vgrajenih termostatskih ventilov. Prav tako objekti, ki se samo občasno ogrevajo, nimajo vgrajenih termostatskih ventilov.</p> <p>Energijsko knjigovodstvo objektov ni vzpostavljeno, se pa vzpostavlja v občini Cirkulane in Podlehnik.</p>
Industrija in obrt	<p>V uporabi so večinoma samo fosilna goriva in sicer 79 % porabljene energije je iz zemeljskega plina in 19 % iz ekstra lahkega kurilnega olja. Povprečna osveščenost gospodarskih subjektov o OVE in URE. Podjetja nimajo vključenih energetskih upravljavcev.</p>
Javna razsvetljava	<p>Povprečna poraba elektrike za javno razsvetljava je 80 kWh na prebivalca na leto, kar je za 95 % več kot je priporočena vrednost v <i>Uredbi o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja</i>.</p> <p>V občinah Spodnjega Podravja je 78 % svetilk, ki ne ustrezajo Uredbi o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja. Povprečna moč sijalk je 144 W. Vse občine so izdelale načrt javne razsvetljave in postopoma izvajajo rekonstrukcijo s ciljem uskladitve z zahtevami Uredbe o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja.</p>
Električna energija	<p>Povprečna poraba električne energije je 3.775 kWh na gospodinjstvo, kar je za 8 % manj od slovenskega povprečja.</p>

Vir: LEA Spodnje Podravje

Na podlagi identificiranih t.i. šibkih točk na področju rabe in oskrbe z energijo povzemamo možna izboljšanja trenutnega stanja na območju Spodnjega Podravja:

- ✓ večja raba obnovljivih virov energije pri vseh porabnikih v posamezni občini,
- ✓ spodbujanje ukrepov učinkovite rabe energije pri vseh porabnikih v posamezni občini,
- ✓ zmanjšanje rabe goriv fosilnega izvora,
- ✓ zmanjšanje emisij,
- ✓ energetska sanacija potratnih stavb, ki so v upravljanju posamezne občine,
- ✓ spodbujanje izrabe obnovljivih virov energije v okviru večjih sistemov (npr: v okviru sistema daljinskega ogrevanja na lesno biomaso ali bioplin, mikrosistemi itd.),
- ✓ kjer obstajata plinovod ali toplovod, se teži k čim večjemu številu priklpov na omrežja, tako za gospodinjstva, še posebno pa za večje porabnike energije itd.

Potenciali učinkovite rabe energije (URE) v Spodnjem Podravju

Stanovanja

Raba energije v stanovanjih je odvisna od različnih dejavnikov: lege bivališča, starosti hiš, načina gradnje in izolacije, načina ogrevanja in vrste energijskih virov, števila porabnikov električne energije, življenjskega sloga itd. Analiza energijske bilance povprečne enodružinske hiše pokaže, da se največ energije dovaja v objekt z ogrevanjem (82 %), ostali del dovedene energije pa so sončni pritoki (dobitki) skozi okna (12 %) in notranji viri toplote (6%). Če analiziramo rabo končne energije, odpade na ogrevanje 76,5 %, na pripravo sanitarne tople vode 11%, gospodinske aparate in ostale hišne naprave 10 % in razsvetljavo 2,5 % (Vir: Prihranki energije pri posodobitvi ogrevanja in energetske obnovi ovoja stavbe).

V nadaljevanju so navedeni investicijski ukrepi, ki lahko pomenijo povečanje učinkovitosti rabe energije v stavbah

Tabela 53: Potenciali URE v stanovanjskih objektih.

Objekt	Potenciali
Stanovanja	tesnjenje/zamenjava oken, toplotna izolacija podstrešja, pregled napeljav ogrevanja objektov, hidravlično uravnoteženje ogrevalnega sistema in vgradnja termostatskih ventilov, ureditev centralne regulacije sistemov, zamenjava kurilnih naprav, toplotna izolacija zunanjih sten, zmanjšanje stroškov za električno energijo. (Opomba: z navedenimi investicijskimi ukrepi bi na splošno lahko dosegli do 30 % skupnih energijskih prihrankov v stavbi).

Vir: LEA Spodnje Podravje

Javni sektor

Učinkovitejša raba energije v javnih zgradbah pomeni predvsem zniževanje stroškov energije (električne in toplotne). Smernice, ki lahko pripomorejo k uspešnejšemu izvajanju energetskega upravljanja v javnem sektorju, so navedeni v tabeli 3.

Tabela 54: Potencialni prihranki toplotne in električne energije v javnih stavbah

Objekt	Potenciali
Javne stavbe	Energetski pregledi stavb, energetske knjigovodstvo, občinski energetske upravljavec, pogodbeno znižanje stroškov za energijo.

Vir: LEA Spodnje Podravje

Podjetja

Na širšem območju mesta Ptuj in Kidričevo je prisotna kar močna industrijska dejavnost, vsekakor bi bilo koristno izvesti energetske preglede večjih podjetij, proučiti njihovo energijsko situacijo ter predlagati ekonomsko sprejemljive ukrepe za povišanje energijske učinkovitosti in rabo OVE. Poslovne stavbe, ki se bodo bodisi rekonstruirale ali novo gradile, se bodo morale ravnati po novi zakonodaji, predvsem bodo morale izbrati energijsko najbolj sprejemljiv energetske sistem in doseči ciljno rabo energije v stavbah. Večina manjših poslovnih zgradb ogrevajo bodisi z lastnimi ogrevalnimi sistemi ali v okviru stanovanjskega ogrevanja. Večji proizvodni obrati pa imajo lastne ogrevalne sisteme. Z vidika prisotnih delovnih mest in razvoja območja je pomembno, da to proizvodno območje funkcionira v največji možni meri. Omogočiti je potrebno možnost razvoja poslovnih dejavnosti z razširitvijo proizvodne cone.

Tabela 55: Potenciali učinkovite rabe energije v podjetniškem sektorju.

Subjekt	Potenciali
Podjetja	Povezovanje javnega in zasebnega sektorja v smislu uporabe odpadne toplote iz industrijskih procesov za ogrevanje javnih objektov v sistemih daljinskega ogrevanja. S promocijo in s pomočjo subvencij za energetske preglede do učinkovitejše rabe energije v podjetjih. V podjetjih, kjer še nimajo energetskega upravitelja, se lahko z energetske pregledom organizira energetske upravljanje in postavijo prioritete aktivnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti v podjetju.

Vir: LEA Spodnje Podravje

Javna razsvetljava

Prihranki pri prenovi JR znašajo od 30% do 50% električne energije. Dodatne prihranke električne energije dosežemo z uporabo centralne regulacije javne razsvetljave, kjer ob določeni uri znižamo električni tok sijalkam in s tem porabo električne energije. Za ustrezno izbiro vrste regulacije je potrebno poznati vrsto in število obstoječih svetilk. Dodatni prihranki električne energije z regulacijo so do 30%. Ob zamenjavi zastarelih svetilk z energetsko najučinkovitejšimi (LED svetilkami) ter z zvezno regulacijo vsake svetilke, lahko prihranimo od 40%, z regulacijo vred pa maksimalno do 62% električne energije.

Lokalni obnovljivi energetski viri (OVE) Spodnjega Podravja

Povečevanje deleža obnovljivih virov energije (OVE) je ena od prioritet energetske ter okoljske politike Slovenije in njenih regij. Pomena izboljšanja učinkovite rabe energije in uvajanja obnovljivih virov energije se občine na območju Spodnjega Podravja vse bolj zavedajo. Mnoge med njimi samostojno ali v sodelovanju z različnimi partnerji izvajajo projekte na področju energetske učinkovitosti stavb, predvsem, ko govorimo o zgradbah občinskih uprav, šol in vrtcev. Celovit pregled skupnega potenciala za nadaljnjo izrabo obnovljivih virov energije v Spodnjem Podravju je prikazan v spodnji tabeli.

Tabela 56: Skupni potencial za nadaljnjo izrabo OVE (lesna biomasa, bioplin in sončna energija) za Sp. Podravje.

Potencial za nadaljnjo izrabo OVE po občinah	Lesna biomasa [m ³ /a]	Bioplin iz rastlin [MWh/a]	Bioplin iz živalskega gnoja [MWh/a]	Količina sončnega obsevanja [kWh/(m ² a)]
Skupni potencial za nadaljnjo izrabo OVE Spodnje Podravje	69.313	276.698	75.738	20.977,89
		352.436		

Vir: LEA Spodnje Podravje

V nadaljevanju so prikazani potenciali za nadaljnjo izrabo OVE za posamezno občino v Spodnjem Podravju.

Lesna biomasa

Lesna biomasa je domač in obnovljiv vir energije, ki ni neomejen. Potencial lesne biomase je količina lesa, ki je na nekem območju trajno razpoložljiva v energetske namene. V skupino lesne biomase uvrščamo:

- les iz gozdov,
- les iz površin v zaraščanju,
- les iz kmetijskih in urbanih površin,
- lesne ostanke primarne in sekundarne predelave lesa,
- odslužen (neonesnažen) les.

Na območju Spodnjega Podravja med občinami obstajajo razlike v deležih ogrevanja stanovanj z lesom in lesnimi odpadki. Les in lesni ostanki so veliko bolj prisotni po okoliških občinah, medtem ko ga je v samem mestu manj.

Les je torej na območju Spodnjega Podravja dostopen vir energije. Je pa tudi pomembno, kako učinkovito se uporablja. Uporaba lesne biomase, v primerjavi s klasičnim ogrevanjem ne les, prinaša mnoge prednosti, med katerimi velja omeniti predvsem dve:

- boljše izkoristke porabljenega lesa (moderni kotel na lesno biomaso ima večje izkoristke kot zastareli klasični kotli na les),
- čiščenje gozdov.

Skupni letni potencial lesne biomase, oz. skupaj količina biomase, ki je v Spodnjem Podravju na voljo za dodatne porabnike energije, je **69.313 m³/a**. Podrobnejša razporeditev skupnega potenciala »lesne biomase« po občinah je razvidna iz spodnje tabele.

Tabela 57: Potencial za nadaljnjo izrabo OVE – lesna biomasa.

Potencial za nadaljnjo izrabo OVE po občinah	Lesna biomasa [m ³ /a]
Cirkulane	3.749
Destričnik	2.726
Domava	2.934
Gorišnica	1.305
Hajdina	/
Juršinci	5.686
Kidričevo	5.605
Majšperk	13.255
Markovci	366
Podlehnik	8.681
Ptuj	632
Sveti Andraž	1.783
Trnovska vas	2.288
Videm	5.930
Zavrč	3.542
Žetale	10.831
Skupni potencial za nadaljnjo izrabo OVE Spodnje Podravje	69.313

Vir: LEA Spodnje Podravje

Bioplin

Uporaba bioplina kot obnovljivega vira energije občini ali posameznim območjem v občini prinaša večjo neodvisnost in stabilnost tako na področju preskrbe z električno energijo kot tudi na področju ogrevanja. Hkrati pa pomeni za podjetje ali kmetijo nove dejavnosti (turizem, prodaja električne energije) in možnosti izobraževanja ter informiranja za vse v občini, ki jih ta tematika zanima.

V namene pridobivanja bioplina se lahko uporablja precej surovin zelo različnega izvora: surovine iz kmetijstva (gnoj), energijske rastline, poljedelski ostanki, komunalni odpadki (pokošena trava, ostanki iz vrtov) in ostanki hrane. Tudi nekateri industrijski ostanki predstavljajo možnost izrabe v namene pridobivanja bioplina. V okviru kmetijske dejavnosti sta pomembni predvsem pridelava poljščin in živinoreja. Pri vseh omenjenih dejavnostih se tvorijo ostanki, ki so z vidika pridobivanja bioplina pomembni.

Skupni letni potencial bioplina iz rastlin in živalskega gnoja v Spodnjem Podravju znaša **352.436 MWh/a**. Podrobnejša razporeditev skupnega potenciala »lesne biomase« po občinah je razvidna iz spodnje tabele.

Tabela 58: Potencial za nadaljnjo izrabo OVE – bioplin.

Potencial za nadaljnjo izrabo OVE po občinah	Bioplin iz rastlin [MWh/a]	Bioplin iz živalskega gnoja [MWh/a]
Cirkulane	7.937	2.008
Destričnik	n.p.	n.p.
Domava	7.956	4.446
Gorišnica	39.633	4.692
Hajdina	23.872	4.555
Juršinci	28.050	6.511
Kidričevo	76.836	23.202
Majšperk	24.213	11.600
Markovci	34.555	7.348
Podlehnik	7.737	2.378
Ptuj	n.p.	n.p.
Sveti Andraž	4.380	1.604
Trnovska vas	17.672	6.616
Videm	n.p.	n.p.
Zavrč	3.857	778
Žetale	n.p.	n.p.
Skupni potencial za nadaljnjo izrabo OVE Spodnje Podravje	276.698	75.738
SKUPAJ	352.436	

Vir: LEA Spodnje Podravje

Sončna energija

Za izkoriščanje sončne energije za namene ogrevanja sanitarne vode ali ogrevanja objekta ne obstajajo stroge omejitve, kajti gre za individualne sisteme, ki se uporabljajo v kombinaciji z ostalimi viri energije. Tehnologija ogrevanja tople sanitarne vode je enostavna in tudi finančno sprejemljiva investicija za individualne hiše, še toliko bolj pa za objekte, kjer je poraba tople sanitarne vode velika.

V primeru ogrevanja objekta s sončno energijo je investicija večja, saj je v objektu potrebno izvesti tudi talno ogrevanje. Zato je tak sistem primeren pri novogradnjah.

Sončna energija se lahko izrablja tudi za proizvodnjo električne energije. Količina sončnega obsevanja na letni ravni znaša na območju Spodnjega Podravja **20.977,89 kWh/(m² a)**. Podrobnejša razporeditev skupnega potenciala »lesne biomase« po občinah je razvidna iz spodnje tabele.

Tabela 59: Potencial za nadaljnjo izrabo OVE – sončna energija.

Potencial za nadaljnjo izrabo OVE po občinah	Količina sončnega obsevanja [kWh/(m ² a)]
Cirkulane	1.318,29
Destrnik	1.318,29
Dornava	1.295,34
Gorišnica	1.318,29
Hajdina	1.318,29
Juršinci	1.318,29
Kidričevo	1.318,29
Majšperk	1.318,29
Markovci	1.295,34
Podlehnik	1.318,29
Ptuj	1.295,34
Sveti Andraž	1.295,34
Trnovska vas	1.295,34
Videm	1.318,29
Zavrč	1.318,29
Žetale	1.318,29
Skupni potencial za nadaljnjo izrabo OVE Spodnje Podravje	20.977,89

Vir: LEA Spodnje Podravje

Na podlagi analize OVE in URE so občine v Spodnjem Podravju pripravile strateške usmeritve za oskrbo in rabo energije, uvajanja obnovljivih energetskih virov in ukrepov za zniževanje rabe energije ter poviševanja energijske učinkovitosti z dokumentom t.i. Lokalni energetski koncept, s katerim občine ciljajo na:

- znižanje stroškov porabe energije ter stroškov vzdrževanja energetskih naprav v javnih (občinskih) zgradbah ter ustanovah in zavodih kot so šole, vrtci, sakralni objekti, zdravstveni domovi, domovi ostarelih občanov ipd. ter obvladovanje teh stroškov,
- uvajanje obnovljivih virov energije na področjih, na katerih je to smiselno, tehnično izvedljivo, geografsko možno ter ekonomsko upravičeno,
- uvajanje energijske učinkovitosti v javne zgradbe, javna podjetja, zavode in storitve,
- uvajanje energijske učinkovitosti v zasebni sektor (v industrijo in storitve),
- zagotavljanje čim višje stopnje sonaravnega prometa, ter zmanjševanje negativnih vplivov prometa na okolje,
- uvajanje sistemov daljinskega ogrevanja, so-proizvodnje električne energije in toplote ter poli-generacije, kjer je to možno in ekonomsko upravičeno,
- nižanje rabe neobnovljivih virov na sprejemljiv nivo,
- izvajanje energetskih pregledov javnih zgradb, šol, vrtcev in podjetij, stanovanjskih stavb, stanovanjskih blokov ipd.,

- uvajanje energetskega knjigovodstva in managementa vključno s preventivnim energetskim vzdrževanjem naprav in sistemov zagotavljanja ter rabe energije v javnih zgradbah in ustanovah ter podjetjih in zavodih,
- zniževanje končne rabe energije pri vseh porabnikih v občini vključno z javno razsvetljavo,
- promoviranje, izobraževanje ter osveščanje ustanov, zaposlenih v javnem sektorju, prebivalstva, učencev, dijakov in ostalih v smeri učinkovite rabe energije, energijske učinkovitosti in obnovljivih virov energije,
- vključevanje vseh akterjev v občini v skupna prizadevanja za dvig energijske učinkovitosti v občini in rabo obnovljivih virov energije,
- zmanjšanje obremenitev okolja s toplogrednimi plini, emisijami in odpadki,
- izpolnjevanje ciljev strategij sprejetih s strani vlade RS ter resornih ministrstev in Državnega zbora,
- izpolnjevanje mednarodnih zavez o zniževanju emisij toplogrednih plinov.

2.2.4 Turizem in kulturna dediščina

2.2.4.1 Turizem

Turizem v Spodnjem Podravju je danes del svetovnega in evropskega tržišča, ki je znan po odmevnih mednarodnih prireditvah, termalni, etnološki, kulturnozgodovinski, enološko kulinarični ponudbi, uveljavljeno pa je tudi kot športno rekreacijsko in sprostitveno središče. Spodnje Podravje odlikuje, gledano s turistične perspektive, velika pestrost in raznolikost območja. Svet med Slovenskimi Goricami, Halozami ter Dravskim in Ptujskim poljem ponuja s svojimi naravnimi danostmi, kulturno dediščino, geografsko lego, obstoječo in rastočo kakovostno turistično ponudbo ter gostoljubnostjo raznolike možnosti za trajnostni razvoj turizma v regiji.

Območje Spodnjega Podravja je z vidika turizma prepoznano predvsem kot območje bogate kulturne dediščine v najširšem smislu, pri čemer v zadnjih letih močno pridobiva na pomenu predvsem nesnovna kulturna dediščina, in sicer na račun množičnih prireditev v pustnem času. Pri dosedanem razvoju turizma je potrebno izpostaviti dvojnost - na eni strani razvoj termalnega/zdraviliškega turizma, ki je zlasti v zadnjih nekaj letih bistveno pripomogel k statistiki turističnih zmogljivosti, prihodov in prenočitev v Spodnjem Podravju, na drugi strani (predvsem v Slovenskih goricah in Halozah) pa izletniški turizem in turizem na kmetiji, ki sicer temelji na pokrajinskih značilnostih območja, vendar pa še vedno predstavlja premalo aktiviran razvojni potencial.

Med glavne dejavnike in usmerjevalce razvoja a turizma v Spodnjem Podravju je potrebno izpostaviti veliko doživljajsko vrednost pokrajine, etnološko, kulturno in stavbno dediščino, kulinarične posebnosti, tradicijo vinogradništva, obstoječo turistično infrastrukturo in pa prebivalstvo, ki je ključni nosilec storitev, idej in pobud.

Na področju razvoja turizma je ključna opredelitev tistih razvojnih potencialov, ki so vezani na okoljski, socialni in kulturni kapital Spodnjega Podravja in tistih, ki lahko pripomorejo k hitrejšemu, predvsem pa ustrežnejšemu, sonaravno usmerjenemu razvoju območja kot celote.

Stanje turizma na območju Spodnjega Podravja

Statistični podatki o prenočitvenih zmogljivostih, prihodih in nočitvah kažejo, da je v Spodnjem Podravju 10 občin, ki razpolaga s turističnimi namestitvenimi kapacitetami, in sicer občina Cirkulane, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Majšperk, Podlehnik, Ptuj, Sveti Andraž v Slov. goricah, Videm in Zavrč. Z vidika treh pokrajinskih enot Spodnjega Podravja, je največje pomanjkanje prenočitvenih zmogljivosti opazno na območju Haloz, daleč največja koncentracija pa je pričakovano v občini Ptuj.

Tabela 60: Prenoitvene zmogljivosti v Spodnjem Podravju

Območje leto	Število sob	Zmogljivosti ležišča - skupaj
SPODNJE PODRAVJE		
2008	568	1.435
2009	599	1.492
2010	594	1.493
2011	614	1.531
PODRAVJE		
2008	2.509	6.848
2009	2.532	6.730
2010	2.712	7.368
2011	3.035	8.059
SLOVENIJA		
2008	40.698	110.248
2009	41.300	111.985
2010	42.414	117.947
2011	42.720	118.817

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Podrobnejši vpogled v obdobje med leti 2008 in 2011 izkazuje naraščanje tako števila ležišč, kot tudi prihodov in prenočitvev, pri čemer je pozitiven trend izrazito posledica pridobitve novih ležišč v Termah Ptuj in novih ležišč na turističnih kmetijah. Prenočitvene zmogljivosti v Spodnjem Podravju so se od leta 2008 do 2011 povečale za 6,68% v skupini zmogljivosti ležišč in za 8,09% v skupini števila sob. Spodnje Podravje razpolaga z 19% celotnih nočitvenih kapacitet v Podravju in z 1,28% skupnih nočitvenih kapacitet Slovenije.

Tabela 61: Prenočitvene zmogljivosti po vrstah v Spodnjem Podravju

SPODNJE PODRAVJE	2008				2011			
	Število objektov	Število sob	Zmogljivosti - ležišča - SKUPAJ	Zmogljivosti - ležišča - stalna	Število objektov	Število sob	Zmogljivosti - ležišča - SKUPAJ	Zmogljivosti - ležišča - stalna
Skupine nastanitvenih objektov - SKUPAJ	13	568	1.435	1.286	12	614	1.531	1.388
Hoteli in podobni nastanitveni objekti	12	281	627	561	11	281	606	549
Kampi	1	120	277	252	1	120	277	252
Ostali nastanitveni objekti	...	167	531	473	...	213	648	587

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Po vrstah prenočitvenih zmogljivosti je kar 42,32% skupnih ležišč v ostalih nastanitvenih objektih, katerih nočitvene kapacitete so od leta 2008 doživele največji napredek in to za kar 27 odstotnih točk. Sledijo nočitvene kapacitete hotelov in podobnih nastanitvenih objektov, teh je v Spodnjem Podravju 37,58% in kampi, ki premorejo 277 ležišč oz. 18,1% vseh ležišč v Spodnjem Podravju. Velja pa poudariti pozitiven trend pri prenočitvenih kapacitetah na turističnih kmetijah. Prenočitvene kapacitete ostalih nastanitvenih objektov, kamor spadajo tudi turistične kmetije, so v obdobju od leta 2008 do leta 2011 doživele največji porast v občinah Juršinci, Podlehnik in Videm. Že prenočitvene kapacitete kažejo na dvojnost turistične dejavnosti v Spodnjem Podravju – močna prevlada Ptuja in izrazit poudarek na stacionarnem turizmu (ključni deležnik so Terme Ptuj) in pa izrazito zaostajanje ostalih dveh območij - Slovenske gorice in Haloze, ki pa se kot kaže vendarle usmerjajo v razvoj turizma na kmetiji v najširšem smislu.

Tabela 62: Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov

Območje leto	Prihodi turistov SKUPAJ	Prihodi turistov DOMAČI	Prihodi turistov TUJI	Prenočitve turistov - SKUPAJ	Prenočitve turistov DOMAČI	Prenočitve turistov TUJI	PDB
SPODNJE PODRAVJE							
2008	56.030	25.810	30.220	144.135	75.830	68.305	1,9
2009	56.765	25.410	31.355	145.423	77.126	26.297	
2010	56.949	26.317	30.632	143.434	77.866	65.577	
2011	59.580	25.683	33.897	152.630	75.234	77.396	
2012	56.605	24.070	32.535	133.456	69.367	79.029	
PODRAVJE							
2008	200.727	74.492	126.235	510.660	221.947	288.713	2,5
2009	193.539	73.512	120.027	492.729	215.913	276.816	
2010	186.597	71.044	115.553	468.379	209.355	259.024	
2011	203.415	71.161	132.254	503.545	202.168	301.377	
2012	227.117	72.768	154.349	550.	195.979	354.446	
SLOVENIJA							
2008	3.083.713	1.126.022	1.957.691	9.314.038	3.962.756	5.351.282	3
2009	2.984.828	1.160.897	1.823.931	9.013.773	4.077.480	4.936.293	
2010	3.006.272	1.137.166	1.869.106	8.906.399	3.909.368	4.997.031	
2011	3.217.966	1.181.314	2.036.652	9.388.095	3.924.164	5.463.931	
2012	3.244.218	1.123.455	2.120.763	9.355.106	3.678.833	5.676.273	

PDB – povprečna doba bivanja

Med prihodi turistov, se je v zadnjem obdobju okreplil obisk domačih in tujih gostov. Povprečna dolžina bivanja turistov na območju Spodnjega Podravja je 1,9 dneva in je pod Podravskim povprečjem za 0,6 dneva in za 1 dan pod povprečjem Slovenije. Povprečna doba bivanja se na območju Spodnjega Podravja od leta 2008 ni spremenila.

V letu 2011 beleži Spodnje Podravje glede na leto 2008 porast skupnega števila turistov za 6,33%. Skupno število turistov je v letu 2011 znašalo 59.580, kar predstavlja slabih 30% vseh prihodov turistov v Podravju. Primerjalno je v Podravju v enakem obdobju število turistov porastlo za 1,33%, v Sloveniji pa za 4,35%.

V Spodnjem Podravju znaša delež tujih turistov 56,89% in ne presega deleža tujih turistov v Podravju, kjer ta delež znaša 65,01% in ne v Sloveniji, kjer znaša 93,29%. V primerjavi z letom 2008 se je delež tujih turistov v Spodnjem Podravju povečal za 2,96%. Delež prihodov domačih turistov v Spodnjem Podravju znaša 43,10 in se je v primerjavi z letom 2008 zmanjšal za slabe 3 odstotne točke.

V časovnem obdobju od leta 2008 do leta 2011 beleži Spodnje Podravje porast števila prenočitev za 5,89% s čimer presega porast nočitev slovenskega povprečja, kjer ta znaša 0,8% in porast nočitev Podravske regije, ki je v obdobju od leta 2008 do leta 2011 zabeležila padec za 1,4 odstotne točke.

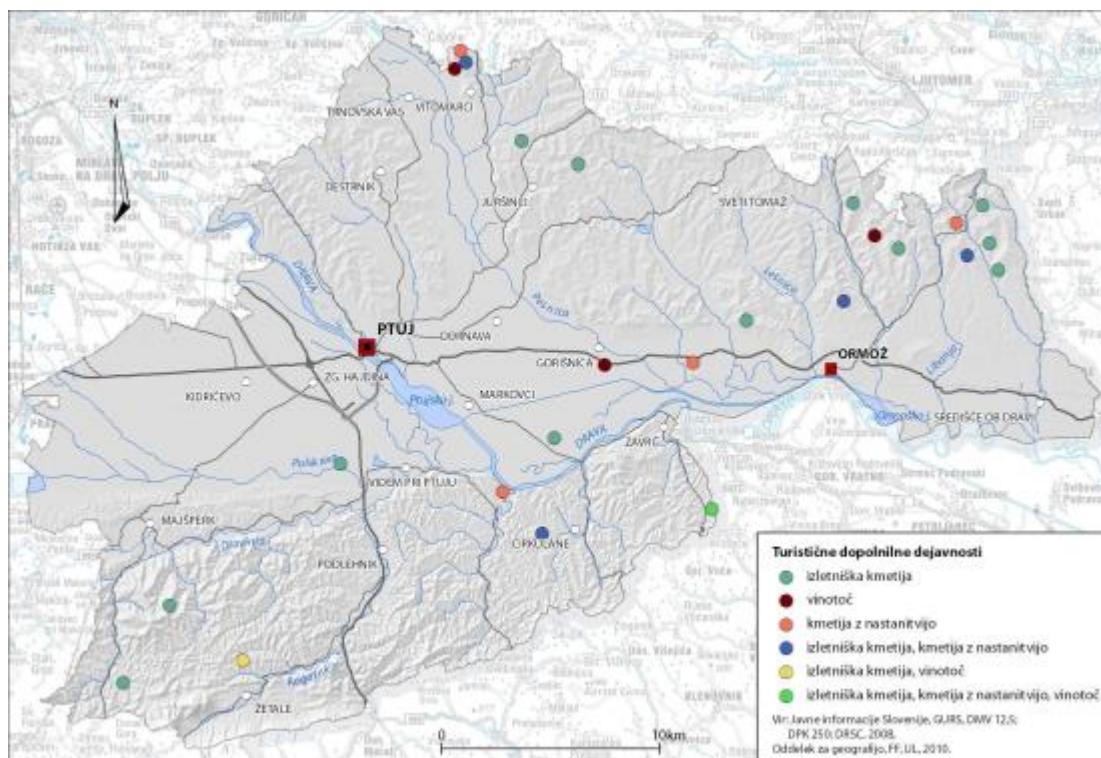
Delež prenočitev tujih turistov v Spodnjem Podravju znaša 50,7% in je malenkost nižji od slovenskega, ki znaša 58,2%. Spodnje Podravje predstavlja z 152.630 ustvarjenimi prenočitvami 30,3% skupnega števila prenočitev v Podravju in 1,62% skupnega števila prenočitev v Sloveniji.

Prihodi in nočitve turistov preko leta kažejo izrazit primarni višek v mesecu avgustu, precej manjši, sekundarni pa v mesecu maju. Najmanj gostov je v hladnem delu leta – od novembra do marca. Med prihodi in nočitvami domačih in tujih gostov je razlika v mesecu februarju in marcu, kjer pri domačih na večje število prihodov in nočitev vplivajo prireditve, ki so vezane na pustni čas.

Turistična ponudba Spodnjega Podravja je deloma odraz pokrajinskih značilnosti območja, v veliki meri pa predvsem preteklega spodbujanja stacionarnega, točkovnega turizma, kjer gre za izrazito usmerjenost v zdraviliški turizem (Ptuj, ravnina ob Dravi), ki pa ga lahko v zadnjih letih z razširjanjem ponudbe imenujemo termalni turizem, saj vedno bolj izgublja prvotno funkcijo zdravilišča. Na območju Haloz in Slovenskih goric je turistična ponudba usmerjena v rekreacijsko – izletniški turizem, ki nasploh pridobiva na pomenu, ne le na lokalni, ampak tudi na nacionalni ravni.

Dejavnosti, ki sodijo v tovrstni turizem se pretežno odvijajo v naravnem okolju (različne športne aktivnosti – npr. kolesarjenje, pohodništvo), deloma pa temeljijo na spoznavanju kulturnozgodovinskih značilnosti območja. Rekreacijsko-izletniški turizem zahteva specifično turistično infrastrukturo (npr. pohodniške poti, kolesarske steze in poti, tematske poti, vinotoče, ponudnike tradicionalne prehrane in pijače...). Na naraščanje tovrstnega povpraševanja kaže tudi vedno večja ponudba po tovrstnih dejavnostih iz katere je razvidno, da so glavna območja s pohodniškimi potmi: Ptuj z okolico in osrednje Slovenske gorice, Ptujsko polje in Haloze – vzhodni del, Haloze – osrednji del in Haloze – zahodni del.

Za območje Spodnjega Podravja so značilne tudi vinske ceste, ki so predhodnice v zadnjih letih vedno bolj pogostih tematskih poti. Jasno je, da območje Haloz in Slovenskih goric predstavlja eno najbolj prepoznanih vinorodnih območij Slovenije, vinske ceste pa so lahko pomembna dodana vrednost pri turističnem razvoju Spodnjega Podravja in umestitvi območja na turistični zemljevid Slovenije. Uspešnost vinskih cest je izrazito vezana na spremljajočo ponudbo (vinotoči, turistične kmetije), deloma pa tudi na sam potek in pokrajinske značilnosti ob poteh. Podatki o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah, ki spadajo v okvir turizma, kažejo tudi na vedno večjo ponudbo tako vinotočev, nastanitvenih kapacitet in druge turistične ponudbe na kmetijah.

Slika 18: Turistične dopolnilne dejavnosti na kmetijah v Spodnjem Podravju

Raziskava, ki je bila opravljena, v okviru aplikativnega projekta »Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja, 2011«, je pokazala, da je turizem na kmetiji prepoznan kot najbolj potencialna oblika razvoja turizma v Spodnjem Podravju. Kar je posledica geografskih značilnosti območja in močni prisotnosti kmetijstva kot osnovne dejavnosti na tem območju. Kot drugo najbolj perspektivno obliko turizma v Spodnjem Podravju je bil izpostavljen izletniški turizem, ki je vezan predvsem na enodnevne goste. Tovrstni turizem prav tako zahteva raznoliko ponudbo, ki je odraz geografskih značilnosti območja (npr. vinotoči, tradicionalne prireditve – pustni čas...) in se hkrati sprti prilagaja povpraševanju gostov (npr. tematske poti, organizacija različnih dogodkov).

Mestni turizem

Ptuj kot najstarejše mesto na Slovenskem mora svojo turistično in kulturno prepoznavnost graditi prav na teh dejstvih. Zato je razvoj mestnega turizma strateškega pomena za razvoj regije. Narava mesta z izjemno kulturno dediščino nas nagovarja, da je prav usmeritev v kulturni turizem tista dolgoročna strateška odločitev in primerjalna prednost, ki jih moramo slediti, tudi takrat, ko želimo razvijati poslovni in kongresni turizem, kot prav tako pomembna segmenta mestnega turizma.

Usmeritev v razvoj mestnega in kulturnega turizma mora potekati usklajeno z razvojem množičnega zdraviliškega/termalnega in športnega turizma na območju Term Ptuj, kot največjega ponudnika turističnih storitev v mestu. Če je usmeritev v nenehno povečevanje kapacitet ter v razvoj množičnih turističnih produktov legitimna razvojna usmeritev velikega poslovnega sistema na obrobju mesta, potem zahtevajo turistične investicije v staro mestno jedro usmeritev k drugačni turistični infrastrukturi in programom, kjer se tudi v Strategiji razvoja kulturnega turizma izpostavlja pomen manjših, družinskih hotelov. Usmeritev v mestni turizem pomeni zagledanost v zgodovino mesta, v meščanski način življenja in kulturo, v medkulturni dialog in odprtost mesta do urbanega načina življenja, dela in turističnega razvoja.

Odprtost mesta se kaže tudi v razvoju kulturnega turizma, kar pomeni, da obstoječi stavbni fond in bogato zgodovino mesta aktiviramo v smeri strokovno zasnovanih turističnih programov in investicij, ki kulturne dediščine ne bodo banalizirale, ampak jo pomagale vključevati v sodobni turistični razvoj mesta in okolice.

Na področju kulturnega turizma imajo izjemno pomembno vlogo različni, zlasti umetniški festivali, katerih naravno kuliso predstavljajo prav stara mestna jedra s svojim izjemnim stavbnim fondom. Zato sodi usmeritev v festivalske produkcije med najpomembnejše razvojne prioritete kulturnega turizma v starih mestnih jedrih.

Kulinarični turizem

Območje Spodnjega Podravja je v gastronomskem pogledu razdeljeno na dve gastronomski regiji, na Haloze, Ptujsko polje ter na Slovenske gorice. Na vinskem zemljevidu Slovenije je območje Spodnjega Podravja vključeno v Vinorodno deželo Podravje (Podravski vinorodni rajon) ter na dva vinorodna okoliša: srednje Slovenske gorice ter Haloze. Na tem območju je aktivnih veliko številnih vinskih kleti, kar predstavlja izjemen, še precej neizkoriščen razvojni potencial v turizmu.

Izpostaviti moramo tudi Perutnino Ptuj s sedežem na Ptuju, ki s svojimi izdelki pomembno sooblikuje gastronomsko in enološko podobo regije. Na področju gastronomije lahko zaznamo velik korak v dvigovanju kakovosti vin s številnimi mednarodnimi nagradami in priznanji. Za temi uspehi vinarjev močno zaostaja gastronomska ponudba, saj se le ena gostilna tradicionalno uvršča med najboljše slovenske gostilne, medtem ko je ponudba drugih precej pod slovenskim povprečjem. Neizkoriščene so tudi vse tiste priložnosti, ki so izpostavljene v gastronomski strategiji Sloveniji, ki poudarja pomen vključevanja lokalnih in regionalnih gastronomskih posebnosti v sodobno kulinarično ponudbo.

Na področju povezovanja gastronomije in turizma je zelo veliko neizkoriščenih potencialov, pa naj gre za koncepte gostiln, restavracij, hotelov, turističnih kmetij, vinskih kleti itn. Zato prav temu segmentu pripisujemo zelo pomembno vlogo pri razvoju turizma skozi kulturno dediščino v regiji. Neizkoriščena priložnost: nadgradnja prepoznavnega koncepta Dobrote slovenskih kmetij.

Organiziranost turizma v Spodnjem Podravju

Pomemben razvojni korak v območni povezanosti turističnega in kulturnega sektorja se kaže v oblikovanju regionalne destinacijske organiziranosti, v katero so vključeni vsi glavni akterji s področja turizma in kulturne dediščine. V letu 2010 smo vzpostavili Podravsko-Ptujsko-Ormoško regionalno destinacijsko organizacijo (v nadaljevanju RDO). Območje, ki ga pokriva Podravsko-Ptujsko-Ormoška regionalna destinacijska organizacija, obsega 19 občin na območju Spodnjega Podravja. V duhu trženjskega povezovanja, z interesom po skupnem nastopu na trgu, se je za pristop odločilo še osem občin, ki administrativno ne sodijo v našo regionalno destinacijsko organizacijo (Sveta Trojica, Lenart, Benedikt, Cerkenjak, Sv. Ana, Sv. Jurij v Slovenskih goricah, Makole in Poljčane). Regionalna destinacijska organizacija (RDO) ni nova administrativna ustanova, ampak predstavlja partnerstvo (javne, zasebne in civilne sfere) na skupnih točkah, za doseganje nekaterih skupnih ciljev, ki jih imamo v turizmu.

V letu 2010 smo oblikovali kadrovsko in vsebinsko jedro RDO za delovanje na področju razvoja turizma, ki deluje kot organizacija za spodbujanje razvoja in promocije celovitih turističnih proizvodov turistične destinacije in izvajanja aktivnosti načrtovanja, oblikovanja in trženja celovite turistične ponudbe, spodbujanja razvoja turistične infrastrukture, ter promocije celovite turistične ponudbe. Zaradi smotnosti turističnega razvoja širšega območja se povezuje s turističnim gospodarstvom in tudi drugimi lokalnimi skupnostmi. 27 občin iz območja Podravja je vzpostavilo organizacijsko obliko Podravsko-Ptujsko-Ormoške regionalne destinacijske organizacije. V organizacijsko obliko se vključuje tudi regijsko turistično gospodarstvo in pa civilni sektor (društva, združenja, aktivni...)

S svojimi aktivnostmi si prizadevanjem za razvoj in implementacijo 4 ključnih funkcij RDO:

Operativna funkcija:

- oblikovanje integralnih in tematskih turističnih proizvodov na ravni turistične destinacije
- pomoč pri izvedbi ITP-jev
- aktivno vključevanje slovenske turistične ponudbe v mednarodne ITP-je

Promocijska funkcija:

- *promocija na tujem in domačem trgu*
- iskanje najprimernejših orodij in strateških priložnosti (tržnih niš) za učinkovito promocijo slovenske turistične ponudbe na vplivnem emitivnem trgu

Distribucijska funkcija:

- vključevanje v obstoječe in razvijajoče se distribucijske poti informacijske tehnologije
- plasma tematskih turističnih proizvodov in ITP-jev na vplivno emitivno tržišče (turističnim posrednikom in končnim potrošnikom)

Razvojna funkcija:

- priprava strategije razvoja turistične destinacije
- oblikovanje trženjske znamke (znamk) turistične destinacije
- raziskovanje vplivnega emitivnega trga in svetovanje zainteresiranim ponudnikom v vseh ravneh
- Razvoj novih inovativnih produktov destinacije

V okviru delovanja RDO je bilo vzpostavljeno odlično partnerstvo med javnim, civilnim in zasebnim sektorjem, ki nas je povežalo v načrtovanje in izvedbo skupnih aktivnosti za uspešen razvoj turizma v turistični destinaciji. Povezovanje za skupen nastop na turističnih trgih okrepilo naša prizadevanja za učinkovitega vključevanje v prodajne in promocijske poti ter ohranitev notranje trdnosti tudi po izteku obdobja projektnega sofinanciranja. Za ohranitev te povezanosti smo postavili organizacijski in poslovni model, ki bo dolgoročno delovanje omogočal. Regionalna destinacijska organizacija (RDO) bo doma in v tujini gradila skupno destinacijo skozi štiri geografske tržne znamke ter več turističnih produktivnih znamk. Z njimi bo krepila prepoznavnost turistične destinacije na ciljnih trgih.

Geografske znamke so grajene po značilnostih prostora in ljudi, ki v njem živijo, znamke turističnih produktov (ITP) pa po vsebinah zgodb, ki jih govori ta prostor in segajo na področje zgodovine, tradicije, dogodkov, naravne in kulturne dediščine, neokrnjene narave in drugo. Znamke so jasno urejene, za njimi pa stojijo zasebni ponudniki turističnih storitev, živilskih ter neživilskih izdelkov, hkrati pa tudi organizatorji prireditev, društva ter občine. V tem prostoru govorimo o 4 geografskih področjih, ki so prepoznana kot turistično samostojne entitete, ki ponujajo relativno raznoliko ponudbo v odnosu druge na drugo. Predstavljajo 4 geografske znamke, ki iščejo skupno točko ter skupno organiziranost v okviru (RDO):

Ptuj – zakladnica tisočletij,

Jeruzalem Ormož – pravljica sonca in vina,

Haloze – nazaj k naravi in

Slovenske gorice – preprosto čudovite.

Gradnja destinacije, v smislu gradnje organizacijske, kakor tudi vsebinske strukture, je potekala skladno z namenom operacije in na temelju doktrine partnerstva javnega, zasebnega in civilnega sektorja, kar omogoča zagotavljanje vseh pogojev, ki jih za razvoj turizma potrebujemo. V skladu s to doktrino tudi nadaljujemo njen razvoj. RDO-ju je uspelo povezati lokalne skupnosti širšega območja, konsolidirati tržne znamke – pogoj za organiziran vstop na trge, kjer smo kot posamezniki premajhni in neprepoznavni. Uspelo nam je povezati lokalne skupnosti širšega območja, konsolidirati tržne znamke, povezati predstavnike gospodarstva, predvsem pa **vpripravo razvoja turizma spraviti na stran stroke in trga**. Vzpostavili smo odlično partnerstvo z gospodarstvom, civilno iniciativo in občinami, ki so pokazale izjemno odprtost in širino pri razumevanju destinacije in destinacijskega turizma. Gospodarstvo ima možnost neposrednega sodelovanja pri načrtovanju in izvedbi promocijskih in prodajnih aktivnosti na domačem in na tujih trgih. Ker predstavlja predpogoj za organiziran nastop na trgu in učinkovito izvedbo marketinških aktivnosti visoka kakovost produkta, ki ga na zahteven trg ponujamo, smo postavili merila za doseganje visokega kakovostnega nivoja turističnih produktov in storitev ter skupne cilje, na osnovi katerih bomo v nadaljevanju izvajali aktivnosti za zagotavljanje določenega nivoja kakovosti v ponudbi, ki jo zahtevajo turistični trgi.

Javni sektor

Pri identifikaciji turistične destinacije v statističnem prostoru Spodnjega Podravja, smo ugotovili močno identifikacijo posameznih lokalnih skupnosti z obstoječim geografskim prostorom, ki temelji na stoletni zgodovini prostora, kulture, uprave in podobno.

Tako je bilo jasno, da je v prvi fazi gradnje destinacije nujno upoštevati to pripadnost, jo še okrepiti in jo seveda konsolidirati, da bo sposobna gradnje lastne identitete, znamke in seveda produktov. Sodelovanje z javnim sektorjem je vzpostavljeno in poteka na visoki kakovostni ravni. Predstavniki javnega sektorja sodelujejo pri gradnji aktivnega modela destinacije skozi svoje predstavnike v organih odločanja (Svet RDO) sodelovanja pri sprejemanju pomembnejših odločitev in aktivnosti, ki se izvajajo v sklopu RDO.

Zasebni sektor

Ker je za našo destinacijo, skladno s Strategijo destinacije Spodnje Podravje, ključnega pomena visoka kakovost, inovativnost in prepoznavnost, smo se odločili za model aktivnega sodelovanja gospodarstva, ki vključuje tudi finančno participacijo v RDO. Oblikovali smo nabor tržno – komunikacijskih orodij, s katerimi bodo ponudniki hkrati lahko gradili na lastni znamki, prepoznavnosti in tudi na skupni vrednosti destinacije. Sodelovanje lokalnih skupnosti je zagotovilo temelje za lažje združevanje zasebnega sektorja, torej ponudnikov v turizmu. Pri identifikaciji načina vključevanja posameznih ponudnikov v destinacijo, turistične produkte in seveda sestavljene turistične produkte (ITP) smo ugotovili, da je za zagotavljanje doživljajske izkušnje potrošniku nujno potrebno izenačiti turistične storitve z živilskimi in neživilskimi izdelki (izdelovalci mask, vinarji, pridelovalci medu, ipd). Identiteta destinacije je namreč zelo povezana prav z doživljanjem vrhunske lokalne kulinarike, oskrbe z visokokakovostnimi živilskimi izdelki in izjemno zanimivimi neživilskimi izdelki (tradicionalna obrt in podobno). Neposredne turistične storitve imajo namreč izjemno nizko doživljajsko vrednost brez vključevanja omenjenih izdelkov v dodatno ponudbo, s katero dopolnimo standardno storitveno ponudbo destinacije. Imamo tesno in dobro sodelovanje z gospodarskimi subjekti, ki so že vstopili v partnerstvo z RDO ter si prizadevamo za vzpostavitev novih partnerstev. Gospodarstvu nudimo možnost neposrednega sodelovanja v vseh promocijskih in prodajnih akcijah v Sloveniji, Hrvaški, Italiji ter Avstriji. Aktivnosti pa smo tudi vzpostavili pri partnerskih mestih v Nemčiji – Burghausen ter na Poljskem – Kalisz predvsem zaradi pomena tranzitnih gostov v poletnem času.

V RDO se je tako z aktivnim sodelovanjem do sedaj priključilo **45 gospodarskih subjektov**. Delo s subjekti je zahtevalo izjemno dobro identifikacijo dejanskih potreb trga in tudi omejitev za sodelovanje v aktivnostih in oblikovanju kakovostne in inovativne doživljajske ponudbe destinacije. Pri oblikovanju ponudbe in povezovanju ponudnikov smo ugotovili dejansko veliko raznolikost v možnostih zagotavljanja dovolj kakovostne, kreativne in inovativne ponudbe ter hkrati identificirali tudi skupne cilje, na osnovi katerih bomo v nadaljevanju izvajali aktivnosti za zagotavljanje določenega nivoja kakovosti v ponudbi, ki jo zahtevajo turistični trgi.

Civilni sektor

Zelo velik poudarek smo dali tudi na sodelovanje s civilno iniciativo; društvi, ki delujejo na področju turizma. Predvsem turistična, zgodovinska, kulturna in športna društva smo seznanili s potekom aktivnosti znotraj projekta ter jih povabili k aktivnemu vključevanju in sodelovanju pri oblikovanju, izvajanju in promociji aktivnosti. Kar nekaj zainteresiranih društev, predvsem iz področja kulture in turizma se je aktivno vključilo v skupno delo v smislu pomoči pri sodelovanju ter organizaciji in promociji dogodkov, običajev in vključevanja le teh v turistično ponudbo destinacije.

Socialni potencial Spodnjega Podravja z vidika razvoja turizma

Z vidika razvoja turizma je velikega pomena tudi socialni potencial nekega območja, ki se lahko odraža v vključenosti prebivalstva v javno življenje lokalne skupnosti, stopnji zaupanja in občutku varnosti, občutku pripadnosti lokalnemu območju ter skozi družinske, prijateljske in midsosedske povezave. Prav socialni potencial je na območjih, kjer je ključnega pomena kulturna dediščina in je prepoznana zlasti velika vrednost nesnovnega dela kulturne dediščine, eden od ključnih turističnih razvojnih temeljev. Socialni potencial je v veliki meri odvisen tudi od človeškega potenciala, ki izhaja iz osnovnih demografskih značilnosti nekega območja. Naravni prirastek, starostna, spolna, izobrazbena, zaposlitvena in poklicna struktura prebivalstva, zaposlenost in migracije so ključnega pomena tudi pri živosti socialnega kapitala na nekem območju. Podatki o registriranih društvih po občinah Spodnjega Podravja kažejo na zelo razvejano društveno dejavnost. Gre za člansko močna društva, ki so vpeta v družabno življenje okolja v katerem delujejo, hkrati pa s svojimi aktivnostmi pripomorejo k širši prepoznavnosti občin in celotnega Spodnjega Podravja. Z vidika razvoja turizma v Spodnjem Podravju igrajo pomembno vlogo predvsem tista društva, ki svoje dejavnosti usmerjajo na področje ohranjanja tradicije (običajev, jezika,...), organizirajo različne kulturne prireditve ali pa njihove članice in člani izdelujejo izdelke, ki jih lahko uvrščamo med »lokalne spominke« društev, ki so vezani na ohranjanje kulturne dediščine in tradicije območja.

V najširšem smislu jih je v Spodnjem Podravju 130, 28 je turističnih društev in 28 društev je takih, v katerih se povezujejo gospodinje, kmečke žene in pa podeželska mladina. To so društva, ki dejansko lahko veliko pripomorejo k ohranjanju kulturne dediščine. Pri tem pa je izjemnega pomena pristop, ki mora biti strokoven, sicer lahko vodi v degradacijo enega ključnih turističnih potencialov območja.

Okoljski potencial Spodnjega Podravja z vidika razvoja turizma

Spodnje Podravje ima z vidika razvoja turizma boljše izhodišče za razvijanje kulturnega potenciala, vendar pa vsekakor ne smemo zanemariti okoljskega potenciala. Skozi osnovno človekovo dejavnost na tem območju – kmetijstvo, je naravno okolje v veliki meri že preoblikovano in se danes odraža v specifični in hkrati tipični kulturni pokrajini, ki je prepoznana kot posebna vrednota nekaterih delov Spodnjega Podravja (npr. Slovenske gorice).

Ekonomski obseg turizma v Spodnjem Podravju

V Spodnjem Podravju je v letu 2011 v dejavnosti gostinstva poslovalo 40 gospodarskih družb, ki so ustvarile 10.747.484 EUR prihodkov in 2.727.379 neto dodane vrednosti. Gospodarske družbe v Spodnjem Podravju so na področju gostinstva v letu 2011 zaposlovale 11,62% vseh zaposlenih na področju gostinstva v celotni regiji Podravje.

Tabela 63: Pomembnejše postavke poslovnega izida gospodarskih družb po področjih dejavnosti za leto 2011

2011	št. gosp. družb	zaposleni	prihodki	odhodki	neto dodana vrednost	neto dodana vrednost na zaposlenega	celotna gospodarnost
SLOVENIJA	57.798	449.235	78.630.658.553	77.716.605.984	16.851.816.904	37.512,25	1,01
PODRAVJE	6.936	61.817	8.076.329.402	7.985.020.649	1.879.218.339	30.399,70	1,01
I - GOSTINSTVO	326	1.480	126.130.434	138.263.813	29.291.230	19.791,37	0,91
SPODNJE PODRAVJE	1.019	10.692	1.335.096.076	1.325.014.084	271.683.498	25.409,97	1,00
A - KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO	15	110	5.795.837	6.361.319	2.233.718	20.306,53	0,91
B - RUDARSTVO	1	3	256.406	171.250	134.357	44.785,66	1,49
C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	170	5.810	826.982.956	829.296.712	145.295.403	25.007,81	0,99
D - OSKRBA Z EL. ENERGIJO, PLINOM IN PARO	14	2	2.380.773	2.292.192	881.797	440.898,50	1,03
E - OSKRBA Z VODO; SANIRANJE OKOLJA	7	379	22.849.867	23.905.986	8.583.863	22.648,70	0,95
F - GRADBENIŠTVO	139	2.081	161.998.973	155.330.347	52.008.983	24.992,30	1,04
G - TRG., VZDRŽ. IN POPR. MOTORNIH VOZIL	274	945	189.040.800	185.221.210	26.447.534	27.986,81	1,02
H - PROMET IN SKLADIŠČENJE	32	346	53.783.968	52.408.890	10.737.295	31.032,64	1,02
I - GOSTINSTVO	40	172	10.747.484	11.716.096	2.727.379	15.856,85	0,91
J - INFORMAC. IN KOMUNIKAC. DEJAVNOSTI	40	79	6.254.209	6.046.787	2.278.296	28.839,19	1,03
K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	26	50	4.861.240	3.461.060	1.027.169	20.543,38	1,40
L - POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	22	24	4.503.455	4.231.205	2.064.895	86.037,29	1,06
M - STROKOV., ZNAN. IN TEHN. DEJAVNOSTI	156	430	34.526.324	33.688.373	12.648.526	29.415,18	1,02
N - DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	21	147	5.020.734	4.862.873	2.861.351	19.464,97	1,03
P - IZOBRAŽEVANJE	11	18	700.057	661.397	347.382	19.299,00	1,05
Q - ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO	28	69	3.924.104	3.653.423	791.107	11.465,32	1,07
R - KULT., RAZVEDR., IN REKREAC. DEJAVNOSTI	10	7	353.122	676.421	109.256	15.608,00	0,52
S - DRUGE DEJAVNOSTI	12	21	1.115.767	1.028.543	505.187	24.056,52	1,08

Vir: Ajeps, 2012

Dejavnost gostinstva je v letu 2011 predstavljala v Spodnjem Podravju 0,8% delež celotnih prihodkov gospodarskih družb, kar je v primerjavi z letom 2008 za 0,62 odstotnih točk manj. V primerjavi s celotno Podravsko regijo, kjer delež prihodkov gostinstva znaša 1,56%, zaostaja Podravje za 0,76 odstotnih točk.

Neto dodana vrednost na zaposlenega je v Spodnjem Podravju, v dejavnosti gostinstva je v letu 2011 znašala 15.856,85 EUR, kar je v primerjavi z letom 2008 za 29,18% manj.

Kazalnik celotne gospodarnosti na področju gostinstva, ki najbolj nazorno odraža razkorak med doseženimi prihodki in odhodki, je v Spodnjem Podravju leta 2011 znašal 0,91 in je v primerjavi z letom 2008 ostal nespremenjen in je enak tudi na nivoju celotne regije Podravje.

2.2.4.2 Kulturna dediščina

Ključnega pomena pri obstoječi turistični ponudbi in pa potencialnem bodočem razvoju turizma v Spodnjem Podravju je kulturna dediščina v najširšem smislu, ki sama po sebi predstavlja »kulturni kapital« območja, z vidika razvoja turizma, pa gre za »potencial«, ki je do neke mere že v rabi, kar nam izkazuje sedanja turistična ponudba, deloma pa bi ga veljalo intenzivneje vključiti v turistične razvojne strategije območja.

Za kulturni potencial na splošno velja, da vanj vključujemo tako nepremično materialno kulturno dediščino, premično materialno kulturno dediščino, prav tako pa tudi živo dediščino in kulturni potencial družbe kot take. Vrednost sestavin kulturnega potenciala pa ni zgolj neposredna uporabnost, čeprav je prav ta z vidika razvoja turizma najbolj pomembna, ampak tudi posredna uporabnost in pa tudi vrednost neuporabe. Številni dokumenti pričajo o tem, da regija Spodnje Podravje izstopa v mednarodnem okviru prav po izjemni koncentraciji kakovostne materialne in nematerialne kulturne dediščine, ki predstavlja neizkoriščen kulturni, dediščinski, gospodarski in promocijski potencial regije. Prav tako lahko na omenjenem območju najdemo tudi izjemno veliko število zgodovinskih osebnosti, ki so povezane s slovensko kulturo (umetniki, znanstveniki, teologi), številne prireditve in festivale povezane s kulturo in dediščinami, delujočih je veliko število dediščinskih in kulturnih institucij.

Kulturni potencial Spodnjega Podravja moramo iskati tako na področju nepremične, premične in žive dediščine, kot v bogati zgodovini delovanja kulturnih in dediščinskih institucij, društev in posameznikov. Na področju nepremične kulturne dediščine lahko izpostavimo izjemno veliko koncentracijo dragocenih objektov kulturne dediščine, ki po nekaterih ocenah sodijo v sam evropski vrh v navezavi na m² površin. Med objekti s statusom državnega spomenika lahko izpostavimo predvsem gradove (Ptuj, Borl), dvorce (Dornava, Turnišče), sakralne objekte (Ptujška gora) in parke (Dornava, Turnišče). Ob njih je še veliko zavarovanih objektov lokalnega pomena, z največjo koncentracijo v urbanem središču – Ptuj. Veliko manj jih je na podeželju, še najmanj pa na območju Haloz. Večina zavarovanih objektov kulturne dediščine predstavlja še nerabljen, predvsem turistični razvojni potencial.

Tabela 64: Struktura kulturnega potenciala v Spodnjem Podravju

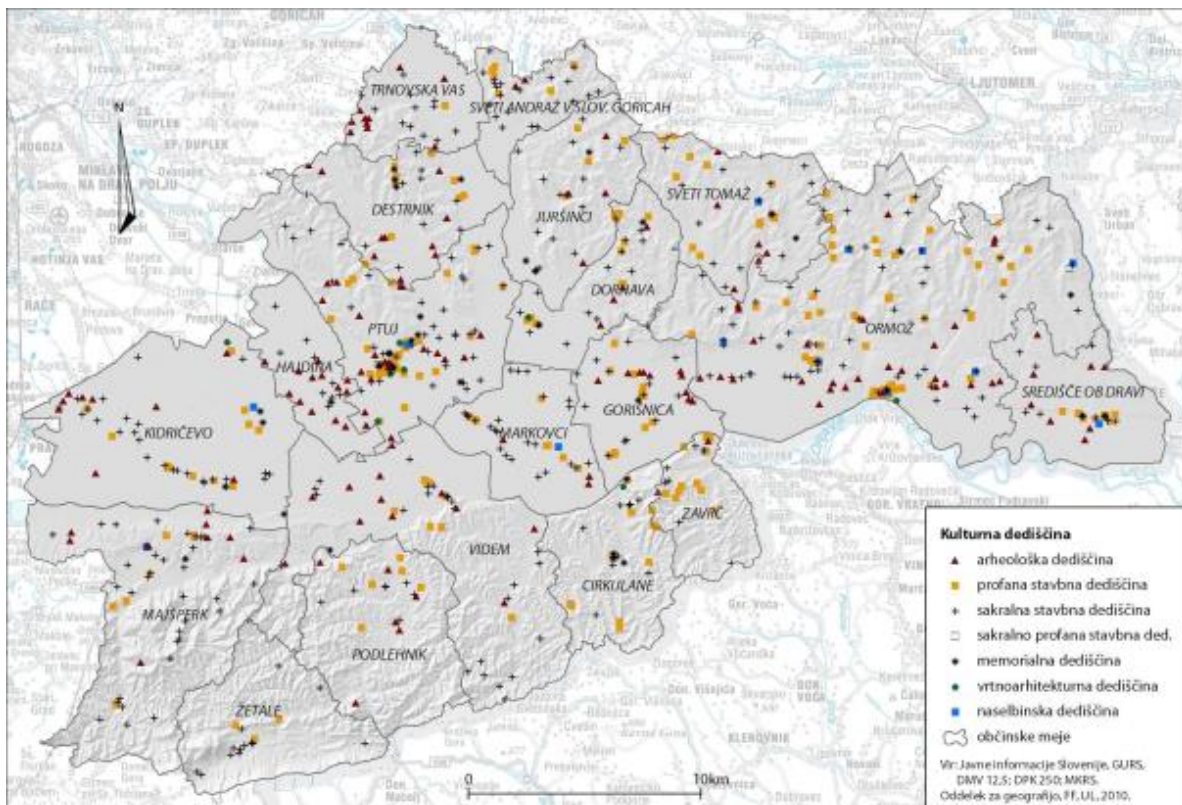
	sestavina potenciala	podsestavina potenciala
KULTURNI POTENCIAL	nepremična materialna kulturna dediščina	<ul style="list-style-type: none"> - arheološka najdišča - naselbinska območja - stara mestna in vaška jedra - oblikovana narava in kulturna pokrajina - stavbe, skupine stavb umetnostne, zgodovinske ali tehnične pričevalnosti
	premična materialna kulturna dediščina	<ul style="list-style-type: none"> - arhivsko in knjižnično gradivo - predmeti zgodovinskega, umetnostno zgodovinskega, arheološkega, etnološkega ali naravoslovnega pomena
	živa dediščina	<ul style="list-style-type: none"> - običaji - znanje – živa mojstrovina
	kulturni potencial družbe	<ul style="list-style-type: none"> - jezik - tradicija - znanje

Vir: Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja, 2011

Na področju žive dediščine je še dokaj neaktiviran potencial največji prav na gričevnatem podeželju, na območju Haloz in Slovenskih goric, nekoliko manj pa tudi v ravninskih predelih območja, kar deloma sovпада z zavarovanimi naravnimi območji Nature. Številne nesnovne tradicije predstavljajo pomemben del lokalnih identitet ter vir za oblikovanje najrazličnejših prireditev. Kulturni potencial Spodnjega Podravja lahko merimo tudi po stopnji raziskanosti lokalno regionalne zgodovine ter različnih materialnih pričevanjih v muzejih, arhivih, knjižnicah ..., kot tudi v delovanju najrazličnejših društev in posameznikov, prav tako pa tudi v razvitosti in strokovnosti s kulturo in dediščino povezanih prireditev.

Razvoj kulture in ohranjanje kulturne dediščine je soodvisen od razmaha turizma, kot enega izmed najpomembnejših sektorjev gospodarstva v regiji. Prihodnji razvoj regije bo tako v veliki meri odvisen prav od strateških partnerstev med turizmom in kulturno dediščino oz. med turističnim gospodarstvom ter dediščinskimi in kulturnimi institucijami, podjetji in društvi. Objekti kulturne dediščine (gradovi, dvorci, dediščinski objekti, trgi, mestna in vaška središča) so potrebni celostne vsebinske in programske revitalizacije in vpetosti v sooblikovanje turistične destinacije. Takšni predstavljajo velik neizkoriščen potencial z vidika razvoja in revitalizacije obstoječe turistične infrastrukture.

Podatki o številu kulturnih spomenikov v občinah Spodnjega Podravja jasno kažejo največjo koncentracijo v občini Ptuj, ki ima tudi pri razvoju turizma, vezanega na kulturno dediščino, ključno vlogo. Med občinami v zaledju pa glede na število evidentiranih kulturnih spomenikov lahko izpostavimo območje Slovenskih goric, medtem, ko je v Halozah bolje zastopana tako imenovana živa dediščina, prav tako so v Halozah obsežnejša območja ohranjenega naravnega okolja, ki se odraža tudi v visokem deležu območij Natura 2000,

Slika 19: Kulturna dediščina na območju Spodnjega Podravja

Nepremična kulturna dediščina

Tipologija nepremične kulturne dediščine v Spodnjem Podravju

Pregled najpomembnejših nepremičnih kulturnih spomenikov v Spodnjem Podravju najdemo v registrih strokovnih podlag za kulturno dediščino Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor. Nepremična kulturna dediščina se deli na naslednje glavne tipe: arheološka, profana stavbna dediščina, sakralna stavbna dediščina, sakralno profana dediščina, memorialna dediščina, vrtnoarhitekturna dediščina, naselbinska dediščina, kulturna krajina, zgodovinska krajina, ostalo.

Pri navajanju teh podatkov je potrebno opozoriti, da se bo do sedaj razpoložljiva baza podatkov z leti povečevala, s čemer bomo v dosedanjo klasifikacijo nepremične kulturne dediščine v Spodnjem Podravju dodali še številne »nove« spomenike in lokalitete.

Kulturni spomeniki državnega pomena

V registrih strokovnih podlag za kulturno dediščino Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor je v Spodnjem Podravju uvrščeno med najpomembnejše kulturne spomenike nepremične dediščine državnega pomena 6 spomenikov. Med njimi: trije gradovi (Ptuj, Turnišče, Borl), en dvorec (Dornava), dva parka (Turnišče, Dornava).

Pomembnejša nepremična kulturna dediščina v Spodnjem Podravju po upravnih enotah

V registrih strokovnih podlag za kulturno dediščino Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Maribor je v Podravju uvrščeno med pomembnejše spomenike nepremične kulturne dediščine v Podravju 82 spomenikov: med njimi je: 6 arheoloških spomenikov, 11 sakralnih, 34 profanih, 2 sakralno profana, 7 vrtnoarhitekturnih, 9 naselbinskih, 1. naselbinsko memorialni spomenik, 11 memorialnih spomenikov in 1 memorialno sakralni spomenik.

Nepremična kulturna dediščina z lastnostmi kulturnega spomenika

V registrih strokovnih podlag za kulturno dediščino Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Maribor je v Podravju uvrščeno me kulturno dediščino z lastnostmi kulturnega spomenika, ki je razglašen ali revaloriziran, 1042 spomenikov, od tega 418 v Spodnjem Podravju.

Druga nepremična kulturna dediščina

V registrih strokovnih podlag za kulturno dediščino Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Maribor je v Podravju uvrščeno med t.i. drugo kulturno dediščino 1037 spomenikov, od tega 586 v Spodnjem Podravju.

Pomembna romarska središča

Na območju statistične regije Spodnje Podravje je 41 župnij, ki spadajo pod Mariborsko škofijo. Župnijske cerkve s številnimi podružnicami predstavljajo pomemben element sakralne kulturne dediščine Spodnjega Podravja, saj s svojim poslanstvom in dejavnostmi zaznamujejo ne le način življenja in kulturo prebivalstva, temveč tudi njihov zgodovinski odnos do lepega in nadnaravnega. Med tako imenovane romarske (kot pomembne kulturne, turistične, sakralne in religiozna destinacije) v Spodnjem Podravju sodijo naslednje lokalitete: Marijina cerkev na Ptujski gori, cerkev sv. Treh kraljev v Slovenskih goricah, cerkev sv. Marije na Gorci in cerkev sv. Ane v Halozah.

2.2.5 Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja

Navkljub zmanjševanju gospodarskega pomena kmetijstvo v državah EU in Sloveniji (1,1% BDP, 8,4% zaposlenega aktivnega prebivalstva) ohranja svoje prostorske in socialne razsežnosti, hrana pa ostaja strateška dobrina. Sedanji evropski model kmetijstva temelji na razumevanju njegove večnamenskosti. Poleg gospodarske (strogo pridelovalne) se kmetijstvu vse bolj pripisujejo tudi druge družbeno pomembne funkcije, ki jih tržni mehanizmi danes še ne uravnavajo. Med njimi lahko izpostavimo številne pozitivne vplive kmetijstva na okolje (ohranjanje biodiverzitete, številne ekosistemske funkcije idr), vplive na socialno ravnovesje, na podobo kulturne pokrajine, na ohranjanje naravnih vrednot in kulturne dediščine.

Usmeritev skupne evropske politike sledi predvsem trem strateškim ciljem:

cilj 1: vitalna proizvodnja hrane

- za prispevek k **dohodku kmetij** in zmanjšanje njegove nestabilnosti ob upoštevanju, da so nestabilnost cen in dohodka ter naravna tveganja v tem sektorju večji kot v večini drugih sektorjev, podobno kot so dohodki kmetovalcev in stopnje dobička v povprečju nižji kot v ostalih gospodarskih sektorjih,
- za povečanje **konkurenčnosti** kmetijskega sektorja in okrepitev njegovega deleža dodane vrednosti v **prehranski verigi**, saj je kmetijski sektor zelo razdrobljen v primerjavi z drugimi sektorji prehranske verige, ki so bolj organizirani in imajo zato večjo pogajalsko moč. Poleg tega se evropski kmetovalci soočajo s konkurenco svetovnega trga, hkrati pa morajo upoštevati visoke standarde, povezane s cilji na področju okolja, varnosti hrane, kakovosti in dobrega počutja živali, ki jih zahtevajo evropski državljani;
- za kompenzacijo težav v zvezi s proizvodnjo na območjih, ki trpijo zaradi posebnih **naravnih ovir**, saj se takšna območja soočajo z večjim tveganjem za opuščanje zemljišč;

cilj 2: trajnostno upravljanje naravnih virov in ukrepi na področju podnebnih sprememb

- za zagotovitev trajnostnih proizvodnih praks in povečanje ponudbe **okoljskih javnih dobrin**, saj normalno delovanje trga ne omogoča ustreznega plačila številnih javnih koristi, ki jih prinaša kmetijstvo;
- za spodbujanje **zelenih rasti** na podlagi **inovacij**, kar zahteva sprejetje novih tehnologij, razvoj novih proizvodov, spremembo proizvodnih postopkov ter podporo novih vzorcev povpraševanja, zlasti v okviru nastajajočega biogospodarstva;
- za sprejetje nadaljnjih ukrepov za blažitev in prilagajanje v zvezi s **podnebnimi spremembami**, da se bo kmetijstvo lahko odzvalo nanje. Ker je kmetijstvo še posebej občutljivo za učinek podnebnih sprememb, lahko večja prilagodljivost tega sektorja na ekstremne vremenske pojave zmanjša negativne posledice podnebnih sprememb;

cilj 3: uravnotežen teritorialni razvoj

- za podporo zaposlovanja na podeželju in ohranitev socialnega tkiva podeželskih območij;
- za izboljšanje podeželskega gospodarstva in spodbujanje **diverzifikacije**, da bodo lokalni akterji lahko sprostili svoj potencial in čim bolj učinkovito uporabili dodatne lokalne vire;
- za spodbujanje **strukturne raznolikosti** sistemov kmetovanja, izboljšanje pogojev za male kmetije in razvoj lokalnih trgov, saj raznolika struktura kmetijskih gospodarstev in proizvodnih sistemov v Evropi prispeva k privlačnosti podeželja in njegovi identiteti.

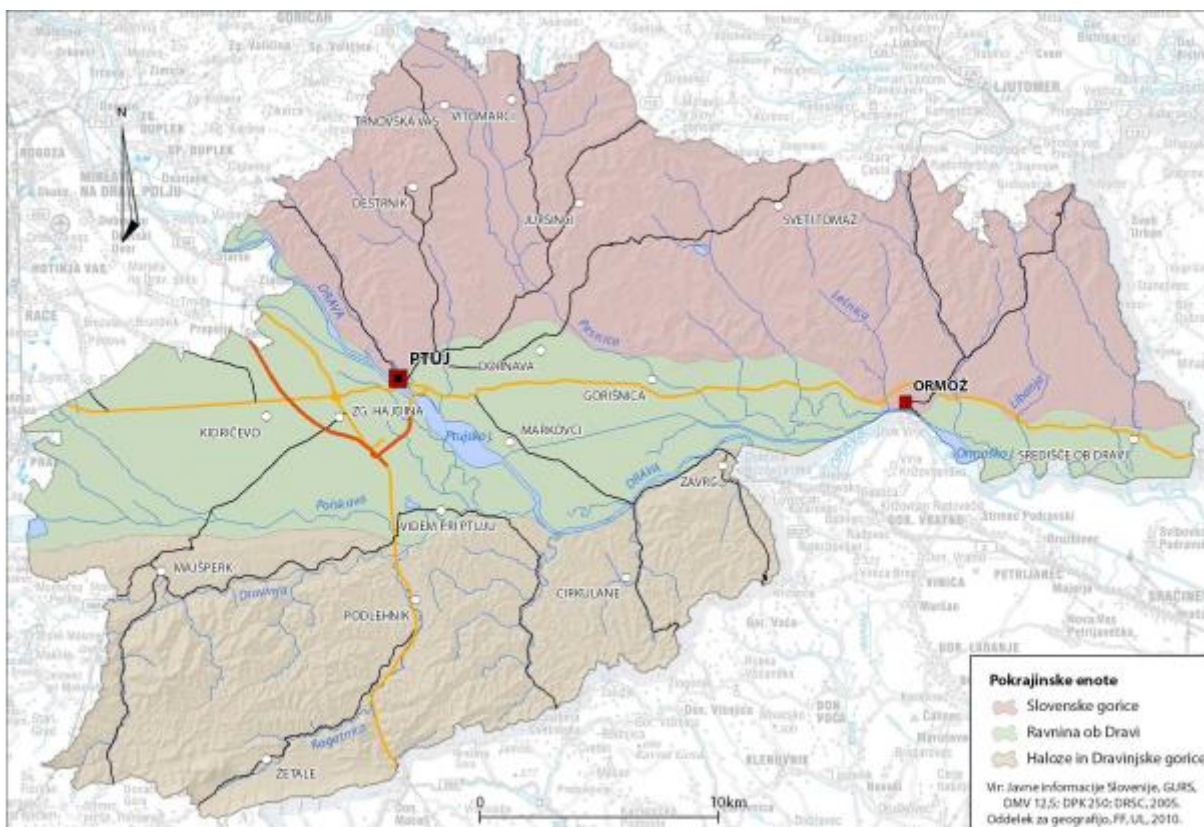
Skupna kmetijska politika bo **prispevala k doseganju ciljev strategije EU 2020**, z naslednjim:

- **pametna rast** – s povečanjem učinkovitosti virov in krepitevijo konkurenčnosti na podlagi tehnološkega znanja in inovacij ter z razvojem kakovostnih proizvodov z visoko dodano vrednostjo, razvojem zelenih tehnologij ter uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije, naložbami v usposabljanje, s spodbudami za družbene inovacije na podeželskih območjih in z izboljšanjem raziskovalnih dejavnosti,
- **trajnostna rast** – z ohranitvijo osnove za proizvodnjo hrane in krme ter obnovljive energije, zagotavljanjem trajnostnega upravljanja zemljišč, okoljskih javnih dobrin, odzivom na izgubo biotske raznovrstnosti, s spodbujanjem obnovljivih virov energije, zdravja živali in rastlin, povečanjem učinkovitosti virov na podlagi tehnoloških inovacij ter z uporabo rezultatov raziskav, nadaljnjim zmanjševanjem emisij, s povečanjem zalog ogljika ter s polnim izkoristkom potenciala podeželskih območij, ter

- **vključujoča rast** – s sprostitvijo gospodarskega potenciala na podeželskih območjih z razvojem lokalnih trgov in delovnih mest, s podporo prestrukturiranju kmetijstva in dohodka kmetov za ohranitev trajnostnega kmetijstva po vsej Evropi.¹

Območja

Spodnje Podravje kot obsega 647 km², od tega je 342,44 km² (52,92%) kmetijskih zemljišč in gozda. Spodnje Podravje spada med naravno in geografsko pestre pokrajinske enote, za katerega so značilna med seboj dokaj različna tri območja, ki so opredeljene na podlagi tistih naravnih dejavnikov, ki odločilno vplivajo tudi na pridelovalne pogoje.

Slika 20: Pokrajinske enote Spodnjega Podravja

Upoštevani naravni dejavniki so geološka zgradba, relief, prsti, podnebje in hidrološke razmere. Celotno območje Spodnjega Podravja je bilo na podlagi analize teh dejavnikov obravnavano po treh (pridelovalnih) območjih:

- Dravsko-Ptujsko polje, v katerega spadajo občine: Dornava, Kidričevo, Ptuj, Hajdina, Markovci in Gorišnica
- Haloze, v katerega spadajo občine: Cirkulane, Majšperk, Videm, Zavrč, Podlehnik in Žetale
- Slovenske gorice, v katerega spadajo občine: Destričnik, Juršinci, Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Trnovska vas.

Takšna delitev omogoča lažjo analizo in interpretacijo temeljnih regionalnih razlik ter procesov ne le pri obravnavanju kmetijstva ampak tudi širši analizi procesov na podeželju in razvoj posameznih dejavnosti.

¹ SKP bo zlasti prispevala k naslednjim pobudam EU: «Evropa, gospodarna z viri», »Unija inovacij« in »Evropska platforma za boj proti revščini«.

Kmetijska zemljišča

V Sloveniji je 74.646 kmetijskih gospodarstev (tj. kmetijskih podjetij in družinskih kmetij skupaj) ali skoraj 14% manj kot pred desetimi leti. Največ kmetijskih gospodarstev je v podravski regiji, ki ji sledita savinjska in pomurska statistična regija, daleč najmanj pa v zasavski statistični regiji (nekaj manj kot 1.080).

Večina kmetijskih zemljišč v Spodnjem Podravju je v posesti družinskih kmetijskih gospodarstev, teh je v Spodnjem Podravju 4.162, kar je v primerjavi z letom 2000 za 928 kmetijskih gospodarstev manj.. Od celotne površine zemljišč v uporabi prevladujejo kmetijska zemljišča katerih delež znaša 75,33%, vendar so se kmetijska zemljišča v uporabi v primerjavi z letom 2000 zmanjšala za 2.598 ha oz. za 9,16%.. Nerodovitnih površin je 2,01%, medtem, ko delež gozda obsega 22,66% vseh zemljišč v uporabi.

Tabela 65: Razdelitev kmetijskih zemljišč po namembnosti

Območje	Vrsta	Površina zemljišč v uporabi - ha	
		ha	delež v %
		2010	2010
SLOVENIJA	Vsa zemljišča skupaj	897.769	100,00
	Kmetijska zemljišča	507.091	56,49
	Gozd	373.629	41,61
	Nerodovitno	17.049	1,90
SPODNJE PODRAVJE	Vsa zemljišča skupaj	34.244	100,00
	Kmetijska zemljišča	25.793	75,33
	Gozd	7.757	22,66
	Nerodovitno	690	2,01
PODRAVJE	Vsa zemljišča skupaj	118.567	100,00
	Kmetijska zemljišča	81.706	68,43
	Gozd	34.359	29,46
	Nerodovitno	2.502	2,11

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Največje število družinskih kmetij je v občinah Videm (497), Ptuj (420) in Kidričevo (405), kjer je tudi največ prebivalcev, ki živijo od kmetijstva. Kmetijsko gospodarstvo v Spodnjem Podravju obsega povprečno 6,08 hektarja KZU (kmetijska zemljišča v uporabi), kar je v primerjavi z celotno regijo Podravje za 0,45 ha manj in redi povprečno 5,70 GVŽ (glav velike živine), kar je nad povprečjem celotne regije Podravje.

Tabela 66: Število kmetijskih gospodarstev po občinah

Zap. št.	OBČINA	Število kmetijskih gospodarstev	Ekonomska velikost (v 1.000 EUR)	Skupne polnovredne delovne moči - PDM	Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	Število glav velike živine (GVŽ)	Družinski člani na družinskih kmetijah
Dravsko-Ptujsko polje							
1	DORNAVA	192	3.391	164	1.261	783	648
2	KIDRIČEVO	405	11.874	494	4.149	5.397	1.400
3	PTUJ	420	5.359	383	2.360	1.957	1.382
4	HAJDINA	174	2.970	157	1.241	1.065	593
5	MARKOVCI	271	3.221	276	1.647	1.018	875
6	GORIŠNICA	258	3.793	237	1.840	1.174	925
SKUPAJ		1.720	30.608	1.711	12.498	11.394	5.823
Haloze							
7	CIRKULANE	243	1.080	219	758	356	694
8	MAJŠPERK	314	4.545	367	2.010	2.377	1.112
9	VIDEM	497	4.466	472	2.638	2.004	1.592
10	ZAVRČ	128	1.106	121	446	221	421
11	PODLEHNIK	218	1.271	211	864	524	710
12	ŽETALE	214	1.763	208	1.084	893	819
Slovenske gorice		1.614	14.231	1.598	7.800	6.375	5.348
13	DESTRNIK	254	4.252	276	1.492	1.861	693

Zap. št.	OBČINA	Število kmetijskih gospodarstev	Ekonomska velikost (v 1.000 EUR)	Skupne polnovredne delovne moči - PDM	Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	Število glav velike živine (GVŽ)	Družinski člani na družinskih kmetijah
14	JURŠINCI	274	4.116	284	1.485	1.386	960
15	TRNOVSKA VAS	147	2.722	176	1.009	1.294	508
16	SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	153	4.591	216	1.030	1.418	551
SKUPAJ		828	15.681	952	5.016	5.959	2.712
SPODNJE PODRAVJE		4.162	60.520	4.261	25.314	23.728	13.883
PODRAVJE		12.318	194.262	13.465	80.515	79.849	41.750

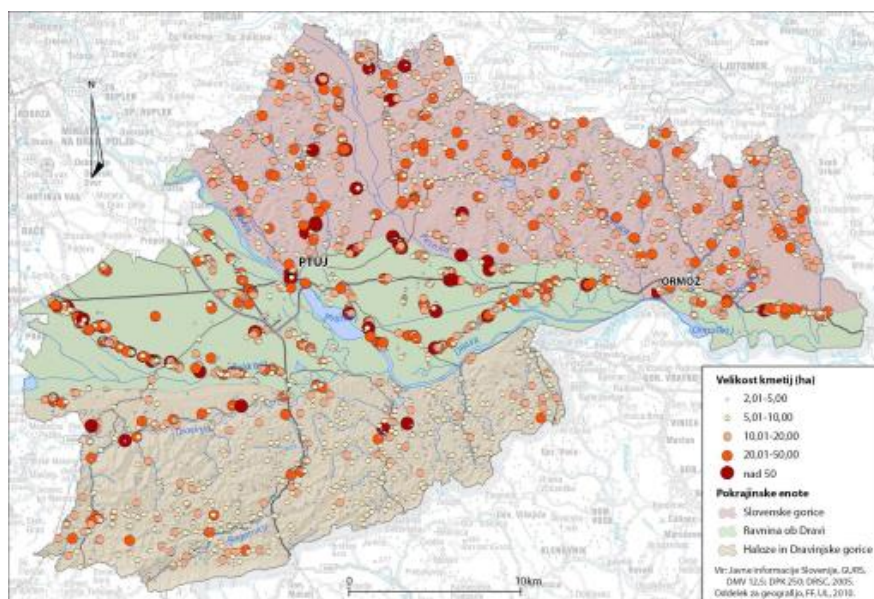
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Na podlagi ugotovljenih deležev standardnega prihodka (SO) posameznih aktivnosti v skupni vrednosti standardnega prihodka (SO) na posameznem kmetijskem gospodarstvu se kmetijska gospodarstva razvrščajo v ustrezeni tip kmetovanja. Skupni standardni prihodek (SO) kmetijskih gospodarstev v Spodnjem Podravju znaša več kot 60,52 milijonov EUR, kar predstavlja 31,2% celotnega skupni standardnega prihodka v Podravju. Povprečni skupni standardni prihodek (SO) kmetijskega gospodarstva v Spodnjem Podravju znaša 14.541,08 EUR na kmetijsko gospodarstvo. Skupna PDM v Spodnjem Podravju znaša 4.261. Največ kmetijskih gospodarstev v Spodnjem Podravju 67,29% ima v uporabi površino zemljišč veliko do 5 ha, medtem, ko ima le 14,52% kmetij v uporabi zemljišča večja od 10 ha.

Tabela 67: Velikost kmetije

Velikost Kmetije	Površina zemljišč v uporabi KZU - ha				Število gospodarstev			
	2000		2010		2000		2010	
	vsota	v %	vsota	v %	vsota	v %	vsota	v %
0 do pod 2 ha	1.975	6,95	1.614	6,38	1.575	30,97	1.354	32,59
2 do pod 5 ha	6.298	22,18	4.702	18,58	1.932	37,98	1.442	34,70
5 do pod 10 ha	7.473	26,33	5.266	20,80	1.073	21,10	756	18,19
10 ali več ha	12.645	44,54	13.730	54,24	501	9,85	603	14,52
Skupaj	28.391	100,00	25.314	100,00	5.086	100,00	4.155	100,00

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

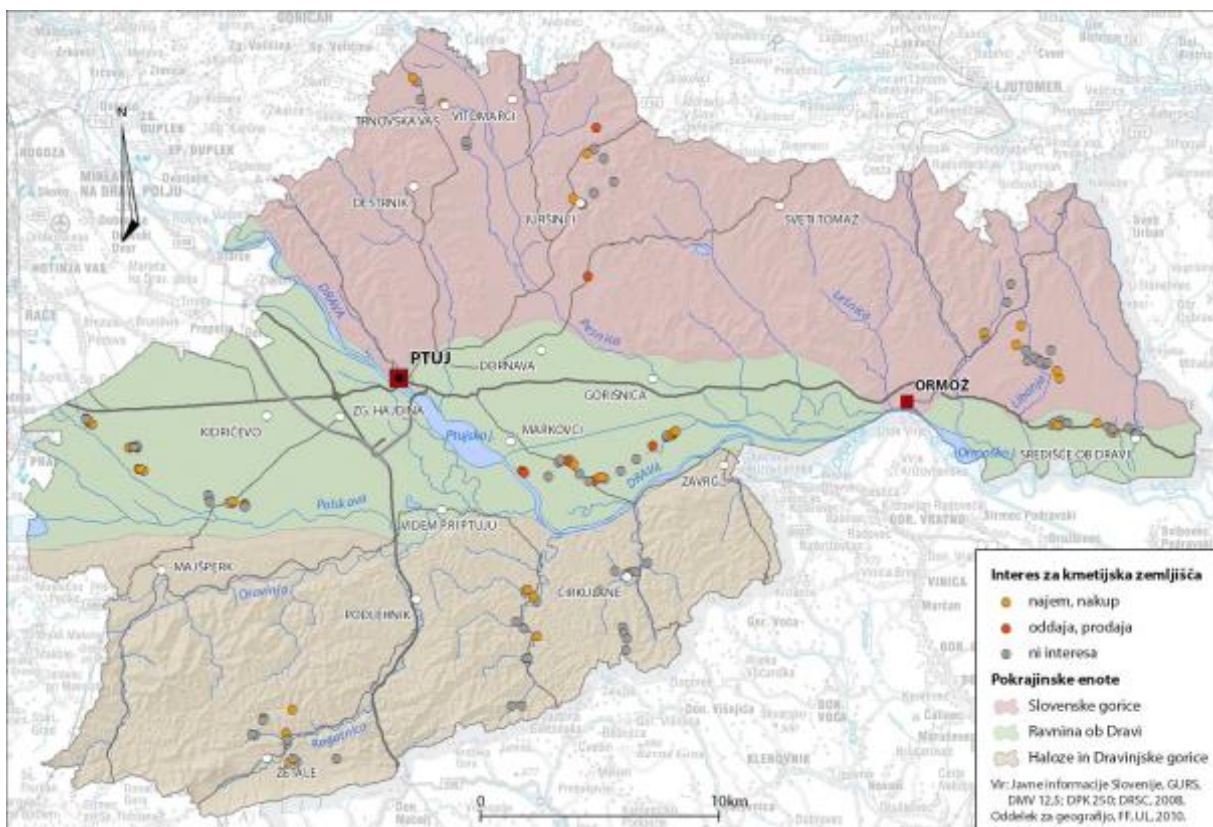

Slika 21: Velikost in razporeditev kmetij Spodnjega Podravja

Kmetijstvo Spodnjega Podravja poleg omejenega obsega obdelovalnih površin dodatno ovira (in zavira) tudi drobna posestna struktura. Eden največjih razvojnih problemov slovenskega kmetijstva je zemljiška in posestna razdrobljenost, kar je značilno tudi za Spodnje Podravje. Zaradi pretirane razdrobljenosti tudi večje kmetije ne dosegajo pridelovalnega optimuma. Tudi kmetije, ki z najemanjem ali z nakupom zemlje večajo svojo posest, praviloma s tem večajo tudi število parcel.

Zanimanje kmetov po dodatnem najemu ali nakupu oz. oddaji ali prodaji obdelovalnih zemljišč kažejo trenutne razmere v samem kmetijstvu Spodnjega Podravja, interes in iniciativnost kmetov ter razmere na področju ponudbe kmetijskih zemljišč. Med kmetijami (po podatkih ankete, ki jo je opravila Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta - Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja, 2011) ni interesa ne po dodatnem najemu/nakup oz. oddaji/prodaji obdelovalnih zemljišč.

Takšen rezultat je pravzaprav presenetljiv, saj regijo označujejo podpovprečno velike kmetije. Razlogov za tako majhen interes kmetov je lahko več; pomanjkanje delovne sile (otroci se šolajo), staranje gospodarjev, ni potomca na kmetiji, razmeroma dobra dostopnost delovnih mest, splošen trend opuščanja kmetijskih zemljišč. Najmanj interesa po dodatnih zemljiščih pričakovano kažejo kmetije v Halozah.

Slika 22: Interes kmetij po najemanju oz. oddajanju kmetijskih zemljišč v najem

Glede na namembnost kmetijskih zemljišč je v Spodnjem Podravju 7.492 ha trajnih travnikov in pašnikov, ki so namenjeni za živinorejo, 16.394 ha njiv, 7.757 ha gozdov, 1.427 ha trajnih nasadov in 690 ha zemljišč, ki so zaraščena ali neobdelana.

Tabela 68: Namembnost zemljišč

Zap. št.	OBČINA	vsa zemljišča v uporabi	kmetijska zemljišča	kmetijska zemljišča v uporabi	njive	trajni travniki in pašniki	trajni nasadi	gozd	nerodovitna zemljišča
Dravsko-Ptujsko polje									
1	DORNAVA	1.600	1.269	1.261	999	233	29	297	34
2	KIDRIČEVO	4.972	4.158	4.149	3.753	390	5	722	92
3	PTUJ	3.017	2.398	2.360	1.583	585	192	541	77
4	HAJDINA	1.447	1.246	1.241	1.122	112	7	164	36
5	MARKOVCI	1.899	1.652	1.647	1.484	141	21	204	42
6	GORIŠNICA	2.165	1.843	1.840	1.688	108	44	269	53
SKUPAJ		15.100	12.566	12.498	10629	1.569	298	2.197	334
Haloze									
7	CIRKULANE	1.070	774	758	123	509	126	270	26
8	MAJŠPERK	3.371	2.100	2.010	773	1.179	58	1.226	45
9	VIDEM	3.703	2.716	2.638	1.418	1.048	172	905	82
10	ZAVRČ	607	452	446	89	179	178	139	15
11	PODLEHNIK	1.534	962	864	158	573	133	540	32
12	ŽETALE	2.291	1.181	1.084	118	933	33	1.085	25
SKUPAJ		12.576	8.185	7.800	2.679	4.421	700	4.165	225
Slovenske gorice									
13	DESTRNIK	1.954	1.497	1.492	916	499	77	418	40
14	JURŠINCI	1.963	1.497	1.485	911	378	196	425	40
15	SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	1.306	1.032	1.030	627	268	135	247	27
16	TRNOVSKA VAS	1.345	1.016	1.009	632	357	21	305	24
SKUPAJ		6.568	5.042	5.016	3086	1.502	429	1.395	131
SPODNJE PODRAVJE		34.244	25.793	25.314	16.394	7.492	1.427	7.757	690
PODRAVJE		118.569	81.705	80.515	44.313	30.204	5.969	34.358	2.504

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Tipologija kmetijskih gospodarstev

Največ njivskih površin je, tako kot v Podravju, tudi v Spodnjem Podravju namenjenih pridelavi žit (66,14%), s katero se ukvarja 3.106 kmetijskih gospodarstev. Sledi pridelava krmnih rastlin, ki obsega 3.488 ha in se z njo ukvarja 1.735 kmetijskih gospodarstev in pridelava krompirja s katero se ukvarja 1.647 kmetijskih gospodarstev v Spodnjem Podravju.

Tabela 69: Posevki na njivskih površinah

Zap. št.	OBČINA	Žita	število kmetijskih gospodarstev	Krompir	število kmetijskih gospodarstev	Industrijske rastline	število kmetijskih gospodarstev	Krmne rastline	število kmetijskih gospodarstev
Dravsko-Ptujsko polje									
1	DORNAVA	691	157	3	61	225	91	74	75
2	KIDRIČEVO	2.182	377	47	172	404	240	1.104	189
3	PTUJ	1.093	310	10	135	144	144	301	147
4	HAJDINA	911	163	16	56	94	90	94	66
5	MARKOVCI	1.154	244	31	173	0	0	78	103
6	GORIŠNICA	1.147	216	22	109	268	146	200	69
SKUPAJ		7.178	1.467	126	706	1.135	711	1.851	649
Haloze									
7	CIRKULANE	78	117	3	55	15	35	22	82
8	MAJŠPERK	358	185	5	141	20	66	383	173
9	VIDEM	926	371	21	224	140	181	317	213
10	ZAVRČ	48	67	2	42	17	35	20	55
11	PODLEHNIK	90	97	2	68	6	22	56	72
12	ŽETALE	43	114	4	116	4	38	63	117
SKUPAJ		1.543	951	37	646	202	377	861	712

Zap. št.	OBČINA	Žita	število kmetijskih gospodarstev	Krompir	število kmetijskih gospodarstev	Industrijske rastline	število kmetijskih gospodarstev	Krmne rastline	število kmetijskih gospodarstev
Slovenske gorice									
13	DESTRNIK	667	211	3	63	25	67	218	92
14	JURŠINCI	551	216	5	99	42	115	294	154
15	SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	464	133	2	47	45	51	112	60
16	TRNOVSKA VAS	440	128	4	86	29	52	152	68
SKUPAJ		2.122	688	14	295	141	285	776	374
SPODNJE PODRAVJE		10.843	3.106	177	1.647	1.478	1.373	3.488	1.735
PODRAVJE		27.995	8.615	506	4.870	3.151	3.245	9.276	5.296

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Specializacija kmetijstva pomeni usmerjanje kmetijske pridelave v določeno kmetijsko panogo. V proizvodno gospodarskem smislu jo lahko opredelimo kot prevlado posamezne vrste proizvodnje ali storitve v vrednosti dohodka kmetijskih gospodarstev. Poglavitni gonilni sili specializacije kmetijstva pa sta ekonomska učinkovitost in tržno cenovne razmere. Specializacija omogoča večjo proizvodno učinkovitost, ta pa se kaže predvsem v povečevanju ravni pridelave na proizvodno enoto – intenzifikaciji. Medtem ko je za rastlinsko pridelavo značilna razmeroma intenzivna specializacija v vrtnarstvu in zmerna specializacija v poljedelstvu, pa v živinoreji poteka predvsem pri reji travojede živine.

Glede na tip kmetovanja tako na območju Podravja prevladuje mešan tip kmetovanja, kjer imajo kmetije različne vrste poljščin, ali redijo različne vrste živali.

Tako kot za Slovenijo je tudi za Podravsko regijo značilno, da prevladujejo kmetijska gospodarstva, ki se ukvarjajo s spec. rejo pašne živine, medtem ko v Spodnjem Podravju prevladujejo kmetijska gospodarstva, ki se po tipu kmetovanja uvrščajo med spec. pridelovalca poljščin, sledijo kmetijska gospodarstva, ki se po tipu kmetovanja uvrščajo v mešano rastlinsko pridelavo živinoreje ter 764 kmetijskih gospodarstev, ki se uvrščajo v spec. rejce pašne živine.

Tabela 70: Kmetijska gospodarstva po tipu kmetovanja

Zap. št.	OBČINA	Kmetovanje skupaj	Spec. pridelovalec poljščin	Spec. vrtnar	Spec. gojitelj trajnih nasadov	Spec. rejec pašne živine	Spec. prašičerejci in perutninarji	Mešana rastlinska predelava	Mešana živinoreja	Mešano rastlinska pridelava-živinoreja
Dravsko-Ptujsko polje										
1	DORNAVA	192	64	0	9	20	0	0	9	57
2	KIDRIČEVO	405	132	0	0	107	37	0	19	101
3	PTUJ	420	107	0	61	65	0	48	25	106
4	HAJDINA	174	72	3	4	13	13	6	8	55
5	MARKOVCI	271	118	3	13	5	11	28	9	84
6	GORIŠNICA	258	88	5	20	13	10	29	7	86
SKUPAJ		1.720	581	11	107	223	71	111	77	489
Haloze										
7	CIRKULANE	243	44	0	0	23	0	0	25	51
8	MAJŠPERK	314	51	0	16	153	0	22	22	40
9	VIDEM	497	129	3	34	84	7	54	72	114
10	ZAVRČ	128	16	0	29	10	0	0	10	26
11	PODLEHNIK	218	46	0	41	40	0	0	25	30
12	ŽETALE	214	43	0	12	89	0	0	39	15
SKUPAJ		1.614	329	3	132	399	7	76	193	276

Zap. št.	OBČINA	Kmetovanje skupaj	Spec. pridelovalec poljščin	Spec. vrtnar	Spec. gojitelj trajnih nasadov	Spec. rejec pašne živine	Spec. prašičerejci in perutninarji	Mešana rastlinska pridelava	Mešana živinoreja	Mešano rastlinska pridelava-živinoreja
Slovenske gorice										
13	DESTRNIK	254	31	0	30	42	0	33	31	62
14	JURŠINCI	274	41	11	33	45	3	61	19	61
15	SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	153	19	0	16	25	0	18	16	41
16	TRNOVSKA VAS	147	25	0	4	30	13	0	17	45
SKUPAJ		828	116	11	83	142	16	112	83	209
SPODNJE PODRAVJE		4.162	1.026	25	322	764	94	299	353	974
PODRAVJE		12.318	2.328	75	1.351	3.041	248	794	1.325	2.599
SLOVENIJA		74.646	12.778	523	8.688	29.885	914	5.513	4.929	11.416

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

V tipu kmetovanja 'Mešana rastlinska pridelava' so vključena tudi štiri nerazvrščena kmetijska gospodarstva.

V Spodnjem Podravju v vseh treh pokrajinskih enotah prevladujejo mešane kmetije, sledijo jim govedorejske kmetije, kmetije usmerjene v gojenje zmojedov, kmetije z rastlinsko pridelavo in kmetije, ki so usmerjene v vinogradništvo.

S pokrajinsko rabo povezano pa je v zadnjem času tudi vse bolj aktualno vprašanje ohranjanja ustreznega obsega in kakovosti kmetijskih zemljišč z vidika sposobnosti samooskrbe. Slovenija je po deležu kmetijskih obdelovalnih zemljišč skoraj na repu med državami EU. Obdelovalnih kmetijskih površin imamo le še 8,8% ostalih kmetijskih zemljišč pa še 24,3%. Od leta 1991 se je površina kmetijskih zemljišč v uporabi zmanjšala za več kot 12%, samo v obdobju od leta 2002 pa smo zaradi urbanizacije zgubili skoraj 20.000 ha oziroma kar 7ha zemljišč na dan. Tako kot v večjem delu Slovenije, veljavna zakonodaja s področja razvoja in urejanja prostora ni uspela usmerjati prostorskega razvoja po načelih trajnosti. Marsikje je prišlo do slabo pretehtanih in hitrih posegov v in izven območij naselij. Pritisk na kmetijska zemljišča kot osnovni vir za predelovanje hrane so najbolj intenzivni na ravnini od Dravi.

Tabela 71: Obdelovalna in kmetijska zemljišča na prebivalca v Sloveniji in Spodnjem Podravju

Območje	Obdelovalna zemljišča na prebivalca (m ²)	Kmetijska zemljišča na prebivalca (m ²)
SLOVENIJA	884	2.545
SPODNJE PODRAVJE	3.708	5.416

Vir: Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja, 2011

Če primerjamo stopnjo zagotavljanja samooskrbe Spodnjega Podravja s slovenskimi razmerami pa je slika kljub vsemu izrazito pozitivna. Obseg obdelovalnih zemljišč na prebivalca Spodnjega Podravja je skoraj za štirikrat večji kot na prebivalca Slovenije in tudi presega površino, ki je potreba za zagotavljanje samooskrbe. Tako spodnje Podravje z vidika zagotavljanja boljše stopnje samooskrbe predstavlja nacionalno pomembno in posebej vredno regijo, kar bi morali upoštevati tako pri oblikovanju nacionalnih kot regionalnih, razvojnih ukrepov in usmeritev.

Osnova za določitev pretežnega namena pridelave je vrednost posamezne vrste kmetijske pridelave in/ali prireje na kmetijskem gospodarstvu.

Izključno oz. pretežno za lastno porabo pomeni, da vse oz. večino na kmetijskem gospodarstvu pridelanih pridelkov porabijo zase (doma). V Spodnjem Podravju je 61,62 kmetijskih gospodarstev, ki se izključno in pretežno ukvarjajo s kmetijstvom za lastno uporabo, medtem ko ta delež v celotnem Podravju znaša 58,75%. Temu je namenjenih 25,40% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Delež glav velike živine, ki je namenjena vzreji za lastno porabo znaša 13,36% glav velike živine.

Pretežno za prodajo pomeni, da večino na kmetijskem gospodarstvu pridelanih pridelkov prodajo:

- **neposredno potrošnikom**: prodaja na domu, na tržnicah, na sejnih, od vrat do vrat, poraba za kmečki turizem.
- **preko posrednika**:
  - na debelo (veletrgovine, veletržnice),
  - zadruzi,
  - trgovini na drobno,
  - neposredno predelovalni industriji,
  - drugam (menze, hoteli, gostilne).

V Spodnjem Podravju je 38,37% kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s prodajo neposredno potrošnikom ali s prodajo preko posrednika. Temu je namenjenih 74,59% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Delež glav velike živine, ki je namenjena vzreji za prodajo znaša 86,63% glav velike živine.

Tabela 72: Kmetijska gospodarstva po namenu pridelave 2010

	Število kmetijskih gospodarstev	Površina kmetijskih zemljišč v uporabi KZU (ha)	Število glav velike živine (GVŽ)
SPODNJE PODRAVJE			
Namen pridelave - SKUPAJ	4.162	25.314	23.728
Izključno za lastno porabo	1.973	4.650	2.127
Pretežno za lastno porabo	592	1.782	1.044
Prodaja neposredno potrošnikom	412	3.029	2.445
Prodaja preko posrednika	1.185	15.855	18.112
PODRAVJE			
Namen pridelave - SKUPAJ	12.318	80.516	79.851
Izključno za lastno porabo	5.513	12.534	6.397
Pretežno za lastno porabo	1.723	5.413	3.593
Prodaja neposredno potrošnikom	1.459	13.269	9.202
Prodaja preko posrednika	3.623	49.300	60.658
SLOVENIJA			
Namen pridelave - SKUPAJ	74.646	474.432	421.553
Izključno za lastno porabo	34.628	92.563	45.746
Pretežno za lastno porabo	9.798	35.001	22.530
Prodaja neposredno potrošnikom	7.600	78.473	57.905
Prodaja preko posrednika	22.620	238.394	295.372

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

V Spodnjem Podravju je 1.955 vinogradnikov, ki skrbno obdelujejo 1.134,4 ha vinogradov, kar je 28,72% celotne površine vinogradov v Podravju in 6,93% celotne površine slovenskih vinogradov. V Spodnjem Podravju je 2.781 vinogradov na katerih uspeva 3,85 milijonov sadik.

Tabela 73: Pridelovalci, površina, število vinogradov in število sadik glede na sedež kmetijskega gospodarstva

	Pridelovalci	Površina (ha)	Število vinogradov	Število sadik (v 1000)
SLOVENIJA	25.582	16.354,3	4.2970	58.914,1
SPODNJE PODRAVJE	1.955	1.134,4	2.781	3.851,2
Podravska	4.992	3.949,6	7.170	14.326,4

Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih

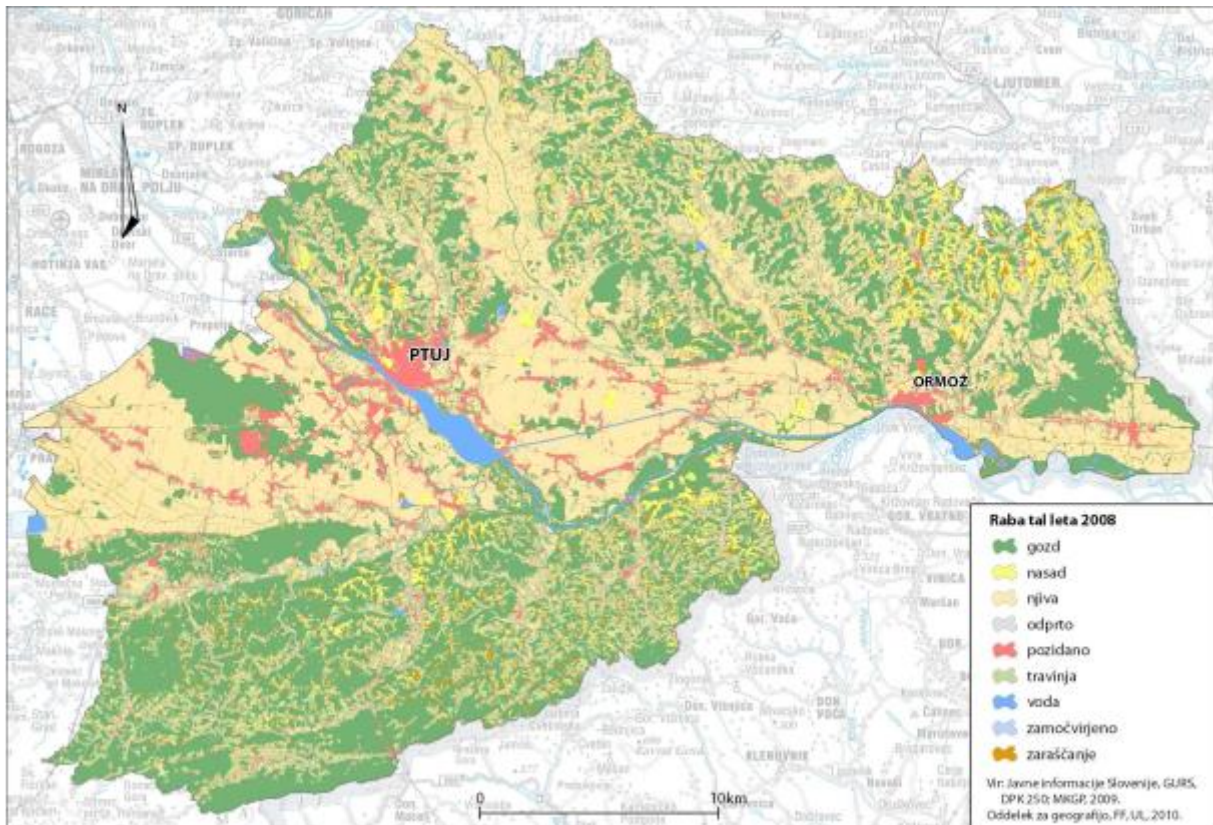
V Podravski regiji ima 9.842 kmetijskih gospodarstev tudi gozd. V letu 2000 je bilo takih kmetijskih gospodarstev za 26,37% več. V celotni površini vseh zemljišč, ki jih kmetijska gospodarstva uporabljajo gozd obsega 34.359 ha, kar je v primerjavi z letom 2000 za 2.596 ha manj. V Spodnjem Podravju po kategoriji prevladujejo večnamenski gospodarski gozdovi.

Tabela 74: Velikost gozdov

GOZD	2000		2010	
	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev
SLOVENIJA	394.701	76.670	373.629	62.832
PODRAVJE	37.443	12.438	34.359	9.842

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Pokrajinsko raznolikost na območju Spodnjega Podravja poudarjajo velike razlike v rabi tal med večinoma obdelanimi prisojnimi, južnimi, jugovzhodnimi in jugozahodnimi pobočji ter osojnimi pobočji, pretežno poraslimi z gozdom. Da govorimo o najbolj kmetijski regiji, kaže že struktura rabe tal, kjer je v Sloveniji sicer prevladujoča kategorija gozd zastopana s slabimi 35 %.

Slika 23: Raba tal na območju Spodnjega Podravja

Gozda je v Spodnjem Podravju v primerjavi s slovenskimi razmerami malo, vendar je pomembna njegova razporeditev. V Halozah je gozdov kar 57%, poraščajo pa predvsem višja območja. V Slovenskih goricah gozdovi obsegajo 35,8%, na najbolj poseljeni in intenzivno kmetijski ravnini ob Dravi pa komaj 18%.

Največ kmetijskih gospodarstev v Podravju 54,34% ima v uporabi površino gozdov velikostnega razreda pod 3 ha, 29,97% kmetijskih gospodarstev v uporabi površino gozdov velikostnega razreda 3 ha do pod 10 ha, medtem, ko ima 6,91 kmetijskih gospodarstev v uporabi površino gozdov večjo od 15 ha.

Tabela 75: Površine gozdov po velikosti

Kategorija		Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev
Podravje	Velikostni razred površine gozda - SKUPAJ	34.359	9.842
	Velikostni razred površine gozda - več kot 0 do pod 1 ha	313	1.138
	Velikostni razred površine gozda - 1 ha do pod 2 ha	1.123	1.602
	Velikostni razred površine gozda - 2 ha do pod 3 ha	3.498	2.609
	Velikostni razred površine gozda - 3 ha do pod 5 ha	3.495	1.529
	Velikostni razred površine gozda - 5 ha do pod 10 ha	5.187	1.421
	Velikostni razred površine gozda - 10 ha do pod 15 ha	6.187	933
	Velikostni razred površine gozda - 15 ha do pod 20 ha	2.970	251
	Velikostni razred površine gozda - 20 ha do pod 30 ha	2.151	128
	Velikostni razred površine gozda - 30 ha do pod 50 ha	2.312	98
	Velikostni razred površine gozda - 50 ha ali več	7.125	133

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Pridobivanje lesa je sestavni del gospodarstva družinskih kmetij. Splošni trendi družbenega razvoja se odražajo tudi pri gospodarjenju z gozdovi in pri rabi lesa. Posek lesa odraža potrebe kmetij po lesu za domačo porabo pa tudi potrebe po zagotavljanju neposrednega dohodka iz gozda s prodajo lesa.

Med kmetijskimi gospodarstvi, ki so imela gozd, jih je v letu 2010 posek opravilo 5.753 ali 58,45% v skupnem obsegu 130.369 m³. Raziskave kmetijskih gospodarstev in podrobne analize poseka v gozdovih družinskih kmetij kažejo naraščajoč trend pridobivanja lesa. Povprečni posek na družinsko kmetijo, ki je imela posek, se je v zadnjih desetih letih s 15,66 m³ povečal na 22,64 m³.

Tabela 76: Posek lesa na družinskih kmetijah, Podravje

	enota	2000	2010
Posek	m ³	117.234	130.269
Družinske kmetije, ki so imele posek	število	7.486	5.753
Povprečni posek (m ³ / družinsko kmetijo, ki je imela posek)	m ³	15,66	22,64

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Analize rabe lesa po velikostnih kategorijah posesti kažejo na strukturne razlike med njimi in tudi potrebe po različnih pristopih pri spodbujanju intenziviranja pridobivanja lesa. Za kmeta je gozd še vedno tudi dolgoročna finančna rezerva, kar kaže tudi v povprečju precej manjši posek od prirastka. Izjemno velik delež lesa, ki ga družinske kmetije porabijo za ogrevanje, kaže, da je to zanje najcenejši vir energije. Poraba lesa za ogrevanje je precej enakomerna in manj odvisna od velikost posesti kot od dejanskih potreb. Zato v manjših posestnih kategorijah do 5 ha pretežni del lesa porabijo za ogrevanje.

Struktura kmetijskega prebivalstva

Za delovanje in obstoj kmetije so ključne njene socioekonomske in predvsem demografske poteze. Delovanje kmetije in njen razvoj sta v veliki meri odvisni od gospodarja in njegovih socioekonomskih in demografskih značilnostih.

Za delo in življenje manj atraktivni podeželski prostor kljub vlaganjem še vedno zaostaja v razvoju, v nekaterih območjih, predvsem v gričevnatem delu (Haloze in deloma Slovenske gorice) je še vedno opazen trend depopulacije predvsem mlajših ljudi z višjo stopnjo izobrazbe. Posledice se na gospodarskem področju kažejo v ekstenziviranju in propadanju posameznih proizvodnih potencialov, na negospodarskem področju pa v nazadovanju in krčenju ekonomske in socialne infrastrukture.

Gospodar kmetije kot nosilec dejavnosti je odločujoč pri usmerjanju razvoja kmetije, k temu pa najbolj prispevajo njegova izobrazba, starost, osebna angažiranost in zavzetost ter številni drugi dejavniki. Gospodar kmetijo vodi, sprejema odločitve in načrtuje prihodnji razvoj.

Gospodarji kmetij na območju Spodnjega Podravja so v zrelih letih ali ostareli. Več kot polovico oziroma 57,2 % gospodarjev je starejših od 51 let. V kategorijo od 36-50 let se uvršča 40,5 % gospodarjev. Na drugi strani so mlajše kategorije gospodarjev (do 35 let) mnogo slabše zastopane, saj je takih le 2,3 %. Ti podatki so primerljivi s podatki za celotno Slovenijo, saj je v Sloveniji 58,4 % gospodarjev starejših od 55 let, podobno velja za celotno Statistično regijo Podravje. V Spodnjem Podravju, podobno kot v Sloveniji prevladujejo starejši gospodarji, saj je kar 77,9 % gospodarjev starejših od 45 let. Le 5,5 % je mlajših od 35 let. Starejših gospodarjev od 55 let je kar 55,3 %. Prevladujeta torej srednja in ostarela generacija gospodarjev.

Izpostaviti je potrebno dejstvo, da je povprečna starost gospodarja-upravitelja na kmetijskih gospodarstvih v Podravju 57 let, kar se je v primerjavi z letom 2000 povečalo za 1 leto. Takšna lastniška in starostna struktura neugodno vpliva na nadaljnji razvoj kmetijstva, ki zahteva modernizacijo in prestrukturiranje.

Tabela 77: Povprečna starost in število gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih

Gospodar-upravitelj	2000		2010	
	Število oseb	Povprečna starost	Število oseb	Povprečna starost
PODRAVJE	14.775	56	12.280	57
SLOVENIJA	86.336	57	74.425	57

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

V spodnje tabele je razvidna starostna struktura kmetijskih gospodarjev in družinskih članov na obravnavanem področju.

Tabela 78: Razdelitev družinskih članov na družinskih kmetijah po starostnih skupinah

Zap. št.	OBČINA	SKUPAJ	pod 25 let	od 25 - 35 let	od 35 - 45 let	od 45 - 55 let	od 55 - 65 let	od 65 let-
Dravsko-Ptujsko polje								
1	DORNAVA	648	138	92	92	96	104	126
2	KIDRIČEVO	1.400	250	177	230	226	198	319
3	PTUJ	1.382	285	162	183	251	187	314
4	HAJDINA	593	99	89	75	110	82	138
5	MARKOVCI	875	145	118	116	170	126	200
6	GORIŠNICA	925	208	129	133	163	123	169
SKUPAJ		5.823	1.125	767	829	1.016	820	1.266
Haloze								
7	CIRKULANE	694	95	114	88	126	114	157
8	MAJŠPERK	1.112	241	141	168	163	148	251
9	VIDEM	1.592	311	209	237	260	238	337
10	ZAVRČ	421	94	67	57	73	66	64
11	PODLEHNIK	710	159	97	109	134	73	138
12	ŽETALE	819	193	128	110	124	99	165
SKUPAJ		5.348	1.093	756	769	880	738	1.112
Slovenske gorice								
13	DESTRNIK	693	94	91	106	135	125	142
14	JURŠINCI	960	216	137	170	129	152	156
15	SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	551	129	92	69	92	72	97
16	TRNOVSKA VAS	508	147	51	64	81	73	92
SKUPAJ		2.712	586	371	409	437	422	487
SPODNJE PODRAVJE		13.883	2.804	1.894	2.007	2.333	1.980	2.865
PODRAVJE		41.750	8.650	5.491	6.136	6.872	5.883	8.718
SLOVENIJA		259.075	54.169	34.029	37.729	41.842	37.848	53.458

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Iz starostne strukture prebivalcev na kmetijah, ki zajema vse družinske člane, tudi tiste, ki delajo zunaj kmetije lahko razberemo, da bistveno ne odstopa od slovenskega povprečja. Tako je na kmetijskih gospodarstvih 20,2% prebivalstva mlajšega od 25 let, 44,9 % prebivalstva v starosti od 25 do 55 let in 34,9% prebivalstva starejšega od 55 let.

Za razvoj kmetijstva in podeželja je pomemben dejavnik izobrazbena struktura kmečkega prebivalstva. Za izobraževanje s področja kmetijstva je v Podravski regiji relativno dobro poskrbljeno. Zainteresiranim kmetom so na voljo formalne in neformalne oblike izobraževanja in usposabljanja.

V regiji je Fakulteta za kmetijstvo v Mariboru s popolnim programom študija kmetijstva. Srednji kmetijski šoli sta v Mariboru in Ptuj, kjer se izobražujejo dijaki v programih srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicnega izobraževanja, poklicno tehniškega izobraževanja in nižjega izobraževanja. Za dopolnilno neformalno izobraževanje v dejavnosti in usposabljanje kmetov in zaposlenih na kmetijah skrbi Kmetijsko gozdarska zbornica z oddelki Kmetijsko svetovalne službe, kjer organizirajo različne tečaje in predavanja na aktualne teme iz področja kmetijstva in gozdarstva. Kmetijsko svetovalna služba opravlja tudi svetovanje na posameznih kmetijah, kjer lahko vsak kmet neposredno dobi od strokovne službe nasvet ali druge informacije. Lokalne skupnosti pa zagotavljajo izobraževanje kmetijske populacije v okviru številnih drugih projektov in programov. Za neformalno in formalno izobraževanje lastnikov gozdov skrbi Zavod za gozdove Slovenije, sam ali v sodelovanju s srednjo gozdarsko šolo v Postojni.

Splošna izobrazba gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih se je v Podravju glede na leto 2007 dvignila. Povečal se je % gospodarjev, ki dosegajo srednjo splošno izobrazbo in več. V primerjavi s Slovenijo Podravska regija zaostaja za 2,5% odstotne točke glede doseganja nižje poklicne in srednje poklicne izobrazbe gospodarjev, medtem ko za 0,3 odstotne točke nad slovenskim povprečjem srednje strokovne in srednje splošne izobrazbe.

Izobrazbena struktura gospodarjev je na proučevanem območju boljša od izobrazbene strukture gospodarjev slovenskih kmečkih gospodinjstev, vendar pa vseeno dokaj slaba, kar predstavlja določene omejitvene dejavnike. V Spodnjem Podravju je takih, ki imajo končano osnovno šolo ali manj največ in sicer 40 odstotkov, 10 odstotkov manj je tistih, ki imajo poklicno izobrazbo. Pomemben je tudi podatek o deležu višje in visoko izobraženih, saj predstavljajo 6 odstotkov gospodarjev, in pričakujemo da se bo ta odstotek v prihodnosti še zvišal.

Tabela 79: Splošna izobrazba gospodarjev

Splošna izobrazba gospodarjev	PODRAVJE				SLOVENIJA	
	2007		2010		2010	
	Število gospodarjev	v %	Število gospodarjev	v %	Število gospodarjev	v %
Ni podatka o izobrazbi	12	0,1	-	0,0	-	0,0
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska izobrazba	1.136	7,7	625	5,1	4.496	6,0
Osnovnošolska izobrazba	7.677	51,9	5.000	40,7	27.704	37,2
Nižja poklicna, srednja poklicna izobrazba	3.621	24,5	3.755	30,6	24.663	33,1
Srednja strokovna, srednja splošna izobrazba	1.842	12,5	2.180	17,7	12.964	17,4
Višješolska, visokošolska izobrazba	487	3,3	720	5,9	4.598	6,3
Skupaj	14.775	100,00	12.280	100,0	74.425	100,0

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Po značilnih pridelovalnih območjih se tudi v izobrazbi gospodarjev kažejo pomembne razlike. Izobrazbene razmere so ugodne zlasti na ravninskem območju, kjer ima kar 40 % vsaj srednješolsko izobrazbo, od tega je takih z višjo ali visoko 10 %. Slabša izobrazbena struktura gospodarjev je v Slovenskih goricah, saj tu prevladujejo gospodarji z nedokončano ali dokončano osnovno šolo, najslabša pa je v Halozah, saj delež gospodarjev, ki nimajo dokončano niti osnovne šole znaša kar 17,6 %.

Prav tako kot splošna je pomembna tudi kmetijska izobrazba, saj pomembno vpliva na uvajanje novosti in razvoj različnih oblik kmetijske dejavnosti ter kvalitetnega napredka. V Podravju upravlja družinske kmetije 65,44% gospodarjev, ki nimajo pridobljene formalne kmetijske izobrazbe (imajo le praktične izkušnje v kmetovanju), 23,15% gospodarjev pa ima le tečaj iz kmetijstva, ne pa tudi formalne izobrazbe. Podobna slika se kaže tudi v Spodnjem Podravju. Kljub vsemu pa se število gospodarjev oz. upraviteljev z doseženo formalno izobrazbo iz kmetijstva glede na podatke iz leta 2007 počasi povečuje.

Tabela 80: Kmetijska izobrazba gospodarjev

Kmetijska izobrazba gospodarjev	2007		2010	
	Število gospodarjev	v %	Število gospodarjev	v %
samo praktične izkušnje	12.272	83,08	8.035	65,44
tečaji iz kmetijstva	1.063	7,19	2.843	23,15
Nižja poklicna, sprednje poklicna izobrazba	568	3,84	648	5,27
Srednja strokovna izobrazba	397	2,68	519	4,22
Višješolska, visokošolska izobrazba	170	1,15	235	1,92
ni podatka	305	2,06	0	0,00
Skupaj	14.775	100,00	12.280	100,00

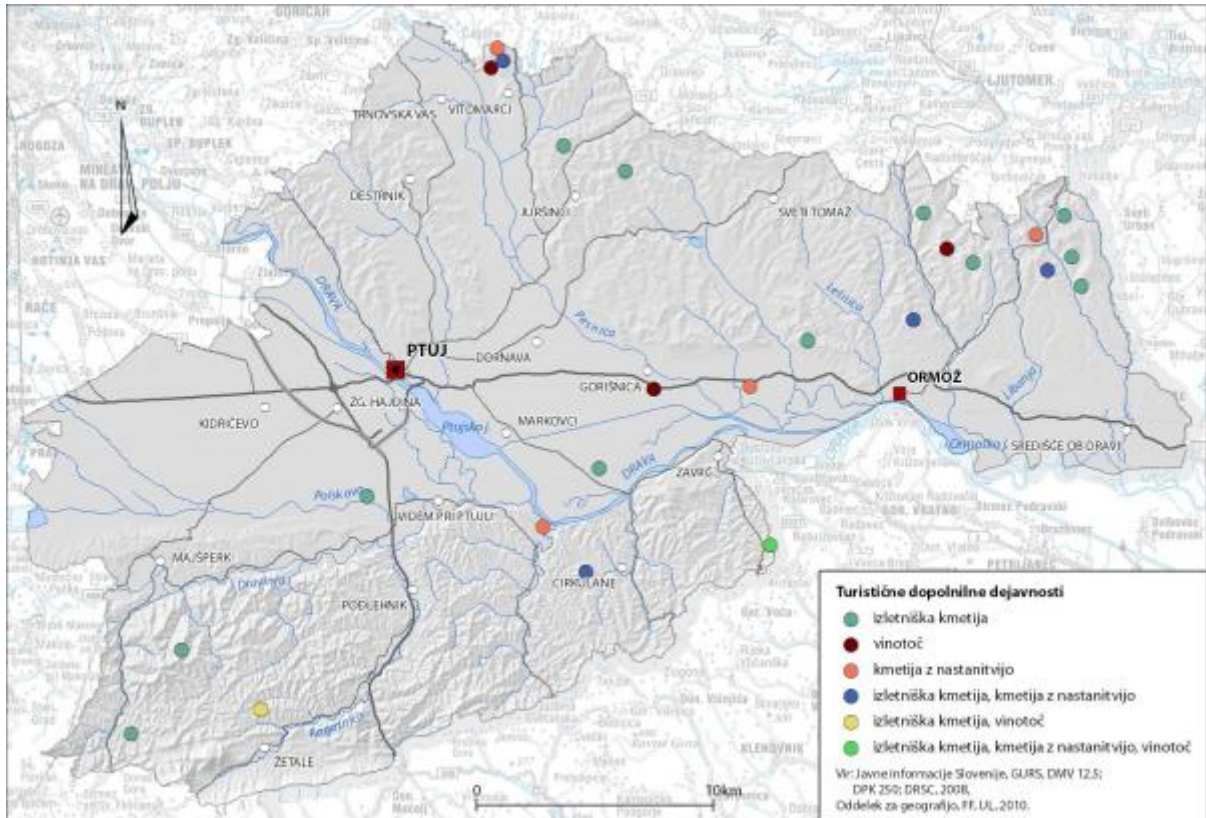
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Dopolnilne dejavnosti na kmetijstvu

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah, turizem in rekreacija so že elementi gospodarske rasti vendar še nezadostno izkoriščene. Zlasti v zadnjih desetih letih je prišlo do razmaha dopolnilnih dejavnosti na podeželju, predvsem turizma na kmetijah, v glavnem izletniškega. Žal je še vedno čutiti veliko pomanjkanje prenočišč in kulinarične ponudbe, predvsem pa programov, ki bi vključevali širšo, celostno in kakovostno ponudbo (kulinarika, prenočitvene kapacitete, izven penzijske aktivnosti,...).

Število družinskih kmetij v Podravju, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnosti je 1.390, kar pa še vedno ne predstavlja realne slike, saj te dopolnilne dejavnosti večinoma niso registrirane po sprejeti zakonodaji o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah v Sloveniji. To pomeni, da bodo na teh kmetijah potrebne dodatne investicije, ki jih bodo le redki kmetje lahko pokrili z dohodki iz osnovne kmetijske dejavnosti.

Vsekakor je predelava osnovnih kmetijskih surovin na domu in direktno trženje velika priložnost za naše kmetije, predvsem v smislu samostojnosti kmetijskega gospodarstva ter možnosti nastopa na trgu s tipičnimi lokalnimi produkti. Še naprej bo potrebno spodbujati dopolnilne dejavnosti na kmetiji in kombinacijo dela v kmetijstvu z zaposlitvijo zunaj njega. Dopolnilne dejavnosti na kmetijah (predelava pridelkov, turizem, storitve itd.) so elementi gospodarske rasti, ki so na tem območju še nezadostno izkoriščene.

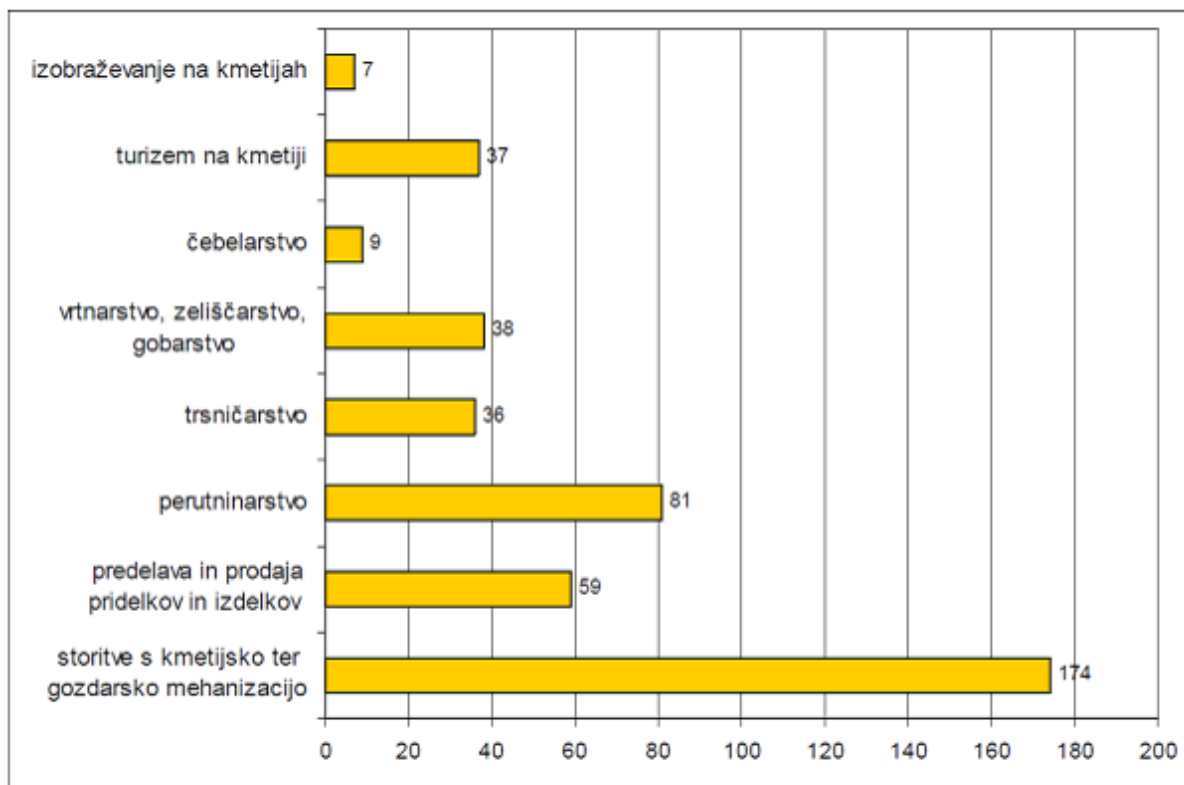
Slika 24: Turistične dopolnilne dejavnosti na kmetijah v Spodnjem Podravju

Zaradi različnih pojavnih oblik in razvojne dinamike so dopolnilne dejavnosti v Sloveniji nasploh zanimive z vidika proučevanja njihovih raznovrstnih učinkov, v prvi vrsti gospodarskih, socialnih pa tudi okoljskih. V okviru gospodarskih učinkov velja izpostaviti predvsem pozitivne npr. zagotavljanje primerljivega dohodka zaradi višjega in bolj stabilnega dohodka na kmetiji, posledično izboljšanje življenjskega standarda, možnosti za nova vlaganja, večja socialna varnost kmečkega prebivalstva idr., čeprav so lahko nekateri učinki tudi negativni. Pri posameznih oblikah dopolnilne dejavnosti so ob začetku razmeroma velika in včasih tvegana finančna vlaganja, nestabilen in majhen slovenski trg, k določeni meri negotovosti pa prispevajo tudi neprestane hitre spremembe tako evropske kot slovenske zakonodaje.

Socialni učinki dopolnilnih dejavnosti se najbolj odražajo v izboljšani demografski strukturi, lahko tudi v ohranjanju lokalne tradicije ter krepitve lokalne identitete in večjem vključevanju vseh družinskih članov v delovanje kmetije. Lahko pa imajo dopolnilne dejavnosti tudi negativne socialne učinke, ki so posledica prevelikega prilagajanja kmetije okusu in zahtevam »kupcev«, zaradi povečanega obiska idr. Lahko pride do nesoglasij in sporov v lokalnem okolju ipd. Dodatne obremenitve, ki jih prinese dopolnilna dejavnost na kmetiji, lahko privedejo do preobremenjenosti (delo, odgovornost) posameznih družinskih članov ter oteženega usklajevanja interesov (npr. kmetijska dejavnost na eni in dodatna turistična dejavnost na kmetiji).

Opozoriti pa velja še na okoljske učinke dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Med pozitivnimi so nesporno spodbujanje rabe lokalnih virov, razvoj prispeva k izboljšanju lokalne infrastrukture (npr. ureditev cest, razsvetljave), pri določenih dopolnilnih dejavnostih se ponovno oživlja uporaba tradicionalnih metod. Z okoljskega vidika pa je lahko sporna neprilagojenost novih tehnik in tehnologij lokalnemu okolju, slabo nadzorovani in včasih prostorsko neprimerni večji posegi, zaradi novih dejavnosti motenje ustaljene osnovne kmetijske proizvodnje in nenazadnje tudi nevarnost opuščanja primerne kmetijske dejavnosti.

Slika 25: Zastopanost dopolnilnih dejavnosti na kmetiji po vrstah.

Kot drugod po Sloveniji so tudi na območju Spodnjega Podravja daleč v ospredju storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo. Razmeroma skromno so zastopane tiste dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ki zahtevajo kompleksnejšo organizacijo, dodatno delovno silo, posledična pa prinašajo večjo dodano vrednost. Kar 81 kmetov ima kot dopolnilno dejavnost na kmetiji prijavljeno perutninarstvo. To je v slovenskem prostoru posebnost, na območju Spodnjega Podravja pa je že tradicionalno prisotno. Gre za dejavnost, ki zahteva ob začetku razmeroma velik vložek, glede na potrebe Perutnine Ptuj in organizacije dobave piščančjega mesa pa je gojenje perutnine za številne kmetije nosilna dejavnost tudi v smislu gospodarskega preživetja. Razmeroma nizko število kmetij usmerjenih v dopolnilno dejavnost turizem na kmetiji kaže na skromno izkoriščenost tega potenciala v regiji s strani domačinov. Gre za dejavnost, ki zahteva dobro organizacijo, določen začetni finančni vložek, hkrati pa ob kvalitetni ponudbi prinaša tudi zadovoljiv zaslužek.

Ekološko in integrirano kmetijstvo

Ohranjanje biotske raznovrstnosti, krajinske pestrosti in naravnih ekosistemov v zadnjem času postaja v okviru okoljskih programov vse pomembnejše področje. Na spreminjanje krajine najbolj vplivajo posegi v naravo, med katerimi je tudi konvencionalno kmetijstvo. Usmerjanje v okolju bolj prijazne načine kmetovanja je zato v prihodnje edina možna alternativa konvencionalnemu načinu. Posebej ob dejstvu, da se potrošniki vse bolj zavedajo pomena zdrave prehrane, oziroma hrane, pri kateri je omogočena sledljivost, preverjanje njene kakovosti praktično od polja do krožnika.

Na območju Spodnjega Podravja je zaradi različnih omejitvenih pogojev (vodovarstvena območja pitne vode, razgiban relief, ponekod slabša lokalna infrastruktura) potrebno zelo skrbno načrtovati bodoče usmeritve v kmetijstvu in širše na podeželju. Nedvomno ima z vidika ohranjanja naravnih virov in ekološke stabilnosti regije velik pomen postopen prehod iz trenutno prevladujočih intenzivnih v sonaravnejše oblike pridelave, predvsem ekološko kmetovanje.

Ekološko kmetijstvo temelji na biološkem razumevanju medsebojnih povezav v kmetijstvu. Razvilo se je v celosten koncept kmetijskega gospodarjenja, ki si v sozvočju z naravo prizadeva za čim bolj sklenjen krogotok snovi in energije na kmetiji oziroma posestvu.

Ekološki kmet zato prednostno izbira takšne ukrepe, s katerimi bo dosegel kar najboljšo pridelovalno zmožnost kmetije kot celote. Ekološko kmetijstvo predstavlja pravo priložnost na več nivojih. Gre za nove zaposlitvene priložnosti v kmetijstvu, predelavi in sorodnih dejavnostih, kar je že vidno v rasti ekološkega sektorja. Prav tako obstajajo tudi okoljske prednosti. Ta kmetijski sistem lahko prinese zelo pomembne koristi za gospodarstvo kot za socialno povezanost ruralnih področij.

Integrirano kmetijstvo - temelji na naravi prijaznem načinu pridelave, kjer se z uporabo naravnih virov in mehanizmov, ki zmanjšujejo negativne vplive kmetovanja na okolje in zdravje ljudi, prideluje kakovostna in zdrava hrana. Integrirana pridelava pomeni uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov. Prednost je dana naravnim ukrepom pred fitofarmaceutskimi in biotehnološkimi ukrepi, pri čem se doseže enak gospodarski učinek. Uporaba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev je redno nadzorovana, pridelava pa poteka brez uporabe gensko spremenjenih organizmov. V Sloveniji je vzpostavljen kontrolni sistem integrirane pridelave, ki nadzoruje agrotehnične ukrepe pri pridelavi sadja poljščin in vrtnin in uporabi fitofarmaceutskih sredstev in gnojil. Postopke integrirane pridelave v Sloveniji kontrolirajo pooblaščenice organizacije.

Na območju Spodnjega Podravja je zaradi omejenih pogojev kmetovanja (vodovarstvena območja - pitna voda, razgiban relief, slaba lokalna infrastruktura, ...) že bil izpostavljen pomen postopnega prehoda iz intenzivnega na sonaravnejše oblike pridelave, predvsem na ekološko kmetovanje. Vzporedno je potrebno uvajati tudi nove pridelovalne usmeritve. Na preučevanem območju se več kmetov ukvarja z integriranim kmetovanjem (poljedelci, vinogradniki, zelenjadarji, sadjarji), medtem ko standarde za ekološko kmetovanje trenutno dosega le 46 kmetov.

Iz spodnje tabele je razvidno, da se je veliko kmetov odločilo za ekološko in integrirano kmetovanje. Na območju Spodnjega Podravja, po podatkih Inštituta za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu, po podatkih za leto 2012 deluje 46 ekoloških kmetij in 197 integriranih kmetij. Število pridelovalcev pa se še naprej veča, saj je v Spodnjem Podravju v tem trenutku še kar nekaj kmetij v postopku preusmeritve v ekološko kmetovanje.

Tabela 81: Ekološko in integrirano kmetovanje 2012

Območja z občinami	Skupno število ekoloških kmetij	Skupno število integriranih kmetij
Dravsko-Ptujsko polje		
DORNAVA	1	15
KIDRIČEVO	3	/
PTUJ	2	22
HAJDINA	2	13
MARKOVCI	/	23
GORIŠNICA	1	28
SKUPAJ	9	101
Haloze		
CIRKULANE	6	9
MAJŠPERK	13	3
VIDEM	4	16
ZAVRČ	4	6
PODLEHNIK	2	3
ŽETALE	6	1
SKUPAJ	35	38
Slovenske gorice		
DESTRNIK	/	10
JURŠINCI	1	43
SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	1	5
TRNOVSKA VAS	/	/
SKUPAJ	2	58
SPODNJE PODRAVJE	46	197
PODRAVJE	192	565

Vir: Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu, 2012

Delovno aktivne osebe v kmetijstvu

Kljub naraščanju števila delovno aktivnega prebivalstva in tudi števila zaposlenih se število prebivalcev Podravja, podobno kot celotne Slovenije, ki se preživljajo s kmetovanjem iz leta v leto zmanjšuje. Skupni delež zaposlenih in samozaposlenih v dejavnosti kmetijstvo, lov, gozdarstvo in ribištvo v Podravski regiji znaša 6,3% vseh delovno aktivnih oseb.

Tabela 82: Samozaposlene osebe kmetije

Območja z občinami	Samozaposlene osebe kmetije
Dravsko-Ptujsko polje	
DORNAVA	63
KIDRIČEVO	224
PTUJ	159
HAJDINA	86
MARKOVCI	122
GORIŠNICA	133
Haloze	
CIRKULANE	113
MAJŠPERK	185
VIDEM	216
ZAVRČ	58
PODLEHNIK	91
ŽETALE	102
Slovenske gorice	
DESTRIK	126
JURŠINCI	126
SVETI ANDRAŽ V SLOV. GORICAH	105
TRNOVSKA VAS	62

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2012

Delež gospodarjev, ki so zaposleni na kmetiji je visok, saj znaša kar dobrih 50 odstotkov. Ta skupina gospodarjev si najbolj prizadeva za obstoj kmetije, prav tako pa so najbolj dovzetni za novosti in aktualnosti v kmetovanju. Pomemben delež predstavljajo tudi upokojeanci, katerih je tretjina gospodarjev. Delež gospodarjev, ki pa imajo redno zaposlitev zunaj kmetijstva je relativno malo in sicer samo slabih 14 %. Takih je največ na ravninskem območju, kar lahko pripišemo boljši dostopnosti služb v ravninskem delu in tudi drugačnemu načinu življenja, saj se suburbanizacija širi tudi v te predele.

Po aktivnosti gospodarjev izstopajo Slovenske gorice, kjer je kar 65,5 % gospodarjev zaposlenih na kmetiji, prav tako je na ravninskem delu več kot polovica gospodarjev kmetov. V Halozah je takih gospodarjev samo 41,2 %, razlog zato pa lahko pripišemo višji starosti gospodarjev v Halozah, ki so že v pokoju. Takih gospodarjev je v Halozah 50 odstotkov, kar je več kot zaposlenih. Po statusu v Podravski regiji družinske delovne sile prevladujejo upokojeanci zunaj kmetijstva in upokojeanci iz kmetijstva, teh je od gospodarjev upraviteljev 4.819, kar je 37,24%, medtem ko med skupino drugih družinskih članov prevladujejo osebe, ki delo opravljajo zunaj kmetije - delo v delovnem razmerju ali samostojno, teh je 40,87%. Tudi za tiste, ki so bili na kmetijah redna delovna sila, je bilo kmetijsko delo najpogosteje stranska dejavnost ali pomoč drugim družinskim članom.

Tabela 83: Družinska delovna sila: Zaposlitveni status osebe, delovne osebe na družinski kmetiji

		Zaposlitveni status - SKUPAJ	Kmet, kmetijski podjetnik	Delo zunaj kmetije - delo v delovnem razmerju ali samostojno	Brezposeln	Gospodinja (nima lastnih dohodkov)	Otrok, učenec, dijak, študent	Upokojenec zunaj kmetijstva	Upokojenec iz kmetijstva
SLOVENIJA	Gospodar-upravitelj	74.425	14.065	22.773	2.203	2.951	153	25.661	6.619
	Drugi družinski člani	130.820	6.111	56.242	8.805	12.370	20.148	20.501	6.643
Podravska	Gospodar-upravitelj	12.280	2.883	3.300	396	862	20	3.551	1.268
	Drugi družinski člani	20.678	1.241	8.452	1.753	2.249	2.988	2.800	1.195

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Ekonomsko vrednotenje kmetijske proizvodnje na kmetijskih gospodarstvih

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev se izraža kot standardni prihodek (na kratko tudi SO); ta je v skladu z enotno metodologijo definiran kot vrednostno izražena bruto proizvodnja posameznega pridelka vrednotena po cenah na pragu kmetije. Proizvodnja vključuje:

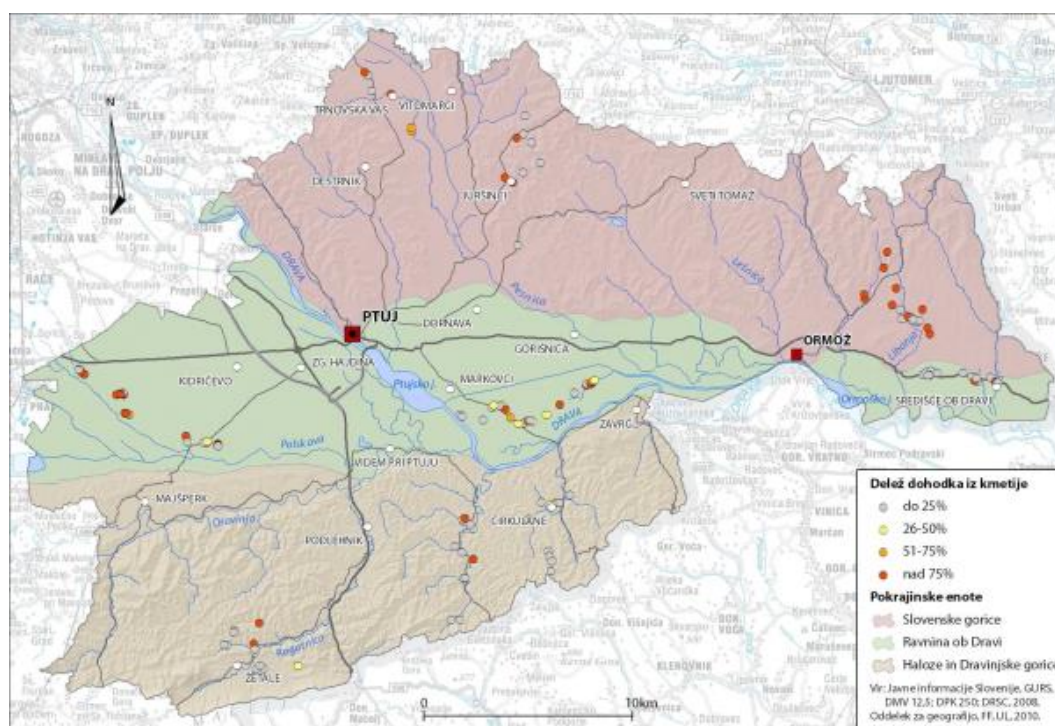
- prodajo, porabo na kmetiji in gospodinjstvu ter razliko v zalogah
- vključuje tako vrednost glavnega, kot tudi vrednost morebitnih stranskih proizvodov.

Skupni standardni prihodek (SO) kmetijskih gospodarstev v Podravski regiji znaša 194,26 milijona EUR, kar znaša 21,27% celotnega skupni standardnega prihodka (SO) kmetijskih gospodarstev v Sloveniji. V Spodnjem Podravju znaša Skupni standardni prihodek (SO) kmetijskih gospodarstev 60,52 milijona EUR in predstavlja 31,15% skupnega standardnega prihodka (SO) kmetijskih gospodarstev v Podravski regiji. Obseg dela na kmetijskih gospodarstvih se izraža v koeficientih polnovrednih delovnih moči (PDM); izračun temelji na razmerju med številom ur, letno porabljenih za delo v kmetijski dejavnosti, in enoletnim obsegom dela polno zaposlene osebe (1.800 ur), ki ga uporablja nacionalna statistika delovne sile. Z izračuni vrednosti PDM za vsako delovno aktivno osebo posebej ter z upoštevanjem dela najete delovne sile se tako zajame celoten letni vložek dela na vsakem kmetijskem gospodarstvu. V letu 2010 se je s kmetijsko dejavnostjo v Spodnjem Podravju ukvarjalo 4.162 kmetijskih gospodarstev. Njihov vložek dela je znašal 4.063 PDM (1 polnovredna delovna moč pomeni 1.800 delovnih ur na leto).

Tabela 84: Kmetijska gospodarstva

	Število kmetijskih gospodarstev	Ekonomska velikost (SO v 1000 EUR)	Skupne polnovredne delovna moči (PDM)
SLOVENIJA	74.646	913.194	77.012
PODRAVJE	12.318	194.265	13.464
SPODNJE PODRAVJE	4.162	60.520	4.063

Pomembno vsebinsko dopolnitev tega poglavja predstavlja tudi ocena deleža dohodka iz kmetijstva v samem gospodinjstvu. Spodnja slika kaže, da prevladujejo bodisi majhne, dopolnilne kmetije, katerim dohodek iz kmetijstva pomeni le skromno dopolnitev k družinskemu proračunu, ali pa govorimo že o usmerjenem kmetovanju, kjer je kmetijstvo steber družinskega proračuna.

Slika 26: Dohodek iz kmetijske dejavnosti na anketiranih kmetijah.

Takšnih kmetij je največ v Slovenskih goricah. Izstopajo kmetije terciarnih Haloz, kjer izrazito prevladujejo majhne, samooskrbne dopolnilne kmetije, ki nimajo pomembne gospodarske vloge za družinski proračun. Vendar so težnje v razvoju slovenskih kmetij vse bolj usmerjene k povečevanju števila tistih, katerim kmetijska dejavnost predstavlja vse pomembnejši del dohodka za preživetje. Poleg kmetijstva pa so kmetje vse bolj primorani iskati dodatne rešitve za preživetje; razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, lahko pa tudi povsem nekmetijskih dejavnosti.

Med kmetijami izstopajo na eni strani kmetije, katerim kmetovanje v gospodarskem pomenu ne predstavljajo praktično nobenega vira zaslužka; takih je skoraj 58 %. V Halozah je takih kmetij kar 82 %, v pridelovalni intenzivnejših Slovenskih goricah in Ravnini ob Dravi pa le nekaj manj kot polovica. Tako na drugi strani le 12 % kmetijam Haloz kmetijstvo predstavlja izključen oziroma glavni vir dohodka. Z vidika trženja so razmere na območju Spodnjega Podravja povprečne, če pa upoštevamo nizko stopnjo predelave pridelkov pa lahko zaključimo, da je razvoj kmetijstva na tem področju precej zaostal za siceršnjimi težnjami. V prihodnje je pričakovati razvoj predvsem tistih kmetij, katere so že danes gospodarsko odvisne od kmetijske dejavnosti, število preostalih pa se bo še naprej zmanjševalo.

Bruto dodana vrednost znotraj deleža kmetijstva v nacionalnem BDP se v Podravski regiji skozi leta postopno znižuje, Tako je leta 2004 kmetijstvo Podravja predstavljalo 15,6% vse BDV in se je do leta 2004 znižalo za 0,3%. Znotraj dejavnosti pa je kmetijstvo Podravja prav tako izgubilo skoraj 0,2 %.

Tabela 85: Regionalna bruto dodana vrednost po dejavnostih v osnovnih cenah

LETO		2004	2007	2010
Struktura BDV znotraj deleža kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo v nacionalnem BDP (%) (Struktura po regijah (Slovenija = 100%))	SLOVENIJA	100,00	100,00	100,00
	ZAHODNA SLOVENIJA	29,7	31,2	13,1
	VZHODNA SLOVENIJA	70,3	68,8	68,9
	Pomurska	12,2	11,4	10,8
	Podravska	15,6	15,3	15,3
	Koroška	4,1	4,6	4,6
	Savinjska	14,0	13,9	14,7
	Zasavska	1,3	1,2	1,3
	Spodnjeposavska	6,1	5,3	5,8
	Jugovzhodna Slovenija	12,1	11,6	11,2
	Osrednjeslovenska	12,6	13,2	12,9
	Gorenjska	6,9	7,2	7,7
	Notranjsko-kraška	4,9	5,5	5,2
	Goriška	7,0	7,3	7,1
	Obalno-kraška	3,3	3,5	3,4
	Struktura po dejavnostih (%)	SLOVENIJA	2,6	2,6
ZAHODNA SLOVENIJA		1,4	1,4	1,4
VZHODNA SLOVENIJA		4,2	4,0	3,9
Pomurska		7,7	7,4	6,9
Podravska		3,1	2,9	2,9
Koroška		3,7	4,2	4,3
Savinjska		3,2	3,2	3,2
Zasavska		2,1	2,1	2,2
Spodnjeposavska		5,5	4,7	4,9
Jugovzhodna Slovenija		4,9	4,5	4,3
Osrednjeslovenska		0,9	0,9	0,9
Gorenjska		2,0	2,1	2,3
Notranjsko-kraška		6,9	7,6	7,0
Goriška		3,3	3,3	3,2
Obalno-kraška		1,5	1,4	1,4

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

Povprečna mesečna bruto plača v Podravski regiji v dejavnosti kmetijstva znaša 1.183,28 EUR, kar je za 7,49% pod slovenskim povprečjem v kmetijski dejavnosti in za 15,50% pod višino povprečne bruto plače v Podravski regiji.

Tabela 86: Povprečne mesečne plače za dejavnost: A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo

	2008		2012	
	Bruto plača	Neto plača	Bruto plača	Neto plača
PODRAVJE				
SKD Dejavnost	1.237,48	817,36	1.400,17	821,60
A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	1.053,36	717,40	1.183,28	804,02
SLOVENIJA				
SKD Dejavnost	1.347,41	875,60	1.523,94	990,08
A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	1.151,04	774,03	1.278,97	860,42

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2012

V Spodnjem Podravju je v letu 2011 v dejavnosti A **kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo** poslovalo 15 gospodarskih družb, ki je zaposlovalo 110 ljudi ter ustvarilo prihodke v višini 5,7 milijonov EUR. Od čistih prihodkov od prodaje so ustvarile 1,88% čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu. Neto dodana vrednost na zaposlenega je v dejavnosti kmetijstva v Spodnjem Podravju znašala 20.306,52 EUR, kar je za 20,48% manj kot znaša neto dodana vrednost na zaposlenega vseh dejavnosti.

Tabela 87: Poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti kmetijstva

	2011		2011	
	PODRAVJE		SPODNJE PODRAVJE	
	SKD Dejavnost - SKUPAJ	A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	SKD Dejavnost - SKUPAJ	A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo
število gospodarskih družb	6.936	52	1.019	15
zaposleni	61.817	595	10.692	110
prihodki	8.076.329.402	59.856.170	1.335.096.076	5.795.837
čisti prihodki od prodaje	7.766.721.606	46.359.807	1.290.385.978	5.046.029
čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	2.778.360.328	6.635.921	649.246.418	95.188
odhodki	7.985.020.649	59.837.473	1.325.014.084	6.361.319
čisti dobiček	241.685.887	1.177.871	31.011.222	72.834
čista izguba	192.396.102	1.393.784	25.105.643	646.745
neto dodana vrednost	1.879.218.339	16.719.047	273.013.701	2.233.718
neto čisti izid	49.289.785	-215.913	5.905.579	-573.911
neto dodana vrednost na zaposlenega	30.399,70	28.099,23	25.534,39	20.306,52

2.3 Ključni problemi in razvojne priložnosti Spodnjega Podravja

2.3.1 Razvoj človeških virov

Ključni problemi Spodnjega Podravja

Negativni naravni in selitveni prirast, visok delež starega prebivalstva

Število prebivalcev regije se zmanjšuje. Demografski trendi v Spodnjem Podravju kažejo nizko rodnost, negativni naravni prirast, v strukturi prebivalstva se povečuje delež starega prebivalstva nad 64 let, znižuje se delež mladega prebivalstva, starega do 14 let.

Visoka stopnja brezposelnosti, neugodna starostna in izobrazbena struktura brezposelnih, visok delež dolgotrajno brezposelnih

Gospodarska kriza je svoje posledice pustila tudi na trgu dela. Višanje stopnje brezposelnosti, neugodna starostna in izobrazbena struktura brezposelnih in visok delež dolgotrajno brezposelnih so trenutni neugodni kazalci na trgu dela.

Razdrobljenost in nepovezanost kulturnih organizacij

Število društev se iz leta v leto povečuje. To je predvsem posledica načina financiranja javnih razpisov, kjer ima samostojna prijava društva oz. skupine večje možnosti za uspeh. Ob programskem združevanju bi lahko izpeljali kvalitetnejše programe, pa tudi sredstva bi bilo mogoče racionalnejše razporediti.

Slabšanje socialnega položaja mladih

Neustrezna štipendijska politika, zapiranje trga dela, pomanjkanje socialnih in neprofitnih stanovanj za mlade družine, večina zaposlitev za določen čas vsi ti neugodni dejavniki onemogočajo mladim ustvarjanje družin in možnosti za samostojno življenje. Prav tako primanjkuje stanovanj.

Manjše kreiranje novih kvalitetnih delovnih mest

Primanjkuje podjetniške miselnosti in iniciativ, managerskih znanj, ustvarjalnosti in inovativnosti, ki bi spodbudila odpiranje novih zaposlitvenih možnosti, hkrati pa je območje Spodnjega Podravja nepriljubeno za naseljevanje gospodarskih subjektov, ki bi v večji meri spodbudili kreiranje novih, kvalitetnih delovnih mest in zaposlovanje. Predvsem je moč zaznati neugoden položaj pri zaposlovanju mladih brez delovnih izkušenj, tudi tistih z visoko in univerzitetno izobrazbo in drugih težje zaposljivih oseb. Posledica pomanjkanja delovnih mest je velik odliv visoko usposobljenega kadra v druge regije. Tako kot na ravni Slovenije je tudi na ravni regije opazen trend izseljevanja mladih izobraženih kadrov.

Neustrezen odziv izobraževalnega sistema na potrebe gospodarstva

Podporno okolje premalo deluje v smeri prilagajanja programov izobraževanja in usposabljanja potrebam gospodarstva ter spodbujanja razvoja podjetniškega razmišljanja. Kljub pestri ponudbi programov izobraževanja / usposabljanja podjetja in drugi uporabniki ugotavljajo, da le-ta ne sledi dovolj hitro potrebam po novih, sodobnih znanjih in usposobljenosti prebivalstva. Programi so vse preveč togi, premalo ciljno usmerjeni, premalo praktični in problemsko naravnani.

Razvojne priložnosti Spodnjega Podravja

Razvoj programov izobraževanja in usposabljanja prilagojeni potrebam gospodarstva

Povezovanje izobraževalne sfere z gospodarstvom je še vedno premajhno, kar se odraža v prenizki stopnji ustreznosti in prilagojenosti programov izobraževanja in usposabljanja potrebam lokalnega trga dela. Okrepitev izobraževalnih institucij s sodobnimi programi, pristopi in metodami poučevanja, vključujoč moderne tehnike in oblike poučevanja, kot je npr. e-učenje, bo omogočala kakovostnejšo ponudbo izobraževalnih in programov usposabljanja in večje vključevanje posameznikov v procese učenja. S spodbujanjem razvoja posrednikov za prenos znanja, centrov znanja, visokošolskih in drugih izobraževalnih središč, z vzpostavitvijo sistema vrednotenja neformalnega ter priložnostnega izobraževanja in usposabljanja pa bomo lažje sledili razvojnim potrebam in priložnostim regije.

Vzpostavitev mehanizmov povezovanja med gospodarstvom, univerzo ter raziskovalno-razvojnimi institucijami

Priložnost je v spodbujanju naložb v visoko tehnologijo, ustvarjanju delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, v večanju deleža visoko usposobljenih strokovnjakov v gospodarstvu, v mobilnosti strokovnjakov ter zagotavljanju večjega sodelovanja med gospodarstvom, izobraževalnimi institucijami in nosilci R&R. Zato bomo ukrepe usmerjali v povezovanje raziskovalnih in razvojnih potencialov za podporo inovativnosti, tehnološkemu razvoju in razvoju storitev za gospodarsko konkurenčnost regije ter spodbujali skupne razvojne in inovacijske projekte, vzpostavljanje tehnoloških mrež in raziskovalnih centrov odličnosti in drugih skupnih inovativnih projektov.

Boljše povezovanje kulturnih akterjev v Spodnjem Podravju

Število društev se iz leta v leto povečuje, kar pomeni vedno večjo razdrobljenost programov na področju kulture. S programskih združevanjem bi lahko izpeljali kvalitetnejše programe. Tudi sredstva bi se na ta način racionalnejše razporedila.

Krepitev zdravja in zagotavljanje višje stopnje motiviranosti za športne aktivnosti in programe preventivnega zdravstvenega varstva

Za zagotavljanje višje kakovosti življenja in za povečevanje socialne kohezivnosti so temeljnega pomena krepitev, pluralizacija in višja kakovost družbenih storitev na področju socialnega in zdravstvenega varstva ter njihovo usklajevanje z novimi potrebami sodobne družbe (npr. preventivni in promocijski programi).

Hitrejša aktivacija brezposelnih mladih do 26 let in starejših nad 50 let s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja

Mladi ter druge ranljive ciljne skupine brezposelnih kot so starejši, invalidi, idr., ki imajo precejšen delež med brezposelnimi in so težje zaposljivi, predstavljajo precejšen potencial na trgu dela. Z ukrepi za povečevanje zaposljivosti, dvig izobrazbene ravni, spodbujanje prožnejšega zaposlovanja, vključevanje teh skupin v izobraževanje in usposabljanje, spodbujanje razvoja novih zaposlitvenih priložnosti in inovativnih ukrepov, izmenjava dobrih praks, spodbujanje razvoja socialnega podjetništva bi lahko odpravljali neskladja na trgu dela ter omogočali socialno vključenost ranljivih skupin in povečevanje njihovih zaposlitvenih možnosti.

2.3.2 Gospodarstvo

Ključni problemi Spodnjega Podravja

Kljub nekaterim pozitivnim trendom v preteklih letih Spodnje Podravje v letu 2011 po ključnih kazalcih še vedno močno zaostaja za slovenskim povprečjem. Gospodarski podatki kažejo, da tudi Spodnje Podravje v zadnjem obdobju, ki je zaznamovano z velikimi gospodarskimi in socialnimi problemi, več ali manj razvojno stagnira. Gospodarska struktura je neugodna, saj podjetja ne dosegajo niti povprečja slovenskega gospodarstva. Manjka predvsem inovativnih podjetij z lastnimi produkti in storitvami, predvsem v dejavnostih z visokim razvojnim potencialom.

Regionalni bruto domači proizvod

Regionalni bruto domači proizvod v Podravski regiji je leta 2010 znašal 4.678 mio EUR in predstavlja 13,1% v strukturi slovenskega BDP. BDP na prebivalca je leta 2010 znašal 14.489 EUR (tekoče cene), kar je v primerjavi z letom 2008 za 6,36% manj. Podravska regija je leta 2010 po višini BDP na prebivalca zasedla 6. mesto med slovenskimi regijami in za osrednjeslovensko regijo zaostaja za 40,91 odstotne točke.

Neto razpoložljivi dohodek gospodinjstev in povprečne mesečne bruto plače

Neto razpoložljivi dohodek gospodinjstev je bil leta 2010 v Podravski regiji z 9.658,3 EUR za dobrih 7,56% nižji od slovenskega povprečja, medtem ko je Osrednjeslovenska regija presegala slovensko povprečje za 8,58%. Območje Spodnje Podravje zaostaja za slovenskim povprečjem po višini bruto in neto plač na zaposlenega. Občine na območju Spodnjega Podravja, tako v povprečju dosegajo le 82,01% **povprečne bruto plače** v Sloveniji in 90,11% povprečne bruto plače Podravske regije.

Šibka ekonomska moč gospodarstva

Podjetja v Spodnjem Podravju (gospodarske družbe in samostojni podjetniki) štejejo nekaj manj kot 18,5% vseh podjetij v Podravju in dobrih 2,5% vseh podjetij v Sloveniji, zaposlujejo 20,26% vseh oseb, ki delajo v Podravskega podjetjih, ustvarila pa so le 17,30% čistih prihodkov od prodaje, ustvarjenih v Podravju. Spodnje Podravje torej označujejo podjetja, ki imajo v povprečju več zaposlenih na gospodarsko družbo (Spodnje Podravje 10,5, Podravje 8,91 in Slovenija 7,77), vendar pa manj sredstev, nižje prihodke in nižjo dodano vrednost na zaposlenega. Za Spodnje Podravje je značilno, da je največ zaposlenih v predelovalni dejavnosti (54,33%). Neto dodana vrednost gospodarskih družb v Spodnjem Podravju je v letu 2011 znašala 273.013.701, kar je v primerjavi z letom 2008 za 7,12% manj. Gospodarske družbe v Spodnjem Podravju so v letu 2011 ustvarile 14,52% celotne neto dodane vrednosti gospodarskih družb v Podravju in 1,62% celotne neto dodane vrednosti gospodarskih družb v Sloveniji. Neto dodana vrednost na zaposlenega je bila leta 2011 v Spodnjem Podravju za 1,24% nižja kot ve letu 2008 in še vedno ostaja za slabo tretjino pod slovenskim povprečjem in 16% pod povprečjem Podravske regije. Gospodarnost poslovanja v Spodnjem Podravju je leta 2011 znašala 1,02 in je pod slovenskim povprečjem. Produktivnost, merjena s povprečnimi prihodki na zaposlenega v Spodnjem Podravju, dosega vsega 71,34% državnega povprečja. V primerjavi z najrazvitejšo, Osrednjeslovensko regijo, so podatki še bistveno slabši.

Bruto investicije v osnovna sredstva

Raven investicij predstavlja podlago za razvoj gospodarskih subjektov. Očitno je torej, da podjetja na območju Spodnjega Podravja, kakor vsa podravska podjetja ne vlagajo dovolj v izboljšanje ekonomske podlage za nadaljnji razvoj, s tem pa seveda postaja vprašljivo tudi odpiranje novih delovnih mest v prihodnosti. Negativna gibanja se kažejo v **bruto investicijah v nova osnovna sredstva** po namenu investiranja podjetij v Spodnjem Podravju. Bruto investicije so se v letu 2010 (zadnji razpoložljiv podatek) v primerjavi z letom 2008 znižale za kar 47%, medtem, ko se je ta delež na ravni države zmanjšal za enak delež kot v celotni regiji Podravje, in sicer za 30%. Tako v Podravju, kakor tudi v Spodnjem Podravju izstopajo investicije v gradbene objekte in prostore, ki zajemajo 65% v skupnem znesku investicij, medtem ko je delež naložb v stroje in opremo precej nižji od državnega povprečja (Slovenija 43,60%, Spodnje Podravje 30,45%). Zaskrbljujoč nizek pa je zlasti delež naložb v neopredmetena osnovna sredstva (raziskave, programska oprema, itd.).

Stagnacija izvoza

Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu, ki so jih izkazale gospodarske družbe v Spodnjem Podravju so se v letu 2011 glede na leto 2008 povečali za 6,84%, medtem ko so se čisti prihodki na domačem trgu zmanjšali za 25,30%. Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu tako dosegajo 23,36% čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v primerjavi z celotno regijo Podravje in 2,59% čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu, ki ga ustvarijo vse gospodarske družbe v Sloveniji.

Premalo novih podjetij, premalo podjetij v dejavnostih z visoko dodano vrednostjo

V primerjavi s slovenskim povprečjem ima Spodnje Podravje nizko število podjetij na 1000 prebivalcev: v letu 2011 je zabeležilo 48,14 podjetij/1000 prebivalcev, kar je komaj 75,69% slovenskega povprečja. V Spodnjem Podravju nova podjetja ne nastajajo v zadostnem številu, nastaja pa sorazmerno veliko podjetij na podlagi samozaposlitev, ki pa ne preraščajo v mala podjetja. Nizka stopnja zgodnje podjetniške aktivnosti, nizka stopnja preživetja podjetij, razmeroma zelo visoke, vendar nerealne ambicije glede rasti, ki so značilne za Slovenijo na sploh, veljajo tudi za Podravje in Spodnje Podravje. Hkrati je treba poudariti, da nastaja tudi zelo malo podjetij z visoko dodano vrednostjo ali na znanju temelječih storitvah.

Bruto domači izdatki za R&R dejavnost in zaposleni v raziskovalno razvojni dejavnosti

Izdatki za R&R dejavnosti so od leta 1998 do 2009 rasli počasneje kot v Osrednjeslovenski regiji, kar kaže na relativno zaostajanje regije in večanje razvojnega razkoraka. Bruto domači izdatki za R&R dejavnost na ravni Podravske regije so v letu 2010 znašali 1% regionalnega BDP, medtem, ko so v enakem obdobju na ravni Slovenije znašali 2,5% slovenskega BDP. S tem se Podravska regija uvršča šele na peto mesto med slovenskimi regijami.

V Podravju je bilo v letu 2010 v R&R dejavnosti zaposlenih 1.014 oseb izraženo v ekvivalentu polnega delovnega časa, kar predstavlja 0,84% delovno aktivnih prebivalcev regije, kar je skoraj za polovico manj os slovenskega deleža, ki je v enakem obdobju znašal 1,60%.

Inovativni potencial regije

Po skupnem indeksu ustvarjalnosti je Podravska regija šele na 8. mestu med 12. Slovenskimi statističnimi regijami (Vir: »Podravje, regija inoviranja«, 2012). V primerjavi z Osrednjeslovensko regijo, Podravska regija ne doseže niti polovice vrednosti indeksa (0,46 v primerjavi z 1,00). To zagotovo ni dober pokazatelj inovativnega potenciala regije za gospodarski preboj in je tudi odraz splošno slabega gospodarskega položaja regije v primerjavi z drugimi slovenskimi regijami.

Razvojne priložnosti Spodnjega Podravja

Izboljšanje razmer v gospodarstvu Spodnjega Podravja zahteva instrumente za spodbujanje nastajanja novih podjetij, spodbujanje njihovega preživetja in rasti. Visoka pričakovanja glede rasti je treba spodbujati, vendar uokviriti v realne okvire, zlasti z realnimi ocenami trga in poslovnimi načrti ter povečevanjem znanja za vodenje in upravljanje podjetij. Obenem je potrebno zagotoviti tudi kompletno poslovno podporno infrastrukturo, ki bo spodbujala rast podjetij, temelječo na znanju, inovacijah in visoki dodani vrednosti.

Spodbujanje nastajanja novih podjetij

Spodbujanje nastajanja novih podjetij, zlasti takih, ki temeljijo na proizvodih in storitvah z visoko dodano vrednostjo, z ustrezno promocijo podjetništva kot zanimive kariere med mladimi, pa zagotavljanjem kompletne podpore, od informacij, strokovne podpore, skrajšanja in poenostavitve postopkov za nastajanje novih podjetij, do oblikovanja ustreznih finančnih instrumentov za spodbujanje nastajanja novih podjetij in primernih lokacij za nova podjetja - na primer podjetniški inkubator. Podjetniški inkubatorji predstavljajo zelo pomemben element inovacijskega sistema za podporo in komercializacijo znanja in tehnologij preko ustanavljanja in izgradnje startup podjetij, ki ne spodbujajo zgolj infrastrukture temveč predvsem svetovalno pomoč pri razvoju podjetja, organizacijo mentorskih programov in mreženja s potencialnimi partnerji inkubiranih podjetij. Podjetniški inkubatorji so pomemben instrument regionalnega razvoja, kar pomeni, da naj bi imeli takšen inkubator v vsaki statistični regiji.

Izboljšanje poslovanja in konkurenčnosti gospodarskih družb ter spodbujanje naložbene dejavnosti v podjetjih

Konkurenčnost se bo v prvi vrsti povečala s spodbujanjem inovativnosti, povečanjem obsega domačih in tujih naložb v in za gospodarstvo, vlaganjem v človeške vire (znanje), spodbujanjem podjetništva in spodbujanjem internacionalizacije domačih podjetij. Spodbujanje naložbene dejavnosti v podjetjih, zlasti investicij v znanje (neopredmetena osnovna sredstva), novo tehnologijo in razvoj novih proizvodov / storitev z visoko dodano vrednost, skupno s krepitvijo povezav med institucijami znanja in gospodarskimi subjekti.

Neposredne tuje investicije (NTI)

Eden izmed pomembnih dejavnikov, ki prispevajo k dvigu konkurenčne sposobnosti gospodarstva, so nedvomno neposredne tuje investicije (NTI), ki sodijo med najvišje oblike internacionalizacije ekonomskih odnosov. Od ostalih oblik kapitala (mednarodno kreditiranje, portfeljske naložbe) se razlikujejo predvsem po tem, da gre za strateško obliko vlaganj, ki vključujejo dolgoročno in aktivno upravljavsko vlogo investitorja. Poleg neposrednega vpliva (svež kapital dviguje razvojni potencial domače industrije) prinašajo NTI vrsto pozitivnih spremljevalnih učinkov (prenos novih tehnoloških in organizacijsko-upravljavskih znanj, dostop do tujih trgov, povečano angažiranje lokalnih podjetij v mednarodnih mrežah dobaviteljev, podizvajalcev in finalne realizacije, boljše izkoriščenost lokalne infrastrukture in storitvenih dejavnosti), ki povečuje ekonomsko učinkovitost podjetij (mikro učinek), zmanjšanje brezposelnosti in povečuje fiskalni prihodek države (makro učinek).

Izboljšanje inovacijskega potenciala gospodarskih subjektov

Spodbujanje nastajanja in razvoja novih, inovativnih podjetij visoke in srednje tehnologije s potencialom rasti (globalni trgi). Oblikovanje konzorcija raziskovalnih in gospodarskih subjektov v Spodnjem Podravju.

2.3.3 Infrastruktura, okolje in prostor

Ključni problemi Spodnjega Podravja

Odpadki

Problematika ravnanja z odpadki je na območju Spodnjega Podravja v največji meri povezana z predelovalnim obratom CERO Gajke Ptuj in deponijo odpadkov v soseščini. Obrat predelave CERO uspešno deluje že vrsto let vendar pomembne nadgradnje prve faze ni doživel. Z uvajanjem nove sheme pobiranja odpadkov in še boljšim ločevanjem odpadkov ter ostrejšimi zahtevami za del odpadkov, ki se sme odlagati je nastala vrsta problemov. CERO Gajke so nujno potrebne nadgradnje in zagotovitve nove odlagalne površine, ki bi zagotovila zadostne kapacitete za odlaganje obdelanih komunalnih odpadkov že vključenim občinam in možnost širitve prispevnega območja. V kolikor do potrebne nadgradnje ne bi prišlo bi sledilo zapiranje obstoječega odlagališča in/ali delna obdelava odpadkov in postopno zapiranje obstoječega odlagališča, ki je potrebno zaradi zakonodajnih zahtev vertikalnega sistema odplinjevanja tehnično ustrezno nadvišati na optimalno višino. Ne izvedba investicije bi tako še povečala stroške, ki bi nastali z neupoštevanjem zakonodaje in predpisov s področja zbiranja, obdelave in odlaganja odpadkov.

Površinske vode

Proces zamuljevanja in zaraščanja struge Drave se zaradi zmanjšanih pretokov nadaljuje, kar povzroča povečevanje nevarnosti ob poplavih in zmanjšuje samoočiščevalno sposobnost vodotoka.

Podzemne vode

Podzemna voda je obremenjena s fitofarmaceutskimi sredstvi, ki izvirajo iz kmetijske dejavnosti in divjih odlagališč odpadkov, kar poleg neobstoječega kanalizacijskega omrežja (veliko število greznic-ponikalnic) predstavlja tudi glavni vir preobremenjenosti podtalnice z dušikom oziroma nitratni ter kloriranimi ogljikovodiki.

Oskrba s pitno vodo

Omrežje vodooskrbnega sistema na območju Spodnjega Podravja je zelo razvejano, zaradi česar prihaja v poletnih mesecih ob bistveno višji porabi vode do motenj v oskrbi z vodo, ki pa so predvsem transportnega značaja. Nepriklajena infrastruktura oskrbe s pitno vodo in zastarelo vodovodno omrežje povzroča izgube v omrežju. Potrebna je avtomatizacija vodovodnega sistema.

Gozd

Majhna gozdnatost v območju kmetijske krajine. Pri zagotavljanju ekoloških funkcij gozdov izstopajo problemi pri zagotavljanju biotopske funkcije gozdov v kmetijski krajini Dravskega in Ptujkega polja. V tem ravninskem območju je gozdnatost nizka. Gozd se je ohranil v obliki manjših gozdčev, skupin drevja, živih meja in obmejov ter posamezno rastočega drevja. Slabo stanje gozdov, ki so namenjeni javnosti. Pri socialnih funkcijah gozdov ugotavljamo, da zaradi neurejenega statusa gozdov v neposredni bližini mesta ne zagotavljajo vloge, ki jo imajo ti gozdovi v prostoru. Najbolj izstopa problem zasebnega lastništva gozdov ter javne rabe gozdov in omejitev pri gospodarjenju z gozdom.

Prostor in infrastruktura

Regijsko in subregijsko neuskkljen prostorski razvoj, brez jasne trajnostne usmeritve oz. prostorske zasnove. Tako na nivoju regije, kakor subregije ne obstajajo skupni prostorski dokumenti, zasnove rabe prostora in strategije. Razpršena poselitev, stihijska in nenadzorovana gradnja ter suburbanizacija z velikimi pritiski ob prometnem koridorju (predvsem cestnem). Želja povprečnega slovenskega državljana je imeti enodružinsko hišo z vrtom ob robu majhne vasi ali mesta ter v bližini majhnega potočka. Te večinske želje se v prostoru izražajo kot razpršena poselitev in razpršena gradnja. V prostoru se pojavljajo procesi kot so suburbanizacija, večanje prostorske razpršenosti ter spreminjanje tipoloških in okoljskih značilnosti naselij. Zaradi pritiska različnih gospodarskih dejavnosti v prostoru in pomanjkanja konkretnih oblik zavarovanja pomembnih območij narave grozi izginjanje teh območij ter rastlinskih in živalskih vrst, ki tam živijo. Zaradi nerešenih lastniških razmerij, pomanjkljivega nadzora in sankcioniranja kršiteljev ter mnogokrat premajhne pripravljenosti za sodelovanje med občinami in državo pri kreiranju novih zaščitenih območij, ogrožamo bogato biotsko pestrost regije, ki lahko postane ena izmed razvojnih priložnosti v prihodnje.

Raba in oskrba z energijo

Stanovanja: Poraba kurilnega olja (30 %) povzroča večje emisije plinov kot poraba lesne biomase (40 %). Pri tem gre za individualno rabo tega energenta, kar pomeni individualna kurišča, ki so večkrat slabo vzdrževana, s tehnološko zastarelimi kotli, kar povzroča prenizke izkoristke in previsoko porabo kurilnega olja. Del gospodinjstev je prešel na ogrevanje z zemeljskim plinom (14 %), predvsem v mestnih jedrih, kjer ni mogoče uporabiti drugih energijskih virov.

Javne stavbe: Javne stavbe se ogrevajo s kurilnim oljem, zemeljskim plinom, daljinsko toploto, iz skupnih kotlovnice in utekočinjenim naftnim plinom. Večina stavb nima vgrajenih sprejemnikov sončne energije ali toplotnih črpalk, vso sanitarno vodo ogrevajo s centralnim ogrevanjem na neobnovljive energetske vire ali z električno energijo. Dodatna toplotna izolacija fasad je samo na 35 % stavbah. Ostali objekti so brez izolacijske fasade. 68 % stavbnega pohištva na javnih stavbah je energetsko neučinkovitega. 66 % javnih stavb, ki se v kurilni sezoni stalno ogrevajo, nima vgrajenih termostatskih ventilov. Prav tako objekti, ki se samo občasno ogrevajo, nimajo vgrajenih termostatskih ventilov.

Industrija in obrt: V uporabi so večinoma samo fosilna goriva in sicer 79 % porabljene energije je iz zemeljskega plina in 19 % iz ekstra lahkega kurilnega olja. Povprečna osveščenost gospodarskih subjektov o OVE in URE. Podjetja nimajo vključenih energetskih upravljavcev.

Javna razsvetljava: Povprečna poraba elektrike za javno razsvetljavo je 80 kWh na prebivalca na leto, kar je za 95 % več kot je priporočena vrednost v *Uredbi o mejnih vrednosti svetlobnega onesnaževanja*. V občinah Spodnjega Podravja je 78 % svetilk, ki ne ustrezajo Uredbi o mejnih vrednosti svetlobnega onesnaževanja. Povprečna moč sijalk je 144 W. Vse občine so izdelale načrt javne razsvetljave in postopoma izvajajo rekonstrukcijo s ciljem uskladitve z zahtevami Uredbe o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja.

Razvojne priložnosti spodnjega Podravju

Odpadki

Nadgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke

V centru za predelavo odpadkov so na voljo precejšnje količine surovinskih virov, ki jih je mogoče uporabiti v novo razvitih tehnologijah za razvoj novih proizvodov z višjo dodano vrednostjo. Center CERO Gajke v zadnjem obdobju ni pomembno nadgrajeval svojih aktivnosti za izrabo ločenih frakcij, ki nastajajo pri obdelavi po obstoječi tehnologiji zato ostajajo izzivi za nadaljevanje razvoja odprti tudi v novem programskem obdobju. Evropa razpisuje vse več projektov na temo izrabe odpadkov kot surovinskega vira in ta sredstva je mogoče deloma uporabiti tudi pri razvojnih prizadevanjih za nadgradnjo ravnanja z odpadki. Tako odpadki ne bi predstavljali le bremena in stroška ampak tudi priložnost za nov gospodarski in tehnološki razvoj. Nadgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke, predstavlja razvojno priložnost na družbenem, razvojno gospodarskem in socialnem področju.

Na družbenem področju:

- povečanje kakovosti življenja prebivalcev na predmetnem področju kar bi posredno vplivalo na večjo rast prebivalstva z vidika poselitve in možnost razvoja ter zaposlovanja (s spremembo tehnologije obdelave biološko razgradljivih odpadkov, bi bila manjša onesnaženost zraka (manj smradu), izboljššan izgled in zmanjšan smrad ter neposredni vpliv odlagališča),
- ohranjanje naravnih virov in biotske raznolikosti, kar bi imelo pozitiven učinek predvsem na turizem in počutje prebivalcev.

Na razvojno gospodarskem področju:

- z implementacijo nadgradnje CERO Gajke se pričakuje povečanje razvoja prispevnega območja, saj bo z ureditvijo osnovne infrastrukture možen izkoristek vseh naravnih danosti,

Na socialnem področju:

- bi nadgradnje regijskega centra predstavlja izboljšanje stanja odlagališča in ravnanja z odpadki, s tem pa bi se posledično zagotovilo manjše onesnaževanje okolja in boljše počutje za prebivalce predmetnega območja na dolgi rok.

Zaloge podzemne vode

Dravsko - Ptujsko polje je skupaj še z nekaterimi posameznimi vodnimi viri veliki potencial za oskrbo širšega območja z zdravstveno neoporečno pitno vodo.

Oskrba s pitno vodo

Avtomatizacija vodovodnega sistema zajema vse vodovodne objekte v omrežju. S tem se kontrolira delovanje črpalk, pridobiva podatke o okvarah, nivojih vode v vodohranih in nadzoruje vstop v objekte. Glavni problem je pomanjkanje nadzora nad hidravličnimi razmerami v omrežju, na odsekih in vozliščih. Tako bi bilo nujno urediti 12 glavnih vozlišč, ki so razporejena po celem omrežju in sicer gradbeno, strojno in z vidika avtomatizacije. Vsako vozlišče naj bi bilo opremljeno z merilniki pretoka in tlaka in z elektro-motornimi zasuni, ki bi omogočali daljinsko krmiljenje. S tem bi dosegli večjo kontrolo, natančnost in ekonomičnost pri obratovanju vodovodnega sistema ter podaljšali življenjsko dobo vodovodnega omrežja. S hitrim odkrivanjem defektov bi precej zmanjšali izgube.

Območja Natura 2000

Z vidika ohranjanja narave je izjemnega pomena tudi reka Drava in zemljišča neposredno ob njej, ki so prepoznana ne le znotraj območij Natura 2000, ampak tudi kot posebne naravne vrednote. Ne glede na to, da so zlasti na lokalni ravni zavarovana območja in v zadnjih letih predvsem območja Natura 2000 v Sloveniji prepoznana kot pomembne razvojne ovire, bo v prihodnosti potrebno to miselnost preseči in začeti sprejemati tovrstna območja kot edinstven regijski kapital in razvojni potencial predvsem na področju turizma.

Infrastruktura

Pri novogradnjah in adaptacijah starejših zgradb je potrebno težiti k zagotavljanju optimalne energetske varčnosti, kjer je pomembno tudi, da graditelji uporabljajo lokalne in naravnim značilnostim prilagojene gradbene materiale, oblike, stile in tehnike gradnje. Ohranjanje lokalnih oblik in načinov gradnje ali obnove ima poleg vsega zelo pozitiven učinek na krajinsko podobo, ki bi povečala še turistično atraktivnost regije.

Učinkovita raba energije (URE) in obnovljivi viri energije (OVE)

S povečanjem rabe obnovljivih virov energije, lahko pomagamo pri prizadevanjih za zmanjševanje negativnih posledic dolgotrajne uporabe fosilnih goriv in s tem povečamo varnost oskrbe z energijo ter hranimo čistejšo okolje.

- v *stanovanjskih objektih* - tesnenje/zamenjava oken, toplotna izolacija podstrešja, pregled napeljav ogrevanja objektov, hidravlično uravnoteženje ogrevalnega sistema in vgradnja termostatskih ventilov, ureditev centralne regulacije sistemov, zamenjava kurilnih naprav, toplotna izolacija zunanjih sten, zmanjšanje stroškov za električno energijo. Z navedenimi investicijskimi ukrepi bi na splošno lahko dosegli do 30 % skupnih energijskih prihrankov v stavbi.
- v *podjetjih in javnih stavbah* - povezovanje javnega in zasebnega sektorja v smislu uporabe odpadne toplote iz industrijskih procesov za ogrevanje javnih objektov v sistemih daljinskega ogrevanja. V podjetjih, kjer še nimajo energetskega upravitelja, se lahko z energetskim pregledom organizira energetska upravljanje in postavijo prioritete aktivnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti v podjetju.

Povečevanje deleža obnovljivih virov energije (OVE) je ena od prioritet energetske ter okoljske politike Slovenije in njenih regij.

- na območju Spodnjega Podravja med občinami obstajajo razlike v deležih ogrevanja stanovanj z lesom in lesnimi odpadki. Les in lesni ostanki so veliko bolj prisotni po okoliških občinah, medtem ko ga je v samem mestu manj. Les je torej na območju Spodnjega Podravja dostopen vir energije. Uporaba lesne biomase, v primerjavi s klasičnim ogrevanjem ne les, prinaša mnoge prednosti. Skupni letni potencial lesne biomase, oz. skupaj količina biomase, ki je v Spodnjem Podravju na voljo za dodatne porabnike energije, je **69.313 m³/a**.
- uporaba bioplina kot obnovljivega vira energije občini ali posameznim območjem v občini prinaša večjo neodvisnost in stabilnost tako na področju preskrbe z električno energijo kot tudi na področju ogrevanja. Hkrati pa pomeni za podjetje ali kmetijo nove dejavnosti (turizem, prodaja električne energije) in možnosti izobraževanja ter informiranja za vse v občini, ki jih ta tematika zanima. Skupni letni potencial bioplina iz rastlin in živalskega gnoja v Sp. znaša **352.436 MWh/a**.
- za izkoriščanje sončne energije za namene ogrevanja sanitarne vode ali ogrevanja objekta ne obstajajo stroge omejitve, kajti gre za individualne sisteme, ki se uporabljajo v kombinaciji z ostalimi viri energije. Tehnologija ogrevanja tople sanitarne vode je enostavna in tudi finančno sprejemljiva investicija za individualne hiše, še toliko bolj pa za objekte, kjer je poraba tople sanitarne vode velika. V primeru ogrevanja objekta s sončno energijo je investicija večja, saj je v objektu potrebno izvesti tudi talno ogrevanje. Zato je tak sistem primeren pri novogradnjah. Sončna energija se lahko izrablja tudi za proizvodnjo električne energije. Količina sončnega obsevanja na letni ravni znaša na območju Spodnjega Podravja **20.977,89 kWh/(m² a)**.

2.3.4 Turizem in kulturna dediščina

Ključni problemi v Spodnjem Podravju

Spodnje Podravje ima številne možnosti za razvoj turizma predvsem na osnovi mreženja izjemno bogate naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja z obstoječo in razvijajočo se turistično ponudbo, ki pa glede na danosti niso izkoriščene v zadostni meri.

Zaradi intenzivnosti naložb, ki so potrebne za razvoj kakovostne turistične ponudbe, se na eni strani kaže pomanjkanje rizičnega kapitala za realizacijo podjetniških idej, na drugi strani pa pomanjkanje podjetniške tradicije (družinskih podjetij) na področju turizma. Kot najbolj delovno intenzivni sektor gospodarstva predstavlja turizem, ob ustrezni razvojni politiki, velik potencial za ustvarjanje novih delovnih mest.

Investicije v razvoj turistične ponudbe

V preteklem obdobju so se v Spodnjem Podravju sicer nekoliko okrepila vlaganja v izgradnjo in obnovo turistične in športne infrastrukture (v smislu večnamenskih dvoran in športnih objektov), ki pa kljub temu kratkoročno niso zadostna za doseganje zelenega obsega turistične ponudbe. V Spodnjem Podravju še vedno ostaja potreba po intenzivnih vlaganjih v turistično in športno infrastrukturo, ter v obnovo kulturne dediščine na eni strani, ter potreba po ciljnih vlaganjih v oblikovanje kakovostnih turističnih produktov in storitev na drugi strani.

V turizmu prihaja večkrat tudi do konflikta interesov gospodarstva in okoljevarstvenih organizacij. Investitorji svojih načrtov, povezanih s turistično ponudbo, ne prilagajajo v zadostni meri okoljskim in naravovarstvenim regulativam ter globalnim razvojnim trendom. Konsenz za primerno rabo prostora je še posebej pomemben, ko gre za predvidena bodoča varovana območja na območju Spodnjega Podravja. Vzajemno koriščenje in hkrati ohranjanje naravnih potencialov mora temeljiti na medsektorsko usklajeni politiki načrtovanja rabe prostora.

Podjetniška tradicija, produktivnost in pomanjkanje inovativnega razmišljanja

V Spodnjem Podravju je premalo hitro rastočih malih in srednje velikih podjetij s področja turizma, gostinstva (večina sodi med mikro in mala podjetja) in kulturne dediščine. Posledično je večina podjetij premajhna, da bi lahko sledila svetovnim razvojnim trendom gospodarstva, predvsem kar zadeva vlaganja v turistično infrastrukturo, kakovostno promocijo in kakovost kadrov. Pomanjkanje podjetniške tradicije in razvojne naravnosti na področju turizma vpliva na nivo inventivnosti, inovativnosti na eni strani ter posledično produktivnosti in dodane vrednosti na drugi strani. Za razvojna vlaganja je nujna večja dostopnost do inicialnega, predvsem pa do rizičnega kapitala za vlaganja na področju turizma in kulturne dediščine.

Šibko ustvarjalno in strateško povezovanje med turizmom in kulturno dediščino

Povezovanje ključnih partnerjev za razvoj turizma in kulturne dediščine je premalo učinkovito, v smislu ustvarjalnega in strateškega povezovanja. Razmerja med turizmom in kulturno dediščino se na prvi pogled zdijo nadvse naravna, potrebna in samoumevna, vendar pa žal v praksi ni tako. Le močnejša strateška povezovanja znanj in izkušenj strokovnjakov iz področja turizma in turističnega gospodarstva na eni strani, ter strokovnjakov iz področja različnih dediščinskih znanstvenih disciplin in institucij na drugi strani, lahko predstavljajo nov strateški razvojni temelj, na katerem bo mogoče iskati inovativne rešitve z vidiki aktivnega varovanja kulturne dediščine, kot z vidika še kakovostnejših turističnih produktov in storitev.

Slabo izkoriščen turistični potencial

Izjemno bogata naravna in kulturna dediščina (dragoceni objekti kulturne dediščine, ki po nekaterih ocenah sodijo v sam evropski vrh – gradovi Ptuj, Borl; dvorci Dornava, Turnišče; sakralni objekt Ptujška gora; parki Dornava, Turnišče) dajeta Spodnjemu Podravju številne možnosti za razvoj turizma, na drugi strani pa terjata odgovorno rabo prostora v smislu varovanja narave in okolja, vzpostavitve razvojnega odnosa do kulture, kulturne dediščine in tradicij območja ter ustvarjanja dodane vrednosti v smislu izboljšanja socialno-ekonomskih življenjskih pogojev za prebivalce regije. Pozitiven vpliv na sonaravni in trajnostno naravnani razvoj turizma v Spodnjem Podravju se hkrati kaže skozi geografsko lego, ki ponuja možnosti za pospešen razvoj rekreacijsko-izletniškega turizma (Haloze, Slovenske gorice), kot tudi na obstoj starega mestnega jedra. Ptuj kot središče dediščinsko turistične destinacije se mora tako v slovenskem kot mednarodnem prostoru še bolj intenzivno uveljavljati predvsem skozi paradigmo enega najstarejših mest v Sloveniji, kor tudi mesta z zelo bogato kulturno dediščino.

Objekti kulturne dediščine so močno ogroženi

Kulturna dediščina je naša zapuščina iz preteklosti, je nekaj, s čimer živimo danes in kar bomo zapustili bodočim generacijam. Kot takšna je neprecenljiv vir preteklih izkušenj in znanj, ki omogočajo poglobljeno razumevanje naše preteklosti na eni strani ter priložnosti po razvoju turizma na drugi strani. Ohranjenost stavbne, kulturne dediščine vseh zvrsti lahko na območju Spodnjega Podravja poveča možnosti turistične ponudbe s strokovno prenovo in prezentacijo stavb in njihovo oživitvijo z ustreznimi dejavnostmi. V smislu konkretnih vlaganj javnih sredstev v kulturne spomenike je treba načrtovati ustrezno sanacijo in prezentacijo potencialno zanimivih stavb. Potrebno jim je poiskati ustrezno vsebino v povezavi s turistično ponudbo in njenim kvalitativnim dvigom oziroma s potencialnimi razvojnimi programi celotne regije. Ob tem je nujno iskati take vsebine, ki omogočajo revitalizacijo ob hkratnem ohranjanju spomeniške vrednosti objektov skupaj z bližnjimi ambientami.

Neizkoriščenost odmevnih prireditev s področja kulturne dediščine za programski razvoj turizma

V zadnjih letih je tako v Sloveniji kakor tudi v Spodnjem Podravju prišlo, zraven že obstoječih tradicionalnih prireditev, do velikega porasta prireditev in festivalov, ki so povezani z lokalnimi tradicijami in posebnostmi na podeželju (t.i. etnografske, folklorne, turistične, kulturne in druge prireditve). V Spodnjem Podravju bi bilo zato potrebno programski razvoj turizma usmeriti tudi v razvoj inovativnih turističnih produktov, ki bi zajeli te vedno bolj odmevne prireditve, tako v starem mestnem jedro kakor tudi na podeželju.

Razvojne priložnosti Spodnjega Podravja

Razvoj poslovnega in konferenčnega turizma

Z zaključeno investicijo izgradnje Dominikanskega samostana – konferenčne in kulturne dvorane v Mestni občini Ptuj, bo Spodnje Podravje dobilo priložnost za izvajanje in razvoj poslovnega, kongresnega in kulturnega turizma. Razvoj tovrstnega turizma v Spodnjem Podravju lahko opazno prispeva h gospodarski rasti splošnega turizma. Učinki tega se kažejo v turističnem, znanstvenem in kulturnem razvoju. Kongresni gost po statističnih podatkih porabi trikrat več kot običajni turist. To prispeva k rasti BDP, k rasti zaposlovanja, prihodkov od dela in davkov. Poslovni in kongresni turizem povezuje številne turistične, zunaj turistične storitve in proizvode ter ustvarja poslovne in zaposlitvene priložnosti za mnoge ponudnike (hotelske namestitve, konferenčne zmogljivosti, gostinske storitve, trgovinski ponudniki, kulturne dejavnosti, lokalni transport,...).

Vzpostavitev učinkovite mreže vseh destinacijskih deležnikov in njihovih storitev

Vzpostavitev učinkovite mreže vseh destinacijskih deležnikov in njihovih storitev skozi ustrezno organiziranost (DMO - destination management organization), bi predstavljala priložnost za nemoteno funkcioniranje štirih temeljnih funkcij destinacijske organizacije: razvojne, distribucijske, promocijske in operativne.

Vključevanje materialne in nematerialne kulturne dediščine v programski razvoj turizma in prepoznavnosti turistične destinacije in Spodnjega Podravja v mednarodnem okviru

Močnejša strateška povezovanja znanj in izkušenj strokovnjakov iz področja turizma in turističnega gospodarstva na eni strani, ter strokovnjakov iz področja različnih dediščinskih znanstvenih disciplin (materialne in nematerialne kulturne dediščine) in institucij na drugi strani, lahko predstavljajo nov strateški razvojni temelj, na katerem bo mogoče iskati inovativne rešitve z vidiki aktivnega varovanja materialne in nematerialne kulturne dediščine, kot z vidika še kakovostnejših turističnih produktov in storitev, ki bi pripomogli k prepoznavnosti turistične destinacije in Spodnjega Podravja v mednarodnem okviru.

Povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti ter povečanje števila kakovostnih integralnih turističnih proizvodov

Na področju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah obstaja še veliko neizkoriščenega potenciala iz vidika razvoja turizma na kmetijah. Ta se kaže predvsem v oblikovanju programov, ki bi vključevali širšo, celostno in kakovostno ponudbo (kulinarika, prenočitvene kapacitete, izletniški turizem,...). Območje Spodnjega Podravja je v gastronomskem pogledu razdeljeno na dve gastronomski regiji, na Haloze, Ptujsko polje ter na Slovenske gorice. Na vinskem zemljevidu Slovenije je območje Spodnjega Podravja vključeno v Vinorodno deželo Podravje (Podravski vinorodni rajon) ter na dva vinorodna okoliša: srednje Slovenske gorice ter Haloze. Na tem območju je aktivnih veliko številnih vinskih kleti, kar predstavlja izjemen, še precej neizkoriščen razvojni potencial v turizmu. Na področju povezovanja gastronomije in turizma je zelo veliko neizkoriščenih potencialov, pa naj gre za koncepte gostiln, restavracij, hotelov, turističnih kmetij, vinskih kleti itn. Zato prav temu segmentu pripisujemo zelo pomembno vlogo pri razvoju turizma skozi kulturno dediščino v regiji.

Kot glavne razvojne priložnosti lahko v sklopu povezovanja kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti izpostavimo: povezovanje naravne in kulturne dediščine; povezovanje narave in kulture s športom in rekreacijo; gastronomija in programski razvoj vinskih cest; ureditev prenočitvenih in gostinskih kapacitet na turističnih kmetijah, gradovih in dvorcih na podeželju.

Celovita revitalizacija objektov kulturne dediščine v okviru razvoja turistične infrastrukture

Izjemno bogata naravna in kulturna dediščina (dragoceni objekti kulturne dediščine, ki po nekaterih ocenah sodijo v sam evropski vrh – gradovi Ptuj, Borl; dvorci Dornava, Turnišče; sakralni objekt Ptujška gora; parki Dornava, Turnišče) dajeta Spodnjemu Podravju številne možnosti za razvoj turizma. V okviru razvoja turistične infrastrukture Spodnje Podravje vidi priložnost za celovita revitalizacija objektov kulturne dediščine, ki bi pripomogli k dvigu kakovosti turistične ponudbe na območju celotnega Spodnjega Podravja.

Razvoj zelenega turizma ter lokalna samooskrba s hrano ekološke pridelave

Turizem na kmetijah je prepoznan kot najbolj potencialna oblika razvoja turizma v Spodnjem Podravju. Kar je posledica geografskih značilnosti območja in močni prisotnosti kmetijstva kot osnovne dejavnosti na tem območju. Med že obstoječimi zvrstmi turizma na ravni celotne destinacije Spodnje Podravje, se kaže potreba po sistematičnem razvoju zelenega turizma in turizma na podeželju, ki predstavlja velik potencial in razvojno priložnost za razvoj turizma na območju Spodnjega Podravja. V luči evropske kmetijske politike in predvsem vedno bolj izraženih zahtev potrošnikov po bolj zdravi, ekološko pridelani hrani, je za Spodnje Podravje pomembno, da se zaveda svojih razvojnih potencialov za pridelavo zdrave hrane. Kmetijstvo bo, kljub številnim preprekam, potrebno načrtno vedno bolj preusmerjati v smeri ekološke pridelave, kar zagotavlja dolgoročno varovanje okolja, ohranjanje kulturne pokrajine, njeno poseljenost in potencialno lokalno samooskrbo s hrano ekološke pridelave. Za kmetijske in sorodne proizvode podeželja, bi bilo smiselno oblikovati skupno/skupne blagovno/blagovne znamko/znamke in opredeliti kriterije glede njene/njihove uporabe. S tem bi se pridelovalce in predelovalce motiviralo v vključevanje organiziranega trženja in promoviranja njihovih izdelkov.

Razvoj spletnega sistema rezervacij in turističnega informacijskega centra, ter povečana vlaganja v zvišanje učinkovitosti spletnega oglaševanja

2.3.5 Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja

Ključni problemi Spodnjega Podravja

Doseženo stopnjo trajnostnega razvoja Spodnjega Podravja lahko še posebej ocenjujemo tudi po uravnoveženosti pridelave, proizvodnje in predelave (kmetijstvo, industrija itd.) z nosilnostjo oziroma **naravnim potencialom okolja ter kakovostjo življenja**. Glede na ugodne **naravnogeografske razmere** za proizvodnjo hrane, se Podravju ponujajo zelo dobre možnosti, da svoje razvojne načrte gradi tudi na kmetijstvu, ki v primerjavi z večjim delom Slovenije **ostaja pomembna gospodarska panoga**. Dosedanji razvojni vzorci kmetijstva so bolj kot na kakovosti temeljili na količini, ki so zahtevali velike snovno-energetske vnose in se na koncu, poleg pridelane hrane, žal povzročili (in še povzročajo) tudi **onesnaževanje okolja**. Med okoljevarstvenimi problemi Spodnjega Podravja so namreč že leta najpogosteje izpostavljeni onesnaženost podtalnice in manjših vodotokov, ki so v pretežni meri posledica »kmetijskega onesnaževanja«. Proizvodnja hrane na konvencionalen način z uporabo velikih količin mineralnih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ni le okoljsko temveč tudi zdravstveno vprašljiva, pa tudi finančno zelo potratna. **Izračuni energijske učinkovitosti** namreč kažejo, da s povečanjem vnosov ne povečujemo skladno tudi produktivnosti, ampak ta raste počasneje, povečujejo pa se okoljska bremena.

V luči evropske kmetijske politike in predvsem vedno bolj izraženih zahtev potrošnikov po bolj zdravi, ekološko pridelani hrani, je za Spodnje Podravje pomembno, da se zaveda svojih **potencialov za pridelavo zdrave hrane**. Kmetijstvo bo, kljub številnim preprekam, potrebno načrtno vedno bolj preusmerjati **v smeri ekološke pridelave**, kar zagotavlja dolgoročno varovanje **okolja, ohranjanje kulturne pokrajine** in tudi njeno **poseljenost**. Ekološko kmetovanje je namreč najbolj priporočljivo in okoljsko upravičeno na območjih kjer je okolje najbolj občutljivo (npr. vodni viri) oziroma tam, kjer so pritiski kmetijske dejavnosti intenzivni ter dolgotrajni in so že sprožili negativne pokrajinske učinke. Predvsem ravnina ob Dravi velja v Sloveniji za intenzivno kmetijsko pokrajino z zelo velikim kmetijskim obremenjevanjem ter posledično izrazitimi negativnimi okoljskimi učinki. Ti so v celotni regiji prisotni že desetletja onesnaženost podtalnice pa je eden najbolj poznanih okoljskih problemov v Sloveniji. Povsem drugačen pristop predstavlja ekološko kmetovanje, ki poizkuša številne negativne lastnosti velikopoteznega energetske in snovno intenzivnega kmetovanja zmanjšati in omiliti na različne načine (vračanje k metodam in oblikam tradicionalne pridelave, uveljavljanjem novih pridelovalni praks, ki temeljijo na najnovejših spoznanjih in postopkih, lastnostih pasem, sort, prsti idr.). Potrebno je **razmišljati o uvajanju sonaravnih oblik kmetijstva**, med katere štejemo tako **ekološko kot integrirano kmetijsko pridelavo**. Slednja predstavlja vmesni člen med ekološkim in konvencionalnim kmetijstvom. Značilnost integrirane pridelave hrane je, da se približa naravnemu kroženju hranil z uravnoveženo rabo naravnih virov in upoštevanjem naravnih razmer in bioloških ciklov in tako pomembno prispeva k ohranjanju rodovitnih zemljišč. Za razliko od ekološke pridelave pa je dopustna omejena in predpisana uporaba mineralnih gnojil, zaščitnih sredstev in težje kmetijske mehanizacije, kljub temu pa lahko pridelki pridobijo zaščitni znak in s tem višjo ceno na tržišču. Tak način je z vidika okolja in potrošnikov hrane sicer sprejemljivejši in pa v celoti usmerjen k ciljem trajnostnega razvoja. Tem se najbolj približa ekološko kmetijstvo kot najbolj sonaravna oblika kmetovanja, ki predstavlja tisti del kmetijskega sektorja, ki v Sloveniji v zadnjem desetletju beleži vsakoletno rast v številu kmetij, obsegu ekološko obdelanih kmetijskih zemljišč, pridelave in predelave ter obsegu trženja ekoloških pridelkov. Trenutno v Spodnje Podravju deluje **46 ekoloških kmetij in 197 integriranih kmetij**, nekaj pa jih je še v postopku preusmeritve v ekološko kmetovanje.

Zaradi zapletenega součinkovanja različnih dejavnikov je, upošteva predvsem **neustrezno zemljiško lastniško sestavo**, pridelovalni specializaciji in tržni usmerjenosti, **nedorečeno prostorsko zasnovo vaških naselij**, ter **omejena finančna sredstva** za izboljšave pričakovati vrsto problemov, ki se bodo odražali v postopnem prilagajanju posameznih segmentov želeni optimalni zasnovi podeželja.

Potrebno je opozoriti na tista neskladja v razvoju podeželja, ki bodo predvidoma predstavljala temeljne ovire pri prilagajanju tržnogospodarskim odnosom, predvsem na področju kmetijstva in gozdarstva. Med strukturalnimi problemi izstopajo **visok delež mešanih kmečkih gospodarstev, prekomerna zemljiška razdrobljenost, pomanjkanje delovnih mest v nekmetijskih dejavnostih, pomanjkljiva prometna povezanost in stihijski razvoj podeželskih naselij**. Zaradi teh vzrokov in na podlagi izkušenj je potrebno k razvoju podeželja pristopiti celostno in partnersko.

V hribovitem in gričevnatem delu so pretežno manj ugodne razmere za kmetijstvo in tudi posestna struktura marsikje ne omogoča uporabe ustrezne kmetijske mehanizacije. Če želimo prispevati k trajnostnemu razvoju in ohranjanju vsaj minimalne gostote poseljenosti, je torej potrebno vzpodbujati takšne **oblike kmetovanja, ki ob ohranjanju števila kmetij, nudijo prebivalcem možnosti za kvalitetno življenje na manj ugodnih območjih**.

Neugodna starostna struktura na kmetijah in problem depopulacije: Za delo in življenje manj atraktivni podeželski prostor kljub vlaganjem še vedno zaostaja v razvoju, v nekaterih območjih, pa je še vedno opazen trend depopulacije. Na kmetijah so večinoma aktivnejši starejši ljudje, ki v pretežni meri nimajo ustrezne izobrazbe. 6% gospodarjev nima dokončane osnovne šole, 37,2% jih gospodari z dokončano osnovno šolo. Nižjo poklicno in srednjo poklicno izobrazbo različnih smeri je dokončalo 33,1% gospodarjev, srednjo strokovno in srednjo splošno izobrazbo različnih smeri 17,4% gospodarjev in le 4,3% je tistih, ki so zaključili višješolsko ali visokošolsko izobrazbo.

Predvsem nivo kmetijske izobrazbe nosilcev kmečkih gospodarstev je izredno nizek in zaskrbljujoč, saj je kar 88,59% gospodarjev v regiji brez kmetijske izobrazbe, če ne upoštevamo različnih tečajev iz kmetijstva.

Zaradi zaostajanja v razvoju, podeželje zapušča mlado izobraženo prebivalstvo, ki se raje seli v mesta, kjer imajo več možnosti za ustvarjanje, zaposlitev in kakovostno bivanje.

Nizka stopnja informiranosti in usposobljenosti: Kljub dejstvu, da je delo kmetijsko svetovalne službe in javne gozdarske službe usmerjeno na terensko delo z kmeti, se ugotavlja, da je stopnja informiranosti še nezadostna. Do tega prihaja tudi zaradi velikega števila novih in hitro se spreminjajočih informacij in znanj, ki jih je zelo težko pravočasno posredovati in uvajati v vsakodnevne kmetijske prakse. Od tod izhaja tudi potreba o dvigu računalniške (IKT) pismenosti kmetov kakor tudi o usposabljanje kmetov na področjih trženja, finančnega poslovanja in drugih znaj, ki bi mu pripomogla k dvigu konkurenčnosti. Večji poudarek moramo nameniti **usposabljanju, izobraževanju predvsem nosilcev kmetijskih gospodarstev**, predvsem z uporabo IKT tehnologij.

Nizka stopnja poklicne in menedžerske usposobljenosti na ravni nosilcev kmetij in strokovnih podpornih institucij pripomore k **nekonkurenčnosti in ponekod stagnaciji razvojnih potencialov**.

Pomanjkanje kapitala: Kljub dejstvu, da EU namenja sorazmerno velika sredstva za podporo kmetijstvu in razvoju podeželja, je premalo sredstev za razvoj podjetništva, raznolikih dopolnilnih dejavnosti na podeželju.

Povezovanje kmetov s prehransko, živilsko-predelovalno industrijo v regiji: V regiji je izrazit problem premajhnega sodelovanja med kmetijami in živilsko prehransko industrijo v regiji, upošteva njene možnosti. Povezovanje bi bilo potrebno okrepiti na različnih področjih: od povezovanja do skupne proizvodnje, promocije in trženja na podlagi skupnih interesov.

Trženje kmetijskih pridelkov, izdelkov in storitev: Za kmetijske in sorodne proizvode podeželja, bi bilo smiselno oblikovati skupno/skupne blagovno/blagovne znamko/znamke in opredeliti kriterije glede njene/njihove uporabe. S tem bi se pridelovalce in predelovalce motiviralo v vključevanje organiziranega trženja in promoviranja njihovih izdelkov. Regija kljub objektivnim pogojem ima malo prepoznavnih izdelkov ali pridelkov, ki bi imeli skupne tržne temelje na zaščitenih blagovnih znamkah. Izjema je področje vinarstva, kjer se srečujemo z relativno velikim številom blagovnih znamk, ki postajajo vse bolj konkurenčne tudi izven regije. Z tržno in promocijsko nadgradnjo že obstoječih blagovnih znamk se nudi priložnost za vzpostavitev novih partnerstev in skupen nastop na trgu v in izven regije.

Pomanjkanje delovnih mest, zlasti za bolj izobražene: V kolikor upoštevamo vso razpoložljivo delovno silo na posamezni kmetiji, ugotovimo, da običajno pri delu na kmetiji pomagajo vsi člani družine, redki pa so stalno zaposleni. V primeru zaposlovanja višje in visoko izobraženih oseb na kmetiji, nastopi problem neustreznega delovnega mesta. Mladi se povečini zanimajo za boljša delovna mesta v bližnjih ali daljnih mestih, le tisti, ki so navezani na domačo zemljo ostajajo. Vzrok za »beg možganov« je tudi nekvalitetna informacijska povezava ruralnih območij.

Struktura živilsko predelovalnih obratov z EU: Živilsko-predelovalna industrija predstavlja enega izmed strateško pomembnih stebrov razvoja regije. Ima važen gospodarski in socialen pomen v smislu zaposlovanja velikega števila lokalnega prebivalstva, visokih potencialov za odkup doma pridelanih osnovnih kmetijskih surovin in nenazadnje tudi možnosti povezav z manjšimi predelovalci in proizvajalci. Zaradi številnih slabosti v primerjavi s konkurenco, s katero se je po pristopu k EU srečala, mora slovenska živilsko-predelovalna industrija nadaljevati zahtevne strukturne spremembe. Za učinkovito obvladovanje konkurenčnih pritiskov so nujne obsežne in izrazito ciljno usmerjene naložbe, ki bodo usmerjene v inovativnost in posodobitev.

Zaraščanje kulturne krajine: Kljub nekaterim ukrepom in spodbudam je problem zaraščanja kmetijskih površin še vedno prisoten kot posledica opuščanja živinoreje in gospodarjenja s kmetijskimi površinami. Izrazit je zlasti v hribovskih (Pohorje, Kozjak) in gričevnatih območjih (Haloze, predvsem zahodni del), kjer so naravne danosti za kmetovanje manj primerne. V manjšem obsegu se zaraščajo kmetijske površine v Slovenskih goricah in Dravinjskih goricah. Zaradi zaraščanja se zmanjšuje vrednost kulturne krajine, ki s tem postaja manj privlačna za bivanje in druge dejavnosti (npr. turizem).

Nezadosten posek in slaba realizacija gozdnogojitvenih del: Poročila o stanju gozdov, ki jih letno pripravlja Zavod za gozdove Slovenije (Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih, za leto 2011), kažejo na ugodno stanje in razvoj gozdov v regiji, saj se povečujejo lesne zaloge in prirastki. Kljub temu pa ni mogoče spregledati pomanjkljivosti in slabosti v zasebnih gozdovih, kjer letni obseg sečenj že vrsto let zelo zaostaja za optimalnim, ki je določen v gozdnogospodarskih načrtih. Letni obseg sečenj v regiji znaša le 34,78% možnega poseka (možni posek: 5.588.459 m³, realizirani posek: 1.944.006 m³), kar pomeni nižjo realizacijo poseka kot je v Sloveniji (36,30%). Izvedba gojitvenih in varstvenih del ne dosega obsega predvidenega. Razlog za nizko realizacijo je med drugim v razdrobljenosti zasebne lastniške strukture, pomanjkljivi tehnični opremljenosti lastnikov gozdov, nestimulativnem in neurejenem trgu z lesom (slabo razvita lesnopredelovalna industrija v regiji in državi). Vsak lastnik je sam odgovoren za vlaganja, država pa pri tem pomaga s sofinanciranjem.

Razvojne priložnosti Spodnjega Podravja

Gospodarno in razvojno naravnano upravljanje z gozdovi

Gozdovi so prevladujoč in najbolj ohranjen ekosistem, varujejo krajino in zagotavljajo ekološko ravnotežje v njej. Blažijo negativne vplive civilizacije na okolje saj predstavljajo pomemben ponor CO₂, ravno tako vplivajo na kakovost in količino vode in na njeno količinsko porazdelitev v prostoru. Z ekonomskega vidika pa so stalen vir sredstev za dejavnosti povezane z gozdom in lesnopredelovalno industrijo.

Pospeševanje okolju prijaznega kmetovanja

Kmetijstvo ima pomembno vlogo pri ohranjanju habitatov, biotske in krajinske raznolikosti. Izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov bistveno prispeva pri preprečevanju nadaljnje izgube določenih habitatov (zlasti trajnih travnikov, steljnikov in drugih kasno koševnih travnikov ter travniških sadovnjakov), ter k obnovi teh habitatov, zlasti tistih zaraščenih.

Odgovoren in strukturiran pristop k razvoju podeželja

Podeželje postaja vse privlačnejše okolje za življenje, delo in sprostitev, med tem ko se krepi gospodarska povezanost in soodvisnost urbanih središč in podeželja.

Vlaganje v razvoj človeških virov na podeželju

Zaradi demografskih trendov so posebej izrazite naložbe v človeške vire, usmerjanje v vseživljenjsko izobraževanje, vzpostavitev sistema informiranja, vzpodbujanja in zagotavljanja prenosa dobrih praks.

Razvoj podjetništva in dopolnilnih dejavnostim na podeželju

Uveljavitev dopolnilnih dejavnosti je ključnega pomena za razvoj podeželja saj prispevajo k razvoju dodatnih možnosti zaposlitve in dvigu dohodkov na kmetijah. Ravno tako se s tem motivira ljudi za podjetništvo na podeželju temelječem na konkurenčnih prednostih podeželja kot so: tradicionalna znanja, delovna sila, surovine, ekološki pridelki, biomasa, turizem...

Prestrukturiranje živilsko predelovalne industrije

Živilsko predelovalna industrija je v soodvisnosti z razvojem podeželja in nemalokrat odločilno vpliva na obseg proizvodov in proizvodnje kmetijskih gospodarstev. Z njenim prestrukturiranjem in posodobitvijo bo nudila nove izzive in smernice v smeri konkurenčnosti in razvoja.

Uvajanje alternativnih poljščin

Zaradi prometa nastane v EU okrog 21 % vseh emisij toplogrednih plinov, ki prispevajo h globalnemu segrevanju, odstotek pa še vedno narašča. Z uvajanjem kmetijskih alternativnih poljščin lahko kmetijski in gozdarski sektor precej pripomoreta na tem področju. V skladu s tem je potrebno informirati in vzpodbuditi nosilce kmetijskih dejavnosti Podravja o možnostih, prednostih, finančnih in okoljskih dimenzijah pridelave, predelave in trženja energentov pridelanih iz biomase.

3 SWOT ANALIZA

3.1 SWOT analiza Spodnje Podravje

PREDNOSTI	SLABOSTI
<p>ČLOVEŠKI VIRI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dober geostrateški položaj • Ohranjena izjemna kulturna in arhitekturna dediščina • Močna koncentracija ljubiteljske kulture in lokalnih kulturnih ustvarjalcev • Zadostni prireditveni prostori za manjše kulturne dogodke • razvejanost programov aktivne politike zaposlovanja • dobro razvit sistem predšolske vzgoje in osnovnošolskega izobraževanja • uvajanje novih študijskih programov - izvajanje študija na daljavo • naraščanje število diplomantov • ustrezna dostopnost osnovnih zdravstvenih storitev • dobro razvit sistem socialnega varstva starejših • razvejana društvena dejavnost, predvsem kulturna in športna (obstoje številnih aktivnih kulturnih in športnih društev) <p>GOSPODARSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ugodni geografski položaj Spodnjega Podravja (Spodnje Podravje se nahaja v regiji Podravje, znotraj katere se nahajajo križišča glavnih prometnih tokov in meji severno na Avstrijo ter JV na Hrvaško), • skupni prihodki podjetij v Spodnjem Podravju kljub krizi rastejo, saj so se med letoma 2009 in 2011 zvišali iz 1,243 mio EUR na 1.531 mio EUR, • relativna odprtost gospodarstva na tuje trge: v letu 2011 se je okrepil izvoz na tuje trge, kar kaže porast čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu, ki jih ustvarijo gospodarske družbe, • v Spodnjem Podravju je identificiranih 43 inovativnih podjetij oz. podjetij z inovativnim potencialom, od katerih je 54% iz C-predelovalne dejavnosti (vir: projekt SPRINT, SI-HR 2007-2013), ki zaposlujejo 5.567 zaposlenih, • vzpostavljene povezave med gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami (šolski center Ptuj, višja strokovna šola 40% študijskega programa namenjenega praktikumu v podjetjih) 	<p>ČLOVEŠKI VIRI</p> <ul style="list-style-type: none"> • negativen naravni in selitveni prirast na območju občin Sp. Podravja • Višanje deleža starejše populacije • Naraščanje stopnje brezposelnosti • Neugodna starostna in izobrazbena struktura brezposelnih (visok delež brezposelnih nad 50 let, visok delež dolgotrajno brezposelnih) • pomanjkanje podjetništva v kulturi • premajhna povezanost gospodarstva, univerze in razvojno-raziskovalnih institucij • neustrezna usposobljenost delovne sile in njihova premajhna mobilnost vplivajo na neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela • pomanjkanje kakovostnih delovnih mest, še zlasti za mlade izobražene kadre • pomanjkanje proračunskih virov za investicijska vlaganja v predšolsko in šolsko vzgojo • slabša bralna pismenost otrok iz Spodnjega Podravja kot je slovensko povprečje, slabši nacionalni preizkusi znanja, slabše vključevanje otrok v izven šolskih dejavnosti npr. glasbena šola • pomanjkanje socialnih in neprofitnih stanovanj za mlade družine • nepovezanost programov s področja družbenih dejavnosti • razdrobljenost kulturne ponudbe, nepovezanost programov oziroma društev s področja kulturnega udejstvovanja • pomanjkanje finančnih sredstev za obnovo kulturnih domov, za izvajanje kulturnih dejavnosti, vzdrževanje kulturnih spomenikov <p>GOSPODARSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> • podjetniška miselnost in inovacijska kultura sta na nizki ravni, primanjkuje podjetniških pobud, ustvarjalnosti in inovativnosti ter managerskih znanj; • priliv zunanjih naložb tako v regijo, kakor tudi Spodnje Podravje je nizek; • primanjkuje ustreznih pripravljenih lokacij za poslovne dejavnosti, cene zemljišč in poslovnih prostorov so visoke, gradnja poslovnih objektov je (še vedno) povezana z dolgotrajnimi in zapletenimi postopki; • neto dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah Spodnjega Podravja, po podatkih AJPEA-a za leto 2011 znaša 25.534,39 EUR, kar predstavlja le 84% povprečja vseh gospodarskih družb v Podravju in 68% povprečja slovenskih družb

PROSTOR, PROMETNA INFRASTRUKTURA, OKOLJE, NARAVNA DEDIŠČINA

- regija ima ugodno geostrateško lego;
- sorazmerno dobro razvita prometna infrastruktura zagotavlja dobre povezave med nekaterimi regijskimi središči;
- regija razpolaga z naravnim potencialom vodnih virov, zlasti območij podzemne in termalne vode;
- območja naravne krajine so raznolika in sorazmerno dobro ohranjena (NATURA 2000);
- obstaja strokovna usposobljenost za reševanje okoljskih problemov;
- raznolikost obnovljivih virov (lesna biomasa, bioplín iz rastlin in živalskega gnoja

TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA

- regija se ponaša z izjemno koncentracijo različnih tipov materialne in nematerialne dediščine, ki so potencial za mednarodno prepoznavnost in privlačnost regije;
- v regiji delujejo kakovostni turistični in wellness centri;
- regija se ponaša z bogato enogastronomsko ponudbo;
- obstaja vrsta tradicionalnih prireditev;
- vzpostavljena organizacijska oblika RDO na območju Podravja

KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA, DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

- regija ima ugodne naravne možnosti za tradicionalno, ekološko in integralno pridelavo v agroživilstvu in gozdarstvu;
- obstajajo vinske, sadjarske in druge ceste, ki nudijo možnosti za razvoj turizma na kmetijah;
- obstaja veliko število lokalno značilnih izdelkov in ohranjenih starih obrti, kar ponuja možnosti za razvoj dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu in skupni nastop na tržišču, tudi v povezavi z živilsko predelovalno industrijo;
- obstajajo strokovne službe za izobraževanje in usposabljanje ljudi v agroživilstvu, klima za pridobivanje novih znanj in prenos sodobnih praks v kmetijstvu in gozdarstvu je ugodna;
- gozdovi kot pomemben surovinski vir -velik potencial lesa in uporabe biomase
- velik interes za eko in integrirano kmetovanje
- ugodne naravne danosti za zelenjadarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo in trsničarstvo, na hribovitih območjih pa za živinorejo, predstavljajo potencial za hitrejši razvoj kmetijstva;
- možnosti za razvoj podeželja z LAS programi;

- gospodarska struktura je neugodna, saj podjetja ne dosegajo niti povprečja slovenskega gospodarstva, kar kaže na slabo inovacijsko sposobnost gospodarstva v Spodnjem Podravju – pomanjkanje podjetij z visoko dodano vrednostjo,
- izdatki za R&R dejavnost so od leta 2007 do 2011 v Podravski regiji rastli počasneje kot v Osrednje-slovenski regiji, kar kaže na relativno zaostajanje tudi Spodnjega Podravja in večanje razvojnega razkoraka,
- zaostanek v produktivnosti za povprečjem Slovenije, EU (27) in OECD držav

PROSTOR, PROMETNA INFRASTRUKTURA, OKOLJE, NARAVNA DEDIŠČINA

- neenakomerna razvitost prometne infrastrukture: nekateri deli regije niso ustrezno dostopni;
- slabo razvit in nekonkurenčen javni potniški promet
- glavni vodni viri, površinske vode, tla in podtalnica so onesnaženi;
- za opredeljena območja naravne krajine ni celovitih strategij razvoja in varstva;
- ni regijske zasnove razvoja prostora, primanjkuje regionalnih konceptov razvoja na vseh ravneh varovanja okolja;
- nerešeni problemi s celovitim ravnanjem z odpadki,
- neizkoriščeni naravni potenciali (les, biomasa,)
- nizka raven uporabe OVE (izjema he)
- infrastruktura oskrbe s pitno vodo (zastarela omrežja, zajetja, čistilne naprave in velike izgube pitne vode
- nadaljnje onesnaževanje okolja in neustrezna eksploatacija narave;
- zmanjšanje obsega kakovostne kmetijske zemlje zaradi urbanizacije

KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA, DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

- večina regije je območje z omejenimi pogoji za kmetijsko dejavnost – oteženo kmetovanje;
- kmetije so nizko produktivne zaradi majhnosti in velike razdrobljenosti kmetijskih posestev ter tehnološko zastarele in neučinkovite mehanizacije;
- povečuje se zaraščanje kmetijskih zemljišč;
- večina kmetovalcev je premalo strokovno usposobljena;
- premalo je uveljavljenih blagovnih znamk za regijske proizvode;
- neučinkovita promocija,
- pomanjkljiva znanja iz poznavanja trga (trženja izdelkov) in promocije
- neugodna starostna struktura nosilcev kg
- nepovezanost v verigi proizvodnje in predelave ter prodaje

	<p>TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA</p> <ul style="list-style-type: none"> • slabo izkoriščen turistični potenciali, • objekti kulturne dediščine so močno ogroženi in slabo vzdrževani. • primanjkuje integralnih turističnih proizvodov; • šibko sodelovanje med turističnimi ponudniki in organizacijami za trženje in promocijo • pomanjkanje podjetniške iniciative na podeželju (premajhno število družinskih MSP) • šibko vključevanje kulturne dediščine v turistično ponudbo regije
--	---

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<p>ČLOVEŠKI VIRI</p> <ul style="list-style-type: none"> • boljše povezovanje kulturnih akterjev v Sp. Podravju • razvoj programov izobraževanja in usposabljanja prilagojenim potrebam gospodarstva • vzpostavitev mehanizmov povezovanja med gospodarstvom, univerzo ter raziskovalno-razvojnimi institucijami • povečevanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva z izboljšanjem razvoja človeških virov, boljšo usposobljenostjo zaposlenih • povezovanje gospodarstva in izobraževalnih institucij s ciljem prestrukturiranja srednješolskih in drugih programov izobraževanja/usposabljanja ter širjenje kulture vseživljenjskega učenja • krepiti zdravje in zagotoviti višjo stopnjo motiviranosti za športne aktivnosti in programe preventivnega zdravstvenega varstva • hitrejša aktivacija mladih do 26 let in starejših nad 50 let s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja <p>GOSPODARSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povezovanje med podjetji ter povezovanje podjetij z razvojnimi institucijami odpira možnosti za skupni razvoj izdelkov, storitev in postopkov ter skupne nastope na trgih, • izkoriščanje ugodne centralne lege regije med Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško in spodbujanje aktivnega povezovanja z regionalnimi središči sosednjih držav in regijami, • vzpostavitev pisarne ali skupine kadra za organizirano vodenje in promocijo privabljanju tujih investitorjev v Spodnje Podravje, • izoblikovanje ugodnejšega okolja za tuje neposredne investicije (TNI) na splošno ter še posebej z namenom TNI v raziskave in razvoj (R&R) ter druge dejavnosti z visoko vsebnostjo inovacij - priliv sredstev tujih vlagateljev, izboljšanje investicijske klime, izboljšanje trga kapitala, • vzpostavitev podjetniškega inkubatorja in/ali tehnološkega centra v Spodnjem Podravju, • z ustvarjanjem ugodnih pogojev za inovacije, izobraževanje in raziskave lahko lokalna in regionalna politika spodbuja raziskave in razvoj, na znanju temelječe naložbe in s tem spodbuja premike v smeri aktivnosti poslovnih subjektov za večjo dodano vrednostjo, • priložnost za MSP bosta v programskem obdobju 2014-2020 predstavljala EU programa HORIZON 2020 in COSMO 	<p>ČLOVEŠKI VIRI</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadaljnje padanje števila prebivalcev in negativnega prirasta bo imelo za posledico še večji delež starega prebivalstva • beg možganov se lahko zaradi pomanjkanja ustreznih delovnih mest nadaljuje • nizek socialni položaj, ki omejuje vključevanja prebivalstva v izobraževalne, kulturne in športne aktivnosti • prevelika koncentracija družbeno-ekonomskega razvoja lahko privede do siromašenja kulturne identitete v odročnejših območjih • nadaljevanje togosti v srednješolskem sistemu izobraževanja brez povezovanja z gospodarstvom • nezadostna in necelovita podpora kulturnim dejavnostim in ustanovam <p>GOSPODARSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neizkoriščanja razvojnih priložnosti lahko vpliva na nadaljevanje negativnih razvojnih tendenc in razvojno zaostajanje Spodnjega Podravja; • pomanjkanje integralnih razvojnih projektov, ki temeljijo na izkoriščanju vseh razpoložljivih virov, bo nadalje zmanjševalo privlačnost Spodnjega Podravja za zunanje naložbe in negativno vplivalo tudi na nadaljnji razvoj podjetij, ki delujejo v Spodnjem Podravju, • nadaljnje zaostrovanje mednarodne konkurence, in nespodbudno podjetniško okolje v državi lahko ogrozijo preživetje in razvoj obstoječih podjetij ter upočasnijo nastajanje novih, • močno različni pogledi različnih deležnikov inovacijskega sistema o stanju inovacijskega sistema in potrebnih reformah oz. prestrukturiranja lahko ovirajo njihovo implementacijo, • neustrezno razvite in ne-integrirane platforma za tehnološki transfer in povezave med gospodarstvom in raziskovalnim sektorjem lahko vodijo k še nižjim donosom vlaganj v R&R, • zaradi kriznih razmer obstaja nevarnost, da občine in gospodarstvo ne bodo investirali v inovativno okolje, kar lahko še poslabša razvojne perspektive v Spodnjem Podravju, • nezadosten priliv kapitala in novih tehnologij lahko povzroči dodatne težave na področju gospodarstva in prepreči njegovo okrevanje. <p>PROSTOR, PROMETNA INFRASTRUKTURA, OKOLJE, NARAVNA DEDIŠČINA</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaradi prometnega koridorja preti nadaljnje povečanje tovornega cestnega tranzita; • bližina razvitejših centrov vpliva na razvojne možnosti regije (Gradec, Zagreb) • izginjanje manjših območij, pomembnih za ohranjanje

<ul style="list-style-type: none"> • PROSTOR, PROMETNA INFRASTRUKTURA, OKOLJE, NARAVNA DEDIŠČINA • izkoriščanje ugodne centralne lege regije med Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško in spodbujanje aktivnega povezovanja z regionalnimi središči sosednjih držav in regijami; • razvoj integriranega poselitveno-prometnega sistema, v katerem regionalna in subregionalna središča opravljajo ustrezne poselitvene središčne funkcije; • uvajanje proizvodnje obnovljivih virov energije; • območja zavarovane narave – natura 2000 kot razvojna priložnost • uvedba centra ponovne rabe določenih vrst odpadkov, • energetska izraba biomase in nečiste biomase in drugih frakcij pridobljenih iz odpadkov, • izdelava bio in alternativnih goriv iz odpadkov, • dvig stopnje in kakovosti ločevanja odpadkov, • povečevanje deleža vključenosti gospodinjstev v odvoz odpadkov, • znižanje stroškov energije v lokalnem sektorju in v gospodinjstvih; • povezovanje raziskovalnih inštitucij, LEA Spodnje Podravje in višješolskih programov na področju URE, OVE in energetike v bioniki, • znižanje porabe energije na enoto proizvoda • povišanje energetske samozadostnosti <p>KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA, DOPOLNILNE DEJAVNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • naravni potenciali za uvajanje sonaravnega kmetovanja ter izboljšanje samooskrbe s hrano; • naravni pogoji odpirajo možnosti za razvoj turizma in raznovrstnih drugih dopolnilnih dejavnosti v vseh panogah kmetijstva in gozdarstva; (les in biomasa) • vzpostavitev verig lokalnih pridelovalcev hrane - prodaja na domu, kmečke tržnice • opuščena kmetijska zemljišča • povezovanje lastnikov kmetijskih zemljišč za skupen nastop na tržišču, • izkoriščanje gozdnega potenciala (lesni proizvodi in izdelki) <p>TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA</p> <ul style="list-style-type: none"> • povečanje kakovostnih integralnih turističnih proizvodov ter skupnih promocijskih nastopov za povečanje prepoznavnosti destinacije, • vključevanje materialne in nematerialne kulturne dediščine v oblikovanje regionalnih razvojnih priložnosti in prepoznavnosti turistične destinacije in regije v mednarodnem • povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih 	<ul style="list-style-type: none"> • biotske raznovrstnosti (močvirja); • povečevanje škod zaradi neustrezne rabe poplavnih in plazovitih območij; • zaprtje deponij komunalnih odpadkov • zmanjšanje subvencij na državni ravni za podporo razvoju in proizvodnji OVE <p>KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA, DOPOLNILNE DEJAVNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • kljub pomoči države še vedno prisotni neugodni pogoji za vlaganje v kmetijstvo ter razvoj podeželja; • prestroga in nefleksibilna zakonodaja na področju pridobivanja dovoljenj za dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu; • klimatske spremembe (povečano pomanjkanje vode za zalivanje, toča in poplave) • globalizacija trga hrane (cenovna politika, nekonkurenčnost, zmanjšanje tržnega deleža) • opuščanje obdelave kmetijskih zemljišč zaradi nekonkurenčnosti na kmetijskih trgih <p>TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA</p> <ul style="list-style-type: none"> • nekontrolirano prenašanje tujih vzorcev; • izguba prepoznavnosti tradicionalne kulturne krajine, banalizacija materialne in nematerialne kulturne dediščine pri razvoju turističnih programov in produktov ter izključevanje kulturne dediščine in najrazličnejših tradicij pri načrtovanju regionalnega razvoja. • prepočasna implementacija modela javno zasebnega partnerstva za razvoj turističnih produktov in infrastrukture • možnost omejevanje integralnega razvoja turizma s strani inštitucij varstva naravne in kulturne dediščine • neupoštevanje razvojnih smernic, trendov in strateških razvojnih dokumentov • pomanjkanje finančnih sredstev za doseganje zastavljenih ciljev • zaostajanje v razvoju za drugimi konkurenčnimi destinacijami • počasno okrevanje turističnega sektorja po gospodarski recesiji
--	---

<p>in dopolnilnih dejavnosti na podeželju</p> <ul style="list-style-type: none"> • celostna revitalizacija objektov kulturne dediščine v okviru razvoja turistične infrastrukture. • razvoj poslovnega in kongresnega turizma, • razvoj zelenega turizma v območjih natura 2000, • mobilne e-storitve za trženje turistične destinacije,	
---	--

3.2 SWOT analiza po razvojnih področjih

3.2.1 SWOT Razvoj človeških virov

PREDNOSTI (+)	SLABOSTI (-)
<ul style="list-style-type: none"> • Dober geostrateški položaj • Ohranjena izjemna kulturna in arhitekturna dediščina • Močna koncentracija ljubiteljske kulture in lokalnih kulturnih ustvarjalcev • Zadostni prireditveni prostori za manjše kulturne dogodke • razvejanost programov aktivne politike zaposlovanja • dobro razvit sistem predšolske vzgoje in osnovnošolskega izobraževanja • uvajanje novih študijskih programov - izvajanje študija na daljavo • naraščanje število diplomantov • ustrezna dostopnost osnovnih zdravstvenih storitev • dobro razvit sistem socialnega varstva starejših • razvejana društvena dejavnost, predvsem kulturna in športna (obstoj številnih aktivnih kulturnih in športnih društev) 	<ul style="list-style-type: none"> • negativen naravni in selitveni prirast na območju občin Sp. Podravja • Višanje deleža starejše populacije • Naraščanje stopnje brezposelnosti • Neugodna starostna in izobrazbena struktura brezposelnih (visok delež brezposelnih nad 50 let, visok delež dolgotrajno brezposelnih) • pomanjkanje podjetništva v kulturi • premajhna povezanost gospodarstva, univerze in razvojno-raziskovalnih institucij • neustrezna usposobljenost delovne sile in njihova premajhna mobilnost vplivajo na neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela • pomanjkanje kakovostnih delovnih mest, še zlasti za mlade izobražene kadre • pomanjkanje proračunskih virov za investicijska vlaganja v predšolsko in šolsko vzgojo • slabša bralna pismenost otrok iz Spodnjega Podravja kot je slovensko povprečje, slabši nacionalni preizkusi znanja, slabše vključevanje otrok v izven šolskih dejavnosti npr. glasbena šola • pomanjkanje socialnih in neprofitnih stanovanj za mlade družine • nepovezanost programov s področja družbenih dejavnosti • razdrobljenost kulturne ponudbe, nepovezanost programov oziroma društev s področja kulturnega udejstvovanja • pomanjkanje finančnih sredstev za obnovo kulturnih domov, za izvajanje kulturnih dejavnosti, vzdrževanje kulturnih spomenikov

PRILOŽNOSTI (+)	NEVARNOSTI (-)
<ul style="list-style-type: none"> • boljše povezovanje kulturnih akterjev v Sp. Podravju • razvoj programov izobraževanja in usposabljanja prilagojenim potrebam gospodarstva • vzpostavitev mehanizmov povezovanja med gospodarstvom, univerzo ter raziskovalno-razvojnimi institucijami • povečevanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva z izboljšanjem razvoja človeških virov, boljšo usposobljenostjo zaposlenih • povezovanje gospodarstva in izobraževalnih institucij s ciljem prestrukturiranja srednješolskih in drugih programov izobraževanja/usposabljanja ter širjenje kulture vseživljenjskega učenja • krepiti zdravje in zagotoviti višjo stopnjo motiviranosti za športne aktivnosti in programe preventivnega zdravstvenega varstva • hitrejša aktivacija mladih do 26 let in starejših nad 50 let s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja 	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljnje padanje števila prebivalcev in negativnega prirasta bo imelo za posledico še večji delež starega prebivalstva • beg možganov se lahko zaradi pomanjkanja ustreznih delovnih mest nadaljuje • nizek socialni položaj, ki omejuje vključevanja prebivalstva v izobraževalne, kulturne in športne aktivnosti • prevelika koncentracija družbeno-ekonomskega razvoja lahko privede do siromašenja kulturne identitete v odročnejših območjih • nadaljevanje togosti v srednješolskem sistemu izobraževanja brez povezovanja z gospodarstvom • nezadostna in ne celovita podpora kulturnim dejavnostim in ustanovam

3.2.2 SWOT Gospodarstvo

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Ugodni geografski položaj Spodnjega Podravja (Spodnje Podravje se nahaja v regiji Podravje, znotraj katere se nahajajo križišča glavnih prometnih tokov in meji severno na Avstrijo ter JV na Hrvaško), • skupni prihodki podjetij v Spodnjem Podravju kljub krizi rastejo, saj so se med letoma 2009 in 2011 zvišali iz 1,243 mio EUR na 1.531 mio EUR, • relativna odprtost gospodarstva na tuje trge: v letu 2011 se je okreplil izvoz na tuje trge, kar kaže porast čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu, ki jih ustvarijo gospodarske družbe, • skupno število podjetij v Spodnjem Podravju je narastlo iz 3.114 v letu 2009 na 3.339 v letu 2011 (6,74%), • ponudba storitev VEM točk v Spodnjem Podravju, • obstaja vrsta podpornih institucij za spodbujanje podjetništva (ZRS Bistra Ptuj, OOOZ, ŠGZ, Manager klub Ptuj), • delovanje podporne znanstveno-raziskovalne institucije v Spodnjem Podravju (ZRS Bistra Ptuj), ki skrbi za povezovanje gospodarstva, izobraževalnih institucij, univerz in znanosti (vključevanje v nacionalne in mednarodne znanstveno-raziskovalne programe, uvajanje novo ustvarjenih znanj v prakso in spodbujanje zaposlovanja mladih raziskovalcev in njihovega vključevanja v proces usposabljanja z namenom kadrovske krepitve RR-oddelkov v podjetjih • mlada generacija je vse bolj usmerjena v podjetniško aktivnost, • nekatera uspešna velika podjetja, predvsem v predelovalni dejavnosti (Perutnina Ptuj d.d., Talum d.d., Boxmark Leather d.o.o.), • v Spodnjem Podravju je identificiranih 43 inovativnih podjetij oz. podjetij z inovativnim potencialom, od katerih je 54% iz C-predelovalne dejavnosti (vir: projekt SPRINT, SI-HR 2007-2013), ki zaposlujejo 5.567 zaposlenih, • storitveni sektor je dobil večjo vlogo pri gospodarski strukturi, • več poslovnih in industrijskih območij (dovolj prostora za takšna območja), • vzpostavljene povezave med gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami (šolski center Ptuj, višja strokovna šola 40% študijskega programa namenjenega praktikumu v podjetjih). 	<ul style="list-style-type: none"> • Za Spodnje Podravje je značilna splošna nepovezanost in pomanjkanje sodelovanja, ki se odražata: <ul style="list-style-type: none"> - v šibkem sodelovanju znotraj podjetniškega sektorja, - med podjetji in razvojnimi institucijami (obstoječe podporno okolje ni optimalno izkoriščeno), - med podjetniškim sektorjem in negospodarstvom, - premajhni povezanosti med poslovnimi podpornimi institucijami, - v odsotnosti neprepoznavnih in učinkovitih javno zasebnih partnerstev; • podjetniška miselnost in inovacijska kultura sta na nizki ravni, primanjkuje podjetniških pobud, ustvarjalnosti in inovativnosti ter managerskih znanj; • priliv zunanjih naložb tako v regijo, kakor tudi Spodnje Podravje je nizek; • primanjkuje ustreznih pripravljenih lokacij za poslovne dejavnosti, cene zemljišč in poslovnih prostorov so visoke, gradnja poslovnih objektov je (še vedno) povezana z dolgotrajnimi in zapletenimi postopki; • neto dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah Spodnjega Podravja, po podatkih AJPES-a za leto 2011 znaša 25.534,39 EUR, kar predstavlja le 84% povprečja vseh gospodarskih družb v Podravju in 68% povprečja slovenskih družb, • gospodarska struktura je neugodna, saj podjetja ne dosegajo niti povprečja slovenskega gospodarstva, kar kaže na slabo inovacijsko sposobnost gospodarstva v Spodnjem Podravju – pomanjkanje podjetij z visoko dodano vrednostjo, • izdatki za R&R dejavnost so od leta 2007 do 2011 v Podravski regiji rastli počasneje kot v Osrednje-slovenski regiji, kar kaže na relativno zaostajanje tudi Spodnjega Podravja in večanje razvojnega razkoraka, • storitve večinoma ne temeljijo na znanju, so slabo zastopane v izvozu, • zaostanek v produktivnosti za povprečjem Slovenije, EU (27) in OECD držav, • v nasprotju z rastjo števila podjetij in rastjo prihodkov se je med letoma 2007 in 2011 število zaposlenih v podjetjih v Spodnjem Podravju znižalo, • v letu 2010 je Spodnje Podravje zabeležilo kar 47% znižanje bruto investicij v osnovna sredstva po namenu investiranja, glede na leto 2008.

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Krepitev sodelovanja in partnerstva med gospodarstvom in izobraževanjem, podpornimi organizacijami ter lokalnim okoljem za skupno načrtovanje razvoja v Spodnjem Podravju; • povezovanje med podjetji ter povezovanje podjetij z razvojnimi institucijami odpira možnosti za skupni razvoj izdelkov, storitev in postopkov ter skupne nastope na trgih, • v zaostrenih razmerah se mora tako gospodarstvu kot podporne institucije na območju Spodnjega Podravja v sodelovanju z državo pospešeno osredotočiti na doseganje visoke kohezivnosti družbe in dvigu konkurenčne sposobnosti gospodarstva, • izkoriščanje ugodne centralne lege regije med Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško in spodbujanje aktivnega povezovanja z regionalnimi središči sosednjih držav in regijami, • razvoj na znanju temelječih storitev, • vzpostavitev pisarne ali skupine kadra za organizirano vodenje in promocijo privabljanju tujih investorjev v Spodnje Podravje, • izoblikovanje ugodnejšega okolja za tuje neposredne investicije (TNI) na splošno ter še posebej z namenom TNI v raziskave in razvoj (R&R) ter druge dejavnosti z visoko vsebnostjo inovacij - priliv sredstev tujih vlagateljev, izboljšanje investicijske klime, izboljšanje trga kapitala, • povečanje podjetniških vlaganj v RR, večje število raziskovalcev v gospodarstvu, pospešeno sodelovanje ter prenos znanja, • povezovanje pri razvoju novih izdelkov in storitev, • vzpostavitev podjetniškega inkubatorja in/ali tehnološkega centra v Spodnjem Podravju, • z ustvarjanjem ugodnih pogojev za inovacije, izobraževanje in raziskave lahko lokalna in regionalna politika spodbuja raziskave in razvoj, na znanju temelječe naložbe in s tem spodbuja premike v smeri aktivnosti poslovnih subjektov za večjo dodano vrednostjo, • priložnost za MSP bosta v programskem obdobju 2014-2020 predstavljala EU programa HORIZON 2020 in COSMO, • nadaljnja podpora za mreženje in razvoj na področju raziskav in razvoja na ravni EU, bi lahko privabila razvojne in raziskovalne institucije k sodelovanju pri internacionalnih programih/mrežah, k izboljšanju sodelovanja med lokalnimi ustanovami, ter povečanju prilivov in razvoju novih, sodobnejših tehnologij, • povečanje pomena socialnega podjetništva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Neizkoriščanja razvojnih priložnosti lahko vpliva na nadaljevanje negativnih razvojnih tendenc in razvojno zaostajanje Spodnjega Podravja; • pomanjkanje integralnih razvojnih projektov, ki temeljijo na izkoriščanju vseh razpoložljivih virov, bo nadalje zmanjševalo privlačnost Spodnjega Podravja za zunanje naložbe in negativno vplivalo tudi na nadaljnji razvoj podjetij, ki delujejo v Spodnjem Podravju, • nadaljnje zaostrovanje mednarodne konkurence, in nespodbudno podjetniško okolje v državi lahko ogrozijo preživetje in razvoj obstoječih podjetij ter upočasnijo nastajanje novih, • pričakovan hitrejši razvoj raziskovalnega in razvojnega sektorja v sosednjih državah, ovira vključenost razvojnih in raziskovalnih institucij v mednarodni konzorcij, • pomanjkanje in nekonkurenčnost lokacij v Spodnjem Podravju bosta še nadalje zmanjševala privlačnost Spodnjega Podravja za zunanje naložbe, • neuspešni poskusi za dvig produktivnosti gospodarstva lahko vodijo v znižanje njegove konkurenčnosti, • obstoječe razlike med regijami v ekonomski moči in potencialu znanja se lahko še povečajo, in sicer zaradi trendov koncentracije na znanju temelječih dejavnosti na določenih območjih, • močno različni pogledi različnih deležnikov inovacijskega sistema o stanju inovacijskega sistema in potrebnih reformah oz. prestrukturiranja lahko ovirajo njihovo implementacijo, • neustrezno razvite in ne-integrirane platforma za tehnološki transfer in povezave med gospodarstvom in raziskovalnim sektorjem lahko vodijo k še nižjim donosom vlaganj v R&R, • zaradi kriznih razmer obstaja nevarnost, da občine in gospodarstvo ne bodo investirali v inovativno okolje, kar lahko še poslabša razvojne perspektive v Spodnjem Podravju, • nezadosten priliv kapitala in novih tehnologij lahko povzroči dodatne težave na področju gospodarstva in prepreči njegovo okrevanje.

3.2.3 SWOT Infrastruktura, okolje in prostor

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • naravno in geografsko pestro območje (območja naravne krajine so raznolika in sorazmerno dobro ohranjena), • ugodna geostrateška lega, • ekološko pomembna območja, ki pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, • Natura 2000 – ohranjanje živalske in rastlinske vrste ter habitati • velik naravni potencial vodnih virov • regionalni koncept celovitega ravnanja okolja, • ustrezen sistem ločevanja odpadkov, • uveljavljeno in uspešno delovanje zbirnega centra za odpadke (tudi ustrezen delovni čas), • visok delež vključenosti gospodinjstev v odvoz odpadkov, • utečen sistem sortiranja odpadkov (I. snovna izraba - po programu), • kompostiranje zelene biomase, • stalno delo na odkrivanju, sanaciji in preprečevanju divjih odlagališč ter sodelovanje z elektronskim registrom divjih odlagališč, • obstoj različnih razvojnih projektov v regiji povezanih z odpadki, • obstoj znanj v regiji za ravnanje in obdelavo odpadkov • izdelani in potrjeni lokalni energetske koncepti občin Spodnjega Podravja, • raznolikost obnovljivih virov energije (lesna biomasa, bioplin iz rastlin in živalskega gnoja, sončna energija, geotermalna in energija okolja), • gozd kot vir obnovljive energije, • obstoj alternativnih energijskih virov iz odpadkov, • ustanovljena in delujoča Lokalna energetska agencija na področju Spodnjega Podravja, • ugodni pogoji za izgradnjo daljinskih sistemov na lesno biomaso, • visoka energetska zavest županov in občinskih uprav, • obstoj različnih razvojnih projektov v regiji povezanih z OVE in URE, • obstoj znanj v regiji iz področja OVE in URE. 	<ul style="list-style-type: none"> • obremenjenost podtalnice z nitrati (kmetijsko obremenjevanje), • neprilagojena infrastruktura oskrbe s pitno vodo (zastarelo vodovodno omrežje, zajetja, čistilne naprave) s sodobnim konceptom zagotavljanja ustrezne pitne vode, • prostorsko neenakomeren demografski razvoj, ki se kaže predvsem s stagnacijo podeželja, • regijsko neuskladen prostorski razvoj, brez jasne trajnostne usmeritve oz. prostorske zasnove, • majhna gozdnatost v območju kmetijske krajine - pri zagotavljanju ekoloških funkcij gozdov izstopajo problemi pri zagotavljanju biotopske funkcije gozdov v kmetijski krajini Dravskega in Ptujkega polja • druga in tretja snovna oz. energetska izraba še ni uvedena in se ne uvaja, • nezadostno sortiranje MKO in priprava ostanka za odlaganje, • sistematika predelave ostankov po sortiranju za nadaljnjo snovno izrabo ni izdelana, • energetska izraba biomase ni uvedena, • legalizacija in dokumentacija v zvezi z odlagališčem ni urejena, • visoki stroški odstranjevanja mulja ČN, • premajhno vključevanje regijskih projektov v izvedbo • nizka energetska učinkovitost (stavbe, industrije, promet), • prenizka osveščenost potrošnikov o URE in OVE, • slabo spodbujanje investicij v URE in OVE, • pomanjkanje politične volje vlade za podporo URE in OVE, • slaba izkoriščenost kohezijskih sredstev, • premajhno vključevanje regijskih projektov v izvedbo.

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • uvedba centra ponovne rabe določenih vrst odpadkov, • nova delovna mesta v ponovni rabi in predelavi odpadkov, • energetska izraba biomase in nečiste biomase in drugih frakcij pridobljenih iz odpadkov, • izdelava bio in alternativnih goriv iz odpadkov, • neuporabljeno znanje raziskovalnih skupin na inštitucijah, • dvig stopnje in kakovosti ločevanja odpadkov, • povečevanje deleža vključenosti gospodinjstev v odvoz odpadkov, • delovna mesta v zvezi z OVE/URE, • pridobitev kohezijskih in drugih sredstev za izvedbo energetskih rekonstrukcij javnih objektov, • možnosti dodatnih zaslužkov javnega sektorja na področju OVE, • znižanje stroškov energije v lokalnem sektorju in v gospodinjstvih; • povezovanje raziskovalnih inštitucij, LEA Spodnje Podravje in višješolskih programov na področju URE, OVE in energetike v bioniki, • proizvodnja lesnih sekancev iz oddanega lesa na Cero Gajke, • možnost dodatnega odpadnega lesa iz reke Drave, • podpis konvencije županov kot dodatni pritisk na uvajanje OVE in URE, • povišanje energetske samozadostnosti, • razvoj novih produktov in delovnih mest na področju URE in OVE, • razvoj novih področij uporabe in proizvodov iz alternativnih obnovljivih virov, • neizkoriščen ali narobe izkoriščen potencial raziskovalnih skupin na inštitucijah 	<ul style="list-style-type: none"> • zaradi pritiska različnih gospodarskih dejavnosti v prostoru in pomanjkanja konkretnih oblik zavarovanja pomembnih območij narave grozi izginjanje teh območij ter rastlinskih in živalskih vrst, ki tam živijo. • motena oskrba z vodo na lokalnih manjših vodovodnih sistemih zaradi suše, slabega zdravstveno-tehničnega standarda vodovodnih objektov ter razpršene gradnje bo zahtevalo povečano zaščito in kontrolo nad lokalnimi viri pitne vode, • proces zamuljevanja in zaraščanja struge Drave se zaradi zmanjšanih pretokov nadaljuje, kar povzroča povečevanje nevarnosti ob poplavah in zmanjšuje samoočiščevalno sposobnost vodotoka, • zaprtje deponije odpadkov, • visoki stroški zapiranja deponije odpadkov, • visoki stroški dodatne predelave in odstranjevanja lahke frakcije MKO • znižanje cen fosilnih goriv, • nezadostnost domačih virov, • padanje cen lesni biomasi in naraščanje investicijskih stroškov, • nižanje zjamčenih cen proizvedene električne energije iz obnovljivih virov, • pomanjkanje subvencij na državni ravni, • slaba zainteresiranost domačih in tujih vlagateljev, • neupoštevanje zelenih javnih naročil, • politična kriza in spremembe zakonodaje v korist fosilnih goriv.

3.2.4 SWOT Turizem in kulturna dediščina

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Prenositvene zmogljivosti na območju Spodnjega Podravja so se v primerjavi z letom 2008 povečale za 6,68%, • Spodnje Podravje v zadnjih letih beleži pozitiven trend naraščanja prenočitvenih kapacitet in ostale ponudbe na turističnih kmetijah, • v primerjavi z letom 2008 se je v Spodnjem Podravju povečal prihod tujih gostov za kar 13,3%, • Spodnje Podravje, v primerjavi z letom 2008 beleži 5,89% porast števila prenočitev, s čimer presega porast nočitev slovenskega povprečja, • Spodnje Podravje se ponaša z izjemno koncentracijo različnih tipov materialne in nematerialne dediščine, ki so potencial za mednarodno prepoznavnost in privlačnost regije, • v Spodnjem Podravju deluje kakovostni wellness center in termalni turizem; • Spodnje Podravje se ponaša z bogato enogastronomsko ponudbo, • obstaja vrsta tradicionalnih pridelitev (kurentovanje, martinovanje, silvestrovanje na prostem, ptujška poletna noč, sejmi,..) in kulturnih dogodkov • vzpostavljena organizacijska oblika Regionalne destinacijske organizacije na področju Sp. Podravja in širše • destinacija sedaj organizirano vstopa na trg ter odgovorja na potrebe in zahteve tega trga • oblikovane 4 enako vredne geografske tržne znamke, • oblikovani kakovostni integralni turistični produkti, • ciljno oblikovana ponudba turističnih paketov, • razvoj novih produktov in storitev – za kakovostno, inovativno in doživljajsko ponudbo destinacije • organiziran skupni promocijski nastop in trženje na domačem in na tujih trgih, • opazen razvoj rekreacijsko-izletniškega turizma (kolesarjenje, pohodništvo), • razvoj na področju enogastronomske ponudbe, vinskih cest, tematskih poti, • povečana ponudba vinotočev in gastronomske ponudbe predvsem na kmetističnih kmetijah, gostilnah, 	<ul style="list-style-type: none"> • slabo izkoriščen turistični potencial (staro mestno jedro, eno najstarejših mest v Sloveniji, obstoječa ponudba na podeželju.), • objekti kulturne dediščine so močno ogroženi, • nizek nivo kakovosti turističnih produktov in storitev • slaba geografska struktura kakovostnih nastanitvenih kapacitet (neizkoriščenost podeželja) • pomanjkanje standardov ponudbe • Turistična nerazvitost podeželja in neustrezna organiziranost ponudbe na podeželju – pomanjkanje podjetniške iniciative med podeželskimi ponudniki • Neizkoriščenost odmevnih prireditev s področja kulturne dediščine za programski razvoj turizma. • Premajhno število malih in srednjih podjetij, še zlasti družinskih na področju turizma in kulturne dediščine. • Neustrezna organiziranost ponudnikov turističnih storitev in pomanjkanje za razvoj turizma usposobljenega kadra, • Šibko sodelovanje med razvojniki in deležniki, slaba infrastruktura v najširšem smislu • Pomanjkanje inovativnega razmišljanja tako pri ponudnikih, kot tudi pri razvojnikih • Šibko ustvarjalno in strateško povezovanje med turizmom in kulturno dediščino •

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev učinkovite mreže vseh destinacijskih deležnikov in njihovih storitev za nemoteno funkcioniranje štirih temeljnih funkcij destinacijske organizacije (razvojna, distribucijska, promocijska, operativna) skozi ustrezno organiziranost (DMO - destination management organization). • povečanje števila kakovostnih integralnih turističnih proizvodov, • povečanje skupnih promocijski nastopov za povečanje prepoznavnosti destinacije • identifikacija dejanskih potreb trga ter oblikovanje kakovostne, inovativne, doživljajske ponudbe na zahteve ciljnih trgov • odpiranje novih distribucijskih in tržnih poti, • organizirana in na visokih kakovostnih standardih temelječa enogastronomična ponudba; • povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti, • vključevanje materialne in nematerialne kulturne dediščine v oblikovanje regionalnih razvojnih priložnosti in prepoznavnosti turistične destinacije in Spodnjega Podravja v mednarodnem okviru; • celostna revitalizacija objektov kulturne dediščine v okviru razvoja turistične infrastrukture. • razvoj poslovnega in kongresnega turizma, • povečana vlaganja v zvišanje učinkovitosti spletnega oglaševanja • razvoj spletnega sistema rezervacij in turističnega informacijskega centra, • razvoj zelenega turizma, • lokalna samooskrba s hrano ekološke pridelave • krepitev sodelovanja in partnerstva med lokalnimi skupnostmi, turističnimi ponudniki in regionalno destinacijsko organizacijo 	<ul style="list-style-type: none"> • Neuskklajeno, nepovezano delovanje deležnikov znotraj destinacije in neenoten nastop na turističnih trgih • Nekontrolirano prenašanje tujih vzorcev, • izguba prepoznavnosti tradicionalne kulturne krajine, banalizacija materialne in nematerialne kulturne dediščine pri razvoju turističnih programov in produktov ter izključevanje kulturne dediščine in najrazličnejših tradicij pri načrtovanju regionalnega razvoja, • privlačnejše in bolj organizirane destinacije v Sloveniji in sosednjih državah lahko zmanjšajo dotok tako domačih kakor tujih turistov, • nizka kupna moč prebivalstva, v času kriznih razmer, lahko zmanjšajo dotok tako domačih kakor tujih turistov, • zaradi kriznih razmer obstaja nevarnost, da občine in turistično gospodarstvo ne bodo investirali v turistično infrastrukturo, ponudbo in promocijo, kar lahko še poslabša razvojne perspektive na področju turizma v Spodnjem Podravju,

3.2.5 SWOT Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Razmeroma dobro ohranjeno in raznoliko okolje, ugodno stanje vrst in habitatov ter vodnih virov • Ugodne naravne možnosti in tradicija za kmetijsko proizvodnjo; • Visok delež kmetijskih zemljišč v nižinskem območju; • Naravna geografska pestrost regije omogoča intenzivno živinorejo in trajne nasade; • Sorazmerna ohranjenost (neonesnaženost) naravnega okolja; • Veliki gospodarski sistemi na katere se je mogoče navezati; • Veliko število lokalno značilnih izdelkov – povezave z živilsko predelovalno industriji in možnosti skupnega nastopa na trgu; • Obstoj vinskih cest in možnosti za razvoj turizma na kmetijah; • Razvoj podeželskega turizma povezanega z lokalnim gospodarstvom; • Potencial za razvoj inovativnih praks, zaradi manj razvitih nekaterih dejavnosti; • Možnosti za uspešno krepitev partnerskih povezav v podeželskih območjih; • Možnost za ustvarjanje novih proizvodov, dejavnosti in delovnih mest; • Že utečene prodajne poti na slovenskem trgu in dobro poznavanje trga nekdanje Jugoslavije; • Povečan interes kmetov po specifičnih, poglobljenih znanjih; • Obstoj dobrih praks iz različnih področij; • Za formalno in neformalno izobraževanje s področja kmetijstva je v regiji dobro poskrbljeno; • Dobro razvita pospeševalna in svetovalna služba; • Obstoj kmetijskih strokovnjakov z vseh področij kmetijstva in institucij, ki si prizadevajo za izboljšanje razmer v kmetijstvu; • Ugodne okoljske razmere za ekološko kmetovanje; • Močno povečan interes za ekološko kmetovanje in integrirano kmetovanje; • Visoka stopnja zaupanja potrošnikov v domačo pridelavo; • Uveljavljenost okolju prijaznih načinov pridelave in doseganje visoke kakovosti; • Tradicija trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z gozdovi; • Pozitiven odnos javnosti do gozdov in lesa; • Gozdovi predstavljajo v regiji pomemben obnovljiv surovinski vir; • Možnost koriščenja naravnih energetskih virov; • Za gospodarjenje z gozdovi v regiji so ugodne naravne razmere in primerni tehnološki pogoji; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nizka produktivnost kmetij zaradi majhnosti in velike razdrobljenosti kmetijskih posestev; • Onesnaženost podtalnice na Dravskem polju; • Neugodna lastniška struktura kmetij; • Preobremenjenost kmetij s tehnološko zastarelo in neučinkovito mehanizacijo; • Opuščanje rabe in zaraščanje kmetijskih zemljišč; • Vse večja odvisnost od mest (delovna mesta, trgovina itn.); • Pomanjkljiva infrastrukturna opremljenost podeželskih območij; • Slabo poznavanje trga in kupčevih navad kar ovira uspešno prodajo; • Prihodki iz kmetijske proizvodnje so vse manjši; • Nizka raven proizvodne specializacije in profesionalizacije kmetijskih gospodarstev in predelovalnih obratov; • Pomanjkanje učinkovitega vertikalnega in horizontalnega povezovanja v agroživilstvu in prepočasno prilaganje tržnim razmeram; • Zaostajanje dodane vrednosti na zaposlenega v celotnem agroživilskem sektorju; • Preslaba povezanost med primarno pridelavo in predelavo (več trdnega partnerstva, nujnost vertikalnih povezav); • Raziskave in prenos znanja se prepočasi odzivata na hiter tehnološki razvoj in zahteve novih izzivov; • Slaba organiziranost proizvodnje, predelave in prodaje; • Malo uveljavljenih blagovnih znamk za regijske proizvode; • Neugodna proizvodna in posestna struktura in s tem šibka konkurenčna sposobnost v EU; • Neugodna starostna in izobrazbena struktura nosilcev kmetij; • Odseljevanje mladih s podeželja in neugodna demografska struktura prebivalcev na podeželju; • Slabo poznavanje potencialov posameznega območja; • Premalo interesa za uvajanje novosti in podjetniški pristop; • Slabo razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah; • Premajhna promocija doma pridelane hrane • Nizek izkoristek dodane vrednosti proizvodov; • Nizka stopnja izkoriščanja OVE; • Majhna in razdrobljena gozdna posest; • Velikemu številu lastnikov gozdov je dohodek iz gozda nepomemben vir zaslužka; • Nepovezanost lastnikov gozdov za skupno nastopanje na trgu; • Zastarela in neučinkovita gozdarska mehanizacija in oprema;

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • ugodne naravne možnosti za kmetijsko proizvodnjo predvsem na ravninskih delih podravja omogočajo intenziviranje proizvodnje, kar daje možnosti za razvoj primerno velikih in dolgoročno konkurenčnih kmetij; • sorazmerna ohranjenost naravnega okolja zlasti na gričevnatih delih Podravja in vodovarstvena območja omogoča razvoj ekološke proizvodnje; • zaloge vode za namakanje intenzivnih kultur in možnost pridelave zelenjave • predelava kmetijskih proizvodov v manjših proizvodnih obratih na kmetijah, s čimer bi povečali prispevek k dodani vrednosti; • spodbujanje trženja kmetijskih proizvodov; • povezovanje med obstoječimi akterji, mreženje, novi akterji • hitrejši tehnološki razvoj, inovacije, uvajanje novih proizvodov z višjo dodano vrednostjo in višjo kakovostjo; • Izkoriščanje naravnih danosti za pridelavo kakovostnih in konkurenčnih kmetijskih proizvodov; • povezovanje in združevanje pridelave in predelave za skupni nastop na trgu; • promocija in povečevanje tržnega deleža v domači porabi; • uveljavljanju blagovnih znamk in proizvodov višje kakovosti; • povečanje konkurenčnosti na trgih; • okrepitev že obstoječega medregijskega in meddržavnega povezovanja in sodelovanja kmetov s področja razvoja dopolnilnih dejavnosti; • uvedba okolju prijaznega kmetovanja; • naravni pogoji pomenijo potencial za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (turizem in dopolnilne dejavnosti s področja gozdarstva); • ekološko kmetovanje in integrirano kmetovanje predstavlja v prihodnosti velik potencial. V ravninskih in gričevnatih področjih obstajajo potenciali aktivnejšega razvoja dopolnilnih dejavnosti, kot sta zelenjadarstvo in cvetličarstvo.; • številni ribniki in umetne zaježitve v regiji predstavljajo ugodno možnost za razvoj ribogojniške dejavnosti. • boljše izkoriščanje gozdnih potencialov; • zagotoviti zanesljivost oskrbe s lesno biomaso • lesarstvo in uporaba gozdnih sortimentov; • združevanje lastnikov gozdov za skupno gospodarjenje in skupen nastop na trgu • pospešeno uvajanje učinkovite in okoljsko sprejemljive tehnologije za posek in spravilo lesa • povečanje konkurenčnosti gozdno lesne verige na podeželju 	<ul style="list-style-type: none"> • zaraščanja kmetijskih površin; • onesnaževanja okolja ob uvajanju intenzivnega kmetijstva; • onesnaževanje okolja; • opuščanje proizvodnje v kmetijstvu in izguba tradicionalnega podeželskega načina življenja; • zmanjševanje obsega najboljših kmetijskih zemljišč; • visoka koncentracija trgovine na domačem trgu in slaba organiziranost ter razdrobljena ponudba s strani pridelovalcev; • nedoseganje stopnje samooskrbe; • neustrezna proizvodna usmerjenost; • zmanjšanje tržnega deleža kmetijskih proizvodov v Sloveniji, ki izvirajo iz Podravja zaradi večje konkurence kmetijskih izdelkov iz držav evropske unije ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo; • nekonkurenčnost domačih proizvodov na notranjem in zunanjih trgih; • usmerjanje v okolju škodljive proizvodne metode zaradi višje trenutne ekonomičnosti in pritiska konkurence; • soočenje z ostro konkurenco evropskega skupnega trga; • prestrukturiranje porabe v smeri nizko cenovnih ponudnikov; • nezadostno podporno okolje za razvoj inovativnih praks; • nepripravljenost na spreminjanje obstoječega načina gospodarjenja; • strah pred novimi pristopi; • nizka stopnja podpore za vključevanje inovativnih podjetij na podeželju; • nezainteresiranost lastnikov gozdov za poslovno povezovanje; • neuravnotežen razvoj podeželskih območij.

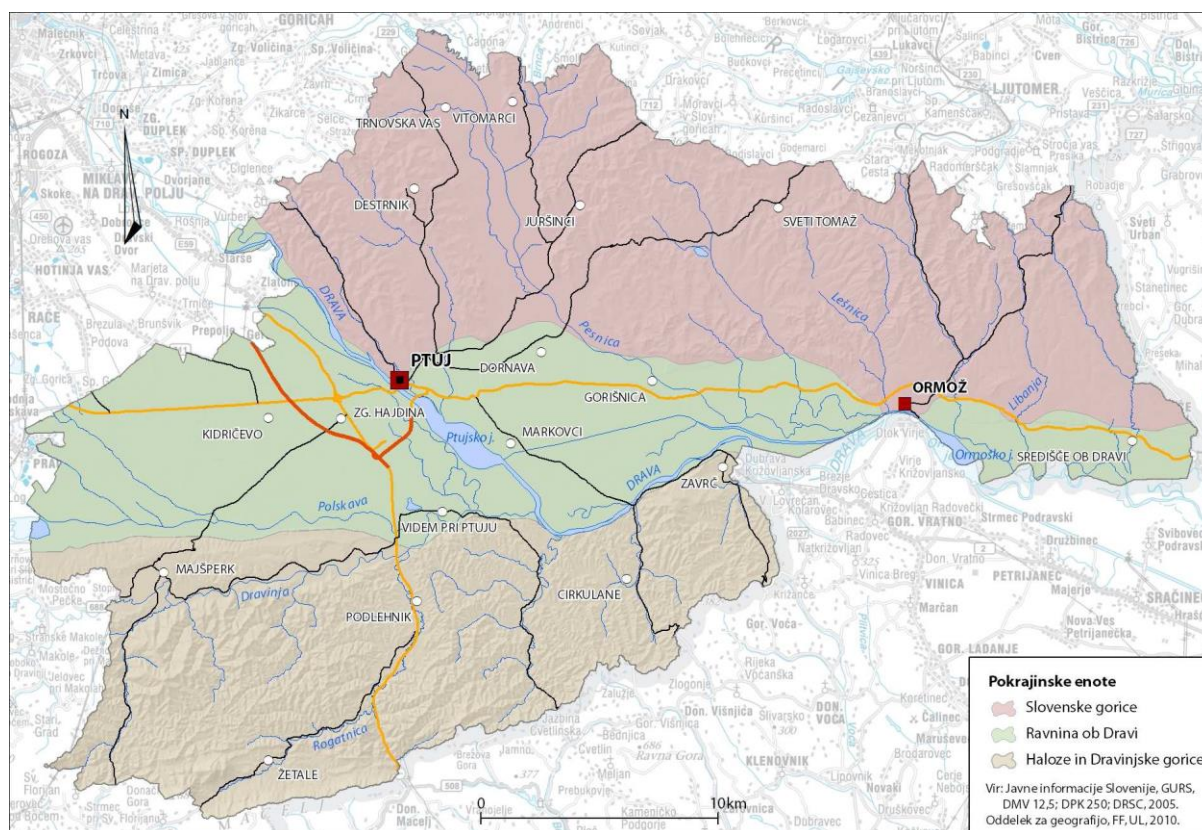
4. IZHODIŠČA IN CILJI PROSTORSKEGA RAZVOJA SPODNJEGA PODRAVJA

Območje Spodnjega Podravja, ki obsega 647 km², je sorazmerno gosto naseljeno in predvsem v kmetijstvo usmerjeno območje. Spodnje Podravje sestavlja več funkcijsko zaokroženih območij: Dravsko-ptujsko polje, Slovenske gorice in Haloze.

Regija je povprečno gosto poseljena, najgostejša poseljenost je na Dravsko-ptujskem polju, medtem ko je na območju Haloz in tudi Slovenskih Goricah gostota prebivalstva pod slovenskim povprečjem.

Razvoj urbanizacije v širši podravski regiji poteka zlasti v koridorju E5 (ob priključkih na avtocesto, ob železniških postajah), kar pomeni pospešen razvoj Slovenske Bistrice, Lenarta v Slovenskih goricah ... Druga mednarodno pomembna razvojna os urbanizacije pa je med Dunajem in Zagrebom, kar v regiji pomeni tudi okrepljen razvoj Šentilja, Pesnice, Ptuja, Podlehnik v Halozah. Močnejši urbani razvoj naj bo usmerjen tudi v območja sekundarnih prometnih koridorjev.

Spodnje Podravje zaznamuje osrednja vloga Ptuja, ki je edino pomembnejše zaposlitveno središče in generator razvoja s poudarjeno koncentracijo, urbanizacijo in priseljevanjem prebivalstva.

Slika 27: Funkcionalno zaokrožena območja Spodnjega Podravja

Del prebivalcev Spodnjega Podravja dnevno migrira v zaposlitvena središča izven Spodnjega Podravja, zlasti v Maribor, v manjši meri pa tudi v Slovensko Bistrico, Slovenske Konjice, Ljutomer, Celje in Ljubljano. Tudi znotraj Spodnjega Podravja potekajo intenzivne dnevne delovne migracije, saj je velik del delovnih mest skoncentriran v dveh zaposlitvenih središčih: Ptuj in Kidričevo.

Za dejavnostno strukturo prebivalstva Spodnjega Podravja je za velik del podeželskih naselij, še zlasti v manjših naseljih v Halozah, Slovenskih goricah in na ravnini ob Dravi, še vedno značilen visok delež kmečkega prebivalstva. Visok delež kmečkega prebivalstva imajo torej naselja, kjer se je zaradi ugodnih pogojev ohranila močna kmetijska pridelava (velja zlasti za ravnino ob Dravi) in v naseljih, ki so najbolj oddaljena od zaposlitvenih središč (velja zlasti za Haloze). Visoke delež zaposlenih v industriji (nad 30 %) je značilen za podeželska naselja v bližini Kidričevega in Majšperka. Izrazito močan vpliv na dejavnostno strukturo prebivalstva v sosednjih naseljih ima Majšperk, ki v tamkajšnji industriji zaposluje pretežno nekvalificirano delovno silo iz osrednjega dela Haloz. Visok delež zaposlenih v storitvenih dejavnostih (nad 55 %) pa je značilen za naselja v širšem gravitacijskem zaledju Ptuja in za nekatera centralna naselja.

Haloze so izredno raznolika pokrajina tako iz naravnega, kot tudi družbenega in gospodarskega vidika. Statistično gledano so Haloze območje v Podravju. Razprostirajo se od Makol in Jelovškega potoka na zahodu do Goričaka in Drenovca na vzhodu, na severu do Dravinje in Drave ter slovensko-hrvaške meje na jugu.

Haloze spadajo med najmanj razvite pokrajine v Sloveniji. Na jugu se površje dviga proti hrvaški meji. Vzhodni, nižji del gričevja (Vinorodne Haloze) je eno najbolj kakovostnih vinorodnih območij v naši državi. Razmere za kmetijstvo so slabe, kar polovico površja pokriva gozd. Zaradi depopulacije v kmetijstvu primanjkuje delovne sile, dobri potenciali za razvoj pa se kažejo v turizmu. Zadnja leta je obrobje pokrajine, širše doline in sedem občinskih središč zajela urbanizacija.

Med nerazvitimi slovenskimi pokrajinami izstopajo Haloze, ki so zaradi součinkovanja številnih razvojnih, žal omejitvenih dejavnikov posebnost. Kratek pogled v razvojno problematiko regije prikaže njeno pestrost. Kljub bližini manj kot 30 km oddaljenega regionalnega središča Ptuja, manjših regionalnih središč Slovenske Bistrice in Kidričevega ter nekoliko bolj oddaljenega makroregionalnega središča Maribora se Haloze soočajo z ekstremnimi razvojnimi problemi.

Haloze sodijo med prebivalstveno najbolj ogrožene slovenske pokrajine, neugodna prebivalstveni in gospodarski razvoj pa se zrcalita tudi v spremenjeni rabi zemljišč. Procesu spreminjanja rabe zemljišč v zadnjem desetletju kažejo na ekstenzifikacijo kmetijske pridelave zaradi izrazitega procesa ozelenjevanja in ogozdovanja.

Haloze so bile tako kot druga manj razvita območja v Sloveniji deležna modernizacije. Zgrajena je bila temeljna infrastruktura (vodovod, elektrika, telefon), spodbujal se je gospodarski razvoj v središčnih naseljih nižje stopnje na obrobju pokrajine (Majšperk). Skupaj z okolico Ptuja so se od sedemdesetih let 20. stoletja zlasti na področju gospodarske infrastrukture razvijale hitreje kot nekatere druge pokrajine v Sloveniji. Kljub temu se razvojni zaostanek ni zmanjšal. Haloze so se uvrščale med manj razvita območja v vseh obdobjih spodbujanja njihovega razvoja. Razvojnega preboja glede na opredelitev manj razvitih območij v Sloveniji torej niso doživele.

4.1 Razvojne potrebe v regiji ter razvojne potrebe države

Temeljno izhodišče SPRS je trajnostni prostorski razvoj Slovenije, zato je treba pri načrtovanju razvoja regije stremeti k temu, da bodo nacionalni cilji prostorskega razvoja ustrezno podprti tudi z regionalnim prostorskim razvojem, t.j. da bodo prispevali k:

- **racionalnemu in učinkovitemu prostorskemu razvoju**, ki bo izkoristilo notranje potenciale naselij in degradiranih urbanih območij, se prilagodilo **prostorskim in okoljskimi omejitvam** kot so izpostavljenost poplavam in drugim naravnim nesrečam ter **preudarno ravnalo z naravnimi viri**, zlasti pitno vodo, energijo in zemljišči;
- **razvoju policentričnega omrežja mest in drugih naselij** s tem, da se bo s pomočjo regionalnih razvojnih programov krepila vloga središč v policentričnem omrežju v skladu s SPRS, s čemer bodo prispevali k **večji konkurenčnosti slovenskih mest v evropskem prostoru** in njihovem **kvalitetnemu razvoju in privlačnosti** za gospodarstvo in prebivalstvo;
- regionalni prostorski razvoj mora poiskati razvojne potenciale in odgovoriti na razvojne izzive različnih območij, da se zagotovi njihov **skladen razvoj** ter omogoča **medsebojno dopolnjevanje funkcij podeželskih in urbanih območij**. Značilnosti posameznih območij, kot so **kulturna raznovrstnost (dediščina)**, **biotska raznovrstnost** in varovana območja, se lahko izkoristijo kot razvojni potencial, zlasti na podeželju.

Zasnova prostorskega razvoja SPRS sloni na naslednjih prioritetah:

- **Zagotavljanju enakovredne vključenosti Slovenije v evropski prostor**, ki jo dosegamo na eni strani z infrastrukturnim omrežjem najvišjega ranga, s katerim omogočamo vpetost Slovenije v evropska in mednarodna transportna omrežja za pretok blaga, delovne sile in kapitala, kar se zagotavlja večinoma z infrastrukturnimi projekti države. Na drugi strani pa se zaznane probleme obmejnosti in odmaknjenosti ter zagotavljanja storitev in ohranjanja mladih v takih območjih ali kakšna druga vprašanja lahko rešuje v okviru skupnih projektov z regijami sosednjih držav v okviru programov evropskega teritorialnega sodelovanja. Aktivna vloga lokalnih skupnosti v obmejnem prostoru je pomembna tudi zaradi krepitev vloge urbanih središč v teh območjih.
- **Policentričnemu urbanemu sistemu in regionalnemu prostorskemu razvoju**, ki določa dvostopenjsko strukturirano omrežje središč nacionalnega in regionalnega pomena, na katerega se na podlagi delitve funkcij in z infrastrukturnim omrežjem navezuje omrežje središč nižjega ranga. Središča imajo svoja gravitacijska območja. Z določitvijo središč nacionalnega in regionalnega pomena, v katerih lokalna skupnost in država zagotavljata funkcije, skladno z njihovim pomenom v omrežju središč, se omogoča doseganje ciljev uravnoteženega prostorskega razvoja. SPRS določa središča do ravni središč medobčinskega pomena, pomembnejša lokalna središča in lokalna središča se določi v okviru prostorskih aktov občin na podlagi preveritve, ali izpolnjujejo kriterije, podane v SPRS. Na enak način se preverja tudi, ali druga središča, katerih pomen je določen v SPRS, še dosegajo opredeljeni pomen. Središča občin, ki (še) ne dosegajo ravni lokalnega središča glede na raven opremljenosti s storitvami, bi morala v svojih načrtih stremeti k temu, da tako raven dosežejo ali pa se morajo povezati s središči v regiji, ki v ustreznem gravitacijskem območju omogočajo izvajanje funkcije lokalnega središča za prebivalstvo in gospodarstvo.
- **Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture**: Prometna infrastruktura pomeni podporo razvoju urbanega sistema, zaradi zagotavljanja ustrezne povezanosti med območji in urbani središči ter zagotavljanja dostopnosti prebivalstva in gospodarstva do storitev. Zato se cestno, železniško in letalsko omrežje načrtuje v usklajeno s potrebami urbanih območij. Pomembne so prometne povezave med mesti in njihovimi zaledji ter mesti in obrobni, manj razvitimi območji regije, kar je eden od pomembnih dejavnikov policentričnega razvoja, ki prispeva h krepitvi konkurenčnega položaja teh regij ter s tem k socialni, ekonomski in prostorski koheziji. Da bi v največji možni meri zmanjšali negativne vplive cestnega motornega prometa na prostorski razvoj in okolje, je treba prednostno razvijati železniški promet in javni potniški promet ter poudarjati razvoj vseh oblik nemotoriziranega prometa (kolesarski, peš promet). Zagotoviti je treba celovitost prometnega sistema z intermodalnim funkcionalnim povezovanjem vseh načinov prevoza potnikov in transporta blaga.

4.2 Medsebojni vplivi in povezave z območji sosednjih regij

Spodnje Podravje je iz več vidikov povezano s sosednjimi regiji in aktivnosti v eni regiji vplivajo tudi na sosednje regije. Sodelovanje in povezovanje med regijami oziroma upoštevanje širših regionalnih vplivov je potrebno predvsem na področju vodnega gospodarstva, kjer je problem poplavnosti potrebno reševati s celovitimi ukrepi na nivoju celotnega porečja in ne smejo biti odvisni od administrativnih mej. Medregionalno prometno povezovanje je še posebej pomembno z vidika dnevnih migracij (na primer Maribor). Na področju turizma je potrebno medregionalno sodelovanje na področju daljinskih kolesarskih povezav (na primer Dravska kolesarska pot).

4.3 Cilji skladnega prostorskega razvoja regije

Vitalna in urejena mesta

Vloga mest v pričakovanih razvojnih spremembah, finančni krizi, globalizaciji, demografskih in podnebnih spremembah je ključna tako na področju gospodarskega in socialnega razvoja kot na področju varstva okolja in lokacijski privlačnosti. Pri razvoju mest se prednostno poudarja notranji razvoj ter racionalno rabo zemljišč in objektov. Nadaljnji razvoj mest je usmerjen predvsem v prenavo degradiranih in komunalno opremljenih območij, njihovi revitalizaciji in izboljšanju energetske in snovne učinkovitosti, okrepitvi podnebne odpornosti tako v smislu varnosti pred naravnimi nesrečami kot izboljšanja kvalitete bivanja v spreminjajočih se vremenskih razmerah ter vzpostavljanju mešane rabe in večfunkcionalnosti mestnega prostora za različne starostne skupine prebivalstva.

Usklajen razvoj širših mestnih območij

V mestih živi večina svetovnega in evropskega prebivalstva, v njih so skoncentrirana delovna mesta in storitve. V Sloveniji je slika nekoliko drugačna, saj velikih mest kot jih poznamo v Zahodni Evropi nimamo. Uradno ima status mestnega naselja 53 naselij, a le 9 naselij ima več kot 10.000 prebivalcev, v katerih živi četrtnina prebivalstva Slovenije. Največ slovenskega prebivalstva živi v naseljih, ki imajo med 50 in 500 prebivalcev, in sicer je po podatkih iz leta 2011 takih 3798 od skupno 6031 naselij. V Sloveniji se koncentracija prebivalstva v urbanih naseljih pojavlja v obalnem območju, osrednjeslovenskem območju med Ljubljano in Kranjem, Logatcem, Grosupljem, Litijo in Kamnikom, v savinjski regiji med Celjem in Velenjem, na Štajerskem med Mariborom, Slovensko Bistrico in Ptujem ter na Goriškem med Ajdovščino in Novo Gorico. Med naselji, ki pripadajo različnim občinam in tudi različnim statističnim regijam potekajo intenzivne dnevne povezave in migracije, ki zahtevajo usklajeno načrtovanje dejavnosti za oskrbo in razvoj teh območij. Zaradi tega je SPRS opredelil pet zgoraj naštetih širših mestnih območij, za katera naj bi lokalne skupnosti usklajeno načrtovale razvoj, zlasti pa naj bi skupaj načrtovale dostopnost z javnim potniškim prometom, gospodarske cone, stanovanja, storitvene in oskrbne dejavnosti ter komunalne naprave in omrežja v teh območjih.

Vitalnost in privlačnost podeželja

Podeželje je komplementarno urbanim območjem. Njegove značilnosti in funkcije dopolnjujejo funkcije urbanih območij in predstavljajo potencialne za razvoj: lokalna oskrba s hrano, oskrba z naravnimi viri (gradbenim lesom, pitno vodo, energijo, mineralnimi surovinami, ipd.), rekreacija in podeželski turizem, deloma pa tudi rezervni prostor za poselitev. Ohranjanje funkcij podeželja pomeni ohranjanje pogojev za podeželsko prebivalstvo in storitve, ki ne le starejšim na podeželju, temveč predvsem mladim omogočajo zaposlitvene možnosti v kmetijstvu, gozdarstvu, turizmu, naravovarstvu, socialnih storitvah in drugih dejavnostih. Ena od značilnosti slovenskega podeželja je, da ga poseljuje čedalje večje število urbanih prebivalcev, najrazličnejših izobrazb in poklicev, za katere pa ni možno zagotoviti delovnih mest v lokalnem okolju (specifični upravni poklici, pa tudi poklici v storitvenih ali zdravstvenih dejavnostih) zaradi majhne koncentracije kritične mase prebivalstva – uporabnikov, zato se ti vozijo v oddaljena središča. V okviru statističnih regij je zato treba razvojni potencial podeželskih območij povezati z urbanih območji ter preveriti možnosti za zaposlitev dnevnih migrantov v lokalnem okolju.

Krepitev kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine

Na regionalni ravni je treba prepoznati kakovostne naravne in kulturne značilnosti in jih povezati v zelene sisteme ali kulturne poti kot zeleno ali kulturno infrastrukturo regije. V postopkih prostorskega načrtovanja se krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi obravnava kot zaokrožena krajinska območja in v njih zagotavlja tak prostorski razvoj, ki ohranja njihovo celovito prepoznavnost. V teh območjih se spodbuja dejavnosti, kot so trajnostna raba dediščine, razvoj turizma v povezavi s kulturnimi vrednotami in s tradicionalno kmetijsko dejavnostjo, oblikovanje kulturnih poti in podobno ter tako prispeva h gospodarskemu razvoju ter ohranitvi in povečanju prepoznavnosti.

Prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi

Območja s posebnimi potenciali in problemi so obmejna območja, območja z večjim številom naravnih in kulturnih značilnosti, območja, ogrožena zaradi naravnih nesreč ter vododeficitarna območja. Vsako od teh območij ima specifične potenciale ali probleme, ki jih je treba prepoznati v okviru statistične regije in zagotoviti ustrezne prostorske ali drugačne ukrepe.

4.4 Zasnova prostorskega razvoja Spodnjega Podravja

4.4.1 Prednostna območja za razvoj poselitve in razvoj dejavnosti

Nova poselitev se usmerja predvsem v poselitvena območja urbanih naselij. Ptuj kot središče nacionalnega pomena regionalnega območja predstavlja prednostno območje za razvoj poselitve. Druga urbana naselja so predvsem občinska središča v Spodnjem Podravju in so pomembna za oskrbo ruralnih območij. Pri tem je potrebno upoštevati, da ima notranji razvoj prednost pred širitvijo naselij.

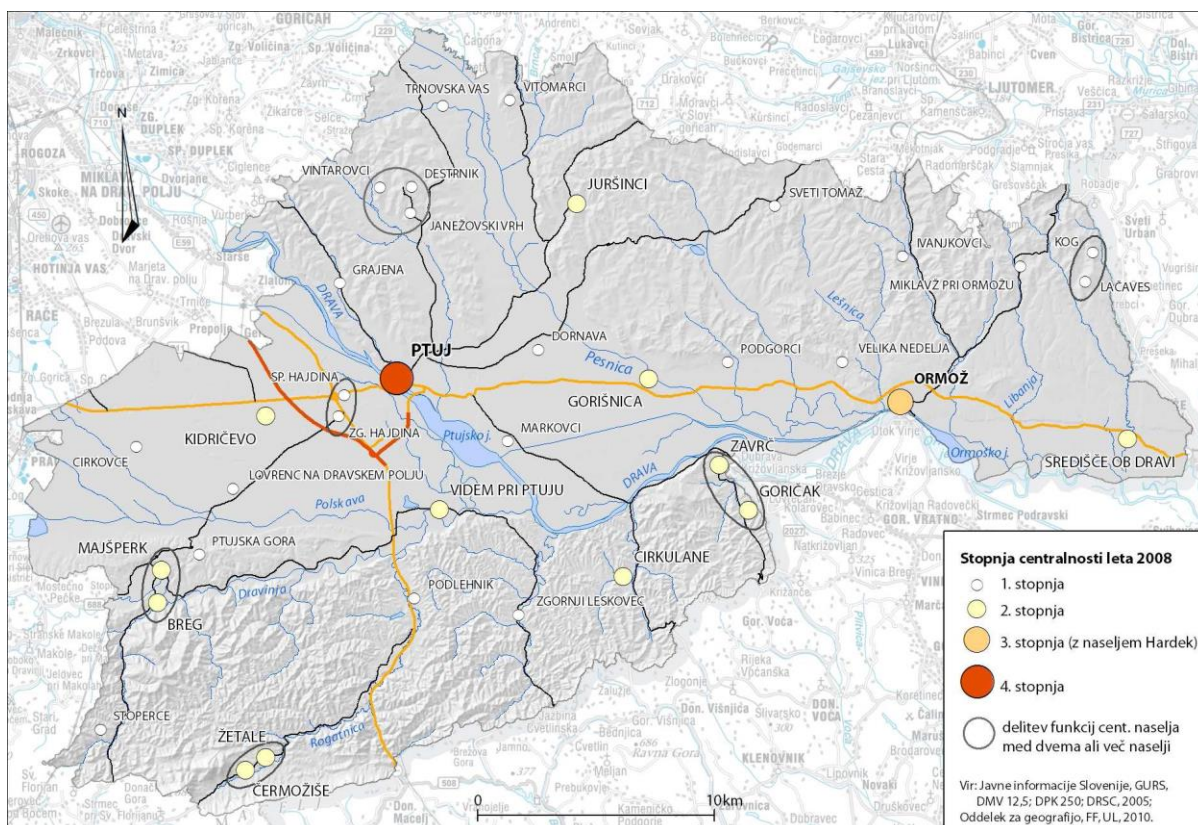
Prednostna območja za razvoj centralnih dejavnosti so urbana naselja z dobro prometno dostopnostjo. V Ptuj se usmerja razvoj centralnih dejavnosti regionalnega in lokalnega pomena, druga urbana naselja pa predvsem lokalnega pomena. V urbanih naseljih se omogoča zadostno ponudbo funkcionalno in tehnološko različnih infrastrukturno opremljenih površin za industrijo, proizvodno obrt in druge oblike podjetništva. Zagotavlja se pogoje za razvoj sodobno opremljenih gospodarskih con in tehnoloških parkov na nacionalni ravni v širšem območju središč nacionalnega pomena ter na lokalni ravni v tistih lokalnih središčih, ki ustrezajo predpisanim prostorskim kriterijem. Pri razvoju gospodarskih con se poleg družbeno ekonomskih pogojev, zagotavljenega zaledja kapitala ter znanja na področju visoke tehnologije in delovne sile, upošteva tudi prostorske kriterije, in sicer: optimalno povezavo s prometnim in energetskim omrežjem ter z drugo infrastrukturno opremljenostjo; bližino in velikost že obstoječih gospodarskih con ter prometnih terminalov; velikost naselij, njihovo vlogo v urbanem sistemu in dostopnost do predvidenih lokacij gospodarskih con; prostorske možnosti in omejitve, ki izhajajo iz stanja ali značilnosti naravne in kulturne krajine, v katero se posamezna gospodarska cona umešča.

V okviru regionalnega območja se razvija vsaj eno gospodarsko cono za zagotovitev dolgoročnih potreb regionalnega gospodarstva. Zaradi zagotovitve gospodarske konkurenčnosti in delovnih mest se v središču nacionalnega pomena (Ptuj) v skladu s SPRS razvija vsaj eno večjo mednarodno konkurenčno industrijsko cono in vsaj eno podjetniško cono malega gospodarstva.

Prednostna območja za razvoj turizma so območje Term Ptuj, Ptujskega jezera in območja z naravnimi kakovostmi, kulturno dediščino in prepoznavna krajinska območja (Ptuj, Drava, Slovenske Gorice, Haloze).

Prednostna območja za razvoj kmetijstva so predvsem z vidika poljedelstva in povrtninarstva Dravsko in Ptujsko polje (ob upoštevanju varstva podzemnih voda), z vidika trajnih nasadov in živinoreje pa Slovenske Gorice in Haloze, kjer je potrebno upoštevati nevarnost erozije. Haloze, še posebej zahodni del, so območje sonaravne lesne proizvodnje.

Kot naravna krajina se ohranjajo predvsem območje Donačke gore in poplavni gozdovi reke Drave.

Slika 28: Prednostna območja za razvoj poselitve in razvoj dejavnosti

Na poselitvenih območjih, predvsem pa na širših mestnih območjih, je treba usklajeno načrtovati dejavnosti, zlasti javna stanovanja za ranljivejše skupine prebivalstva, gospodarske cone in centralne dejavnosti, ter obenem večati in razvijati dostopnost do teh dejavnosti z javnim potniškim prometom;

Na ravni regije je treba upoštevajoč potrebe določiti stanovanjska območja, zlasti območja javne stanovanjske gradnje za ranljivejše skupine prebivalstva. Določiti je treba območja funkcionalne prenovе stanovanj (zlasti zmanjševanje emisij CO₂ iz stanovanj, prenova dotrajanih stanovanj, prenova nekalitetnih stanovanjskih sosesk z zagotovitvijo zadostnih javnih, predvsem zelenih površin, ipd.);

V regiji je potrebno voditi aktivno zemljiško oz. naselitveno politiko, ki naj omogoči večjo ponudbo cenejših stanovanj in lokacij v večjih urbanih središčih (Ptuj) kar deloma velja tudi za razvoj kompaktnih mest in celovito prenavo degradiranih območij.

Na območju posamezne regije se morajo občine povezati in dogovoriti glede skupnega vzpostavljanja večjih gospodarskih con in tako preprečiti drobljenje regijskega potenciala, tako s stroškovnega kot tudi z mednarodno konkurenčnega vidika. V okviru razvojne regije naj se razvija vsaj eno gospodarsko cono za zagotovitev dolgoročnih potreb regionalnega gospodarstva, v središčih nacionalnega pomena vsaj eno večjo mednarodno konkurenčno industrijsko cono zaradi zagotovitve gospodarske konkurenčnosti in vsaj eno podjetniško cono malega gospodarstva za spodbujanje razvoja delovnih mest. V lokalnih središčih se razvija gospodarske cone le v primeru, da ustrezajo predpisanim prostorskim kriterijem. Pri razvoju obstoječih in umeščanju novih gospodarskih con je potrebno upoštevati naslednje prostorske kriterije: velikost naselij, njihovo vlogo v urbanem sistemu in dostopnost do predvidenih lokacij gospodarskih con, pri izbiri lokacije je potrebno preveriti bližino in velikost že obstoječih gospodarskih con ter prometnih terminalov, optimalno povezavo s prometnim in energetskim omrežjem in drugo infrastrukturo);

Območja centralnih dejavnosti (oskrbnih, storitvenih, poslovnih, servisnih in drugih centralnih dejavnosti) se v naseljih razvija le skladno s funkcijo izbranega naselja v policentričnem urbanem sistemu. Prebivalcem drugih naselij pa je treba zagotoviti dobro dostopnost z javnim potniškim prometom do centralnih dejavnosti.

Skladno z razvojem poselitve se regionalna središča razvija v prometna vozlišča, v katera so vključeni potniški terminali in postajališča različnih prevoznih sistemov javnega potniškega prometa. Izboljšati je potrebno dostopnost z javnimi prometnimi sredstvi do središč regionalnega pomena oz. do prometnih vozlišč. Predvidena razvojna in urbana območja morajo biti učinkovito povezana v sistem javnega potniškega prometa.

Večja privlačnost mest in urbanih ter podeželskih naselij

- za spodbujanje nadaljnjega razvoja v predvidenih razvojnih območjih je potrebno prioriteto vlagati v komunalno opremljanje zemljišč;
- prednost pred poseganjem na nove površine se daje urbani prenovi oz. prednostni uporabi degradiranih urbanih območij.
- Razpršena urbanizacija v mariborski in ptujski aglomeraciji naj se sanira z zgostitvijo in oblikovanjem v več urbanih jeder.
- Na podeželju na se poselitev razvija v skladu z arhitekturnimi in krajinskimi značilnostmi. Usmerjena naj bo predvsem v prenovu in večjo tržno uspešnost kmetij in v ohranjanje bivalne funkcije na vasi tudi za polkmečka in nekmečka gospodinjstva (kar je zlasti pereče v Halozah in Slovenskih goricah).
- Gradnja počitniških bivališč, ki na obrobju večjih mest sčasoma postanejo trajna naselitelna območja, se je v zadnjem času močno zmanjšala. Gradnjo počitniških bivališč se usmerja le v za to predvidena zaokrožena območja. Predvsem pa je potrebno za ta namen stimulirati prenovu opuščenih vaških, dediščinsko pomembnih zgradb (npr. v Halozah in Slovenskih goricah).
- Regija razvija intenzivno, tržno usmerjeno kmetijstvo (dravsko-ptujsko polje, dolina Dravinje, Slovenske gorice...). Takšna usmeritev terja povečanje posesti ter varstvo pred naravnimi ujmami (pred poplavami, sušami, točo) z izvedbo agrarnih operacij ob upoštevanju regionalnih kulturnih identitet. Na gričevnatem svetu s slabšimi proizvodnimi pogoji so možnosti za sadjarstvo in živinorejo ali mešana gospodinjstva z zaposlitvami v nekmetijskih dejavnostih. Na območjih krajinskih parkov in drugih zavarovanih območjih naj bodo usmeritve zlasti v sonaravno kmetijstvo, kmečki turizem (Haloze) in sonaravno gozdarstvo (Pohorje).

4.1.1 Omrežje naselij, z vlogo in funkcijo posameznih naselij

Ptuj kot regionalno središče predstavlja funkcijsko središče regije. Zaradi velikosti, raznovrstnosti dejavnosti, zaposlitvenih mest, prometne dostopnosti iz ostalih središč v regiji mora Ptuj ohranjati in krepiti vlogo regionalnega središča.

Naselje Kidričevo je pomembnejše lokalno središče, saj z vidika delovnih mest predstavlja zaposlitveno središče za celotno Spodnje Podravje in od ostalih lokalnih središč zaradi tega še posebej izstopa.

Ostala lokalna središča, ki prebivalcem naselja in njegovega zaledja zagotavljajo vsaj možnosti za vsakodnevno oskrbo, osnovno izobraževanje, informiranje in druženje so vsa ostala občinska središča (Cirkulane, Destrnik, Dornava, Gorišnica, Zgornja in Spodnja Hajdina, Juršinci, Majšperk, Markovci, Podlehnik, Trnovska vas, Videm Vitomarci, Zavrč in Žetale), zaradi obsega gravitacijskega območja pa so za lokalna središča opredeljena še naselja Cirkovce, Grajena, Ptujaska Gora, Stoperce in Zgornji Leskovec.

4.1.2 Temeljne smeri prometnega povezovanja naselij v regiji

Spodnje Podravje leži ob križišču V. in X. evropskega prometnega koridorja, kar predstavlja ugodno lego z vidika mednarodnega povezovanja. V smeri teh koridorjev potekajo tudi najpomembnejše povezave z nacionalnimi drugimi regionalnimi središči. Za notranjo regionalno prometno povezanost je značilna žarkasta povezanost lokalnih središč z regionalnim središčem Ptujem.

4.1.3 Območja prepoznavnih naravnih in ustvarjenih kvalitiet prostora

Spodnje Podravje je z vidika raznovrstnosti območij prepoznavnih naravnih in ustvarjenih kvalitiet prostora izrazito pestro. Območje naravne krajine je predvsem koridor reke Drave, za katerega je potrebna trajna ohranitev kakovosti. Značilni območji kulturne krajine sta Haloze in Slovenske gorice, katerih razvoj temelji na kulturni in krajinski raznolikosti ter lokalnih virih. Območje kmetijsko intenzivne krajine je območje Dravskega in Ptujkega polja, kjer pa je potrebno povečanje pestrosti krajine. Območje urbane krajine, za katero je značilen razvoj v funkciji urbanega središča z ohranjanjem krajevnih in kulturnih kakovosti je predvsem mesto Ptuj.

Površinske vode

Osrednji vodotok v Spodnjem Podravju je reka Drava, ki s svojimi pritoki oblikuje razvejano porečje. Ti pritoki so predvsem Dravinja s Polskavo in drugimi manjšimi pritoki, Pesnica ter Rogoznica in Grajena. Stojee vode so skoraj izključno antropogenega izvora (gramoznice, ribniki, zadrževalniki), kljub temu pa pomembno prispevajo k pokrajinski pestrosti.

Območja mineralnih surovin

Dravsko in Ptujsko polje sta kot plejstocenski prodni naplavini reke Drave pomembni območji pridobivanja mineralnih surovin za gradbeništvo (gramoz). V Halozah so bili v preteklosti aktivni številni kamnolomi peščenjaka, nekateri od njih so potencialni za ponovno aktivacijo. Za oskrbo z energijo je zelo pomembna geotermična energija, ki je prisotna v Spodnjem Podravju.

Odlagališča odpadkov

Za celotno regijo je predvideno odlagališče odpadkov Gajke v Mestni občini Ptuj.

4.2 Zasnova gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena in grajenega javnega dobra

4.2.1 Prometna infrastruktura

Najpomembnejša cestna poveza v Spodnjem Podravju daljinska cestna povezava mednarodnega pomena od Gradca do Maribora, Ptuja in naprej proti Zagrebu, ki je povezana z ostalim omrežjem daljinskih cestnih povezav. Na to povezavo se navezuje cestna povezava čezmejnega pomena od Hajdine preko Ptuja in Ormoža proti Varaždinu, ki bo z vstopom Hrvaške v Evropsko zvezo in s tem prostim pretokom blaga še pridobila na pomenu. Iz tega razloga je ureditev te povezave med bistvenimi prioritetami. Obstoječe cestno omrežje regionalnega pomena s Ptujem povezuje lokalna središča. Pomembnejše predvidene cestne povezave regionalnega pomena so zahodna obvoznica Kidričevega, razbremenitev Ormoške in Dornavske ceste na Ptuju, povezava MMP Zavrč – HC Hajdina – Ormož pri Forminu.

Na železniško omrežje je Spodnje Podravje navezano z daljinsko železniško povezavo mednarodnega pomena od Pragerskega proti Murški Soboti in naprej proti Budimpešti. Predvidena je posodobitev z elektrifikacijo, zvišanjem hitrosti do 160 km/h in drugim tirom.

Na Ptujskem jezeru se razvija pristanišče, ki bo primarno namenjeno športu in turizmu.

V Moškanjcih na območju občine Gorišnica je športno letališče, najbližje mednarodno letališče je v Slivnici pri Mariboru.

Javni potniški promet na državni, regionalni in lokalni ravni se razvija v logistično povezan sistem. Za hitrejši razvoj javnega potniškega prometa in kvalitetnejše prevozne usluge se razvija sistem potniških terminalov in se postajališča različnih prevoznih sistemov javnega potniškega prometa logistično povezuje. Ptuj se skladno z razvojem poselitve razvija v prometna vozlišča za javni potniški promet.

S pospešenim razvojem javnega potniškega prometa se izboljšuje dostopnost z javnimi prometnimi sredstvi do Ptuja kot regionalnega središča. Prometni sistemi javnega potniškega prometa v urbanih območjih morajo biti učinkovito povezani v sistem javnega potniškega prometa regionalnega, nacionalnega in mednarodnega pomena, zato se v širših mestnih območjih naselja povezuje s sistemom primestnega železniškega prometa (Ptuj – Maribor).

Soodvisno z razvojem poselitve se prednostno in povezano razvija vse oblike javnega potniškega prometa v tako imenovani prometni sistem »vlak-bus« v povezavi s parkirišči in kolesarskimi potmi z namenom, da se omogoči sistem »parkiraj in bodi peljan«. V ožjih urbanih in lokalnih območjih se ob izboljšanju integriranega javnega potniškega prometa spodbuja tudi razvoj nemotoriziranega prometa kot sta kolesarjenje in pešačenje. V prometnih vozliščih se razvija potniška prometna vozlišča, ki bodo prostorsko ločena od tovornih prometnih terminalov.

Prometne terminale regionalnega pomena ali distribucijske centre se razvija tudi v okviru drugih prometnih vozlišč – v Brežicah, Dravogradu, na Ptuj se ob prometno logističnih potrebah razvija prometni terminal ali distribucijski center regionalnega pomena. Prometne terminale se razvija v neposredni povezavi z gospodarskimi conami, ki se jih načrtuje kot njihov sestavni del ali pa kot samostojne prostorske enote v njihovi bližini.

Omrežje regionalnih kolesarskih povezav se razvija v smereh daljinskih in glavnih cestnih povezav ter se jih navezuje na evropske kolesarske povezave. Na območju Ptuja in ostalih občinskih središč se izgrajuje kolesarsko omrežje tudi za dnevno migracijo na krajših razdaljah. S kolesarskimi stezami in pasovi se opremi najpomembnejše smeri osebnega prometa v urbanih območjih (predvsem povezave Ptuja z bližnjimi lokalnimi središči), prav tako se jih navezuje na postajališča javnega potniškega prometa in parkirne površine za motorna vozila. Dravska kolesarska pot se skozi Spodnje Podravje predvidi po desnem bregu odvodnega kanala HE Zlatoličje skozi občino Hajdina, mimo Term Ptuj ter prehodom na levi breg reke Drave skozi Mestno občino Ptuj ter v nadaljevanju ob Dravi skozi občini Markovci in Gorišnica proti Ormožu in Varaždinu.

4.2.2 Elektronske komunikacije

Ustrezno razvita telekomunikacijska infrastruktura spodbuja družbeni, kulturni in regionalni razvoj, zmanjšuje probleme razdalj, spodbuja oblikovanje novih storitev ter olajšuje dostop do informacij in storitev. S telekomunikacijskim omrežjem se zagotavlja dostop do kakovostnih in za vsakdanje življenje, delo in razvoj, pomembnih storitev informacijske družbe in učinkovito delovanje sistemov za potrebe varnosti, obrambe, zaščite in reševanja. Zato se ga razvija kot učinkovit, zanesljiv in prostorsko racionalen sistem.

Prioritetno se spodbuja povezovanje in združevanje obstoječih telekomunikacijskih omrežij, optimizacijo uporabe vsakega izmed njih ter sistematično uvajanje novih tehnik in tehnologij. Trase telekomunikacijskih kablov se prednostno predvidi v obstoječih in načrtovanih infrastrukturnih koridorjih.

Prav tako se pri umeščanju novih naprav in objektov telekomunikacijskega omrežja v prostor v čim večji meri združuje in prednostno uporabi že obstoječe naprave in objekte telekomunikacijskega omrežja, vplivi na zdravje, okolje in prostor pa morajo biti čim manjši.

Zaradi uvajanja novih oblik dela na daljavo na podeželju in na odročnih območjih se temu ustrezno zagotovi pripravo infrastrukturnih pogojev. Z zagotavljanjem kakovostnega dostopa do interneta se spodbuja vključevanje najširšega kroga prebivalcev v informacijsko družbo. Za zagotavljanje usposobljenosti mladih za informacijsko družbo pa se zagotavlja optimalno telekomunikacijsko opremljenost izobraževalnih ustanov.

4.2.3 Energetika

Lokalni energetske koncepti naj se uskladijo in racionalizirajo na ravni regije, v njih pa naj bodo poudarjeni predvsem raba lokalno razpoložljivih obnovljivih virov (vodni potencial, biomasa, energija vetra, geotermalna energija, sončna energija, toplota okolja in odpadna toplota) in samooskrba z energijo, možnosti varčevanja z energijo in načini pospeševanja učinkovite rabe energije.

V regionalnem in vseh lokalnih središčih se spodbuja gradnja novih enot za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije in sistemov daljinskega ogrevanja, ki uporabljajo toploto iz soprodukcije na osnovi obnovljivih virov energije.

Načrtovana lesno proizvodna veriga se zaključuje z energetskimi objekti za izkoriščanje odpadne lesne biomase (sekanci). V proizvodnjo energije se vključijo tudi sekanci pridobljeni iz čiščenja zaraščenih kmetijskih zemljišč. Z raziskavami in poskusnimi geotermalnimi vrtinami se določijo najustreznejša območja za izkoriščanje geotermalne energije. Predvideni sta raziskovalni vrtini na območju Cirkulan in Majšperka.

4.2.4 Komunalno in vodnega gospodarstvo ter varstvo okolja

Omrežje vodooskrbnega sistema na območju Spodnjega Podravja je zelo razvejano, zaradi česar prihaja v poletnih mesecih ob bistveno višji porabi vode do motenj v oskrbi z vodo, ki pa so predvsem transportnega značaja. Neprilagojena infrastruktura oskrbe s pitno vodo in zastarelo vodovodno omrežje povzroča izgube v omrežju. Potrebna je investicija v avtomatizacijo in prenovu vodovodnega sistema.

Kanalizacijsko omrežje v Spodnjem Podravju še ni v celoti zgrajeno. Vsa strnjena naselja bodo opremljena s kanalizacijskim omrežjem s čistilno napravo, območja razpršene poselitve bodo opremljena z malimi čistilnimi napravami.

Regionalni center za ravnanje z odpadki je že lociran pri Spuhlji v Mestni občini Ptuj in je predvidena nadgradnja. Projekt obsega gradnjo objektov za obdelavo biološko razgradljivih komunalnih odpadkov z anaerobno digestijo, gradnjo II. faze odlagalnih polj na površini cca 4,5 ha in povečanje kapacitet I. faze odlagalnih polj z nadvišanjem. Izvedba omogoča obdelavo mešanih komunalnih odpadkov s sortiranjem na lahko in težko frakcijo in predelavo težke frakcije v skladu z veljavno zakonodajo. S tem se bodo postopoma zmanjšale količine odloženih odpadkov na 20% od zbrane količine vseh odpadkov. Zadostilo se bo zahtevam naše in evropske zakonodaje, da bo med odloženimi odpadki manj biološko razgradljivih odpadkov, istočasno pa s snovno in energetsko izrabo odpadkov zagotavljamo energetsko samozadostnost centra za ravnanje z odpadki. Reševanje problema ravnanja s komunalnimi odpadki in zadostitev zakonskim zahtevam. Občine, ki še niso opremljene z zbirnimi centri za ločeno zbiranje odpadkov, bodo objekte zgradile, izjema so občine, ki imajo manj kot 3000 prebivalcev, ki lahko uredijo zbirni center skupaj s sosednjo občino. Potrebna je nadaljnja sanacija divjih odlagališč in zmanjšanje nastajanja odpadkov na izvoru.

4.3 Priporočila/smernice za pripravo regionalnih prostorskih

Eden od glavnih ciljev ZPNačrt je bil na regionalni oziroma medobčinski ravni pridobiti projekte za prostorske ureditve, ki segajo na območje več občin oziroma vplivajo na več občin, s katerimi bi bilo mogoče kandidirati za evropska sredstva zlasti s področja okoljske infrastrukture. Predvsem občine skupaj načrtujejo večje razvojne projekte - skupne prostorske ureditve na širšem območju udeleženih občin, lahko pa tudi tiste lokalne prostorske ureditve, ki se sicer nahajajo le v eni občini, imajo pa kot večji razvojni projekti vpliv na druge občine na širšem območju. Občine skupaj načrtujejo zlasti prostorske ureditve gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena (naprave za čiščenje komunalnih odpadnih voda, odlagališča komunalnih odpadkov, idr.) in prostorske ureditve, ki so neposredno namenjene opravljanju občinskih negospodarskih javnih služb, lahko pa tudi večje razvojne projekte, s katerimi je možno kandidirati za evropska sredstva (npr. projekte skupnega razvoja, ki vključujejo razvoj naselij, cestne povezave, turistični razvoj, energetska oskrba, ipd.).

Regionalni prostorski načrt (v nadaljnjem besedilu: RPN) je namenjen implementaciji RRP. Če RRP zahteva načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki segajo na območje več občin ali imajo vpliv na območje več občin, udeležene občine, ki so sodelovale pri pripravi regionalnega razvojnega programa, pripravijo tudi RPN. Z RPN se na podlagi prikaza stanja prostora, regionalnega razvojnega programa in usmeritev državnih nosilcev urejanja prostora načrtujejo prostorske ureditve regionalnega pomena. Z regionalnim prostorskim načrtom se lahko istočasno načrtuje tudi več prostorskih ureditev regionalnega pomena, ki so med seboj funkcionalno povezane ali se nahajajo na istem območju.

Obenem lahko občine, ki imajo zastarele prostorske akte, z RPN umestijo v prostor nujno potrebne prostorske ureditve regionalnega pomena brez predhodno noveliranih in usklajenih občinskih prostorskih aktov, saj skladnost z njimi ni zahtevana oz. je RPN lahko pripravljen celo v nasprotju z njimi.

RPN je izvedbeni prostorski akt in je neposredna podlaga za izdajanje gradbenih dovoljenj po predpisih o graditvi objektov.

Tabela 88: Število občin z OPN na statistično regijo

Občine z OPN na statistično regijo	FAZA OPN							
	STATISTIČNA REGIJA	Ni v postopku priprave	Osnutek	Predlog	Sklep	Sprejet	Veljaven	Skupna vsota
Gorenjska		2	6	4		1	5	18
Goriška			3	7			3	13
Jugovzhodna Slovenija		1	9	4			7	21
Koroška		4	6	2				12
Notranjsko-Kraška		1	1		1		3	6
Obalno-Kraška		1	6					7
Osrednjeslovenska		3	12	7			4	26
Podravska		7	26	5			3	41
Pomurska		1	16	6			4	27
Savinjska		6	19	1			7	33
Spodnjeposavska			2	2				4
Zasavska			2				1	3
Skupna vsota		26	108	38	1	1	37	211

Tabela 89: Faze priprave OPN po občinah Spodnjega Podravja

ID statistične regije	Statistična regija	ID občine	Občina	faza OPN
2	Podravska	24	Dornava	Osnutek
2	Podravska	28	Gorišnica	Osnutek
2	Podravska	42	Juršinci	Osnutek
2	Podravska	45	Kidričevo	Osnutek
2	Podravska	69	Majšperk	Osnutek
2	Podravska	96	Ptuj	Osnutek
2	Podravska	135	Videm	Osnutek
2	Podravska	143	Zavrč	Osnutek
2	Podravska	159	Hajdina	Osnutek
2	Podravska	168	Markovci	Osnutek
2	Podravska	172	Podlehnik	Osnutek
2	Podravska	182	Sveti Andraž v Slov. goricah	Osnutek
2	Podravska	196	Cirkulane	Osnutek
2	Podravska	185	Trnovska vas	Predlog
2	Podravska	191	Žetale	Predlog
2	Podravska	18	Destriak	Veljaven

Evidenca MzIP, stanje na dan 24. 7. 2012

Stanje DPN v regiji

349 DPN za železniško progo Maribor–Šentilj	
Vsebina projekta	Načrtovanje drugega tira železniške proge med Mariborom in Šentiljem
Datum začetka projekta	2010
Faza	ŠV
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Začel se je postopek oddaje javnega naročila za izdelavo strokovnih podlag. Izbor izdelovalca je predviden v mesecu novembru.
Regija	Podravska

347 DPN za železniško postajo Pragersko	
Vsebina projekta	Načrtovanje preureditve železniške proge Pragersko – rekonstrukcija tirov in tirnih naprav, izgradnja treh otočnih peronov, ureditev dostopa potnikov na perone, ureditev izvennivojskega križanja Ptujске ceste z železniško progo Pragersko-Ormož, rekonstrukcija postajnega poslopja, gradnja novih objektov (garaža, stavbe za vzdrževalce), ureditev križanja in servisnih cest, poljskih poti, parkirišča, deviacije, odvodnjavanje, čiščenje, predstavitev GJI, okoljevarstveni ukrepi.
Datum začetka projekta	2009
Faza	DPN
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Javna razgrnitev oDPN.
Regija	POdravska

364 DPN za izgradnjo izven nivojskega križanja čez železniško progo v Središču ob Dravi	
Vsebina projekta	Načrtovanje izven nivojskega križanja ceste in železnice v bližini naselja Središče ob Dravi, vključno z območjem nekdanjega MP, kjer se načrtuje počivališče za tovorna vozila.
Datum začetka projekta	2011
Faza	DPN
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Organizirana je javna razgrnitev osnutka DPN in OP, ki bo potekala od 10. septembra do 10. oktobra 2012. Javna obravnava bo 26. 9. 2012.
Regija	Podravska

340 DPN za državno cesto med priključkom Otiški vrh in mejo z Republiko Avstrijo na Holmcu (3. razvojna os, sever)	
Vsebina projekta	Načrtovanje nove državne ceste med mejo z občino Dravograd in MMP Holmec
Datum začetka projekta	2006
Faza	ŠV
Stanje projekta na dan 7.9.2012	ŠV/PIZ je v obravnavi znotraj MZIP. Hkrati poteka (do januarja 2013) preveritev dosedanjih načrtovalskih izhodišč na celotnem severnem delu 3.RO.
Regija	Podravska, Koroška, potencialen čezmejni vpliv

205 DPN za glavno cesto Ptuj–Markovci	
Vsebina projekta	Načrtovanje nove glavne ceste med Hajdino in Markovci (navezava na načrtovano a še ne zgrajeno glavno cesto Markovci – Gorišnica)
Datum začetka projekta	2006
Faza	ŠV
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Predlaga se, da se odločitev o nadaljevanju priprave DPN sprejme na podlagi na novo izdelanih strokovnih podlag in sicer novelacije prometne študije, novelacije investicijskih vrednosti in preveritev ekonomske upravičenosti ceste.
Regija	Podravska

316 DPN za navezovalno cesto Zahodna obvoznica Maribor	
Vsebina projekta	Načrtovanje nove 4 pasovne ceste od križišča s Kardeljevo cesto do Hitre ceste, preko železniške proge Pragersko–Maribor naprej do avtoceste Slivnica–Pesnica
Datum začetka projekta	2008
Faza	ŠV
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Stališča do pripomb na PNV so podpisana, posredovana občinama in pripeta na internetne strani MZIP.
Regija	Podravska

361 DPN za prenosni plinovod M9 Lendava–Kidričevo	
Vsebina projekta	Načrtovanje vzporednega plinovoda od Madžarske meje proti KP Kidričevo
Datum začetka projekta	2010
Faza	ŠV
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Investitor je izbral izdelovalca DPN. Rok za izdelavo ŠV (utemeljitev variante) in OP je 5 mesecev (december 2012).
Regija	Podravska, Pomurska, potencialen čezmejni vpliv

273 DPN za vodnogospodarsko ureditev reke Dravinje od Stogovcev do Koritnega	
Vsebina projekta	Načrtovanje 3 manjših in krajših nasipov za preprečitev škode na poseljenih območjih zaradi poplavljanja visokih vod
Datum začetka projekta	2000
Faza	DPN
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Usklajevanje negativnih mnenj pred sprejemom uredbe na Vladi RS.
Regija	Podravska

322 DPN za območje industrijske cone Bistrica v občini Slovenska Bistrica (gospodarsko središče Oreh)	
Vsebina projekta	Industrijska cona Bistrica, ki je del podprojekta ALUREG - Center za obvladovanje lahkih in večfunkcionalnih materialov v Slovenski Bistrici v okviru projekta "Izgradnja gospodarskega središča Oreh v Podravju"
Datum začetka projekta	2007
Faza	ŠV
Stanje projekta na dan 7.9.2012	Stanje projekta je nespremenjeno že od avgusta 2010 - nezaključena analiza smernic zaradi nepodpisane pogodbe med izdelovalcem LUZ in Občino Slovenska Bistrica (naročnik strokovnih podlag in plačnik le teh je bila na podlagi sklepa o pričetku občina). Projekt uradno ni ustavljen, kljub našim pozivom po zaustavitvi.
Regija	Podravska

5. STRATEŠKE USMERITVE SPODNJEGA PODRAVJA

5.1 Vizija Spodnjega Podravja

»Spodnje Podravje, zakladnica tradicij in uravnoteženih razvojnih priložnosti.«

Kratka utemeljitev

Razvojna vizija želi delovati motivacijsko in razvojno prepoznavno.

Je zagledana tako v preteklost kot v prihodnost.

Izhaja iz naravnih in kulturnih danosti in tradicij območja ter je usmerjena v razvoj novih, uravnoteženih priložnosti.

Razvojna vizija sestoji iz štirih, medsebojno povezanih in soodvisnih besed:

- **Zakladnica:** simbolizira varnost, mednarodni ugled in prepoznavnost, akumulirane izkušnje in znanje, vir za ustvarjanje novega.
- **Tradicije:** nakazuje na množstvo in izjemno koncentracijo ohranjenih tradicij, materialne in nematerialne dediščine, kot nastavkov za različne sisteme blagovnih znamk na področju kulturne dediščine, umetnostni, lokalne skupnosti, gospodarstva itn., kot npr.:
  - Ptuj – slovenska zakladnica kulturne dediščine
  - 750 let kulture vina
  - Stoletja pustnih tradicij
  - 120 let Turističnega društva Ptuj
  - 100 let Perutnine Ptuj, itn.
- **Uravnotežen razvoj:** usmeritev k celostnemu in konkurenčnemu pristopu na področju načrtovanja in vodenja družbenega, gospodarskega in prostorskega razvoja, ki se oplaja tako na izkušnjah preteklosti kot na sodobni uravnoteženi, inventivni in inovativni ustvarjalnosti.
- **Priložnosti:** nakazuje na možnosti in priložnosti ter na odprtost okolja do različnih iniciativ, ki prispevajo k dvigovanju kakovosti življenja in dela ter k naši mednarodni prepoznavnosti ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja.

Vizijo bomo dosegli:

- (1) **Z izboljšanjem bivalnih pogojev na območju Spodnjega Podravja**
  - varstvo okolja in učinkovita raba virov,
  - prehod na nizkoogljično gospodarstvo,
  - boljša prometna povezanost in dostopnost,
  - uvajanje trajnostnih oblik in metod pri načrtovanju posegov v prostor,
  - razvoj trajnostnega turizma z izkoriščanjem potencialov naravne in kulturne dediščine,
  - povečanje socialne vključenosti in kakovosti bivanja mladih, ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva.
- (2) **Z ukrepi za izboljšanje poslovanja in konkurenčnosti MSP za rast in delovna mesta ter spodbujanje naložbene dejavnosti v podjetjih**
- (3) **Z ukrepi za povečanje konkurenčnosti turizma in razvoj podeželja**
- (4) **S kreativno in odgovorno souporabo naravnega in kulturnega potenciala območja Spodnjega Podravja za razvoj**
- (5) **Z večjim vlaganjem v raziskave, inovacije in tehnološki razvoj v skladu s pametno specializacijo in s povečanjem vpliva raziskav, razvoja in inovacij na kakovost bivanja**

5.2 Razvojni cilji Spodnjega Podravja

INTELIGENTNA REGIJA SPODNJE PODRAVJE za PAMETNO, TRAJNO IN VKLJUČUJOČO RAST

Inteligentna regija Spodnje Podravje pomeni osredotočenost na omejeno število prednostnih nalog na podlagi svojih prednosti v primerjavi z drugimi in to na področjih, kjer obstaja največja možnost za trajen vpliv za pametno, trajno in vključujočo rast. Cilj inteligentne regije Spodnje Podravje je osredotočenost vlaganij na tista področja, ki bodo doprinesla k večji dodani vrednosti, skladnejšemu in konkurenčnejšemu razvoju.

Strategija inteligentne regije Spodnje Podravje obravnava vse dejavnike, tako geografsko lokacijo, strukturo prebivalstva in gospodarstva, kakor tudi naravne vire. Spodnje Podravje bo spodbudila, da usmeri svoje edinstvene lokalne potenciale in prednosti k celostnemu in konkurenčnemu pristopu na področju načrtovanja in vodenja družbenega, gospodarskega in prostorskega razvoja.

Inteligentna regija Spodnje Podravje je tako zasnovana na treh prednostnih področjih:

KONKURENČNO GOSPODARSTVO ZA RAST IN DELOVNA MESTA – Povečati podjetnost in konkurenčnost gospodarstva in družbe ter raven znanj in inovativnosti za hitrejši razvoj, s spodbujanjem naložbene dejavnosti v podjetjih ter večjim vlaganjem v raziskave, inovacije in tehnološki razvoj

VARSTVO OKOLJA IN UČINKOVITA RABA VIROV – Izboljšanje kakovosti življenja, povečati samooskrbo in energetska učinkovitost ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja

TURIZEM IN RAZVOJ PODEŽELJA – Povečanje konkurenčnosti turizma in razvoj podeželja

Za dosego naslednjih razvojnih ciljev:

CILJ 1: Izboljšanje kakovosti življenja, povečati samooskrbo in energetska učinkovitost ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja

- Varstvo okolja in učinkovita raba virov – vzpostavitev primernega sistema za ravnanje z odpadki (sistem ravnanja z odpadki s tehnološkim centrom za okoljske tehnologije), energetska učinkovitost (inovativne tehnologije, energetska učinkovitost in uporaba obnovljivih virov energije), povečevanje snovne učinkovitosti, spodbujanje zapiranja snovnih poti in trajnostne potrošnje, naložbe v učinkovito oskrbo z vodo (avtomatizacija in prenova vodovodnega omrežja), izgradnja okoljske infrastrukture (odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda, degradirana območja, obvladovanje poplavne ogroženosti)
- Prehod na nizkoogljično gospodarstvo
  - inovativne tehnologije, energetska učinkovitost in izraba obnovljivih virov energije,
  - energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju in prenova sistemov javne razsvetljave
  - tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti podjetij (infrastruktura za distribucijo energije)
- Boljša prometna povezanost in dostopnost
  - zagotovitev ustrezne prometne povezave, izboljšati dostopnost do večjih urbanih središč,
  - posodobitev javnega prometa, vključno z železniško infrastrukturo,
  - izboljšati varnost v prometu.

CILJ 2: Povečati podjetnost in konkurenčnost gospodarstva in družbe ter raven znanj in inovativnosti za hitrejši razvoj, z spodbujanjem naložbene dejavnosti v podjetjih ter večjim vlaganjem v raziskave, inovacije in tehnološki razvoj

- Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij (razširjanje in uvajanje novih tehnologij - povezovanje raziskovalnih in razvojnih potencialov za podporo inovativnosti, tehnološkemu razvoju in razvoju storitev za gospodarsko konkurenčnost)
- Spodbujanje globalne konkurenčnosti in internacionalizacije na znanju temelječega gospodarstva
- Spodbujanje prenosa znanj v trikotniku visoko šolstvo, znanost, gospodarstvo
- Spodbujanje naložb v razvoj človeških virov za izboljšanje konkurenčne sposobnosti
- Vzpostaviti ustrezno okolje za privabljanje tujih investitorjev
- Vzpostavitev učinkovite mreža podpornih institucij

CILJ 3: Povečanje konkurenčnosti turizma in razvoj podeželja

- *Razvoj trajnostnega turizma z izkoriščanjem potencialov naravne in kulturne dediščine (celovita revitalizacija objektov kulturne dediščine v okviru razvoja turistične infrastrukture, razvoj zelenega turizma, vključevanje materialne in nematerialne kulturne dediščine v programski razvoj turizma in prepoznavnost turistične destinacije in Spodnjega Podravja v mednarodnem okviru)*
- *Vzpostavitev učinkovite mreže vseh destinacijskih deležnikov in njihovih storitev*
- *Razvoj poslovnega in konferenčnega turizma*
- *Povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti ter povečanje števila kakovostnih integralnih turističnih produktov*

CILJ 4: Spodbujanje socialne vključenosti in dvig ravni znanja vseh prebivalcev Spodnjega Podravja

- *Izboljšanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva*
- *Povečanje socialne vključenosti in kakovosti bivanja mladih, ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva*
- *Investicije v nadaljnji razvoj izobraževalnih institucij za doseganje kakovostnega in učinkovitega izobraževanja in usposabljanja, vključno z uporabo inovativnih tehnologij ter vzpostavitvijo sistema visokošolskih študijskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj.*
- *Povečanje vpliva raziskav, razvoja in inovacij na kakovost bivanja*

5.3 Razvojna specializacija Spodnjega Podravja

Z razvojno specializacijo želimo opredeliti edinstvene značilnosti ter bogastvo območja Spodnjega Podravja, pri čemer poudarjamo konkurenčne prednosti ter osredotočanje regionalnih ter lokalnih akterjev in virov za vizijo odličnosti ter njihovo realizacijo v prihodnosti. Izboljšanje konkurenčnih prednosti gospodarstva ter nova delovna mesta z višjo dodano vrednostjo so osnova za rast in razvoj, zato jih bomo morali skozi načela trajnostnega razvoja znati ohranjati in na novo ustvarjati. Za dvig potencialne rasti bodo ukrepi usmerjeni v ustrezno kombinacijo politik, ki bo združevala investicije v človeške vire, aktivacijo, mobilnost s tehnološkimi in netehnološkimi investicijami, RRI in večjo energetske in snovno učinkovitostjo. Osredotočenost na ta področja so utemeljena s potrebo po kratkoročnih ukrepih za povečanje dostopnosti do finančnih virov za podjetja, raziskave in spodbude, za povečanje zaposlenosti in zaposljivosti s hkratnim ustvarjanjem dolgoročnega stabilnega okolja, ki bo spodbudilo razvoj kakovostnih delovnih mest s spremenjeno strukturo gospodarstva.

Na področju gospodarstva bomo spodbujali razvoj gospodarske infrastrukture, tehnološke (npr. odprte in trajnostne inovacije) in netehnološke inovacije ter finančne sheme za podporo gospodarstvu. Priložnost za zagon lokalnega gospodarstva vidimo v izrabi energetskega potenciala ter učinkovite rabe energije v javnih in zasebnih stavbah, ter v spodbujanju naložb podjetij v inovacije in raziskave ter vzpostavljanjem povezav in sinergij med visokošolstvom, znanostjo in gospodarstvom.

Na področju turizma bomo spodbujali investicije v turistično infrastrukturo, ki bodo imeli pozitivne učinke na nadaljnji razvoj turizma zlasti v destinacijah in na področjih turistične ponudbe, spodbujali razvoj regionalnih in lokalnih organizacijskih struktur s poudarkom na izboljšanju kakovosti in povečanju obsega promocije posameznih turističnih destinacij, ter spodbujali lokalno-regionalne operacije trženja in razvoja izdelkov ter storitev, ki bodo prispevale k povečanju števila kakovostnih integralnih turističnih produktov in dvigu konkurenčnosti turističnega gospodarstva.

Spodbujali bomo tudi vse kmetijske in prehrambno predelovalne procese s poudarkom na samooskrbi, ter skrbeli za varstvo in obnovo biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujali ekosistemske storitve, vključno z omrežjem NATURA 2000 in zelenimi infrastrukturami.

Za območje Spodnjega Podravja je tako potrebna splošna preusmeritev vlaganj k raziskavam in inovacijam, podpori malim in srednje velikim podjetjem (MSP), kakovostnemu izobraževanju in usposabljanju, vključujočim trgov dela, ki spodbujajo kakovostno zaposlovanje in socialno kohezijo, zagotavljanju čim večjega povečevanja produktivnosti, vključevanju ciljev vezanih na podnebne spremembe ter prehodu na nizkoogljično gospodarstvo z učinkovito rabo virov.

6. RAZVOJNE PRIORITETE SPODNJEGA PODRAVJA

Na podlagi analize stanja, SWOT analize in upoštevajoč globalne trende, ki postavljajo širši kontekst za delovanje območja, smo identificirali štiri prioritetna področja na katera se moramo osredotočiti v naslednjem sedemletnem obdobju, da bomo lahko gradili na svojih prednostih in izkoristili svoje razvojne potenciale in priložnosti. Ta področja smiselno povezujejo posamezne sektorske politike in tako postavljajo temelje za doseganje sinergijskih učinkov vseh ukrepov in dejavnosti.

Za razvojne prioritete so opredeljena razvojna področja, ki v zatečenem doseženem stanju odražajo razvojne učinke in skozi svoje razvojne potenciale izkazujejo najvišjo pričakovano stopnjo donosnosti za razvoj Spodnjega Podravja. Prioritete predstavljajo skupni razvojni imenovalci lokalnih skupnosti, gospodarstva in nevladnih organizacij.

Razvojne prioritete Spodnjega Podravja so:

KONKURENČNO GOSPODARSTVO ZA RAST IN DELOVNA MESTA, VKLJUČNO S KREPITEVIJO RAZISKAV, TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA IN INOVACIJ	VARSTVO OKOLJA IN UČINKOVITA RABA VIROV TER PREHOD NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO	TRAJNOSTNI TURIZEM IN RAZVOJ PODEŽELJA	VKLJUČUJOČA DRUŽBA IN ZNANJE
---	---	---	---

S skrbno in odgovorno obravnavo vsake izmed štirih razvojnih prioritet se bodo uresničevale razvojne usmeritve in cilji Spodnjega Podravja. Podpora razvoju prioritetnih področij bo temeljila na družbeno vrednostnih in ekonomsko opravičljivih načelih, uspešno izvajanje razvojnih vsebin bomo za vsa štiri prioritetna področja zagotavljali s spodbujanjem, aktiviranjem in mreženjem strokovnjakov iz posameznih področij v regiji.

6.1 Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij

Cilj razvojne prioritete je povečati podjetnost in konkurenčnost gospodarstva in družbe ter raven znanj in inovativnosti za hitrejši razvoj, z spodbujanjem naložbene dejavnosti v podjetjih ter večjim vlaganjem v raziskave, inovacije in tehnološki razvoj

Prednostna naloga te prioritete je spodbujanje naložbene dejavnosti v podjetjih ter večje vlaganje v raziskave, inovacije ter tehnološki razvoj in učinkovitejši »trikotnika znanja« med podjetji ter raziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami, ter zagotoviti ustrezno podporno okolje, ki se bo sposobno prilagajati specifičnim potrebam določenih skupin podjetij ter spodbujati medsebojno povezovanje podjetij in izobraževalno-raziskovalne sfere za izgradnjo vrednostnih verig in povečanje dodane vrednosti končnih izdelkov.

Na področju gospodarstva bomo podpirali razvoj malih in srednje velikih podjetij. Pomembno je zagotoviti pogoje za nadaljnji razvoj uspešnih in mednarodno uveljavljenih gospodarskih družb, ki so v veliki meri nosilci gospodarskega razvoja v območju Spodnjega Podravja. Cilje bomo dosegali le ob vključenosti in sodelovanju podjetij, vseh socialnih partnerjev, lokalnih skupnosti, institucij znanja, nevladnih organizacij in končnih uporabnikov.

Ukrepi bodo usmerjeni v:

- Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij (razširjanje in uvajanje novih tehnologij - povezovanje raziskovalnih in razvojnih potencialov za podporo inovativnosti, tehnološkemu razvoju in razvoju storitev za gospodarsko konkurenčnost)
- Spodbujanje globalne konkurenčnosti in internacionalizacije na znanju temelječega gospodarstva
- Spodbujanje prenosa znanj v trikotniku visoko šolstvo, znanost, gospodarstvo
- Spodbujanje naložb v razvoj človeških virov za izboljšanje konkurenčne sposobnosti
- Vzpostaviti ustrezno okolje za privabljanje tujih investitorjev
- Vzpostavitev učinkovite mreže podpornih institucij

Cilji, ki jih želimo doseči:

- Razvoj podjetništva, novih MSP in podjetniškega podpornega okolja
- Vzpostavitev učinkovite mreže podpornih institucij
- Krepitev inovacijske sposobnosti in rasti obstoječih podjetij v regiji ter sodelovanja med podjetji in institucijami znanja
- Vzpostavitev ustreznega okolja za privabljanje tujih investitorjev
- Spodbuditi globalno konkurenčnost in internacionalizacijo
- Spodbuditi prenos znanj med visoko šolstvom, znanostjo in gospodarstvom
- Spodbuditi kreativne industrije
- Spodbuditi razvoja IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev

Kazalniki prioritete na ravni Spodnjega Podravja:

1) Število novih podjetij

Spodnje Podravje	2011	2020
Samostojni podjetniki (število)	2.320	+
Gospodarske družbe (število)	1.019	+

2) Število zaposlenih v podjetjih

Spodnje Podravje	2011	2020
Zaposleni – samostojni podjetniki (število)	2.363	+
Zaposleni – gospodarske družbe (število)	10.692	+

3) Ustvarjen prihodek podjetij

Spodnje Podravje	2011	2020
Prihodek - samostojni podjetniki (v 1.000 EUR)	196.572	+
Prihodek - gospodarske družbe (v 1.000 EUR)	1.335.095	+

4) Prihodek na zaposlenega

Spodnje Podravje	2011	2020
Prihodek na zaposlenega - samostojni podjetniki (v EUR)	83.187	+
Prihodek na zaposlenega - gospodarske družbe (v EUR)	124.868,69	+

5) Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu

Spodnje Podravje	2011	2020
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu (v 1.000 EUR)	649.246,41	+

6) Neto dodana vrednost na zaposlenega

Spodnje Podravje	2011	2020
Neto dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)	25.534,39	+

7) Neto dodana vrednost na zaposlenega

Spodnje Podravje	2011	2020
Neto dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)	25.534,39	+

8) Bruto investicije v nova osnovna sredstva

Spodnje Podravje	2010	2020
Bruto investicije v nova osnovna sredstva -skupaj (v 1.000 EUR)	83.868	+
Gradbeni objekti in izboljšava zemljišč (v 1.000 EUR)	55.182	+
Stroji, oprema, prometna sredstva ter gojena naravna sredstva (v 1.000 EUR)	25.542	+
Neopredmetena osnovna sredstva (v 1.000 EUR)	719	+

9) Bruto domači izdatki za raziskovalno dejavnost - RRD

Podravje	2010	2020
Bruto domači izdatki za raziskovalno dejavnost – RRD (v mio EUR)	47,21	+

10) Zaposleni v raziskovalno razvojni dejavnosti - RRD

Podravje	2010	2020
Število oseb-raziskovalci (število)	1.128	+

11) Regionalni bruto domači proizvod - BDP na prebivalca

Podravje	2010	2020
Regionalni BDP na prebivalca (v EUR)	14.489	+

12) Neto razpoložljiv dohodek na prebivalca

Podravje	2010	2020
Neto razpoložljiv dohodek na prebivalca (v EUR –fiksni tečaj)	9.658,3	+

13) Povprečna mesečna bruto plača

Spodnje Podravje	2012	2020
Povprečna mesečna bruto plača (v EUR)	1.240,81	+

Investicijska področja na ravni prioritete

- I.1 Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja
- I.2 Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo
- I.3 Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva
- I.4 Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij z potencialom rasti
- I.5 Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev

6.1.1 Investicijsko področje I.1 Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja

Za regijo je značilna nizka podjetniška aktivnost in kultura. Nastaja premalo novih podjetij, med njimi jih je največ v storitvenih dejavnostih s sorazmerno nizkim deležem znanja, primanjkuje pa novih podjetij v predelovalnih dejavnostih, zlasti takih z visoko dodano vrednostjo, in storitvah, ki temeljijo na znanju. Posamezne ciljne skupine so med nastajajočimi podjetji nezadostno zastopane. Naštete značilnosti vplivajo na sorazmerno nizko stopnjo preživetja podjetij ter na nizek delež mikro in malih (MMP) podjetij, ki bi prerasčala v mala in srednja podjetja (MSP), ustvarjala kakovostna delovna mesta ter se vključevala v internacionalizacijo. Institucije poslovne podpirne infrastrukture se še vedno premalo povezujejo, storitve so nepregledne in premalo približane uporabnikom. Primanjkuje stalnih virov za financiranje storitev za MMSP. MMSP tudi premalo uporabljajo storitve podpornih institucij.

Konkurenčno gospodarstvo bo temeljilo na razvoju obstoječih podjetij in nastajanju novih. Razvojni ukrepi bodo usmerjeni v izboljšanje poslovnega okolja, zlasti za mala in srednje velika podjetja, vključno z zagotavljanjem razvoja ustrezne podpirne infrastrukture.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Obrtna cona v Dolanah (občina Cirkulane)
- Industrijska cona Ptuj - širitev (Mestna občina Ptuj)
- Industrijska cona »Zagrebska« (Mestna občina Ptuj)
- Medobčinska poslovno logistična cona (Mestna občina Ptuj)
- Lameliran les (občina Videm)
- Obrtno poslovna cona (občina Destričnik)
- Industrijska cona Majšperk (občina Majšperk)
- Center za razvoj podjetništva Neraplje (občina Majšperk)
- Poslovno obrtna cona Zavrč (občina Zavrč)

6.1.2 Investicijsko področje I.2: Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo

Program je v prvi vrsti namenjen spodbujanju priprave, razvoja in izvajanja skupnih razvojnih in inovacijskih projektov institucij znanja in gospodarskih subjektov (zlasti za srednja in večja podjetja) ter spodbujanje ustanavljanja skupnih raziskovalnih zmogljivosti za skupine podjetij (novi proizvodi, procesi, storitve). V okviru programa so predvideni projekti za spodbujanje v zpostavitve tehnoloških mrež, raziskovalnih centrov odličnosti, povezovanja v razvojno-raziskovalna in visokošolska središča, spodbujanje dostopa podjetij do tehnoloških informacij in razvoj podpornih storitev za uvajanje in obvladovanje novih tehnologij.

Za spodbujanje inovativnosti in uvajanja novih tehnologij v podjetjih, za razvoj novih proizvodov in storitev (do faze komercializacije) ter za pripravo in izvajanje skupnih razvojnih projektov med institucijami znanja in podjetji in/ali med podjetji je treba vzpostaviti ustrezne finančne instrumente.

Gre za javna (ali javno-zasebna) finančna sredstva, ki bodo podjetjem na razpolago za pripravo in razvoj projektov do faze, ko lahko kandidirajo za razvojne spodbude na nacionalni ravni oziroma do lansiranja proizvoda / storitve na trg.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Inovativne odprte tehnologije – IOT (Univerza v Mariboru, ZRS Bistra Ptuj, MRA)
- Tehnološki bionski razvojni park (LEA Spodnje Podravje)
- Industrijska park Talum, Industrijski center za raziskave, razvoj in proizvodnjo tehnološko naprednih tehnologij, storitev in proizvodov TEHALUM (Talum d.d.)
- Ustanovitev razvojnega centra za izdelavo stiskalnih blokov (ABEL MONTAŽE d.o.o.)

6.1.3 Investicijsko področje I.3: Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva

Pravne in fizične osebe v gospodarstvu (gospodarski subjekti) regije označuje sorazmerno nizek delež dejavnosti z visoko dodano vrednostjo in nizka inovativnost, pomanjkanje prenosa R&R in aplikativnih rešitev v gospodarstvo, pomanjkanje ustreznih kadrov in neustrezna izobrazbena struktura, pomanjkanje ustreznih programov izobraževanja in usposabljanja, pa tudi sodelovanja v njih, ter neprilagojeno in ne dovolj učinkovito podporno okolje. Regijsko gospodarstvo označuje tudi nizek delež tujih naložb in nizek delež izhodnih tujih investicij. Vse naštetu vpliva na nezadostno konkurenčnost gospodarstva na EU trgih in ranljivost gospodarskih subjektov glede na globalizacijske trende. Hkrati pa gospodarske dejavnosti ne zagotavljajo odpiranja novih (zlasti kakovostnih) delovnih mest. Program je usmerjen v spodbujanje konkurenčnosti in odličnosti v gospodarskih subjektih, zlasti v hitro rastočih malih in srednjih ter velikih podjetjih, privabljanje zunanjih naložb in spodbujanje internacionalizacije gospodarskih subjektov. Ukrepi bodo usmerjeni k spodbujanju naložb gospodarskih subjektov v srednjo in visoko tehnologijo, h krepitvi človeškega kapitala in znanj zaposlenih v gospodarskih subjektih ter ustvarjanju delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, v spodbujanje povečevanja deleža visoko usposobljenih strokovnjakov v gospodarstvu, prenos znanja in mobilnosti strokovnjakov iz institucij znanja v gospodarstvo ter iz velikih v mala in srednja podjetja, zagotavljanju večjega sodelovanja med gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami ter nosilci R&R ter v razvoj inovativnega in tehnološko naprednega gospodarskega okolja. Ukrepi bodo usmerjeni tudi v povezovanje raziskovalnih in razvojnih potencialov za podporo inovativnosti, tehnološkemu razvoju in razvoju storitev za gospodarsko konkurenčnost regije. Program podpira tudi razvoj, vzpostavljanje in delovanje osrednjih (regijskih) gospodarsko-logističnih con za privabljanje zunanjih investitorjev. Širitvi dejavnosti regijskih gospodarskih subjektov je namenjeno vzpostavljanje lokalnih poslovnih in obrtnih con. Program podpira tudi oblikovanje ustreznih finančnih instrumentov za spodbujanje razvoja inovativnih in tehnoloških projektov v gospodarskih subjektih.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Vzpostavitev celovitega programa za privabljanje neposrednih tujih naložb in pomoč pri internacionalizaciji v Spodnjem Podravju (ZRS Bistra Ptuj)

6.1.4 Investicijsko področje I.4: Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij s potencialom rasti

Za hitrejše nastajanje novih in razvoj mladih podjetij, zlasti tistih v dejavnosti z visoko dodano vrednostjo in storitvah, temelječih na znanju, je treba zagotoviti ustrezne finančne instrumente, ki bodo podpirali zagon podjetij ter naložbe in poslovanje v zgodnji fazi razvoja (ki jih komercialni, dolžniški viri ne podpirajo). Gre za zagotavljanje nepovratnih sredstev, lastniških in dolžniških instrumentov na ravni regije ali partnerstev in/ali lokalnih skupnosti (mikrokrediti) iz javnih in javno-zasebnih sredstev ob upoštevanju kritične mase udeležencev in uporabnikov teh finančnih instrumentov.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Start up Spodnje Podravje (ZRS Bistra Ptuj)

6.1.5 Investicijsko področje I.5: Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev

Za Spodnje Podravje velja podobna ugotovitev kot za Slovenijo. Hitro narašča dostopnost do interneta, visoka je uporaba mobilne komunikacije, slabša pa je uporaba informacijsko komunikacijskih tehnologij v učnem procesu, javni upravi ter poslovnem svetu. Predvsem pa je pomanjkljiva ponudba e-vsebin, temelječih na informacijah javnega značaja. Poseben problem je slaba pokritost ruralnih območij znotraj območja Spodnjega Podravja, saj je zaradi slabe infrastrukture ter redke poseljenosti tudi komercialen interes ponudnikov slabši.

S pomočjo lokalnih skupnosti, zasebnega kapitala in drugih sofinancerjev bomo omogočili dostop uporabnikom do širokopasovnih storitev na celotnem območju Spodnjega Podravja. Da bi zagotovili vključenost čim večjega števila prebivalstva v proces vseživljenjskega učenja in večjo fleksibilnost trga dela bomo v okviru programa izvajali ukrepe za večjo dostopnost do IKT, učinkovitejšo in pestrejšo ponudbo programov izobraževanja in usposabljanja na daljavo ter razvoj in uporabo inovativnih metod in e-orodij.

S programom se želi spodbuditi izgradnjo digitalizacijske infrastrukture za zajem, hranjenje, dostop in uporabo digitalnih vsebin, pospešeno uvajanje elektronskega poslovanja, spodbujanje razvoja storitev, interneta, razvoj mreže javno dostopnih točk, izgradnje IKT infrastrukture, iskanje novih organizacijskih modelov in tehnoloških rešitev IKT tehnologije.

Za hitrejši razvoj informacijske družbe je bistvenega pomena možnost dostopanja do širokopasovnih omrežij oziroma do storitev, ki jih ta omogočajo. Še posebej je pomemben razvoj IKT na podeželju in primestnem območju ter povečanje možnosti dostopnosti in vključenosti osebam s posebnimi potrebami, starejšim in vsem ostalim skupinam, za katere obstaja verjetnost, da bodo ostale zapostavljene.

Uporaba in poznavanje možnosti IKT pri povečanju konkurenčnosti gospodarstva je velikega pomena. Ukrepi bo spodbujali uporabo informacijske tehnologije predvsem v poslovnem sektorju. Še posebej so tržno zanimiva mala, mikro in srednja podjetja, ki morajo, če želijo ostati ali postati konkurenčna, v veliko večji meri uporabljati možnosti informacijskih tehnologij ter storitev.

Z ukrepom bomo spodbujali poučevanje in učenje s pomočjo modernih tehnologij (izobraževanje na daljavo, ipd.). Zato bomo v okviru ukrepa podpirali projekte s področja razvoja e-vsebin in razvoja ter uporabe inovativnih metod in e-orodij. Izvajanje projektov bo prispevalo k zagotavljanju programov in sistematični uporabnosti IKT tehnologije na področju vseživljenjskega učenja ter zmanjšanju razlik dostopa in uporabe do le-teh.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Projekt širokopasovne komunikacije v prostor (občina Destričnik)
- Mobilna participacija virtualne skupnosti (občina Kidričevo)
- Brezžični dostop do elektronskih storitev (Wi-Fi), četrte generacije – LTE (občina Videm)
- Infopoints, i. (II4 d.o.o.)

6.2 Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo

Cilj prioritete je izboljšanje kakovosti življenja, povečati samooskrbo in energetska učinkovitost ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja

Svet se spoprijema z resnimi okoljskimi težavami, kot so spremembe podnebja, izčrpavanje naravnih virov, onesnaženje zraka in izginjanje biotske raznovrstnosti. Vsi ti problemi se bolj ali manj odražajo v Sloveniji, v podravski regiji, kakor tudi na območju Spodnjega Podravja. V večletnem finančnem okviru EU za obdobje 2014-2020 bosta ohranjeno okolje in trajnostna raba virov okoljska izziva, ki bosta ključnega pomena za ohranjanje blaginje in kakovosti življenja v regiji.

V okviru te prioritete bodo razvojni cilji Spodnjega Podravja usmerjeni v optimalno varstvo okolja in sladen prostorski razvoj Spodnjega Podravja ter zagotavljanje uravnotežene infrastrukturne opremljenosti. Programi in ukrepi bodo usmerjeni v zagotavljanje večje energetske samostojnosti Spodnjega Podravja, povečanje pridobivanja energije iz obnovljivih virov energije, izboljšavo učinkovite rabe energije ter tako prispevek k cilje nozkoogljične družbe. Spodbude bodo namenjene tudi optimalnemu varstvu okolja z zagotavljanjem ustrezne okoljske infrastrukture, zmanjšanju količine odpadkov ter prilagajanju podnebnim spremembam.

Ukrepi bodo usmerjeni v:

- Varstvo okolja in učinkovito rabo virov
  - vzpostavitev *primernega sistema za ravnanje z odpadki*,
  - *energetska učinkovitost* (inovativne tehnologije, energetska učinkovitost in uporaba obnovljivih virov energije),
  - *povečevanje snovne učinkovitosti*,
  - *naložbe v učinkovito oskrbo z vodo (avtomatizacija in prenova vodovodnega omrežja)*,
  - *izgradnja okoljske infrastrukture* (odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda, degradirana območja, obvladovanje poplavne ogroženosti)
- Prehod na nizkoogljično gospodarstvo
  - *inovativne tehnologije, energetska učinkovitost in izraba obnovljivih virov energije*,
  - *energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju in prenova sistemov javne razsvetljave*
  - *tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti podjetij (infrastruktura za distribucijo energije)*
- Boljša prometna povezanost in dostopnost
  - *zagotovitev ustrezne prometne povezave, izboljšati dostopnost do večjih urbanih središč*,
  - *posodobitev javnega prometa, vključno z železniško infrastrukturo*,
  - *izboljšati varnost v prometu*.

Cilji, ki jih želimo doseči:

- Izboljšanje varstva okolja in učinkovita raba virov
- Trajnostno upravljanje s prostorom in naravnimi viri, vključno z varnost pred poplavami in klimatskimi spremembami)
- Razvoj in ohranjanje naravne dediščine
- Razvoj in revitalizacija urbanih središč
- Prehod na nizkoogljično gospodarstvo
- Izboljšanje trajnostne prometne povezanosti in dostopnosti

Podprti projekti bodo prispevali k dolgoročnemu razvoju Spodnjega Podravja in njenih prebivalcev kot podnebno varne regije ter k oskrbi z energijo in vodo prijaznega območja. Učinkovita raba virov prav tako krepi konkurenčnost in zagotavlja nove priložnosti za delovna mesta ter hkrati varuje naravne vire.

Kazalniki prioritete na ravni Spodnjega Podravja:

1) Varstvo okolja

Podravje	2010	2020
Investicije v varstvo okolja (v 1.000 EUR)	35.959	+

2) Vodovodno omrežje

Spodnje Podravje	2010	2020
Dolžina vodooskrbnega omrežja (km)	1.196,56	+
Število vodovodnih priključkov (število)	21.872	+
Dolžina zamenjanih vodovodnih cevododov - azbestno-cementnih, PE, PVC cevi z duktil cevmi (v km)		166
Vodne izgube (v%)	21	-

3) Odpadki

Spodnje Podravje	2010	2020
Delež gospodinjstev v odvoz komunalnih odpadkov (%)	88	+
Skupna količina komunalnih odpadkov na prebivalca (kg)	279	-

4) Kanalizacijsko omrežje

Spodnje Podravje	2011	2020
Dolžina kanalizacijskega omrežja (km)	281,64	+
Število priključkov na kanalizacijsko omrežje (število)	5.338	+
Število črpališč odpadnih vod (število)	66	+
Število čistilnih naprav (število)	19	+
Število malih komunalnih čistilnih naprav (število)	10	+

5) Cestna in prometna infrastruktura

Spodnje Podravje	2011	2020
Potovalni čas med kraji v regiji, v druge regije, mestna središča in sosednje države	/	-
Izgradnja in obnova cestne prometne infrastrukture (km)	/	+

6) Energetika

Spodnje Podravje	2011	2020
Poraba toplotne energije [MWh/a]	709.942	-
Poraba električne energije [MWh/a]	1.451.925	-
Število javnih objektov, ki so povečali URE (število)	/	+
Delež energije iz obnovljivih virov energije v energetske bilanci (%)	/	+

Investicijska področja na ravni prioritete

A. Varstvo okolja in učinkovita raba virov

- II.1 Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)
- II.2 Prostorski razvoj in prilagajanje podnebnim spremembam (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)
- II.3 Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti

B. Prehod na nizkoogljično gospodarstvo

- II.4 Naložbe v učinkovito rabo energije (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)
- II.5 Naložbe v energetske izrabo obnovljivih virov energije

C. Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti

- II.6 Razvoj prometne infrastrukture
- II.7 Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti

A. Varstvo okolja in učinkovita raba virov

Spodnje Podravje ima na področju varstva okolja in investicij v razvoj okoljske infrastrukture še vedno velik primanjkljaj. Še posebej so velike razlike med urbanimi sredinami in podeželjem na področju zagotavljanja neoporečne pitne vode in čiščenja odpadnih voda. Spodnje Podravje je tudi velik rezervoar pitne vode, ki pa je zaradi najrazličnejših vzrokov zelo ogrožen in ponekod že prekomerno onesnažen. Čeprav ima regija svoj hidroenergetski potencial dodobra izkoriščen ima regija zaradi gozdnatosti dober potencial za izkoriščanje obnovljivih virov energije, še posebej biomase. Učinkovita raba energije v gospodarstvu in gospodinjstvih je prav tako nizka.

6.2.1 Investicijsko področje II.1: Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)

V sklop okoljske infrastrukture sodijo ravnanje z odpadki, oskrba s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode.

Ravnanje z odpadki:

V sklop osnovne infrastrukture varstva okolja sodi vzpostavitev moderne infrastrukture za ravnanje s komunalnimi in drugimi odpadki. Pri ravnanju z odpadki so v analizah izpostavljeni izzivi zbiranja in odlaganja mešanih, nerazvrščenih in neprocesiranih odpadkov, obremenjevanje okolja zaradi neustreznosti ureditve divjih odlagališč ter omejene snovne in energetske izrabe odpadkov.

Delež zgolj odloženih odpadkov se v Sloveniji sicer iz leta v leto zmanjšuje, a je še vedno precej višji ko v povprečje EU. Ukrep tako zajema vse aktivnosti (tako investicijske, kot neinvesticijske), ki bodo prispevale k preprečevanju nastajanja odpadkov, ločenemu zbiranju odpadkov, predelavi in reciklaži odpadkov ter zmanjšanju količine nepredelanih komunalnih odpadkov, ki končajo na odlagališčih. Na področju ravnanja z odpadki bodo podprti projekti izgradnje manjkajoče infrastrukture, projekti, ki bodo prispevali k povečanju deleža komunalnih odpadkov za recikliranje in pripravo za ponovno uporabno, ter projekti, ki bodo izboljšali povezovanje na regijski ravni. Pri izvedbi projektov bomo sledili evropskemu pristopu k ravnanju z odpadki, ki temelji na treh principih: (i.) preprečevanju nastajanja odpadkov, (ii.) recikliranju in ponovni uporabi čim več odpadnega materiala ter (iii.) izboljšanju sistema odlaganja odpadkov. V ta sklop bodo umeščeni tudi projekti ureditve divjih odlagališč.

Ukrepi bod namenjeni projektom s katerimi bo območje izgradilo sodobno in učinkovito infrastrukturo za ravnanje z odpadki, še posebej komunalnimi. Ukrepi bodo usmerjeni v doseganje čim višje stopnje ločevanja komunalnih odpadkov na izvoru in čim večje ponovne predelave.

Namen projekta Nadgradnje regijskega centra za ravnanje z odpadki GAJKE je pristopiti k celovitemu ravnanju z odpadki na regijskem nivoju, omenjenosti razpoložljivih lokacij in kapacitet za predelavo odpadkov, izboljšati stanje na področju varstva okolja, vzpostaviti sodobno tehnološko opremljene infrastrukture za ravnanje z odpadki, urediti ravnanja z odpadki v skladu z domačo in tujo zakonodajo itd.. Z izvedbo projekta bo izboljšana regijska predelava in odlaganje odpadkov vključenih občanov. V centru za predelavo odpadkov so na voljo precejšnje količine surovinskih virov, ki jih je mogoče uporabiti v novo razvitih tehnologijah za razvoj novih proizvodov z višjo dodano vrednostjo. Center CERO Gajke v zadnjem obdobju ni pomembno nadgrajeval svojih aktivnosti za izrabo ločenih frakcij, ki nastajajo pri obdelavi po obstoječi tehnologiji zato ostajajo izzivi za nadaljevanje razvoja odprti tudi v novem programskem obdobju. Tako odpadki ne bi predstavljali le bremena in stroška ampak tudi priložnost za nov gospodarski in tehnološki razvoj. Nadgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke, predstavlja razvojno priložnost na družbenem, razvojno gospodarskem in socialnem področju.

Nezakonito odlaganje kakršnih koli odpadkov v naravnem okolju (divja odlagališča) je zdravstveno, ekološko in socialno nesprejemljivo ravnanje. Za zmanjšanje količin nezakonito odloženi odpadkov bodo podprte sanacije obstoječih divjih odlagališč, izobraževanje lokalnega prebivalstva o posledicah nezakonitega odlaganja odpadkov, označevanje območij pogostega nezakonitega odlaganja odpadkov z informativnimi in napisi ter izvajanje ukrepov oteževanje dostopa do območij pogostega nezakonitega odlaganja odpadkov.

Vodovodna omrežja – oskrba s kakovostno pitno vodo:

Oskrba s kakovostno pitno vodo ostaja eno od občutljivih vprašanj. Za zagotovitev le te so predvideni ukrepi vlaganja v avtomatizacijo, novogradnjo, razširitev, obnovo ali rekonstrukcijo vodovodnega sistema. Za razvoj oskrbe s pitno vodo bodo podprte investicije s poudarkom na varni oskrbi prebivalstva s pitno vodo in zmanjšanju vodnih izgub. V ta namen bodo s področja vodooskrbe podprte tudi investicije v aktivacijo dodatnih virov pitne vode. Z obnovo dotrajanih vodovodnih sistemov in dograditvijo novih bomo zagotovili vsem prebivalcem regije dostop do zdravstveno neoporečne pitne vode.

Vodooskrbni sistem Ptuj zagotavlja oskrbo s pitno vodo v 23-ih občinah. S pitno vodo v celoti oskrbujemo mestno občino Ptuj, občine: Kidričevo, Dornava, Gorišnica, Juršinci, Destričnik, Markovci, Hajdina, Starše, Majšperk, Videm, Podlehnik, Žetale, Trnovska vas, Sv. Andraž, Zavrč, Cirkulane in Cerkevnik. Delno pa oskrbujemo s pitno vodo naslednje občine: Ormož, Duplek, Slovenska Bistrica, Lenart, Sv. Jurij in Sv. Trojica. Začetki izgradnje vodooskrbnega sistema Ptuj segajo v leto 1956. Prav zaradi že skoraj 60-let starih azbestno-cementnih cevi na nekaterih delih cevovoda (še okrog 60 km) in 110 km še vgrajenih PE in PVC cevi, bo potrebno izvesti projekt menjave AC, PE in PVC cevi z ustreznimi duktilnimi cevmi. V sklopu projekta bo prav tako potrebno izgraditi globinski vodnjak Brstje (globina 200 m, uvodna kolona do globine 70 m, izdatnost vodnjaka vsaj 20 L/s), kateri bo zagotavljal dodatno varnost vodo-oskrbe, saj bo predstavljal neodvisen vodni vir od našega glavnega črpališča Skorba.

Na območju dravskega polja se pojavlja problem preseženih kemijskih parametrov - nitrata in pesticidov (atrazina in desetilatrazina). 7. julija 2012 so bili nitrati enkrat preseženi celo čez dovoljeno mejo 50 mg/L - cevovod fi 300 je bila vrednost nitratov 58,3 mg/L, cevovod fi 400 pa je bila vrednost nitratov 53,3 mg/L. Venomer pa se na tem območju giblje vrednost nitratov okrog 45 mg/L, kar predstavlja že zgornjo dovoljeno mejo. Podatki meritev (11 meritev, ZZV Maribor) vsebnosti pesticidov v pitni vodi na iztoku iz črpališča Skorba kažejo povečanje pesticidov (atrazina in desetilatrazina) pri vseh meritvah. Poleg slabe kvalitete pitne vode (zaradi povečanih vsebnosti pesticidov - atrazina in desetilatrazina; povečane koncentracije nitratov na določenih vodooskrbnih območjih - Cirkulane, Borl, Zavrč; dviga usedlin železovih in manganovih oksidov), prihaja še do velikih izgub vode. Cevi so namreč iz neustreznih materialov. Problem predstavljajo plastični materiali: PVC (polivinil-klorid) in PE (polietilen) ter azbestno-cementne cevi (AC). Slabost teh materialov se je pokazala s časom, ki kot posledica staranja teh materialov vpliva na poslabšano prožnost in žilavost cevi. Zato so omenjeni materiali tudi najpogostejši vzrok za številne okvare – prelome teh vodovodnih cevovodov. Dotrajanost cevovodov, ki povzročajo številne prelome, pa pomeni predvsem moteno oskrbo s pitno vodo.

Vodne izgube predstavljajo ekonomski, tehnični in sanitarni problem vsakega vodovoda. Vodne izgube predstavljajo predvsem tehnični problem, ki se kaže z obsegom mesta in velikostjo okvare kot tudi zapletenimi ukrepi za zmanjšanja okvar na cevovodih, armaturah, priključkih in drugih delih napeljave. Prav tako so vodne izgube v vodovodnem omrežju tudi sanitarni problem. Defektna mesta na cevovodih namreč predstavljajo potencialno nevarnost za vdor okuženih bakterij in posledično pojav motenj, ki se odraža kot motena oskrba s pitno vodo. Z realizacijo sanacije cevovodov v našem sistemu, bi bistveno zmanjšali vodne izgube, kar bi vplivalo na povečanje kakovosti in kvalitete oskrbe s pitno vodo. Potencialno tveganje prav tako predstavlja cevovod fi 400 na mestu, kjer prečka struga reko Dravo.

Namen projekta je izboljšanje kvalitete pitne vode, zmanjšanje vodnih izgub in povečanje kakovosti oskrbe s pitno vodo. Posledično se bodo potrebe po črpanju iz glavnega črpališča Skorba zmanjšale (izgradnja globinskega vodnjaka Brstje), kar pomeni, da bo tudi kvaliteta pitne vode v I. tlačni coni boljša. Predvsem pa bo izgradnja globinskega vodnjaka Brstje dodatna varnost naše vodo-oskrbe, saj bo vodnjak neodvisen vodni vir in tako ločen od našega glavnega črpališča Skorba.

Odvajanje in čiščenje komunalnih vod

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih in padavinskih voda se Spodnje Podravje še vedno sooča z nedograjeno lokalnih kanalizacijskih omrežij in pripadajočih čistilnih naprav ter neopremljenostjo kanalizacijskega omrežja in zastarelostjo obstoječega omrežja. Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda bodo podprti projekti, usmerjeni v novogradnjo, razširitev, obnovo ali rekonstrukcijo sistema odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda. Izvedene investicije Z izvedenimi investicijami bomo prispevali k zmanjšanju onesnaževanja voda, saj so izpusti pri odvajanju odpadnih vod v površinske vode eden od glavnih vzrokov za slabo kemijsko stanje vodotokov.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja na področju javne okoljske infrastrukture :

- Celovita obnova vodovodnega sistema Spodnjega Podravja (Komunalno podjetje Ptuj d.d.)
- Dokončanje javne kanalizacije v Spodnjem Podravju v aglomeracijah nad 2.000 PE (Mestna občina Ptuj)
- Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Destričnik (občina Destričnik)
- Eko-industrijska cona (Mestna občina Ptuj)
- Nadgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke – CERO Gajke (Mestna občina Ptuj)
- Reciklaža (elektronske naprave in IKT) – sekundarne surovine (občina Videm)
- Izgradnja kanalizacijskega sistema in sofinanciranje malih čistilnih naprav (občina Majšperk)
- Sofinanciranje malih čistilnih naprav (občina Destričnik)
- Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Videm (občina Videm)
- Čiščenje odpadne vode z naravnimi čistilnimi sistemi v razpršenih naseljih (Mednarodni center za ekoremediacije)

6.2.2 Investicijsko področje II.2: Prostorski razvoj in prilagajanje podnebnim spremembam (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)

Prostorski razvoj:

Prostor je omejena dobrina, ki terja skrbno usklajevanje določenih javnih koristi in kratkoročnih zasebnih interesov, kar je možno doseči le s trajnostnim naravnanim načrtovanjem prostora, ki vključuje gospodarske, družbene in okoljske vidike ter se izvaja usklajeno na državni, regionalni in lokalni ravni. Zaradi razdrobljene lokalne samouprave in centralizirane sektorske oblasti je še toliko bolj pomemben učinkovit, ekonomičen in trajnostno načrtovan regionalni prostorski razvoj, ki temelji na urejanju, prenovi in upravljanju urbanega, suburbanega in ruralnega prostora (vključno z degradiranim, neizkoriščenim ali pod-izkoriščenim prostorom) ter njihovi medsebojni prostorski in prometni povezanosti.

Strateško in izvedbeno prostorsko načrtovanje se danes v Sloveniji izvaja na nivoju države ali občin, medtem ko regionalni nivo prostorskega načrtovanja ni nikoli zaživel. Prostorska zakonodaja predvideva zgolj izdelavo izvedbenih regionalnih prostorskih načrtov, strateško prostorsko načrtovanje pa v zakonodaji ni predvideno. Razdrobljenost občin, skupni projekti več občin ter večanje učinkovitosti in racionalnosti prostorskega načrtovanja v povezavi z razvojnim načrtovanjem iščejo rešitve tudi v okviru regionalnega prostorskega načrtovanja.

Predvsem področje poplavne varnosti, upravljanje z vodo in odpadnimi vodami, načrtovanje prometnic in kolesarskih poti, ravnanje z odpadki, razvoj poselitve v povezavi z razvojem javnega potniškega prometa in upravljanje z zavarovanimi območji so področja, ki zahtevajo celovite regionalne rešitve. V ta namen bo ukrep zagotavljal podporo vzpostavitvi in izvajanju regionalnega prostorskega načrtovanja, s posameznimi ukrepi pa bodo podrti projekti, ki bodo spodbujali trajnostni policentrični razvoj Spodnjega Podravja prek prenov, ureditev in upravljanja urbanih in vaških območij ter izboljšanje prometne in druge pomembne okoljske infrastrukture.

Projekt priprave regionalnih prostorskih izhodišč kot strokovnih podlag za prostorsko načrtovanje v Spodnjem Podravju (regionalni prostorski načrti) bo vzpostavil sistem stanja prostora na območju Spodnjega Podravja z identifikacijo ključnih naravnih in ustvarjenih lastnosti prostora. V sklopu projekta se bodo izdelale sektorske strokovne podlage, ki se bodo kasneje v skladu s potrebami smiselno vključevale v pripravo prostorskih aktov lokalnih skupnosti ali celo regionalnega prostorskega načrta. Ideja temelji predvsem na zavedanju, da je potrebno prostor obravnavati kompleksno in da (predvsem) naravni pojavi ne poznajo administrativnih meja, ampak se odvijajo v območju lastnega vplivnega območja razvijajo ne glede na teritorialno in administrativno razdelitev. S projektom želimo celoviteje obvladovati pojave v prostoru in na tej podlagi dolgoročno ustrezneje usmerjati dejavnosti v prostoru. Cilj projekta je celovitejše obvladovanje pojavov v prostoru in na tej podlagi dolgoročno ustrezneje usmerjanje dejavnosti. To želimo doseči na način, da bodo doseženi najboljši učinki oziroma da bodo minimizirani negativni učinki urbanizacije in drugih posegov v prostor s ciljem trajnostnega upravljanja s prostorom.

Prilagajanje podnebnim spremembam:

Negativne posledice podnebnih sprememb lahko povzročijo katastrofalne posledice za zdravje ljudi, gospodarstvo, kulturno dediščino in okolje. V sklopu prilagajanja podnebnim spremembam bodo prednostno podprti projekti varovanja pred poplavami na območjih pomembnega vpliva poplav ter projekti, ki bodo omogočali profesionalno, učinkovitejše in uspešnejše reševanje naravnih in drugih nesreč. V programskem obdobju 2014-2020 bodo na področju poplavne varnosti podprti projekti za sofinanciranje gradbenih in negradbenih aktivnosti, ki bodo prispevale k zmanjšanju poplavne ogroženosti na območjih pomembnega vpliva poplav. Na 6 od 61 območjih pomembnega vpliva poplav, med katerimi je tudi nadaljevanje aktivnosti celovite protipoplavne ureditve porečja Drave – zmanjševanje poplavne ogroženosti OPVP Spodnji Duplek in OPVP Ptuj, kjer je priprava projektne dokumentacije že v zadnji fazi in so izdelane ustrezne grafične podlage v obliki območij pomembnega vpliva poplav ter integralne poplavne ogroženosti, se načrtuje investicije v celovite protipoplavne ukrepe.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Protipoplavna ureditev porečja Ptujске Drave – nadaljevanje aktivnosti celovite protipoplavne ureditve porečja Drave – zmanjševanje poplavne ogroženosti OPVP Spodnji Duplek in OPVP Ptuj (državni projekt)
- Vodnogospodarska ureditev Dravinje na odseku Stogovci - Koritno (državni projekt)
- Urbana regija Drava (Umarh d.o.o.)
- Urbanistično arhitekturna ureditev vaškega jedra (občina Zavrč)
- Izgradnja visokovodnih zadrževalnikov v dolini potoka Rogoznica (Mestna občina Ptuj)
- Priprava regionalnih prostorskih izhodišč kot strokovnih podlag za prostorsko načrtovanje (Skupna občinska uprava za občine Spodnje Podravje)
- Gramoznica Pleterje – trajnostna in celovita regeneracija (občin Kidričevo)

6.2.3 Investicijsko področje II.3: Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti

Ohranjanje narave in skrb zanjo sta potrebna tako na njenih najvrednejših območjih, ki so prepoznana s formalnim varstvenim režimom, kot tudi na drugih odprtih zelenih površinah (kot so gozdovi, obvodna območja, zelene mestne in primestne površine ter strukture), saj vsa skupaj in povezana tvorijo zeleni sistem regije. Dober zeleni sistem regije ima velik pomen za ohranjanje biotske raznovrstnosti, krajinske pestrosti in zagotavljanje ekosistemskih storitev, posredno pa vpliva tudi na varstvo naravnih virov, strukturiranje podobe krajine, izboljšanje klimatskih razmer, blažitev posledic naravnih nesreč ter bivalno kakovost.

Z načrtovanjem, vzpostavljanjem in ohranjanjem regionalnega zelenega sistema, ki obsega ves odprti prostor in zelene površine Spodnjega Podravja, je možno zagotoviti ustrezno ohranjanje odprtega prostora na ključnih predelih regije.

S predlaganim ukrepom bomo spodbujali aktivno varstvo, upravljanje, razvoj in povezovanje območij varovane narave, odprte krajine in ostalih zelenih površin ter dejavnosti, ki se v njih odvijajo.

Z vidika ohranjanja narave je izjemnega pomena tudi reka Drava in zemljišča neposredno ob njej, ki so prepoznana ne le znotraj območij Natura 2000, ampak tudi kot posebne naravne vrednote. Ne glede na to, da so zlasti na lokalni ravni zavarovana območja in v zadnjih letih predvsem območja Natura 2000 v Sloveniji prepoznana kot pomembne razvojne ovire, bo v prihodnosti potrebno to miselnost preseči in začeti sprejemati tovrstna območja kot edinstven regijski kapital in razvojni potencial predvsem na področju turizma.

Z naravovarstvenega vidika je s posebnimi ukrepi države v preteklosti v Spodnjem Podravju že bil zavarovan Krajinski park Šturmovci, ki se razprostira na 125 ha. Gre za prvenstveno varovanje in ohranjanje kulturne pokrajine, torej naravnega okolja, ki ga je skozi stoletja oblikoval človek. Druga oblika prepoznane izjemnosti naravnega okolja, predvsem rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov so območja Natura 2000. Gre za varstvena območja, kjer želimo ohraniti živalske in rastlinske vrste ter habitate, ki so z vidika Evrope redki ali pa že ogroženi. Srž varovanja je v tem, da se ohranjajo pogoji za rast in preživetje teh izjemnih živalskih in rastlinskih vrst, na varstvenih območjih pa človekova dejavnost ni izključena, dokler le ta ne ogroža narave. V Spodnjem Podravju so štiri posebna varstvena območja Natura 2000. Dve območji sta neposredno ob Dravi, in sicer sta določeni po Direktivi o pticah in Habitatni direktivi, poleg njiju pa sta varovani tudi območji Velovlek in Podvinci (Natura 2000, 2009). Poleg zavarovanih območij in območij Natura 2000, pa so v Spodnjem Podravju določena tudi ekološko pomembna območja. Gre za območja, ki po Zakonu o ohranjanju narave pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Tovrstna območja so eno od izhodišč za izdelavo naravovarstvenih smernic, hkrati pa so obvezno izhodišče pri urejanju prostora in rabi naravnih virov (MOP, 2009). V Spodnjem Podravju ekološko pomembna območja večinoma sovpadajo z območji Natura 2000, čeprav so po skupni površini za nekaj odstotkov obsežnejša.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Trajnostno upravljanje z zavarovanimi območji narave in vključitev v turistično ponudbo (Mestna občina Ptuj)
- Vzpostavitev nacionalnega centra za Naturo 2000 v Dravinjski dolini (Mednarodni center za ekoremediacije)

B. Prehod na nizkoogljično gospodarstvo

Trajnostna, konkurenčna in varna energija predstavlja enega temeljnih stebrov sodobnega življenja. Glavni prepoznani izzivi Spodnjega Podravja s področja učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije so zagotavljanje zadostne uporabe lokalnih obnovljivih virov energije, energetska neodvisnost, varčna poraba energije in večja ozaveščenost glede potencialov lokalnih obnovljivih virov energije. Slovenija se je zavezala, da bo do leta 2020 dosegla 25-odstotni delež obnovljivih virov energije v celotni porabi energije. Ker je v podnebno energetskem paketu način izbora obnovljivih virov prepuščen posamezni državi članici, si bo Slovenija prizadevala, da najbolje izrabi razpoložljiv energetski potencial in spodbudi uporabo gozdne biomase.

Energetska učinkovitost v vseh sektorjih je ključna za doseganje nizkoogljičnega gospodarstva, večje konkurenčnosti, priložnosti za nova delovna mesta in modrega upravljanja z naravnimi viri. Večjo pozornost je potrebno nameniti podpori energetske učinkovitosti v vseh sektorjih, zasebnih stanovanjih in kmetijskih gospodarstvih ter v novih podjetjih in dejavnostih v nizkoogljičnih sektorjih, odpornih na podnebne spremembe (tudi na podeželju). Prav tako je potrebno poskrbeti za večjo integracijo nizkoogljičnih strategij in akcijskih načrtov za trajnostno energijo v mestnem območju ter razvoj več obnovljivih virov energije, v skladu z nacionalnim akcijskim načrtom za obnovljive vire energije. V okviru celostnega prehoda na nizkoogljično gospodarstvo je potrebno spodbujati inovacije na področju ekoloških / zelenih tehnologij, podpirati ustvarjanje novih delovnih mest v nizkoogljičnih sektorjih ter razvijati zelene spretnosti in kvalifikacije.

Omejenost fosilnih goriv in s tem naraščajoče cene energentov fosilnega izvora bosta narekovala samo-energetsko oskrbo, torej na eni strani rabo in izrabo lokalnih energetskih virov in na drugi strani zniževanje rabe energije na vseh področjih vključno s transportom. Že sedaj tako javni sektor kot gospodinjstva prehajajo na obnovljive vire energije, lokalno gospodarstvo in posamezniki pa investirajo v proizvodnjo obnovljive energije (fotovoltaiko, bioplinske naprave, kogeneracije na lesno biomaso, toplotne črpalke, sprejemnike sončne energije). Prav tako je pričakovati še energetsko izrabo odpadkov. Na področju prometa bomo prehajali na vozila na električni, plinski pogon in gorivne celice. Energetska, surovinska in prehranska samooskrba bo ključ preživetja v prihodnosti. Nov koncept proizvodnje in rabe energije z vključevanjem proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije bo narekoval nov pristop za vzdrževanje ravnotežja med porabo in proizvodnjo. Na takšen način bomo lahko obstoječe energetske omrežje (povezovanje vseh sektorjev v skupni energetski sistem) vzdrževali in upravljali po konceptu pametnih omrežij, takšen koncept pa bo vzpostavljen na področju celotne regije Spodnjega Podravja

6.2.4 Investicijsko področje II.4: Naložbe v učinkovito rabo energije (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)

Cilj Spodnjega Podravja je med drugim izboljšanje energetske učinkovitosti tudi znotraj javnih stavb, zgradb, prometa, trgovskega in podjetniškega sektorja.

V zadnjih letih smo na področju Spodnjega Podravja izgradili sončne elektrarne, bioplinarne in dodatno pretočno hidroelektrarno na jezu v Markovcih. V mnogih občinah nameravajo zgraditi mikro in daljinska omrežja na lesno biomaso in celo soprodukcijo toplotne in električne energije na lesno biomaso. Cilj teh investicij je v čim večji meri preiti na obnovljive energetske vire in omogočiti dekarbonizacijo obstoječih energetskih sistemov. Po drugi strani gospodinjstva in javni objekti (pa tudi industrija ter storitve) zamenjujejo energetske vire in vgrajujejo sisteme za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov energije (toplotne črpalke, kogeneracijske naprave na lesno biomaso, bioplinarne ipd.). Tako z večanjem teh energetskih virov in porabnikov vplivamo na energetske omrežje, ki za to ni prilagojeno. V svetu razvijajo nove sisteme, ki lahko do določene mere uravnavajo proizvodnjo in porabo energije, predvsem električne, ki je ne moremo učinkovito skladiščiti. Takšen princip je sistem pametnih omrežij (angl. smart grid), ki omogoča komuniciranje porabnikov in proizvajalcev energije. Npr. V primeru viška električne energije (npr. iz sončnih in vetrnih elektrarn) bomo viške skladiščili v baterijah v gospodinjstvih, določeni porabniki bodo obratovali ponoči, ko bomo imeli na voljo več energije (zalagovniki toplote, polnjenje električnih avtomobilov, obratovanje toplotnih črpalk in skladiščenje toplotne energije v zalagovnikih). V projekt bodo vključeni porabniki energije (gospodinjstva, javni objekti, storitvene dejavnosti in regijsko gospodarstvo) z namenom vzpostaviti inteligentno regijo, ki bo v največji možni meri izkoriščala lokalne energetske obnovljive resurse. Prav tako je potrebno za vsak posamezen obnovljiv vir vzpostaviti vrednostno verigo OVE in vključiti vse pripadajoče deležnike iz različnih sektorjev. Na ta način bodo omogočeni sinergični učinki med udeleženci in učinkovit management porabe in dobave »zelene« energije.

Namen projekta je vzpostaviti inteligentno regijo po načelu pametnih omrežij, ki bo v največji meri omogočala proizvodnjo toplotne in električne energije iz obnovljivih virov energije in njeno porabo na način, da bo možno te vire maksimalno izkoristiti. S tem projektom bo omogočena učinkovita implementacija energetskih direktiv in ciljev ter oblikovanje trajnostne regije za dvig kvalitete okolja in bivanja vseh prebivalcev.

Obstoječe javne stavbe na območju Spodnjega Podravja so zaradi starejše gradnje in vgrajenih zastarelih energetskih sistemov energijsko potratne in neučinkovite. Toplotne izgube so visoke (energijska števila nad 120 kWh/(m²a), pa do 300 kWh/(m²a), kar je posledica slabo oziroma neizoliranih ovojev stavb, stropov in vgrajenega zastarelega stavbnega pohištva. Tudi izgube na ogrevalnih napravah in sistemih so znatne, tudi do 30 %. S projektom energetske rekonstrukcije bomo uvedli ukrepe za učinkovito rabo energije, ki posledično zaradi veliko nižje potrebe po energiji celovito spreminja obstoječ sistem energetske oskrbe stavb.

Eden od ciljev trajnostne energije je tudi zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter z učinkovito rabo tudi povečanje konkurenčnosti gospodarstva, kar bomo lahko zagotovili z povečanjem naložb v učinkovito rabo energije. Pomembni so tudi novi objekti za proizvodno energije iz obnovljivih virov.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Izgradnja raziskovalne geotermalne vrtine Cirkulane (občina Cirkulane)
- Tehnološki center za okoljske tehnologije (Mestna občina Ptuj)
- Geotermalna energija (Mestna občina Ptuj)
- Poskusne geotermalne vrtine (občina Majšperk)
- Energetska sanacija javnih zgradb-kulturnega, zdravstvenega doma in občinske zgradbe (občina Zavrč)
- Energetska sanacija javne zgradbe – mrliške vežice (občina Zavrč)
- Energetska sanacija javnih zgradb – osnovne šole z vrtcem (občina Zavrč)
- Energetska rekonstrukcija javnih stavb v Spodnjem Podravju (LEA Spodnje Podravje)
- Energetska sanacija javnih zgradb - Volkmerjevega doma kulture, Zdravstvenega doma, občinske stavbe, vežice, športne dvorane, šole (občina Destričnik)
- Energetsko učinkovita prenova javne razsvetljave (občina Destričnik)

6.2.5 Investicijsko področje II.5: Naložbe v energetsko izrabo obnovljivih virov energije

Obnovljivi viri prihodnosti so globalno prepoznani kot vir prihodnosti. Obnovljivi viri imajo pozitiven učinek na podnebje, stabilnost v dobavi energije ter dolgoročni gospodarski koristi. Vso pozitivni učinki so za Spodnje Podravje velikega pomena, zato bodo ukrepi na področju obnovljivih virov energije usmerjeni v spodbujanje električne energije iz obnovljivih virov energije, uporabe obnovljivih virov za ogrevanje in hlajenje ter pospeševanje uporabe biogoriv in drugih obnovljivih goriv za pogon motornih vozil.

Pokritost Spodnjega Podravja z gozdovi je 36 %. Letni prirastek lesne biomase v gozdovih je 94.000 m³/a, od tega je porabijo 30.000 m³/a, na voljo je ostane 53.000 m³/a, ki ostane neizkoriščena v gozdovih in lesnih nasadih ter vinogradih. Na odlagališču odpadkov Cero Gajke nastaja dodatnih 15.000 t lesnih sekancev proizvedenih iz odpadnega lesa. Ločeno nastaja še frakcija umetnih mas, iz katerih bo možno proizvajati še RDF gorivo (Solid Recycled Fuel). Naslednji energetski vir je blato iz Komunalne čistilne naprave Ptuj (2.100 t/a z vsebnostjo suhe snovi 90 %). Torej imamo v regiji Spodnje Podravje dovolj veliko surovinsko bazo za proizvodnjo sinteznega plina. Sintezni plin proizvajamo v uplinjevalniku(ih) z lebdečo plastjo, nastali sintezni plin bo možno očistiti in odvajati v plinovodno omrežje oz. uporabiti za proizvodnjo metanola ali sežgati v kogeneracijskih napravah (v turbinah in/ali v motorjih z notranjim izgorevanjem). Toploto bomo porabili v sistemih daljinskega ogrevanja (npr. v MO Ptuj in občini Kidričevo) v kurilni sezoni, izven kurilne sezone pa za proizvodnjo hladu.

Proizvedeno električno energijo bomo bodisi samo porabili ali oddajali v omrežje. Potrebe po daljinski toploti v obeh občinah je 15 MW, potreba po hladu je predvsem v javnih stavbah, hotelih in tujskih termah.

Z izgradnjo porabnika energentov (lesne biomase, RDF, mulja čistilne naprave) bi v regiji vzpostavili dobavno verigo odpadne lesne biomase in prešli na lastni energijski vir. S tem projektom bi lahko pokrivali 100 % potreb po toploti obeh daljinskih sistemov (Ptuj in Kidričevo), preostanek lesnih sekancev bomo porabili za proizvodnjo pelet in za potrebe planiranih daljinskih sistemov v občinah Spodnjega Podravja. Posledično bi ustanovili/zgradili še logistične centre in dislocirane obrate za proizvodnjo sekancev. S tem bi občine Spodnjega Podravja dobile dodatna zelena delovna mesta in povečali energetsko samooskrbo. Glavni namen projekta je, da Spodnje Podravje postane energetsko čimbolj neodvisna regija, da za proizvodnjo energije porablja lastne neobnovljive vire ter odpadke in da zagotovi zelena delovna mesta. Drugi pomemben vidik je znižanje stroškov ogrevanja in hlajenja ter znatni prispevek k zniževanju onesnaževanja predvsem s prašnimi delci in CO₂.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Lesna embalaža (občina Videm)
- Energetska izraba obnovljivih virov energije (Mestna občina Ptuj)
- Obrat za pridelavo sekancev in centralni energetski sistem za ogrevanje urbanega dela občine (občina Majšperk)
- Inteligentna regija Spodnje Podravje (LEA Spodnje Podravje)
- Oskrba okolja s toplotno energijo iz odpadnih materialov in surovin (Talum d.d.)
- Konzorcij lesne biomase Spodnje Podravje (LEA Spodnje Podravje)

C. Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti

Republika Slovenija bo z Nacionalnim programom razvoja prometa in prometne infrastrukture opredelila ozka grla pri razvoju javne prometne infrastrukture. S tem se bo opredelilo prioritete ukrepe za izvajanje trajnostne mobilnosti, izgradnje železniške, cestne in pristaniške infrastrukture, kateri bodo posledično prispevali k razvoju regij in gospodarstva.

Na področju cestne infrastrukture bo težišče predvidoma na financiranju ukrepov v vzhodni kohezijski regiji. Spodbujanje okolju prijaznejših oblik prometa in uvajanje načela multimodalnosti, mora prednostno odpraviti zatečene strukturne slabosti v razvoju infrastrukture, v prvi vrsti na področju železniške infrastrukture. Na ta način na eni strani Slovenija prispeva k izboljšanju pogojev za nemoteno odvijanje prometa v regionalnem merilu, na drugi strani pa s tem tudi prevzema del (predvsem okoljskih) bremen tranzitnega prometa. Odločitve o prednostnih projektih na posameznih področjih opredeljuje nacionalni program razvoja prometa in prometne infrastrukture, in sicer na podlagi prometnega modela in prometne infrastrukture do leta 2020, oziroma 2030, ekonomske upravičenosti ukrepov in celovite presoje vplivov na okolje.

Dobro načrtovana, izvedena in vzdrževana infrastruktura omogoča dobre pogoje za življenje, delo in napredek, zato jo lahko štejemo med najpomembnejše dejavnike razvoja. Na območju Spodnjega Podravja je zaradi razpršene poselitve težko povsod zagotavljati prometno pokritost z javno potniško infrastrukturo. V nekaterih predelih je zato zasebno prevozno sredstvo edini možni način mobilnosti. Na teh območjih se z izgradnjo cestne ter druge prometne infrastrukture povečujejo možnosti mobilnosti ter oskrbe gospodinjev in gospodarstva.

Podatki o prometu kažejo na pomembno povečanje števila vozil (PLDP) na celotnem območju Spodnjega Podravja. V prihodnje bi bilo potrebno izboljšati dostopnost bolj odročnih območij (Haloze) kot tudi v celoti izboljšati kakovost javnih oblik prometa. K razbremenitvi bi lahko veliko prispevala dodatna gradnja kolesarskih stez in pločnikov, predvsem ob najbolj obremenjenih mestnih cestnih odsekih (Ptuj), povečanje kolesarske dostopnosti šol, delovnih mest in raznih storitev ter s tem zmanjšanje uporabe osebnih avtomobilov. Zasedenost prostora, ki jo v mestnih središčih (predvsem na Ptuj) povzroča mirujoči promet, bi se lahko odpravilo z večjim številom parkirišč, tudi parkirnih hiš. Med prometnimi emisijami so najbolj problematični dušikovi oksidi, ogljikov monoksid in pa delci PM₁₀.

6.2.6 Investicijsko področje II.6: Razvoj prometne infrastrukture

Razvoj prometne infrastrukture je eden ključnih elementov podpore povečanju konkurenčnosti Spodnjega Podravja. Z nadaljnjim razvojem prometne infrastrukture bo Spodnje Podravje doseglo naslednje cilje: (i.) povečanje konkurenčnosti Spodnjega Podravja in (ii.) krepitev razvoja strateško pomembnih središč in njihovih ekonomskih potencialov.

Spodnje Podravje ima zelo ugodno geostrateško lego. Čez ozemlje teče kar nekaj pomembnih evropskih poti. Za Spodnje Podravje je značilna zelo različna dostopnost do javne infrastrukture in storitev. Razlike so najbolj očitne zlasti med mestom, primestjem in podeželskim območjem. Neuravnotežen razvoj prometnega sistema z neenakomerno razvitimi (prevlada motoriziranega cestnega prometa) in nepovezanimi prometnimi podsistemi močno vpliva na izbiro prevoznega sredstva, s čimer je za regijo značilna nesonaravna oblika mobilnosti.

Iztekajoče programsko obdobje 2007-2013 je prineslo velik napredek pri izgraditvi novih lokalnih prometnih površin in njihovi rekonstrukciji. Urejanje cest in javnih poti je bila ena od glavnih programskih točk razvojnih programov občin. Z dograjevanjem avtoceste, mestnih obvoznic in izboljševanje kakovosti državnih in regionalnih cest, se okoljevarstvene razmere na področju pretočnosti prometa sicer izboljšujejo, še vedno pa promet ostaja pomemben onesnaževalec zraka, prometna infrastruktura pa velik porabnik prostora. Hitro rastoč promet in z njim povezano okoljsko obremenjevanje predstavlja eno večjih preprek sonaravnemu razvoju, v veliki meri pa je pogojen s širšimi nadregionalnimi prometnimi tokovi in od kakovosti ter pretočnosti prometnih poti.

Z ukrepom, ki podpira izgradnjo in modernizacijo ustrezne prometne infrastrukture, želimo znotraj Spodnjega Podravja zagotoviti pogoje za skladen razvoj znotraj območja. V prihodnjem obdobju je potrebno zagotoviti izgradnjo manjkajoče cestne infrastrukture, ki je predpogoj za učinkovito implementacijo ostalih predvidenih ukrepov. Spodbujanje trajnostnega prometa je eden od predpogojev za normalno delovanje poslovnega okolja. Z namenom krepitev regionalnih razvojnih potencialov in ohranjanja delovnih mest želimo predvsem zagotoviti boljšo pretočnost znotraj Spodnjega Podravja, izboljšati dostopnost ljudi in razvoj gospodarstva.

V okviru prednostne naložbe »Podpiranje multimodalnega enotnega evropskega prometnega območja z vlaganjem v vseevropsko prometno omrežje (TEN-T)« iz naslova kohezijskega sklada bo Slovenija vložila sredstva v dokončanje nacionalnega programa izgradnje AC omrežja (AC Draženci-Gruškovje). Projekt je pripravljen za izvedbo in se bo predvidoma začel izvajati v letu 2015. Projekt Draženci–Gruškovje v dolžini 13 kilometrov pomeni dokončanje avtoceste A4, ki je edino ozko grlo na celotni trasi avtoceste, ki je del TEN - T omrežja. Na ta način bo vzpostavljena celotna avtocestna povezava med sosednjimi državami na tem območju in ena od ključnih povezav v smeri SZ – JV. Odprava ozkega grla je ključna za odpravo zastojev, ki predvsem v poletnih mesecih in pred večjimi prazniki popolnoma ustavijo promet v širši regiji od Maribora do Ptuja in dobesedno paralizirajo življenje lokalnega prebivalstva.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Izgradnje AC Draženci-Gruškovje (državni projekt)
- Hitra cesta Hajdina – Ormož (državni projekt)
- Cestno omrežje (Občina Destrič)
- Cestno omrežje (občina Majšperk)
- Ureditev prometne infrastrukture (rekonstrukcije LC, JP, pločniki, razsvetljava) v občini Zavrč (občina Zavrč)
- Cesta Zg. Leskovec Trdobjci – Sp. Gruškovje – Podlehnik (občina Videm)
- LC Dravinjski vrh-Majski vrh-Podlehnik (občina Videm)

6.2.7 Investicijsko področje II.7: Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti

Razvoj trajnostne mobilnosti bo prispeval svoj pomembni delež tudi k uresničitvi cilja izboljšanje kvalitete življenja v Spodnjem Podravju s podporo trajnostnemu razvoju. Premišljeno upravljanje mobilnosti (trajnostna mobilnost) bo pomembno prispevalo k zmanjšanju odvisnosti od osebnega avtomobila in s tem pripomoglo k počasnejšemu naraščanju emisij toplogrednih plinov ter zmanjšanju regionalnega prispevka h klimatskim spremembam, k zmanjšanju hrupa v urbanih okoljih ter k zmanjšanju onesnaženosti zraka.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Ureditev mestnega javnega prometa v Mestni občini Ptuj (Mestna občina Ptuj)
- Spodbujanje trajnostne mobilnosti v Mestni občini Ptuj (Mestna občina Ptuj)
- E-tehnološka magistrala - regija trajnostne mobilnosti (občina Kidričevo)
- Turistično rekreativna in kolesarska transverzala (občina Kidričevo)
- Kolesarske poti (občina Majšperk)
- Dravska kolesarska pot (ZRS Bistra Ptuj)
- Kolesarsko omrežje (občina Destrič)

6.3 Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja

Cilj prioritete je povečanje konkurenčnosti turizma in razvoj podeželja

Spodnje Podravje ima številne možnosti za razvoj turizma, predvsem na osnovi mreženja izjemno bogate naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja z obstoječo in razvijajočo se gostinsko-turistično ponudbo, ki pa glede na danosti niso izkoriščene v zadostni meri. Zaradi intenzivnosti naložb, ki so potrebne za razvoj kakovostne turistične ponudbe, se na eni strani kaže pomanjkanje rizičnega kapitala za realizacijo podjetniških idej, na drugi strani pa pomanjkanje podjetniške tradicije (družinskih podjetij) na področju turizma. Kot najbolj delovno intenzivni sektor gospodarstva predstavlja turizem, ob ustrezni razvojni politiki, velik potencial za ustvarjanje novih delovnih mest.

Turizem je torej ena ključnih dejavnosti na območju Spodnjega Podravja z dobrimi potenciali za razvoj tudi v prihodnje. V programskem obdobju 2014-2020 bodo ukrepi usmerjeni v krepitev sodelovanja akterjev v turizmu, spodbujanje razvoja in raziskovalnega dela ter inovativnosti v turizmu, učinkovitejši marketing, krepitev prepoznavnosti destinacije in razvoj integralnih turističnih produktov ter v razvoj turistične, športne in kulturne infrastrukture.

Skupna značilnost našega podeželja je pomanjkljiva in predvsem premalo raznovrstna gospodarska infrastruktura ter z njo povezano pomanjkanje kakovostnih delovnih mest. To sta tudi poglavita vzroka za zaostajanje podeželja. Podeželje nima jasne vizije in strategije razvoja. Nizka je tudi stopnja povezovanja in pripravljenosti za sodelovanje. Prestrukturiranje kmetijske proizvodne in gozdarske panoge ni doseglo zelenih ciljev, kar se odraža v nizki konkurenčnosti in počasnejšemu razvoju. Premalo je diverzifikacije dejavnosti na kmetijah, kar bi kmetijam zagotavljalo potreben dodaten dohodek in večjo konkurenčnost. Velik del kmetijskih zemljišč se nahaja v območjih z omejenimi pogoji in možnostmi za kmetijsko dejavnost.

Klimatske spremembe vse bolj vplivajo na povzročanje nepredvidljive škode v kmetijskem in gozdarskem sektorju.

Nezadostna osnovna infrastruktura, pomanjkljive storitvene dejavnosti in majhne (ali nikakršne) zaposlitvene možnosti sili vse več mladih v izseljevanje v večja urbana središča. Prisoten je tudi neuravnotežen razvoj IKT-ja in e-vsebin.

Razvoj podeželja bo temeljil na ohranjanju poseljenosti in izboljšanju kakovosti življenja na podeželju ter ustvarjanju perspektive za mlade. Prioriteta se, preko zagotavljanja kakovostnega podpornega okolja za nosilce dejavnosti, usmerja v aktiviranje neizkoriščenih potencialov v kmetijstvu, gozdarstvu, diverzifikaciji dejavnosti na kmetiji in v podjetništvu.

Ukrepi bodo usmerjeni v:

- Razvoj trajnostnega turizma z izkoriščanjem potencialov naravne in kulturne dediščine (celovita revitalizacija objektov kulturne dediščine v okviru razvoja turistične infrastrukture, razvoj zelenega turizma, vključevanje materialne in nematerialne kulturne dediščine v programski razvoj turizma in prepoznavnost turistične destinacije in Spodnjega Podravja v mednarodnem okviru)
- Vzpostavitev učinkovite mreže vseh destinacijskih deležnikov in njihovih storitev
- Razvoj poslovnega in konferenčnega turizma
- Povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti ter povečanje števila kakovostnih integralnih turističnih produktov
- Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov
- Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratkih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig

Cilji, ki jih želimo doseči:

- Nadaljnji razvoj turistične destinacije
- Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja - povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti
- Spodbujanje ustvarjalnosti v kulturi in umetnosti
- Ohranjanje in obnova kulturne dediščine
- Razvoj poslovnega in kongresnega turizma
- Spodbujanje razvoja kakovostne turistične, športne in kulturne infrastrukture
- Povezovanje kmetijstva, turizma in ostalih storitvenih dejavnosti
- Spodbujanje k celostnemu razvoju podeželja
- Izboljšanje konkurenčnosti in okoljske uspešnosti kmetijstva in gozdarstva
- Povečanje samooskrbe
- Spodbujanje okolju prijazne proizvodnje in pridelave v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Kazalniki prioritete na ravni Spodnjega Podravja:

1) Prihodi domačih in tujih turistov

Spodnje Podravje	2011	2020
Domači turisti (število)	25.683	+
Tuji turisti (število)	33.897	+

2) Prenočitve turistov

Spodnje Podravje	2011	2020
Domači turisti (število)	75.234	+
Tuji turisti (število)	77.396	+

3) Prenočitvene zmogljivosti

Spodnje Podravje	2011	2020
Število sob (število)	614	+
Zmogljivosti ležišča skupaj (število)	1.531	+

4) Povprečna doba bivanja-BDP

Spodnje Podravje	2011	2020
Povprečna doba bivanja	1,9	+

5) Pomembnejše postavke poslovnega izida gospodarskih družb v dejavnosti I - Gostinstvo

Spodnje Podravje	2011	2020
Število gospodarskih družb (število)	40	+
Zaposleni (število)	172	+
Prihodki (v EUR)	10.747.484	+
Neto dodana vrednost (v EUR)	2.727.379	+
Neto dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)	15.856,85	+

6) Število integralnih produktov - ITP in turističnih paketov

Spodnje Podravje	2011	2020
Število integralnih produktov - ITP (število)	/	+
Število turističnih paketov (število)	/	+

7) Število kmetijskih gospodarstev

Spodnje Podravje	2010	2020
Število kmetijskih gospodarstev (število)	4.162	+

8) Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev

Spodnje Podravje	2010	2020
Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev (SO v EUR)	60.520	+

9) Regionalna bruto dodana vrednost znotraj deleža A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo v nacionalnem BDP (%)

Podravje	2010	2020
Regionalna bruto dodana vrednost znotraj deleža A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo v nacionalnem BDP (%)	15,3	+

10) Delež dejavnosti A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo znotraj dejavnosti (%)

Podravje	2010	2020
Delež dejavnosti A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo znotraj dejavnosti (%)	2,9	+

11) Neto dodana vrednost na zaposlenega (kmetijska dejavnost)

Spodnje Podravje	2011	2020
Neto dodana vrednost na zaposlenega (EUR) A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	20.306,52	+

12) Povprečna mesečna bruto plača (kmetijska dejavnost)

Podravje	2011	2020
Povprečna mesečna bruto plača (EUR) A kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	1.183,28	+

13) Kmetijska zemljišča v uporabi oz. obdelanost kmetijskih površin

Spodnje Podravje	2010	2020
Kmetijska zemljišča v uporabi oz. obdelanost kmetijskih površin (ha)	25.314	+

14) Povprečna starost in število gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih

Podravje	2010	2020
Povprečna starost gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih (leta)	57	-
Število gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih (število)	12.280	+

15) Kmetijska izobrazba gospodarjev

Podravje		2010	2020
Kmetijska izobrazba gospodarjev- delež gospodarjev upraviteljev (%)	samo praktične izkušnje	65,44	-
	tečaji iz kmetijstva	23,15	-
	Nižja poklicna, sprednje poklicna izobrazba	5,27	+
	Srednja strokovna izobrazba	4,22	+
	Višješolska, visokošolska izobrazba	1,92	+

16) Število glav velike živine

Spodnje Podravje	2010	2020
Število glav velike živine (število)	23.728	+

17) Posek lesa na družinskih kmetijah

Podravje	2010	2020
Posek lesa na družinskih kmetijah (m ³)	130.269	+

18) Število ekoloških in integriranih kmetij

Spodnje Podravje	2012	2020
Ekološke kmetije (število)	46	+
Integrirane kmetije (število)	197	+

Investicijska področja na ravni prioritete

A. Razvoj turizma, kulture in umetnosti

- III.1 Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management
- III.2 Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja
- III.3 Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine
- III.4 Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo

B. Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva

- III.5 Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere
- III.6 Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratkih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig

A. Razvoj turizma, kulture in umetnosti

Program spodbuja povečanje konkurenčnosti turizma skozi inovativno mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja v tržno produktne kombinacije ter dvig kakovosti turistične ponudbe in storitev skozi razvoj človeških virov. Program je usmerjen k izboljšanju sodelovanja med javnim in zasebnim sektorjem (oblikovanju javno-zasebnih partnerstev) pri vzpostavljanju struktur za destinacijski marketing in management ter spodbujanju medregijskega in čezmejnega sodelovanja. Program je hkrati usmerjen k ustvarjanju stimulativnega podpornega okolja oz. kakovostnih pogojev za investiranje v razvoj turističnega podjetništva in ohranjanje kulturne dediščine Spodnjega Podravja.

Številni dokumenti pričajo o tem, da regija izstopa v mednarodnem okviru prav po izjemni koncentraciji kakovostne materialne in nematerialne kulturne dediščine, ki predstavlja neizkoriščen kulturni, dediščinski, gospodarski in promocijski potencial regije. Prav tako lahko na omenjenem območju najdemo tudi izjemno veliko število zgodovinskih osebnosti, ki so povezane s slovensko kulturo (umetniki, znanstveniki, teologi), številne prireditve in festivale povezane s kulturo in dediščinami, delujočih je veliko število dediščinskih in kulturnih institucij, ki pa so žal premalo vpete v razvoj, tako na ravni lokalnih skupnosti kot regije.

Razvoj kulture in ohranjanje kulturne dediščine je soodvisen od razmaha turizma, kot enega izmed najpomembnejših sektorjev gospodarstva v regiji. Prihodnji razvoj regije bo tako v veliki meri odvisen prav od strateških partnerstev med turizmom in kulturno dediščino oz. med turističnim gospodarstvom ter dediščinskimi in kulturnimi institucijami, podjetji in društvi. Objekti kulturne dediščine (gradovi, dvorci, dediščinski objekti, trgi, mestna in vaška središča) so potrebni celostne vsebinske in programske revitalizacije in vpetosti v sooblikovanje turistične destinacije. Takšni predstavljajo velik neizkoriščen potencial z vidika turistične infrastrukture.

Razvoj podjetništva na področju turizma, gostinstva in kulturne dediščine je potrebno usmerjati in graditi na osnovah celostnih revitalizacij starih mestnih in vaških središč ter objektov kulturne dediščine. Celostne revitalizacije ne smejo temeljiti samo na spomeniško-varstvenih osnovah, kjer je v ospredju fizična prenova nepremične kulturne dediščine, fizična obnova mestnih in vaških središč, urbane in vaške opreme. Tovrstne prenove morajo primarno temeljiti na novih vsebinskih in programskih izhodiščih, ki predstavljajo osnovo za vse drugotne prenove. Celostne revitalizacije starih mestnih in vaških središč predstavljajo jedro krajinske in prostorske identitete regije, ki tvorijo možne zasnove za oblikovanje specializiranih blagovnih znamk, kot nosilk novih integralnih turističnih produktov.

6.3.1 Investicijsko področje III.1: Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management

Ukrep bo prispeval h krepitvi funkcij regionalne destinacijske organizacije in širitvi dejavnosti na področja, kot so strateško načrtovanje turistične destinacije, izvajanje monitoringa, predvsem pa vzpostavitev in tržno pozicioniranje turistične destinacije, blagovnih znamk in integralnih turističnih proizvodov, njihova promocija (promocijski materiali, spletna orodja, promocijske akcije na ciljnih trgih, obisk sejmov itd.). Ukrep bo spodbujal k vertikalnemu in horizontalnemu mreženju deležnikov turistične destinacije.

Nadaljnji razvoj turistične destinacije bo usmerjen trajnostno, in sicer v okolju prijazen turizem, ki bo razvijal turistične produkte s ciljem ohranjanja narave in kulturne dediščine, športnih aktivnosti, zdravega načina življenja ter kulinarčnih posebnosti regije. Z ustrežno promocijo, urejanjem podporne turistične infrastrukture in celovitim upravljanjem turistične destinacije kot celote bomo povečali prepoznavnost regije, obisk turistov in posledično prihodke v turistični dejavnosti.

Izhodišče razvoja kulture in umetnosti na ravni Spodnjega Podravja je približevanje kulturnega udejstvovanja prebivalcem na ravni njihovega vsakdanjega življenja. Zato je potrebno razvijati mrežo kulturnih institucij, ki so prebivalcem prav tako dostopne na ravni vsakdanjega življenja: torej gre za institucije, locirane v različnih občinah Spodnjega Podravja. Hkrati je za razvoj kulture pomembno, da razvoj kulturnih institucij ne temelji na predstavljanju kulturnih vsebin pasivni množici obiskovalcev, ampak da institucije v svojem delovanju zajamejo tudi možnost aktivnejšega vključevanja lokalnih prebivalcev v kulturno udejstvovanje. Znani so namreč potenciali kulture in umetnosti pri spodbujanju socialne vključenosti, ambiciozne kulturne politike. V ta namen bo spodbujano povezovanje kulturnih institucij z ostalimi sektorji – predvsem z gospodarstvom in znanostjo.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- RDO – Podravsko-Ptujsko-Ormoška regionalna destinacijska organizacija (ZRS Bistra Ptuj)
- Mobilne e-storitve za trženje turistične ponudbe destinacije Podravje (ZRS Bistra Ptuj)
- Model trženja ponudbe Turistične vasi Halonga (MTTVH-01/2013) (Klub HALONGA - Konzorcij ponudnikov območja Turistične vasi HALONGA)
- Razvoj mladinskega turizma (Mestna občina Ptuj in Dijaški dom Ptuj)
- Turistična signalizacija v Spodnjem Podravju – Ptujsko Ormoški regiji (ZRS Bistra Ptuj)

6.3.2 Investicijsko področje III.2: Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja

Z oblikovanjem integralnih turističnih produktov bo poskrbljeno za povezovanje že obstoječe, razkropljene turistične ponudbe s poudarkom na mreženju naravne in kulturne dediščine v kakovostne tržno-produktne kombinacije. Za zaokrožena turistična območja bodo oblikovani atraktivni in prepoznavni integralni turistični produkti (športno-rekreacijski, naravni /varovana območja narave/, eko, kulturni, počitniški, igralniško-zabavišni, poslovni, zdraviliški, wellness, nakupovalni, mladinski, podeželski, romarski, družinski, ipd.). Posledično bodo razvite prepoznavne turistične tržne znamke, ki bodo skupaj z integralnimi turističnimi produkti tvorile osnove za kakovostno promocijo in trženje turistične ponudbe definiranih območij, s čimer bo ustvarjen visok multiplikacijski učinek in visoka stopnja dodane vrednosti v gospodarstvu. Vsebinske in programske revitalizacije kulturne dediščine za potrebe razvoja turističnega gospodarstva in podjetništva so osnova za vzpostavitev razvojnega odnosa do tradicij in identitet, na osnovi katerih je potrebno iskati mednarodno primerljive alternative za lokalni in regionalni razvoj turističnega gospodarstva, za oblikovane regionalne dediščinsko – turistične destinacije, za oblikovanje integralnih turističnih proizvodov. Identiteta kot vez s sodobnostjo in kot temelj mednarodne turistične prepoznavnosti regije.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- RDO Tematski parki (ZRS Bistra Ptuj)
- Muzej in park vinske kulture (ZRS Bistra Ptuj)
- Zgodbe ptujskih in ormoških hiš (ZRS Bistra Ptuj)
- »Gradimo razvoj - ohranjamo zeleno dediščino - občin Sp. Podravja« (grozd občin Sp. Podravja) (občina Juršinci)
- Vinogradništvo v Halozah-etnološka-enološka zbirka (občina Zavrč)
- Oblikovanje funkcionalne regije turizma, obrti, podjetništva in kmetijstva (občina Makole)
- Ptujaska Gora kot integralni turistični produkt (občina Majšperk)

6.3.3 Investicijsko področje III.3: Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine

Kultura in ustvarjalnost predstavljata pomembna elementa lokalnega in regionalnega razvoja ter lahko bistveno pripomoreta h kakovosti življenja v lokalnem okolju. Le s pristopom mobilizacije vseh deležnikov kulture na določenem lokalnem območju in z intenzivnim vključevanjem lokalnih skupnosti so programi spodbujanja razvoja kulture lahko uspešni. Krepitev vozlišč kulturnega ustvarjanja in socialnega vključevanja lokalnih prebivalcev je tako izredno pomembno, saj krepi lokalno identiteto in prepoznavnost ter ustvarja kulturne proizvode, ki lahko v sodelovanju z drugimi sektorji (gospodarstvom, turizmom, izobraževanjem) ustvarjajo edinstveno vrednost prostora, pomembno tudi na evropski ravni.

Kulturno in prostorsko identiteto posamezne lokalne skupnosti tvori kulturna dediščina in utrjuje koncept kulturnega varstva. Oba lahko s sodobnimi pristopi trajnostnega razvoja in vključujoče družbe postaneta vira gospodarskega, družbenega in lokalnega razvoja. Potrebno je spodbuditi pristope k celostnemu ohranjanju kulturne dediščine ter poskrbeti za zagotavljanje njene prepoznavnosti in dostopnosti vsem skupinam – tudi prek inovacij, ki izhajajo iz tradicionalnih tehnik in znanj ter lahko prispevajo k razvoju novih modelov, kakor tudi proizvodov in storitev s poudarkom na uporabniku. Festivali kot mestni kulturni in turistični proizvod ter etnografske in druge prireditve na podeželju predstavljajo mednarodno primerljivo razvojno priložnost, element mestne in vaške atraktivnosti, odličen medij za oglaševanje in pozicioniranje mest in vasi v širšem slovenskem in evropskem prostoru. Kot integralni kulturni in turistični projekti povezujejo različne nosilce mestnega in vaškega razvoja ter s tem ustvarjajo odlično osnovo za regionalno povezovanje in komuniciranje tako kulturne in naravne dediščine kot sodobnih oblik umetniške ustvarjalnosti.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Živo mesto – Revitalizacija starega mestnega jedra v mestu Ptuj (Mestna občina Ptuj)
- Arheološki muzej (Mestna občina Ptuj)
- Ptujsko jezero (Mestna občina Ptuj)
- Evropski model regijskega razvoja 2014-2020 (Ustanova Gandin Fundacija)
- Spodnjepodravci.si – spletni vzajemni biografski leksikon (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj)
- Digitalizacija kulturne dediščine (Ljudska univerza Ptuj)
- Skoraj vsa arheologija Zavrča (občina Zavrč)
- Po poteh zgodovine Zavrča (občina Zavrč)

6.3.4 Investicijsko področje III.4: Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo

Spodbujanje razvoja kakovostne turistične, športne in kulturne infrastrukture bo temeljilo na doslednem upoštevanju načel trajnostnega razvoja, odgovorni prostorski razvojni politiki, na povezanosti infrastrukturne dostopnosti, na konsenzu med zahtevami turističnega gospodarstva ter okoljevarstvenimi in naravovarstvenimi smernicami in predpisi varovanja kulturne dediščine. Razvoj kakovostne turistične, športne in kulturne infrastrukture bo neposredno vplival na povečanje kakovosti in konkurenčnosti turistične ponudbe Spodnjega Podravja.

Turistična infrastruktura

Hitrejših premikov v razvoju turistične ponudbe Spodnjega Podravja, brez naložb v dotrajano in novo turistično infrastrukturo v naslednjem programskem obdobju, ne bo. Ponekod še slaba prometna infrastruktura, premalo kvalitetni obstoječi objekti in pomanjkanje objektov za spremljajoče turistične dejavnosti so glavni razlog za zaostajanje v razvoju turistične ponudbe v primerjavi z ostalimi regijami. Vprašanje izvedbe večjih naložb v Spodnjem Podravju na tem področju je v precejšnji meri pogojeno z javnimi sredstvi. Prav tako so naložbe zasebnega sektorja v turistično dejavnost na podeželju (nove prenočitvene kapacitete in razvoj spremljajočih dejavnosti) v precejšnji meri pogojene s predhodnim investiranjem v osnovno turistično infrastrukturo, ki bo predstavljala hrbtnico za njihov razvoj. Ukrep bo podprl predvsem gradnjo komplementarne turistične infrastrukture, ki bo prispevala k privlačnosti območja in razvoju specifičnih turističnih produktov (sprehajalne poti, kolesarske steze, turistične infrastrukture v zavarovanih območjih)

Kulturna infrastruktura

Številni objekti kulturne dediščine (gradovi, dvorci, muzeji, kmečke hiše itn.) predstavljajo velik neizkoriščen potencial za razvoj turističnih programov, ki temeljijo na lokalnih tradicijah in strukturalnih globalnih megatrendih. Njihova prihodnost je v prvi vrsti odvisna od njihove razvojne vloge pri oblikovanju vizije in strategije regionalnega razvoja. Že sedaj pa predstavljajo ne le pomembno zakladnico nepremične kulturne dediščine, ampak predvsem zelo ustrezno infrastrukturo za razvoj novih turističnih programov in proizvodov.

Kulturna dediščina predstavlja potencial Spodnjega Podravja, ki pa je premalo vključen v turistične produkte. Nekaj objektov je že obnovljenih in jih bo potrebno ustrezno vključiti v turistične produkte 8sodoben inovativen program vsebin), še več pa je takih, ki jih bo potrebno prenoviti in jim dati novo vsebino.

Kar nekaj projektov presega lokalni pomen in terja širšo podporo, ki pa jo zaradi zahtevnosti investicij ne bo mogoče zagotoviti na regionalni ravni oziroma bo potrebno podporo za izvedbo investicij iskati na državnem nivoju. Osnovni kriterij za podporo v okviru regionalnih vzpodbud bo sodoben inovativen program, ki ga je mogoče vključiti v turistično ponudbo in bo vsaj deloma zmožen samofinanciranja iz posodobljene in tržno zanimive kulturno-turistične ponudbe ali sodelovanje po principu javno-zasebno partnerstvo.

Športna infrastruktura

Šport ima pozitivne učinke na posameznika in družbo, izboljšuje kakovost življenja in zdravje državljanov ter spodbuja socialno vključenost, zato je pomembno, da se prebivalci več in bolj kakovostno ukvarjajo s športom. Vloga lokalnih in regionalnih oblasti je pri razvoju športa osrednjega pomena, saj v okviru institucionalnih pristojnosti pomagajo zagotavljati storitve za državljane na področju športa. Šport je dejavnost, ki bogati kakovost posameznikovega življenja, zaradi svojih povezovalnih in zdravstvenih učinkov pa pomembno vpliva na družbo. Šport ima namreč ne le potencial pozitivnega vpliva na zdravje posameznika, pač pa tudi potencial združevanja ljudi in doseganja vsakogar – ne glede na njegovo starost ali socialno pripadnost. Potrebno je ustvariti spodbudno okolje za razvoj športa – predvsem na področju športnih programov ter športnih objektov; zagotoviti vsem posameznikom enako možnost sodelovanja in enako dostopnost športa ter visoko kakovost športnih programov

Ker je šport nujen del zdravega življenjskega sloga in razvoja vsakega posameznika, je cilj ukrepa izboljšati pogoje za šport in rekreacijo ter spodbuditi razvoj športnih programov. Pomembno je razpršeno razvijanje infrastrukture za športne aktivnosti na regionalni ravni, da so vsakemu posamezniku zagotovljene enake možnosti sodelovanja. Predmet ukrepa je tudi spodbujanje športne dejavnosti na ravni vsakdanjega življenja za izboljševanje kakovosti življenja in zdravja prebivalstva ter socialne vključenosti.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Celostna revitalizacija gradu in parka Turnišče (Mestna občina Ptuj)
- Dominikanski samostan – III. faza (Mestna občina Ptuj)
- Ptujsko jezero (Mestna občina Ptuj)
- Športno turistično izobraževalo rekreativni center ob reki Dravi in Ptujskem jezeru – ŠTIRC PTUJ (Mestna občina Ptuj)
- Sanacija in ureditev medgeneracijskih centrov in koticov v ekoregiji »RAVNO POLJE« (občina Kidričevo)
- Vzpostavljanje infrastrukturnih pogojev za razvoj turizma (občina Cirkulane)
- Večnamenska dvorana Hajdina (občina Hajdina)
- »Sledite toku« »follow the follow« (občina Markovci)
- »Haloze« kraj kjer si spočijeta telo in duša (občina Podlehnik)
- Revitalizacija in trajnostna sanacija opuščene in propadajočega bazensko rekreativnega kompleksa (občina Kidričevo)
- Sonaravni razvoj turizma v Halozah (občina Majšperk)
- Širitev športne infrastrukture v rekreacijskem centru Majšperk (občina Majšperk)
- Rekreacija – športni park (občina Zavrč)
- Prebudimo boga Pana v Kidričevem (Talum d.d.)
- Športno rekreacijsko turistični center Gaj pri Pragerskem (Inter expo d.o.o.)
- Pokritje zunanjih kopalnih površin v termalnem parku (RDO Ptuj - Ormož, Sava Turizem d.d.-Terme Ptuj)
- Avtokamp Radogozd (Franc Mlakar s.p.)
- Gostišče Janški hram (Franc Mlakar s.p.)
- Hotel – Hostel Neža (Franc Mlakar s.p.)
- Turistična kmetija Lešnik (Lešnik Anton s.p.)

B. Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva

Danes se na podeželju soočamo z opuščanjem kmetijstva, zlasti vinogradništva, zaradi česar se kmetijske površine zaraščajo, kar dodatno slabi razvojne potenciale. Težje pridelovalni in življenjski pogoji, razdrobljena zemljiško-posesna zgradba, nepovezanost pridelovalcev, pomanjkanje delovnih mest izven kmetijstva in drugi ekonomski razlogi, ki so v drugi polovici preteklega stoletja spodbudili množično odseljevanje aktivnega prebivalstva, so zagotovo tudi danes najpomembnejši dejavnik slabšanja socialnih in gospodarskih razmer ter opuščanja kmetijstva in vinogradništva. Iz analize izhaja, da se obdelanost kmetijskih površin in število članov družinskih kmetij zmanjšuje, prav tako postaja neugodna starostna struktura družinskih članov na kmetijah. Pogoji za pridelavo so oteženi in večini kmeti ne omogočajo zadostnih dohodkov. Spodbuden je napredek pri razvoju dopolnilnih dejavnosti kot dodatnemu viru prihodkov kmetij in usmerjanje v ekološko kmetovanje. Neizkoriščene so možnosti za uvajanje alternativnih poljščin in sadja ter za sočasno povečanje lokalne samooskrbe.

Trajnostni razvoj narekuje potrebo po ohranjanju okolja. Izboljšanje naravnih virov: tal, vode in zraka je mogoča le z omejeno uporabo kemičnih sredstev in z uvajanjem prijaznih oblik kmetovanja. S proizvodnjo kmetijskih proizvodov višje kakovosti in z dopolnilnimi dejavnostmi ne kmetijah se bodo aktivirali podjetniški potenciali, kar bo okrepilo sposobnosti kmetij za preživetje. Lokalna oskrba s hrano igra vse večjo in pomembno vlogo tako za ohranjanje lokalnega kmetijstva kot tudi za izboljšanje zdravja, saj je ta zaradi kratkih verig bolj kakovostno. Tako za kmetijstvo, gozdarstvo kot tudi področje dopolnilnih dejavnosti in razvoja podeželja je ključen vnos novih znanj ter povezovanje za bolj prodorno in uspešno trženje.

6.3.5 Investicijsko področje III.5: Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere

Za zagotavljanje boljše kvalitete življenja in večje konkurenčnosti so predvideni ukrepi za izgradnjo in izboljšanje infrastrukture predvsem za namene vodooskrbe, cestne infrastrukture in kanalizacijskih sistemov. Vzporedno bodo vzpodbude namenjene načrtnemu (načrtovanemu) razvoju dopolnilnim dejavnostim na kmetijah, uvajanju alternativnih, gospodarsko zanimivih dejavnosti v kmetijstvu in gozdarstvu. Za razvoj podjetništva se bodo vzpodbujali potenciali, ki bodo temeljili na inovativnih programih izkoriščanja konkurenčnih prednosti podeželja, poklicnega usposabljanja in informiranja za pridobivanje specifičnih znanj za ustvarjanje novih delovnih mest z vzporednim ustanavljanjem mikro in malih podjetij na podeželju. Želi se povečati gospodarska učinkovitost pri gospodarjenju z gozdovi, dvig prepoznavnosti in dodane vrednosti kmetijskim, živilskim in gozdarskim proizvodom. Vzpodbude bodo usmerjene tudi v povečanje proizvodnje biomase in obnovljivih virov energije, aktivnostim v smeri izboljšanja dobrega počutja domačim živalim, uvajanju alternativnih poljščin in praks, ki bodo pomagale zmanjševati negativne vplive na okolje.

S programom se želi spodbuditi izgradnja digitalizacijske infrastrukture za zajem, hranjenje, dostop in uporabo digitalnih vsebin, pospešeno uvajanje elektronskega poslovanja, spodbujanje razvoja storitev, interneta, razvoj mreže javno dostopnih točk, izgradnje IKT infrastrukture, iskanje novih organizacijskih modelov in tehnoloških rešitev IKT tehnologije na podeželju. S programom se bo v okviru prestrukturiranja vzpodbujal tudi prenos kmetijskih gospodarstev na mlade, usposabljanje nosilcev in prilagajanje kmetij zakonskim standardom.

Za kmetijsko pridelavo na delu Dravskega in Ptujkega polja imamo veliko priložnost, da v naslednjem programskem obdobju pristopimo k izgradnji velikih namakalnih sistemov. Na ta način bi preventivno poskrbeli za zmanjševanje posledic klimatskih sprememb – suše, ki praviloma vsako leto povzroči veliko škodo v kmetijstvu. Vodotok Drave oziroma vodna kanala HE Zlatoličje in HE Formin nudijo izdatne količine vode, ki bi jih lahko koristili za namakanje kmetijskih površin. Vodna kanala obeh elektrarn se praktično raztezata od Maribora o Ormoža, vmes ju povezuje Ptujsko jezero. Dolžina kanalov omogoča odvzem vode na več mestih, za kar se je potrebno uskladiti s koncesionarjem Dravske elektrarne Maribor. Nad Ptujem imamo dovodni in odvodni kanal HE Zlatoličje, ki omogoča koriščenje do 12 m³ vode na sekundo za potrebe namakanja kmetijskih površin.

Glede na razpoložljivo vodo je samo načrtovanje 3000 ha namakalnih površin z možnostjo širitve in večanja površin. Tako bi pridobili nove površine z zgrajenim velikim namakalnim sistemom, ki omogoča individualnim kmetijskim gospodarstvom izvajanje namakanja in stabilno kmetijsko pridelavo na njivskih površinah ob koriščenju razpoložljive vode vodnega sistema reke Drave. Izgrajeni namakalni sistemi Spodnjega Podravja bi imeli vplivali predvsem na: povečanje proizvodnje v kmetijstvu, nova delovna mesta v pridelavi domače hrane, večanje samooskrbe, večanje konkurenčnosti pridelave na kmetijskih površinah, ekonomsko uspešnost kmetijskih gospodarstev in stabilno proizvodnjo.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Namakalni sistemi Spodnjega Podravja (KGZS Zavod Ptuj)
- Ekoregija »RAVNO POLJE« (občina Kidričevo)

6.3.6 Investicijsko področje III.6: Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratkih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig

Zagotavljanje prehranske varnosti s stabilno pridelavo varne, kakovostne in dostopne hrane je cilj vsakega urejenega družbenega sistema. Kljub dobrim naravnim danostim Spodnje Podravje še daleč ne izkorišča vseh svojih potencialov za lokalno oz. subregionalno samooskrbo. Spodnje Podravje bo z ukrepi na področju samooskrbe sledilo ciljem Resolucije o nacionalnem programu prehranske politike, ki kot prioriteto pri zagotavljanju trajnostne oskrbe z živili izpostavlja lokalno pridelavo in porabo. Za prehransko samooskrbo bo potrebna zagotovitev učinkovite tržne organiziranosti kmetijstva z večjo prepoznavnostjo na območju pridelanih proizvodov. Z vzpostavitvijo organizacijskega modela kratkih prehranskih verig bi se med seboj povezale lokalne in subregijske prehranske iniciative, še posebej skozi mrežo LAS, Lokalnih akcijskih skupin, ki je na območju Spodnjega Podravja vzpostavljena.

Z željo po ohranjanju okolja in varovanju zdravja ljudi bodo v sklopu ukrepa za dvig subregionalne samooskrbe podprte in spodbujene predvsem trajnostne in naravne oblike gospodarjenja s kmetijsko, gozdno in kulturno krajino ter naravnimi viri, povezovanje in promocija lokalnih produktov za potrebe skupnega nastopa na trgu, nove oblike trženja in distribucije produktov. Ozaveščanje, promocija in izobraževanje bodo pri tem pomembna horizontalna tema, ki spodbuja razvoj tovrstnih praks.

Cilj ukrepa je spodbujati okolju prijazne oblike kmetovanja in dvig lokalne oskrbe, združevati kmetovalce za skupni nastop na tržišču in spodbujati diverzifikacijo kmetijskih gospodarstev v nekmetijske dejavnosti, zlasti v tiste povezane s trajnostnim turizmom.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Kmetijsko-tehnološki park Spodnje Podravje - KTP Spodnje Podravje (E-zavod)
- Center predelave lesa – Tales (Talum d.d.)

6.4 Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje

Cilj prioritete je spodbujanje socialne vključenosti in dvig ravni znanja vseh prebivalcev Spodnjega Podravja

Spodnje Podravje želi postati regija visoke kakovosti življenja vseh generacij ter visoke tolerantnosti in spoštovanja vseh družbenih skupin. Zaradi velikih družbenih in gospodarskih sprememb v zadnjih letih in še ostrejših razmer v prihodnje ne želimo pozabiti na ljudi, ki ostajajo brez dela, socialno izključenih in na robu družbe. Zato uvajamo ukrepe za zaposlovanje težje zaposljivih skupin (predvsem žensk, mladih in starejših brezposelnih, invalidov), vključno s programi socialnega podjetništva in zaposlovanjem na drugem trgu dela ter zagotoviti sodobne programe socialnega varstva (za starejše in mlade) in krepitve zdravja.

Ukrepi in aktivnosti znotraj te prioritete so usmerjeni v izboljšanje pogojev za življenje vseh kategorij prebivalcev Spodnjega Podravja in sicer tako najmlajših, vključenih v vrtce in osnovne šole, mladine, kot tudi ostarelega prebivalstva, ter ogroženih in ranljivih ciljnih skupin. Prav tako so aktivnosti usmerjene v krepitev zdravja in aktivnega življenja celotnega prebivalstva. Znotraj te prioritete so tudi aktivnosti v podporo zagotavljanju ustreznih stanovanjskih pogojev prebivalstva Spodnjega Podravja.

Ukrepi bodo usmerjeni v:

- Izboljšanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva
- Povečanje socialne vključenosti in kakovosti bivanja mladih, ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva
- Investicije v nadaljnji razvoj izobraževalnih institucij za doseganje kakovostnega in učinkovitega izobraževanja in usposabljanja, vključno z uporabo inovativnih tehnologij ter vzpostavitvijo sistema visokošolskih študijskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj.
- Povečanje vpliva raziskav, razvoja in inovacij na kakovost bivanja

Spodnje Podravje ima vse možnosti za zagotavljanje še boljše kakovosti življenja, saj ima tako gospodarsko razvojne podlage, ki so prepletene z naravno danostjo za zdravo bivanje, kot inovativno kreativne podlage za prepoznavanje in razvijanje potencialov na katerikoli generacijski točki in s tem oblikovanje perspektivnih človeških virov ter zmanjšanje tveganja revščine in/ali socialne izključenosti.

Cilja prioritete sta predvsem izboljšanje kakovosti življenja v Spodnjem Podravju in povečanje osebnega socialnega kapitala. Povezovanje družbe v širšem smislu zajema medgeneracijsko sodelovanje, ki se že zaznava kot trend premostitve razlik med generacijami, izboljšanje možnosti za temeljni razvoj mladih, izenačevanje možnosti za ljudi s posebnimi potrebami, omogočanje boljših bivalnih razmer ter – najpomembnejše – razvijanje zdravstvenih in socialnih storitev.

Spodnje Podravje stremi k zagotavljanju visoke kakovosti življenja svojim prebivalcem in njihove blaginje v širšem smislu, ki ne zajema le višjega življenjskega standarda v obliki materialnih dobrin, temveč se nanaša predvsem na enake možnosti zadovoljevanja življenjskih potreb ter izkoriščanja priložnosti v kakovostno urejenem okolju. V okviru te prioritete bodo razvojni cilji Spodnjega Podravja usmerjeni predvsem v spodbujanje dejavnikov in storitev, povezanih s kakovostjo življenja, kot so: pravica do prebivališča; vzgoja, izobraževanje in poklicno usposabljanje; zaposlitev in ugodne delovne razmere; zdravje in dostop do zdravstvene oskrbe; vključenost posameznika v mrežo socialnih odnosov; socialna varnost; prosti čas.

Cilji, ki jih želimo doseči:

- Spodbujanje naložb v razvoj človeških virov za izboljšanje konkurenčnih sposobnosti
- Povečanje zaposljivosti delovno aktivnega prebivalstva, zagotavljanje učinkovitega delovanja trga dela in vseživljenjsko učenje
- Spodbujanje hitrejšega vključevanja mladih na trg dela

- Spodbujanje kvalitete življenja in dvig bivanjskih standardov posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva
- Spodbujanje razvoja socialnega podjetništva
- Izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva
- Spodbujanje razvoja in krepitev nevladnih organizacij in civilnega dialoga
- Zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za doseganje kakovostnega in učinkovitega izobraževanja in usposabljanja, vključno z uporabo inovativnih tehnologij ter vzpostavitev sistema visokošolskih študijskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj

Kazalniki prioritete na ravni Spodnjega Podravja:

1) Stopnja zaposlenosti v starosti med 20 in 64 let

Spodnje Podravje	2011	2020
Stopnja zaposlenosti v starosti med 20 in 64 let	68%	75%

2) Stopnja brezposelnosti

Spodnje Podravje	2011	2020
Stopnja brezposelnosti	11,3	-

3) Delež prebivalstva med 30 in 34 letom starosti s končano terciarno izobrazbo

Spodnje Podravje	2011	2020
Delež prebivalstva med 30 in 34 letom starosti s končano terciarno izobrazbo	32%	40%

4) Delež vključenosti otrok v predšolsko vzgojo

Spodnje Podravje	2011	2020
Delež vključenosti otrok v predšolsko vzgojo	72,27%	73

5) Delež brezposelnih s končano srednješolsko izobrazbo

Spodnje Podravje	2011	2020
Delež brezposelnih s končano srednješolsko izobrazbo	28,7%	-

6) Delež brezposelnih nad 50 let

Spodnje Podravje	2011	2020
Delež brezposelnih nad 50 let	32,4%	-

7) Naravni prirast

Spodnje Podravje	2011	2020
Naravni prirast	negativen	pozitiven

Investicijska področja z ukrepi

A. Vključujoča družba

- IV.1 Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela
- IV.2 Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva
- IV.3 Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev
- IV.4 Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva
- IV.5 Aktivno staranje in medgeneracijski centri
- IV.6 Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč

B. Znanje

- IV.7 Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj
- IV.8 Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja

A. Vključujoča družba

V času finančne in globalne gospodarske krize je nujno pozornost nameniti splošnim življenjskim vrednotam, ki zagotavljajo boljšo kakovost življenja in blaginjo prebivalstva. Prav izboljšanje blaginje prebivalstva je en izmed pomembnih razvojnih ciljev Spodnjega Podravja. V okviru tega programa se pojavlja vizija za spremembe v gospodarstvu in družbi, ki bo usmerjena k zagotavljanju enakih možnosti in k večanju blaginje sedanjih in prihodnjih generacij ob upoštevanju izboljšanja vzgojno varstvenih ustanov, prostorskih razvojnih prednosti, okoljskih omejitev in skrbi za zdravje ljudi.

Spodbujala se bo socialna in delovna vključenost ranljivih in težje zaposljivih s spodbudami za zaposlovanje in kreiranje delovnih mest. Posebej se bo spodbujal razvoj socialnih inovacij, projektov za RCS (mladi, invalidi, starejši, dolgotrajno brezposelni, neaktivni). Izvajalo se bo usposabljanje ranljivih in težje zaposljivih za potrebe na trgu dela.

V okviru socialnega vključevanja se bodo spodbujali projekti posebej prilagojeni za posamezna področja, prilagojeni programi zaposlovanja RCS (mladi, invalidi, starejši, dolgotrajno brezposelni, neaktivni). Prav tako se bo spodbujala socialna vključenost in zaposlovanje ranljivih in težje zaposljivih v povezavi z lokalnim okoljem in razvojem delovnih mest na podeželju.

Zagotavljali se bodo ukrepi za enake možnosti invalidov na trgu dela, podpore za prehod iz brezposelnosti oz. iz statusa uživalcev socialnih pravic v status zaposlene osebe (tudi samozaposlene) oz. iskalca zaposlitve, osveščanje in vključevanje lokalnih skupnosti in delodajalcev v boj proti diskriminaciji invalidov, podpore za prehod invalidne mladine iz zavodov oz. šolanja na trg dela, za kvalitetna delovna mesta za invalide. Izvajala se bo tudi ukrepi vseživljenjskega učenja, kariernega napredovanja in mobilnost zaposlenih invalidov.

6.4.1 Investicijsko področje IV.1: Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela

Spodnje Podravje se sooča z visoko stopnjo registrirane brezposelnosti in izrazitim neskladjem na trgu dela. Med brezposelnimi se, tako kot v celotni državi, povečuje delež žensk in mladih, iskalcev prve zaposlitve. Relativno visok delež predstavljajo dolgotrajno brezposelni in starejši, pa tudi tisti brez strokovne izobrazbe. Ključni problem pri mladih brezposelnih je neustrezna izobrazbena struktura. Z naraščanjem trajanja brezposelnosti se zmanjšujejo tudi možnosti brezposelnih za ponovno zaposlitev, dolgotrajno brezposelni pa postajajo vse težje zaposljivi.

V Spodnjem Podravju je opazno še vedno premajhno povezovanje izobraževalne sfere z gospodarstvom, ki vodi v neustreznost in neprilagojenost programov izobraževanja in usposabljanja potrebam lokalnega trga dela. Izvajanje številnih učnih, motivacijskih in animacijskih aktivnosti za pospeševanje vključevanja v vseživljenjsko učenje v regiji, kljub nekaterim povezovanjem, še vedno poteka precej neusklajeno in nepovezano. Dostopnost do podpore je za ciljne skupine v posameznih lokalnih okoljih zelo različna. Za izboljšanje razmer na trgu dela bomo na območju Spodnjega Podravja v okviru programa izvajali ukrepe za povečanje zaposljivosti z dvigom izobrazbene ravni, spodbujanje novega zaposlovanja in vzpostavitev bolj fleksibilnega trga dela.

Ukrepi bodo podpirali vzpostavljajanje ustreznega okolja, ki bo motiviralo posameznike za aktivno reševanje lastne brezposelnosti, hkrati pa zagotavljalo potrebno raven socialne varnosti. Ukrepi bodo usmerjeni v izboljšanje zaposljivosti težje zaposljivih, ranljivih skupin, v zmanjševanje strukturnega neskladja na trgu dela, v motiviranje za karierno orientacijo, spodbujanje hitrejšega vključevanja mladih na trg dela. V okviru ukrepa bomo motivirali mlade, da se že v času šolanja vključijo v proces iskanja zaposlitve in navezovanja stikov s potencialnimi delodajalci. Razvijali bomo inovativne pristope za izboljšanje kompetenc mladih, ki jih potrebujejo za uspešen vstop na trg dela ali razvoj podjetniške poti. S povezovanjem ključnih akterjev na trgu dela in krepitevijo podpornega okolja pa bomo mladim olajšali prehod med izobraževanjem in delom ter s tem prispevali k znižanju stopnje brezposelnosti prvih iskalcev zaposlitve.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

-

6.4.2 Investicijsko področje IV.2: Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva

Namen ukrepa je buditi podporo ustanovitvi in zagonu novih socialnih podjetij v Spodnjem Podravju in s tem ustvariti nova delovna mesta za ranljive skupine na trgu dela. Ukrepi bodo krepili razvoj socialnega podjetništva in razvil ustrezne aktivnosti, povečal prepoznavnost socialnega podjetništva in vedenja, nadgradil obstoječe podporno okolje za podjetništvo ter spodbujal zaposlovanje ranljivih skupin na trgu dela. Z ukrepom bomo spodbujali uvajanje in razvoj socialnega podjetništva ter druge programe, ki bodo omogočili vključenost v družbo dolgotrajno brezposelnih, mladih, starejših, invalidov, žensk ter ostalih ranljivih/diskriminiranih skupin na trgu dela preko vključitve v usposabljanje in delo (fleksibilne oblike) ter v (samo)zaposlitev v okviru socialnega podjetništva. Z namenom pospeševanja kreiranja novih delovnih mest, predvsem za socialno izključene skupine, bomo razvijali partnerski pristop v lokalnem okolju, ki bo omogočil hitrejšo integracijo najbolj ranljivih / depriviligiranih ciljnih skupin v delovne procese oz. njihovo aktivno udeležbo na trgu dela. V okviru ukrepa bomo spodbujali tudi razvoj in izvajanje dejavnosti, ki bodo prispevale k hitrejšemu in enakomernejšemu razvoju skupnosti, izboljšale kvaliteto življenja ter zaposlovanje v socialno in socialno-varstvenih ter drugih storitvah v neprofitnem sektorju.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

-

6.4.3 Investicijsko področje IV.3: Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev

Za omogočanje višje kakovosti življenja bo v prihodnjih letih regionalni razvoj na področju zdravstvenih in socialnih storitev usmerjen v izboljšanje preventive za preprečevanje nastanka kroničnih in hujših bolezni, tako z večjo promocijo zdravega načina življenja, prehranjevanja in bivanja. Zraven tega sta potrebna izboljšanje ali dopolnitev socialno-storitvene infrastrukture, usmerjena predvsem v povečanje ponudbe bivalnih enot in preoblikovanje obstoječih v mreže bivalnih in stanovanjskih enot za starejše ter mreže centrov za podporo osebam s težavami v duševnem razvoju. Prav tako se bomo osredotočili na programe in projekte za podporo in nadgradnjo storitev za osebe s posebnimi potrebami ter socialno šibko skupino prebivalstva, kar bo prispevalo k zmanjšanju socialnih razlik in ustvarjalo enake možnosti za vse generacije. V skupini zagotavljanja dostopnosti do javnih storitev pa sem bomo v prihodnjem programskem obdobju posvetili tudi zagotavljanju javnih storitev na področju predšolske in osnovnošolske vzgoje in izobraževanja.

Javna zdravstvena infrastruktura

Regija mora vzpostaviti tudi širši družbeni razvoj, kar pomeni, da mora deprivilegiranim skupinam (starejšim, invalidom...) nuditi kakovostnejše življenje. Omogočiti mora zdravstveno in socialno oskrbo ter boljšo mobilnost deprivilegiranih skupin. Spodnje Podravje ima v osnovi vzpostavljen celovit sistem zdravstvenega varstva (tako na primarni kot sekundarni ravni), kljub temu pa je v zadnjih letih opazen zaostanek na področju infrastrukture in pomanjkanje zdravnikov na obeh ravneh. Z ukrepi na tem področju želimo vplivati na dvig kakovosti zdravstvenih storitev, kakor tudi za izboljšanje dostopnosti do teh storitev za vse prebivalce v regiji. Boljša dostopnost zdravstvenih in socialnih storitev na območju Spodnjega Podravja bo omogočena z izboljšanjem infrastrukture in programov, ki se nanašajo na zdravstvene in socialne storitve. Zdravje je zelo pomemben kazalec kakovosti življenja na posameznem območju. Izboljšanje zdravstvenega sistema doprinese k blaginji regije in države. Tako lahko daljšanje dobe zdravega in aktivnega življenja vsakega posameznika v regiji omogoči več let delovne aktivnosti prebivalstva, zmanjšuje socialne razlike in predvsem omogoči, da so posamezniki dlje časa in bolj aktivno vključeni v družbo. Zdravje in zdrav življenjski slog sta temelj kakovosti življenja, vendar raziskave kažejo, da še vedno posamezne zdravstvene skupine živijo premalo zdravo. Zato je treba zagotoviti stalno promocijo in dejavno vključevanje prebivalstva v programe zdravja in aktivnosti ter tako prispevati k spremembi življenjskega sloga in bolj zdravemu načinu življenja vsakega posameznika.

Socialna infrastruktura

Na območju Spodnjega Podravja in celotne regije je mreža programov socialnega varstva zelo široka. Okrepitev so potrebne predvsem na področju preventivnih programov in dodatnih nastanitvenih možnosti za različne kategorije uporabnikov, ki se znajdejo v akutni situaciji in nimajo zanesljive socialne mreže, na katero se lahko obrnejo. Staranje prebivalstva in na drugi strani želja po čim daljšem bivanju doma narekuje nove oblike pomoči starejši generaciji s pripravo programov in možnostmi, ki jim bodo to omogočale. Obstoječe oblike potrebujejo spremembe in nadgradnje v smeri vzpostavitve tistih programov, ki bodo v dani situaciji odgovorili na potrebe starajoče generacije. Težave so prav tako prisotne na področju duševnega zdravja in potreb ljudi s posebnimi potrebami, kjer je prav tako potrebno obstoječe programe reorganizirati in nadgraditi. S področja socialnega varstva je na ravni regije pripravljen Regijski izvedbeni načrt na področju socialnega varstva 2014 – 2016 za Podravje, ki podrobneje definira ukrepe s področja socialnega varstva (ti so torej vsebinsko dodatno podprti tudi s tem dokumentom).

Javne storitve – predšolska vzgoja

Ukrepi na področju vzgojno varstvenih ustanov so usmerjeni v razvoj in izboljšanje prostorov, v katerih se vzgaja in izobražuje mlajše prebivalce Spodnjega Podravja. Ponudba novih možnosti in izboljšanje kakovosti izobraževanja s preoblikovanjem, razširjanjem ali dograjevanjem izobraževalnih enot bosta doprinesla k boljši kakovosti življenja na območju Spodnjega Podravja. Izboljšanje priložnosti za kakovostno izobraževanje mladih ima dolgoročne pozitivne posledice, saj se tako razvija prebivalstvo, ki bo bolj delavno ter socialno aktivno in bo s tem prvenstveni odraz visoke kakovosti življenja v Spodnjem Podravju.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Dnevni center za otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju in težavami na področju duševnega zdravja (ZUDV Dornava)
- Nastanitvena enota za osebe po možganski poškodbi (ZUDV Dornava)
- Širitev kapacitet Varstveno delovnega centra za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju (ZUDV Dornava)
- Center učenja Ptuj (Mestna občina Ptuj)
- Šest oddelčni nizkoenergijski vrtec v Destrniku (občina Destrnik)
- Preselitev enote Mačice z vsemi spremljajočimi objekti in upravo vrtca na novo lokacijo (Mestna občina Ptuj)
- Razširitev prostorskih kapacitet enot Vrtca Ptuj (Mestna občina Ptuj)
- Otroški vrtec Zavrč (občina Zavrč)
- Poslovilna vežica, žarna polja in podporni zid pri pokopališču (občina Destrnik)

6.4.4 Investicijsko področje IV.4: Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva

S skladnim razvojem je potrebno razviti pogoje za enake možnosti in vključevanje vsem skupinam prebivalstva, predvsem tako, da se nadomestijo pasivne oblike pomoči za posamezne (ranljivejše) skupine z aktivnimi pristopi, ki bodo omogočili njihovo delovno in socialno vključenost. S pravočasno pripravo na demografske spremembe in njihovo obvladovanje bomo istočasno zagotovili tudi vpliv na gospodarsko rast in razvoj novih delovnih mest, skozi nove oblike dela.

Med brezposelnimi v Spodnjem Podravju prevladujejo ciljne skupine, ki iz različnih razlogov niso dovolj konkurenčne in zanimive za delodajalce. Večinoma gre za osebe, ki jih lahko uvrstimo tako med starejše kot med dolgotrajno brezposelne, njihova zaposljivost pa je zmanjšana še zaradi nezadostne ali neustrezne izobrazbe ter drugih za delodajalce nezaželenih lastnosti, kot so različne zdravstvene težave, socialne omejitve, pomanjkanje dodatnih znanj, premajhna motiviranost za delo, nefleksibilnost, ipd. V okviru programa bomo spodbujali razvoj novih oblik odpravljanja socialne izključenosti, izvajanje začasnih in občasnih delovnih aktivnosti. Z odpravljanjem različnih oblik diskriminacije, predvsem na trgu dela, kot tudi na drugih področjih družbenega življenja, bomo prispevali k večji socialni vključenosti in zmanjšanju ekonomske in socialne ogroženosti prebivalstva. Neskladja na trgu dela in problem grozeče socialne izključenosti določenih skupin bomo razreševali z aktivizacijo brezposelnih, s pospeševanjem prožnih oblik zaposlovanja ter z upoštevanjem novih oblik dela in zaposlovanja kot podlage za zagotavljanje socialne varnosti. Ukrepi bodo spodbujali podjetništvo in kreiranje mest na področjih socialne ekonomije: socialno-varstvene storitve, javnih storitev, neprofitnih organizacij, ekologije in podobno. Izvajanje ukrepov bo prispevalo k večji socialni vključenosti in zmanjšanju materialne ogroženosti brezposelnih in drugih ranljivih skupin. Ukrepi bodo prav tako usmerjeni v ponudbo cenovno dostopnih stanovanj šibkejšemu sloju prebivalstva in ureditvi stanovanj za mlade družine.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Urejanje stanovanj za mlade družine v starem mestnem jedru (Mestna občina Ptuj)
- Gradnja cenovno sprejemljivih stanovanj vseh kategorij (Mestna občina Ptuj)
- Hiša ustvarjalnosti mladih – center večpredstavnostnih umetnosti (Mestna občina Ptuj)
- Izgradnja objekta varne hiše na Ptuj (Mestna občina Ptuj)
- Pridobitev bivalnih enot za socialno ogrožene (Mestna občina Ptuj)
- Družinski svetovalno preventivni center (Center za socialno delo Ptuj)
- Zavetišče za brezdomce Spodnjega Podravja (Center za socialno delo Ptuj)

6.4.5 Investicijsko področje IV.5: Aktivno staranje in medgeneracijski centri

Medgeneracijsko druženje je na izmed oblik prenosa znanja, spoznanj in izkušenj, kar vpliva na krepitev delovnega, intelektualnega ter ustvarjalnega potenciala. Z vzpostavitvijo medgeneracijskih centrov bo dosežen namen izboljšanja pogojev za medgeneracijsko povezanost in priložnost za krepitev medgeneracijske solidarnosti. V tem sklopu bodo podprti projekti, ki spodbujajo prenos znanja in izkušenj med generacijami, njihovo druženje ter krepitev fizične in psihične kondicije posameznika oziroma na splošno prispevajo k vzdrževanju kakovosti življenja. Izvedba projektov bo pomagala zagotavljati takšne razmere, ki bodo posameznikom v povezavi z drugimi posamezniki v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočali ustvarjalno sodelovanje in uresničevanje njihovih razvojnih možnosti, da bodo s svojo dejavnostjo dosegli visoko raven kakovosti življenja.

Vključevanje vseh kategorij prebivalstva v zanje brezplačne programe bi zagotavljala priložnosti razvoja njihovih potencialov in tako dolgoročno vplival na preprečevanje revščine in socialne izključenosti. Pri tem bi poleg splošnega cilja izboljšanja kvalitete življenja posameznikov in družin, hkrati pa tudi povečanja družbene povezanosti ter socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva sledili ključnemu cilju izboljšanje kakovosti storitev in programov ter drugih oblik pomoči preko povečanja učinkovitosti upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, povečanja njihove avtonomije ter upravljanja s kakovostjo in zagotavljanja večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Prenos znanja in izkušenj med generacijami v čezmejnem (občina Kidričevo)
- Regija medgeneracijskih potencialov v saniranih gramoznicah (občina Kidričevo)
- Računalniška znanja za starejše (Ljudska univerza Ptuj)
- Program za starejše (Ljudska univerza Ptuj)
- Center medgeneracijskega učenja (Ljudska univerza Ptuj in Ljudska univerza Ormož)

6.4.6 Investicijsko področje IV.6: Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč

Mesta so centri različnih dejavnosti od gospodarskih, kulturnih, raziskovalnih, izobraževalnih... Večina delovnih mest je v mestih. Urbane aglomeracije pokrivajo večino potreb po stanovanjih, čeprav v zadnjih letih število družin, ki se seli izven mestnih območij, narašča. Posledice se kažejo v povečanih potrebah po mobilnosti, ki pa se zaradi slabše kakovosti javnega potniškega prometa giblje v smeri osebne prometa. Zaradi mnogokrat slabo načrtovanega razvoja mestnih središč, le-ta izgubljajo na atraktivnosti in kakovosti življenja. Z gradnjo velikih nakupovalnih središč na obrobju, propadajo manjše trgovine in obrtne dejavnosti, vse več je zapuščenih prostorov, mestna središča tako v popoldanskem in večernem času dajejo videz zapuščenosti. Zaradi povečanega avtomobilskega prometa, dragih stanovanj, hrupa in onesnaženega zraka postajajo vse manj atraktivna za življenje mlajših družin z otroki.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Prenova ter nadgradnja mestne tržnice in ureditev mestnih trgov (Mestna občina Ptuj)

B. Znanje

Dosegati kakovostno in učinkovito izobraževanje je najpomembnejši cilj na vseh ravneh izobraževanja, saj je znanje eden ključnih dejavnikov razvoja sodobnih družb in pomemben varovalni dejavnik, ki posamezniku zagotavlja dejavno vključevanje v družbo in delo.

Programski sklop Znanje se osredotoča na ključni potencial Spodnjega Podravja – prebivalce. Spremembe, ki jih prinaša na znanju temelječa družba, pogojujejo tudi potrebo po drugače usposobljeni delovni sili. Družba v kateri je glavni vir konkurenčnih prednosti in inovacijske sposobnosti znanje, potrebuje visoko izobraženo, ustvarjalno, fleksibilno in podjetno delovno silo z močno motivacijo za nenehno učenje. Zato bo eden izmed ključnih predpogojev za hitrejši razvoj Spodnjega Podravja in uspešno dohitevanje najrazvitejših zagotavljanje ustrezno izobražene in usposobljene delovne sile, ki bo sposobna učinkovito ustvarjati, deliti in uporabiti znanje, ki je na voljo. Z ukrepi bomo spodbujali razvoj različnih oblik in možnosti izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh ter zagotovili uvajanje pluralnih programov izobraževanja in celovit podporni sistem za vseživljenjsko učenje, ki se bo krepil z vzpostavljanjem mehanizmov za priznavanje različnih oblik izobraževanja in učenja (formalno, neformalno in priložnostno) na vseh ravneh. Ukrepi so usmerjeni tudi v različne načine spodbujanja in motiviranja za vključitev v različne sheme izobraževanja in usposabljanja.

V ta namen nameravamo prilagoditi strukturo in obseg formalnega in neformalnega izobraževanja potrebam regionalnega okolja ter spodbuditi vse generacije za vključevanje v te programe. S tem želimo prispevati k večji sinergiji šolstva in gospodarstva v Spodnjem Podravju. V regiji že nekaj let ugotavljamo velik razkorak med ponudbo in povpraševanjem po kadrih na trgu dela. Deficit obstaja predvsem na področju tehniških profilov vseh stopenj izobrazbe. Zraven tega pa opazujemo tudi slabo motivacijo tako mlajše kot starejše populacije za vključevanje v različne oblike izobraževanja ter nizko samoiniciativnost pri iskanju kariernih in morebitnih podjetniških priložnosti.

6.4.7 Investicijsko področje IV.7: Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj

Program bo usmerjen v krepitev spodobnosti gospodarstva za intenzivnejši in na znanju temelječ razvoj, s poudarkom na krepitev človeških virov in znanja v in za potrebe gospodarstva. Zato bomo spodbujali prenos znanj iz akademske sfere v gospodarstvo ter obratno kot tudi v uvajanje interdisciplinarnosti raziskovanj ter krepitev sodelovanja na medinstitucionalni ravni. Z namenom oblikovanja bolj inovativnega in tehnološko naprednega gospodarstva in spodbujanja razvojnih možnosti podjetij bomo spodbujali aktivnosti odpiranja bolj kakovostnih delovnih mest za visoko izobraženo delovno silo, krepitev podiplomskega znanja kadrov v gospodarstvu, mobilnost strokovnjakov na medsektorski, medinstitucionalni in mednarodni ravni, promocijo znanosti, zlasti naravoslovno-tehniških ved.

Na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja bomo krepili sodelovanje s socialnimi partnerji, ustvarjali pogoje za povezovanje šol z gospodarstvom na lokalni in regionalni ravni ter skušali izboljšati kakovost in povečati privlačnost poklicnega izobraževanja. Z ukrepom bomo spodbujali tudi razvoj modernih izvedbenih oblik usposabljanja in izobraževanja učiteljev ter drugih izobraževalcev, saj bo le to prispevalo k dvigu kakovosti njihovega dela. Trendi v obrti in gospodarstvu odpirajo nove možnosti zaposlitev in hkrati poudarjajo nujnost prestrukturiranja obstoječih kadrov. Za blažitev strukturnih neskladij na trgu dela, Zavod vključuje brezposelne osebe v programe izobraževanja in usposabljanja ter druge programe aktivne politike zaposlovanja, ki nudijo možnosti usposabljanja in pridobivanja ustreznih delovnih izkušenj. Med temi aktivnostmi Zavoda je izobraževanje brezposelnih oseb pomemben ukrep, s katerim zasledujemo dva cilja, in sicer dvig izobrazbene ravni in zmanjšanje neskladij na trgu dela. V teh aktivnostih bo Zavod podprl tudi programe, ki bodo povečali zaposlitvene možnosti brezposelnim osebam tudi na VI. in VII. stopnji izobrazbe. Prednost pri vključevanju bodo imeli izobraževalni programi, po katerih je večje povpraševanje na trgu dela. Med temi so zagotovo programi tehničnih in naravoslovnih smeri, saj ugotavljamo v teh strokah deficit na trgu dela že daljše časovno obdobje. Delo in razmišljanje nas vodita v smeri povezovanja z gospodarstvom na lokalni ravni in tudi širše. Zavedamo se, da je prihodnost poklicnega izobraževanja tesno povezana z gospodarstvom in njegovimi potrebami, zato želimo vzpostaviti tesno partnerstvo s podjetji. S partnerstvom zagotavljamo zadostno število učnih mest za študente, hkrati pa nam omogoča nenehno spremljanje potreb gospodarstva in vpeljevanje le-teh v izobraževalne programe in druge oblike usposabljanja. Za razvojne načrte je potrebno združiti vse sile, razvoj v znanju pa je osnova. Z izvedenimi aktivnostmi bomo tako pomembno prispevali k povečevanju znanja na področju bionike (z izvedbo strokovnih seminarjev) in k osveščanju o pomenu uporabnosti bionike, ki danes postaja pomembna znanost za prihodnost.

Znanje je tudi osnova za odpravljanje strukturnih problemov. Delež visoko in višje izobraženega prebivalstva je v Spodnjem Podravju močno pod državnim povprečjem in z izvedenimi promocijskimi aktivnostmi bomo prispevali k povečevanju interesa in vpisa mladih in že zaposlenih na študij bionike. Izkušnje kažejo, da napreduje razvojni proces v gospodarstvu le tako hitro in uspešno, kot to obvladujejo in omogočajo kadri, za katere bomo poskrbeli na ta način, da jim bomo omogočili seznanjanje z novejšimi dosežki in tehnologijami. Le tako bodo lahko, ob pomoči specialistov, vpeljevali novitete v podjetjih, kjer bodo oz. so zaposleni in bodo pobude zato prihajale »od znotraj.« Projekt bo pomembno prispeval k promociji bionike, kot vede za prihodnost. Do sedaj je to področje pri nas še dokaj nepoznano. S promocijskimi aktivnostmi (osebni kontakt-delavnice, seminarji, preko medijev, letaki brošure) bomo ciljnim skupinam predstavili pomembnost uporabe bionike v poslovnih procesih.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Razširjen program dela z učenci osnovnih šol Spodnjega Podravja kot spodbuda za poklicno usmerjanje za enake možnosti, za preprečevanje izključenosti in prispevkov k skladnejšemu razvoju Slovenije (Mestna občina Ptuj)
- Dvig ravni pismenosti; neformalni izobraževalni program računalniškega in digitalnega opismenjevanja (Ljudska univerza Ptuj)
- Uvajanje modela vrednotenja in priznavanja neformalnega znanja Podravje (Ljudska univerza Ptuj)
- Bionika, nova znanja, nove zaposlitvene možnosti (Šolski center Ptuj)
- Zakladnica neformalnih znanj (Ljudska univerza Ptuj)
- Ugotavljanje in vrednotenje neformalnih znanj (Ljudska univerza Ptuj)

6.4.8 Investicijsko področje IV.8: Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja

Vseživljenjsko učenje in izobraževanje sta odgovora na vprašanje, kako razviti učenju prijazno družbeno okolje, ki bo temeljilo na reorganizaciji vseh področij življenja (delo, prosti čas, družina, kultura, šport, izobraževanje). S takšnimi izhodišči bomo omogočili preseganje vedno večje neenakosti v smislu večje prepletenosti regije z znanjem in vedenjem. Zanimanje ljudi za tovrstno usposabljanje nas spodbuja, da nadaljujemo z utečenim programom in ga razvijamo ne samo na področjih, kjer so že prvi rezultati, temveč tudi na druga področja, ker bo le tako program prispeval k vseživljenjskemu učenju. Program je potrebno dopolniti v smislu tistih vsebin, pri katerih že sedaj nastajajo zastoji: animacija prebivalstva, določanje izobraževalnih in akcijskih ciljev ter promocijske dejavnosti. Na območju spodnjega Podravja je potrebno še bolj intenzivno kot doslej spodbujati raznolike možnosti vseživljenjskega učenja in glede na podatke o stanju na trgu dela, še posebej pri brezposelnih ter zaposlenih z nižjo izobrazbo in nedokončanim šolanjem. Spodbuditi je potrebno čim bolj raznovrstno ponudbo izobraževanja, omogočiti čim širšo vključitev prebivalcev Spodnjega Podravja v izobraževanje, okrepiti dejavnost izobraževanja odraslih, ponuditi najrazličnejše programe usposabljanja za življenjsko uspešnost ter funkcionalno pismenost, razviti oz. nadgraditi pogoje za raznovrstno učenje i uporabo IKT in e-gradiv ter nadgraditi infrastrukturo za doseganje dobre vključenosti prebivalcev Spodnjega Podravja v vseživljenjsko izobraževanje.

Z aktivnostmi bomo spodbujali tudi razvoj novih zaposlitvenih priložnosti in spodbujali vseživljenjsko učenje, predvsem zagotavljanje enakomernega dostopa do VŽU v regiji. Izvajali bomo tudi ukrepe za večjo integracijo in boljšo dostopnost ponudbe izobraževanja, usposabljanja, svetovanja in informiranja ter strateškega razvoja koncepta vseživljenjskega učenja.

Indikativni seznam projektov Spodnjega Podravja:

- Center vseživljenjskega učenja Podravje (Ljudska univerza Ptuj)
- EU-RATIO - Vzpostavitev izobraževalno-socialne platforme v podporo neformalnega vseživljenjskega učenja (Ljudska univerza Ptuj)

7. SKLADNOST PRIORITET, CILJEV IN INVESTICIJSKIH PODROČIJ V OBMOČNEM RAZVOJNEM PROGRAMU SPODNJE PODRAVJE Z INVESTICIJSKIMI PRIORITETAMI DRŽAVNIH STRATEŠKIH DOKUMENTOV ZA OBDOBJE 2014-2020

		Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020	Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020	Strategija razvoja Slovenije 2014-2020
P I: KONKURENČNO GOSPODARSTVO ZA RAST IN DELOVNA MESTA, VKLJUČNO S KREPITEVIJO RAZISKAV, TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA IN INOVACIJ					
IP 1.1	Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja	Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast	Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja	Konkurenčno gospodarstvo
IP 1.2	Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo	Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu s pametno specializacijo za večjo konkurenčnosti in ozelenitev gospodarstva		
IP 1.3	Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva	Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast		
IP 1.4	Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij s potencialom rasti		Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast		
IP 1.5	Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev	Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti	Povečanje dostopnosti do informacijsko komunikacijskih tehnologij ter njihove uporabe in kakovosti		

		Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020	Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020	Strategija razvoja Slovenije 2014-2020
P II: VARSTVO OKOLJA IN UČINKOVITA RABA VIROV TER PREHOD NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO					
Varstvo okolja in učinkovita raba virov					
IP II.1	Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)	Ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje trajnostne rabe virov	Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti	Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja	Zeleno življenjsko okolje
IP II.2	Prostorski razvoj (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)	Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in zainteresirane strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanje in obvladanje tveganj	Prilagajanje na podnebne spremembe Pravna država, izboljšanje institucionalnih zmogljivosti, učinkovita javna uprava, podpora razvoju NVO ter krepitev zmogljivosti socialnih partnerjev		
IP II.3	Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti	Ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje trajnostne rabe virov	Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti		
Prehod na nizkoogljično gospodarstvo					
IP II.4	Naložbe v učinkovito rabo energije - URE (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)	Podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih	Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja	Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja	Zeleno življenjsko okolje
IP II.5	Naložbe v energetske izrabo obnovljivih virov energije - OVE				
Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti					
IP II.6	Razvoj prometne infrastrukture	Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah	Izgradnja infrastrukture in ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti	Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja	Zeleno življenjsko okolje
IP II.7	Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti				

		Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020	Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020	Strategija razvoja Slovenije 2014-2020
P III: TRAJNOSTNI TURIZEM IN RAZVOJ PODEŽELJA					
Razvoj turizma, kulture in umetnosti					
IP III.1	Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management	Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast	Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja	Konkurenčno gospodarstvo
IP III.2	Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja				
IP III.3	Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine				
IP III.4	Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo				
Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva					
IP III.5	Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere	Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast	Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu Zelena delovna mesta in skladi in vzdržan razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja. Ohranjanje naravnih virov in odziv na podnebne spremembe	Zeleno življenjsko okolje
IP III.6	Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig			Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.	

		Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020	Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020	Strategija razvoja Slovenije 2014-2020	
P IV: VKLJUČUJOČA DRUŽBA IN ZNANJE						
Vključujoča družba						
IP IV.1	Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela	Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile	Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile	Zelena delovna mesta in skladi in vzdržan razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.	Znanje in zaposlovanje	
IP IV.2	Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva					
IP IV.3	Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev	Spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršni koli diskriminaciji	Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, aktivno staranje in zdravje		Vključujoča družba	
IP IV.4	Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva					
IP IV.5	Aktivno staranje in medgeneracijski centri					
IP IV.6	Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč	Ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje trajnostne rabe virov	Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti			
Znanje						
IP IV.7	Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj	Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti ter vseživljenjsko učenje	Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljše zaposljivost	Zelena delovna mesta in skladi in vzdržan razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.		Znanje in zaposlovanje
IP IV.8	Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja					

8. SISTEM SPREMLJANJA, VREDNOTENJA IN ORGANIZIRANOSTI IZVAJANJA OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA

8.1 Sistem spremljanja Območnega razvojnega programa

ZRS Bistra Ptuj bo spremljala izvajanje Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020, s pripravo vmesnih in končnih poročil, katera bodo predložna Območnemu razvojnemu svetu Spodnje Podravje v potrditev. Vmesna in končno poročilo o izvajanju Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 vključujejo:

- kratek prikaz sprememb, ki so pomembne za izvajanje ORP, ter njihov vpliv na doseganje ciljev ORP,
- napredek pri doseganju kvantificiranih ciljev z uporabo fizičnih in finančnih kazalnikov,
- dosežene učinke po izvedbi posameznih ukrepov in projektov ter
- povzetek pomembnih težav pri izvajanju ORP in sprejete ukrepe za njihovo odpravo.

8.2 Sistem vrednotenja Območnega razvojnega programa

Vrednotenje Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 izvaja ZRS Bistra Ptuj. Nadzor nad izvajanjem Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje izvaja Območni razvojni Svet Spodnje Podravje.

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 je, v skladu z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), sestavni del Regionalnega razvojnega programa za Podravje 2014-2020.

8.3 Sistem organiziranosti Območnega razvojnega programa

Organiziranost izvajanja dokumenta določa Uredba o regionalnih razvojnih programih (Uradni list RS, št. 69/2012).

8.4 Sistem izvajanja Območnega razvojnega programa

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 sprejme Območni razvojni svet Spodnje Podravje, ki je sestavljen iz predstavnikov lokalnih skupnosti, gospodarstva in nevladnih organizacij na območju Spodnjega Podravja. Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 se bo tako kot sestavni del Regionalnega razvojnega programa Podravje, uresničeval z dogovorom za razvoj regije, ki bo pripravljen za štiriletno obdobje. Dogovor za razvoj regije je definiran kot ključni instrument regionalne politike, ki ga za obdobje štirih let skleneta organ pristojen za regionalni razvoj in razvojni svet regije.

8.5 Uporaba horizontalnih načel

8.5.1 Načelo partnerstva

Načelo partnerstva je tudi na območju Spodnjega Podravja ključno vodilo pri pripravi temeljnih dokumentov za črpanje sredstev iz skladov skupnega strateškega okvira (SSO). Zavedamo se, da ukrepi za dvig konkurenčnosti ter ozelenitev gospodarstva in delovna mesta zahtevajo mobilizacijo vseh ključnih deležnikov, ki lahko z razpoložljivim znanjem in strokovnimi mnenji prispevajo h krepitvi skupinske zavezanosti ter učinkovitejšemu črpanju sredstev.

Z vključevanjem zainteresiranih deležnikov v pripravo Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2014– 2020 smo začeli v septembru 2012, ko je bil pripravljen koncept vključevanja zainteresiranih deležnikov v postopek priprave ključnih strateških in programskih dokumentov v Sloveniji. V pripravo smo želeli vključiti čim širši nabor deležnikov z različnih področij in institucij, da bi tako dobili čim bogatejši nabor znanj in potreb, ki so podlaga za prepoznavo ključnih področij vlaganj. Ključni cilj vključevanja javnosti v postopek priprave dokumenta je bil pripraviti čim kakovostnejši dokument za črpanje programskih sredstev v obdobju 2014 – 2020.

Postopek priprave programskega dokumenta je potekal v več korakih:

1. korak

- Izvedba analize stanja na območju Spodnjega Podravja,
- Opredelitev specifičnih ciljev,
- Identifikacija razvojnih potencialov na območju Spodnjega Podravja
- Opredeliti nabor investicijskih področij z opredelitvijo ustreznih finančnih virov, za vlaganje v izbrana investicijska področja.

2. korak

- Identifikacija nabora investicijskih področij z opredeljenimi viri in rezultati.

3. korak

- Identifikacija nabora ukrepov s kazalniki za vsako od investicijskih področij

4. korak

- delovni osnutek Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020

5. korak

- Potrditev Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020 s strani Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje

Vključevanje različnih deležnikov v postopek priprave dokumenta je potekalo na različnih ravneh, pri čemer pa smo poskušali zajeti čim širši in raznolik spekter deležnikov, da bi bilo s tem pokrito čim več vsebinskih področij in da bi tako dobili kvalitetne vsebinske prispevke ter komentarje iz različnih virov in vidikov glede na njihove izkušnje in tudi potrebe.

Za namen priprave ter usklajevanja strateških in programski dokumentov so bila vzpostavljena naslednja partnerstva:

- Sodelovanje s predstavniki gospodarstva na območju Spodnjega Podravja
- Sodelovanje s predstavniki nevladnih organizacij na območju Spodnjega Podravja
- Sodelovanje s predstavniki občin na območju Spodnjega Podravja
- Sodelovanje z reprezentativnimi predstavniki različnih javnosti
- Sodelovanje z Območnim razvojnim svetom Spodnje Podravje
- Vključevanje širše javnosti

Člani Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje

Predstavniki lokalnih skupnosti:

1.	Janez Jurgec	Občina Cirkulane
2.	Vladimir Vindiš	Občina Destrič
3.	Rajko Janžekovič	Občina Dornava
4.	Jože Kokot	Občina Gorišnica
5.	mag. Stanislav Glažar	Občina Hajdina
6.	Alojz Kaučič	Občina Juršinci
7.	Anton Leskovar	Občina Kidričevo
8.	dr. Darinka Fakin	Občina Majšperk
9.	Milan Gabrovec	Občina Markovci
10.	Marko Maučič	Občina Podlehnik
11.	dr. Štefan Čelan	Mestna občina Ptuj
12.	Franc Krepša	Občina Sveti Andraž v Slov. goricah
13.	Alojz Benko	Občina Trnovska vas
14.	Friderik Bračič	Občina Videm
15.	Miran Vuk	Občina Zavrč
16.	Anton Butolen	Občina Žetale

Predstavniki gospodarstva:

17.	Milan Čuš	PERUTNINA PTUJ d.d.
18.	Marko Drobnič	TALUM d.d., Manager klub Ptuj

Predstavniki nevladnih organizacij (NVO):

19.	Marjeta Čič	Društvo HOPLA
20.	mag. Stanislav Golc	Klub Halonga

Člani odborov iz območja Spodnjega Podravja

Odbor za gospodarstvo

1	mag. Avgust Šibila	TALUM D.D.
2	Milan Vinkler	ALBIN PROMOTION D.O.O
3	Miran Senčar	MANAGER KLUB PTUJ
4	Dr. Dušan Klinar	ZRS Bistra Ptuj
5	Matevž Cestnik	Občina Gorišnica
6	Miran Krajnc	Občina Podlehnik
7	Bernarda Ban	Občina Sveti Andraž
8	Valerija Šampri	Občina Hajdina

Odbor za turizem, kulturo in umetnost

1	mag. Roman Matek	TERME PTUJ D.D.
2	Matija Brodnjak	RDO Podravsko-Ptujsko-Ormoška, ZRS Bistra Ptuj
3	Iva Ferlinc	Javni sklad za kulturne dejavnosti
4	Gorazd Ladinek	Občina Majšperk
5	Damjan Napast	Občina Kidričevo
6	Ida Berlak	Občina Juršinci
7	Milena Debeljak	Občina Cirkulane
8	Evelin Makoter Jabločnik	Občina Zavrc

Odbor za človeške vire in trg dela

1	Mag. Tomaž Žirovnik	Zavod RS za zaposlovanje, OS Ptuj
2	Branko Kumer	Šolski center Ptuj
3	Mag. Klavdija Markež	RM Vuk d.o.o.
4	Tima Zamuda	ZRS Bistra Ptuj
5	Marinka Bezjak Kolenko	Občina Markovci
6	Viljem Mar	Občina Dornava
7	Jože Potrč	Občina Trnovska vas
8	Mag. Ivan Božičko	Občina Videm

Odbor za okolje, prostor in podnebne spremembe

1	dr. Janez Petek	LEA Spodnje Podravje
2	mag. Janko Širec	Komunalno podjetje Ptuj d. d
3	Alenka Korpar	SOU Spodnje Podravje
4	Dr. Klavdija Rižnar	ZRS Bistra Ptuj
5	Darinka Ratajc	Občina Destriak
6	Andrej Trunk	Mestna občina Ptuj

Odbor za razvoj podeželja, kmetijstva in gozdarstva

1	Boris Klemenčič	Zavod za gozdove, OE Maribor
2	Andrej Rebernišek	KGZS Ptuj
3	Dr. Vladimir Korošec	LAS Bogastvo podeželja ob Dravi
4	Jernej Golc	Halo d.o.o.
5	Milica Simonič Steiner	Občina Žetale

8.5.2 Spodbujanje enakosti moških in žensk, boja proti diskriminaciji ter dostopnosti

Spoštovanje načela nediskriminacije kot tudi enakih možnosti in enakosti spolov je v Republiki Sloveniji zagotovljeno že z njenimi temeljnimi akti.

Ustava Republike Slovenije tako v svojem 14. členu vsakomur zagotavlja enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino. V 63. členu Ustava Republike Slovenije izrecno prepoveduje vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti.

Krovni zakon, ki ureja področje nediskriminacije, je Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, s katerim se določajo skupni temelji in izhodišča za zagotavljanje enakega obravnavanja vsakogar pri uveljavljanju njegovih pravic in obveznosti ter pri uresničevanju njegovih temeljnih svoboščin na katerem koli področju družbenega življenja, zlasti pa na področju zaposlovanja, delovnih razmerij, vključevanja v sindikate in interesna združenja, vzgoje in izobraževanja, socialne varnosti, dostopa do dobrin in storitev ter oskrbe z njimi, in sicer ne glede na njegove osebne okoliščine, kot so narodnost, rasa ali etnično poreklo, spol, zdravstveno stanje, invalidnost, jezik, versko ali drugo prepričanje, starost, spolna usmerjenost, izobrazba, gmotno stanje, družbeni položaj ali druge osebne okoliščine.

Načela enakosti spolov, nediskriminacije in enakih možnosti Slovenija želi in bo zagotovila v vseh fazah – tj. programiranju, izvajanju, spremljanju in vrednotenju ukrepov v vseh skladih. Pri postavljanju okvira za spoštovanje teh načel Slovenija izhaja prvenstveno iz spoštovanja določil, zapisanih v uredbi SSO in tudi v področnih uredbah (npr. ESS), vključno z obvezami za poročanje in vrednotenje programov, spoštovanja in izvajanja nacionalnih pravnih in drugih strateških ter izvedbenih dokumentov kot tudi izkušenj in ugotovitev vrednotenij iz dosedanjega obdobja z namenom izboljšanja izvajanja oziroma polnega spoštovanja teh načel v naslednjem finančnem obdobju.

8.5.3 Trajnostni razvoj

Trajnostni razvoj je osrednje vodilo pri pripravi vseh programov za črpanje sredstev EU, s katerimi bo Slovenija spodbujala ukrepe za lažje doseganje prehoda v nizkoogljično družbo, gospodarno ravnanje z viri, ki bo zagotavljalo blagostanje za vse prebivalce. Pri financiranju se bomo osredotočali na ukrepe, ki bodo prispevali k izboljšanju kohezivnosti družbe, zmanjšanju tveganja revščine in povečanju stopnje enakosti v družbi ter k iskanju rešitev za izzive demografskih trendov. Z vlaganji v ukrepe za dvig snovne in energetske učinkovitosti, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter preprečevanje onesnaževanja bomo zagotovili dolgoročno okoljsko vzdržnost družbe, hkrati pa gradili na spoštovanju lastne kulture in kulturne dediščine ter prepoznavanju bogastva v multikulturalnosti.

Pri vlaganjih bomo sledili načelu učinkovitosti, ki bo krepilo vrednost:

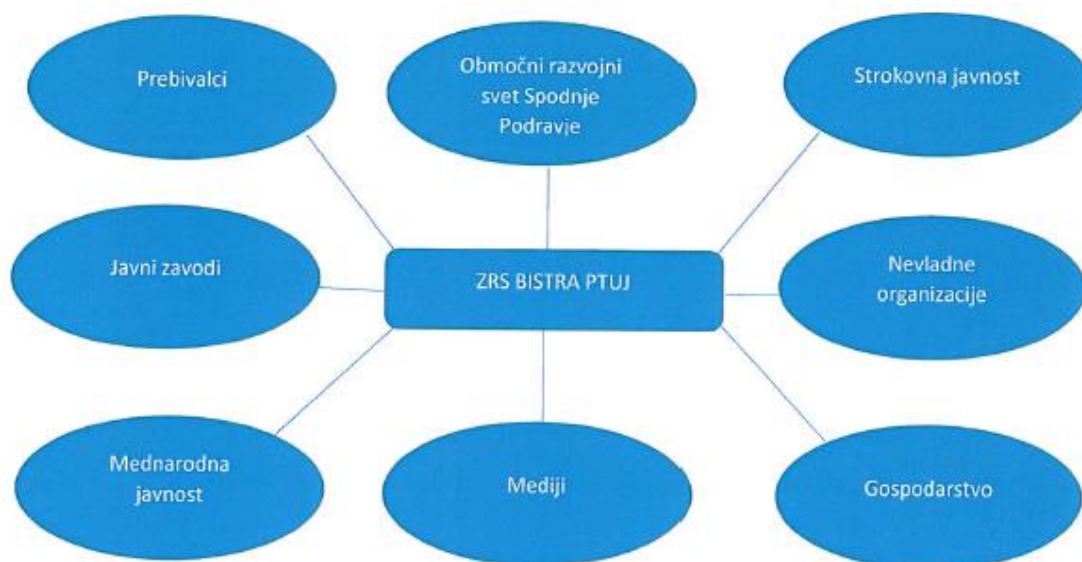
- gospodarskega kapitala s povečevanjem dodane vrednosti,
- naravnega kapitala s povečevanjem okoljske učinkovitosti in zagotavljanjem ekosistemskih storitev ob ohranjanju naravnih virov,
- družbenega kapitala s povečevanjem znanja, kreativnosti, inovativnosti, civilne družbe in učinkovitosti družbenih storitev.

9. SISTEM INFORMIRANJA IN OBVEŠČANJA JAVNOSTI O NAČRTOVANJU IN IZVAJANJU OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA

V pripravo Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje se je od samega začetka želelo vključevati čim širšo javnost. ZRS Bistra Ptuj je informacije o poteku priprave Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020 preko:

- organizacije strokovnih dogodkov (posvetov, delavnic, srečanj z novinarji)
- priprave gradiv (za novinarje, strokovno javnost)
- podajanja informacij medijem
- objav na spletni strani.

Aktivnosti informiranja in obveščanja javnosti bodo usmerjena k posameznim ciljnim skupinam ali vsem segmentom javnosti. Glede na naravo sporočila in ciljno skupino bodo uporabljena ustrezna komunikacijska sredstva. Če bo sporočilo namenjeno vsem segmentom javnosti, bodo uporabljena globalna sredstva (npr. sporočila za javnost, obvestila na spletni strani, tiskani promocijski materiali). V primeru ožje usmerjenih sporočil pa bodo uporabljena posebna komunikacijska sredstva (npr. delavnice, sestanki).

Slika 29: Ciljne javnosti ZRS Bistra Ptuj

Odnosi z občinami, vključenimi v ORP Spodnje Podravje

Sodelovanje z občinami, vključenimi v Območno razvojno partnerstvo Spodnje Podravje, je še posebej pomembno v fazi priprave dolgoročnih razvojnih programov in njihovega izvajanja. Redna, dvosmerna in vključujoča komunikacija je temeljnega pomena za uspešno uresničevanje razvoja Spodnjega Podravja.

ZRS Bistra Ptuj je z občinami komunicirala predvsem preko:

- organizacije sej Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje
- priprave gradiv za seje
- posvetovanj z župani
- individualni sestanki s posamezniki zaposlenimi na občinah
- srečanja s Skupno občinsko upravo Spodnje Podravje.

Odnosi z gospodarskimi deležniki in deležniki nevladnega sektorja, vključenimi v regionalni razvoj

Deležnike, ki se vključujejo v regionalni razvoj, ZRS Bistra Ptuj informira in vključuje na različne načine, glede na potrebe in cilje Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje. Glede na to, da so predstavniki gospodarstva in nevladnega sektorja prav tako člani Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje, je ta skupina predstavnikov prav tako, kot predstavniki lokalnih skupnosti, bila deležna komuniciranja preko:

- organizacije sej Območnega razvojnega sveta Spodnje Podravje
- priprave gradiv za seje
- individualni sestanki s predstavniki gospodarstva in nevladnih organizacij
- organizacije strokovnih posvetov in različnih oblik delavnic ter sodelovanja na tovrstnih dogodkih
- priprave različnih gradiv in publikacij.

Odnosi z deležniki v mednarodnem okolju

ZRS Bistra Ptuj namenja veliko pozornost vzpostavljanju odnosov v mednarodnem okolju in oblikovanju mednarodnih konzorcijev za izvajanje projektov. Zato bo ZRS Bistra Ptuj za ključne regijske projektne partnerje pripravila predstavitev na delavnicah in konferencah partnerskih projektov.

Odnosi z mediji

Mediji so ena najpomembnejših javnosti regije. Odnosi z njimi se gradijo z namenom vzpostavljanja pozitivne podobe in pozicioniranja razvojnih potreb območja v javnosti, prav tako se preko medijev dosežene tiste končne javnosti, ki ne morejo biti dosežene neposredno.

ZRS Bistra Ptuj bo v odnosih z mediji uporabila naslednja orodja:

- priprava sporočil za medije,
- organizacijo novinarskih konferenc,
- pravo gradiv za novinarje in
- vabila novinarjem na dogodke.

Splošna javnost

Na obstoječi spletni strani ZRS Bistra Ptuj <http://www.bistra.si> bodo redno objavljena obvestila o aktivnostih, poteku priprave območnega razvojnega programa, dogodkih za vključevanje javnosti, na voljo pa bodo tudi vsi pomembni dokumenti in kontaktni podatki. To bo omogočilo učinkovito komuniciranje z javnostjo. Spletno stran je namreč mogoče sproti dopolnjevati z najnovejšimi informacijami in dokumenti. Ker vsi predstavniki ciljnih skupin nimajo dostopa do interneta, bo obveščanje potekalo tudi preko drugih sredstev.

10. PREDSTAVITEV NAJPOMEMBNEJŠIH REGIJSKIH PROJEKTOV

Projekti predstavljeni v tem poglavju so vsebinsko razdeljeni na pet sklopov.

Prvi sklop predstavljajo **nacionalni / državni projekti**, ki imajo strateški pomen za regijo. Identificirani so sledeči projekti nacionalnega pomena.

- **Protipoplavna ureditev porečja Ptujске Drave (državni projekt) - Ministrstvo za infrastrukturo in prostor**
Protipoplavna ureditev porečja Ptujске Drave – nadaljevanje aktivnosti celovite protipoplavne ureditve porečja Drave – zmanjševanje poplavne ogroženosti OPVP Spodnji Duplek in OPVP Ptuj.
- **Izgradnja AC Draženci-Gruškovje (državni projekt) - Ministrstvo za infrastrukturo in prostor**
Projekt je pripravljen za izvedbo in se bo predvidoma začel izvajati v letu 2015. Projekt Draženci–Gruškovje v dolžini 13 kilometrov pomeni dokončanje avtoceste A4, ki je edino ozko grlo na celotni trasi avtoceste, ki je del TEN - T omrežja. Na ta način bo vzpostavljena celotna avtocestna povezava med sosednjimi državami na tem območju in ena od ključnih povezav v smeri SZ – JV. Odprava ozkega grla je ključna za odpravo zastojev, ki predvsem v poletnih mesecih in pred večjimi prazniki popolnoma ustavijo promet v širši regiji od Maribora do Ptuja.

Drugi sklop projektov predstavljajo **skupni regijski projekti oz. regijske sheme**, ki se bodo izvajali na območju celotne Slovenije oziroma ene izmed kohezijskih regij. Identificirani so sledeči skupni regijski projekti oz. regijske sheme:

- Podjetno v svet podjetništva 2014-2020
- Enotne regijske štipendijske sheme 2014-2020
- Izvajanje EU iniciative »Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost« CLLD
- Regionalne destinacijske organizacije 2014-2020
- Podpora manjšim projektom nevladnega sektorja

Tretji sklop projektov predstavljajo **pomembnejši regijski projekti**. Ti projekti bodo tudi predmet dogovora za razvoj regij in bodo predvidoma potrjeni preko instrumenta neposredne potrditve operacij. V času priprave Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje, je bilo so bili identificirani 103 projekti, vendar je le polovica projektnih predlogov takšni, ki v skladu z Uredbo o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike izpolnjujejo splošni pogoji za uvrščanje regijskih projektov v dogovor. Identificirani pomembni regijski projekti se nanašajo na naslednja področja:

- Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja
- Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo
- Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev
- Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)
- Prostorski razvoj (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)
- Naložbe v učinkovito rabo energije - URE (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)
- Naložbe v energetska izrabo obnovljivih virov energije – OVE
- Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti
- Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management
- Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja

- Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo
- Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere
- Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig
- Naložbe v spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva
- Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč (CTN)

Identificirani pomembnejši regijski projekti zasledujejo razvojne prioritete Spodnjega Podravja:

Razvojna prioriteta I:

KONKURENČNO GOSPODARSTVO ZA RAST IN DELOVNA MESTA, VKLJUČNO S KREPITEVIJO RAZISKAV, TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA IN INOVACIJ

Razvojna prioriteta II:

VARSTVO OKOLJA IN UČINKOVITA RABA VIROV TER PREHOD NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO

Razvojna prioriteta III:

TRAJNOSTNI TURIZEM IN RAZVOJ PODEŽELJA

Razvojna prioriteta IV:

VKLJUČUJOČA DRUŽBA IN ZNANJE

Četrty sklop predstavljajo **ostali projekti**, ki se bodo smiselno vključevali v regionalne projekte oz. bodo realizirani na podlagi javnih razpisov posameznih ministrstev bodisi iz nacionalnih virov bodisi iz evropskih skladov ali drugih programov. Identificiranih je bilo 40 tovrstnih projektnih predlogov, ki se nanašajo predvsem na področje:

- Naložbe v izgradnjo manjših kanalizacijskih sistemov
- Naložbe v male čistilne naprave
- Naložbe v lokalne ceste in javne poti
- Naložbe v turistično infrastrukturo zasebnega sektorja

Vsi identificirani projektni predlogi se nahajajo v poglavju **13** tega dokumenta.

11. UVRŠČANJE REGIJSKIH PROJEKTOV V DOGOVOR O RAZVOJU REGIJE

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 je, v skladu z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), sestavni del Regionalnega razvojnega programa za Podravje 2014-2020.

Regionalni razvojni program se uresničuje z dogovorom o razvoju regije, ki se pripravi za štiriletno obdobje.

Pogoje ter postopek sofinanciranja regijskih projektov v skladu z dogovori za razvoj regij podrobneje določa **Uredba o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike**

Postopek priprave dogovora za razvoj regije se začne s povabilom Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo razvojnemu svetu regije za pripravo in podpis dogovora.

Splošni pogoji za uvrščanje regijskih projektov v dogovor

Pri izboru regijskih projektov mora razvojni svet regije upoštevati naslednje splošne pogoje za uvrščanje regijskih projektov v dogovor:

- skladnost projekta z regionalnim razvojnimi programom,
- skladnost projekta s programskimi dokumenti s področja regionalnega razvoja, ki so podlaga za sofinanciranje regijskih projektov,
- skladnost projekta s politikami Vlade Republike Slovenije
- merljivost učinkov in rezultatov projekta,
- zaprtost finančne konstrukcije projekta,
- izvedljivost projekta v načrtovanem časovnem obdobju.

V povabilu regiji se lahko določijo dodatni splošni pogoji.

V primeru sofinanciranja projektov iz sredstev Evropske unije se projekti uvrščajo v dogovor v skladu s pravili EU.

Splošna merila za uvrščanje regijskih projektov v dogovor

Pri izboru regijskih projektov mora razvojni svet regije upoštevati naslednja splošna merila:

- a. merila glede na vsebino ali namen:
  - učinek na gospodarsko rast in delovna mesta,
  - učinek na razvoj človeškega potenciala,
  - pozitiven vpliv na okolje,
  - prispevek k ciljem prostorskega razvoja regije,
- b. merila glede na sinergijski učinek:
  - med nameni iz prejšnje točke,
  - z drugimi projekti
  - regionalne celovitosti, razvojne specializacije in med regionalnega sodelovanja,
- c. merila glede na finančno učinkovitost:
  - učinek projekta glede na vložena finančna sredstva.

Splošna merila iz prejšnjega odstavka se kvantificirajo in razdelajo v regijsko specifična merila z upoštevanjem razvojne specializacije in prioritete regije.

Regionalna razvojna agencija pripravi predlog kriterijev za uvrščanje regijskih projektov v dogovor, ki jih potrdi svet in so povezani z razvojno specializacijo regije. Če se regijski projekti sofinancirajo iz sredstev politike Evropske unije morajo kriteriji vsebovati tudi merila za izbor operacij, financiranih iz sredstev EU.

Predloge regijskih projektov in rezervnih projektov v višini največ 30 odstotkov predvidenih sredstev za regijske projekte oblikujejo odbori sveta in potrdi svet, pri čemer se upoštevajo prioritete, ukrepi in nabor regijskih projektov iz RRP ter kriteriji za uvrščanje regijskih projektov v dogovor in razvojne programe na državni ravni.

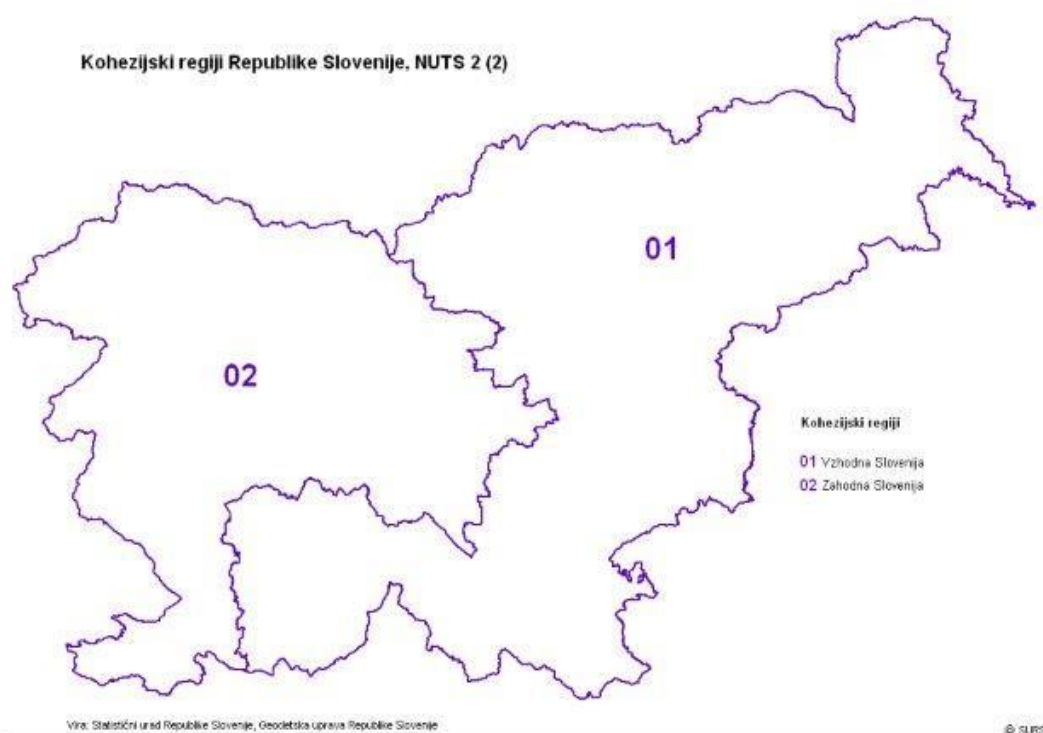
Do prejetih predlogov sektorskih projektov za uvrstitev v dogovor, ki vključujejo javne investicije ali neinvesticijske državne projekte s področja dela ministrstev, se opredeli svet tako, da jih razvrsti po prioriteti.

V predlogu dogovora morajo biti upoštevani usmeritve in javnofinančni okviri za pripravo programskega proračuna države ter že sprejeti proračuni države in občin.

12 SKUPNA OKVIRNA FINANČNA OCENA VREDNOSTI OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SPODNJE PODRAVJE 2014-2020

12.1 Finančni okvir kohezijske politike 2014-2020

Slovenija je v novem programskem obdobju po letu 2014 na ravni NUTS 2 razdeljena na dve kohezijski regiji, in sicer na bolj razvito kohezijsko regijo zahodna Slovenija in manj razvito kohezijsko regijo vzhodna Slovenija: kohezijsko regijo vzhodna Slovenija sestavlja 8 statističnih regij (pomurska, podravska, koroška, savinjska, zasavska, spodnjeposavska, jugovzhodna Slovenija in notranjsko-kraška) s skupno površino 12.212 km²; kohezijsko regijo zahodna Slovenija sestavljajo 4 statistične regije (osrednjeslovenska, gorenjska, goriška in obalno-kraška) s skupno površino 8.061 km²

Slika 30: Prikaz razdelitve Slovenije na dve kohezijski regiji

Vir: SURS, Geodetska uprava RS.

Slovenija bo v obdobju 2014–2020 razpolagala z okvirno **4,093² mrd. sredstev** (KS, ESS, ESRR, EKSRP, YEI, FEAD, CEF, ETS). Sredstva skladov ESI so v tej perspektivi namenjena doseganju nacionalnih ciljev, ki jih imajo države v okviru doseganja ciljev strategije EU 2020.

Iz naslova kohezijske politike bo Slovenija v obdobju 2014–2020 razpolagala z okvirno s **3,255 mrd. EUR**, od česar je 159,8 mio. EUR namenjenih instrumentom za povezovanje Evrope – CEF (za področje prometa), 9,2 mio. EUR za pobudo za zaposlovanje mladih (YEI), 21 mio. EUR sredstev iz sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim (*Fund for European Aid to the Most Deprived*) in 64 mio. EUR za programe evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS). Sredstva za ETS v razrez sredstev po posameznem tematskem cilju niso vključena.

² Znesek ne vključuje sredstev ESPR.

Za osnovno delitev med ESRR in ESS so upoštevane razlike v razvitosti regij, potrebe in stanje na trgu dela ter napovedano povečevanje stopnje tveganja revščine. Kohezijski regiji zahodna Slovenija bo namenjenih 40 % sredstev za ESS in 60 % sredstev za ESRR, kohezijski regiji vzhodna Slovenija pa 70 % sredstev za ESRR in 30 % sredstev za ESS. To pomeni, da bo za **kohezijsko regijo zahodna Slovenija na voljo okvirno 847 mio. EUR**, za kohezijsko regijo vzhodna Slovenija pa **1,260 mrd. EUR**. Kohezijski sklad (KS) se ne deli in bo na voljo za območje celotne Slovenije (skupno bo Slovenija upravičena do 1,055 mrd. EUR).

Tabela 90: Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za ESRR, ESS in KS

TEMATSKI CILJ	ESRR	Vzhodna SLO	ESS	Vzhodna SLO	KS
Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	461.739.161,44	254.356.627,35			
Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti	68.518.277,30	39.768.000,00			
Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	550.078.420,57	373.921.307,20			
Podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih	21.024.204,54	10.014.152,02			260.607.798,40
Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanje in obvladanje tveganj	30.000.000,00	30.000.000,00			53.021.932,11
Ohranjanje in varstvo okolja ter spodbujanje trajnostne rabe virov	137.125.357,12	85.125.360,48			269.111.315,81
Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah	39.668.020,17	39.668.020,17			223.092.280,39 ³
Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja ter mobilnosti delovne sile			287.736.602,41 ⁴	146.770.526,76	
Spodbujanje socialnega vključevanja in boj proti revščini ter kakršni koli diskriminaciji	45.053.657,36	25.035.380,06	145.249.584,93	80.265.223,81	
Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti in vseživljenjsko učenje	20.023.290,67	10.014.152,02	208.996.759,06	116.815.742,99	
Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in zainteresirane strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi			62.073.980,31	25.082.882,44	
Tehnična pomoč	17.162.509,83	14.112.243,90	12.868.043,29	9.072.156,80	89.537.036,29
SKUPAJ	1.390.392.899,00	882.015.243,20	716.924.970,00	378.006.532,80	895.370.363,00

³ V znesek KS za TC 7 niso vključena sredstva CEF = 159.787.792,00 EUR.

⁴ V znesek ESS za TC 8 niso vključena sredstva YEI = 9.211.536,00 EUR.

Določanje prednosti in delitev sredstev kar najbolj upošteva uresničevanje strategije EU 2020. Za doseganje ciljev strategije bodo sredstva kohezijske politike za obdobje 2014–2020 namenjena naslednjim **prednostnim področjem**:

- vlaganje v raziskave, razvoj in inovacije (RRI), konkurenčnost, zaposlovanje in usposabljanje (ESRR in ESS)
- infrastruktura za doseganje boljšega stanja okolja, trajnostno rabo energije in trajnostno mobilnost ter učinkovito upravljanje virov (KS, ESRR)

Slovenija bo okoli **80 % sredstev ESRR osredotočila** (kohezijska regija vzhodna Slovenija 77 % in kohezijska regija zahodna Slovenija 83 %) za področja RRI, konkurenčnosti, IKT in nizkoogljično družbo, medtem ko bo za področja zaposlovanja in vseživljenjskega učenja dodeljenih **70 % sredstev ESS** (v povprečju na ravni obeh kohezijskih regij). Glede na razlike v razvitosti med kohezijsko regijo zahodna Slovenija in kohezijsko regijo vzhodna Slovenija je osredotočenost v področju RRI in konkurenčnost nižja in namenja več kot **20 % sredstev** področjem za prilagajanje podnebnim spremembam, boljšega stanja okolja in biotske raznovrstnosti, izgradnje infrastrukture za trajnostno mobilnost ter socialno vključenost in institucionalno zmogljivost. Vsebinsko bodo v večjem obsegu podprta področja v skladu z usmeritvami strategije pametne specializacije, v manjšem pa tudi področja, ki zdaj še niso prepoznana, bodo pa v prihodnje spoznana kot ključna na podlagi razvojnih potencialov. V predlogu razreza je **socialnemu vključevanju namenjenih 21 % sredstev ESS in okoli 3,2 % sredstev ESRR** (aktivacija, socialno podjetništvo in deinstitucionalizacija dolgotrajne oskrbe ter ukrepi na področju zdravja). Delež sredstev ESS se v primerjavi s sedanjim obdobjem zaradi razmer na trgu dela (negativni trendi) in slabšega socialno-ekonomskega položaja v državi bistveno ne spreminja. V predlogu so prepoznane naslednje **prednostne naložbe ESS**, in sicer **80 % v kohezijski regiji zahodna Slovenija in 74 % v kohezijski regiji vzhodna Slovenija**.

Sredstva Kohezijskega sklada bodo usmerjena v izgradnjo okoljske in prometne infrastrukture ter trajnostno rabo energije. Ob tem je treba slediti ciljem, ki pozitivno vplivajo na uresničevanje ciljev podnebno-energetskega paketa in so nujni za izvajanje uredb EU. Potrebne so investicije v razmerjih, ki ne bodo povzročala med sabo izključujočih se (»trade off«) učinkov med posameznimi ukrepi. V okviru kohezijskih sredstev so zajeta tudi sredstva, povezana z **instrumentom za povezovanje Evrope – CEF (159,8 mio. evrov), ki so namenjena izključno prometnim projektom**. Za učinkovito izvajanje tega instrumenta je ključnega pomena pravočasna in dobra pripravljenost projektov (sredstva dodeliti projektom prometne infrastrukture do konca leta 2016).

12.2 Ocena vrednosti Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020

Na podlagi razpoložljivih informacij smo ocenili finančno vrednost ORP Spodnje Podravje 2014-2020. Izbrali smo pristop od spodaj navzgor ali t.i. »bottom-up« pristop, kjer smo na podlagi evidentiranih projektov poskušali oceniti celotno vrednost Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020.

ZRS Bistra Ptuj je skupaj z Mariborsko razvojno agencijo vse deležnike pozvala k predložitvi projektnih predlogov v skladu z naprej pripravljenim obrazcem. Na osnovi predloženih projektov in opredeljenih prioritet Spodnjega Podravja je bila pripravljena ocena vrednosti ORP Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020. Finančna ocena identificiranih projektnih predlogov, po posameznih investicijskih področjih, je razvidna iz tabele v nadaljevanju.

Skupna vrednost vseh predloženih projektov za obdobje 2014-2020 znaša **2.595.161.065,32**

Tabela 91: Ocena finančne vrednosti predloga Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje 2014-2020 (v €)

Razvojna prioriteta ORP Spodnje Podravje 2014-2020	Investicijsko področje ORP Spodnje Podravje 2014-2020	Število projektov	v €			
			EU sredstva + državni proračun	Ostali viri	Skupaj	
SKUPAJ VREDNOST ORP SPODNJE PODRAVJE 2014-2020		141	1.416.591.538,88	1.178.569.526,44	2.595.161.065,32	
Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij		19	94.994.877,28	31.835.722,72	126.830.600,00	
	IP I/1: Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja	9	41.317.362,00	11.386.638,00	52.704.000,00	
	IP I/2: Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo	4	49.200.000,00	18.520.000,00	67.720.000,00	
	IP I/3: Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva	1	356.000,00	89.000,00	445.000,00	
	IP I/4: Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij s potencialom rasti	1	362.300,00	157.700,00	520.000,00	
	IP I/5: Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev	4	3.759.215,28	1.682.384,72	5.441.600,00	
Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo		49	1.101.835.669,09	965.954.994,53	2.067.791.268,04	
	Varstvo okolja in učinkovita raba virov		19	360.865.874,22	205.796.524,00	566.663.002,64
		IP II/1: Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)	10	352.707.590,52	203.576.000,00	556.284.192,94
		IP II/2: Prostorski razvoj (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)	7	6.060.383,70	1.630.424,00	7.690.809,70
		IP II/3: Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti	2	2.097.900,00	590.100,00	2.688.000,00
	Prehod na nizkoogljično gospodarstvo		16	355.906.945,50	741.694.090,50	1.097.601.036,00
		IP II/4: Naložbe v učinkovito rabo energije - URE (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)	10	319.719.445,50	718.881.590,50	1.038.601.036,00
		IP II/5: Naložbe v energetsko izrabo obnovljivih virov energije - OVE	6	36.187.500,00	22.812.500,00	59.000.000,00
	Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti		14	385.062.849,37	18.464.380,03	403.527.229,40
		IP II/6: Razvoj prometne infrastrukture	7	355.539.844,37	3.588.385,03	359.128.229,40
	IP II/7: Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti	7	29.523.005,00	14.875.995,00	44.399.000,00	

Razvojna prioriteta ORP Spodnje Podravje 2014-2020	Investicijsko področje ORP Spodnje Podravje 2014-2020	Število projektov	v €			
			EU sredstva + državni proračun	Ostali viri	Skupaj	
Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja		43	190.736.265,05	156.724.904,66	347.168.179,70	
		39	161.202.778,85	128.750.318,86	289.478.107,70	
	Razvoj turizma, kulture in umetnosti	IP III/1: Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management	5	4.305.229,00	1.268.951,00	5.574.180,00
		IP III/2: Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja	7	39.320.793,90	17.468.073,05	56.788.876,94
		IP III/3: Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine	7	9.043.344,00	4.688.368,00	13.731.712,00
		IP III/4: Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo	20	108.533.411,95	105.324.926,81	213.383.338,76
	Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva		4	29.533.486,20	27.974.585,80	57.690.072,00
		IP III/5: Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere	2	14.264.250,00	4.748.750,00	19.195.000,00
		IP III/6: Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig	2	15.269.236,20	23.225.835,80	38.495.072,00
	Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje		30	29.024.727,46	24.356.290,17	53.371.017,58
		22	27.428.922,34	23.245.976,55	50.664.898,84	
Vključujoča družba		IP IV/1: Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela	0	0,00	0,00	0,00
		IP IV/2: Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva	0	0,00	0,00	0,00
		IP IV/3: Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev	9	12.519.876,34	8.795.453,55	21.315.329,89
		IP IV/4: Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva	7	9.133.700,00	7.406.900,00	16.542.600,00
		IP IV/5: Aktivno staranje in medgeneracijski centri	5	4.275.346,00	1.043.623,00	5.306.968,95
		IP IV/6: Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč	1	1.500.000,00	6.000.000,00	7.500.000,00
Znanje			8	1.595.805,12	1.110.313,62	2.706.118,74
		IP IV/7: Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj	6	1.043.805,12	972.313,62	2.016.118,74
		IP IV/8: Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja	2	552.000,00	138.000,00	690.000,00

Število projektov	Skupna vrednost projektov v EUR	EU skladi + državni proračun	Ostali viri financiranja	
			Občinski proračun / lastna sredstva	Ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)
Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij				
19	126.830.600,00	94.994.877,28	23.625.722,72	8.210.000,00
Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo				
49	2.067.791.268,04	1.101.835.669,09	612.905.396,95	353.050.000,00
Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja				
43	347.168.179,70	190.736.265,05	53.802.524,46	102.922.380,20
Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje				
30	53.371.017,58	29.024.727,46	19.246.050,17	5.110.240,00
SKUPAJ OBMOČNI RAZVOJNI PROGRAM SPODNJE PODRAVJE 2014-2020				
141	2.595.161.065,32	1.416.591.538,88	709.579.694,30	468.989.832,14

Razvojna prioriteta	Število projektov	Skupna vrednost projektov v EUR	EU skladi + državni proračun	Ostali viri financiranja	
				Občinski proračun / lastna sredstva	Ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)
Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij					
	19	126.830.600,0	94.994.877,28	23.625.722,72	8.210.000,00
Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo					
Varstvo okolja in učinkovita raba virov	19	566.663.002,64	360.865.874,22	122.746.926,42	83.050.000,00
Prehod na nizkoogljično gospodarstvo	16	1.097.601.036,00	355.906.945,50	476.694.090,50	265.000.000,00
Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti	14	403.527.229,40	385.062.849,37	13.464.380,03	5.000.000,00
Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja					
Razvoj turizma, kulture in umetnosti	39	289.478.107,70	161.202.778,85	49.053.774,46	79.696.544,40
Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva	4	57.690.072,00	29.533.486,20	4.748.750,00	23.225.835,80
Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje					
Vključujoča družba	22	50.664.898,84	27.428.922,34	18.147.736,55	5.098.240,00
Znanje	8	2.706.118,74	1.595.805,12	1.098.313,62	12.000,00
SKUPAJ OBMOČNI RAZVOJNI PROGRAM SPODNJE PODRAVJE 2014-2020					
	141	2.595.161.065,32	1.416.591.538,88	709.579.694,30	468.989.832,14

12.3 Ostali potencialni viri financiranja

12.3.1 Program razvoja podeželja

Zaradi omejenih javnofinančnih sredstev je potrebno pridobiti finančna sredstva za projekte tudi iz ostalih virov. Zraven sredstev kohezijske politike bo zelo pomemben vir sredstev program razvoja podeželja. Eden od pomembnih ciljev bodoče politike razvoja podeželja je celovitejši pristop k razvojnim izzivom podeželskih območij in v tem okviru še posebej ustvarjanje pogojev za ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest.

Program razvoja podeželja 2014–2020 se v pretežni meri financira iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ki prispeva 838 mio evrov, preostali del sredstev dodaja Slovenija iz državnega proračuna. Skupaj je na voljo za izvajanje PRP 2014–2020 1,11 mrd evrov.

Tabela 92: Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljeh na nacionalni ravni za Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)

TEMATSKI CILJ	EKSRP v €
Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	24.126.000,00
Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti	7.500.000,00
Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	238.948.972,00
Podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih	
Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanje in obvladanje tveganj	206.323.170,00
Ohranjanje in varstvo okolja ter spodbujanje trajnostne rabe virov	206.323.170,00
Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah	
Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja ter mobilnosti delovne sile	77.790.000,00
Spodbujanje socialnega vključevanja in boj proti revščini ter kakršni koli diskriminaciji	41.892.491,00
Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti in vseživljenjsko učenje	10.000.000,00
Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in zainteresirane strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi	
Tehnična pomoč	24.946.000,00
SKUPAJ EKSRP 2014-2020	837.849.803,00

V okviru Programa razvoja podeželja se bo v obdobju 2014–2020 izvajalo 13 ukrepov, določeni izmed njih so razdeljeni v več podukrepov.

Tabela 93: Ukrepi programa razvoja podeželja 2014–2020

UKREP PRP 2014-2020	Podukrep PRP 2014-2020
Prenos znanja	Usposabljanje in pridobivanje strokovnih znanj Demonstracijski projekti
Pomoč pri uporabi storitev svetovanja	Pomoč pri uporabi storitev svetovanja
Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila	Sodelovanje v shemah, vzpostavljenih na podlagi EU zakonodaje, nacionalne sheme, prostovoljne sheme, za katere država članica prizna, da so v skladu s smernicami EU Dejavnosti informiranja in promocije, ki jih izvajajo skupine proizvajalcev na notranjem trgu
Naložbe v osnovna sredstva	Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva Naložbe, ki zadevajo predelavo in trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva
Razvoj kmetij in podjetij	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti
Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa	Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa
Skupine in organizacije proizvajalcev	Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev na področjih kmetijstva in gozdarstva
Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila	Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila
Ekološko kmetovanje	Izvajanje ekološkega kmetovanja ali preusmeritve v ekološko kmetovanje
Plačila območjem z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami	Plačila območjem z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami
Dobrobit živali	Plačila za izvajanje ukrepa Dobrobit živali
Sodelovanje	Sodelovanje
LEADER	

12.3.2 Izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost

V programskem obdobju 2014–2020 je predvidena uporaba instrumenta »lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost« v okviru treh skladov, in sicer EKSRP, ESPR in ESRR (v nadaljnjem besedilu: ESI skladi).

Pri izvajanju skupnega pristopa CLLD je v finančni perspektivi 2014–2020 izziv predvsem krepitev in povečanje usposobljenosti lokalnih razvojnih partnerstev in krepitev partnerskega razvojnega odločanja kot načina za usmerjeno in usklajeno reševanje razvojnih izzivov lokalnih podeželskih območij na najnižji ravni tudi s pomočjo javnih sredstev. Povečanje participativnega odločanja in prevzemanja odgovornosti ter pobud za lasten razvoj je prav tako pomemben izziv, s katerim se bodo srečavale lokalne akcijske skupine in tudi država.

V okviru izvajanja skupnega pristopa CLLD bodo vsi zainteresirani za potrebe potrditve izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v letu 2014 pozvani, da pripravijo Strategijo lokalnega razvoja (SLR).

K pospeševanju lokalnega razvoja podeželskih območij bo LAS pristopil preko štirih tematskih področij ukrepanja (ustanavljanje novih delovnih mest, osnovne storitve na podeželju, varstvo okolja in ohranjanje narave in večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin), ki jih je organ upravljanja identificiral na podlagi SWOT analize. Razporeditev prioritet po posameznih tematskih področjih ukrepanja pa je odvisno od lokalnega prebivalstva, ki bo določilo težišča med tematskimi področji ukrepanja. LAS morajo ob pripravi SLR upoštevati, da vsebina SLR sledi prednostnim nalogam politike razvoja podeželja, opredeljenim na ravni EU. Ravno tako pa LAS ob pripravi SLR upoštevajo, da vsebina SLR sledi prednostnim nalogam regionalne politike, opredeljenim v regionalnih razvojnih programih in drugim razvojnim dokumentom na lokalni, državni in EU ravni.

Pristop CLLD se bo izvajal v okviru enotnega tematskega cilja 9 (spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršnikoli diskriminaciji), prispeval pa bo tudi k uresničevanju ostalih tematskih ciljev za sklade ESI. Z usklajenim in doslednim delovanjem med skladi se bodo reševali predvsem izzivi na področju povečanja konkurenčnosti, nedostopnost posameznih delov Slovenije in s tem socialna izključenost prebivalstva v bolj oddaljenih območjih, problematika depopulacije zaradi neustrezne oskrbe z lokalno infrastrukturo, problematika revščine in krepitev socialne komponente v smislu socialne vključenosti, aktivacije in sodelovanja različnih družbenih skupin v fazah priprave, odločanja in izvajanja tovrstnih projektov. To bo prispevalo k večji lokalni in regionalni kohezivnosti ter s tem k širšim ciljem lokalnega razvoja ter posledično k rasti in delovnim mestom, kot osnovnim strateškim ciljem Evropa 2020. Posebna pozornost bo pri tem namenjena tudi problemskim območjem po zakonu, ki ureja spodbujanje skladnega regionalnega razvoja ter območjem posebnega ohranjanja narave.

Za izvajanje skupnega lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost bo **iz naslova ESPR namenjenih 5 milijonov eurov**. Za izvajanje skupnega lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost bo **iz naslova ESRR bo namenjenih 30 milijonov** eurov in bo prispeval k tematskim ciljem:

- TC3 povečanje konkurenčnosti MSP,
- TC 4 podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih,
- TC 6 ohranjanje in varstvo biotske raznovrstnosti.

Glavni cilji, ki jih želi Slovenija doseči z uporabo sredstev ESRR so:

- povečanje konkurenčnosti,
- spodbujanje okolju prijaznega gospodarstva, temelječega na učinkoviti rabi virov,
- povečanje inovativnosti,
- povečanje dostopnosti do storitev na lokalni ravni,
- krepitev podpornega okolja za delovanje podjetij,
- podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih in
- ohranjanje in varstvo biotske raznovrstnosti

12.3.3 Čezmejno in transnacionalno sodelovanje

Pomemben vir sredstev bodo tudi čezmejni in transnacionalni projekti.

Načrtovanje in izvajanje ukrepov teritorialnega sodelovanja v Podravju ima v obdobju 2014 – 2020 štiri cilje:

1. Doseči razvojne presežke v sodelovanju s čezmejnimi/medregionalnimi/transnacionalnimi partnerji;
2. Udejanjiti nove in koristne rešitve v skupnem družbenem polju;
3. Doseči kvalitetno sodelovanje četverne spirale oz. medinstitucionalnega povezovanja (akademska, podjetniška, upravna sfera in končni uporabniki/koristniki);
4. Povezati projektne partnerje in deležnike teritorialnega sodelovanja v Podravju z namenom bolj usklajenega delovanja in povezovanja in posledično večjega učinka na regionalni razvoj, kar je moč storiti ob ustrezni informacijski platformi kot tudi rabi socialnih omrežij.

Čezmejno sodelovanje v Podravju 2014 – 2020

Z namenom koncentracije sredstev in posledično doseganje učinkov v čezmejnem prostoru, postavlja Podravska razvojna regija v ospredje čezmejnega sodelovanja na meji z Avstrijo, Hrvaško in Madžarsko pet tematskih ciljev in prednostnih naložb, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Tabela 94: Prednostne naložbe CBC 2014 – 2020 v Podravski razvojni regiji

Evropa 2020	Tematski cilj	Prednostna naložba
Pametna rast	Izboljšanje konkurenčnosti MSP	<ol style="list-style-type: none"> 1. spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij, vključno s podjetniškimi inkubatorji; 2. podpiranje vzpostavljanja in širjenja naprednih zmogljivosti za razvoj izdelkov in storitev; 3. podpiranje zmogljivosti MSP za rast na regionalnih, nacionalnih in mednarodnih trgih ter za vključitev pri inovacijskih procesih.
Trajnostna rast	Ohranjanje in varstvo okolja ter spodbujanje učinkovite rabe virov	<ol style="list-style-type: none"> 1. ohranjanje, varstvo, promocija in razvijanje naravne in kulturne dediščine; 2. varovanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem Natura 2000 in zelenimi infrastrukturami; 3. podpiranje prehoda industrije na z viri gospodarno gospodarstvo, spodbujanje zelene rasti, ekoloških inovacij in upravljanja okoljske učinkovitosti v javnem in zasebnem sektorju.
Pametna in vključujoča rast	Spodbujanje socialne vključenosti ter boj proti revščini in kakršnikoli diskriminaciji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vlaganje v zdravstveno in socialno infrastrukturo, ki prispeva k razvoju na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zmanjšanje neenakosti pri zdravstvenem statusu, spodbujanje socialne vključenosti z lažjim dostopom do družbenih, kulturnih in rekreacijskih storitev ter prehod z institucionalnih storitev na skupnostne oblike storitev; 2. zagotavljanje podpore socialnim podjetjem; 3. vlaganje v okviru strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost.
Pametna in vključujoča rast	Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile	<ol style="list-style-type: none"> 1. podpiranje razvoja podjetniških inkubatorjev, investicijska pomoč za samozaposlitev, mikro podjetja in ustanavljanje podjetij; 2. podpiranje zaposlovanju prijazne rasti z razvojem endogenih potencialov v okviru teritorialne strategije za določena območja, vključno s preobrazbo nazadujočih industrijskih regij ter boljšim dostopom do specifičnih naravnih in kulturnih virov in razvoj le-teh; 3. podpora pobudam za lokalni razvoj in pomoč strukturam, ki opravljajo sosedske storitve za ustvarjanje delovnih mest.
Pametna in vključujoča rast	Investicije v izobraževanje, veščine in vseživljenjsko učenje	Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti in vseživljenjsko učenje z razvojem infrastrukture za izobraževanje in usposabljanje.

Transnacionalno sodelovanje

Transnacionalni programi, v katerih sodeluje Slovenija v obdobju 2014 – 2020, vključujejo: Podonavski program, Jadransko-Jonski program, Centralno Evropo, Alpski prostor in Mediteran. Transnacionalni programi so usklajeni z makroregijami (območji, poslanstvom in vsebinami). Vsi programi so v Sloveniji centralizirani na nacionalni ravni.

Makroregije

Slovenija v obdobju 2014 – 2020 sodeluje v treh makroregijah: Alpski, Podonavski in Jadransko-Jonski. V vseh treh je upravičena do sodelovanja celotna država, tj. upravičenci iz vseh slovenskih regij.

Centralna Evropa 2020

V okviru programa Centralna Evropa 2020 sodeluje 9 držav, in sicer Avstrija, Češka, Nemčija, Madžarska, Italija, Poljska, Slovaška, Slovenija in Hrvaška. V okviru programa so opredeljene 4 prioritetne osi:
 Prioritetna os 1 – “sodelovanje na inovacijah da postane Centralna Evropa bolj konkurenčna”
 Prioritetna os 2 – “Sodelovanje na področju nizko-ogljicnih strategij centralne Evrope”
 Prioritetna os 3 – “Sodelovanje za naravne in kulturne vire za trajnostno rast v CE”
 Prioritetna os 4 – “Sodelovanje pri transportu za boljšo povezanost CE”

Program Mediteran

V programu Mediteran sodeluje 10 držav: Portugalska, Španija, Francija, Italija, Slovenija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Makedonija, Albanija in Grčija. V obdobju 2014 – 2020 so prioritete območja Mediteran 2014 – 2020 promoviranje trajnostne rasti na območju, in sicer z razvijanjem inovativnih konceptov in primerov dobrih praks, smotrno uporabo naravnih virov in podporo družbeni integraciji na temeljih integriranih in teritorialno osnovanih pristopih sodelovanja.

Tabela 95: Prioritete območja Mediteran 2014 - 2020

Prioritete območja MEDITERAN 2014-2020 so promoviranje trajnostne rasti na območju Mediterana (MED): * Razvijanje inovativnih konceptov in primerov in praks * Smotrna uporaba naravnih virov * Podpora družbeni integraciji na temeljih integriranih in teritorialno osnovanih pristopih sodelovanja.							
Prioritetna os 1		Prioritetna os 2		Prioritetna os 3		Prioritetna os 4	
Promoviranje MED inovativnih zmogljivosti za razvoj pametne in trajnostne rasti		Razvijanje nizko-ogljicnih strategij in energetske učinkovitosti na specifičnih MED območjih: mesta, otoki, oddaljena območja		Varovanje in promoviranje mediteranskih naravnih in kulturnih virov		Krepitev upravljanja mediteranskega območja	
<i>Določeni cilji</i>							
IP 1.B	Povečanje transnacionalnih aktivnosti inovativnih grozdom in mrež ključnih sektorjev območja MED	IP 4.C	Krepitev kompetenc za boljše energijsko upravljanje javnih stavb na transnacionalnem nivoju	IP 6.C	Krepiti trajnostno razvojne politike za učinkovitejšo valorizacijo naravnih virov in kulturne dediščine na obalnem in pomorskih območjih (vključno s tveganji in turizmom)	TO 11	Podpreti procese krepitve in razvoja multilateralnih koordinacijskih okvirjev na območju MED za skupne odzive na skupne izzive
		IP 4.E.1	Povečan delež obnovljivih lokalnih virov energije v strategijah in načrtih mešane uporabe energije MED območja	IP 6.D	Ohranjanje biotske raznolikosti in naravnih ekosistemov s krepitvijo upravljanja in mreženja zaščiteneh področji		
			IP 4.E.2	Povečana sposobnost uporabe obstoječih nizko-ogljicnih transportnih sistemov in multimodalnih povezav med njimi			TF 18.2.2014, Marseilles

Medregionalni programi 2014 – 2020

INTERREG Europa

V obdobju 2014-2020 lahko podravski prijavitelji sodelujejo v programu INTERREG Europa (bivši INTERREG IVC).

Glavni cilj programa medregionalnega sodelovanja INTERREG EUROPE 2014-2020 je, da pomaga evropskim regijam izboljšati oblikovanje politik na regionalnem nivoju ter njihovo izvajanje v okviru operativnih programov Cilja 1 in programov sodelovanja evropskega teritorialnega sodelovanja s pomočjo izmenjave, razširjanja in prenosa izkušenj, znanja in dobrih praks med evropskimi regijami. Program evropskega teritorialnega sodelovanja pokriva celotno območje Evropske unije, Norveško in Švico in je sofinanciran v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) v višini 359 milijonov evrov za obdobje 2014-2020.

Sodelovanje v okviru medregionalnega programa INTERREG EUROPE bo potekalo na 4 vsebinskih področjih: 1. Raziskave, tehnološki razvoj in inovacije 2. Konkurenčnost MSP 3. Nizkoogljično gospodarstvo 4. Okolje in učinkovita raba virov

URBACT III

URBACT III je program, namenjen izmenjavi in učenju ter promociji trajnostnega urbanega razvoja. Evropskim mestom omogoča sodelovanja in razvoj rešitev, ki se nanašajo na urbane izzive ter izmenjavo dobrih praks, izkušenj in rešitev z vsemi vključenimi deležniki urbanih politik v Evropi.

V programu sodeluje 28 držav članic EU ter Norveška in Švica.

URBACT III postavlja v ospredje štiri glavne cilje:

1. krepitev zmogljivosti za izvedbo politik (izboljšanje kapacitet mest pri upravljanju trajnostnih urbanih politik in praks na integriran in participativen način)
2. Oblikovanje politik: izboljšanje dizajna trajnostnih strategij in akcijskih načrtov v mestih
3. Izvedba politik: izboljšanje izvedbe integriranih in trajnostnih urbanih strategij in akcijskih načrtov v mestih
4. Ustvarjanje in delitev znanj: zagotavljanje da praktiki in odločevalci na vseh nivojih imajo dostop do znanj in prenosa le-tega, in sicer na vseh aspektih trajnostnega urbanega razvoja.

INTERACT 2014 – 2020

Program INTERACT je namenjen predvsem administraciji, ki se ukvarja z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem teritorialnih programov.

ESPON

V obdobju 2014 – 2020 bo ESPON nadaljeval z utrjevanjem Evropske teritorialne opazovalne mreže, hkrati pa skrbel za implementacijo pan-evropskih politik primerljivih, zanesljivih in sistematičnih teritorialnih dokazov.

Koncept programa sodelovanja do 2020 izpostavlja pet specifičnih ciljev za dejavnosti, izvedene v obdobju od 2014 naprej, in sicer z namenom, da bi: (1) teritorialne dokaze pridobili s pomočjo uporabljenih raziskav; (2) nadgradili prenos znanja in podporo uporabnikom ciljnih analiz in povzetkov politik/delovnih verzij dokumentov; (3) izboljšano teritorialno opazovanje Evrope in orodja za analizo; (4) razširjen doseg in dvig teritorialnih analiz; ter (5) vzpostavitev bolj usmerjenega toka administrativnih struktur, ki bi pravočasno vnesli rezultate analiz v politične procese.

12.3.4 Centralizirani programi

Zraven decentraliziranih programov so za programsko obdobje 2014-2020 pomembni tudi centralizirani programi. Na nekaterih področjih (kreativne industrije, kultura, varstvo narave) so centralizirani programi lahko pomemben vir sredstev za izvajanje projektov, vključenih v Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020.

Tabela 96: Centralizirani programi EU 2014-2020

PROGRAM	OSREDOTOČENJE
Obzorje 2020	Odlična znanost, konkurenčna industrija, boljša družba
COSME	Podjetništvo in konkurenčnost SMP, povezava na Obzorje 2020
Connecting Europe Facility	Energetika, transport, širokopasovne povezave, digitalna omrežja
Life +	Okolje, učinkovita raba virov; biodiverziteta in narava; upravljanje z okoljem in inormiranje
Programme for Social Change and Innovation (PSCI)	Celovit program za zaposlovanje, socialno politiko in vključenost
Creative Europe	Kulturne in kreativne industrije
ERASMUS for All	Program za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport (238 mio EUR)
Health for Growth	Inovativni in vzdržni zdravstveni sistemi, izboljššan dostop do zdravstvenega varstva, promocija zdravja
Youth Employment initiative	Boj z brezposelnostjo mladih

12.3.5 Regionalne državne pomoči

Pri spodbujanju razvoja na ravni regije imajo pomembno vlogo regionalne državne pomoči. Medtem, ko sta bili upravičenost in višina sofinanciranja v preteklem programskem obdobju določeni na ravni države, sta v obdobju 2014-2020 določeni na ravni obeh kohezijskih regij.

V smernicah za državno regionalno pomoč za obdobje 2014-2020 je Evropska komisija določila merila za opredelitev območij, ki izpolnjujejo pogoje za dodelitev državne regionalne pomoči iz člena 107(3)(a) in (c) Pogodbe EU. Območja, ki izpolnjujejo te pogoje in jih država članica želi določiti kot območje 'a' ali 'c', morajo biti opredeljena v karti državnih pomoči, ki mora biti deklarirana Evropski komisiji in jo mora Komisija odobriti, preden se lahko regionalna pomoč odobri podjetjem, ki so na teh območjih. Karta določa tudi najvišje intenzivnosti pomoči, ki se uporabljajo na teh območjih. Sheme regionalnih pomoči morajo biti tudi sestavni del regionalne razvojne strategije z jasno določenimi cilji ter prispevati k njegovemu doseganju.

Za Slovenijo je bil v Prilogi I Smernic 2014-2020 določen delež prebivalstva, ki je upravičen do regionalnih državnih pomoči, po področjih (Tabela spodaj).

Tabela 97: Deleži prebivalstva, upravičeni do regionalne državne pomoči za obdobje 2014-2020

SLOVENIJA	REGIJA NUTS 2	BDP NA PREBIVALCA	% PREBIVALSTVA DRŽAVE
Območje 'a'	SI01 Vzhodna Slovenija	71,67	52,92 %
Predhodno opredeljena območja 'c'	SI02 Zahodna Slovenija	104	47,08 %
Celotni upravičen delež prebivalstva			100,00 %

Vir: Smernice o regionalni državni pomoči za obdobje 2014-2020

Celotna **Vzhodna Slovenija** je (po klasifikaciji NUTS 2) uvrščena v **območje 'a'**, celotna Zahodna Slovenija p v območje 'c'. V primerjavi z programskim obdobjem 2007-2013 je v obdobju 2014-2020 tako prišlo do unižanja regionalnih državnih pomoči. Intenzivnost regionalnih državnih pomoči po kohezijskih regijah za obdobje 2014-2020 prikazujemo v spodnji tabeli.

Tabela 98: Intenzivnost regionalnih državnih pomoči

Velikost podjetja	1.1.2007–30.06.2014	1.7.2014-31.12.2017		1.1.2018-31.12.2020	
	Slovenija	Vzhodna Slovenija	Zahodna Slovenija	Vzhodna Slovenija	Zahodna Slovenija
Velika	30%	25%	15%	25%	10%
Srednja	40%	35%	25%	35%	20%
Mala	50%	45%	35%	45%	30%

Intenzivnost pomoči na območjih 'a' (Vzhodna Slovenija) ne sme presegati 25% bruto ekvivalenta nepovratnih sredstev za regije NUTS2, katerih BDP na prebivalca je višji od 60% povprečja EU-27. Intenzivnost na območjih 'c' (zahodna Slovenija) pa ne sme presegati 10% bruto ekvivalenta nepovratnih sredstev, vendar se v nekdanjih območjih 'a' (Zahodna Slovenija) lahko poveča za do 5% od 1. julija 2014 do 31. decembra 2017. tako določene najvišje stopnje intenzivnosti pomoči se lahko povečajo za največ 20% za mala podjetja oziroma največ 10% za srednje velika podjetja. »Bruto ekvivalent nepovratnih sredstev« pri tem, pomeni diskontirano vrednost pomoči, izraženo kot odstotek diskontirane vrednosti upravičenih stroškov, kot se izračuna v času dodelitve pomoči na podlagi referenčne mere, ki se uporablja v času dodelitve. Zvišane stopnje intenzivnosti pomoči za mala in srednje velika podjetja se ne bodo uporabljale za pomoč, odobreno za velike naložbene projekte, pri čemer 2veliknaložbeni projekt« pomeni začetno naložbo z upravičenimi stroški, ki presegajo 50 milijonov EUR, izračunano na osnovi cen in menjalnih tečajev na dan dodelitve pomoči.

13 PREDSTAVITEV PROJEKTOV OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PARTNERSTVA SPODNJE PODRAVJE

13.1 Vsebina predstavitev projektov Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje

13.1.1 Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij

RAZVOJNA PRIORITETA I:						
KONKURENČNO GOSPODARSTVO ZA RAST IN DELOVNA MESTA, VKLJUČNO S KREPITEVIJO RAZISKAV, TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA IN INOVACIJ						
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 1: Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja						
1	Obrtna cona v Dolanah	Občina Cirkulane	Občina Cirkulane	Občina Cirkulane	Za razvoj gospodarstva in podjetništva v občini Cirkulane se predvideva izgradnja obrtno poslovne cone, ki bi ponudila prostor in pogoje za razvoj podjetništva Aktivnosti projekta: nakup zemljišča, ureditev parcel , ureditev komunalnih priključkov in vodovodov, ureditev cestnih povezav	720.000,00
2	Industrijska cona Ptuj - širitev	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	podjetja	Poslovno-logistična cona je v strateškem delu prostorskih aktov predvidena vzhodno od Puhove ceste na površini cca 50 ha, prostor pa se bo zagotavljal fazno. Z zadnjimi spremembami prostorskega plana je za poslovno-logistično cono že namenjenih 6 ha, ki jih bo potrebno urediti z OPPN, v postopku sprejemanja OPN se odloča o naslednjih 10 ha. V skladu s potrebami se bodo urejale dodatne površine. Predvideno je, da se cca 50 % površin nameni za trgovsko dejavnost in cca 50 % za proizvodno dejavnost. Za vzpostavitev cone je potrebno zagotoviti komunalno opremljenost območja. Namen projekta je pritegniti tuje in domače investitorje v neposredno bližino Schengenske meje, razvoj poslovno-trgovske, industrijske in obrtne dejavnosti , zaposlitev domače in tuje delovne sile	16.500.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
3	Industrijska cona »ZAGREBŠKA«	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	podjetja	IC "Zagrebska" je namenjena naselitvi industrijskih podjetij s potrebo po industrijskem tiru (ta je delno že napeljan). Do območja širitve je pripeljana celotna komunalna infrastruktura. Izvedba bo pritegnila domače in tuje investitorje v neposredno bližino Schengenske meje, omogočila razvoj industrijske proizvodnje, zaposlitev domače in tuje delovne sile. Za vzpostavitev cone je potrebno zagotoviti komunalno opremljenost območja.	20.100.000,00
4	Medobčinska poslovno logistična cona	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občina Videm, občina Hajdina	Namen projekta je pritegniti tuje in domače investitorje v neposredno bližino Schengenske meje, razvoj poslovno-trgovske in industrijske dejavnosti, zaposlitev domače in tuje delovne sile.	9.184.000,00
5	Lameliran les	Občina Videm	Občina Videm	Občine Videm, Zavrč, Cirkulane, Podlehnik, Majšperk, Žetale, Makole	Proizvodnja/izdelava lameliranega les-lepljeni nosilci za vse vrste sodobnih gradenj, bo omogočila, da se ustvarijo nova zelena delovna mesta, ki bodo vključevala različne zaposlitvene profile s stopnjo od I. do VII. V tem prostoru trenutno ni nobene takšne proizvodnje. Hloderina iz tega dela Podravja še se vedno prodaja kot surovina – brez dodane vrednosti.	2.500.000,00
6	Obrtno poslovna cona	Občina Destrnik	Občina Destrnik		Občina bo uredila komunalno opremo poslovne cone: vodovod, meteorno kanalizacijo, javno razsvetljavo, odvodnjavanje in ceste znotraj cone in privabiti domače in tuje investitorje.	1.500.000,00
7	Industrijska cona Majšperk	Občina Majšperk	Občina Majšperk	podjetja	Cilj projekta je dokončna komunalna ureditev in širitev obstoječe industrijske cone in pritegnitev obstoječih in novih domačih ter tujih partnerjev in razvoj obrtne in industrijske dejavnosti. Cilj je dodatno zaposlovanje domače in tuje delovne sile	400.000,00
8	Center za razvoj podjetništva Naraplje	Občina Majšperk	Občina Majšperk		Izgradnja in oprema centra za mlade podjetnike, raziskovalce in start up podjetja, ki nimajo svojih zmogljivosti in prostorov. Oprema centra z IKT tehnologijo za uporabo podjetnikov. Ustvariti možnosti za začetek podjetništva v Haložah.	300.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
9	Poslovno obrtna cona Zavrč	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Kar nekaj podjetnikov, obrtnikov in samostojnih podjetnikov pa si želi razširiti svojo dejavnost, kar bi pomenilo nova delovna mesta ter s tem izboljšanje zaposlitvenih možnosti v občini. To bi imelo direkten vpliv na zaustavitev odseljavanja in izboljšanje demografskega ter s tem tudi socialnega in ekonomskega položaja občine. Ponudba zazidljivih in komunalno opremljenih zemljišč v občini Zavrč sploh ni. Prostorski plan sicer vsebuje dovolj površin namenjenih za razvoj poslovno gospodarskih in obrtnih površin in con, vendar so le-te zaradi razdrobljenosti lastniške strukture praktično nedosegljive. Ponudbe komunalno opremljenih ali vsaj delno komunalno opremljenih zemljišč pa ni. Na drugi strani pa je povpraševanje po ustreznih lokacijah za gradnjo poslovnih prostorov s strani podjetij in s.p. vse večje. Konkurenco pri ponudbi zazidljivih zemljišč sedaj predstavljalo sosednje občine kamor se je preselilo kar nekaj podjetnikov	1.500.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 2: Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo						
10	Inovativne odprte tehnologije - IOT	Univerza v Mariboru	Univerza v mariboru, ZRS Bistra Ptuj, MRA	Univerza v Mariboru gospodarske družbe, MRA, Mestna občina Maribor, Mestna občina Ptuj, občina Slovenska Bistrica Mestne občine SV Slovenije	Inovativne odprte tehnologije je razvojni projekt, katerega glavni cilj je ustvariti simbiozno povezavo med univerzo oz. raziskovalnimi organizacijami, gospodarstvom, podpornimi oz. razvojnimi organizacijami in lokalnimi skupnostmi skozi odprte inovacije in tehnologije. Implementacija IOT in doseganje glavnega cilja bo: povečalo število visokotehnoloških podjetij in povečalo konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij v regiji na osnovi razvoja in trženja novih inovativnih produktov, procesov, poslovnih modelov, itd.; ustvarilo nova delovna mesta z visoko dodano vrednostjo v regiji in s tem ustavilo beg možganov ter tako omogočilo dolgoročen razvoj regije, pri čemer bo omogočen pretok vrhunskega znanstvenega znanja iz univerzitetnega okolja v celotno regijo in s tem pospešeno prestrukturiranje razvojnih potencialov regije v naslednjih 5 letih. IOT povezuje tri dele, ki se med seboj dopolnjujejo in prepletajo ter nudijo celostno podporo raziskovalnemu in inovacijskemu procesu: Inovacijsko-podporni del, infrastrukturni del, vsebinski raziskovalno-razvojni del.	42.000.000,00
11	Tehnološki bionski razvojni park	LEA SPODNJE PODRAVJE	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj, občine Sp. Podravja, Višja šola za bioniko Ptuj, Visoka šola za bioniko Ptuj, ZRS Bistra Ptuj, LEA Spodnje Podravje, gospodarske družbe spodnjega Podravja (PP d.d., Talum d.d., Silkem d.o.o., Boxmark d.o.o., Komunalno podjetje Ptuj, Albin promotion d.o.o., Javne službe Ptuj d.o.o.	Namen projekta je vzpostaviti okolje za pospeševanje aplikativnega raziskovanja in razvoja novih inovativnih produktov z visoko dodano vrednostjo, ki jih bomo proizvajali v lokalnem okolju in lansirali na svetovni trg. Pri tem bomo povezali lokalno gospodarstvo, razvojno raziskovalne inštitucije ter Šolski center Ptuj (Bioniko in Mehatroniko). Cilji:- Vzpostavitev aplikativnega raziskovalnega in razvojnega okolja v Spodnjem Podravju; Prenos znanja, tehnologij in know-how iz razvitih okoljih na lokalni nivo; Povezava regijskega gospodarstva, Šolskega centra Ptuj, ZRS Bistra Ptuj in LEA Spodnje Podravje; Povezava raziskovalnih potencialov in inštitucij s tujimi raziskovalnimi organizacijami v skupnih raziskovalnih in razvojnih programih EU.	10.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
12	INDUSTRIJSKA PARK TALUM , Industrijski center za raziskave, razvoj in proizvodnjo tehnološko naprednih tehnologij, storitev in proizvodov TECHALUM	Talum d.d.	Talum d.d.	Silkem, Univerza v Mariboru, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Druge raziskovalne institucije, Tuja in domača podjetja, Občine	V petletnem razvojnem programu bo na področju industrijske cone Talum Kidričevo nastala industrijska razvojno tehnološka cona, ki bo podjetjem, ki se ukvarjajo z raziskavami, razvojem in proizvodnjo tehnološko naprednih proizvodov in tehnologij ponujala poslovno okolje, ki bo omogočalo medpodjetniško povezovanje in sodelovanje, izkoriščanje vzpostavljene prometne in energetske infrastrukture, dostop do aluminija v trdi in tekoči obliki, dostop do storitev (laboratorij, inštitut, vzdrževanje, servis, inženiring, administrativne storitve). TECHALUM bo tudi primerno okolje za aplikativno delovanje znanstvenih in izobraževalnih inštitucij, v smislu aplikativnega raziskovanja novih materialov in tehnologij.	15.000.000,00
13	Ustanovitev razvojnega centra za izdelavo stikalnih blokov	ABEL MONTAŽE, proizvodnja in industrijska montaža, d.o.o	ABEL MONTAŽE, proizvodnja in industrijska montaža, d.o.o	Gospodarske družbe iz Slovenije, Mladi raziskovalci, Zavodi in fakultete	Abel montaže d.o.o. je podjetje za proizvodnjo in industrijsko montažo. Ker so potrebe trga po kompleksnih proizvodih (stikalnih blokih) vse bolj različne in tudi omejene, je nujno združevanje najnovejših proizvodnih rešitev glede na zahteve naročnikov (stikalni bloki in konfekcionirani vodniki), projektantskih in elektroinštalacijskih tehnologij (avtomatizacija povezana z računalniško podprtim projektiranjem, predkonfekcioniranje vodnikov in vodniških sklopov, inteligentna ožičenja, avtomatska tehnika). Podjetje se namerava ukvarjati z razvojem novih in že uveljavljenih proizvodov. Za ta namen bomo ustanovili lasten razvojni oddelek, ki bo sestavljen iz izkušenih strokovnjakov iz različnih področij in inovatorjev. Poslanstvo podjetja je ponudba najsodobnejših rešitev in sistemov stikalnih blokov.	720.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 3: Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva						
14	Vzpostavitev celovitega programa za privabljanje neposrednih tujih naložb in pomoč pri internacionalizaciji v Spodnjem Podravju	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	zbornice, univerza, podporne institucije, lokalne skupnosti in gospodarski subjekti	Namen projekta je vzpostaviti specialistično in strokovno podporno okolje za neposredne tuje naložbe in internacionalizacijo v Spodnjem Podravju. Cilji projekta: Skupen in celovit nastop na tujih trgih bo dvignil ugled podravske gospodarstvenikov, ker jim bo prineslo sinergijske učinke v obliki več naročil, več sklenjenih poslov, večjega povpraševanja in posledično večjega zaposlovanja; Seznanitev tujih in domačih gospodarstvenikov ter partnerjev o perspektivnosti okolja; Promocija gospodarstvenikov in gospodarstva Podravja, vseh ostalih potencialov v Spodnjem Podravju (šolstvo, podporne institucije, občine); Poenoteno in skupno sinergijsko delovanje podjetij, ki delujejo na območju Spodnjega Podravja; Mreženje in povezovanje podjetij s sodelovanjem na skupnem projektu in v skupni predstavitvi.	445.000,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 4: Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij s potencialom rasti						
15	Start up Spodnje Podravje	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	Mestna občina Ptuj in druge občine Spodnjega Podravja, IRP Maribor (Tovarna podjetij), Šolski center Ptuj, ZAMŠ (Zavod Antona Martina Slomška), Klub ptujskih študentov	Konsolidirati storitve podpornih organizacij v enoten program Start:up Ptuj za bolj kakovostno, celovito, koordinirano, bolj uspešno in učinkovito podporno okolje za podjetništvo in gospodarsko rast na področju Spodnjega Podravja. Vzpostavitev bolj učinkovite podporne poslovne infrastrukture; Pospeševanje podjetništva in povečanje konkurenčnosti; Večja integracija R&R v podjetja; Pomoč tujim investitorjem; Pomoč pri internacionalizaciji; Popularizacija podjetništva kot možnost za kariero dodatna delovna mesta v malem gospodarstvu; Doseganje sinergije med podjetniki na področju turizma; Podpora socialnemu podjetništvu in socialni vključenosti posebnih skupin na trg dela in v podjetništvo..	520.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 5: Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev						
16	Projekt širokopasovne komunikacije v prostor	Občina Destrnik	Občina Destrnik	Občine Trnovska vas, Sveti Andraž, Juršinci	Omogočiti lokalni skupni dostop do širokopasovnega interneta;dvigniti kakovost bivanja v prostoru sodelujočih občin;ponuditi občanu in potencialno novemu občanu eno od nujno potrebnih funkcionalnosti, ko se odloča kje bo ustvarjal in živel;dvigniti gospodarsko aktivnost in ohraniti poseljenost;z izgradnjo komunikacijskega omrežja postaviti nujno infrastrukturo za nadaljnji razvoj vseh področij življenja in dela v lokalnih skupnostih in regiji med katere neogibno sodi tudi Portala regionalnega informiranja.	2.541.600,00
17	Mobilna participacija virtualne skupnosti	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občini Kidričevo in Starše	Namen projekta je vzpostaviti enotno in celovito okolje, za mobilno participacijo virtualne skupnosti v procesih odločanja in delovanja občine. Gre za sprejemanje, obvladovanje, obdelovanje in preglednost javnih pobud, mnenj in ocen, vse s ciljem izražanja javnega mnenja ter uresničevanje pobud e-demokracije. Stanje infrastrukture, cest, objektov, črna odlagališča smeti, pomanjkljivosti in druge zaznane težave, napake in problemi v lokalnem okolju se preko računalnikov, javno dostopnih točk in mobilnih naprav posredujejo na občino, kjer se jih ustrezno obravnava.	300.000,00
18	Brezžični dostop do elektronskih storitev (Wi-Fi), četrte generacije - LTE	Občina Videm	Občina Videm	Občine Videm, Zavrč, Cirkulane, Podlehnik, Majšper, Žetale, Makole	S projektom se želi doseči pokritost vseh gospodinjstev z LTE (Long Term Evolution - dolgoročna evolucija). Omogočiti, zavodom, gospodarskim družbam, civilnim združenjem in drugim dostop do elektronskih medijev in svetovnega spleta; Omogočiti sodobne poti do izobraževanja in znanja.	2.450.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
19	Infopoints, i.	II4 d.o.o.	II4 d.o.o.	Novi Zato. Ptuj - Samo M. Strelec, Mateja Toplak, Rina Zemljič	Infopoints je projekt, s katerim bi vse kulturne spomenike in druge turistično zanimive lokacije v nekem mestu (v nadaljevanju i-točke) opremili s QR kodami in omogočili obiskovalcem i-točk, da s pomočjo pametnega telefona ali tablice izvejo več o posameznih i-točkah. Poudarek je na video vsebinah in enostavnosti uporabe. Uporabnik mora samo prebrati želeno QR kodo in že mu je na voljo video, kjer se mu prikažejo avdio-vizualne vsebine o želeni i-točki. Infopoints je projekt, s katerim bi vse kulturne spomenike in druge turistično zanimive lokacije v nekem mestu (v nadaljevanju i-točke) opremili s QR kodami in omogočili obiskovalcem i-točk, da s pomočjo pametnega telefona ali tablice izvejo več o posameznih i-točkah. Poudarek je na video vsebinah in enostavnosti uporabe. Uporabnik mora samo prebrati želeno QR kodo in že mu je na voljo video, kjer se mu prikažejo avdio-vizualne vsebine o želeni i-točki.	150.000,00

13.1.2 Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo

RAZVOJNA PRIORITETA II:						
VARSTVO OKOLJA IN UČINKOVITA RABA VIROV TER PREHOD NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO						
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Varstvo okolja in učinkovita raba virov						
Investicijsko področje -IP 1: Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)						
1	Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Destrnik	Občina Destrnik	Občina Destrnik		Osnovni namen projekta je zmanjšanje onesnaženih podtalij z odpadnimi komunalnimi vodami in posledično zmanjšanje onesnaženja virov pitne vode. Cilji: Zagotovitev kvalitetnega odvajanja in čiščenja fekalnih voda, izboljšanje učinka čiščenja, zmanjševanje emisij v vode iz komunalnih virov onesnaževanja, izločanje biološko razgradljivih in nevarnih odpadkov, sanacija virov onesnaževanja iz naselij.	9.604.073,54
2	Eko industrijska cona	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občine Spodnjega Podravja, gospodarske službe, Javni zavodi, javna podjetja	Dravsko in Ptujsko polje predstavlja enega izmed največjih rezervatov pitne vode, ki je onesnažen z nitrati, nitriti ter pesticidi. S celovitim pristopom k sanaciji onesnaževalcev okolja želimo vzpostaviti investicijski in upravljalni management, ki bi vzpostavil ustrezno tehnološko in ekonomsko opravičljivo rešitev. Predlagana projektna ideja ponuja reševanje okoljskih problemov na ekonomsko zanimiv način. S celovitim pristopom k sanaciji onesnaževalcev okolja želimo vzpostaviti investicijski in upravljalni management, ki bi vzpostavil ustrezno tehnološko in ekonomsko opravičljivo rešitev. Povezovanje gospodarskih in javnih subjektov, ki povezani v grozd na ekonomsko učinkovit način prestrukturirajo posamezne proizvodne procese – novi sintezni produkti, okolju prijazna vzreja divjadi, pridobivanje lesne biomase, uporaba komunalnih in industrijskih odpadkov za pridobivanje toplotne in električne energije, ki jo potrebujemo v posameznih fazah proizvodnje.	457.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
3	Nadgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke - CERO Gajke	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občine Spodnjega Podravja	Projekt obsega gradnjo objektov za obdelavo biološko razgradljivih komunalnih odpadkov z anaerobno digestijo, gradnjo II. faze odlagalnih polj na površini cca 4,5 ha in povečanje kapacitet I. faze odlagalnih polj z nadvišanjem. Izvedba omogoča obdelavo mešanih komunalnih odpadkov s sortiranjem na lahko in težko frakcijo in predelavo težke frakcije v skladu z veljavno zakonodajo. S tem se bodo postopoma zmanjšale količine odloženih odpadkov na 20% od zbrane količine vseh odpadkov. Zadostilo se bo zahtevam naše in evropske zakonodaje, da bo med odloženimi odpadki manj biološko razgradljivih odpadkov, istočasno pa s snovno in energetske izrabo odpadkov zagotavljamo energetske samozadostnost centra za ravnanje z odpadki. Reševanje problema ravnanja s komunalnimi odpadki in zadostitev zakonskim zahtevam.	27.864.172,40
4	Reciklaža (elektronske naprave in IKT) – sekundarne surovine	Občina Videm	Občina Videm	Občina Videm, Zavrč, Cirkulane, Podlehnik, Majšperk, Žetale, Makole	Organizirano zbiranje sekundarnih surovin in razbremenitev okolja z odsluženo elektronsko opremo.	1.540.000,00
5	Izgradnja kanalizacijskega sistema in sofinanciranje malih čistilnih naprav	Občina Majšperk	Občina Majšperk	občani, podjetniki	Izgradnja manjših kanalizacijskih sistemov in sofinanciranje nakupa malih individualnih čistilnih naprav. V okviru projekta želimo zagotoviti čim ugodnejše pogoje občanom, za nakup čistilnih naprav za namen individualne rabe.	2.400.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
6	Čiščenje odpadne vode z naravnimi čistilnimi sistemi v razpršenih naseljih	Mednarodni center za ekoremediacije	Mednarodni center za ekoremediacije	občina Makole, občina Majšperk, občina Poljčane	NČS imajo sposobnost iz odpadne vode odstraniti številne skupine onesnaževal, ki se pojavljajo v gospodinskih odpadnih vodah. Ti onesnaževalci povzročajo bolezni, patogenov in najpogosteje predstavljajo suspendirane sedimente, organske snovi, hranila, kot so dušik in fosfor, težke kovine in organske kemikalije. Večjih naravnih procesov, ki se pojavljajo v naravnih sistemih vključujejo sedimentacijo (usedanje trdnih delcev), privzemanje rastlin, bakterijsko razgradnjo in kemijsko adsorpcijo (vezavo). Ti procesi pomagajo odstraniti fizične, biološke in kemične nečistoče iz odpadne vode. Izkoriščanju naravnih procesov za zdravljenje odpadne vode zagotavlja dodane koristi. Ti sistemi so lahko zasnovani tako, da so estetsko privlačni in jih je mogoče vključiti v podobo krajine. Podobno kot gnojilo, visoka vsebnost hranil odpadne vode podpira gosto rast rastlin, zato so območja navadno tudi bujno poraščena. Za rast je najbolje, da uporabite domorodne rastline, ki imajo sposobnost akumuliranja hranil v zimskem in poletnem času. Možno je uporabiti tudi več različnih rastlinskih vrst, tudi okrasne rastline.	427.000,00
7	Celovita obnova vodovodnega sistema Spodnjega Podravja	Komunalno podjetje Ptuj d.d.	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj, občine Destrnik, Dornava, Gorišnica, Juršinci, Kidričevo, Majšperk, Videm pri Ptuj, Zavrč, Hajdina Markovci, Podlehnik, Sv. Andraž, trnovska vas, Žetale, Cirkulane, Sv. Trojica, Cerkenjak, Starše	Namen projekta bo izboljšanje kvalitete pitne vode, zmanjšanje vodnih izgub in povečanje kakovosti oskrbe s pitno vodo. Posledično se bodo potrebe po črpanju iz glavnega črpališča Skorba zmanjšale (izgradnja globinskega vodnjaka Brstje), kar pomeni, da bo tudi kvaliteta pitne vode v I. tlačni coni boljša. Predvsem pa bo izgradnja globinskega vodnjaka Brstje dodatna varnost naše vodo-oskrbe, saj bo vodnjak neodvisen vodni vir in tako ločen od našega glavnega črpališča Skorba. Izboljšanje kvalitete pitne vode, zmanjšanje vodnih izgub in povečanje kakovosti in varnosti oskrbe s pitno vodo.	39.391.892,00
8	Sofinanciranje malih čistilnih naprav	Občina Destrnik	Občina Destrnik		Izgradnja malih čistilnih naprav povsod tam, kjer kanalizacijsko omrežje po občini ne bo zgrajeno.	750.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
9	Dokončanje javne kanalizacije v Spodnjem Podravju v aglomeracijah nad 2.000 PE	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občina Markovci, Občina Hajdina, Komunalno podjetje Ptuj d.d.	Na območju Spodnjega Podravja je 6 aglomeracij katerih velikost je nad 2.000 PE. Od teh je v treh javno kanalizacijsko omrežje že v celoti izvedeno ali je v gradnji, v preostalih treh pa ga želimo dokončati v okviru tega projekta. Vso predvideno kanalizacijsko omrežje, bo po navezavi na obstoječo kanalizacijo, povezano s čistilnima napravama, pri katerih se je ob izvedbi že upoštevalo obremenitve iz celotnih območij, kjer moramo izvesti kanalizacijo sedaj. Objekti čiščenja odpadnih vod so torej že izvedeni.	8.257.055,00
10	Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Videm	Občina Videm	Občina Videm		Izgradnja kanalizacijskega omrežja z črpališči v dolžini 17.366 m. Zakonodaja s področja odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda sledi zahtevam predpisov EU in zahteva, da se zagotovi, kjer je to mogoče priključitev na kanalizacijsko omrežje.	9.050.000,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 2: Prostorski razvoj (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)						
11	Protipoplavna ureditev porečja Ptuijske Drave (državni projekt)	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Protipoplavna ureditev porečja Ptuijske Drave – nadaljevanje aktivnosti celovite protipoplavne ureditve porečja Drave – zmanjševanje poplavne ogroženosti OPVP Spodnji Duplex in OPVP Ptuj.	
12	Vodnogospodarska ureditev Dravinje na odseku Stogovci - Koritno	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ureditev protipoplavnih nasipov ob Dravinji (državni projekt že v teku)	2.662.556,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
13	Urbana regija Drava	Umarh d.o.o.	Umarh d.o.o.	ZRS Bistra Ptuj, SOU Spodnje Podravje, MRA	Vključenost predloga programa poselitve med Mariborom in Ptujem kot razvojna priložnost v Regionalni razvojni program, ki mu lahko sledi izdelava regionalnega prostorskega načrta. Z realizacijo poselitve med Mariborom in Ptujem želimo dokazati, da je v našem okolju možna urbanizacija, ki je trajnostna in sonaravno za sonaravna ter zasnovana tako, da daje ugodne pogoje za bivanje v današnjem času. Dodano vrednost poselitvenemu območju daje stik z reko Dravo – parkovno rekreativna ureditev ter povezava z mehkim turizmom na območju nature 2000.	1.500.000,00
14	Izgradnja visokovodnih zadrževalnikov v dolini potoka Rogoznica	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občina Destrnik	Z zadrževalniki na območju Rogozniške doline bi se gorvodno zadržale visoke vode in preprečile razlivanje pri Ptuj v poplavno ogroženi industrijski coni ob Puhovi in v stanovanjskem območju v Budini. Priporočena lokacija je za en zadrževalnik na območju občine Destrnik in za drugega v Žabjaku.	1.062.000,00
15	Priprava regionalnih prostorskih izhodišč kot strokovnih podlag za prostorsko načrtovanje	Skupna občinska uprava za občine Spodnje Podravje	Skupna občinska uprava za občine Spodnje Podravje	Občine Spodnjega Podravja	Projekt bo vzpostavil sistem stanja prostora na območju Spodnjega Podravja z identifikacijo ključnih naravnih in ustvarjenih lastnosti prostora. V sklopu projekta se bodo izdelale sektorske strokovne podlage, ki se bodo kasneje v skladu s potrebami smiselno vključevale v pripravo prostorskih aktov lokalnih skupnosti ali celo regionalnega prostorskega načrta. Ideja temelji predvsem na zavedanju, da je potrebno prostor obravnavati kompleksno in da (predvsem) naravni pojavi ne poznajo administrativnih meja, ampak se odvijajo v območju lastnega vplivnega območja razvijajo ne glede na teritorialno in administrativno razdelitev. S projektom želimo celoviteje obvladovati pojave v prostoru in na tej podlagi dolgoročno ustrezneje usmerjati dejavnosti v prostoru.	900.000,00
16	Urbanistično arhitekturna ureditev vaškega jedra	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Cilji projekta: ureditev večnamenskega javnega prostora za medgeneracijsko druženje, zunanja ureditev z dodatno zunanjo osvetlitvijo, ureditev okolice in ureditev zelenih površin, povečanje možnosti razvoja turizma in podeželja.	366.253,70

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
17	Gramoznica Pleterje – trajnostna in celovita regeneracija	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo, Občina Starše, Boson d.o.o., Talum d.d.	Zavarovati območje pred nevarnostmi in vzpostaviti v poletnih mesecih nadzorovano zadrževanje v območju. Vzpostaviti turistično privlačno območje gramoznice, gozdnega parka in dvigniti prepoznavnost občine in regije. V okviru Gozdnega parka so potencialno možne naslednje dejavnosti, ki jih bodo med seboj povezovali sprehajalne gozdne poti: hiške na drevesih, jurta in šotorišče po principu samozadostnosti in OVE, območje za lokostrelstvo, paintball, adrenalinski park, botanični vrt (naravne zdravilne zeli), učne in sprehajalne poti, jahanje v naravi, labirint v naravi, energijske točke in sproščanje v naravi, medgeneracijske točke.	1.200.000,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 3: Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti						
18	Trajnostno upravljanje z zavarovanimi območji narave in vključitev v turistično ponudbo	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občina Hajdina, Občina Markovci, Občina Videm, Zavod za varstvo narave, Območna enota Maribor, DOPPS, turistična, športna in druga društva, turistični in drugi gospodarski subjekti, turistične in ogledne kmetije, šole in druge izobraževalne organizacije, ZRS BISTRA Ptuj – RDO Ptuj-Ormož, ribiči, DEM, Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj, SOU Sp. Podravje	Regija Sp. Podravje je postala zanimiva srednjeevropska turistična destinacija, ki ponuja s svojimi naravnimi danostmi, s kulturno dediščino, z geografsko lego, z obstoječo in rastočo kakovostno turistično ponudbo ter gostoljubnostjo raznolike možnosti za trajnostni razvoj turizma v regiji. Na območju regije Sp. Podravje je veliko območij narave, ki so v slovenskem merilu in tudi širše, posebna in zanimiva z najrazličnejših vidikov. V okviru projekta bomo zavarovana in varovana območja narave vključili v turistično ponudbo širšega regijskega območja, ki pa doslej ni vključevala veliko naravoslovnih vsebin. Projekt promovira naravni način življenja, gibanje v naravi, spoznavanje zavarovanih območij in drugo. Oblikovanje novih integralnih turističnih produktov na temo narave in voda poudarja prednost naše destinacije, ki je bogata z naravno in kulturno dediščino, s čisto pitno vodo ter zdravilno termalno vodo. Obljublja doživetje območij zaščitene narave, biotske raznovrstnosti in posebnosti.	2.338.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
19	Vzpostavitev nacionalnega centra za Naturo 2000 v Dravinjski dolini	Mednarodni center za ekoremediacije	Mednarodni center za ekoremediacije	Občina Makole, Občina Poljčane in Občina Majšperk, v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor	Ker ima Dravinjska dolina zaradi poplavnosti reke Dravinje in bližine Krajinskega parka Boč – Donačka gora kar 60 % zavarovanih površin in ker je že vzpostavljena izobraževalno-raziskovalna ter turistična infrastruktura, predlagamo še vzpostavitev nacionalnega centra za Naturo 2000. S tem bi Dravinjsko dolino in širšo regijo postavili v središče raziskav, učnega turizma, samooskrbe in razvojnih pilotnih projektov, ki bi jih lahko opravljali na tem območju zaradi razpoložljivih potencialov	350.000,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Prehod na nizkoogljično gospodarstvo						
Investicijsko področje -IP 4: Naložbe v učinkovito rabo energije - URE (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)						
20	Izgradnja raziskovalne geotermalne vrtine Cirkulane	Občina Cirkulane	Občina Cirkulane	Gospodarske družbe	Predvideva se izgradnja raziskovalne geotermalne vrtine v dolžini 2200 m. Cilj:zagotovitev energetskih potreb prebivalstva in povečanje turističnih zmogljivosti širšega območja.	1.200.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
21	Tehnološki center za okoljske tehnologije	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Znanstveno-raziskovalno središče Bistra, Javne službe Ptuj, d. o. o., Komunalno podjetje Ptuj d. d., Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo	V okviru tehnološkega centra se načrtujejo kapacitete na področju infrastrukture, človeških virov in predelovalnih obratov. 1. Infrastruktura na površini 1261 m ² bo obsegala laboratorijske površine, prostore za management, IKT in analitsko-raziskovalno opremo ter izobraževalno infrastrukturo. 2. Razvoj kapacitet človeških virov - izvedba doktorskih disertacij s področja okoljskih vsebin in program usposabljanj in izobraževanja za strokovnjake v partnerskih podjetjih in institucijah. 3. Spremljajoči predelovalni obrati so namenjeni za predelavo elektronskih odpadkov (2400 m ²), predelavo alu odpadkov (800 m ²) in predelavo gradbenih odpadkov (2500 m ²). Izvedba bo prispevala k doseganju regionalnih razvojnih ciljev in vplivala na dvig konkurenčnosti okoljskega sektorja v Sloveniji, kar bo doseženo z učinkovitejšim prenosom znanja. Center bo reševal okoljsko problematiko Spodnjega Podravja pa tudi širše SV Slovenije, pridobljeno znanje pa se bo tržilo	26.980.000,00
22	Geotermalna energija	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Gospodarske družbe	Zagotovitev energetske samooskrbnosti in neodvisnost od dogajanj na svetovnem energetskem tržišču in izraba trajnega vira energije. Globoke vrtine (tudi 2500 m oz. 5000 m) omogočajo dostop do vroče vode oz. vročih kamnin, preko katerih se črpa voda, se ogreje in črpa ponovno na površje, kjer se uporabi za pridobivanje energije, ki se odda v elektroomrežje, in toplote, ki se uporabi za ogrevanje stavb ali v tehnološke in kmetijske namene.	1.000.000.000,00
23	Poskusne geotermalne vrtine	Občina Majšperk	Občina Majšperk	gospodarske družbe	S poskusno geotermalno vrtino priti do natančnih podatkov o temperaturi termalne vode pod površjem za namene ogrevanja javnih in stanovanjskih stavb. Z izrabo geotermalne energije zmanjšati izpuste toplogrednih plinov v okolje.	1.000.000,00
24	Energetska sanacija javnih zgradb-kulturnega, zdravstvenega doma in občinske zgradbe	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Izvedba energetske sanacije zgradb, in sicer z izolacijo fasade in stropa, montažo termostatskih ventilov in hidravličnim uravnoteženjem radiatorskega sistema, vgradnjo toplotne črpalke ter vgradnjo merilnih instrumentov za vodenje energetskega monitoringa.	921.082,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
25	Energetska sanacija javne zgradbe –mrliške vežice	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Javni objekt leži na južnem zahodnem delu hriba ob robu vasi. Stavba zajema klet, pritličje in mansardo. Stene so zgrajene iz opeke. Na objektih bo izvedena energetska obnova, ki se nanaša na ureditev fasade, ureditev podstrešja, ki se nanaša na izvedbo izolacije strehe, ter izgradnjo kotlovnice z vgradnjo toplotne črpalke. Občina želi investirati v energetska sanacija stavbe (ureditev fasade, ureditev podstrešne izolacije, posodobitev sistema ogrevanja z vgradnjo toplotne črpalke za ogrevanje prostorov ter sanitarne vode, izgradnja kotlovnice in vgradnja toplotne črpalke) in s tem zagotoviti energetska ustreznost objektov.	356.464,00
26	Energetska sanacija javnih zgradb-osnovne šole z vrcem	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Projekt zajema energetska učinkovito sanacijo obstoječe osnovne šole z vgradnjo toplotne črpalke za ogrevanje in sanitarne vode ter vgradnja termostatskih ventilov, energetska pregled stavb, energetska knjigovodstvo	233.830,00
27	Energetska rekonstrukcija javnih stavb v Spodnjem Podravju	LEA SPODNJE PODRAVJE	LEA SPODNJE PODRAVJE	Občine Spodnjega Podravja, Lea Spodnje Podravje, ZRS Bistra Ptuj	Namen projekta je energetska rekonstrukcija stavb v občinah Spodnjega Podravja, ki so potrebne določenih ukrepov z namenom znižanja stroškov in porabe energije, stroškov vzdrževanja energetskih sistemov. Prav tako se bodo v stavbah izboljšali mikroklimatski parametri toplotnega ugodja. Cilji: Izboljšanje toplotnih karakteristik stavb, prispevek k učinkovitejši rabi energije, znižanje porabe končne energije; Uvedba energetskega knjigovodstva za ciljno spremljanje porabe energije; Izboljšanje pogojev za delo zaposlenih in ostalih uporabnikov stavb; Izboljšanje pogojev za zdravstveno stanje uporabnikov stavb; Zagotovitev okolju prijaznih in energetska učinkovitih prostorskih pogojev; Prehod na obnovljive vire, kjer je to mogoče.	6.809.660,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
28	Energetska sanacija javnih zgradb (Volkmerjevega doma kulture, zdravstvenega doma, občinske stavbe, vežice, športne dvorane, šole)	Občina Destrnik	Občina Destrnik		V občini so naslednje javne stavbe, ki so potrebne energetske prenove (Volkmerjev dom kulture, Športna dvorana, Občinska stavba, vežica, zdravstveni dom in osnovna šola). Stavbe so potrebne določenih ukrepov z namenom znižanja stroškov porabe energije, stroškov vzdrževanja energetskih sistemov. V stavbah so vgrajena okna, ki niso izolativna. Fasade niso ustrezne debeline.	1.000.000,00
29	Energetsko učinkovita prenova javne razsvetljave	Občina Destrnik	Občina Destrnik		V skrbi za naravo in okolje želi občina zmanjšati svetlobno onesnaženje. V prvi fazi želi občina zamenjati sedanje svetilke z energetske varčnimi in čim manj škodljivimi okolju. Namen javne razsvetljave je zagotavljanje večje varnosti. Uporablja se za osvetljevanje javnih cest in javnih površin, pomembnejših objektov. Ker pa neustrezna javna razsvetljava povzroča veliko škode v okolju, je potrebno izvesti celovito prenavo.	100.000,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 5: Naložbe v energetske izrabo obnovljivih virov energije - OVE						
30	Lesna embalaža	Občina Videm	Občina Videm	Občine Videm, Zavrč, Cirkulane, Podlehnik, Majšperk, Žetale, Makole	Proizvodnja izdelkov iz lesa bo zagotovila, večnamensko sonaravno gospodarjenje z gozdovi, predelavo lesa, oblikovanje, proizvodnjo in prodajo lesnih izdelkov in komponent iz lesa ter, kot element, ki se pojavlja skozi celoten proces, izrabo lesnih ostankov in odpadkov za proizvodnjo energije.	2.500.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
31	Energetska izraba obnovljivih virov energije	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Gospodarske družbe, Javna podjetja, Javni zavodi, Lokalna energetska agencija	Z izgradnjo porabnika energentov (lesne biomase, RDF, mulja čistilne naprave) bi v regiji vzpostavili dobavno verigo odpadne lesne biomase in prešli na lastni energijski vir. S tem projektom bi lahko pokrivali 100 % potreb po toploti obeh daljinskih sistemov (Ptuj in Kidričevo), preostanek lesnih sekancev bomo porabili za proizvodnjo pelet in za potrebe planiranih daljinskih sistemov v občinah Spodnjega Podravja. Posledično bi ustanovili/zgradili še logistične centre in dislocirane obrate za proizvodnjo sekancev. S tem bi občine Spodnjega Podravja dobile dodatna zelena delovna mesta in povečali energetske samooskrbo.	15.000.000,00
32	Obrat za pridelavo sekancev in centralni energetska sistem za ogrevanje urbanega dela občine	Občina Majšperk	Občina Majšperk	občina Majšperk in gospodarske družbe	S postavitvijo obrata za pridelavo sekancev želimo spodbuditi k uporabi lesne biomase za namene ogrevanja. Na območju ni nobene kotlovnice na lesno biomaso, saj obstaja bojazen glede zagotavljanja količin energenta. Izboljšati izrabo OVE in zmanjšati stroške ogrevanja javnih in stanovanjskih stavb.	1.500.000,00
33	Oskrba okolja s toplotno energijo iz odpadnih materialov in surovin	Talum d.d.	Talum d.d.	druge gospodarske družbe (Silkem, Komunala Ptuj, Čisto mesto Ptuj, Saubermacher Slovenija...), 2. Lokalne skupnosti (Kidričevo, Hajdina, Ptuj,...)	V štiriletnem razvojnem programu bodo partnerske gospodarske družbe in okoliške občine vzpostavile napredne sisteme in procese toplotne obdelave odpadnih materialov in surovin ter s pomočjo njih posredovale toplotno energijo v lokalne in daljinske sisteme ogrevanja. Razen industrijske in gospodinjske rabe toplotne energije, bo slednja namenjena tudi turistični rabi (hoteli, športni parki,...). Projekt bo ponujal raziskovalcem in razvojnikom primerno raziskovalno okolje in odpiral možnosti za inovacije na področju razvoja novih (okoljskih) tehnologij termične obdelave odpadnih materialov in surovin, predvsem pa omogočil trajnostni razvoj gospodarskih družb, občin in celotne regije. Z izvedbo projekta se bodo bistveno zmanjšale obremenitve okolja v regiji z odpadnimi materiali, ki so sedaj ali odloženi na lokalnih ali oddaljenih deponijah in skladiščih, ali pa so celo transportirani v tujino in tam še ob plačilu pretvorjeni v uporabno toplotno energijo.	20.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
34	Inteligentna regija Spodnje Podravje	LEA SPODNJE PODRAVJE	LEA SPODNJE PODRAVJE	Mestna občina Ptuj, Občine Spodnjega Podravja, ZRS Bistra Ptuj, Lea Spodnje Podravje, lokalno gospodarstvo, upravljavci električnega omrežja, IKT podjetja	Namen projekta je vzpostaviti inteligentno regijo po načelu pametnih omrežij, ki bo v največji meri omogočala proizvodnjo toplotne in električne energije iz obnovljivih virov in njeno porabo na način, da bo možno te vire maksimalno izkoristiti. Cilji: Izdelava analize dejanskega stanja na področju proizvodnje in porabe energije v Spodnjem Podravju; Analiza pričakovanih zmogljivosti proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije v Spodnjem Podravju; Izdelava koncepta pametne regije; Vzpostavitev polnilnic električnih vozil (dvokolesnikov in avtomobilov); Vzpostavitev skladiščnih zmogljivosti energije (električne in toplotne); Postopna uvedba sistema inteligentnih omrežij v regijo.	10.000.000,00
35	Konzorcij lesne biomase Spodnje Podravje	LEA SPODNJE PODRAVJE	LEA SPODNJE PODRAVJE	Občine Spodnjega Podravja, Lea Spodnje Podravje, regijsko gospodarstvo, kmetije in lastniki gozdov, zadruga, investitorji	Namen projekta je vzpostaviti dobavno verigo lesnih sekancev na regionalnem nivoju in mreže sistemov DOLB in elektrarn na lesno biomaso. Cilji: Izraba lokalnih virov lesne biomase; Vzpostavitev dobavne verige lesne biomase na lokalnem in regionalnem nivoju; Vzpostavitev proizvodnje lesnih sekancev in logističnih centrov v občini Majšperk, MO Ptuj in v občini Trnovska vas; Izgraditev sistemov DOLB in elektrarn na lesno biomaso v občinah Žetale, Cirkulane, Majšperk, Videm, Gorišnica, Dornava, Podlehnik, Kidričevo, Cirkovce, Zavrč, Trnovska vas, MO Ptuj; Zagotovitev vsaj 60 % toplote iz regionalne lesne biomase za DOLB.	10.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti						
Investicijsko področje -IP 6: Razvoj prometne infrastrukture						
36	Izgradnja AC Draženci-Gruškovje (državni projekt)	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	Projekt je pripravljen za izvedbo in se bo predvidoma začel izvajati v letu 2015. Projekt Draženci–Gruškovje v dolžini 13 kilometrov pomeni dokončanje avtoceste A4, ki je edino ozko grlo na celotni trasi avtoceste, ki je del TEN - T omrežja. Na ta način bo vzpostavljena celotna avtocestna povezava med sosednjimi državami na tem območju in ena od ključnih povezav v smeri SZ – JV. Odprava ozkega grla je ključna za odpravo zastojev, ki predvsem v poletnih mesecih in pred večjimi prazniki popolnoma ustavijo promet v širši regiji od Maribora do Ptuja.	247.100.000,00
37	Hitra cesta Hajdina - Ormož	DARS d.d.	DARS d.d.	DARS d.d.	Izhodišče za HC Hajdina – Ormož je v Nacionalnem programu gradnje avtocestv Sloveniji, ki predvideva izgradnjo avtoceste do Ptuja (priključek Draženci), na odseku od Ptuja proti Ormožu pa izgradnjo ceste G1-2 (HC). Predmetni odsek prevzema funkcijo medregionalne povezave, kot učinkovita povezava med regionalnimi središči in funkcijo tranzitne povezave v smeri proti Hrvaški in delno Madžarski. Z izgradnjo HC Hajdina – Ormož bo razbremenjena obstoječa cesta G1-2, ki poteka severno od Ptujskega jezera, kanala HE Formin in Drave in ki je poleg prevzemanja daljinskega prometa med Ptujem in Središčem ob Dravi pomembna tudi kot lokalna povezava za vsa naselja med Ptujem in Ormožem. Razbremenjena bo tudi cesta R1-228 (Spuhlja - Zavrč), saj se med Zavrčem in Forminom predvideva navezovalna cesta na HC Hajdina – Ormož.	100.000.000,00
38	Cestno omrežje	Občina Destrnik	Občina Destrnik		Osnovni namen projekta je izgradnja cestnega omrežja.	2.828.806,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
39	Cestno omrežje	Občina Majšperk	Občina Majšperk		Modernizacija cestnega omrežja tako Lokalnih kot javnih cest zlasti na področju Nature 2000 in s tem zagotovitev razvoja dopolnilnih dejavnosti in turizma, ter skladen regionalni razvoj.	2.500.000,00
40	Ureditev prometne infrastrukture v občini Zavrč	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Rekonstrukcija lokalnic cest, javnih poti, pločnikov in javne razsvetljave v občini Zavrč	4.336.283,40
41	Cesta Zg. Leskovec Trdobjci - Sp. Gruškovje - Podlehnik	Občina Videm	Občina Videm		Modernizacija makadamske lokalne ceste s priključki. Modernizacija 12235 m lokalne ceste in s tem zagotovitev dostopa 120 gospodinjstvom in 15 gospodarskim subjektom do varnih prometnih povezav.	1.590.550,00
42	LC Dravinjski Vrh - Majski Vrh - -Podlehnik	Občina Videm	Občina Videm		Modernizacija 5943 m lokalne ceste in s tem zagotovitev dostopa 70 gospodinjstvom in 10 gospodarskim subjektom do varnih prometnih povezav. Zagotovitev osnovne infrastrukture za skladen gospodarski razvoj in turizem.	772.590,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 7: Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti						
43	Ureditev mestnega javnega prometa v Mestni občini Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	SOU Spodnje Podravje, LEA SPODNJE PODRAVJE, Mestna občina Ptuj, Javne službe Ptuj, SPVC MO Ptuj, UM, Fakulteta za gradbeništvo, drugi	Skozi MO Ptuj potekajo samo linije primestnega avtobusnega prometa, katere izvajalec je ARRIVA d.d. MO Ptuj je ena redkih občin, ki ne izvaja organiziranega avtobusnega prometa na svojem območju. Večino sredstev, ki jih MO Ptuj nameni za JPP, gre za medkrajevne linije, ki so se v preteklosti izkazali za zelo učinkovite – avtobusi vozijo s frekvenco ene ure. Zagotoviti trajnostni razvoj mobilnosti, ki zahteva poleg izboljšane ponudbe tudi kakovostnejšo infrastrukturo, ki bo potnikom omogočala prijetnejše čakanje na avtobuse, lažje vstopanje v in izstopanje iz avtobusa, ter ponujala ustrezne informacije preko sodobnejših informacijskih sistemov (elektronski vozni redi, časovna oddaljenost naslednjega avtobusa).	694.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
44	Spodbujanje trajnostne mobilnosti v Mestni občini Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj (oddelek GIK, NJS, ČS, DRUGI), LEA Spodnje Podravje, ZRS BistraPtuj, Javne službe Ptuj d.o.o., Komunalno podjetje Ptuj d.d., SPVC MO Ptuj, UM, Fakulteta za gradbeništvo, koncesionarji JPP (ARRIVA, drugi), vzgojno-izobraževalne institucije (vrtci, osnovne in srednje šole), Direkcija RS za ceste, drugi	Izziv je najti rešitev za uskladitev ekonomske rasti in socialnih zahtev po mobilnosti z okoljskimi in drugimi stroški prometa. Trajnostna mobilnost pomeni zagotavljanje učinkovite in enakopravne mobilnosti za vse ob minimizaciji nezaželenih stranskih učinkov. Z ukrepi prometne politike moramo zagotoviti, da je potreba vsakogar po premikanju zadovoljena, vendar ob nižjih stroških in manjših stranskih učinkih, tveganju in porabi naravnih virov. Na kratko: vodilo trajnostne mobilnosti je zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti in obenem zmanjšati promet. Vprašanje je, kako to doseči. Namen projekta je vzpostaviti trajnostni prometni sistem v mestu tako da: Zagotovimo dostopnost delovnih mest in storitev za vse; Izboljšamo varnost; Zmanjšamo onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabe energije; Povečamo učinkovitost in zmanjšati stroške potniškega in tovornega prevoza; Izboljšamo privlačnost in kakovost mestnega okolja; In s tem: Izboljšati kakovost bivanja; Povečati pozitivne učinke na okolje in zdravje; Izboljšati mobilnost in dostopnost; Izboljšati podobo občine.	24.105.000,00
45	Turistično rekreativna in kolesarska transverzala	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občini Kidričevo in Starše	S projektom želimo doseči privlačne rešitve, ki zagotavljajo lažjo prevoznost za mlade kolesarje, zagotoviti večjo prometno varnost za kolesarje in ostale udeležence v prometu ter omogočiti povezanost z drugim kolesarskim omrežjem. Projekt bo prispeval k zmanjšanju negativnih vplivov na okolje in s tem k izboljšanju življenjskih razmer ter ne nazadnje tudi k razvoju turizma.	500.000,00
46	Kolesarske poti	Občina Majšperk	Občina Majšperk	Občine: Poljčane, Makole, Videm pri Ptuj	Izgradnja kolesarskih poti ob regionalni cesti, ki povezuje navedene občine.	4.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
47	DRAVSKA KOLESARSKA POT	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	Občine Podravja (Ptuj, Hajdina, Markovci, Videm, Gorišnica, Zavrč, Cirkulane, Ormož, Središče ob Dravi),	Namen projekta je izgradnja potrebne infrastrukture Dravske kolesarske poti, oblikovati skupne čezmejne integralne turistične produkte, zagotoviti skupno tržno komuniciranje in vzpostaviti regijo kot območje kakovostnih turističnih produktov.	8.000.000,00
48	E-tehnološka magistrala (regija trajnostne mobilnosti)	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občine Slovenska Bistrica, Poljčane, Makole, Majšperk, Hajdina, Mestna občina Ptuj, Boson d.o.o., Talum d.d.	S projektom se predvideva vzpostavitev potrebne infrastrukture za uporabo električnih vozil v regiji in vzpostavitev razvoja gospodarskega sektorja trajnostne mobilnosti.	7.000.000,00
49	Kolesarsko omrežje	Občina Destričnik	Občina Destričnik		Ob zelo hitri in stalni rasti števila motornih vozil, je potrebno čim več pozornosti nameniti za boljšo varnost v prometu in zmanjševanju negativnih vplivov na okolje. Kolo omogoča za okolje najbolj sprejemljivo in prijazno mobilnost. Prednosti glede na druga prometna sredstva so predvsem zmanjševanje onesnaževanja zraka in hrupa. Občina je v zadnjem času vedno bolj obremenjena z motornimi vozili, zato ima namen zgraditi kolesarsko omrežje.	100.000,00

13.1.3 Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja

RAZVOJNA PRIORITETA III:						
TRAJNOSTNI TURIZEM IN RAZVOJ PODEŽELJA						
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Razvoj turizma, kulture in umetnosti						
Investicijsko področje -IP 1: Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management						
1	RDO-Podravsko-Ptujska-Ormoška regionalna destinacijska organizacija	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	občine Spodnjega Podravja, turistični gospodarski subjekti	Nadaljevanje z aktivnostmi na področju vzpostavljenih Podravsko-Ptujsko-Ormoške regionalne destinacijske organizacije	4.000.000,00
2	Mobilne e-storitve za trženje turistične ponudbe destinacije Podravje	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj, Zavod za turizem Maribor Pohorje, Urbanistični inštitut Republike Slovenije	Namen projekta je posodobitev tehnološke ravni na področju trženja Podravja kot turistične destinacije s pomočjo: 1. Razvoja in aplikacije novega znanja. 2. Razvoja novih e-storitev (mobilnih lokacijskih aplikacij).	450.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
3	Turistična signalizacija v Spodnjem Podravju – Ptujsko Ormoški regiji	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	Podravsko – Ptujsko - Ormoška RDO (27 občin spodnjega Podravja), Mestna občina Ptuj, Občina Ormož, preostalih 25 občin vključenih v RDO, podjetniki, ponudniki storitev na območju regijske destinacije	Projekt predstavlja po eni strani nadgradnjo in nujno nadaljevanje dosedanjih aktivnosti razvoja turizma v okviru turistične destinacije regije, po drugi strani pa vzpostavitev osnovne in nujne infrastrukture za delovanje turističnega sistema v regiji in nadaljnji razvoj turizma. Projekt predvideva snovanje in načrtovanje skupnega sistema za usmerjanje turistov in označevanje turističnih znamenitosti in ponudnikov v celotni regiji, skladno s sistemom blagovnih znamk dogovorjenih v destinaciji. Predviden projekt zajema razvoj in postavitev neprometne turistične signalizacije od ravni občestnih napovednih tabel, občestnih usmerjevalnih tabel do turističnih privlačnosti in ponudnikov in označevanja posameznih vrst turistične ponudbe. V okviru projekta se bo razdelal privlačen, funkcionalen in učinkovit sistem vodenja turistov in obiskovalcev od izhoda iz avtocest preko državnih in regionalnih cest do lokalnih, občinskih cest, vodenja po ulicah v mestih in vaseh vse do konkretnih turističnih privlačnosti in ponudnikov. Skozi območje spodnjega Podravja je namreč poteka izredno veliko mednarodnega tranzitnega prometa (več milijonov tranzitnih potnikov letno) v smeri S-J preko Pyhrnske avtoceste in tudi v smeri V-Z od Madžarske meje proti Ljubljani in Kopru, predvsem v času od pomladi do jeseni.	694.180,00
4	Model trženja ponudbe Turistične vasi Halonga (MTTVH-01/2013)	Klub HALONGA	Klub HALONGA	Konzorcij ponudnikov območja Turistične vasi HALONGA	Obstoječi ponudniki proizvodov in storitev na omejenem območju se vsak na svoj način predstavljajo in tržijo, kar pomeni majhna prepoznavnost, stroškovna neustreznost, nerentabilnost ,...skratka kljub nakazani perspektivnosti nemož vzpostaviti ali se vključiti v tržne sheme. - Celostna podoba ponudbe Turistične vasi HALONGA; - Povečanje dohodkovne sposobnosti ponudnikov; - Povečanje zaposlovanja, kot nove zaposlitve in razvoj dopolnilne dejavnosti.	30.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
5	Razvoj mladinskega turizma	Mestna občina Ptuj in Dijaški dom Ptuj	Mestna občina Ptuj in Dijaški dom Ptuj	ZRS Bistra Ptuj, CID Ptuj, Zavod za šport Ptuj, GIK Ptuj, Ptujске Vedute, KPŠ, DPM, DUUP- društvo umetnikov in ustvarjalcev, Aktiv ravnateljcev osnovnih in srednjih šol	Za razvoj mladinskega turizma potrebujemo kakovostne in cenovno nizke nastanitve - Dijaški dom Ptuj je vključen v Slovenski in mednarodni Youth Hostel sistem – Hostel POETOVIO (na Ptujju je še nekaj YH). Ob ponujeni namestitvi moramo začeti ponujati tudi dobre vsebine, ki bodo privabile mlade goste (nastanitev je pomembna, vendar brez vsebine je mladi ne bodo koristili). Danes mladi ne potujejo več samo zaradi zabave, ampak tudi zaradi pridobivanja novih znanj, spoznavanja življenja in dela kraja in pridobivanja novih izkušenj (šport, kultura, ekologija...). Na Ptujju in širši regiji imamo kakovostno izdelano turistično ponudbo, koledarje dogodkov...vse to želimo uporabiti in približati mlademu gostu. Izhajamo lahko iz Koncepta razvoja mladinskega turizma v Republiki Sloveniji (MŠŠ, Ljubljana, 2005), ki je namenjen spodbujanju mladinskega turizma, turističnim subjektom, mladinskim prenočiščem, dijaškim domovom, ki so vključeni v mladinski turizem v različnih turističnih destinacijah. Na Ptujju mladinski turizem ne živi dovolj, razen z izjemami mladih, ki »slučajno« preživijo pri nas dan ali dva. Odpraviti moramo posledice napak iz preteklosti in končati z zanemarjanjem tega področja dela z mladimi. Načrtovati želimo nov razvoj s povezovanjem vseh členov področja turistične ponudbe na Ptujju in v regiji (tudi med regijami in drugimi državami). Ne potrebujemo nove agencije, organizacije...potrebujemo nekaj mladih, ki bodo poskrbeli za izvajanje ciljev projekta (zaposleni so lahko v CID-u, MO Ptuj, Bistra Ptuj ali Hostlu Poetovio).	400.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 2: Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja						
6	RDO-Tematski parki	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj		<p>Projekt temelji na zasnovi in vzpostavitvi Tematskih parkov v destinaciji in organiziranem razvoju, promociji, prodaji integralnih turističnih produktov v destinaciji. Predvidene teme tematskih parkov v destinaciji bodo naslednje: Narava (NATURE), Aktivna doživetja (ACTIVE), Kulinarika in vino (GASTRONOMY), Kultura (CULTURE), Zdravje in dobro počutje (HEALTH&SELFNESS), Znanje (KNOWLEDGE&ENLIGHTMENTS), Dogodki in prireditve (EVENTS), Poslovni parki (BUSSINESS). Tematski parki temeljijo v destinaciji na že razvitih ali na novo vzpostavljenih atrakcijah. Pomen tematskega parka so doživetja, ki jih gost lahko vidi, začuti, okusi. V destinaciji se bo vzpostavilo do deset (10) tematskih parkov, ki bodo sposobni vsak zase pritegniti svojo ciljno skupino gostov na trgu. Tematski park je lahko vzpostavljen geografsko v eni sami občini oziroma se lahko več občin skupaj poveže in zgradi svoj Tematski park. Projekt temelji na zasnovi in vzpostavitvi Tematskih parkov v destinaciji in organiziranem razvoju, promociji, prodaji integralnih turističnih produktov v destinaciji. Predvidene teme tematskih parkov v destinaciji bodo naslednje: Narava (NATURE), Aktivna doživetja (ACTIVE), Kulinarika in vino (GASTRONOMY), Kultura (CULTURE), Zdravje in dobro počutje (HEALTH&SELFNESS), Znanje (KNOWLEDGE&ENLIGHTMENTS), Dogodki in prireditve (EVENTS), Poslovni parki (BUSSINESS). Tematski parki temeljijo v destinaciji na že razvitih ali na novo vzpostavljenih atrakcijah. Pomen tematskega parka so doživetja, ki jih gost lahko vidi, začuti, okusi. V destinaciji se bo vzpostavilo do deset (10) tematskih parkov.. Vsaka blagovna znamka bo v destinaciji imela vsaj en tematski park. Destinacija je razdeljena na štiri geografska področja oziroma blagovne znamke:1. Haloze, Naprej k naravi 2. Slovenske Gorice, Preprosto čudovite 3. Jeruzalem-Ormož, Pravljična sonca 4. Ptuj, zakladnica tisočletij. Tematski parki se bodo v destinaciji zasnovali na podlagi: izbranih Integralnih turističnih produktov v destinaciji (Mystic selfness, Mystic festivals, Rimska Poetovionia, Terra Parzival, Učilnica v naravi, Pravljična sonca in vina, Trdobjec-Aktivni pozitivni).</p>	14.346.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
7	Muzej in park vinske kulture	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	Perutnina Ptuj d.d., Conrad Fürst und Söhne - Ptuj, Podravsko – Ptujsko - Ormoška RDO (27 občin spodnjega Podravja), P&F Wineries, Hosting d.o.o., PE: Hotel Mitra, Sava Turizem d.d.- Terme Ptuj, KGZ Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Zgodovinski arhiv Ptuj, drugi ponudniki kulinarike in vina iz območja regije	V sklopu muzeja in parka vinske kulture se bo oblikoval sodobno zasnovan doživljajski muzej, ki bo povezal tri točke v zgodovinskem jedru Ptuja (Fürstovo hišo, Vinarski trg in ulice starega mestnega jedra) ter vinsko pokrajino in ponudnike v Halozah, Slovenskih goricah in Jeruzalemsko-ormoških goricah. V Fürstovi hiši želimo vzpostaviti sodobno muzejsko postavitve vinske kulture regije v kontekstu vseslovenske in svetovne vinske kulture, na Vinarskem trgu bomo predstavljali originalne elemente vinske kulture regije, znotraj ulic starega mestnega jedra pa bomo obudili in uredili lokale in točke za sodobno doživetje vinske kulture v tradicionalnem meščanskem okolju. V okviru muzeja se načrtuje več razstavno-prodajnih točk z regionalnimi in lokalnimi vinotekami, izborom kulinarične ponudbe in prodajo tipičnih dobrot regije. V Halozah, Slovenskih goricah in Jeruzalemsko-ormoških goricah bomo določili ponudnike in točke kulturnih in naravnih privlačnosti, ki bodo, skupaj z muzejem, tvorile park vinske kulture. V projekt bodo aktivno vključeni posamezni ponudniki, podjetniki iz omenjenega območja, ki bodo deležni dodatnega usposabljanja, strokovne in finančne pomoči pri vzpostavitvi ustrezne kakovosti ponudbe. Tako bomo na območju vsake geografske znamke določili vsaj deset ponudnikov oz. točk (glede na stopnjo razvitosti območja), kjer se bo oblikovalo jedro tipične ponudbe za tisto okolje. Vzoredno bo potekalo oblikovanje in vzpostavitev tematskih poti, ki bodo povezovala celoten park in muzej v njegovem središču in bodo poleg vinske in kulinarične ponudbe, spodbujale še možnost rekreacije ter raziskovanje zgodovine in običajev obiskanega območja. Pomemben del projekta je vzpostavitev »Akademije za vinsko kulturo in gastronomijo«. Akademija bo organizacija za praktično usposabljanje, izobraževanje in promocijo vinarstva in gastronomije regije.	6.525.17,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
8	Zgodbe ptujskih in ormoških hiš	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	Podravsko – Ptujsko - Ormoška RDO (27 občin spodnjega Podravja), MO Ptuj, Občina Ormož, Zgodovinski Arhiv Ptuj, Pokrajinski Muzej Ptuj, podjetniki, ponudniki storitev in lastniki hiš v starem mestnem jedru Ptuja in Ormoža	Projekt je zasnovan kot inovativna programska, komunikacijska infrastruktura oz. program za podporo razvoju in trženju na področju turizma v destinaciji spodnjega Podravja Ptujsko-Ormoški regiji. Staro mestno jedro mesta Ptuja in tudi Ormoža predstavlja prvovrstvo turistično privlačnost s področja kulturno zgodovinske dediščine. Žal pa bogastvo in izredno privlačne zgodbe te dediščine niso v najustreznejši meri in na privlačen način predstavljene turistom. Žal tudi domači prebivalci ne poznajo in ne vrednotijo dovolj te dediščine. Zaradi tega je valorizacija starih mestnih jeder obeh mest v turizmu na dokaj nizki ravni in so mestna jedra tudi vedno bolj zapuščena, kar lahko postopno izredno negativno vpliva tudi na njihovo turistično izrabo. S predmetnim projektom se oživlja dediščina starih mestnih jeder na način, da se za vse pomembne zgradbe (hiše) v mestu najprej opravi raziskava njihove tradicije, zgodovine, družin, ki so v njih živele in njihovih zgodb, aktivnosti, ki so v hišah potekale skozi stoletja, ipd. Na osnovi tega se pripravi privlačna in doživeta kratka in daljša zgodba skupaj z grafičnimi arhivskimi prilogami, ki temelji na zgodovinskih dejstvih a je decentno literarno obdelana, za vsako hišo. Kratka zgodba z grafičnimi prilogami se aplicira na primerno oblikovano označevalno tablo, ki se namesti iz ulične strani na ali ob hišo. Označba bo opremljena tudi s QR kodo povezano na daljšo zgodbo in dodatne grafične priloge zgodbe o hiši oz. internetno stranjo s predstavitev projekta »Zgodbe hiš«. Projekt se bo doživljal kot muzej zgodovinskih hiš in njihovih zgodb, ki jih bo vsak obiskovalec, turist in nenazadnje domačin doživljal s sprehodom skozi mesti Ptuj in Ormož.	202.987,26
9	»Gradimo razvoj - ohranjamo zeleno dediščino - občin Sp. Podravja« (grozd občin Sp. Podravja)	Občina Juršinci	Občina Juršinci	Občine Sp. Podravja:(Dornava, Gorišnica, Trnovska vas, Destrnik, Sv. Andraž, Juršinci, Markovci, Zavrč)	Osnovni namen izvedbe projekta je ustvarjanje mednarodne turistične blagovne znamke posodobitev cestnih odsekov, sprehajalnih ali kolesarskih poti, ureditev kom. infrastrukture (lahko tudi male čistilne naprave) na območju kjer se bi izvajali projekti, ureditev in posodobitev muzejev, razstavnih zbirk in drugih podobnih objektov...	14.900.720

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
10	Vinogradništvo v Halozah-etnološka-enološka zbirka	Občina Zavrč	Občina Zavrč	občine	Aktivnosti: Izgradnja prometne infrastrukture, Obnova kmečke hiše za enološko-etnološko zbirko, Izvedba prireditev (vincekova rez, dan odprtih vrat-trgatev, martinovanje. Namen projekta je izboljšati prepoznavnost regije z ohranitvijo kulturne dediščine (vinogradniška enološka-etnološka zbirka) z namenom vzpostavitve verig lokalnih pridelovalcev vin in prodaje na domu.	314.000,00
11	Oblikovanje funkcionalne regije turizma, obrti, podjetništva in kmetijstva	Občina Makole	Občina Makole	Občine Zavrč, Cirkulane, Videm, Podlehnik, Žetale, Majšperk, Poljčane, Slovenska Bistrica, Občina Hajdina, Rogatec, PALEMID d.o.o., AREMA – Visoka šola za regionalni menedžment, V regiji delujoča zainteresirana podjetja	Področje Dravinjske doline in še posebej Haloz je razvojno ogroženo, trendi za naprej kažejo še na poslabšanje. Posebej kritično je slabšanje demografske slike zaradi staranja prebivalstva, odseljevanja mladih in zaraščanje kmetijskih površin. Realizacija predlaganega projekta bi naj te trende obrnila.	20.250.000,00
12	Ptujska Gora kot integralni turistični produkt	občina Majšperk	občina Majšperk	Turistično društvo Ptujška Gora, Športno društvo Ptujška Gora	Ureditev vinoteke v prostorih TIC Ptujška Gora in rekreacijske infrastrukture na Ptujski Gori, povezava z lokalnimi ponudniki vin, oblikovanje produktov za degustacijo in prodajo vin v povezavi z romarskim turizmom in ponudba rekreacije gostom.	250.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 3: Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine						
13	Živo mesto - Revitalizacija starega mestnega jedra v mestu Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj		Projekt Živo mesto je namenjen povečanju atraktivnosti mestnega jedra mesta Ptuj na podlagi številnih dejavnosti, ki bodo tvorile celovito kulturno-turistično in vzgojno-izobraževalno ponudbo ter bodo v do sedaj degradirano staro mestno jedro mesta Ptuj vnesle urbani duh. Trenutno izpraznjenost starega mestnega jedra je potrebno prepoznati kot priložnost in jo kot tako tudi ponuditi tistim vsebinam, ki ustrezajo dolgoročnim razvojnim ciljem mesta in regije. Projekt Živo mesto se osredotoča na: spodbujanje urbanega razvoja v degradiranem mestnem jedru mesta Ptuj in na razvoj mesta Ptuj, kot urbanega središča regije; spodbujanje povezanosti med kulturnimi, turističnimi akterji ter lokalnimi pridelovalci in mladimi perspektivnimi podjetniki iz regije, t.j. vzpostavitev skupne turistično-kulturne in vzgojno-izobraževalne ponudbe regije in uveljavljanja mesta Ptuj in regije kot atraktivne urbane, turistične destinacije; spodbujanje kvalitete bivanja (s posebno pozornostjo za starejše občane); spodbujanje razvoja mreže gospodarskih in storitvenih dejavnosti za ustvarjanje novih, vzdržnih in trajnostno naravnanih delovnih mest (še posebej za mlade) in s tem prispevati k dvigu ekonomsko-socialnega in kulturno-turističnega kapitala regije. Za doseganje skupnega cilja operacije projekta regionalnega pomena	471.790,00
14	Arheološki muzej	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo. ZVKDS – Območna enota Maribor, Restavratorski center, Center za preventivno arheologijo, SAZU.	Izgradnja arheološkega muzeja in inštituta na območju Muzejskega trga za namene pridobitve prostorov za razstave, hrambo, urejanje in nadaljnje raziskave obsežnega fonda arheološkega gradiva.	8.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
15	Evropski model regijskega razvoja 2014-2020	Ustanova gandini Fundacija	Ustanova gandini Fundacija	Zgornje Podravje, Spodnje Podravje, Celjska regija, Hrvaška - obmejni kraji, Avstrija- regija Spodnje Štajerske. Vse občine regij	Projekt »Terra Parzival - Evropski model regijskega razvoja 2014-2020« (skrajšano: <i>Terra Parzival</i>) je inovativen regijski razvojni model, ki je usklajen z osnutkom Strategije Pametne specializacije 2014-2020 MGRT, Partnerskim sporazumom za Slovenijo - zeleno MGRT/MKO, Poročilom o razvoju 2013 UMAR, Regionalno razvojno strategijo in Regionalno razvojno strategijo NVO Podravja ter je kot tak tudi prepoznan s strani odgovornih ministrstev. Model deluje po ekonomsko-družbeni inovativni metodi »Makrovioline« in bo znotraj razširjenih medregijskih povezav (zgornje in spodnje Podravje, Celjska regija, obmejni deli Hrvaške in Avstrije) intenzivno naslavljal sedem področij ključnih aktivnosti, poimenovanih: 1. Umetnost&poslovnost&medicinski turizem, 2. Mladi in medgeneracijskost, 3. Platforma za civilne iniciative in nevladne organizacije, 4. Delavnice interdisciplinarne odličnosti, 5. Mitološka potovanja po regiji in Sloveniji, 6. Umetnost pripovedovanje zgodb in performative umetnosti, 7. Komisija za polifonično Evropsko identiteto: letni strokovni simpozij.	3.778.000,00
16	Spodnjepodravci.si – spletni vzajemni biografski leksikon	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	Mestna občina Ptuj, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, MRA – Mariborska razvojna agencija, Zgodovinski arhiv na Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož, Občine Spodnjega Podravja	Projekt Spodnjepodravci.si je izdelava spletnega vzajemnega biografskega leksikona znanih osebnosti iz Spodnjega Podravja. Vanj bodo vključeni podatki o osebnostih, ki so rojene v Spodnjem Podravju, so tukaj živele in/ali se šolale, predvsem pa so s svojim delom zaznamovale razvoj pokrajine v zgodovini in sedanjosti (pisatelji, pesniki, literarni ter umetnostni zgodovinarji in kritiki, novinarji, slikarji, glasbeniki, arhitekti, duhovniki, znanstveniki, raziskovalci, profesorji, gospodarstveniki, politiki, športniki in drugi). Spletno stran oz. portal Spodnjepodravci.si bo upravljala Knjižnica Ivana Potrča Ptuj v sodelovanju z drugimi javnimi zavodi kot so muzeji, osnovne in srednje šole ter druge ustanove, ki bodo vsebine lahko dodajali tudi sami.	181.922,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
17	Digitalizacija kulturne dediščine	Ljudska univerza Ptuj	ZRS Bistra Ptuj	ZRS Bistra Ptuj, Ljudska univerza Ptuj Pokrajinski muzej Ptuj Ormož Minoritski samostan Ptuj, Mestna občina Ptuj, Občina Ormož	Projekt je namenjen varovanju in dvigu kvalitete ponudbe kulturne dediščine, tako v smislu sodobne muzejske, arhivske in knjižničarske dejavnosti, kakor tudi širitev te dediščine med najširšo publiko.	300.000,00
18	Skoraj vsa arheologija Zavrč	Občina Zavrč	Občina Zavrč	Zavod za kulturno dediščino Slovenije	Skoraj vsa arheologija Zavrča (aktivnosti in produkti: obdelava arheoloških najdišč in najdb, konservacija najdb, priprava strokovne publikacije in poljudne publikacije (vsaj dve knjigi) in zloženek, panojev o arheološki dediščini Zavrča in okolice za strokovno in laično širšo in domačo javnost, izdelava posnetkov arheoloških najdb in infrastrukture (prostor, nepremičnine, vitrine, varnostne naprave, spremljevalni komunalni objekti, sanitarije, parkirišča,...)za postavitev stalne arheološke razstave in presentacije oziroma postavitev objektov arheološke dediščine v naravi v obliki arheološkega skanzena - primer prazgodovinske hiše, rimske hiše, srednjeveške hiše, primerki grobiščnih struktur, po stvarnih materialnih arheoloških ostalinah v Zavrču)	850.000,00
19	Po poteh zgodovine Zavrča	Občina Zavrč	Občina Zavrč	Zavod za kulturno dediščino Slovenije	v okviru razvojnih prioritet trajnostnega turizma (turistično kulturne ponudbe) in razvoja podeželja, razvoj kulture in ohranjanje kulturne (arheološke, zgodovinske, umetnostnozgodovinske) dediščine in ki temelji na kulturnih in naravnih danostih in potencialu v občini Zavrč: . Turistično kulturna ponudba: priprava in izvedba z označbo kulturno zgodovinskih znamenitosti in poti (kulturno zgodovinske, vinsko etnološke, rekreacijsko -kolesarskih, itd) v Zavrču in občini z navezavo na že promovirane poti v širši regiji, priprava in izdelava turističnega kataloga z označbo teh poti in vseh drugih krajevnih znamenitosti, vključitev kulturno zgodovinskih elementov v širšo promocijo regije in izven regije, itd)	150.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 4: Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo						
20	Celostna revitalizacija gradu in parka Turnišče	Šolski center Ptuj, ZRS Bistra Ptuj, Biotehniška šola	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj, Bistra Ptuj, Šolski center Ptuj, regijske gospodarske družbe	S projektom bomo pridobili dodatne prostore in ustrezne pogoje za izvajanje naslednjih dejavnosti: - izobraževanje in usposabljanje mladine in odraslih; - turizem in rekreacija (nastanitveni objekti in gostinska ponudba, parkovne površine, naravna območja, jahanje in tematske poti,...); - kulturne in druge javne prireditve; - razvoj in raziskovanje (naravna in kulturna dediščina, kmetijstvo in podeželje,...). Cilj projekta: obnova naravne in kulturne dediščine državnega pomena, koncentracija podprnih storitev za podjetništvo na enem mestu, pridobitev dodatnih prostorov in materialnih pogojev za izobraževanje mladine in odraslih na področju kmetijstva, hortikulture, okoljevarstva in bionike, dopolnitev kulturne in turistične ponudbe v regiji	12.000.000,00
21	Dominikanski samostan – III. faza	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna Občina Ptuj	Dokončna ureditev vseh preostalih notranjih površin Dominikanskega samostana z novimi prireditvenimi in delovnimi prostori, ki bodo omogočili ambicioznejšo kongresno dejavnost. Kot komplementarni program so predvideni več funkcionalni pretežno razstavni in galerijski prostori. V tej fazi se bodo v večjem obsegu izvajala restavratska konservatorska dela. Zaključena bo tudi dokončna zunanja ureditev objekta, parkovne površine na vzhodu kompleksa, na severni strani ureditev ostankov srednjeveškega mestnega obzidja, zahodno dvorišče pa bo namenjeno zunanjemu prireditvenemu prostoru. Skozi ta del objekta bo urejen tudi prehod na obrežje Drave.	18.200.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
22	Ptujsko jezero	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občina Markovci, DEM, Zavod	V preteklem obdobju so se v Sp. Podravju okrepila vlaganja v izgradnjo in obnovo turistične in športno rekreacijske infrastrukture. Med njimi je projekt »Vitalizacija Ptujskega jezera« eno od ciljnih vlaganj v oblikovanje novih kakovostnih integralnih turističnih produktov na širšem ptujskem območju. Dokončanje investicije oziroma izgradnja celotne vodne infrastrukture je pogoj za uspešno izvajanje športno rekreativnih dejavnosti na Ptujskem jezeru in nadaljnji uspešen razvoj turističnih produktov. Z novim turističnim produktom bomo povečali število dnevniških obiskovalcev in uporabnikov Ptujskega jezera ter stacionarnih gostov, saj trend povpraševanja gostov raste ravno na aktivnem oddihu. Stacionarne goste bomo dlje časa zadržali na Ptuj in v okolici, saj bo to eden večjih rekreativnih centrov v Sloveniji, ki bo ponujal pester izbor tako športno rekreativnih, prireditvenih in gastronomskih programov. Poleg tega se bo z izgradnjo vodne infrastrukture vzpostavila vodna povezava med mestom Ptuj in desnim bregom Drave - Termami Ptuj in golfom Ptuj, pristaniščem Ranca v Budini, športno rekreativnim centrom ob vstopno izstopnem mestu Zabovci in vstopno izstopnim mestom Markovci. Upoštevanje con, v katerih je dovoljena ali prepovedana plovba, pa bo omogočilo ohranitev pomembnejših habitatov in nekaterih redkih in ogroženih ptičjih vrst na Ptujskem jezeru in reki Dravi.	5.964.597,00
23	Športno turistično izobraževalo rekreativni center ob reki Dravi in Ptujskem jezeru – ŠTIRC PTUJ	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Občina Markovci, Občina Hajdina, Občina Videm, Zavod za šport Ptuj, turistični in drugi gospodarski subjekti, društva	Ureditev obvodnih površin in izgradnja vodne ter obvodne infrastrukture na območju ob reki Dravi in Ptujskem jezeru, na območju občin Hajdina, MO Ptuj, Videm in Markovci, ki bo služila razvoju športnih, turističnih, izobraževalnih, rekreativnih in kulturnih dejavnosti na širšem regijskem območju, za različne deležnike in uporabnike. S tem bo omogočen razvoj novih turističnih produktov, ki bodo sestavljeni iz storitev športnih aktivnosti v naravi, vožnje z ladjico in drugimi plovili po reki Dravi in Ptujskem jezeru, sprehodi, tek, kolesarjenje, trekking, hitra hoja, jahanje, opazovanje narave iz opazovalnic ob Ptujskem jezeru in druge aktivnosti na vodi in ob vodi. Omogočen bo tudi razvoj novih tematskih poti in adrenalinskih parkov.	2.500.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
24	Sanacija in ureditev medgeneracijskih centrov in koticov V EKOREGIJI »RAVNO POLJE«	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo, Občina Starše	Ureditev vaških jeder in javnih stavb, v lasti občine, je z vidika turistične privlačnosti, zdravega bivalnega okolja in konkurenčnosti podeželja osnovna prvina in prioriteta lokalne skupnosti po zdravem bivalnem okolju. Namen projekta je izboljšati kakovost življenja v Ekoregiji Ravno polje	500.000,00
25	Vzpostavljanje infrastrukturnih pogojev za razvoj turizma	Občina Cirkulane	Občina Cirkulane	Občine Cirkulane, Zavrč, Videm, Podlehnik, Majšperk, Žetale, Makole	Za vzpostavitev ugodnih pogojev za razvoj turizma v občini Cirkulane se predvideva izgradnja kolesarskih poti, ki bi povezovala sosednje občine, za zagotovitev okoljskih standardov, ki so povezani z razvojem turizma na širšem haloškem območju bo potrebno zaradi razpršene poselitve urediti odvajanje komunalne odpadne vode, zato je najprimernejša vzpostavitev mini čistilnih naprav na tem območju. Za povečanje turističnih kapacitet je potrebno dokončati tudi športni park v Cirkulanah. Z razvojem turizma v občini Zavrč in na širšem haloškem območju bo potrebno zaradi razpršene poselitve urediti odvajanje komunalnih odpadnih vod, zato je najprimernejša vzpostavitev mini čistilnih naprav na tem območju. Cilj projekta je Odvajanje in čiščenje komunalnih voda, zmanjševanje emisij v vode iz virov onesnaževanja, kvalitetnejšo bivanje, zaščita podtalnice, biološka raznovrstnost in podobno.	3.100.000,00
26	Večnamenska dvorana Hajdina	Občina Hajdina	Občina Hajdina		Trenutno se na območju občine Hajdina športna aktivnost v zaprtem prostoru odvija v edini telovadnici Osnovne šole Hajdina, katera je v večini namenjena telesni vzgoji osnovnošolskih otrok. Kulturna in ostala družbena dejavnost je razpršena po naslednjih lokacijah: Gasilski dom Slovenja vas, Gasilski dom Hajdoše, Gasilski dom Gerečja vas, Kulturni dom Skorba, Dom vaščanov Draženci, Gasilski dom Hajdina in Dvorana Društva upokojencev. Vzrok za izvedbo je neurejenost in majhnost obstoječih kapacitet, katere ne omogočajo permanentnega celoletnega odvijanja večjih in kvalitetnejših prireditvev. Zaradi volonterske gradnje v 70- letih prejšnjega stoletja pa so objekti deležni vsakoletnih vzdrževanj in so energijsko potratni, za kakšne kvalitetnejše prireditve pa nefunkcionalni.	4.233.400,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
27	»Sledite toku« »follow the follow«	Občina Markovci	Občina Markovci	Občine Markovci, Ormož, Zavrč, cirkulane	1. V občini Cirkulane bi se izvedle naslednje aktivnosti: ureditev kolesarskih poti, ureditev parkirnih prostorov ob reki Dravi, ureditev privezov za čolne, kanuje, obnova povezovalnih cest, obnove Bračičeve pohodniške poti, Haloške planinske poti, vzpostavitev mini čistilnih naprav, ureditev športnega parka, ureditev in razširitev kampa ob reki Dravi, vzpostavitev in ureditev turistične ponudbe (vinotoči, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, vinogradništvo), ureditev kulturnih spomenikov, poti do kulturnih spomenikov (cerkev Sv. Ane, cerkev Sv. Elizabete, Sv. Barbare, gradu Borl). 2. občini Zavrč bi se izvedle naslednje aktivnosti: izgradnja prostora za kampiranje, ureditev parkirišča, odkup zemljišč, ureditev trtнице, ureditev poligona varne vožnje, ureditev tematskih poti, izgradnja skladišča za čolne in kolesa, izgradnja športnega parka, izgradnja prometne infrastrukture namenjene povezavi pomolom in avto kampu, izgradnja sidrišča oz. pomola, arheološka izkopavanja in uredite arheološke zbirke ter postavitev muzeja . 3. občini Ormož bi se izvedle naslednje aktivnosti: ureditev letnega kopališča Ormož, ureditev kampa, izgradnja centra za obiskovalce na območju Ormoške lagune. 4. občini Markovci bi se izvedle naslednje aktivnosti: Izgradnja regatnega centra, ureditev kampa, ureditev parkirišča, ureditev sidrišča oz. pomola, ureditev skladišča za vodna plovila in kolesa, ureditev prostora za ponudbo lokalno pridelanega sadja in izdelkov.	12.664.600,00
28	»Haloze« kraj kjer si spočijeta telo in duša	Občina Podlehnik	Interesno združenje Haloze	Vse Haloške občine	Zagotovitev pozitivne rasti števila prebivalstva v Halozah, izboljšanje starostne strukture prebivalstva v korist mladih. Projekt bomo načrtovali v smislu zagotavljanja pogojev za pospešen razvoj Haloz s ciljem, da postanejo svetovno prepoznavna pokrajina, ki bo nudila prebivalcem možnosti kvalitetnega bivanja v ohranjenem naravnem okolju, obiskovalcem pa številne možnosti za najrazličnejša aktivna preživljanja prostega časa (pohodništvo, kolesarjenje,) z bogato ponudbo avtohtone kulinarike, vini ter drugimi domačimi proizvodi in pridelki, ki bi z prodajo doma dobili bistveno večjo dodano vrednost, tako z neposredno prodajo kot tudi promocijsko za zagotavljanje vnovičnih obiskov in privabljanja novih obiskovalcev.	15.000.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
29	Revitalizacija in trajnostna sanacija opuščene in propadajočega bazensko rekreativnega kompleksa	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občini Kidričevo in Starše, Talum d.d. ,	Revitalizacija in trajnostna sanacija opuščene in propadajočega bazensko rekreativnega območja v zavarovanem območju kulturne dediščine je projekt, s katerim želimo trajnostno oživeti zapuščen in propadajoče območje v privlačno turistično in tematsko rekreativno območje.	2.000.000,00
30	Sonaravni razvoj turizma v Halozah	Občina Majšperk	Občina Majšperk	Občine: Poljčane, Makole, Videm pri Ptuju, Majšperk, Zavrč, Cirkulane, Podlehnik, Žetale	Projekt predstavlja ključni regionalni turistični projekt v tem razvojnem obdobju 2020, ki - prispeva k doseganju celostne notranje razvojne mobilizacije turističnih in s turizmom povezanih subjektov, - z pogojem urejene infrastrukturne mreže zaradi dostopnosti Namen projekta je doseči integralen razvoj turizma.	10.000.000,00
31	Širitev športne infrastrukture v rekreacijskem centru Majšperk	Občina Majšperk	Občina Majšperk	NK Majšperk	Majšperk ima prepoznaven športni park, ki pa je v komaj dveh letih, kar deluje postal že pretesen. Predvsem bi radi razvili športno turistično infrastrukturo, ki je vse bolj iskana. Gre za športni turizem v času priprav vrhunskih športnih ekip, ki jim naše okolje s podnebnimi razmerami zelo ustreza.	300.000,00
32	Rekreacija – športni park	Občina Zavrč	Občina Zavrč	občine	Namen projekta je izboljšati prepoznavnost regije z ureditvijo športne infrastrukture in ker v Spodnjem Podravju še vedno ostaja potreba po intenzivnih vlaganjih v športno infrastrukturo z ciljem ugodnega vpliva na razvoj turizma.	1.375.741,76
33	Prebudimo boga Pana v Kidričevem	Talum d.d.	Talum d.d.	Vital d.o.o., Občina Kidričevo, Občina Ptuj, Občina Majšperk, Boxmark Kidričevo d.o.o., Revital d.o.o., Šolski center Ptuj, Zavod za šport Ptuj, Albin promotion d.o.o.	S projektom želimo vzpostaviti infrastrukturo in doživljajske zgodbe vezane na obstoječo kopališko tradicijo v Kidričevem – Športno-doživljajski park Pan	6.500.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
34	Športno rekreacijsko turistični center Gaj pri Pragerskem	Inter expo d.o.o.	Inter expo d.o.o.	Inter expo d.o.o., Občina Slovenska Bistrica, Mestna občina Ptuj, Mestna občina Maribor, občina Kidričevo	Nadaljevanje oziroma 3.faza izgradnje Športno rekreacijsko turističnega centra Gaj. Izgradnja turističnega kompleksa, ki temelji na obstoječem in svetovno prepoznavnem Strelskem centru Gaj. Izgraditi inovativno zasnovan, poslovno, finančno in trženjsko dovršen naložbeni projekt, edinstven v Evropi.	104.000.000,00
35	Pokritje zunanjih kopalnih površin v termalnem parku	RDO Ptuj - Ormož, Sava Turizem d.d.- Terme Ptuj	Sava Turizem d.d.- Terme Ptuj	RDO, Sava Turizem d.d.-Terme Ptuj	Namen je pokriti vse zunanje kopalne ter obrobne površine Term Ptuj z namenom podaljšanje kopalne sezone na obdobje celega leta. Posledično pričakujemo iz tega naslova višje prihodke, večje število nočitev ter dnevnih obiskovalcev (družine, športni klubi). Iz tega naslova se bo tudi povečalo število redno zaposlenih v Termah Ptuj. Večje število nočitev, obiskovalcev v Termah Ptuj bo imelo vpliv na povečanje obiska gostov ne samo za Terme Ptuj, temveč za celotno turistično gospodarstvo širše regije.	12.000.000 €
36	AVTOKAMP RADOGOZD	Franc Mlakar s.p.	Franc Mlakar s.p.		Na relaciji od severa do jadranske obale praktično ni avtokampa v neposredni bližini ceste, ki vodi na jadransko obalo, hkrati pa se vsako leto tja napoti vse več avtocamperjev. Za to je ta lokacija idealna za pridobivanje te strukture gostov v kratkoročne smislu. Srednjeročno in dolgoročno pa je seveda v načrtu pripeljat vse več stacionarnih gostov, ki bodo ostali na tej lokaciji več dni in raziskovali Haloze kot končno destinacijo. Lokacija je skrbno izbrana in izpolnjuje veliko praznino v to vrstni ponudbi v tem okolju. Planira se sodobno urejen avtokamp, ki bo lezal na površini preko enega hektarja in bo imel preko 150 namestitvenih površin. -zagon turistične ponudbe avtokampa za potrebe tranzitnih gostov in stacionarnih gostov v tem delu regije.	725.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
37	GOSTIŠČE JANŠKI HRAM	Franc Mlakar s.p.	Franc Mlakar s.p.		Projekt temelji na strategiji oživljanja gostinske dejavnosti v samem jedru Haloz na temelju kulinaricne,arhitekturne in ambijentalni tradicije samega kraja.Sam objekt v katerem bo potekala dejavnost je meščansko- podeželjska hiša,ki je pred drugo svetovno vojno bila center velikega vinogradniško-sadjarskega posestva. -širitev in obnova objekta, -zagon turistične ponudbe – gostinstva z ponudbo lokalne, domače prehrane.	475.000,00
38	HOTEL – HOSTEL NEŽA	Franc Mlakar s.p.	Franc Mlakar s.p.		Analiza potreb na relaciji ob pirnski cesti je botrovala projektu Hostela Neža,kot tistega kaj struktura gostov,ki potuje po tej relaciji rabi. Zato smo se odločili,da naredimo nočitveno gostinski projekt,ki bo imel osnove hostla in nadgradnjo nizkokategoričnega Hotela. Ta kombinacija bo omogočila zapolnitev potreb tranzitnega gosta in pa na drugi strani nudila domačim in tujim gostom ustrezno na tradiciji zasnovano gostinsko ponudbo. Aktivnosti: -širitev in obnova objekta, -zagon turistične ponudbe hotelirstvo - gostinstvo	1.555.000,00
39	TURISTIČNA KMETIJA LEŠNIK	Lešnik Anton s.p.	Lešnik Anton s.p.	/	Na lastnem zemljišču 3,3 ha, kjer aktivno vzgajamo sadno drevje(trsnica), nameravamo zgraditi 2 večja objekta(skupaj 800m2) in 4 manjše cimprane s slamo krite avtohtone hiše (skupno 60 ležišč), vinoteko (s ponudbo vin okoliških pridelovalcev), trgovino, vinotoč,restavracijo, ponudbo športno rekreacijskih dejavnosti... Gostje bodo lahko aktivno sodelovali tudi pri oskrbi živali, pobiranju pridelkov.Zemljišče je v enem kosu (KO Rodni vrh, parc.št.238/1, 238/2,239,241,237,235/3,235/4) in vsebuje gozd (preurejen bo v park z avtohtonimi vrstami dreves in oboro za živali), 2 ribnika z lastnim izvirov vode, bio plantažo sadnega drevja in zelenjave, vinograd. Na strehe objektov nameravamo namestiti tudi sončne elektrarne skupne moči 75Kw.	765.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva						
Investicijsko področje -IP 5: Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere						
40	Ekoregija "RAVNO POLJE"	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	občina Kidričevo	Ekoregija RAVNO POLJE bo izvajala mreženje in koordinacijo aktivnosti lokalnih skupnosti, gospodarstva, kmetijstva, delovnih skupin in prebivalstva. Pomembne akterje v kmetijstvu vzpodbujala k obnovi humusne sestave tal, ki se je v zadnjih desetletjih osiromašila do te mere, da že ogroža sposobnost zadostne pridelave poljedelskih pridelkov za potrebe kmetovalcev. Zato bomo izvajali programe usposabljanja za kmetovalce, in jih seznanjali z različnimi pristopi, kot so ustrezno gnojenje, zmanjšanje števila invazivnih posegov v kmetijsko zemljišče, ozelenitev kmetijskih površin s postopnim odpravljanjem monokultur.	1.000.000,00
41	Namakanje kmetijskih površin v Podravju	KGZS ZAVOD PTUJ	KGZS ZAVOD PTUJ	Lokalne skupnosti Podravju, Komunalna podjetja Ptuj-Ormož, Organizirani kmetje v lokalni skupnosti, Kmetijske zadruge	Vedno večje klimatske spremembe in posledice suše na kmetijskih površinah, stabilna kmetijska proizvodnja, povečanje samooskrbe s pridelavo vrtnin, nova delovna mesta v kmetijstvu, razvoj podeželja s pridelavo in prdelavo in trženjem kmetijskih produktov. Aktivnosti: animiranje lastnikov kmetijskih zemljišč za namakanje, ekonomski izračuni upravičensoti pristopa k namakanju, priprava prostorske dokumentacije za namakanje, pridobivanje gradbene dokumentacije za namakanje, izvedba izgradnje črpališča, primarnega voda, sekundarnega voda, posredovanje pri opremljanju s terciarno opremo za izvajanje namakanja.	18.195.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 6: Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig						
42	Kmetijsko-tehnološki park Spodnje Podravje (KTP Spodnje Podravje)	E-zavod, Zavod za celovite razvojne rešitve	E-zavod, Zavod za celovite razvojne rešitve	Občina Dornava, Markovci, Destrnik, Podlehnik, Zavrč, Videm, Majšperk, Trnovska vas, Juršinci, Žetale, Sv. Andraž v Slov. goricah, Cirkulane, Gorišnica, Mestna občina Ptuj, Ormož, Središče ob Dravi, Slovenska Bistrica, Rače-Fram, Starše, Sveta Ana, Biotehniška šola Ptuj, Univerza v Mariboru – Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj, Kmetijska zadruga Ptuj, Kmetijska zadruga Ormož, Saubermacher Slovenija d.o.o., Altius d.o.o., Nimbis d.o.o., Hmelj Dornava d.o.o., Plastika Mimaks d.o.o., Zemljarič Vladimir s.p., Albin Promotion s.p.	Kmetijstvo je na obravnavanem območju pomembna dejavnost, ki premalo usmerjena v pridelavo hrane (npr. zelenjadarstvo) in prilagojenost na trg. Prepoznani so družbeni in naravni potenciali občin, ki so potrebni oživitve ali novih vsebin. Hkrati je slabo spodbujanje konkurenčnosti kvalitetnih pridelkov podravske regije. Ustanovitev in delovanje Kmetijsko-tehnološkega parka Spodnje Podravje bo spodbudilo razvoj sodobnega kmetijstva in hkrati povečalo zaposlenost ter donosnost regije. Projekt bo prispeval k prenosu dobrih praks v konkretno lokalno okolje in povečal fleksibilnost kmetijskega sektorja. Namen projekta je oživitev in vzpostavitev stabilnega mrežnega (tržnega) sistema na že obstoječih infrastrukturah v posameznih občinah. Hkrati spodbujati konkurenčnost in podjetništvo v kmetijstvu, kjer je poudarek na uporabni koncentraciji znanj in praktičnih izkušnjah. Z IKT podpora ustvariti kmetijska partnerstva na osnovi baze podatkov nudim/rabim, kjer je poudarek tudi na presečnih vsebinah in porabi stranskih proizvodov. Vzpostavitev mreže konceptov (scenarijev) za posamezne panoge v kmetijstvu, ki se s presečnimi vsebinami dopolnjujejo in prispevajo k večji prožnosti v lokalnem kmetijstvu. Poudarek je tudi na oblikovanju usmeritev za manjše kmetije (do 10 ha). Nove oblike povezovanja bodo okrepile skupni nastop na trgu in hkrati zmanjšala stroške upravljanja. Hkrati ustvariti nova delovna mesta, ki so odraz potreb na trgu in možnosti na trgu.	12.153.072,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
43	Center predelave lesa - Tales	Talum d.d.	Talum d.d.	Talum d.d., Melu, mizarstvo d.o.o., AP projekt d.o.o., dr. Rudda G.m.b. H., Občina Kidričevo, Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Srednja lesarska šola Maribor, Kmetijsko gozdarski zavod, Savinjska, Kmetijsko gozdarski zavod, Maribor, Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj	Vzpostavitev proizvodne verige v gozdno lesnem sektorju s predpostavko trajnostne rabe gozdnih resursov, ki zagotavljajo varno dobavo zelenih gozdno lesnih asortimentov in se zaključuje v sodobnem učinkovitem lesno predelovalnem obratu. Namen je dvig konkurenčnosti slovenske lesarske industrije. Cilji projekta: dodajanja visoke dodane vrednosti kvalitetnemu slovenskemu lesu, oblikovanje novih zelenih delovnih mest za lokalno prebivalstvo in širše, obujanje bogate tradicije obdelave slovenskega lesa, poslovanje kot družbeno odgovorno podjetje, zagotavljanje kapitalskega donosa investitorjem.	26.342.000,00

13.1.4 Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje

RAZVOJNA PRIORITETA IV: VKLJUČUJOČA DRUŽBA IN ZNANJE						
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Vključujoča družba						
Investicijsko področje -IP 1: Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela						
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 2: Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva						

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 3: Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev						
1	Dnevni center za otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju in težavami na področju duševnega zdravja	ZUDV DORNAVA	ZUDV DORNAVA	CSD, občine v regiji Spodnje Podravje	Dnevni center nima lastnih prostorov, zato uporabljamo prostore zavoda, ki so sicer namenjeni celodnevnomu varstvu in usposabljanju. Takšna situacija povzroča določene prostorske in organizacijske težave. 6 uporabnikov v dnevnom varstvu ima hude motnje v gibalnem razvoju – vsi uporabljajo individualno prilagojene invalidne vozičke, in vsi morajo tekom dnevnega varstva in obravnave imeti počitek na postelji ali položajni blazini, ki pripada drugemu uporabniku v zavodu. Tudi ostali uporabniki dnevnega centra so vključeni na enoto, ki je namenjena celodnevnomu varstvu. Smiselno je, da je oddelek dnevnega varstva v lokalnem okolju oz. je integriran v okolje, v katerem uporabnik živi.	280.872,00
2	Nastanitvena enota za osebe po možganski poškodbi	ZUDV DORNAVA	ZUDV DORNAVA	CSD, občine v regiji in ostale občine v Sloveniji, bolnišnice in rehabilitacijski centri	Zaradi razmer v Sloveniji, ko je nezgodna poškodba glave vodilni vzrok smrti in prizadetosti mlade populacije, je naša ustanova tista, ki po svoji strokovni usmerjenosti lahko za njih ponudi primerno obliko namestitve in rehabilitacijskih programov. Univerzitetno rehabilitacijski inštitut Soča je programu, ki ga izvaja ZUDV Dornava podal pozitivno mnenje in nas na našem regijskem področju vidi kot strokovnega partnerja v primerih, ko zaradi posledic poškodb, oseba potrebuje primerno rehabilitacijo in vzdrževalne programe. Naš program nudi potrebno dolgotrajno namestitev za osebe s poškodbo glave, povsem odvisnih od nege in pomoči tretje osebe in prilagojenega okolja ter rehabilitacijske programe, ki so potrebni za izboljšanje oz. vzdrževanje stanja teh oseb. Vključeni so: poškodovanci v vegetativnem stanju in stanju minimalnega zavedanja, hudo poškodovani s težko posledično funkcionalno prizadetostjo, ki potrebujejo dolgotrajno zdravljenje, hudo poškodovani s trajnimi posledicami, ki potrebujejo posebej prilagojeno bivalno in terapevtsko okolje.	5.744.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
3	Širitev kapacitet Varstveno delovnega centra za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju	ZUDV DORNAVA	ZUDV DORNAVA	CSD, občine v regiji Spodnje Podravje	S širitvijo programa iz trenutnega števila 131 vključenih, bi omogočili osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, da, ali nadaljujejo proces izobraževanja in usposabljanja (tisti, ki prehajajo iz programa VIZ), ali da se na novo vključijo tisti, ki so doslej bili le doma. Vključitev teh oseb pomeni pridobivanje novih znanj, sposobnosti, socialnih spretnosti, ter vključevanje v ožje in širše socialno okolje. V okviru OE VDC izvajamo program vodenja in varstva ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, ki se realizira v zaposlitvenih celotah: lastni program, kooperacijski program in storitve. Prav tako omogočamo našim uporabnikom vključevanje v širše delovno okolje v obliki ponujanja storitev kot so sezonska opravila, pomoč na domu ipd. Program Izobraževanja odraslih pa jim omogoča pridobivanje najrazličnejših znanj in izkušenj s področja skrbi zase in svoje okolje, pridobivanje splošnih znanj, komunikacije, spretnosti, ki jim omogočajo lažje vključevanje v socialno okolje v smislu integracije oz. inkluzije. Vse pogosteje se izpostavlja tudi problem vključevanja oseb s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju, ki potrebujejo vključitev v dnevno varstveno skupino v okviru VDC-a	598.800,00
4	Center učenja Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Mestna občina Ptuj, Center za socialno delo Ptuj, Dijaški dom Ptuj, OŠ dr. Ljudevita Pivka	Dijaški dom Ptuj je vzgojno-izobraževalni zavod v katerem so nameščeni dijaki ptujskih srednjih šol, učenci ptujskih osnovnih šol in učenci OŠ dr. Ljudevita Pivka Ptuj. Zadnja leta se srečujemo s problemom nezasedenosti in ponujamo sodelovanje v razvojnem projektu s področja dela z otroci in mladostniki v Mestni občini Ptuj. Potrebe prakse zaščite in pomoči otrokom in mladostnikom v Sloveniji so po oceni izvajalcev dosti večje, kot je trenutno zagotovljenih pomoči. V Mestni občini Ptuj želimo s predlaganim projektom poskrbeti za povezovanje dejavnosti zaščite in pomoči otrokom in mladostnikom na mestni in regionalni ravni.	2.780.385,18
5	Šest oddelčni nizkoenergijski vrtec v Destrniku	Občina Destrnik	Občina Destrnik		Namen investicije je zagotovitev potreb staršem in njihovim otrokom po predšolski vzgojno-izobraževalni dejavnosti na območju Občine Destrnik hkrati pa zagotovitev primernih prostorskih normativov in standardov ter minimalnih tehničnih pogojev, ki se zahtevajo za prostor in opremo vrtca.	1.700.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
6	Preselitev enote Mačice z vsemi spremljajočimi objekti in upravo vrtca na novo lokacijo	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Vrtec Ptuj, MŠŠZ	Preselitev enote Mačice na novo lokacijo. Enota potrebuje nov objekt jasli, kuhinjo, pralnico, skladišče in upravne prostore. Potrebna je ureditev okolice enote in ureditev cestne infrastrukture za enoto.	5.620.260,00
7	Razširitev prostorskih kapacitet enot Vrtca Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Vrtec Ptuj	V skladu z Pravilnika o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca je Mestna občina Ptuj dolžna do leta 1. 9. 2017 zagotoviti notranjo igralno površina na otroka praviloma 4m ² , vendar ne manj kot vsaj 3 m ² notranje igralne površine. Nekatere enote vrtca, predvsem starejše, ne dosegajo tega normativa. Novo izgrajene enote to sta Zvonček in Podlessek dosegata predpisan normativ in sicer 4,17 m ² in 3,98 m ² igralne površine na otroka. Ostale enote normativa ne dosegajo. Predlagamo manjše posege v obstoječe objekte z možnostjo rekonstrukcij, združevanja manjših prostorov kabinetov, bi moda lahko že rešili problematiko v enotah kjer ni velikega manjka igralne površine. Pri nekaterih objektih bi z posegom dozidave standardne izgradnje, dogradili prizidek, ki bi zadostil predpisanim normativom. Klasična gradnja bi predstavljala realni strošek gradnje objekta.	2.450.000,00
8	Otroški vrtec Zavrč	Občina Zavrč	Občina Zavrč		Aktivnosti projekta so: obsega urejanje zunanjih površin vrtca; izvedba gradnje z upoštevanjem nizko energetske standardov ali klasične gradnje.	1.816.686,36
9	Poslovilna vežica, žarna polja in podporni zid pri pokopališču	Občina Destrnik	Občina Destrnik		V občini Destrnik je pokopališče polno, skratka ni prostora za nove klasične pokope. Občina želi urediti prostor za žarne pokope. Pri vežici je potrebno dograditi vežico saj je premalo pokritega prostora. Ker je pokopališče skoraj popolnoma polno, je potrebno urediti območje za postavitev žarnih obeležij in dograditi vežico. Potrebno je zgraditi tudi oporni zid in ustrezne poti.	324.326,35

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 4: Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva						
10	Urejanje stanovanj za mlade družine v starem mestnem jedru	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj		Zagotovitev stanovanj mladim družinam. Rešitev stanovanjskega vprašanja mladih družin. Oživljanje starega mestnega jedra. Naselitev mladih družin v mestno jedro.	3.500.000,00
11	Gradnja cenovno sprejemljivih stanovanj vseh kategorij	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj		Zagotovitev stanovanj ekonomsko šibkejšim slojem prebivalstva, ki prebivajo v starem mestnem jedru. Rešitev stanovanjskega vprašanja mladih družin. Oživljanje starega mestnega jedra. Naselitev ekonomsko šibkejšega prebivalstva izven mestnega jedra. Naselitev mladih družin v mestno jedro.	8.000.000,00
12	Hiša ustvarjalnosti mladih – center večpredstavnostnih umetnosti	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Center interesnih dejavnosti Ptuj	Obstoječe prostore Mestnega kina Ptuj z dodatnim odkupom prostorov »Zlate črte« si tako predstavljamo kot prostor, kjer bi rdečo nit po eni strani še vedno predstavljalo prikazovanje kakovostnih filmskih izdelkov s spremljajočimi aktivnostmi, po drugi strani pa bi veliko dodano vrednost v primerjavi s sedanjo ureditvijo predstavljale nove vsebine s področja večpredstavnostne umetnosti in ustvarjalnosti, za katere pa so potrebni ustrezno razporejeni, obnovljeni in opremljeni prostori. Pomemben cilj projekta je naravnati tudi v ustvarjanje dobrih pogojev za nove zaposlitve in ob tem širitev programskih aktivnosti, ki zanimajo mlade, kakor tudi širitev in zasnova novih skupnostnih programov ter programov medgeneracijskega povezovanja.	1.719.000
13	Izgradnja objekta varne hiše na Ptujju	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj, CSD Ptuj, MDDSZ	1. Druge občine Podravja, 2. MDDSZ, CSD Ptuj	Zaradi pomanjkanja ustreznih prostorov za potrebe žrtev nasilja v družini in brezdomcev na območju UE Ptuj.	927.300,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
14	Pridobitev bivalnih enot za socialno ogrožene	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj in CSD Ptuj	CSD Ptuj	Že nekaj časa opažamo pojav potrebe po bivalnih enotah za socialno ogrožene posameznike in pare, ki niso zmožni plačevati stanovanjskih stroškov za stanovanja v katerih bivajo. Z bivalnimi enotami bi omogočili posameznikom ali paru namestitev v sobo z možnostjo souporabe kopalnice in kuhinje. Proučiti bi bilo potrebno možnost rekonstrukcije objektov ali hiš, ki so že v lasti Mestne občine Ptuj. Predvidena lokacija bivalnih enot ni center mesta, ampak umestitev v predmestje.	750.000,00
15	Družinsko svetovalni preventivni center	Center za socialno delo Ptuj	Center za socialno delo Ptuj	Občine Sp. Podravja ter javne in nevladne organizacije v Sp. Podravju	Namen projekta je razvoj in vzpostavitev Družinskega svetovalno preventivnega centra v Sp. Podravju. S sistemsko in celostno obravnavo družine in posameznikov v okviru Družinskega svetovalno preventivnega centra bomo dolgoročno prispevali k zmanjšanju problematike in stisk prebivalstva ter njihovemu učinkovitejšemu reševanju.	921.500,00
16	Zavetišče za brezdomce Spodnjega Podravja	Center za socialno delo Ptuj	Center za socialno delo Ptuj	Občine Sp. Podravja ter javne in nevladne organizacije v Sp. Podravju	Vzpostavitev začasnih primernih bivalnih prostorov za ljudi v tiski, ki potrebujejo namestitev. Začasna nastanitev in psihosocialna pomoč posamezniku ali družini v smislu podpore pri čimprejšnji dokončni rešitvi stanovanjske problematike.	724.800,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 5: Aktivno staranje in medgeneracijski centri						
17	Prenos znanja in izkušenj med generacijami v čezmejnem	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo, Občina Crikvenica (Hrvaška), Občina Barijevo	Aktivnosti projekta bodo pripomogle, da bodo končni uporabniki spoznali pomen medgeneracijskega sožitja in pomena moralnih vrednot kot skupno čezmejno dediščino projektnega območja. S koriščenjem sredstev EU se bodo izvedle številne aktivnosti, delavnice, izobraževanja, omogočala se bo čezmejna mobilnost umetnikom, društvom, strokovnjakom in vsem ciljnih skupinam, kar sovпада k dodani vrednoti projekta in dvema horizontalnima ciljema – razvoj človeških virov in informacijska družba.	806.968,95
18	Regija medgeneracijskih potencialov v saniranih gramoznicah	Občina Kidričevo	Občina Kidričevo	Občina Sl. Bistrica, Poljčane, Makole, Majšperk, Hajdina, MO Ptuj, Videm, Miklavž, druge občine Podravja, Talum d.o.	Oživeti Podravsko regijo na povsem nov, trajnostni način; - aktivirati saniranje degradiranih površin in na njih povezati medgeneracijske aktivnosti, ki izhajajo iz lokalno-regionalnih okolij (prodaja doma pridelane hrane, obrtnih izdelkov, povečati druženje in povezati podjetja z regijo – aluminij kot prepoznavni material v Kidričevem, - istočasno sanirati in aktivirati nove dejavnosti za razvoj novih poklicev, mladim omogočiti novo izkušnjo v domači regiji, - ljudem ponuditi dopolnilne dejavnosti na podeželju, - povezati človeški in naravni potenciali in ga medgeneracijsko razvijati	4.500.000,00
19	Računalniška znanja za starejše	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ormož, ZRSZ OS Ptuj, CSD Ptuj, Zavod Dornava, OZARA Ptuj, Društvo uokojencev	Cilj programa Računalniška znanja za starejše je računalniško opismeniti tiste starejše odrasle, ki so bili doslej v deprivilegiranem položaju - bodisi zaradi nedokončane osnovne ali nižje poklicne izobrazbe, pomanjkljivih izkušenj pri uporabi računalnika ali pa splošne nizke ravni digitalne pismenosti. S premišljenim programom bomo na prijazen in predvsem uporaben način udeležencem omogočili stik z digitalno družbo ter postopno vključevanje vanjo. Danes namreč že uporaba mobilnega telefona ali bankomata marsikomu predstavlja problem, pa gre le za povsem bazične digitalne naprave, prisotne tako rekoč na vsakem koraku. Zavedati se je namreč treba dejstva, da je nakup računalnika za precej ljudi še zmeraj oddaljena, celo nedosegljiva želja. Digitalna razpoka, ki danes tako očitno štrli iz moderne družbe, je vsekakor premostljiva. Rezultat premoščanja mora biti povezava teoretičnih in praktičnih znanj, s posebnim poudarkom na enostavnosti, razumljivosti in jasnosti.	149.040,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
20	Program za starejše	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj in Ljudska univerza Ormož	krajevna društva upokojencev	Tudi starejši odrasli si še želijo biti aktivni, spoznavati nove stvari, se odpraviti na izlet, izvedeti kaj o zdravi prehrani, govoriti v katerem od svetovnih jezikov. Z upokojitvijo se zanimanje za učenje in spoznavanje novih stvari ne konča. Prav nasprotno, pogosto se odkrijejo nova zanimanja in uresničijo ideje, ki so jih odlagali ves čas aktivnega delovnega življenja. Poleg tega živimo v okolju, kjer je indeks staranja nad slovenskim povprečjem, v občini Središče ob Dravi znaša celo 156,8. Na Ljudskih univerzah Ormož in Ptuj se tega zavedamo, zato vsako leto nudimo pestro izbiro programov: od učenja tujih jezikov, do izletov, kreativnih delavnic za tiste bolj spretni, joge za gibčne gospe, pripravljamo delavnice za urjenje spomina, o pomenu zdrave prehrane, bio vrt, zeliščarstvo, umetnostna zgodovina ipd. Programi obsegajo od 30 do 70 ur. Udeleženci se srečujejo praviloma enkrat tedensko po dve uri v dopoldanskem času, udeleženske kreativnih delavnic pa svoje izdelke vedno tudi razstavijo, da so na ogled vsem mimoidočim. Študijsko leto programov za tretje življenjsko obdobje traja od oktobra do maja. V letne oblike vpisujemo septembra, v krajše oblike vse leto. Skupine štejejo od 8 do 12 oz. 15 udeležencev. V zadnjem šolskem letu namenimo posebno pozornost krajšim predavanjem aktualnih tem, med drugim o zdravem načinu življenja, pomenu gibanja, alternativnim oblikam zdravljenja ipd. Ponudbo programov starejših odraslih bi želeli še nadgraditi, pri čemer bomo prisluhnili željam udeležencev U3ŽO.	492.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
21	Center medgeneracijskega učenja	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj in Ljudska univerza Ormož	Društvo upokojencev Ormož, Center za starejše občane Ormož, Medobčinsko društvo invalidov Ormož, Psihiatrična bolnišnica Ormož, Gimnazija Ormož, Osnovna šola Ormož, Osnovna šola Ivanjkovci, Osnovna šola Stanka Vraza Ormož, Društvo sožitje Ormož, CID Ptuj, Društvo gluhih in naglušnih Podravja, Društvo sožitja Ptuj, CSD Ptuj, Medobčinsko društvo invalidov Ptuj, Društvo sožitje Ptuj,	Z izvajanjem projekta želimo prispevati k preseganju kulturnega prepada med generacijami in skozi boljše poznavanje drugih, vse generacije spodbuditi k večji solidarnosti in boljšemu zaupanju med generacijami. Z medgeneracijskimi delavnicami želimo razbijati predsodke in stereotipe, ki jih imamo posamezniki do pripadnikov drugih generacij, pomagati udeležencem, da presežejo svoja negativna mnenja in predstave. Medgeneracijsko učenje, ki je bilo stoletja temelj človekovega učenja želimo ponovno umesti v širše socialno okolje in mu dati veljavo. Z dejavnostmi želimo spodbujati vseživljenjsko učenje, prispevati k socialni vključenosti, povezovanju in osebni rasti udeležencev.	138.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 6: Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč						
22	Prenova ter nadgradnja mestne tržnice in ureditev mestnih trgov	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj, SOU Spodje Podravje, Komunalno podjetje Ptuj d.d., zasebni investitorji	Mestna občina Ptuj želi funkcionalno in stavbno prenovo mestne tržnice na Ptuj, ki bo obsegala ureditev notranjih prostorov in zunanjih površin, z ustrežno prometno ureditvijo peš, tekočega in mirujočega motornega prometa s površinami za dostavo in intervencijo na območju kareja. Predvidi se tudi izgradnja podzemnih parkirišč (cca. 100-150 parkirnih mest). Vse rešitve morajo biti zasnovane ob upoštevanju usklajenega urejanja celotnega kareja in v skladu z ureditvami ožjega mestnega jedra. Z namenom ohranitve delovanja tržnice, ki je eden od znakov življenjskega utripa vsakega mesta, je treba mestno tržnico na sedanji lokaciji prilagoditi sodobnim potrebam in novim standardom ter jo bolje povezati z najbolj frekventnimi koridorji pešcev oz. z Novim trgom, Mestnim trgom in Slovenskim trgom.	7.500.000,00
Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Znanje						
Investicijsko področje -IP 7: Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj						
23	Razširjen program dela z učenci osnovnih šol Sp. Podravja kot spodbuda za poklicno usmerjanje za enake možnosti, za preprečevanje izključenosti in prispevkov k skladnejšemu razvoju Slovenije	Mestna občina Ptuj	Mestna občina Ptuj		Zgodnje učenje tujega jezika, plesna in gledališka dejavnost, ekologija in zdrav način življenja in delo OŠ. Učencem OŠ omogočiti zdravo, kreativno in ustvarjalno preživljanje prostega časa v spodbudnem okolju, navduševanje za prednostna področja regije, ozaveščanje šolarjev in šol,...	1.251.877,74

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
24	DVIG RAVNI PISMENOSTI Neformalni izobraževalni program računalniškega in digitalnega opismenjevanja.	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj		Temeljni namen programa je popularizirati in spodbuditi splošno računalniško in digitalno pismenost med odraslimi, omogočiti vsem kar najbolje uporabljati osebni računalnik ter osnovne digitalne naprave moderne dobe (mobitel, bankomat, parkirni avtomati...), spoznati prednosti njihove uporabe ter ponuditi osnovno računalniško/informacijsko usposabljanje, ki bo omogočilo aktivno vlogo v informacijski družbi vsem, ne glede na starost ali doseženo izobrazbo.	32.500,00
25	Uvajanje modela vrednotenja in priznavanja neformalnega znanja Podravje	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj		Glavni namen delovanja CVŽU je povečevanje vključenosti prebivalstva v različne oblike neformalnega učenja. Točke VŽU so namenjene vsem prebivalcem regije s posebnim poudarkom na spodaj opisanih ciljnih skupinah. Točke VŽU delujejo v okoljih z neustrezno oziroma nezadostno ponudbo različnih oblik vseživljenjskega učenja in samostojnega učenja ter na geografsko in socialno oddaljenih območjih. Na ta način zagotavljajo večjo vključenost ranljivih skupin prebivalstva v različne oblike učenja, zagotavljajo informiranost o možnostih učenja in prednostih, ki jih le to prinaša.	41.621,00
26	Bionika, nova znanja, nove zaposlitvene možnosti	Šolski center Ptuj	Šolski center Ptuj	Visoka šola na Ptuj, šolski center Ptuj, Westphalian Institute for Biomimetics, CEO Internationales Bionik-Zentrum	Promocija bionike med mladimi v osnovnih in srednjih šolah: Delavnice na šolah se bodo izvajale s pomočjo didaktične opreme – kovčkov, potekale bodo deloma v frontalni obliki, deloma kot vodene delavnice s pomočjo usposobljenih strokovnjakov s področja bionike (predavatelji višje strokovne šole za program Bionike). Nabava opreme za potrebe promocijske dejavnosti, Promocija bionike med delodajalci in drugimi socialnimi partnerji: Ciljno usmerjeni seminarji / usposabljanja s področja bionike. Promocija bionike skupaj za Zavodom RS za zaposlovanje:Prav tako bomo podobne sestanke o pomenu področja bionike v poklicih prihodnosti seznanjali tudi svetovalne delavce po osnovnih in srednjih šolah. Delavnico za brezposelne bomo izvedli s pomočjo Zavoda za zaposlovanje. Namen delavnice bo predvsem v spodbujanju brezposelnih k iskanju novih znanj s področja bionike. S tem se bo lahko povečala njihova fleksibilnost na trgu dela in bodo lahko v prihodnje tudi bolj zaposljiva delovna sila. Seznanitev splošne javnosti o uporabnosti bionike ter izobraževalnem programu bionike.	57.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
27	Ugotavljanje in vrednotenje neformalnih znanj	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ormož, Pikapoka d.o.o, Tenzor d.o.o, Zaščita d.o.o, ZRSZ, OS Ptuj in OS Ormož, CSD Ptuj, Zavod Dornava, Ozara Ptuj	Ugotavljanje in vrednotenje neformalnih znanj predstavlja most med izobraževanjem, usposabljanjem, učenjem in delom. UVNZ želimo uvesti zaradi uresničevanja koncepta in strategije vseživljenjskega učenja, predvsem pa omogočiti večjo učinkovitost izobraževalnega sistema. Vrednotenje pomeni enega ključnih ukrepov, ki podpirajo uresničevanje koncepta in strategije vseživljenjskega učenja, saj omogoča, da se vrednoti in priznava vse učenje ne glede na življenjsko obdobje in učno okolje. Posamezniku bo nabor neformalno pridobljenega znanja pomenil tudi krajši čas za pridobitev določene izobrazbe ali kvalifikacije, predstavlja pa še motivacijski dejavnik za vključevanje v programe izobraževanja in učenja, saj zagotavlja, da so ti pripravljene tako, da upoštevajo predhodne učne izkušnje učečega, predvsem pa omogoča pridobitev ekonomskega in socialnega priznanja vlaganja v te načine učenja. Vsekakor pa je eden temeljnih namenov tudi ta, da se na ta način poudari pomen vključevanja v neformalne oblike izobraževanj.	141.120,00
28	Zakladnica neformalnih znanj	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ormož, ZRSZ Ptuj in Maribor, CSD Ptuj, Ozara Ptuj in Ormož, Društva upokojencev, Društvo slepih in slabovidnih, Center interesnih dejavnosti Ptuj	Cilj projekta je omogočiti, da bi posamezniki obnovili ali si pridobili manjkajoča znanja, ki bi jim omogočila lažje aktivno vključevanje v družbo. Cilji projekta namreč zajemajo pridobivanje temeljnih znanj in spretnosti, socialnih spretnosti, usposabljanja za vseživljenjsko učenje in aktivno državljanstvo. Namenjen je široki ciljni populaciji, od mlajših brezposelnih, do dolgotrajno brezposelnih, starejših od 55, ženskam, osebam posebne družbene skrbi ter vsem tistim, ki želijo dopolniti lastno zakladnico znanj.	492.000,00

Zap.št.	Naslov projekta	Predlagatelj	Nosilec	Sodelujoči partnerji	Cilj / namen projekta	Skupna vrednost projekta v EUR
Investicijsko področje -IP 8: Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja						
29	Center vseživljenjskega učenja Podravje	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj	ZRS Bistra Ptuj, Ljudska univerza Ormož, Občina Videm, Občina Destrnik	Glavni namen delovanja CVŽU je povečevanje vključenosti prebivalstva v različne oblike neformalnega učenja. Točke VŽU so namenjene vsem prebivalcem regije s posebnim poudarkom na spodaj opisanih ciljnih skupinah.	440.000,00
30	EU-RATIO Vzpostavitev izobraževalno-socialne platforme v podporo neformalnega vseživljenjskega učenja	Ljudska univerza Ptuj	Ljudska univerza Ptuj	LEEDS College (Anglija), SVEFI Academy (Švedska), SCHLOSS RETZHOF (Avstrija), Arbeit und Leben mt Behinderungen (Nemčija)	Projekt bo omogočil izmenjavo inovativnih dobrih praks iz sodelujočih držav, saj bo povezal tiste, ki določene oblike e-učenja že imajo s tistimi, ki jih sploh nimajo. Projekt je lahko tudi primer razvoja inovativnih IKT vsebin, saj omogoča povsem nov pristop k delu z udeleženci v neformalnih oblikah učenja: dviguje nivo IKT pismenosti, spodbuja udeležence k aktivnemu sodelovanju, hkrati pa omogoča tudi pridobitev kompetenc za nove zaposlitve, saj je del projekta tudi priznavanje neformalnih znanj.	250.000,00

13.2 Finančna predstavitev projektov Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje

13.2.1 Razvojna prioriteta I: Konkurenčno gospodarstvo za rast in delovna mesta, vključno s krepitvijo raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij

RAZVOJNA PRIORITETA I:								
KONKURENČNO GOSPODARSTVO ZA RAST IN DELOVNA MESTA, VKLJUČNO S KREPITEVIJO RAZISKAV, TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA IN INOVACIJ								
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		letno začetka projekta	letno zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 1: Naložbe v razvoj podpornega okolja, vključno z razvojem gospodarske infrastrukture in izvajanje podpornih storitev za nova, mlada in rastoča podjetja								
1	Obrtna cona v Dolanah	Občina Cirkulane	720.000,00	510.000,00	210.000,00	0,00	2014	2016
2	Industrijska cona Ptuj - širitev	Mestna občina Ptuj	16.500.000,00	13.200.000,00	3.300.000,00	0,00	2015	2020
3	Industrijska cona »ZAGREBŠKA«	Mestna občina Ptuj	20.100.000,00	16.080.000,00	4.020.000,00	0,00	2015	2020
4	Medobčinska poslovno logistična cona	Mestna občina Ptuj	9.184.000,00	7.347.200,00	1.836.800,00	0,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
5	Lameliran les	Občina Videm	2.500.000,00	1.625.000,00	875.000,00	0,00	2014	2016
6	Obrtno poslovna cona	Občina Destrnik	1.500.000,00	1.045.082,00	454.918,00	0,00	2016	2020
7	Industrijska cona Majšperk	Občina Majšperk	400.000,00	268.000,00	132.000,00	0,00	2015	2020
8	Center za razvoj podjetništva Naraplje	Občina Majšperk	300.000,00	197.000,00	103.000,00	0,00	2015	2016
9	Poslovno obrtna cona Zavrč	Občina Zavrč	1.500.000,00	1.045.080,00	454.920,00	0,00	2016	2020
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 2: Raziskovalna odličnost za gospodarsko konkurenčnost – naložbe v raziskave, razvoj in krepitev inovacijskih sposobnosti podjetij, vključno z ustvarjanjem in prenosom novih znanj in rešitev iz znanstveno izobraževalnih institucij v gospodarstvo								
10	Inovativne odprte tehnologije - IOT	Univerza v mariboru, ZRS Bistra Ptuj, MRA	42.000.000,00	33.600.000,00	8.400.000,00	0,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		letno začetka projekta	letno zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
11	Tehnološki bionski razvojni park	Mestna občina Ptuj	10.000.000,00	8.000.000,00	2.000.000,00	0,00	2014	2018
12	INDUSTRIJSKA PARK TALUM , Industrijski center za raziskave, razvoj in proizvodnjo tehnološko naprednih tehnologij, storitev in proizvodov TECHALUM	Talum d.d.	15.000.000,00	7.000.000,00	0,00	8.000.000,00	2014	2019
13	Ustanovitev razvojnega centra za izdelavo stikalnih blokov	ABEL MONTAŽE, proizvodnja in industrijska montaža, d.o.o	720.000,00	600.000,00	0,00	120.000,00	2014	2020
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		letno začetka projekta	letno zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 3: Privabljanje investicij in internacionalizacija gospodarstva								
14	Vzpostavitev celovitega programa za privabljanje neposrednih tujih naložb in pomoč pri internacionalizaciji v Spodnjem Podravju	ZRS Bistra Ptuj	445.000,00	356.000,00	89.000,00	0,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 4: Sheme finančnih subvencij za izgradnjo start-up podjetij s potencialom rasti								
15	Start up Spodnje Podravje	ZRS Bistra Ptuj	520.000,00	362.300,00	157.700,00	0,00	2015	2020
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 5: Naložbe v razvoj IKT ter enakomernejšega dostopa širokopasovnih omrežij in e-storitev								
16	Projekt širokopasovne komunikacije v prostor	Občina Destrnik	2.541.600,00	1.800.215,28	741.384,72	0,00	2014	2020
17	Mobilna participacija virtualne skupnosti	Občina Kidričevo	300.000,00	250.000,00	50.000,00	0,00	2015	2016
18	Brezžični dostop do elektronskih storitev (Wi-Fi), četrte generacije - LTE	Občina Videm	2.450.000,00	1.641.500,00	718.500,00	90.000,00	2014	2020
19	Infopoints, i.	II4 d.o.o.	150.000,00	67.500,00	82.500,00	0,00	2015	2017

13.2.2 Razvojna prioriteta II: Varstvo okolja in učinkovita raba virov ter prehod na nizkoogljično gospodarstvo

RAZVOJNA PRIORITETA II:								
VARSTVO OKOLJA IN UČINKOVITA RABA VIROV TER PREHOD NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO								
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključ a projekt a
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Varstvo okolja in učinkovita raba virov								
Investicijsko področje -IP 1: Javna okoljska infrastruktura (ravnanje z odpadki, vodovodna omrežja, odvajanje in čiščenje komunalnih vod)								
1	Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Destrnik	Občina Destrnik	9.604.073,54	6.802.858,21	2.801.215,33	0,00	2014	2020
2	Eko industrijska cona	Mestna občina Ptuj	457.000.000,00	279.050.000,00	95.150.000,00	82.800.000,00	2014	2020
3	Nadgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke - CERO Gajke	Mestna občina Ptuj	27.864.172,40	18.271.588,46	9.592.583,94	0,00	2014	2020
4	Reciklaža (elektronske naprave in IKT) – sekundarne surovine	Občina Videm	1.540.000,00	1.155.000,00	385.000,00	0,00	2014	2015

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
5	Izgradnja kanalizacijskega sistema in sofinanciranje malih čistilnih naprav	Občina Majšperk	2.400.000,00	1.608.000,00	542.000,00	250.000,00	2015	2020
6	Čiščenje odpadne vode z naravnimi čistilnimi sistemi v razpršenih naseljih	Mednarodni center za ekoremediacije	427.000,00	277.550,00	149.450,00	0,00	2015	2017
7	Celovita obnova vodovodnega sistema Spodnjega Podravja	Mestna občina Ptuj	39.391.892,00	33.483.108,20	5.908.783,80	0	2015	2020
8	Sofinanciranje malih čistilnih naprav	Občina Destrnik	750.000,00	522.541,00	227.459,00	0,00	2017	2020
9	Dokončanje javne kanalizacije v Spodnjem Podravju v aglomeracijah nad 2.000 PE	Mestna občina Ptuj	8.257.055,00	5.201.944,65	3.055.110,35	0,00	2015	2020
10	Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Videm	Občina Videm	9.050.000,00	6.335.000,00	2.715.000,00	0,00	2016	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 2: Prostorski razvoj (prostorsko planiranje, degradirana območja, poplavna varnost in urejanje vodotokov)								
11	Protipoplavna ureditev porečja Ptujске Drave (državni projekt)	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor						
12	Vodnogospodarska ureditev Dravinje na odseku Stogovci - Koritno	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	2.662.556,00	2.662.556,00	0,00	0,00	2014	2015
13	Urbana regija Drava	Umarh d.o.o.	1.500.000,00	675.000,00	825.000,00	0,00	2014	2020
14	Izgradnja visokovodnih zadrževalnikov v dolini potoka Rogoznica	Mestna občina Ptuj	1.062.000,00	743.400,00	318.600,00	0,00	2014	2018
15	Priprava regionalnih prostorskih izhodišč kot strokovnih podlag za prostorsko načrtovanje	Skupna občinska uprava za občine Spodnje Podravje	900.000,00	720.000,00	180.000,00	0,00	2014	2017
16	Urbanistično arhitekturna ureditev vaškega jedra	Občina Zavrč	366.253,70	259.427,70	106.824,00	0,00	2014	2015
17	Gramoznica Pleterje – trajnostna in celovita regeneracija	Občina Kidričevo	1.200.000,00	1.000.000,00	200.000,00	0,00	2015	2016

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključ a projek ta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 3: Varstvo narave - ohranitev in krepitev biotske raznovrstnosti								
18	Trajnostno upravljanje z zavarovanimi območji narave in vključitev v turistično ponudbo	Mestna občina Ptuj	2.338.000,00	1.870.400,00	467.600,00	0,00	2015	2020
19	Vzpostavitev nacionalnega centra za Naturo 2000 v Dravinjski dolini	Mednarodni center za ekoremediacije	350.000,00	227.500,00	122.500,00	0,00	2016	2017
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključ a projek ta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Prehod na nizkoogljično gospodarstvo								
Investicijsko področje -IP 4: Naložbe v učinkovito rabo energije - URE (energetska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju, javna razsvetljava, inovativne tehnologije in tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti)								
20	Izgradnja raziskovalne geotermalne vrtine Cirkulane	Občina Cirkulane	1.200.000,00	850.000,00	350.000,00	0,00	2015	2018
21	Tehnološki center za okoljske tehnologije	Mestna občina Ptuj	26.980.000,00	10.792.000,00	16.188.000,00	0,00	2014	2020
22	Geotermalna energija	Mestna občina Ptuj	1.000.000.000,00	300.000.000,00	450.000.000,00	250.000.000,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključ a projek ta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
23	Poskusne geotermalne vrtine	Občina Majšperk	1.000.000,00	708.333,00	291.667,00	0,00	2015	2016
24	Energetska sanacija javnih zgradb-kulturnega, zdravstvenega doma in občinske zgradbe	Občina Zavrč	921.082,00	736.865,60	184.216,40	0,00	2018	2020
25	Energetska sanacija javne zgradbe –mrliške vežice	Občina Zavrč	356.464,00	252.495,90	103.968,10	0,00	2019	2020
26	Energetska sanacija javnih zgradb-osnovne šole z vrtcem	Občina Zavrč	233.830,00	165.630,00	68.200,00	0,00	2017	2017
27	Energetska rekonstrukcija javnih stavb v Spodnjem Podravju	LEA SPODNJE PODRAVJE	6.809.660,00	5.447.728,00	1.361.932,00	0,00	2014	2018
28	Energetska sanacija javnih zgradb (Volkmerjevega doma kulture, zdravstvenega doma, občinske stavbe, vežice, športne dvorane, šole)	Občina Destrnik	1.000.000,00	696.721,00	303.279,00	0,00	2015	2020
29	Energetsko učinkovita prenova javne razsvetljave	Občina Destrnik	100.000,00	69.672,00	30.328,00	0,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 5: Naložbe v energetska izrabo obnovljivih virov energije - OVE								
30	Lesna embalaža	Občina Videm	2.500.000,00	2.125.000,00	375.000,00	0,00	2014	2016
31	Energetska izraba obnovljivih virov energije	Mestna občina Ptuj	15.000.000,00	12.000.000,00	3.000.000,00	0,00	2015	2020
32	Obrat za pridelavo sekancev in centralni energetski sistem za ogrevanje urbanega dela občine	Občina Majšperk	1.500.000,00	1.062.500,00	437.500,00	0,00	2015	2016
33	Oskrba okolja s toplotno energijo iz odpadnih materialov in surovin	Talum d.d.	20.000.000,00	5.000.000,00	0,00	15.000.000,00	2014	2018
34	Inteligentna regija Spodnje Podravje	LEA SPODNJE PODRAVJE	10.000.000,00	8.000.000,00	2.000.000,00	0,00	2014	2020
35	Konzorcij lesne biomase Spodnje Podravje	LEA SPODNJE PODRAVJE	10.000.000,00	8.000.000,00	2.000.000,00	0,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključ a projek ta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Prometna varnost in spodbujanje trajne mobilnosti								
Investicijsko področje -IP 6: Razvoj prometne infrastrukture								
36	Izgradnja AC Draženci-Gruškovje (državni projekt)	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor	247.100.000,00	247.100.000,00	0,00	0,00	2013	2023
37	Hitra cesta Hajdina - Ormož	DARS d.d.	100.000.000,00	100.000.000,00	0,00	0,00	2014	2020
38	Cestno omrežje	Občina Destrnik	2.828.806,00	2.003.643,29	825.162,71	0,00	2014	2020
39	Cestno omrežje	Občina Majšperk	2.500.000,00	1.675.000,00	825.000,00	0,00	2015	2020
40	Ureditev prometne infrastrukture v občini Zavrč	Občina Zavrč	4.336.283,40	3.083.371,08	1.252.912,32	0,00	2014	2020
41	Cesta Zg. Leskovec Trdobjci - Sp. Gruškovje - Podlehnik	Občina Videm	1.590.550,00	1.129.291,00	461.259,00	0,00	2015	2016
42	LC Dravinjski Vrh - Majski Vrh - -Podlehnik	Občina Videm	772.590,00	548.539,00	224.051,00	0,00	2015	2016

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 7: Razvoj javnega potniškega prometa ter ostalih trajnostnih oblik mobilnosti								
43	Ureditev mestnega javnega prometa v Mestni občini Ptuj	Mestna občina Ptuj	694.000,00	20.000,00	674.000,00	0,00	2013	2015
44	Spodbujanje trajnostne mobilnosti v Mestni občini Ptuj	Mestna občina Ptuj	24.105.000,00	13.800.000,00	5.305.000,00	5.000.000,00	2014	2020
45	Turistično rekreativna in kolesarska transverzala	Občina Kidričevo	500.000,00	400.000,00	100.000,00	0,00	2015	2015
46	Kolesarske poti	Občina Majšperk	4.000.000,00	2.833.333,00	1.166.667,00	0,00	2015	2017
47	Dravska kolesarska pot	ZRS Bistra Ptuj	8.000.000,00	6.800.000,00	1.200.000,00	0,00	2014	2019
48	E-tehnološka magistrala (regija trajnostne mobilnosti)	Občina Kidričevo	7.000.000,00	5.600.000,00	1.400.000,00	0,00	2014	2016
49	Kolesarsko omrežje	Občina Destrnik	100.000,00	69.672,00	30.328,00	0,00	2015	2020

13.2.3 Razvojna prioriteta III: Trajnostni turizem in razvoj podeželja

RAZVOJNA PRIORITETA III:								
TRAJNOSTNI TURIZEM IN RAZVOJ PODEŽELJA								
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Razvoj turizma, kulture in umetnosti								
Investicijsko področje -IP 1: Upravljanje turistične destinacije in struktur za destinacijski marketing in management								
1	RDO-Podravsko-Ptujsko-Ormoška regionalna destinacijska organizacija	ZRS Bistra Ptuj	4.000.000,00	3.200.000,00	800.000,00	0,00	2014	2020
2	Mobilne e-storitve za trženje turistične ponudbe destinacije Podravje	ZRS Bistra Ptuj	450.000,00	360.000,00	90.000,00	0,00	2014	2020
3	Turistična signalizacija v Spodnjem Podravju – Ptujsko Ormoški regiji	ZRS Bistra Ptuj	694.180,00	481.229,00	159.149,00	53.802,00	2014	2016
4	Model trženja ponudbe Turistične vasi Halonga (MTTVH-01/2013)	Klub HALONGA	30.000,00	24.000,00	6.000,00	0,00	2014	2014
5	Razvoj mladinskega turizma	Mestna občina Ptuj in Dijaški dom Ptuj	400.000,00	240.000,00	160.000,00	0,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		letno začetka projekta	letno zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 2: Oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja								
6	RDO-Tematski parki	ZRS Bistra Ptuj	14.346.000,00	11.476.800	2.869.200,00	0,00	2014	2020
7	Muzej in park vinske kulture	ZRS Bistra Ptuj	6.525.170,00	4.517.269,60	685.884,00	1.322.016,40	2014	2017
8	Zgodbe ptujskih in ormoških hiš	ZRS Bistra Ptuj	202.987,26	139.949	43.762,32	19.276,00	2014	2015
9	»Gradimo razvoj - ohranjamo zeleno dediščino - občin Sp. Podravja« (grozd občin Sp. Podravja)	Občina Juršinci	14.900.720	10.524.358,68	4.376.351,00	0,00	2014	2020
10	Vinogradništvo v Halozah-etnološka-enološka zbirka	Občina Zavrč	314.000,00	222.416,67	91.583,33	0,00	2015	2016
11	Oblikovanje funkcionalne regije turizma, obrti, podjetništva in kmetijstva	Občina Makole	20.250.000,00	12.280.000,00	4.560.000,00	3.410.000,00	2015	2019
12	Ptujska Gora kot integralni turistični produkt	Občina Majšperk	250.000,00	160.000,00	90.000,00	0,00	2015	2016

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 3: Razvoj kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine								
13	Živo mesto - Revitalizacija starega mestnega jedra v mestu Ptuj	Mestna občina Ptuj	471.790,00	352.000,00	119.790,00	0,00	2015	2017
14	Arheološki muzej	Mestna občina Ptuj	8.000.000,00	5.600.000,00	2.400.000,00	0,00	2015	2020
15	Evropski model regijskega razvoja 2014-2020	Ustanova gandin Fundacija	3.778.000,00	2.000.000,00	1.578.000,00	200.000,00	2014	2020
16	Spodnjepodravci.si – spletni vzajemni biografski leksikon	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	181.922,00	154.634,00	27.288,00	0,00	2014	2020
17	Digitalizacija kulturne dediščine	ZRS Bistra Ptuj	300.000,00	240.000,00	60.000,00	0,00	2015	2017
18	Skoraj vsa arheologija Zavrč	Občina Zavrč	850.000,00	592.210,00	257.790,00	0,00	2015	2020
19	Po poteh zgodovine Zavrča	Občina Zavrč	150.000,00	104.500,00	45.500,00	0,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 4: Naložbe v turistično, športno in kulturno infrastrukturo								
20	Celostna revitalizacija gradu in parka Turnišče	Mestna občina Ptuj	12.000.000,00	8.370.000,00	2.630.000,00	1.000.000,00	2015	2020
21	Dominikanski samostan – III. Faza	Mestna občina Ptuj	18.200.000,00	12.740.000,00	5.460.000,00	0,00	2015	2020
22	Ptujsko jezero	Mestna občina Ptuj	5.964.597,00	3.578.758,20	2.385.838,80	0,00	2014	2018
23	Športno turistično izobraževalo rekreativni center ob reki Dravi in Ptujskem jezeru – ŠTIRC PTUJ	Mestna občina Ptuj	2.500.000,00	1.500.000,00	750.000,00	250.000,00	2015	2020
24	Sanacija in ureditev medgeneracijskih centrov in kotičkov V EKOREGIJI »RAVNO POLJE«	Občina Kidričevo	500.000,00	350.000,00	150.000,00	0,00	2014	2016
25	Vzpostavljanje infrastrukturnih pogojev za razvoj turizma	Občina Cirkulane	3.100.000,00	2.263.000,00	837.000,00	0,00	2015	2018
26	Večnamenska dvorana Hajdina	Občina Hajdina	4.233.400,00	3.583.400,00	650.000,00	0,00	2017	2018
27	»Sledite toku« »follow the follow«	Občina Markovci	12.664.600,00	8.865.220,00	3.799.380,00	0,00	2014	2020
28	»Haloze« kraj kjer si spočijeta telo in duša	Interesno združenje Haloze	15.000.000,00	10.500.000,00	4.500.000,00	0,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
29	Revitalizacija in trajnostna sanacija opuščene in propadajočega bazensko rekreativnega kompleksa	Občina Kidričevo	2.000.000,00	1.600.000,00	400.000,00	0,00	2015	2016
30	Sonaravni razvoj turizma v Halozah	Občina Majšperk	10.000.000,00	7.083.000,00	2.917.000,00	0,00	2015	2018
31	Širitev športne infrastrukture v rekreacijskem centru Majšperk	Občina Majšperk	300.000,00	197.000,00	103.000,00	0,00	2015	2016
32	Rekreacija – športni park	Občina Zavrč	1.375.741,76	974.483,75	401.258,01	0,00	2013	2015
33	Prebudimo boga Pana v Kidričevem	Talum d.d.	6.500.000,00	3.250.000,00	650.000,00	2.600.000,00	2014	2016
34	Športno rekreacijsko turistični center Gaj pri Pragerskem	Inter expo d.o.o.	104.000.000,00	39.000.000,00	5.000.000,00	60.000.000,00	2013	2016
35	Pokritje zunanjih kopalnih površin v termalnem parku	Sava Turizem d.d.- Terme Ptuj	12.000.000,00	3.000.000,00	0,00	9.000.000,00	2016	2019
36	Avtokamp Radogozd	Franc Mlakar s.p.	725.000,00	340.750,00	0,00	384.250,00	2015	2018
37	Gostišče Janški hram	Franc Mlakar s.p.	475.000,00	223.250,00	0,00	251.750,00	2015	2018

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
38	Hotel – Hostel Neža	Franc Mlakar s.p.	1.555.000,00	755.000,00	0,00	800.000,00	2015	2018
39	Turistična kmetija Lešnik	Lešnik Anton s.p.	765.000,00	359.550,00	0,00	405.450,00	2015	2018
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Razvoj podeželja s povečanjem konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva								
Investicijsko področje -IP 5: Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne razmere								
40	Ekoregija "RAVNO POLJE"	Občina Kidričevo	1.000.000,00	800.000,00	200.000,00	0,00	2015	2020
41	Namakanje kmetijskih površin v Podravju	KGZS ZAVOD PTUJ	18.195.000,00	13.464.250,00	4.548.750,00	0,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 6: Zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrba z razvojem in dvigom kakovosti kratih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig								
42	Kmetijsko-tehnološki park Spodnje Podravje (KTP Spodnje Podravje)	E-zavod, Zavod za celovite razvojne rešitve	12.153.072,00	10.330.111,20	0,00	1.822.960,80	2015	2020
43	Center predelave lesa - Tales	Talum d.d.	26.342.000,00	4.939.125,00	0,00	21.402.875,00	2014	2015

13.2.4 Razvojna prioriteta IV: Vključujoča družba in znanje

RAZVOJNA PRIORITETA IV: VKLJUČUJOČA DRUŽBA IN ZNANJE								
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Vključujoča družba								
Investicijsko področje -IP 1: Inovativne sheme za vzpostavitev fleksibilnejšega trga dela								
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 2: Razvoj in spodbujanje socialnega podjetništva								

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 3: Zagotavljanje dostopnosti do javne zdravstvene in socialne infrastrukture in javnih storitev								
1	Dnevni center za otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju in težavami na področju duševnega zdravja	ZUDV DORNAVA	280.872,00	224.697,60	56.174,40	0,00	2015	2020
2	Nastanitvena enota za osebe po možganski poškodbi	ZUDV DORNAVA	5.744.000,00	4.595.200,00	1.148.800,00	0,00	2015	2020
3	Širitev kapacitet Varstveno delovnega centra za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju	ZUDV DORNAVA	598.800,00	479.040,00	119.760,00	0,00	2015	2020
4	Center učenja Ptuj	Mestna občina Ptuj	2.780.385,18	2.085.288,89	695.096,29	0,00	2015	2020
5	Šest oddelčni nizkoenergijski vrtec v Destrniku	Občina Destrnik	1.700.000,00	1.204.110,00	495.890,00	0,00	2014	2015

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
6	Preselitev enote Mačice z vsemi spremljajočimi objekti in upravo vrtca na novo lokacijo	Mestna občina Ptuj	5.620.260,00	1.680.000,00	3.940.260,00	0,00	2015	2020
7	Razširitev prostorskih kapacitet enot Vrtca Ptuj	Mestna občina Ptuj	2.450.000,00	735.000,00	1.715.000,00	0,00	2015	2017
8	Otroški vrtec Zavrč	Občina Zavrč	1.816.686,36	1.286.819,50	529.866,86	0,00	2016	2019
9	Poslovilna vežica, žarna polja in podporni zid pri pokopališču	Občina Destrnik	324.326,35	229.720,35	94.606,00	0,00	2014	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		let začetka projekta	let zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 4: Ukrepi za spodbujanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva								
10	Urejanje stanovanj za mlade družine v starem mestnem jedru	Mestna občina Ptuj	3.500.000,00	1.400.000,00	2.100.000,00	0,00	2015	2020
11	Gradnja cenovno sprejemljivih stanovanj vseh kategorij	Mestna občina Ptuj	8.000.000,00	4.000.000,00	4.000.000,00	0,00	2015	2020
12	Hiša ustvarjalnosti mladih – center večpredstavnostnih umetnosti	Mestna občina Ptuj	1.719.000	1.522.900,00	194.100,00	0,00	2015	2020
13	Izgradnja objekta varne hiše na Ptuj	Mestna občina Ptuj, CSD Ptuj, MDDSZ	927.300,00	480.000,00	447.300,00	0,00	2015	2020
14	Pridobitev bivalnih enot za socialno ogrožene	Mestna občina Ptuj in CSD Ptuj	750.000,00	450.000,00	250.000,00	50.000,00	2015	2017
15	Družinsko svetovalni preventivni center	Center za socialno delo Ptuj	921.500,00	737.200,00	184.300,00	0,00	2015	2020
16	Zavetišče za brezdomce Spodnjega Podravja	Center za socialno delo Ptuj	724.800,00	543.600,00	144.960,00	36.240,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 5: Aktivno staranje in medgeneracijski centri								
17	Prenos znanja in izkušenj med generacijami v čezmejnem	Občina Kidričevo	806.968,95	675.345,78	131.623,17	0,00	2015	2016
18	Regija medgeneracijskih potencialov v saniranih gramoznicah	Občina Kidričevo	4.500.000,00	3.600.000,00	900.000,00	0,00	2014	2017
19	Računalniška znanja za starejše	Ljudska univerza Ptuj	149.040,00	124.200,00	24.840,00	0,00	2015	2020
20	Program za starejše	Ljudska univerza Ptuj in Ljudska univerza Ormož	492.000,00	240.000,00	240.000,00	12.000,00	2015	2020
21	Center medgeneracijskega učenja	Ljudska univerza Ptuj in Ljudska univerza Ormož	138.000,00	0,00	138.000,00	0,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 6: Razvoj in revitalizacija urbanih in mestnih središč								
22	Prenova ter nadgradnja mestne tržnice in ureditev mestnih trgov	Mestna občina Ptuj	7.500.000,00	1.500.000,00	1.000.000,00	5.000.000,00	2014	2020
Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
Znanje								
Investicijsko področje -IP 7: Naložbe v zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje (formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje) in nadaljnji razvoj visokošolskih programov za potrebe podjetništva in prenos znanj								
23	Razširjen program dela z učenci osnovnih šol Sp. Podravja kot spodbuda za poklicno usmerjanje za enake možnosti, za preprečevanje izključenosti in prispevkov k skladnejšemu razvoju Slovenije	Mestna občina Ptuj	1.251.877,74	938.908,32	312.969,42	0,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kreditni, zasebna sredstva in drugo)		
24	DVIG RAVNI PISMENOSTI Neformalni izobraževalni program računalniškega in digitalnega opismenjevanja.	Ljudska univerza Ptuj	32.500,00	26.000,00	6.500,00	0,00	2016	2017
25	Uvajanje modela vrednotenja in priznavanja neformalnega znanja Podravje	Ljudska univerza Ptuj	41.621,00	33.296,80	8.324,20	0,00	2014	2016
26	Bionika, nova znanja, nove zaposlitvene možnosti	Šolski center Ptuj	57.000,00	45.600,00	11.400,00	0,00	2014	2015
27	Ugotavljanje in vrednotenje neformalnih znanj	Ljudska univerza Ptuj	141.120,00	0,00	141.120,00	0,00	2015	2020
28	Zakladnica neformalnih znanj	Ljudska univerza Ptuj	492.000,00	0,00	480.000,00	12.000,00	2015	2020

Zap.št.	Naslov projekta	Nosilec	Skupna vrednost projekta v EUR	EU skladi + državni proračun	OSTALI VIRI FINANCIRANJA		leto začetka projekta	leto zaključka projekta
					občinski proračun/lastna sredstva	ostalo (kredit, zasebna sredstva in drugo)		
Investicijsko področje -IP 8: Vlaganja v razvoj človeških virov ter zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja								
29	Center vseživljenjskega učenja Podravje	Ljudska univerza Ptuj	440.000,00	352.000,00	88.000,00	0,00	2014	2017
30	EU-RATIO Vzpostavitev izobraževalno-socialne platforme v podporo neformalnega vseživljenjskega učenja	Ljudska univerza Ptuj	250.000,00	200.000,00	50.000,00	0,00	2014	2016

14. OCENA IZVAJANJA OBMOČNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SPODNJE PODRAVJE 2007 – 2013

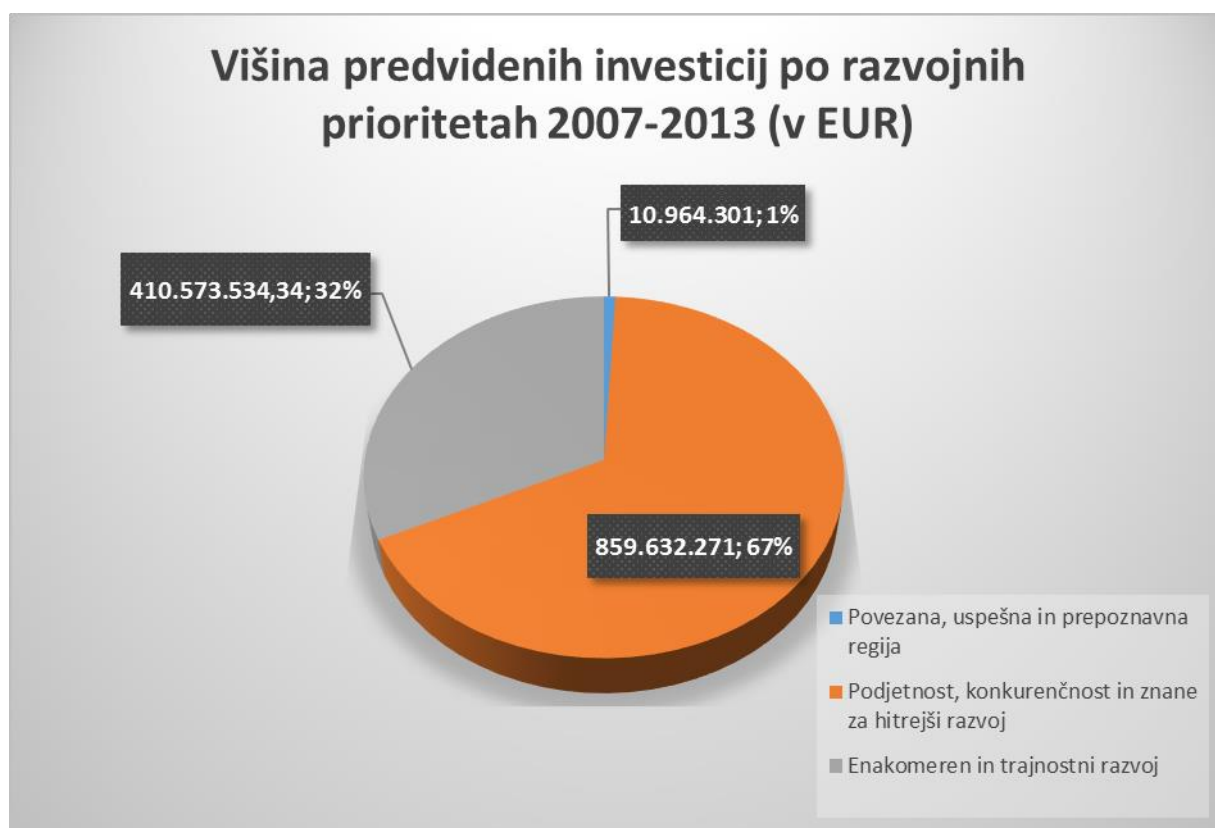
Območni razvojni program Spodnje Podravje 2007 – 2013 je predstavljal temeljni programski dokument Območnega razvojnega partnerstva Spodnje Podravje, z opredelitvijo razvojnih potreb in razvojnih ciljev ter določitvijo instrumentov in virov za njihovo uresničevanje, v iztekajočem se programskem obdobju.

Prednostne naloge Spodnjega Podravja v obdobju 2007-2013 so bile:

1. Vzpostaviti in krepiiti povezave med razvojnimi akterji na območju Spodnjega Podravja
2. Povečati podjetnost in konkurenčnost gospodarstva in družbe ter raven znanj in inovativnosti za hitrejši razvoj urbanih središč in podeželja
3. Izboljšati kakovost življenja ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja

Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2007-2013 je predvideval ukrepe v višini **1.281.170.106,34 EUR**, pri čemer je izrazito izstopala prioriteta Podjetnost, konkurenčnost in znane za hitrejši razvoj, kateri je bilo namenjenih več kot 67% vseh sredstev. Planirana finančna struktura projektov Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2007-2013 je predvidevala finančne vire iz naslova:

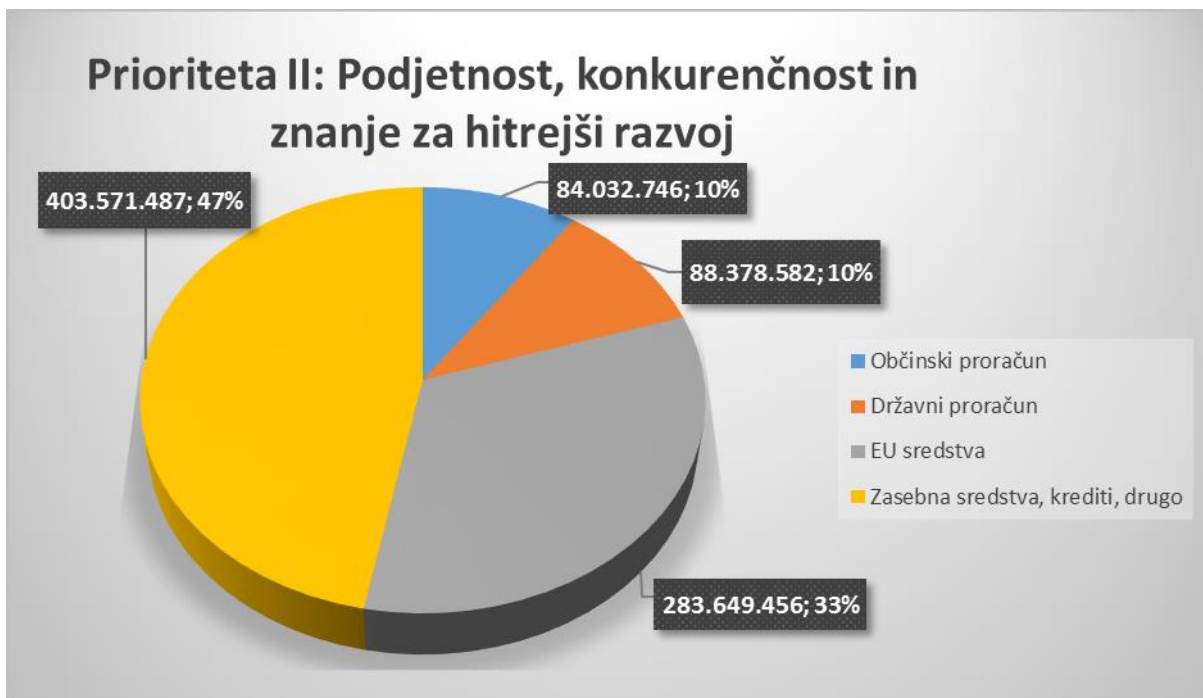
- občinskih proračunov: 12,88%
- EU sredstva z državnim proračunom (ESRR, ESS, KS in EKSRP): 47,99%
- zasebna sredstva, krediti, drugo: 39,13%

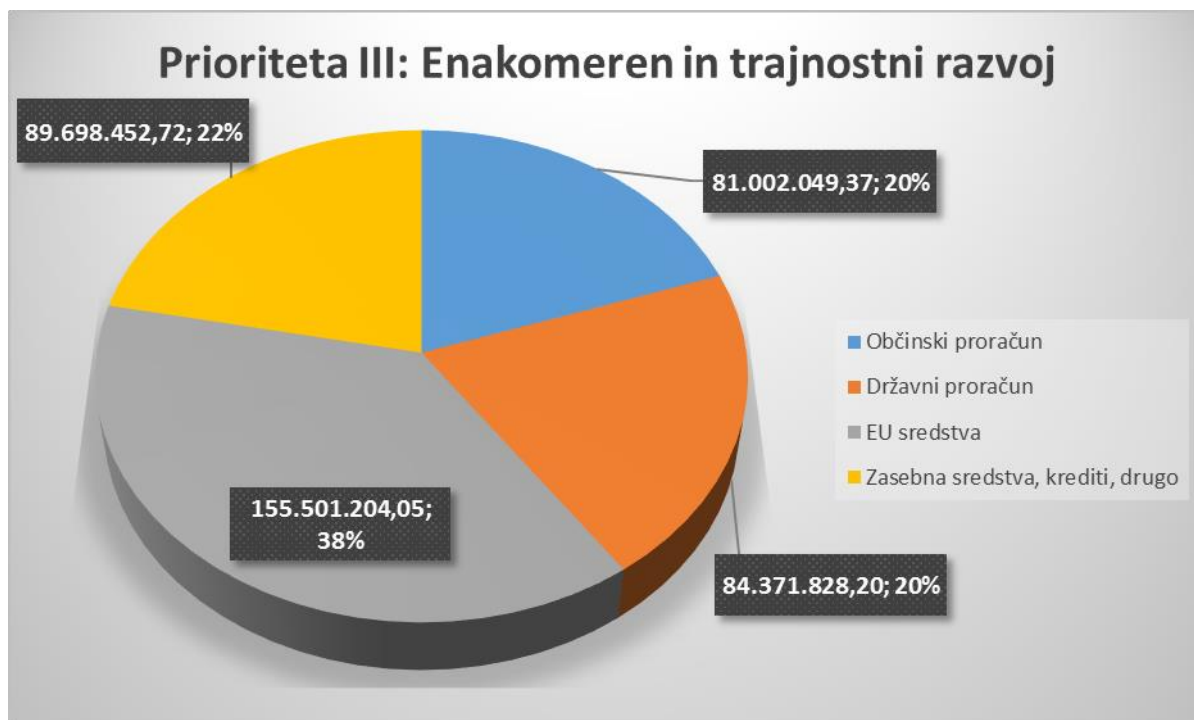
Slika 31: Višina predvidenih projektov po razvojnih prioritetah (v EUR)

Slika 32: Planirani viri financiranja projektov za razvojno prioriteto »Povezana, uspešna in prepoznavna regija« (v EUR)

Slika 33: Planirani viri financiranja projektov za razvojno prioriteto »Podjetnost, konkurenčnost in znanje za hitrejši razvoj« (v EUR)

Slika 34: Planirani viri financiranja projektov za razvojno prioriteto »Enakomeren in trajnostni razvoj« (v EUR)

Slovenija je v obdobju 2007–2013 upravičena do sredstev kohezijske politike iz naslova cilja 1. V okviru tega cilja je iz strukturnih skladov upravičena do 2,7 milijarde EUR in iz Kohezijskega sklada do 1,4 milijarde EUR. Tako ima Slovenija do konca leta 2015 na voljo 4,1 milijarde EUR evropskih sredstev. Evropska kohezijska politika se v Sloveniji izvaja preko treh operativnih programov, za katere je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo organ upravljanja:

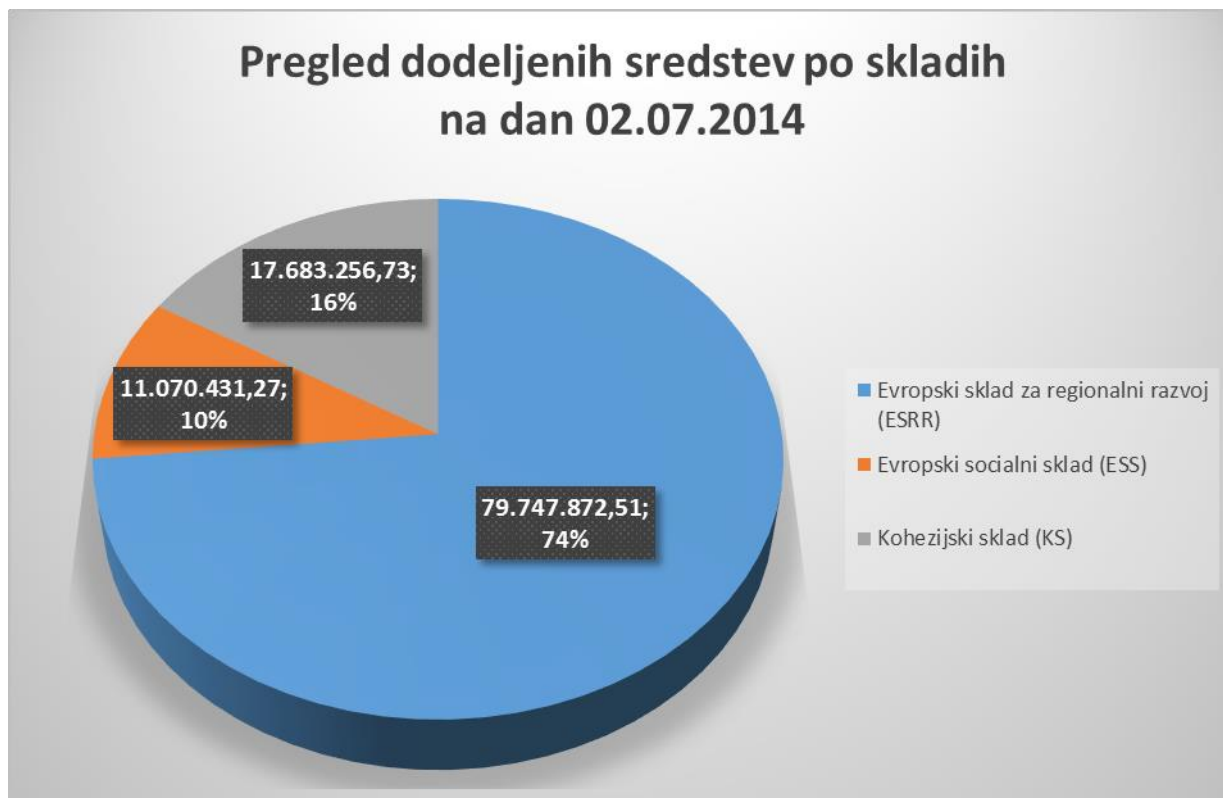
- Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013 (OP RR), sredstva ESRR,
- Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 (OP RČV), sredstva ESS,
- Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 (OP ROPI), pretežno sredstva KS in delno ESRR.

V okviru OP RR ima Slovenija na razpolago 1.768 mio EUR iz sredstev ESRR, ki so namenjena doseganju ciljev: inovativna, dinamična in odprta Slovenija z razvitimi regijami in konkurenčnim, na znanju temelječim gospodarstvu.

V okviru OP RČV je na razpolago 756 mio EUR iz sredstev ESS, ki so namenjena doseganju ciljev: vlagati v ljudi, katerih človeški kapital bo zagotavljal večjo stopnjo inovativnosti, zaposljivosti in gospodarske rasti, kar je tudi najboljši način za večjo zaposlenost, socialno vključenost, zmanjšanje regionalnih razlik in visok življenjski standard.

V okviru OP ROPI je na razpolago 1,577 milijarde EUR evropskih sredstev (sredstva KS in delno ESRR), ki so v večini namenjena posodobitvi ali novogradnji infrastrukture s področja okolja in prometa, v manjšem obsegu, in sicer približno 160 milijonov EUR, pa tudi projektom s področja trajnostne rabe energije.

Iz zadnjih razpoložljivih podatkov, uradne spletne strani Strukturni skladi EU v Sloveniji, na dan 02.07.2014, je razvidno, da so upravičenci na območju Spodnjega Podravja v programskem obdobju 2007-2013, bili uspešni pri sofinanciranju 191 projektov iz naslova ESRR, ES in KS. Od 191 projektov je bilo 118 takšnih, kjer so bile neposredno upravičenke do sofinancerskih sredstev občine oz. lokalne skupnosti, medtem ko so na 73 projektov uspešno kandidirale druge institucije, kot so javni zavodi in podjetja. Višina dodeljenih sredstev iz naslova ESRR, ESS in KS, je na dan 02.07.2014 skupaj znašala: 108.581.560,31 €. 63,35% oz. 68.787.763,79 € se je v okviru sofinanciranja iz vseh treh skladov izteklo neposredno v občinske proračune, 36,65% oz. 39.793.796,55 € pa na račune javnih zavodov, podjetij in drugih institucij na območju Spodnjega Podravja.

Slika 35: Prikaz dodeljenih sredstev po skladih

Iz zgornjega grafa je razvidno, da je 74% vseh dodeljenih sredstev bilo pridobljenih iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), sledi Kohezijski sklad (KS) v višini 17.683.256,73 € in 10% iz naslova Evropskega socialnega sklada (ESS).

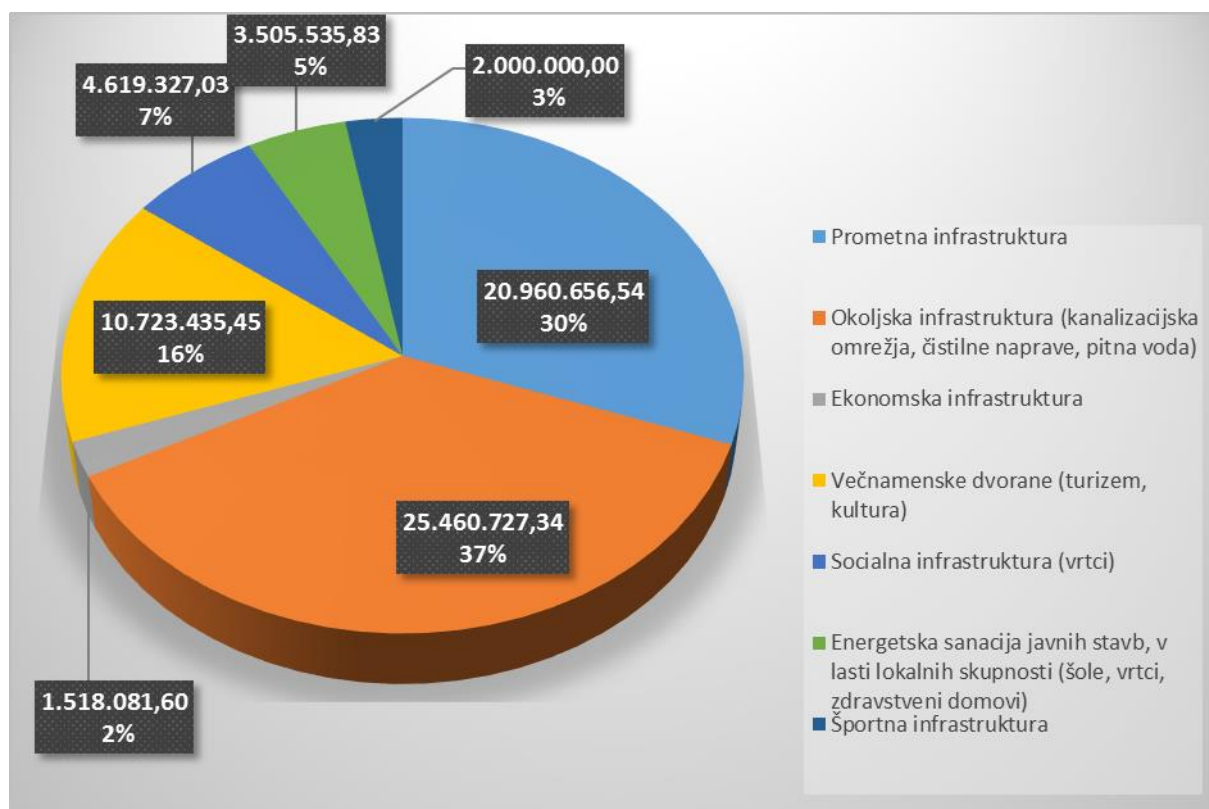
Tukaj je potrebno poudariti da finančna perspektiva 2007-2013 še ni zaključena, saj velja pravilo n+2. Prav tak tukaj niso vključeni projekti ki so bili sofinancirani iz drugih programov (Life +, čezmejno sodelovanje, transnacionalno sodelovanje, projekti neposredno prijavljeni na programe Evropske komisije), ter projekti, ki s jih občine sofinancirale iz lastnih sredstev ali javno zasebnih partnerstev.

Lokalne skupnosti iz območja Spodnjega Podravja so v obdobju 2007-2013 dodeljena sredstva največ vložila v okoljsko infrastrukturo, ki vključuje kanalizacijska omrežja, čistilne naprave in vlaganja v oskrbo s pitno vodo. 30% dodeljenih sredstev iz naslova državnega proračuna in EU skladov je bilo namenjenih za namen prometne infrastrukture, kateri pa so po višini vlaganj sledile večnamenske dvorane ter vrtci, medtem ko je za namen ekonomske infrastrukture bilo porabljenih le 2% sredstev oz. 1.518.01,60 €.

Tabela 99: Dodeljena sredstva lokalnim skupnostim po namenih vlaganj

dodeljena sredstva lokalnim skupnostim po namenih vlaganj (ESRR, ESS, KS)	št. projektov	v €	v %
Prometna infrastruktura	48	20.960.656,54	30
Okoljska infrastruktura (kanalizacijska omrežja, čistilne naprave, pitna voda)	29	25.460.727,34	37
Ekonomska infrastruktura	4	1.518.081,60	2
Večnamenske dvorane (turizem, kultura)	13	10.723.435,45	16
Socialna infrastruktura (vrtci)	7	4.619.327,03	7
Energetska sanacija javnih stavb, v lasti lokalnih skupnosti (šole, vrtci, zdravstveni domovi)	16	3.505.535,83	5
Športna infrastruktura	1	2.000.000,00	3
SKUPAJ - ESRR, ESS, KS	118	68.787.763,79	100

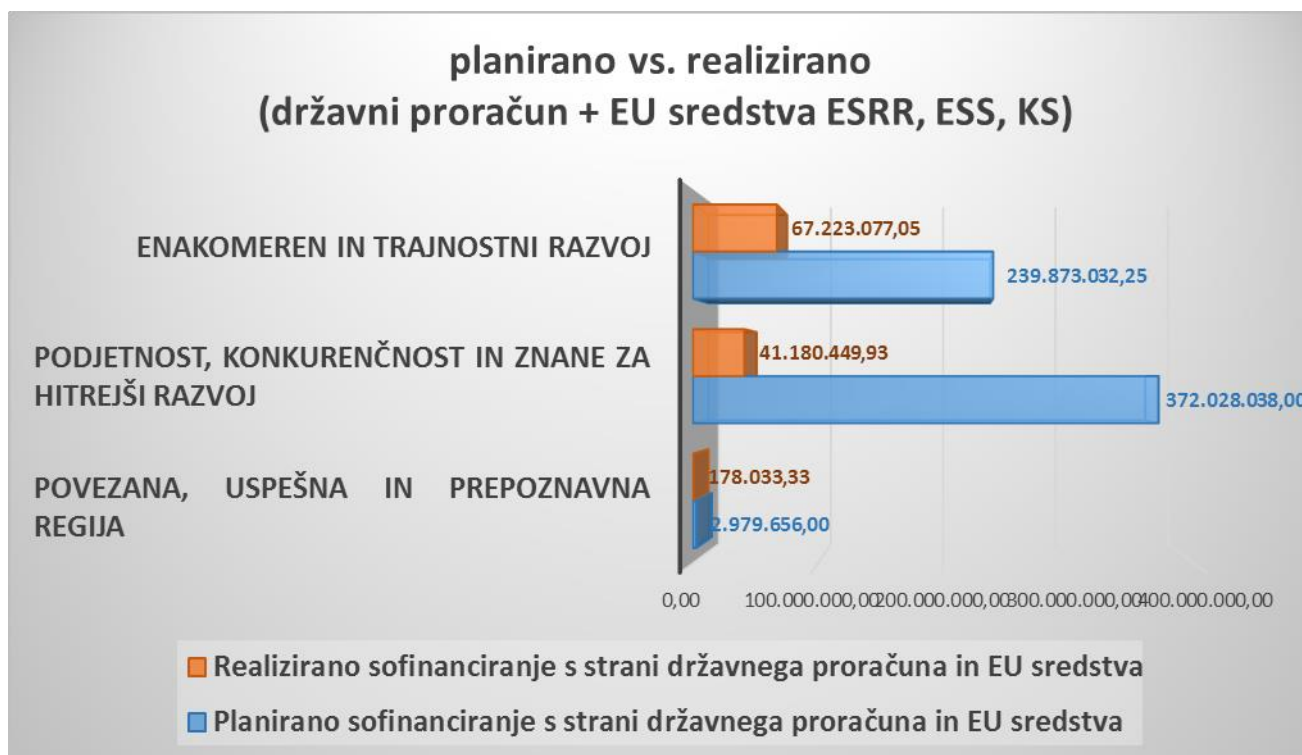

Slika 36: Dodeljena sredstva lokalnim skupnostim po namenih vlaganj

Iz spodnje tabele in grafa je razvidno, da je bil Območni razvojni program Spodnje Podravje za obdobje 2007-2013, po svoji finančni konstrukciji oz. načrtovanih sredstev iz naslova državnega proračuna in EU skladov ESRR, ESS in KS nerealno zastavljen. Spodnje Podravje je glede na načrtovano višino sofinancerskih sredstev, uspelo realizirati ukrepe v višini 17,65%.

Tabela 100: Primerjava med načrtovanim sofinanciranjem s strani državnega proračuna in EU sredstva v ORP Spodnje Podravje in realiziranim sofinanciranjem s strani državnega proračuna in EU sredstva v obdobju 2007-2013

Razvojna prioriteta 2007-2013	Planirano sofinanciranje s strani državnega proračuna in EU sredstva	Realizirano sofinanciranje s strani državnega proračuna in EU sredstva	Realizacija v %
Povezana, uspešna in prepoznavna regija	2.979.656,00	178.033,33	5,97
Podjetnost, konkurenčnost in znane za hitrejši razvoj	372.028.038,00	41.180.449,93	11,00
Enakomeren in trajnostni razvoj	239.873.032,25	67.223.077,05	28,02
Skupaj	614.880.726,25	108.581.560,31	17,65

Slika 37: Planirano vs. Realizirano (državni proračun in EU sredstva iz treh skladov ESRR, ESS in KS)

Evropska sredstva so pomembna dodana vrednost projektom, nemalokrat pa so celo nujna za njihovo izvedbo, kar se odraža predvsem v času gospodarske in finančne krize. Že pred njenim nastopom so imela evropska sredstva v Sloveniji vlogo ključnega instrumenta spodbujanja konkurenčnosti. S pojavom krize pa se je pomen evropskih kohezijskih sredstev le še povečal – predvsem zaradi povečanja potreb po podpori podjetjem in kreiranju novih delovnih mest in povečani obremenjenosti javnih financ.

Tudi v prihodnjih letih bodo države kot je Slovenija bolj ali manj odvisne od kohezijske politike, saj so evropska sredstva praktično edina razvojna sredstva, ki bodo v prihodnjih letih na voljo. Glede na to, da je višina sredstev iz naslova ESRR, ESS in KS za 28% nižja kot v obdobju 2007-2013, bo potreben celovitejši pristop pri kreiranju večjih regionalnih projektov, ter pridobivanje finančnih sredstev tudi iz drugih virov financiranja.

Tabela 101: Primerjava sredstev iz naslova ESRR, ESS in KS 2007-2013 in 2014-2020 za Slovenijo

Primerjava sredstev iz naslova ESRR, ESS in KS 2007-2013 vs. 2014-2020 za Slovenijo	2007-2013 (v mrd €)	2014-2020 (v mrd €)	padeč sredstev v %
Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)	2,038	1,391	32
Evropski socialni sklad (ESS)	0,756	0,716	5,2
Kohezijski sklad (KS)	1,411	0,895	36
SKUPAJ KOHEZIJA	4,205	3,002	28
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)	0,900	0,833	7,3
Evropski sklad za ribištvo	0,021	*	
SKUPAJ VSI SKLADI			21,7

14.ZAKLJUČEK

Strategija in programski del Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje za obdobje 2014-2020 je nastal skozi številne delavnice in intervjuje, ankete in posnetke stanja na terenu. Zato zaključujemo, da je dokument v tem trenutku povsem blizu problemom in potrebam območja Spodnjega Podravja, ki so bili izkazani in evidentirani ter na ustrezen način kaže na reševanje problemov. Predloženi dokument je tretji skupni razvojni dokument občin na območju Spodnjega Podravja z opredeljeno strategijo razvoja in programskim delom strategije do leta 2020.

Izdelovalcem je bilo na razpolago že nekaj izdelanih strokovnih podlag, določeni statistični podatki in nekaj posameznih projektov, ki pa so bili potrebni posodobitve in prilagoditve trendom in spremembam. Tako že obstoječi novelirani projekti na območju Spodnjega Podravja kot tudi novi, ki so bili zgenerirani skozi proces priprave Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje, so združeni kot ukrepi v ustreznih programih.

Stanje na območju Spodnjega Podravja je bilo podrobno evidentirano, vendar ne bo odveč poudariti najvažnejša negativna dejstva: zmanjševanje števila prebivalstva, nenehno slabšanje ekonomske moči območja, odliv mladih v druga perspektivnejša območja, zaostajanje plač na zaposlenega in vrednost čistega dobička na zaposlenega za slovenskim povprečjem, nizka kupna moč prebivalstva, neustrezna prostorska politika za investitorje, prostorsko neenakomeren demografski in gospodarski razvoj, občutljivost okolja v ekološkem smislu so samo del problemov, s katerimi se sooča območje Spodnjega Podravja.

V proces nastajanja programskega dela je bilo vključeno veliko število podjetij, podjetnikov, institucij in posameznih strokovnjakov, ki so vsak na svojem področju doprinesli k spletu rešitev in programov, ki so v ukrepih navedeni kot projekti, kar vsekakor obeta, da bo implementacija projektov skozi načrtovano obdobje realno možna in izvedljiva.

Obsežno zastavljena projektna ekipa priprave Območnega razvojnega programa Spodnje Podravje je omogočila široko in aktivno delovanje na celotnem območju Spodnjega Podravja. Uspelo nam je sprožiti razvojna gibanja na različnih nivojih in na različnih območjih Spodnjega Podravja. V programskem delu nam je uspelo vključiti posamezne projekte in nosilce, ki so že ali pa so na poti podpore z evropskimi sredstvi. Sprotno smo beležili odzive posameznih investitorje na območju Spodnjega Podravja in širše. Vse kar je bilo v strateškem delu izpostavljeno kot problem, se je skozi pripravo programskega dela pokazalo kot priložnost. Povsem upravičeno lahko trdimo, da ima naše območje veliko priložnost, da je v njem prisotno veliko razvojne iniciative in veliko razvojnega motiva v podjetniški sferi, prav tako se je pokazala pripravljenost in pozitivna naravnost za razvoj. Vendar bo vsa razvojna prizadevanja in načrte potrebno podpreti in to podporo izvajati vse dokler posamezni projekti ne bodo realizirani. Takojšnji pristop k realizaciji območnega razvojnega programa je glede na sedanjo situacijo območja Spodnjega Podravja nujen. Skozi proces realizacije programov in projektov bo potrebno sproti izvajati evalvacijo posameznih projektov s pomočjo opredeljenih indikatorjev in po potrebi sprejemati dopolnilne ukrepe v smeri zastavljenih ciljev območnega razvojnega programa.

15 VIRI

- Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES), 2012;
- Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep«, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2012 Ljubljana;
- Barbara Lampič, Dejan Rebernik. Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja. Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ljubljana, 2011;
- Javne službe Ptuj. Letno poročilo za 2011. Ptuj, 2012;
- Kazalniki trajnostnega razvoja za Slovenijo, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, maj 2010;
- Mestna občina Ptuj. Občinski program varstva okolja za MO Ptuj 2014 – 2020. Ptuj, 2014;
- Mestna občina Ptuj. Elektronski vir: www.ptuj.si. November 2012;
- Nove razvojne perspektive, Geografski inštitut Antona Melika ZRS SAZU, 2013
- Območni razvojni program Spodnje Podravje 2007-2013;
- Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 – delovno gradivo (april 2014);
- Osnutek nacionalnega programa za kulturo 2014-2014. Ministrstvo za kulturo. 2013;
- Poročilo o določitvi območij pomembnega vpliva poplav v Republiki Sloveniji in spremljanju aktivnosti obvladovanja poplavne ogroženosti na območju posebnega vpliva poplav. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. 2013;
- Programa državnih razvojnih prioritet in investicij 2014-2020 – osnutek (DRPi);
- Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020 (28. julij 2014);
- Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020, Ljubljana 2011;
- RRP Podravske regije 2007-2013;
- Slovenske regije v številkah – 2013;
- Slovenska občine v številkah – 2013;
- Smernice za področje prostorskega razvoja za pripravo nove generacije RRP 2014-2020 za Podravsko razvojno regijo. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor (interno gradivo). 2012;
- Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2011
- Strategija Evropa 2020;
- Strategija pametne specializacije – MGRT, 2013;
- Strategije razvoja Slovenije 2014-2020 - osnutek, MGRT;
- Strategija razvoja Slovenskega turizma 2012-2016. Vlada Republike Slovenije. Ljubljana 2012;
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2004. Uradni list RS, št. 47/2004;
- Statistični urad Republike Slovenije. Elektronski vir: www.stat.si. November 2012;
- Statistični urad Republike Slovenije. Elektronski vir: www.stat.si. 2013;
- Zorec Dejan. Pokrajinsko-ekološki vidik ravnanja z odpadki na območju Ptuja (magistrsko delo). Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ptuj, 2007;
- http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_sl.htm
- <http://www.zlatikamen.si/>
- <http://www.ess.gov.si/>
- <http://www.arso.gov.si/>